

Regni ritus, moresq. hominum describit, et reges

Solimani del.

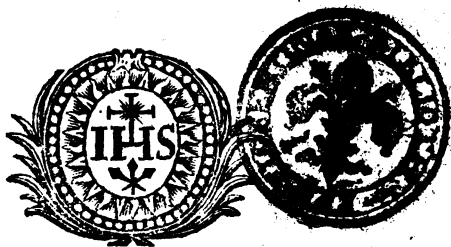
A. Machiar Sc.

UNIVERSALIS
GEOGRAPHIÆ
ELEMENTA

Exposita, & demonstrata à viris Nobilibus
in Colleg: Neapolitano
Soc: Jesu Præfide

NIC: PARTHENIO,
GIANNETTASIO E. S.

*Et in lucem data ad usum Scholæ
ejusdem Collegii.*

NEAPOLI MDCXCII.
Ex Officina Typ. Jacobi Raillard.
Superiorum Permissu.

EMINENTISSIMO;

AC REVERENDISSIMO PRINCIPI

JACOBO

CANTÉLMO

S.R.Ecclesiae Cardinali Amplissimo
Archiepiscopo Neapolitano
Meritissimo .

Nicolaus Parthenius Giannottasus
Sac. Ies. P. E.

Maximum semper ingen-
nuz juventutis orna-
mētum duxi, PRINCIPES
EMINENTISSIME, cum
Mathematicarum ar-
tium facultatem, quam
Geographiā vocamus .
illa enim nobiles ani-

mi, magnarum rerum capaces, inque sum-
ma à Natura facti, non uno veluti in an-
gulo abiecti, obscurique latent, sed toto
terrarum Orbe liberi, & tanquam domini
spatiantur . Nam illa, qui fines terrarum
a 2 sint.

sint, quæ regna, ac populi: qui gentium mo-
res, legesque, quæ religio, ac ritus: quæ, &
quam varia Cœli, solique indoles: qui
montes, quibus aut sylvis vestiti, aut feris
habitati, aut metallis gravidi, & lapidibus
pretiosis: quæ flumina, qui, & per quos
Mæandros fluant: quæ maria, qui sinus, vel
portibus commodi, vel syrtibus infames:
quo item incremento, & quibus horis intumescant aquæ, & refugo mox pede subsi-
dant: ut alterno Euripus æstu septies die, noctu septies undas reciprocet, non nomine
tantum, sed de facie docentur, ut ea omnia
non intellexisse modo, sed perspexisse vi-
deantur. His autem tam miris, ac variis re-
rum notitiis affatim eruditur animus, mens
erigitur, excolitur ingenium: rectè item,
probèque vita dirigitur, instituuntur mo-
res, leges sanciantur, atque cultarum ex-
plo gentium, non unius tantum privati
domus, sed tota Respublica sanctissimè ad-
ministratur.

Hujus autem tam nobilis, ac necessariæ
facultatis Enchiridion ad nostram iuven-
tutem per compendium nullo negotio in-
struendam, cum in lucem edere statuissem,
prius ad te illud sistere, ac nuncupare de-
crevi, **CARDINALIS AMPLISSIME**, Idque ut
facerem duo potissimum impulerunt; pri-
mum; quia nulli melius, quam tibi dicari
Orbis terrarum poterat, qui quæ sanguinis
cla-

claritudine, quâ egregiis maiorum factis, quâ tuis, præcipuam, ac nobilissimam illius partem, Europam implevisti: mox etiam reliquas, si iustis Superi annuerint votis, impleturus. Nobilissimus sanguis tuus è Magnis Britannia Regibus continua Avorum serie deductus, ac plurima summorum Principum cognatione, quò pluribus distractus alveis, eò maioribus auctus incrementis sese, ruptis veluti magnitudine sua aggeribus, per tot Provincias, ac Regna summis honoribus, gloriaque diffudit, ut nesciam plusne decoris, atque ornamentum acceperit ab aliis, quam præstiterit?

Avorum verò gesta tot numero sunt, tanta magnitudine, tot clara in locis, ut amplissima quæque familia, nedum vir unus: sed quid familiam dico? urbes integræ, ac regna ipsa abundè satis ornari, illustrarique potuissent. Sed quoniam non hic mihi mens, neque instituti est, maiorum tuorum laudes percensere, referre decora, titulos numerare, nihil de illis addam: etsi illorum rememoratione splendidior videri epistola potuisset. Quin supervacaneum prorsus foret. Quis enim adeo rudis historiarum, ac poëtarum est, cui Heroes CANTELMINI non noti, ac veluti de facie perspecti sint? Vnum tamen Andream avunculum tuum præterire nefas mihi duxi, ne te, PRINCEPS EMINENTISSIME, eximia voluptate fraudarem.

rem. Cum enim spirans adhuc ipsa sub imagine virtutum nostris oculis obversetur: & veluti presentia, vel nunc clarissima illius facta intueamur, habet nescio quid voluptatis recordatio.

Illum autem sive militem pugnantem, sive ducem imperantem considero, prohdii immortales! quot fortitudinis, quot consilii, quot prudentiæ mihi sese laudum offerunt argumenta? quot militibus, ac ducibus ad imitandum suppetunt exempla? Plena profectò invictissimi militis, magnique Imperatoris, & fama, & factis non una Italia, sed Germania, sed Belgium, sed Gallia, sed Hispania. Et quidem, ut quam paucis ^{ra} complectar; cuncta enim persequi, tam ampla seges est, ut desperem: Fractas ad Callidam Batavorum vires, pulsum tot palmarum ducem, ac Imperatorem fortissimum, Insignem Austriacis victoriam summo Christiani Orbis plausu partam, servatas Provincias illius consilio, ac fortitudini deberi ipsi Austriaci Principes magnis laudibus testati sunt. At quoniam præclaræ virtutis maius est ab hoste testimonium, vel ipsi Batavi testes sint, quibus tantum fortitudine sua terrorem incussit, ut cum ipsi infantes suos queritantes terrere vellent, adesse veluti ad portas Annibalem, CANTELMUM, digito ad os admoto, ut fit in pavidis, admonebant, quasi nihil ultra esset,

set, quod timerent, nisi CANTELMUM, cuius vel nomine, horribili nimirum larva terribantur. Quapropter non immeritò Belgæ in virtutis æquæ, & amoris argumentum effigiem posuere cum celebri illa Epigraphe:

Novus seculi Epaminondas.

Adde iam alterum de singulari illius fortitudine, ac prudentia altero ab hoste, nimirum Gallo duce, testimonium. Hic, cū ei renunciatum esset ex obsessa Balagaria copias CANTELMUM pari prudentia, ac fortitudine per medios hostes inopinata stupefactos audacia, per media castra vel recedentis fama trepidantia, incolumes trāsduxisse, hæsit primū percussus rei magnitudine: mox, Oportet, inquit, creditum; quia factum est. verū tam masculæ virtutis, atque inveteratæ prudentiæ exemplum nullus profectò, aut excogitare solertius, aut capessere fortius, aut exequi prudentius, aut perficere feliciter, quam CANTELMUS potuisset.

Magna quidem isthæc tuorum sunt: maxima profectò quæ tua. Et sanè, ut à primis exordiar, summatim tamen: nolo enim orationem texere; neque id patitur modestia tua. Cū te primū Romanam in aulam, tanquam in amplissimam exercendæ virtutis palæstram, contulisti, illico effulserit ingenii tui, animique dotes: rara temperan-

rantia, singularis modestia, egregium doctrinæ specimen, mores iidem & candore faciles, & maiestate severi, indoles profus regia. quibus statim captus Sanctissimus Pontifex Innocentius haud passus tam insignem virtutem diù intra urbis mœnia delitescere. Missus igitur in Melitam Fidei Quæstor. quam provinciam tanta integritate, ac fortitudine administrasti, ut admirationi esses: tanta item humanitate, ut omnium tibi animos, ac benevolentiam conciliares.

Verùm tam præclaræ, magnæque virtuti haud par provincia Pontifici Max. visa; quare, ne Rempublicam grandi bono privaret, ad amplissimum Venetorum Senatuum te Nuncium designavit. Sed nescio quo fato factum? ut mutata legatione ad Helvetios mittereris. Hic vero propugnatam Religionem coercitam Hæreticorum audaciam, defensam Pontificis Maiestatem, amplificata iura, maximum industriæ, virtutisque tuæ opus fuit. Id vero tam suaviter æquè, ac fortiter, tam justè à te præstitum, ut vel Hæretici te amarent, te colerent, teque summis honoribus, quod nulli ante contigerat, profecuti sint. Nimirum valet insignis virtus ipsos adversariorum animos expugnare, ut cuius institutum non probent, diligant virtutem. demirati & sæpe sunt non solum illam animi gravitatem,

at-

atque constantiam : sed eximiam humani-
tatem , eundemque semper integerrimæ
vitæ tenorem.

At largior tibi campus, messis amplior
destinabatur. frustra enim inter angustos
fines magna virtus continetur. Hæc autem
fuit Polonia, amplissima quidem provin-
cia, & difficillimis temporibus administrā-
da. verum nulli melius, quam tibi deman-
dandam Pontifici visum, cui altius animo
insederant virtutes tuæ: inque dies concep-
ta de te opinio augebatur: atque novis
identidem de re bene gesta nunciis perla-
tis, mirum quantum illius erga te amore
exarserat. Profectus igitur ab Helvetiis
summo bonorum mœrore, quibus magnum
tui desiderium reliquisti, in provinciam
properasti. Et licet magnis per Germaniam
itineribus contenderes, haud effecisti, quin
te fama præverterit. effecisti tamen ut il-
lius conatus inanis esset; nam etsi multa de
te magnificè spargeret, obscurata tamen,
atque obruta splendore, ac magnitudine præ-
sentis tuæ. Statim enim in amplissimo illo
Palatinorum Virorum theatro effulsere
virtutes tuæ. Defatigati iam bello, quod
per tot annos cum barbaris ingenti sump-
tu, ac labore gesserant, nullo fere accepto
emolumento, iam de pace cogitabant: quæ
non nisi exitialis Imperio, ac Fidei futura
erat. nec deerat, qui clam, vel privato com-
mq.

modo servientes, vel invidia laborantes
illam non foverent modo, sed totis viribus
promoverent. Tu verò Pontificis Max: le-
gatus ea usus, qua fugebaris, autoritate, in
Senatum venisti, orationem habuisti tanta
virationum, atque eloquentia; ut statim
tùm gravitate verborum, cum dicentis ma-
jestate capti vel illi sunt, qui bellum dissua-
debant: eademque omnium vox, idem ani-
mus fuit, manere in fœdere, bellum totis
conatibus continuare, Romano Pontifici
morem gerere, cujus suasu, atque auctori-
tate ictum fœdus fuerat. quam sententiam
privatis etiam colloquiis confirmare feli-
citer potuisti. quin etiam cum Rege, exer-
cituque Sacrosancta signa promotes, in
hostem contendis, animos accendis, præ-
stas operam, juvas consilio: ut tibi meritò
debeamus securas inde tot Austriacorù vi-
ctorias, receptas Provincias, contusam bar-
barorum superbiam, fractamque ferociam.

Verum si tanta apud Senatum autori-
tate, atque eloquentia valuisti: plus profe-
cto ad Reges, apud quos tanta dexteritate
ingenii, tanta oris facundia potuisti: tan-
tam tuis moribus gratiam conciliaveras;
ut exasperatos ob repulsam Raziilii Prin-
cipis animos non solum mitigares, sed no-
va etiã cum Cæsare affinitate Polonos Re-
ges copulares. quod quidem tam arduum
principiò visum, tam difficile, ut fieri hu-

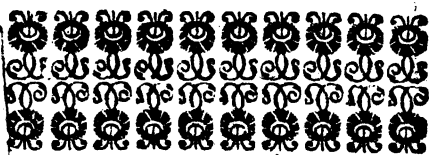
mana industria etiã confidentissimi qui quæ
desperarēt. factum nihilominus industria
tua admiratus, & gratulatus est Sanctissi-
mus Pontifex: viderat enim hinc, quod
summopere expetebat, arctiori vinculo fe-
dus in barbaros colligari.

Sed jam re apud Polonos benè gestas,
Nuncius in Germaniam ad Imperii comi-
tia, in quibus de Romanorum Rege crean-
do agebatur, ab Pontifice missus. hic brevi
magna confecisti: nec Cæsaris modo, ac
Regis Romanorum, sed Germanorum om-
nium animos promeruisti: qui tuam in ne-
gotiis dexteritatem, in officiis urbanita-
tem, summamque in moribus gravitatem
summa cum admiratione commendarunt.

Verum tot rebus, totque in provinciis,
tantoque inter se spatio distitis, tam brevi
tempore à te præclarè gestis, magnarum
laudum, ac meritorum fasce onustus jam
in Italiam revertebaris, cum in itinere
CARDINALIS renunciatus. magna quidem
dignitas, summus honor: sed neque à nata-
libus tuis, neque à meritis alienus Nam cui
aptior Purpura, quam Regio sanguini? cui
magis debita quam Viro tot, tantorumque
meritorum? quinimmo etsi properè obla-
ta, tanta seges illorum fuit, ut tarda videret-
tur. Secuta brevi tempore Urbini Legatio,
Capuæ Archiepiscopatus, & tandem, quod
in summam Patriæ felicitatem futurum
erat,

erat, illi pro Pontifice Max: Pontifex sub-
rogatus. cujus in aditu dignitatis tanta in-
gregem vigilantia, miseratione in paupe-
res, mansuetudine in bonos, atque in malos
severitate effulisti, ut Pastoris optimi te-
partes omnes expleturum cuncti confi-
dant. Sed ne in recensendis laudibus tuis,
Modestia tuæ fastidium creem, ultra pro-
gredior, ac secundum brevi perstringam:
quo scilicet impulsus sum, ut hoc tibi Ter-
rarum compendium dedicarem.

Tantis me beneficiis, PRINCEPS EMI-
NENTISSIME, cumulasti, ut aliqua signifi-
catione testari tibi gratum animum meum
diù differre non potuerim, & quoniam
quam grati animi, tam sermonis exigui,
impar eram, ut tibi gratias agerem, idcir-
co Orbis totius opem imploravi, ut su-
biens meas vices, tibi meo nomine; imo &
suo, cum illum fama, ac splendore nominis
tui illustraveris, omnium populorum voci-
bus, quorum hic regna, mores, ac ritus de-
scribuntur, gratias habeat quam maximas.
Etsi Principi privatus vices referre nequeo,
referant gentes omnes: ac tibi, unus, qui par
est, Orbis beneficia laude, ac veneratione
compenset. Vale X. Kal. Aprilis MDCXCII.

LIBER I.

Prima Elementa Geographica.

C A P. I.

Quid sit Geographia, quid Terra Globus.

Geographia, si nomen spectes, Græcum est : Terræ descriptio latinè verti potest, quemadmodum Cosmographia Mundi totius descriptionem sonat, uti in hujus Elementis indicavimus, *Gaia* enim, seu *Gi*, terra, *Grapho*, scribo Græcis est. Illam autem sic definiēs: Geographia est Mathematica facultas, quæ universum Terrarum Orbem eleganter, eruditèque describit, atque omnes illius partes pictorio veluti penicillo venustissimè ponit ob oculos. Atque hinc quam homini necessaria sit, quam decora, nemo unus est, qui non videat, quippè hanc qui docti fuerint, terras omnes peragrassè, vidissè gentes, cognovissè mores, didicissè leges, artesque, & quid quæque ferat regio, perspexissè videntur. quod sanè utile homini, ac decorum magnoperè est. Historiæ verò, ac Poësi tanta luce præsit, tantam.

A

tam.

2 G E O G R A P H I Æ.

eamque opem affert, ut illas sine hac cæcutire penè dixerim; quapropter operæ pretium me facturum arbitror, si studiosæ Juventuti hoc comparem Enchiridium.

Geographiæ partes sunt Chorographia, & Topographia: Chorographia est certæ regionis, vel provinciæ descriptio, qualem passim in Geographicis tabulis exhibemus: in quibus regiones delineantur, appiãque sunt. Topographia verò est peculiaris loci descriptio, ut cum agrum, oppidumve, & singula, quæ in illis præcipua sunt, præsentantur.

Hydrographia, Aquarum descriptio est, quæ Maria, sinus omnes, Oceanumque describit. Cum enim universus Mundi globus ex terra, & aqua constet, quæ terras appingit Geographia, quæ maria, Hydrographia Græcis appellatur; *Hydro* enim aquam sonat.

Est autem Mundi globus, sive Terrarum orbis, tota Telluris, & aquæ moles, quæ in spheræ figuram est conformata, ut in Cosmographiæ Elementis est demonstratum. Illius autem situs, ut ibidem ostensum est, in medio Universi, sive Orbis Stelliferi ritè collocatur: & ea quidem lege, ut Arcticus Terræ polus, Arctico Cæli polo respondeat ex amussim, Antarcticus verò Antartico: quemadmodum enim in Cælo duo sunt Poli, ita profecto in Terræ globo gemini sunt, per quos Axis ad Cælum usque perducitur.

C A P. I I.

Qui circuli in Terra globo describantur.

VT Medium Equator circulus Cælum dividit, ita huic alter respondens mediani Terram

se-

L I B E R I.

fecat, eamque in Borealem, & Australem partitur: Borealis Orbis pars illa est, quæ ex Æquinoctiali ad Arcticum polum vergit: exque omnes regiones, quæ inter Æquatorem, & Borealem polum jacent, Boreales, æ Septentrionales: quæ Æquatorem inter, Austrinumque polum, Australes vocitantur, & Australis pars illa Terrarum est.

Describitur etiam in Terræ globo Zodiacus in duodecim signa distributus, qui & ipse maximus circulus est, uti explicavimus in Cosmographia, quam te ad manus habere volo: nè compendio studens, hic eadem reperere mihi opus sit.

Præter duos hos maximos, minores etiam quatuor, quos, quia æquè inter se, & ab Æquatore distant, Parallelos nuncupamus, in Terraque globo depingimus: Sunt hi, duo Tropici, Cancrî nimirum, & Capricorni, & polares Arcticus, & Antarcticus: Tropius Cancrî ducitur per initium Cancrî in Zodiaco; & ab Æquinoctiali grad. 23. minut. 30. dimotus Arcticum polum versus. Tropicus verò Capricorni totidem in Antarcticum remotus per initium Capricorni transit. Circulus Arcticus Æquatori parallelus circumducitur partibus 23. minut. 30. à Boreo polo sejunctus. Ac verò Antarcticus totidem ab Australi disternatur.

C A P. I I I.

De Zonis.

Quatuor minores circuli, quos parallelos esse diximus, totam Terræ superficiem in quinque segmenta, seu plagas dividunt, quas Geographi Zonas appellant, totidem Cœlestibus Zonis correspondentes. Est autem Zona, sive cingulus

A 2

Terræ

Terræ spatium inter duos Parallelos comprehensum: has verò Zonas à diversa Terrarum habitudine vocitare solitavimus. Prima, omniumque maxima, quæ inter duos Tropicos posita est, præ nimio calore, Torrida dicta veteribus est. Proxima, quæ Tropicos inter, ac polares circulos interiacet, Temperata à Cæli temperie appellata fuerit: harum, quæ ad Arcticum polum vergit, Temperata Borealis, at quæ ad Antarcticum, Temperata Australis nuncupatur: reliquæ minores, quæ inter polares circulos, & polos ipsos locantur, Frigidæ, Borealis una, Australis altera cognominatæ Geographis sunt.

Torridæ Zonæ amplitudo est partium XLVII. mediam verò secat Æquator circulus; hinc pars, quæ ad Septentrionem spectat, Torrida Borealis, quæ ad Meridionalem plagam, Australis dicitur. Torridam Zonam inhabitabilem veteres putaverunt: verum passim Mortalibus incolitur, longioris temperie noctis, crebrisque imbribus nonnullis in locis nimium calorem temperantibus. Temperatarum latitudo partium est XLIII, ex his Borealis ferretissima populorum est: quippe, quæ Europam ferè totam, magnamque Asiæ, Africæque partem, & Americæ non exiguam particulam complectitur. Frigidæ XXIII. partes, & dimidiam patent, perpetuoque gelu, ac nebulis damnatæ: ex his Australis incognita prorsus nobis est, nullisque, ut vero simile est, hominibus inhabitata. Quinque Zonarum positus adiecto schemate (Fig. 1. Iconismi 1.) appositè, clarèque explicatur, & præ oculis ponitur. De his Ovid. 1. Met.

*Utque dua dextra Calum, totidemque sinistra
Parte secant Zona: quinta est ardentior illis:
Sic opus inclusum numero distinxit eodem*

Cæ

B I B E R I .

*Cura Dei, totidemque plaga Tellure præmuntur;
Quarum quæ media est, non est habitabilis ætas;
Nix regit alta duas: totidem inter utramq; locavit,
Temperiemque dedit, mixta cum frigore flammæ.*

C A P. I V.

*De Meridianis, & Parallelis, longitudine, &
latitudine Terra.*

P RÆter Meridianum immobilem, innumeri alii in Geographico globo deducuntur, qui quoniam maximi sunt circuli, per Mundi Polos, & singulos Æquatoris gradus transeunt. ne verò tot circulorum ductu confusio fieret, satius duxere Geographi, si per duos Æquinoctialis gradus deducerentur, ut sint universim in globo Meridiani XVIII. horum primus, ac princeps in 360. partes dividitur. Hic olim a Ptolemæo per Fortunatas insulas ductus est, & ut ipse arbitrator, per eam insulam, quæ *Teneriffa* vocari nostris consuevit, ingentique monte, *Picum* vocant, insignita est. id verò ex eo factum est, quia nimirum hæc ultima rerum pars erant, Terrarumque terminus. Superiore ætate ordiri Meridianos à Tertiis insulis voluerunt Geographi, & quidem complusculi: hic enim Nauticam Acum rectè ferre polum compertum est: hinc quasi à vero Occidentis termino Meridianorum exordium fecerunt. Verum sapientiores qui hoc ævo floruerunt ab veteri institutione minime recedendum sibi duxerunt: atque ab insulis Fortunatis ordiuntur. Ricciolus, aliique ab insula Palma, ex qua in Orbem alterum Columbus solvisse dicitur: ab ea verò, quæ *Ferro* appellatur, Galli Geographi Meridianorum deductionem inceptaverunt.

A 3

Quo-

G E O G R A P H I Æ.

Quoniam Zodiaci circumductio ab Occidente in Orientem fit, hinc Meridiani ab Occidente in Orientem procedunt, quam juxta Meridianorum progressionem Terræ longitudo est. Quæ quidem sic definiiri iubebit: Loci longitudo est arcus *Æquatoris* inter I. Meridianum, & Meridianum loci interceptus. Sic, quoniam inter primum Meridianum, & illum, qui Neapoli transit sunt grad. *Æquat.* 38. 22. tanta erit longitudo Neapolitana, sive distantia à primo Meridiano Palmæ insulæ juxta placitum Riccioli.

Per singulos primi Meridiani gradus versus utrumque polum circuli in globo describuntur, qui quoniam *Æquatori* paralleli sunt, Paralleles vocantur: & minores circuli sunt; & quod ad polum vergunt eo minores fiunt, ut in ipso polo ultimus Parallelorum sit, ut verò confusionem vitent, per denos quosque gradus ducunt; quemadmodum in Meridianis factum est. Per hos Terræ latitudo internoscitur, quæ ab *Æquatore* ad utrumque polum præcurrit; quare Borealis latitudo, ad Boreum polum, & Australis ad Austrinum est. Est autem loci latitudo arcus Meridiani inter *Æquatorem*, & Parallelum, qui per locum transit numeratus. Sic, quia arcus Meridiani inter *Æquinoctialem*, & Parallelum Neapoli transeuntem est, grad. 41. 2. tanta erit latitudo Neapolitana, quæ quidem perpetuò æqualis polari altitudini est; quantum enim supra Horizontem polum elevatur, tantum ab *Æquinoctiali* locus determinatur: quæ clarè, & exposité in *Cosmographia* pertractata sunt.

De Climatibus.

Quoniam nimis ampla visa est antiquis Geographis distributio Terrarum in Zonas quinque, illas in Climata strictim dividere: est autem Clima Terræ spatium inter duos Parallelos interceptum, procedat huiusmodi Climata ab Aequatore ad utrumque polum. Veteres, quibus admodum perexigua Orbis portio cognita, explorataque erat, VII dumtaxat Climata numerarunt, quibus à locis celebrioribus, per quæ cujusque Climatis medium transit, nomina indidere. Primum per Meroën, quæ Nili insula apud Æthiopas est, in qua urbs ejusdem cognominis. Secundum per Syenen Ægypti, Romani olim terminum Imperii: Tertium per Alexandriam, Ægypti quondam principem urbem. Quartum per Rhodum, quintum per Romam, sextum per Pontum Euxinum. Septimum denique per Boristhenis ostia. Hæc verò Climata ea ratione intersædant, ut inter parallelum extremum unius Climatis, & extremum alterius horaria differentia sit semihoræ: quare cum in Æquinoctiali dies sit XII. horarum, in parallelo extremo primi Climatis erit XII. cum dimidia, in ultimo verò II. Climatibus dies longissimus erit XIII. horarum: hinc fit, ut Climata procedant æquali intervallo horarum, non spatii intercapedine: immo quoad polos accedunt, eo sunt angustiora.

Non secus Climata Australia ad alterum Mundi polum procedunt: nomina tamen certa non habent, sed cognominantur ex iisdem locis per quæ Borealia transeunt addita græca voce *auri*:

A *

qua-

G E O G R A P H I Æ.

quaræ primum Australe dicitur *anti diã Meroen*: nimirum contra per Meroën. Secundum *anti diã Syenen*, & sic deinceps: Possunt etiam nova dari nomina ex novis terris: & Primum per interiorem Æthiopiam, & Lunæ montes: Secundum per promontorium D. Vincentii sub Tropico hyberno ad extremam oram Brasiliz, &c. nominari.

Nostri XXIV. Climata statuere. Primum per Meroën. Secundum per Syenen, Tertium per Alexandriam: Quartum per Rhodum, Cyprum, & Babylonem, Quintum per Romam, & Hellespörtum. Sextum per Mediolanum, Venetias, & Compellam, Septimum per Scythiam Europæam, Caucasum, & Viennam Austriæ. Octavum per Mæotidem, Coloniam Agrippinam, & Vvictemburgam Nonum per Ostia Rheni, & Rostochium. Decimum per Ostia Albis, & Hiberniam. Undecimum per Riphæos montes, & Bohum castrum Norvagiæ. Duodecimum per Hyperboreos montes, & Gothiam, Tertiumdecimum per Bergos Norvagiæ. Quartumdecimum per Viburgum Finniæ, & Orcades. Quintumdecimum per Arctiam Suediæ. Sextumdecimum per ostia Dalenkaulii fluvii: reliqua sine nomine paribus tamen interstitiis transeunt per finitimos populos Norvagiæ, Suediæ, & Russiæ Albæ, sive Sarmaticæ Asiaticæ, extremæque Scythiæ, usque ad Arcticum circumulum. Ab Arctico ad polum sex alia Climata collocantur, in quibus differentia non est horarum, sed mensium, ut scilicet in fine primi climatis dies perpetuus sit unius mensis, in secundi duorum, & sic deinceps, in fine sexti, nempe ad polum ipsum dies sit sex mensium, totidemque nox, hæc autem omnia, ut tibi sint ob oculos sequentem tabellam apponimus.

Cli.

F E B R U A R I 9

Clima- [Paral- [Dispos. [Polaris [Diffe- [Amplitudo-
 ta. [lcli. [Clim. [Altitu- [rentia [Climatam]]
 I [I [I do Cli- [horaria [I
 I [I [I mar. [Hor.M. [I Mil-
 I [I [I G.M. [I G.M. [I liaria.

		Initium	0	12. 0		
I	1					
	2	Medium	4. 18	12. 15	8. 34	694
	3	Finis.	8. 34	12. 30		
II	3	Initium	8. 34	12. 30		
	4	Medium	12. 43	12. 45	8. 9	660
	5	Finis.	16. 43	13. 0		
III	5		16. 43	13. 0		
	6		20. 33	13. 15	7. 28	604
	7		24. 11	13. 30		
IV	7		24. 11	13. 30		
	8		27. 36	13. 45	6. 36	534
	9		30. 47	14. 0		
V	9		30. 47	14. 0		
	10		33. 45	14. 15	5. 43	463
	11		36. 30	14. 30		
VI	11		36. 30	14. 30		
	12		39. 2	14. 45	4. 52	394
	13		4	15. 0		
VII	13		41. 22	15. 0		
	14		43. 32	15. 15	4. 7	333
	15		45. 29	15. 30		
VIII	15		45. 29	15. 30		
	16		47. 20	15. 45	3. 32	286
	17		49. 1	16. 0		
IX	17		49. 1	16. 0		
	18		50. 13	16. 15	2. 57	240
	19		51. 58	16. 30		
X	19		51. 58	16. 30		
	20		53. 17	16. 45	2. 31	204
	21		54. 29	17. 0		
XI	21		54. 29	17. 0		
	22		55. 34	17. 15	1. 8	172
	23		56. 37	17. 30		

A 5

XII

10. GEOGRAPHIE.

		Initium				
XII	23	56.37	17.30			
	24	57.30	17.45	1.49		147
	25	58.26	18. 0			
XIII	25	58.26	18. 0			
	26	59.24	18.15	1.33		124
	27	59.59	18.30			
XIV	27	59.59	18.50			
	28	60.42	18.45	1. 9		93
	29	61.18	19. 0			
XV	29	61.18	19. 0			
	30	61.52	19.15	1. 7		90
	31	62.25	19.30			
XVI	31	62.15	19.30			
	32	62.55	19.45	0.58		78
	32	63.23	20. 0			
XVII	33	63.23	20. 0			
	34	63.50	20.15	0.53		71
	35	64.16	20.30			
XVIII	35	64.16	20.30			
	36	64.37	20.45	0.39		53
	37	64.55	21. 0			
XIX	37	64.55	21. 0			
	38	65.21	21.15	0.30		40
	39	65.25	21.30			
XX	39	65.25	21.30			
	40	65.36	21.45	0.22		30
	41	65.47	22. 0			
XXI	41	65.47	22. 0			
	42	65.57	22.15	0.18		24
	43	66. 6	22.30			
XXII	43	66. 6	22.30			
	44	66.24	22.45	0.14		19
	45	66.20	23. 0			
XXIII	45	66.20	23. 0			
	46	66.24	23.15	0. 8		11
	47	66.28	23.30			
XXIV	47	66.28	23.30			
	48	66.30	23.45	0. 3		4
	49	66.31	24. 0			

VI. Cli-

VI. *Climata Ultima.*

Clim.	Alt. Poli G.M.	Dies cont.	Latitudo
I	67. 21	31	0. 49
II	69. 48	62	3. 27
III	73. 37	93	3. 35
IV	78. 30	124	4. 53
V	84. 5	155	5. 25
VI	90.	180, & 187	5. 55.

Quot in Boreali plaga Climata statuimus, eae etiam in Australi collocanda sunt, quae iisdem intervallis distant: quia verò non tam ouka, atque habitata est illa Mundi plaga, idcirco pleraque innominata sunt. Ex appposito tamen abacovides unumquodq; Clima tribus parallelis contineri: primus, initium est Climatis: secundus medium, in quo temporis differentia est scrup. 17. seu unius quadrantis: tertius finis praecedentis, exordium verò sequentis est, quare angulus terrae ab Oriente in Occidentem tribus parallelis comprehensus Clima appellatur, ut videre licet in Fig. 2. *Leonismi 1.*

De diversis Terra habitatoribus.

Quoniam varia Terrarum positio est, variam quoque esse habitudinem habitatorum necessum est. Quare qui homines in Torrida zona degunt Amphiscii dicuntur; quod nimirum ad utramque Mundi partem umbras projiciant, Sole modo ad Australem, modo ad Borealem plagam vergente. hi Ascij pariter à Plinio appellantur, quia Sole in vertice existente nullam emittant umbram: de his Poëta

Ignotum vobis, Arabes, venistis in Orbem,

Umbras mirati nemorum non ire sinistras.

Quoniam enim Australis Arabia in Torrida Zona sita sit, biumbres sunt Arabes Australes, qui cum Pompeio suppetias ferrens, mirabantur umbras in Meridie non proci ad Australem plagam, Poëtis enim Australis Mundi plaga sinistra est, Borealis verò dextra: contra Geographis in Boream versis Occidentalis pars læva est, Orientalis verò dextra, ut alibi.

Et quamvis id bis accidat quotannis in tota Zone latitudine: qui tamen in ipso Solstitii circulo, seu Tropico habitant, serael experiuntur, hinc Lucanus de Syene, quæ in ipso circulo est, ait:

Umbras nunquam flecente Syene.

Hujusmodi habitatores geminas habent æstates, totidemque hyemes, est autem æstas quum Sol vertici ipsorum insistit. Qui verò in sphaera recta, seu Equatore positi sunt, nullum Ver, aut Autumnum habent, sed hæc anni tempora in æstates abeunt, quibus summa illis solstitia sunt; hinc

hinc idem Poëta Æquatorem vocavit alti solstitii circulum.

Deprensam est hunc esse locum, quo circulus alti Solstitii medium signorum percutit orbem.

Utramque Temperatam Mundi Zonam, qui incolunt, Heteroscij vocitantur, quia ad alteram tantum partem umbras projiciunt: in Boream, qui in Boreali sunt, in Austrum verò, qui in Meridionali Hemisphærio.

Qui Frigidam Zonam tenent Periscii, quasi circumúbres dicuntur, quia scilicet in orbem quoniam Sol vertitur, in orbem etiam umbræ circum porriguntur. his, Sole Borealia signa percurrente, cõtinua Æstas est, si tamen Æstas in frigida Mundi plaga esse potest, Hyems verò cum per Australia decurrit, Qui in Téperatis sunt, certas, & statas habent anni vices, ut in Cosmographia expositum est.

Antipodes constituuntur, qui obversis plantis degunt, &que diametro opponuntur, atque in eodem Meridiano siti sunt. tales in schemate (*Iconismi 1. Fig. 3.*) sunt P, M, K, O. est enim horizon HR, Meridianus AHBR, terræ superficies PKMQ, Æquator AB, paralleli PO, KM, in quibus habitatores K, P sunt in Superiore Hemisphærio: M, O in inferiore. Antipodes in diametro existentes P, M, k, O. Lactantius instituit: divin: li. 3. cap. 24. & Divus Augustinus l. 16. de Civitate Dei cap. 9. negarunt Antipodas: non enim mensæ concipere poterant, qui stare possint quin caderent, cum penfiles hortos vix Roetarum fabulæ confixerint. Quin turpe ducebant homines in adverso Orbe esse, quos omnium Servator minimè redemisset: At redemit Servator. omnes, cum vel in penitissimos terrarum angulos, trans Oceani, amnique vias divinæ legis Præcones penetrasse man-

manifestissimis argumentis compertum est. si verò qui obversis nobis pedibus incedunt non cadere miramur, & nos illi non cadere mirantur: sed quod ruent in præceps, quos undiq; cœlum flexu suo circumplectitur? cum enim ita natura comparatum sit, ut in medium, centrumque Mundi suapte naturæ gravia nitantur, si vè nostro in Hemisphærio, si vè in alio insistant in medium conici necessum est. Antipodes omnia contraria inter se sortiuntur.

Antœci, quasi contra habitantes, sunt qui in eodem quidem Meridiano, sed diversis parallelis æquali ab Æquatore spatio distantibus inhabitant, hujusmodi sunt K, P, & M, O, quapropter æqualem habent Poli elevationem, sed Borealem unus K, Australem alter P: & cum dies uni medius est, est etiam alteri, & media nox item: At æstas ut uni ardet, alteri hyems alget: idèdque cum uni maximus dies est, alteri minimus, cum longissima nox huic, illi brevissima. hi appellantur etiam Antomi, humeris nimirum oppositi. Perœci, quasi circum incolentes sunt, qui in eodem Meridiano, & Parallelo sunt, Mûdi polo intermedios quare eandem habent poli altitudinem, etsi in diverso Meridiani semicirculo, tales sunt K, M, & P, O, hi eandem anni vices sortiuntur, ac cum uni Meridies, media nox alteri est.

Synteci dicentur, qui simul habitant vel in eodem Meridiano, vel Parallelo, nullo alio respectu habito.

C A P. V I I.

De quatuor Mundi cardinibus, & de Ventis.

Horizontem Geographi binis, restaque invicem sese secantibus, diametris de centro de-

actis, in quatuor partes dividunt quatuorque sectionum terminos Cardines Mundi, & Cardinalia puncta dicunt, hujusmodi sunt Septentrio, ad Arcticum polum, Meridies ad Anarcticum, Oriens, & Occidens, dextra nimirum, & laeva Mundi plaga: hinc regiones, quæ ad Orientem Solem sitæ sunt, Orientales, & dextræ: sinistræ, & Occidentales ad Occidentem collocatæ, vocantur. hæc verò puncta veri Ortus, & Occasus, sive verni, & æquinoctialis sunt: ubi verò Æstate sol oritur, occiditque æstivus Ortus, & Occasus ad Cancrini initium est: ad Capricorni hybernus Ortus, Occasusque est, ut in Schemate cernere cuique liquet. Iconismi I. Fig. V.

Ex hisce quatuor Cardinibus quatuor præcipui venti suffiant, qui Cardinales, & primarij nuncupantur: è Septentrione Septentrio, à Meridie Auster: ab Oriente Eurus, sive Subsolanus, ab Occidente Favonius, sed Zephyrus. nostris dicuntur Tramontana, Mezodi, Levante, Ponente. De his sic Ill. Naut.

*Primus purpureo Cœli de Cardine præcepit
Eois ruit Eurus Equis: contra æquore ab alto,
Qua Sol flammiferos rubro lavat amno jugales,
Aurgit Zephyrus. Mundi de sedo nivali
Descendit Boreas nivibus stipatus, & horrens
Frigoribus multis: contra venit humidus Auster
E Libya, & pluvio conarsitæ turbine Cœlum.
Elegantius, & incitè Quid. de Trist. lib. 2. Eleg.*

gia 2.

Nam modo purpureo vires capit Eurus ai. Ortu.

Nunc Zephyrus sero Vespero missus adest:

Nunc gelidus sicca Boreas hæccharunak. Arcto,

Nunc Norm: aduersa prælia fronte gerit.

Præterea inter hos, quatuor alii spirant, & ipsi præcipui, inter Septentrionem, & Orientem est:

Cæ.

15 G I O G R A P H I Æ.

Cœcias. *Græco*. Orientem inter, & Meridiem Euro-
 Auster *Scirocco*: Meridiem inter, & Occidentem
 Africanus, sive Libycus *Libeccio*, & *Garbino* tandem
 medius inter Occidentem, & Septentrionem est
 Arctozephyrus *Maestro*. Insuper ad octo jam di-
 ctos adduntur totidem intermedij laterales, & se-
 cundarij appellati. Aquilo medius inter Septen-
 trionem, & Cœcian, hunc verò, & Ortum inter est
 Hellepontias: hic nostris *Græco Levante*, ille
Græco Tramonta. post Ortum ad Austrum succedit
 Vulturinus *Scirocco Levante*, & mox Gangerius
Scirocco à Mezzodi. inter Austrum, & Africanus, est
 Libonorus, *Libeccio à Mezzodi*, post Africanum ad
 Occasum subvesperus *Libeccio Ponente*. Occiden-
 tem verò, & Arctozephyrum inter surgit Iapix
Maestro Ponente. tandem ad Septentrionem Cir-
 cius est *Maestro Tramontana*, quæ quidem perspi-
 cùè in apposita figura. Hactenus enumerati sex-
 decim sunt, & quos nostro in mari navæ con-
 templantur. in Oceano minores etiam indagant,
 qui totidè sunt, quiq; è mediis locis perflant. hos
 nothos ventos, & quartas vocant. Sic qui inter
 Eurum, & Vulturinum spirat, nostri indigitant.
Quarta di Levante verso Scirocco, qui verò inter
 Vulturinum, & Euroaustrum, *Quarta di Scirocco ver-
 so Levante*. Et sic in reliquis. Quæ reliquæ Euro-
 pæ gentes præcipue in Oceano nomina ventis
 imposuere, ex schemate (*Iconismi I. Fig. IV. & Ico-
 nismi II. Fig. I.*) apposito pernoscere nullius nego-
 tii est, etsi pro cuiusquæ gentis lingua nonnihil
 immutent.

De variis locorum mensuris, deque amplitudine
Terra.

PLura de his in cosmographicis Elementis exposita à nobis sunt; quare cōpendio iterum libasse factis videri poterit. Romani locorum intervalla milliariis dimensū sunt. mille verò passus milliare, & milliarium appellare consuevit à veteribus accepimus. Passum Geometricum vocitatum, quinque pedibus definire, pedem palmis quatuor, palmum totidem digitis, digitum granis quatuor in latum dispositis. hæc autem primā omnium mensuram statuisse majoribus libitum est. quoniam verò ad singula milliaria terminales lapides, seu cippos ad intervalla dignoscenda præfixere, hinc factum est, ut ipsa milliaria lapides dicerentur. Quatuor Romana milliaria Germanicum milliare conficiunt. Græci stadiis intervalla locorum metiebantur; stadium verò passibus CXXV complecti voluerunt: idcirco octo stadia Græcorum uni Romanorum milliario æquantur. Persæ Parasangis usos esse comperimus: illarum verò singulæ XXX stadia continent. Ægyptiis schœni adhibiti, schœnus autem LX, aliis XL, aliis verò XX stadiis adæquabatur, hac tempestate non Itali tantum. Milliarii vocabulo *Miglio* utuntur, sed & Germani Angli, Dani, Svedi, Poloni, Illyricæque fere omnes gentes, non nihil pro nativo cujusque sermone detorto vocabulo: Hispani, Gallique leucis utuntur quas illi *Leugas*, hi *Lievès* indigitant, leuca Hispanica est passum bis mille quingentorum. Gallica ter millium, quæ horaria dicitur. At non prætermittam.

aendum apud omnes fere nationes esse Milliaria parva, & magna, & singulas suas peculiare mensuras adhibere: at de his in Cosmographicis affatim dictum est.

Non minor ibi de Terræ dimensione, deque investiganda diametri magnitudine habitus sermo est, quare hic incisè, ut nuper factum est. Unus gradui maximi circuli in Terræ superficie descripti dant passim miliaria Romana LX, quapropter, cum in toto circulo sint gradus CCCLX erunt in toto terræ ambitu miliaria 21600. semidiametro 3440. At ex Arabum observatis, & Riccioli, quia uni gradui miliaria LXXXI conveniunt, erunt in universo circulo maximo miliaria 29349. quare si quis totam terram ab Ortum in Occasum per Equatorem, aut à Polo per Meridianum percurrisset totidem miliaria absoluto cursu compleisset, hoc juxta placitum semidiametro conveniunt miliaria 4673. dixi in circulo maximo; nam quia parallelorum minor est ambitus pauciora miliaria debentur, & eò quæ minores fuerint paralleli.

C A P. I X.

De Terraquei globi divisione.

V Niversus Orbis duas in partes dividitur, Terram nimirum, & Aquam. Terra in geminas, ingentesque insulas aquis circumfluas conformata à Natura est. illarum, quæ dextrum Mundi Hemisphærium occupat, Vetus Orbis, qui tatum antiquis, nec tamen ex integro, cognitus fuit, appellatur: quæ sinistrum tenet, superiori sæculo Europæorum navigationibus innotuit, atque Novus Orbis dicitur est. Veterè Orbè in tres partes

tes cum Ptolemao antiquiores Geographi partiti sunt Europam scilicet, Asiam, & Africam. Quævis Ptolemæi tempore nulla ex his exactè cognita, & perlustrata. Europæ enim pars illa Borealis, quæ ultra parallelum LXIII porrigitur, abdita prorsus antiquis fuit: hinc ultimus ad Septentrionem Terminus Thule fuit. Asiæ verò tractus omnis, qui supra prædictum parallelum erat, etiâ incognitus mansit. Ad Orientem verò magna Sericanæ Provinciæ pars, pleræque Oceani Orientalis insulæ diù latuerunt: neque ultra CLXXX Meridianum itum est. Africæ pars olim lustrata, usque ad parallelum latitudinis Australis partium XVI, & scrup. XXV. extendebatur: neque verò hæc tota in Mediterraneis peragrata: Quare tota Terræ latitudo à parallelo Boreali 41, ad Australē 16. m. 25 erat partium 79. scrup. 25. stadiorum ferme quadraginta millium, juxta veteres, nobis verò Mill. 6199. longitudo verò integer semicirculus à primo Meridiano, ad Meridianum partium 180. stadiorum juxta veteres nonaginta millium, Milli. 14674. Præterea ultimam Africæ partem duæ Australis terræ incognitæ cum Asia coniungebant, Oceanumque claudabant: aded olim rudis erat, & inexplorata terræ, marisque cognitio, quæ nostra ætate exploratissima, exactissimaque est.

Novus Orbis, quæ pars alterum Hemisphærium occupat, America ab Americo Vesputio Florentino jure inventionis, appellatur: nam etiâ à Christophoro Columbo Ligure primùm detecta, ab Americo tamen, qui illam magna ex parte lustravit, nomen sortita est: hæc ingens terrarum portio duas, inque magnas peninsulas, quas exiguo tractu adnectit Isthmus Panamensis, dividitur, harum, quæ ad Septentrionem vergit, Ameri-

ca

ca Septentrionalis, quæ verò ad Austrum, Australis vocatur.

Atque hinc recentes Geographi, universam Terræ superficiem mortalibus habitatam in quatuor partes divisere Europam, Asiam, Africam, & Americam. His nonnulli duas alias partes addunt, scilicet Terram Borealem circa Polum Arcticum, & Australem ad Antarcticum.

C A P. X.

De Oceano.

ALtera Terraquei pars globi, Aqua, quæ undique, lateque terras complectitur: Oceanum Græci à velocissimo cursu dixere, quasi *ochy penus*: quo nomine etiam Latini indigitarunt. Est igitur Oceanus universa aquarum moles terram immenso, implexoque ambitu circumplectens, hinc Manilius:

*Ipsa natat Tellus Pelagi illustrata corona
Cingentis medum liquidis amplexibus Orbem.*

Hic autem cum unus sit à variis Mundi partibus varia sortitus est nomina. ab Oriente dicitur Eous, & Orientalis, qui & Indicus nuncupatus, & Sericus etiã veteribus fuit. Est verò Eous, Oceanus omnis ille maris tractus, qui inter Orientalem Africæ oram, Indiam, & Seres interluit. ultra ad Americæ litora Pacificum mare dicitur, & *Mar de Zud* Gallis; Hispanis, Germanisque appellatur, Austri nimirum mare. Ab Occidente Occidentalis, & ab Atlante Mauritanix monte Atlanticus: Gallis verò, Hispanis, Germanisque *Mare del Nort*, scilicet Septentrionis. Est autem Atlanticus Oceanus, qui inter Europam, Africam, & Americam præterfluit. Ab Austro Australis, & *Ethio.*

Æthiopicus, quia ultra Æquatorem Africam abluit: A Septentrione tandem Septentrionalis, Hyperboreus Caledonius, & Scythicus dictus est, & nonnullis, Congelatum mare, quia nimirum hyeme congelascit: hic Oceanus Polum inter, Europam, Asiam, atque Americam situs est, dictus etiam est Græcis mare Cronium: quia ob frigoris excessum Saturno subiectum sit.

Cæterum alia Oceanus, minora veluti nomina ab innumeris fere regionibus, quas perluit adeptus est. Circa Seres, & Sinas *China* dictus, Sericus, & Sinicus: Ad Marianas insulas Hippadis pelagus, vulgò Achiplagus D. Lazari, quia crebras instar Ægæi insulas preterfluit. Sequitur Magnus Sinus, qui à Ptolomæo Sinas inter, & Auræ Chersonnesum ponitur: erit, quem nostri vocant *Golfo della Cocinchina*. Qui utramque Indiæ peninsulam interfluit, cujus in gremium se Ganges exonerat ab ipso Gangetius olim, nunc *Golfo di Bengala*. Totâ illa Oceani pars, quæ ab Occidentali Indorum ora Arabiam usque porrigitur, Rubrum mare, & Erythrum dictum, quia Solis repercussu talem colorem induat: ab arena tamen alii, terraque appellatum voluere: nonnulli à Rege Erythra, qui in insula Ogyri tumulatus est. nunc ad Persidem Persicum, ad Arabiam Arabicum nuncupatur.

Circa Africam Æthiopicus Oceanus insequitur, qui ad Orientalem oram Barbaricus sinus appellatur. *Golfo di Zanzibar*, inter Africam, & Cernen insulam *Isola di S. Lorenzo* est Mare Asperum, syrcibus late, insulisque confitum.

Atlanticus Oceanus Mauritaniam, Hispaniamque interfluens Gaditanus, ad Cantabriam Cantabricus, ad Aquitaniam, Aquitanicus, ad Germaniam Germanicus Oceanus vocatur. Galliam verò inter, & Britanniam Britannius: quod mare Gal-

Gallis *la Manche*, nobis *la Manica* dicitur. Tandem ad Hiberniam Hibernicus, ad Scotiæ litora, quæ olim Caledonia Caledonius. Ad Americam, quæ Novam Galliam alluit, quæ & *Canada* Canadensis: inter Floridam, & novam Hispaniam sinus Mexicanus. ad Brasiliam Brasiliicum mare: circa Terram Megellanitam Megellanicus Oceanus, Pervæus verò ad Peruviam. demum inter novam Hispaniam & Californiam insulam Rubrum mare; quia iuxta Arabici sinus efformatum est.

C A P. X I.

De celebrioribus Oceani Sinibus.

Oceanus in continentis Terræ gremium illaplus sinum effecit, qui Græcis *Calpos*, hinc nobis *Golfa* quinque aut veteribus cogniti fuerunt. Primus est, qui Plinio Codanus, Tacito Svecicus sinus dicitur: & passim Balthicum mare, Germanis *die Ost See*, quod Mare Orientale sonat, & Daniæ, Germaniæ Svediam, & Livoniam interjacet. hujus pars est Finonicus sinus, qui Svediam interluit;

Secundus est, qui Europam inter Africam, & Asiam ad Mærotidem usque extenditur Mediteranum, & inclusum mare dictum: Geographis incertum: Tertius est Sinus Persicus, Persidem inter, & Arabiam, in quem Tigris excipitur. *Golfe di Balsora*. Quartus Arabiam, & Egyptum præterluit cognomine Arabicus, & Erithræus *Golfe d'Arabia, e Mar Rosso*: Quintus Caspius, & Hircæus dictus, in quem Septentrionalem Oceanum influere veteres putarunt: recentiores nonnulli Euxinum per occultos meatus in Caspium mare

mare illabi opinati sunt. Ptolomæus maluit lacum appellare, cum pedibus circuii possit, in Asia medio jacet, Mediam inter, Hircaniam, & Scythiam: in hunc Oxus fluvius, & Volga ingenti aquarum mole descendunt. His duo alii in Asia magni sinus adjungi possunt: Sinus Sericanus, qui Sinas inter, & Coream peninsulam est, vulgo *Golfo di Nanquin*. Et sinus Japonicus, seu Chrysius, qui Coream Japoniam, & Orientalem Scythiam longo circuitu perluit.

C A P. X I I.

De Mari Mediterraneo.

○ Lim, ut veteres commenti sunt, Europa isthmo, veluti ponte, Africæ adnectebatur: at terræ motu, quo Atlantia perit, terræ hinc, inde divulsæ: aut sensim exedentibus aquis dissociatæ: quare Naut. VII.

*Isthmus erat medius, terra discrimine parvo
Qui Libyam Europa jungebat: & utraque Tellus
Una erat, ad crebrò veniens vis pontas, & undis,
Paulatim exadis terras, medioque refluxus
Europam tandem è Libya dimovit, & alta
Diducta ex Abyla tunc Calpæ, & litora, & urbes:
Ac primum Thetis Oceano dignata marito est.
Tantum tempus odax, & edacia sacula possunt.*

Per Abylam igitur Africæ, Calpæ Europæ, quos montes Herculis columnas ob illius laborum metas dixere, irrumpens Oceanus per mœdias terras inæstluit, Europam, Africam, & Asiam alluere, atque hinc Mediterræum mare appellatum est: Cæsari clausum: & nobis etiam inclusum. Illius autem hic est circuitus. A læva Europam perluens, est sinus Virgitanus; *Golfo di Cartagena*: sequi-

quitur hunc Illicitanus. *Golfo d' Alicante*. appellatur etiam, quod Hispaniam alluit, Mare Ihericum. ad Balearides Balearicū. Deinde est Magnus Sinus Gallicus *Golfo di Lione*. Inter Cirnum insulam, & Liguriam Mare Ligusticum. Cirnum inter, Sardiniam, Siciliam, & Italiam Tyrrhenum mare *Mar di Toscana* Inferum etiam vocatum, uti Adriaticum Superum; unde Poëta.

An mare, quod supra, memorē, quodve alluit in fra?

Ad Sardiniam Sardoum, à Sicilia ad Cretam Siculum: quod Orientalem Italix oram, & Græciæ interfluit, Ionium mare, omnium maxime procellosum, hujus pars est Tarentinus sinus: Ex Ionio Hydruntum inter, & Aulonem irrumpens Adriaticū sinum efficit, qui in intimos usque Venetorum recessus ascendit, totamque Italiam, Illyricum, & Macedoniam alluit, vulgo *Golfo di Venetia*: hujus partes Urias sinus *Mar di Puglia*, & *Golfo di S. Angelo*. Liburnicum, & Illyricum mare. Sinus Lissicus, *Golfo di Lodrin*. Ionium pelagus, quod & Ausonium olim vocitatum accepimus, per Rhion, & Antirrhion *Castelli di Lepanto* irrumpens sinum facit Corinthiacum, qui Cyrrhus, & Naupactus. *Golfo di Lepanto*. à Cyrrha, & Naupacto appellatus est. Græciam omnem inter, Asiam, & Cretam insulam, quod innumeris consitum insulis latissimè interluit, mare Ægæum Græci, Latiniq; dixerunt, nostri Archipelagus, Barbaris Mare Album, ut ab Euxino distinguant, quod Nigrum vocant. Ægæum mare ad Myrton insulam Myrroum, ad Icariam, Icarium, Carpathium ad Carpathon. Sinus præcipui sunt Argolius *Golfo di Napoli di Romania*. Saronicus *Golfo d' Egina*, Thermaicus, qui Tessalonicam usque excurrit *di Salonichi*. Sed jam Magnus Mediterraneus sinus per Sexto Europæ, & Abydō Asiæ, *li Dardanelli*

nelli, ingreditur Hellespontum ab Helle Athamantide dictum: hinc tenui Euripi ductu expatiatur æquor, ac Propontidem efficit *Mar di Marmora*: arctaturque rursus: angustia, Thracius Bosphorus, quasi Bovis transitus, nuncupatur. quem ultra, vastum iterum mare aperitur, Pontus Euxinus, Auxenos olim dictus, scilicet inhospitalis, quod importuosus, & procellosus sit: Græci nunc *Maurothasiân*, Tuteæ *Caradénis*, hoc est *Mar negro*, indigitant. Euxinus cum Asiam longo amplexu permeasset, in Mæotidem per Bosphorum Cimmerium *Stretto di Caffa* ingreditur. in Mæotidem, *Mar delle Zabacche*, Tanais influit, fluvius Europæ, Asiæque terminus.

At Euxino relicto, post Ægæum, Carium est mare: circa Rhodum, Rhodium: à Creta ad Cyprum Creticum: A Cypro ad Syriam, Cyprium: ac circa Pamphylia Pamphylium, *Golfo di Satalia*, ad Ciliciam Cilicium, & Issicus Sinus *Golfo d'Alexandretta*: ad Syriam verò Syriacum, hinc Palestinum, & Ægyptiacum. Tota hæc Mediterraneæ pars, quæ Asiam Minorem, Syriam, Ægyptum, & Cyrenem alluit, olim Parthenium, & Virgineum mare à Virgine Europa vocatum ferunt, nunc *Mar di Levante*: tandem ad Libyam, sive Africam Libycum, & Africum, Numidicum ad Numidiam, ad Mauritaniam Mauritanicum.

C A P. X I I I.

*De Fretis, Euripis, & Bosphoris: insuper
& Isthmis.*

FRetum, quod ab undarum fremitu dictum Varro putat, est perexiguus maris tractus geminas ex adverso terras interfloentis. Celeberr-

ma sunt Gaditanum, sive Herculeum: *Stretto di Gibaltar*, quod Hispaniam inter, & Mauritaniam fluit, Europamque ab Africa submovet. hic geminæ Aenæ columnæ, ut ait Philostratus, at ut Strabo, aureæ cubitorum VIII. erectæ Herculi erant, in quibus Nautæ sacrificabant. Longitudo hujus freti est milliariorum XV. latitudo V. Secundum est fretum Siculum, scû Mamertinum, *Faro di Messina*: Siciliam ab Italia determinat: ejus longitudo à Scyllæo ad Leucopetram est milli: 23. minor latitudo à *Cærny Capo della Volpe* ad pelorum *Torre del Faro*, est milli: 11 media à Columna Rhegina *la Catona*, Messanam usque est Mill. VI. Tertium est Calydonium, scû Corinthiacum. *Stretto di Lepanto*, Peloponnesum dividit ab Ætolis.

Quartum Chalcidicum fretum, sive Euripus, *Stretto di Negroponte*. Euripum autem Græci vocant maris angustias, quibus recipro æstu, citissimoque ultrò, citròque cursu fluunt, refluuntque, itemque vorticibus sorbentur, eructanturque æquora: ut Euripo accidit, ubi quotidie septies forberi, revomique undas ferunt. hinc Siculum fretum Taurominitanum Euripum Plinius vocat. Sunt adeo angustæ Euripi fauces, ut ponte jungantur, quo Eubœa Græciæ adnectitur, hunc pontem vetustate collapsum Turcæ ad Chalcidis obsidium instaurarunt. Quintum est Hellepontus inter Sexton, & Abydon, hunc ponte è navibus constrato Xerxes cum exercitu transiit: hujus latitudinem M ferè passivum faciunt.

Sequitur Sextum fretum, Thracius Bosphorus, quæ Propontidis laxitas in angustias iterum coit: *Stretto di Costantinopoli, & Canale del mar negro*. patet passibus D: per quem ponte Darius in Europam copias transiit: de hoc Plinius: Invicis
hoc

hoc accidisse terris indicio sunt tot angustia, à tam parva naturæ repugnantis intervalla ad Hellepontum 873. passuum ad Bosphoros duos, vel bubus meabili transitu. Unde nomen ambobus, & tanquam in dissociatione germanitas concors. Alituum quippe cantus, canumque latratus invicem audiuntur, vocis etiam humanæ commercia, inter duos Orbes manente, seu meante colloquio, nisi cum id ipsum auferunt venti.

Septimum fretum est Bosphorus Cimmerius, quàm in Mæotidem paludem itur, interque Tauricam Chersonesum Europæ provinciam, & Asiam meat spatio passuum M.M.D. *Stretto di Caffa*. Est etiam octavum fretum Sardiniam inter, & Corsicam Gallicum vocatum, & Taphros. Latitudine milli: 7. passuum D. Addunt nonnulli Cilicium fretum Ciliciam inter, & Cyprum, sed adeo latum est, ut hac appellatione donari minime conveniat.

Celeberrima Oceani freta, sunt Britannicum Angliam inter, & Galliam, sive Caletum, & Dubrin, etsi minor latitudo ab Itio portu, & promontorio Gallia *Elacknes* ad Angliæ promontorium Cantium *The nasse* sit Milli: XXII. Hibernicum Hiberniam inter, & Scotiam latum milli: VII. Danicum, seu Cymbricum, per quem in Balthicum mare intrat Oceanus, incolis dicitur *Dei fund*. patetque passibus MM. Sericum fretum *Stretto di Narquin*. Coream peninsulam à Sinis dirimit intervallo passuum MMM. Japonicum Japoniam insulam ab Orientali Scythia determinans: *Chrysum Stretto di Sincapura*, quo ab Aurea Chersoneso Sumatta divellitur: *Sindicum della Sonda*, aliaque quamplurima in Oceano Orientali, quorum laxitates non dum satis explorata.

18 G E O G R A P H I Æ.

Est etiam celebre Magellanicum à Cosma Magellano, qui primus hoc fretum trajecit: ultimam Americæ oram ab Australi insula dividit. Longitudo est mill. 420. latitudo minima passuum M. Mediæ VI. milliar. IV. VIII. & X. maximæ XX. & XL. innumeris insulis, & Syrtibus constitutum. Præterea Scythicum fretum, vulgo *Stretto di David* inter Orientalem Asiæ oram, & Americam Septentrionalem, cujus latus non dum satis exploratum. Est in Sepientrione Fretum glaciæ Novæ Zemblæ, vulgò *Stretto di Vvaigts*, quâ immensa glaciæ Scythicum mare æstate resolutum fluit.

Isthmum Græci angustum inter duo maria terræ meatum dixere. Celebriores sunt, Primus Corinthiacus, quo veluti collo reliquæ Græciæ Peloponnesus adjungitur, Cyrrhusque sinus à Saronico determinatur, spatio passuum quinque M. Lachæum inter, & Cenchreas: quæ quidem inter oppida ad Peloponnesi tutamen murus ductus, instauratusque ab Atheniensibus, atque utrinque Austrum versus inflexus intercapedine mill. VI. atque hinc Hexemilion appellatum.

Secundus Thracius, qui Chersonesum Thraciæ sociat spatio mill. V. in hujus extremo litore olim Lyfimachia. Tertius Macedonicus: Athonem montem intercapediæ olim passuum MD Macedoniæ jungebat; quare nil mirum si à Xerse effusus perhibetur. Quartus est Thauricus inter Scythiam, & Tauricam Chersonesum, latus mill. quinque. Quintus est Chrysius, seu Malacensis, quo Indiæ extra Gangem Aurea Chersonesus copulatur. Sextus Arabicus Asiam inter, & Africâ, qui intervallo C fermè mill. tam magnas rerum partes associat, atque Erythrum à Mediterraneo disjungit. tantum terræ interstitium ad expedi-
tam

eam in Oceanum navigationem effodere Seso-
stres voluit, sed eò deterritum ferunt: ne scilicet
Oceanus in Mediterraneum irrumpens, Asiam
omnem obrueret. Septimus tandem est Americæ
Isthmus Panamensis ab urbe Panama dictus, qui
instar Arabici geminos Americæ orbis XVIII,
Leucarum interstitio conjungit, quò si præse-
ctæ maria miscerentur, facilis, ac brevissima naviga-
tio, jusque commercij per utramque Indiam fo-
ret.

C A P. X I V.

*De Globo, Mappis Geographicis, & distantia
locorum investiganda.*

Primus, qui Terrarum Orbem in tabulis gra-
phicè pictum exhibuit, si Straboni credimus,
Anaximander fuit. Nonnulli pellem, qua ventos
Æolus incluserat, Ulyssique dono dedit, Mappam
non immerito interpretantur, ex Pergamea pel-
le, in qua egregius vir Litora, Sinus, Maria, Ven-
tosque descripserat: quibus inspectis facile navi-
gationem instituere, & continuare potuisset. Cer-
te Socratis ævo Athenis Græcia in tabulis depi-
ctæ populo exhibita: hanc cum Alcibiades inspi-
ceret: indica mihi, inquit Socrates, quæ tuæ pos-
siones. cumque minime cerni, notarique re-
spondisset: *Quid igitur, tunc Socrates, his tibi divi-
ziis, quorum Geographus nullam rationem duxit, tan-
topere places?* Augusti tempore etiam Romæ ex-
tabant tabulæ, quibus Orbis inscriptus viscebatur:
quare Propertius l. 4. El. 3

Cogor & è tabula pictos ediscere Mundos.

Pomponius Mela in uno planisphærico Orbem
pinxit duabus continentibus divisum. Posidonius
verò, etsi Terram sphæricam esse sciret, in ovi tæ-

men formam descripsit, Claudius Ptolemæus Geographorum jure princeps, qui Adriano, & Antonino Imperat. floruit, in quadrati penè formam cognitum sua ætate Mundum accuratissimè omnium antè ipsum appinxit: quadratasque omnium Provinciarum tabulas dedit. Rem tam miram, tam utilem mirificè minores propagarunt: præcipue post annum 1302. cum Flavius natione Italus, patria Amalphitanus Nauticæ Acus, & Magnetis usum excogitavit. Nauticæ enim Acus, & Nautici Circini ope locorum longitudes inventæ, & certa ratione non tabulis tantùm pictæ, sed ære incisæ Terrarum partes, Montes, fluvii, lacus, sylvæ, loca omnia: ut jam de facie penè totus cognitus, vel imperitis sit Orbis.

Est igitur Globus Geographicus, sphaera quædam ex papyro, & Gypso elaborata, in qua Æquinoctialis, Zodiacus, Meridiani, Tropici, Polares, Paralleli omnes, Terra universa, cunctaque Maria ad vivum doctè, scitèque inscripta, appictaque sunt, hic autem Globus Meridiano immobili, & Horizonte, non secus, ac Armillaris sphaera, sustinetur. Planisphaerium Globum ipsum in plano figuratum vocitamus. Primus autem, qui utrumque Hemisphaerium, non dum detecta America, in plano descripsit fertur Arzaël natione Maurus, patria Toletanus, insignis Mathematicus, qui vixit circa annum 1069. jure enim arbitratus est, non unum Orbem radiis suis Solem circumplecti, sed alterum etiam, quem Antipodes inhabitarent.

In Planisphaerio Æquinoctialis recta linea representatur, ut & Meridianus, qui medius ab uno ad alterum polum excurrit. primus verò Meridianus gemino circumductu utrumque Hemisphaerium claudit: cernentis autem oculus in medio

dio sectionis constitutus, utrumque spectat. In Planisphærio illud est incommodi; quod regiones in medio positæ arctiores figurantur, latiores verò, quæ ad extrema: id autem in globo minime accidit.

Mappas Geographicas eas dicere solitavimus, quibus Terrarum partem aliquam, Europam nimirum, vel Africam, aut Regnum, sive Provinciam velut Italiam, sive Neapolitanum Regnum præ oculis juxta naturalem illius situm figuramus. In his per singulos gradus à sinistra ad dexteram Meridianos ducimus: sinistra Occidens, Oriens dextra inscribitur. ab inferiori parte ad Superiorem Paralleles numeramus, inferior pars Meridie, superior Septentrione insignitur. per hosce Parallelos latitudinem locorum in Meridianis numeramus: longitudinem verò per Meridianos in Parallelis. Præterea apponi item solet scala milliariorū, qua duorum locorum distantiam indagamus. Si enim circino accipiam distantiam datorum locorum: & acceptam in scalam transferam, nota fiet in milliariis illorum quæ sita distantia. Quoniam plurimæ ad manus haberi possunt Mappæ Geographicæ: & Enchiridii tenuitas illas minimè patitur; idcirco ab illis abstinendum duxi: idque vel ex eo præcipuè, quod hæc nisi grandiores haud commode usui esse possunt.

Ut autem sine scalæ adminiculo exactiori methodo ex latitudine, & longitudine locorum, eorundem itinerariam distantiam scire queas, illud animadvertas, oportet, nimirum uni gradui circuli maximi videlicet Meridiani, & Equatoris milliaria LXXXI. deberi juxta nostra placita. Parallelis verò non item, sed quo ad polum accedunt, eo minora convenire: id ut præ manibus

habeas, appono sequentem tabellam, qua quot
Min: Equatoris uni gradui singulorum paralle-
lorum tribuantur, notata sunt.

G. | M.S. | G. | M.S. | G. | M.S.
Parall. | Equat. | Parall. | Equat. | Parall. | Equat.

1.	59.59	31.	51.9	61.	29.5
2.	59.57	32.	50.36	62.	28.10
3.	59.55	33.	50.19	63.	27.14
4.	59.51	34.	49.44	64.	26.28
5.	59.46	35.	49.8	65.	25.21
6.	59.40	36.	48.32	66.	24.24
7.	59.33	37.	47.55	67.	23.36
8.	59.24	38.	47.16	68.	22.28
9.	59.15	39.	46.37	69.	20.30
10.	59.5	40.	45.57	70.	20.1
11.	58.0	41.	45.16	71.	19.33
12.	58.41	42.	44.35	72.	18.32
13.	58.27	43.	43.52	73.	17.32
14.	58.13	44.	43.9	74.	16.32
15.	57.57	45.	42.25	75.	15.31
16.	57.40	46.	41.40	76.	14.30
17.	57.22	47.	40.55	77.	13.29
18.	57.3	48.	40.8	78.	12.28
19.	56.51	49.	39.51	79.	11.26
20.	56.43	50.	38.34	80.	10.29
21.	56.22	51.	37.45	81.	9.23
22.	55.37	52.	36.56	82.	8.21
23.	55.13	53.	36.6	83.	7.18
24.	54.48	44.	35.16	84.	6.16
25.	54.22	55.	34.24	85.	5.13
26.	53.55	56.	33.33	86.	4.11
27.	53.27	57.	32.40	87.	3.8
28.	52.58	58.	31.47	88.	2.5
29.	52.28	59.	30.50	89.	1.2
30.	51.57	60.	30.0	90.	0.0

PRO-

PROBLEMA I. PROP. I.

Datis duobus locis sola latitudine differentibus, eorum distantiam in milliariis exhibere.

Sint duo loca A & B, quorum latitudines diversæ. Subtrahe minorem ex majori: differentiam in grad. exhibitam reduc in millaria tribuendo cuique grad. milliaria LXXXI. singulis verò minutis passus 1350. Summa erit distantia itineraria inter data loca. Sint exempli gratia Manfredonia in Apulia, & Rhegium Julium in Calabria: quæ duæ urbes in eodem fere Meridiano sunt: latitudo primæ est secundum Ricciolum grad. 41. 7. secundæ verò 38. 15. hæc subducta à prima dabit differentiam grad. 2. 52. hæc in milliaria redacta dabit itinerariam distantiam millia passuum 232000. Si loca sint in alio, & alio Hemisphærio, adde unam alteri latitudini: aggregatū in passuum millia statim reduces. In globo nullo negotio id præstabis: si circino sumas intercapedinem inter data loca: applicatoq; Aequatori circino, distantiam in grad. habebis, hæc in passus redacta itinerariam distantiam exhibebis. Demonstratio ex se patet.

PROBLEMA II. PROP. II.

Datis duobus locis longitudine tantum differentibus, eorum distantiam invenire.

Sint duo loca A, & B, quæ in eodem parallelo sint, at in diverso Meridiano. Si loca sint in maximo parallelorum, nimirum Aequatore, præcis nil differat à superiori. Si verò in aliis minoribus,

B 5

zibus,

ribus, sic operare: subtrahere minorem longitudinem à majori. Deinde observa in tabula quot milliaria debeantur singulis gradibus dati paralleli, per hæc enim ducti grad. exhibebunt locorum distantiam. Sint exempli gratia Monopolis in Apulia, & Neapolis: quæ in eodem fere parallelo sunt: Longitudo autem primæ est grad. 41. 17. secundæ 38. 22. juxta eundem Authorem, hæc à majori subducta dabit differentiã gr. 2. 55. Quoniam verò uni grad: paralleli grad. 41. quanta est latitudo utriusque, debentur ex tabula supra posita minuta Æquatoris 45. secundas vero 16. conveniet grad. 2. 55. grad. 1. & minuta ferme 45. hæc autem in passus redacta dabunt distantiam itinerariam millia passuum 142000. hujus autem praxis demonstratio ex se item manifeste liquet.

PROBLEMA III. PROP. III.

Datis duobus locis latitudine, & longitudine differentibus, illorum itinerariam distantiam inquirere.

Sint duo loca A, & B; quorum latitudo, & longitudo diversa sit. Primò inquire differentiã latitudinis: inventamque in milliaria transfer: quæ in se ducta dabunt numerum quadratum. Secundo inquire differentiam longitudinis: hanc verò duces per milliaria, quæ debentur primi, & secundi paralleli utriusque latitudinis: hæc verò duo producta simul adde: dimidium perducti numeri duc in seipsum: & habebis secundum quadratum, hæc duo quadrata inventa: in unum adde: ex aggregato radicem educ, hæc enim erit distantia quaesita.

Sic

Sic in figura VI. Iconismi I. A Mediolanum, exempligratia, cujus parallelus AB grad. 45. 14. juxta Ricciolum, Meridianus AC grad. 32. 10. D Neapolis, cujus parallelus DC grad 41. Meridianus BD grad. 38. 22. AD distantia itineraria inquirenda. Primo subducta minori latitudine à majori, erit differentia grad. 4. 14. cui debentur milliaria 345. quæ in se ducta dant primum numerum quadratum 119025. Secundo differentia longitudinis est grad. 6. 12. quoniam in parallelo grad 45. debetur uni gradui min: Æquatoris 42. S. 30. competent toti differentia longitudinis in prædicto parallelo milliaria 344. in parallelo verò grad. 41. milliaria 365. hæc in unum collata faciunt milliaria 709. dimidium hujus in se ductum dat secundum quadratum 111556. hæc autem duo quadrata in unum aggregata dant 250382: ex quo numero extracta radix quadrata 480. erit distantia quaesita. Cujus demonstratio patet ex 47. primi Euclidis, ex qua quadratum Hypothenusæ æquale est quadratis reliquorum laterum. Longitudo enim Geographica AB inter Mediolanum, & parallelum Neapolis est unum latus, differentia BD latitudinis Neapolitanæ à Mediolanensi est latus alterum, Hypothenusa AD distantia itineraria. idè dic in secundo triangulo ACD. Invenimus igitur; &c. quod erat faciendum.

PROBLEMA IV. PROP. IV.

Data loci latitudine, in qua Zona, & quo Climate sit determinare.

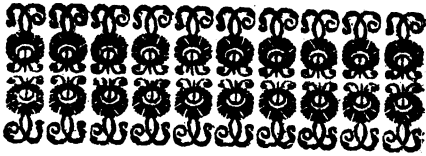
Quoniam latitudo Zonæ Torridæ inter utrumque Tropicum continetur, scilicet inter la-

itudinem Borealem grad. 23. m. 30. & Australen-
grad. item 23. m. 30. loca, quorū latitudo erit mi-
nor grad. 23. m. 30. in Zona Torrida posita erunt
quæ verò latitudinem habebunt grad. 23. m. 30.
erunt in ipsīs Tropicis. Sic quoniam latitudo Gœ
Borealis est grad. 15. m. 30. erit in Zona Torrida
Boreali. At quia latitudo Novæ Bataviæ est Au-
stralis grad. 6. m. 30. erit in Torrida Australi. Rur-
sus quoniam latitudo temperatæ est à Tropico
ad Polarem circulum, nimirum à grad. 23. m. 30.
ad grad. 66. m. 30. idcirco loca quorum latitudo
est major grad. 23. m. 30. minor verò grad. 66. m.
30. continebuntur in temperata sive Boreali, si-
ve Australi. Ita quoniam lat. Neap. est gra. 41. Bo-
realis, erit Neapolis in Temperata Boreali. Ea ve-
rò loca, quorum lat. erit grad. 66. m. 30. in ipso cir-
culo locantur. Quorum autem major fuerit in Fri-
gida statuentur. In mappis id facili negotio ex-
se quisque conficiet.

Ut vero, in quo Climate locus sit, discernas,
sic ex tabula Climatū posita præstabis. Sit datus
locus Neapolis, cujus lat. grad. 41. jam si tabellam
consulas, Polarem altitudinē in fine VI. Climatū
reperies esse gr. 41. m. 22. quapropter dices Nea-
polim esse circa finem VI. Climatū, & diē maxi-
mum horarum XV. Rursus sit Praga in Boioëmia,
& Cravovia in Polonia, quarum lati: grad. 50. qui-
bus in tabella repertis, vides respondere IX Cli-
ma; erunt igitur hæ Urbes in IX Climate: & diē
maximus erit horarum XVI. cum quadrante: de-
terminavimus igitur, &c. quod erat faciendum.

L I B R I I . F I N I S .

L I

LIBER II.

Quæstiones Selectæ.

C A P. I.

De Montium altitudine.

ITa parens rerum Natura Terrarum Orbem effinxit, ut mortalium vitæ esset accomodus: quippe qui hominibus ad inhabitandum destinabatur. quapropter modo in planitiem æquæ extendi, modo in clivos leniter assurgere, modo extuberare in montes, inque valles modo humiliter demitti iussit. quæ cum ita sese habeant, illud scitu dignum inquiri Geographis solet; quanta nimirum altissimorum montium recta supra Horizontem elevatio sit. Et quoniam varii, diversique montes sunt, varia quoque antiquorum placita fuisse comperimus. Nonnulli apud Plutarchum in vita Pauli Æmilii, qui Persæm vicit, Macedoniamque Romano Imperio adiecit, opinati sunt altissimos quosque montes ultra stadia X. passus scilicet MCCL non ascendere. Diczarchus Pelion Thessaliæ altum facit stadiis X. Cyllenem vero Arcadiæ idem apud Geminum ad stadia XV. pro-

promovet. Cleandrus lib. 1. Cyclicæ Theoriæ cap. 10. nullum vult montem supra stadia XV. evehi: quemadmodum neque ultra XXX. maria descendere. At verò è nostri ævi Geographis Blâcanus in loca Mathem. Arist. nullum ad seîquimilliare montis apicem attollit. Petavius, vir summæ eruditionis lib. VII. Uranologiæ cap. 10. vix ad VI. millia passuum montem ullum asurgere affirmat. Furnerius lib. 19. Hydtographiæ cap. 8. supra passus 7358. attolli rotundè negat. Ricciolus, & Grimaldus apud illum, aliique ad immensam pene altitudinem montium cacumina emergere supra nubes, ac nubila confirmant.

PROBLEMA I. PROP. I.

Ex ambitu, & ascensu montium illorum altitudinem conjicere.

ÆTna, cujus veluti appendix Sicilia, non minus flamma celebris, quam nive, quippe, ut bellè Poëta:

Scit nivibus servare fidem, pariterque favillis

Durescit glacies tanti secura vaporis,

Arcano defensa gelu, fumoque fideli

Lambit contiguas innoxia flamma pruinas.

patet ambitu mill. C. ejus verò ascensus arduus per oppidum, cui nomen Randa²²⁰, olim Trinacria dictum, statuitur milli: XX, à Catana tamen lenior est mill. XXX. Jugum supremum mōtis est passuum D, at salebrosū & lubricū, ut vix duabus exhauriri horis possit: ambitus ceteris ignivomi patet passibus quater M. Sit jam in figura II. Iconismi II. conus rectus ABC, cujus circuitus AD CE esto mill. C, diameter AC ex Archimede mill. XXXII, semidiameter AI, XVI: Jam si ascensus esset

set æquus per rectā AB mill. XX. jam ex Trigonometrica regula altitudo AB colligitur mill. XII. quia tamen nō æquus est, & jugum ultimum arduum nimis, erit minor mill. fermè 8. atque hinc liquet, quam Maurolycus invenit mill. 4. & quæ colligit Ricciolus V, & passum DCVI. non esse nimis enormem.

S C H O L I O N.

R Ricciolus vir solers, & industrius, cum observasset altitudinem Paterni montis, ex loco unde ad M. passus scanditur, ad CXX passus elevari ab Horizonte perpendiculariter: clivum verò quæ æquum, quæ iniquum una hora superari, cōfecit sequentem tabellam, ex qua minime falsis conjecturis colligi cujusque mōtis altitudo facile potest, etsi non ex amussi Geometrica: quæ tam vario, atque inæquali montium ascensu exacta ad trutinam haberi non potest.

<i>Ascensus Passus</i>	<i>Hora Ascensus</i>	<i>Altitudo perpend. in passus.</i>
1000.	1.	120.
2000	2.	240.
4000	4	440.
6000	6	560
10000	10	8200.
20000	20	2400
30000	30	3600
40000.	40	4800
50000	50	6000.
60000.	60.	7200

Ex hac ascensus conjectura colligitur ex Di-
carcho semi verticem altum passus. 1250. ab eo
tamen

tamen loco, ex quo scandere viatores ordiuntur, rram supra maris æquilibrium altior erit fortasse bis M. passus. Præterea, quoniam trajectus Alpium est milliarius LXXXVII. quorum LXXV, sunt æquioris ascensus: reliqua XII. ardui: totus vero ascensus conficitur diebus V: si tabulam positam consulamus, eruemus Alpes altas mill. XII. Hinc verò dilucidum est Italiæ montes altiorem esse, quam Græciæ, Thraciæque montes sint, quales *Æmus*, *Rhodope*, *Pangæa*, *Olympus*, *Pelion*, *Taygeta*, *Ossa*, *Lycæum*, *Parnassus*, qui una die superantur, ut ait *Strabo* lib. 4. *Atlas* Mauritanicæ mons, qui, ut *Pomponius Mela*, altius quam quod cõspici possit in nubila erigitur, Cælum, & sydera non tangere modo vertice, sed sustinere quoque dictus est: & ob id Poëta:

Axem humero torquet stellis ardentibus aptum.

quantæ sit proceritatis ira ex *Plinio* conficitur. hic lib. 5. cap. 22. ita scribit: *Svetonius Paulinus*, quem consulem vidimus, primus Romanorum transgressus Atlantem dicitur aliquot millium spatio, prodit quidem de excelitate ejus, quæ cæteri, verticem etiam ætate altis operiri nivibus, decumanis se eò peruenisse castris, nempe diebus X. quia verò una die conscenduntur passus 1250, erit tota altitudo passuum 12500: at quoniam lento admodum gradu milites cum sarcinis progrediuntur: idcirco reduci ad mill. X. altitudo potest.

Riphæi, qui ab indigenis ob nimiam altitudinem *Srolps*, nimirum columnæ Cæli appellantur, ne XVII. quidē diebus superari potuerit à nobili viro *Simeone Teodorovite*, quem *Basilius Moscoviæ Dux* ad explorandam altitudinem, trajectumque in *Scythiam* miserat, ut author est *Sygmundus Herbestenius*, censendi ex calculo altiores mill. XXVIII.

PRO-

PROBLEMA II. PROP. II.

Data terra diametro, & arcus distantia, ex qua in mari, vel in litore incipit apparere summus montis apex, illius altitudinem invenire.

E Centro Terræ A (*Iconismi II. Fig. III.*) intelligatur descriptus quadrans BC: ipsius autem Terræ semidiameter esto AB, cui in directum insistat montis elevatio BD: montis verò apex D incipiat videri ex punto E in superficie terræ, marisve: distantia maximi arcus sit BE, quæ sit nota in gradibus, vel milliariis: ducatur tangens DE: hæc ex 18. Tertii Elementorum faciet cum AE ducta à centro ad contactum angulum rectum AED. jam in triangulo AED rectangulo ad E datur latus AE Terræ semidiameter, quare si fiat, ut sinus totus ad semidiametrum AE, ita secans arcus BE, anguli scilicet BAE, (qui etiam supponitur notus) ad quartum, prodibit AD: ex hac verò subducta semidiametro AB, reliquum erit altitudo BD montis quæsitæ, quod facere oportebat.

S C H O L I O N

VT propositi quæsitæ praxis clarius innotescat, addam hic nonnulla exempla, quæ rem expeditam, ac dilucidam magis facient. Inter Canarias insulas, quæ olim Fortunatæ, celeberrima est, quæ vulgò *Teneriffa* (mihi est Junonis insula) appellatur: hac in insula celsissimus mons surgit, *Picus* dictus, cujus apex adamantis instar acuminatus perpetuis flammis coruscat, ut author est Aloysius Calamustus apud Ramusium volum. 1. pag. 98. de hoc monte à nobis VIII. Naut.

Hic

Hic tam præcellus montis vertex à Matera navigantibus, instar marmorii templi eminus visus supra Horizontem conspicitur: quia verò, utraque insula in eodem fere Meridiano, maximo nimirum circulo, est: atque Materæ polaris altitudo juxta Dudlæum lib. 2. arcanorum maris, est grad. XXXII. scrup. XXX. Teneriffæ grad. XXVIII. scrup. XXX. quare differentia grad. IV. est distantia inter utrumque locum: quibus respondent mill. 324. juxta nostram sententiam: quoniam verò secans grad. 4. ex tabula Sinuum, est partium 100244. si ducantur per passus 4673000, quot sunt in semid. terræ, productum erit partium 468440212000. ex hoc numero deducto Sinu toto, remanet tota AD passum 4684402: ex hac vero deducta iterum semid. remanet altitudo Picæ passuum 11402. mill. XI, relictis fractionibus, & parte visa pro refractione. Sic jam alterum exemplum de Caucaso, de quo sic habet Aristoteles lib. 1. Meteor. tex 63. ex codice emendato apud Athanasium Kircherium lib. 9. artis magnæ: Caucasus verò mons est eorum, qui ad æstivum solis ortum vergunt, multitudine æque, atque altitudine maximus. altitudinis autem argumentum est, quod videtur ab eo loco, quem Profunda Ponti vocant, & à navigantibus in paludem Mæotidem. præterea summitates ejus ad tertiam usque partem noctis ab Aurora manè, & Vespere radiis solis illustrantur Hæc Ponti Profunda partes sūt Euxini maris propè Bosphorum Cymmerium: sic appellata, quod fundo carere videantur. ad hæc igitur loca præternavigantes, contra quæ campi extenti sunt, Caucasi verticem aspeçant. At quoniam juxta Ptolemæum tam Ponti Profunda, quàm Caucasus in eodem sunt parallelo, & distant gr. 12. gradibus autem 12 paralleli, qui ab Æquatore di-

distat part. 47, quanta est utriusque loci Poli altitudo, respondent grad. Æquatoris 9. scrup. 32. erit illius secans 101400. quæ ducta per semidiametrum Terræ passuum 4673000, erit productum 471862200000. ex quo detracto sinu toto, & ex residuo Terræ semid. reliquum dabit altitudinem Caucasi passuum 65622. mill. scilicet LXV. demptis fractionibus.

Hic verò non præteream Philosophum minime locutum de tertia noctis parte, ut scilicet, usque ad id temporis à Sole illuminetur, ut quamplurisculi dixerunt, aut umantes Aristotelem fabulâ à vulgi opinione retulisse: at de tertia montis parte, ut textus germanus sit: Insuper illuminantur à Sole noctu ipsius summitates, usque ad tertiam partem, & ab Aurora. & iterum à Vespere: habet enim Græcus codex, juxta probatissimos Auctores.

ἐπι δε ἡλιῶται τῆς νυκτὸς αὐτῆ τῶ ἀκρα μέχρι τῆς τρίτης μέρας ἀπὸ τε τῆς ἑως, καὶ πάλιν ἀπὸ τῆς ἑσπέρας. Ità enim congruum est ad ea quæ ostensa sunt. Haud enim putatim virum adeo solertem, naturæque mysten acutissimum fabulas secutum. cum enim de Riphæis loquens primo Meteor. textu 6; dixisset: sub ipsa autem Arcto supra ultimam Scythiam, quæ vocantur Riphæ, de quarum magnitudine sermones, qui jactantur valde sunt fabulosi: ita profecto & de Caucaſo dixisset, si fabulam existimasset.

THEOREMA I. PROP. III.

*Montes adeò proceri sunt, ut ad multa passuum millia
verticem attollant.*

DEmonstratur: Ex hætenus ostensis liquet Picū.
Teneriffæ ultrâ decimum millarium assur-
gere, Caucasum supra L. ergo montes adeo pro-
ceri sunt, ut ad multa mill. attollantur Præterea
Cassius mons Antiochiæ proximus, cujus è verti-
ce, ut refert Solinus, vigilia adhuc quarta con-
spicitur Solis globus: quod & Pomponius Mela,
& Plinius affirmant, cum igitur poli elevatio in
Cassio monte sit grad. 38. & nox brevissima est: re-
hor. 9. scrup. 22. erit quarta pars hor. 2. scrup. 20.
ut autem videatur Sol prædicta hora requiritur
ex demonstratis à Ricciolo altitudo 50. mill. tan-
tæ ergo elevationis Cassius erit. Item Beraguz, seu
Pariz montes L. milliariis alti ex Columbo emer-
gunt, esto alii ad XVIII. tantum attollant. Atlas
procerus XII. Riphæi XXXVI. Norvagiæ montes
ex Olao XIII. constat ergo altissimos montes ef-
se, & supra nubes, & nubila elevari, quod erat de-
monstrandum.

S C H O L I O N.

SCio equidem complusculos esse, quibus hæc
paradoxa videantur: eos præcipue, qui in Hi-
storijis minime versati, Mathematicasque disci-
plinas vix primis labris degustarunt: idcirco, quæ
negotii quid facessere possunt, accurate pensita-
bo. Et primò quidem, si montes tam alti, vastique
forent, ut turritis verticibus ultrâ L. lapidem in-
surgerent: jam quis ibit inficias tam magnas pro-
ce-

ceritates visendas in ipsius Terræ umbra, vel ca-
cis esse? quare minimè rotundam, sed scabram,
atque protuberantem in Lunari defe&u Telluris
umbram cerneremus, quam tamen globosam
nullis tuberibus prominentem, nullis scissam la-
ciniis, vel Telescopio inspicimus: quapropter
nullæ erunt tam præcelsæ montium altitudines.
Verùm esto, altissimi montes sint, non idcirco
cum tota Terrarum mole collati, sensibilis ali-
cujus magnitudinis invenientur: quare neque il-
lorum umbra sub sensum cadet: certè in pila
eburnea, quantumvis lævi, aliquæ sunt exube-
rantiz, quas minimè è longinquo discernimus,
cū tamen maiore cum globo habebunt eburneo
ratione, quam tota cum Terra montes sui. Præte-
rea ut Galilæus ostendit altissimi in Luna mōtes
sunt mill. IV. & ut Ricciolus confirmat, VIII. qui
cum minori Lunæ mole, majoris rationis sunt, &
tamen quis hosce in Luna montes lynceus vi-
dit?

Secundò, cū D. Damascenus 2. de fide or-
thodoxa, aliq. PP. affirmant montes à Deo factos
à Terra effossâ, cum Oceano continendo alveum
fabricaret, rationi magis consentiret, si tantum
assurgere montes dicamus, quantum maria de-
scendant: Hæc ad IV. milliar. eunt in Barathrum,
ut vult Leo Albertus lib. 4. Archit. immo si Du-
dæo, Blancano, aliisque fides habenda sit, vix 2.
mill. profunda sunt maria: tantundem igitur
ascendere in altum montes verò simile magis est.
Verum enim verò, concedam licet è terra effossâ
compactos (quod ipsum multis non placet) quid
tamen verat fieri potuisse, ut altiores ex aggesta
Terra, e tam vastis Terræ cavernis educta, èque
tam ingenti Oceani alveo? Insuper, etsi ad IV.
mill. subsidere Oceani fūdum Nautæ deprehen-
de-

derint, pro certo nihilominus est, quamplurima loca reperiri, in quibus immensæ patent aquarum voragine, ut jure Majolus colloquio X. dierum canicularium, alicubi mare inperscrutabile dixerit. talis est ea Euxini pars, quæ ob id Profunda Ponti appellatur: talis item Oceanus, juxta Taprobanem, ut refert Plin. lib. 6. cap. 22. & Solinus cap. 54. & Fromondus lib. 1. Meteor. cap. 5. Indicum Oceanum, & Pacificum mare mixtæ profunditatis esse à Batavis deprehensum, attestatur. Immò ipsa Sapiencia, quæ Cælum distendit, terram fundavit, mariaque terminis circumscripsit, ita primo Ecclesiastici: altitudinem Cæli, & latitudinem Terræ, & profundum abyssi quis dimensus est?

Tertiò, diluvii aquæ, ut facer textus habet, supra omnes, maximosque montes ascenderunt, ita ut Noëmi arca mōtibz altior enataret: quæ mox subsidentibus paulatim aquis super Armeniæ montes quievit: quos montes indigenæ Ataræ vocant, & Caucasi, Taurique pars sunt, jam verò, si ad L usque mill. aquarum inundationes assurrexisset, quam ingens, quam immanis fuisset: Quinimò, aquæ illæ è nubibus effusæ, cum facer codex habeat: Et cataractæ Cæli apertæ sunt: quapropter altissimos quosque montes infra nubes esse censendum est: at nubes ultra stadia XL, ut Posidonius censuit, apud Plin. lib. 2. c. 23. nō elevantur: neque igitur montes ultra XL stadia assurgunt. Præterea cum Olympus nubes exuperet, ut ait non unus Lucanus lib. 2.

Nubes excedit Olympus

Sed Claudianus id ipsum eleganter affirmat:

Ut altus Olympi

*Vertex, qui spatio ventos, nubesque relinquit,
Perpetuum nulla temeratus nube serenum*

Cel.

*Celsor exurgit pluuiis, auditque ruentes
Sub pedibus nimbos, & rauca tonitrua calcat.*

Idq; etiam astipulatur Solinus, Afrodiseus, & D. Augustinus, qui tradunt in ara Jovis summo in Olympi vertice extructa, voluente anno re-
pertos characteres sacrificiorum intactos à ven-
tis cum iisdem notis, quas quidam olim iis ad ex-
perimentum impresserant. Imo, ait Augustinus,
nec aves ibi repertas, nec homines durare po-
tuisse nisi spongiis humentibus ad nares. ap-
plicatis ob illius aëris tenuitatem: quin etiam
Philoponus testatur se virum novisse, qui Olym-
pum scandens; infra se nubes, & fulgura vidisset,
cum autem Olympus vix X stadiis ex dimensio-
ne Zenocratis altus sit, nullæ nubes ultra X sta-
dia à Terra recedent, aut saltem XV, quanta ex
Gemino Cyllenes altitudo ponitur, quæ quidem
Mercurii ara celebris supra nubes sese invehit.
cum ergo sacer scriptor montes omnes imbribus
desuper effusis apertos, obrutosque affirmet, non
erunt nubes altiores stadiis X. aut XV. mill. scili-
cet ad summum II. quod & Aristoteles fatetur,
cum scribit primo Meteor. tex 13, nec transcen-
dunt venti altissimos montes, quod si ita, nec nu-
bes ultra volitare consueffe, necessum est; cum
graviore ventis existant. Principio, qui redar-
guetur, si quispiam dixerit nubes ultra stadia 40.
atiolli? cum locum illum Posidonii aliter No-
nius, & Thyco ex vetustissimis exemplaribus le-
gant CCCC nimirum stadiorum, mill. scilicet L.
Neque dissentit Plinius inquiens: plures item
nubes DCCCC. stadiis in altitudinem subire
prodidere. statimque sapienter addit: Incomper-
ta hæc, & inestricabilia, ita profecto, & varia res
est. Fromondus primo Meteor. ad IV. mill. Billyus
V. Riccio lus fermè III. ite nubes se dimensos fa-
ren.

tentur. Verum quia varia locorum natura est, certa regula qui fiet: nonnulli enim sunt montes, in quibus progigni nubes nequeunt; alii lacunis scatent, ut Cenisus, Supremus Penninus veteribus appellatus: in his nubes, imbresque densis e vaporibus procreati nemo unus inficiabitur. Præterea Olympum, cæterosque montes nubes transcendere, eodẽ adibito argumento adducti complurculi pernegarunt, fabulas Poëtarum, Græcorumque relata arbitrantes. Imo Maiolus colloquio XVI. refert Philæphum quendam Olympum conscendisse, nubesque non infra, sed supra se vidisse, quamquam hoc Restæ lib. 2. Meteor. altitudini Olympicæ tot alluvionibus diminutæ nescio an jure attribuit. At verò inficias sibi nemo nonnullos esse montes, qui vel semper, vel interdum sint immunes à nubibus, quod de Atlante etiam Solinus affirmat: quamquam ejus verticem incanum nivibus Plin. dicat, recinatque Virg.

Cui nubibus atris

Piniferum caput & vento pulsatur, & imbri.

Tandem Caietanus in cap. 7. Genesios, docet non omnes montes aquis obrutos fuisse: censetque Sacrum Scriptorem locutum de montibus, qui sub aërio Cælo existunt, ubi nubes coguntur, imbresque cadunt: non verò de his, qui supra exurgunt quales Olympus, Caucasus, Cyllene, & mons ille, in quo juxta Paradisum Enochus asservatur, neque profectò insolens Sacro Scriptori, aërem Cælum identidem appellare, ut sexcentis in locis manifestum est. Verùm Ricciolus minime Caietano manus dat: sed ex D. Augustini auctoritate contendit, Divinum Codicem literalis sensu exponendum, nisi cum palmaris, solidaque veritas, ne fiat, cerò prohibet. Quamquam enim
Olym-

Olympi, aliorumque montium ea sit conditio, ut perpetuò à ventis, pluviisque immunes sint: potuisset nihilominus ab imbribus illuc aliò translatis obrui, obtegiq; & eò facilius, quia Diluvium non ex unis imbribus, sed ex abyſſo erumpentibus aquis conflatum est. quin & ſuppeditari nubibus novi vapores potuiſſet, novaque materies, attollique alitius, ut excreſcentibus aquis, altifſimorum vertices montium operirentur. Non enim ſcitè, appoſitèque Fromondus lib. 2. cap. 6. Diluvii cauſſam è communi Meteor: lege conſingit: immò Auguſtinus lib. 13. De Civit. Dei, egregiè, ut ſolet, ad rem noſtram: De montium altitudine, quam omnem ſcriptum eſt transcendiſſe aquam cubitis XV, quidam non rectè dubitant propter Olympi montis hiftoriam: ſi enim Terra invadere potuiſſet ſpatium tranquilli illius aëris, ubi dicitur nec nubes videri, nec ſonus ſentiri, cur non aqua creſcendo? Si igitur ab Opifice Maximo attolli tellus potuit, ut nubes ſuperaret, potuiſſet profectò aqua elevari, ut eundem aërem obrueret. At infana profectò, & inſolens ex aquarum moles, eſt: verum ad puniendam infanam hominum ſuperbiam, & ſupra omnem fidem inſolentia ſcelera, nonne debita, atque oportuna? Quæ quidem vaſta aquarum moles in aërem, ex quo conflata, ſuum iterum reſoluta, exinanitaque eſt.

C A P. I I.

*An montes magis accomodi ad mortalium uſum,
an verò Planities ſit.*

Terram, parentem nimirum omnium, atque artricem, ex qua educi, quam colimus, vel itineri-

C

neri-

neribus perambulamus, vel jactis feminibus herbulis vestimus, ac frondibus, vel positis fundamentis ædificiis habitamus; si ad pabulandam spectes, nemo unus erit, qui inficias iyerit commodiorem esse planitiem, quam montes. quapropter magis campestria, quam montosa laudantur: in campestribus enim expeditissimi cursus non hominibus modo, sed brucis ipsis, quorum adminiculo plurimum vita juvatur: expedite commercia jungimus, literisque mutuo datis, acceptisque animorum arcana clam aperimus: merces distrahimus, sancimus fœdera, leges accipimus, & damus: cæteraque vitæ commoda exercemus; ut non immeritò campestria magis placeant. At verò per montes, inaccessosque vertices difficillimi aditus, implexæque vix, ut ne iniri possint commercia, seque mutuo gentes colete, positi videantur. Et sanè provida parens Natura diversas genio nationes, moribus, lingua, perpetuis montium jugis determinavit. Sic ab Hispanis Gallos, interposita Pyrene, inaccesso montium vallo se movit. A Gallis verò, & Germanis immenso Alpium tractu, turissimo veluti muro Italiam seiunxit. Quibus nostra discordia, atque in Orientem translata Imperii maiestas aditum aperivit: ut Bellicorum I.

Barbaricis dedit illa viam tot gentibus: illa

In mea damna iugis Alpes dimovit apertis.

Hæc mihi! tunc magni decor omnis, & alta potestas
Occidit Imperii, sedes cum fixa sub Ortu est.

Quis tantus furor, & qua tanta insana cupido
Mollibus Aurora populis mea credere sceptræ?

Fatendum tamen est tutiores montes esse, in quos haud facilis hostibus aditus pater: ut ob id veteres arces, atque urbes jugis imposuerint: an verò ad reliqua plantationem scilicet, & ædificationem commodior, pensitandum in præsentia

est.

THEO.

THEOREMA II. PROP. IV.

Arbores, ac planta recta assurgunt non super pavementum montis declivis, sed supra Horizontem.

SIt in schemate appposito (*Iconis. II. Fig. IV.*) mons declivis ABC, cujus Horizon sit DE: ex puncto B erigatur perpendicularis BG ad pavementum montis ABC: præterea ex eodem puncto B agatur HBF perpendicularis ad Horizontem: quæ erit linea directionis, in qua solum gravia consistere possunt: jam dico arborem ascensuram per lineam BH rectam ad Horizontem DE, non verò per BG, ut sit recta ad planum montis ABC.

Demonstratur: Gravia non possunt recta consistere, nisi in linea directionis, cum igitur arbores gravia sint, non poterunt extra hanc lineam consistere. quoniam verò linea directionis gravium est HBF, non verò BG, fiet ut arbores recta ad Horizontem ascendent per BH, non BG, respectu ad Horizontem, non ad planum montis habito. Præterea cum suapte natura, ut stabiliores sint, radicibus inniti petant, directiones esse oportebit. Accedit quòd cum arbores maximè calore Solis, apertoque aëre vegetent, ut recta se attollant, quo propius luce, Cæloque gaudeant liberiori, necessum est. atque ob id altius crescunt in vallibus, conante scilicet natura, ut ab inimicis umbris in lucem se se emittant. Quod quidem minimè locum habet in vite, cucurbita, hedera, ac portulaca, quæ radicis vitio, vel humi repunt, vel aliis truncis innixæ, veluti precario vivunt, ac crescunt.

THEOREMA II. PROP. II.

*Non est magis accomodum ad adificandum planum
montis acclive, quam aqua planities, imo magis
hæc opportuna.*

SIt in figura V. Iconismi II. planum acclive
montis AC, planum verò Horizontis sit AB:
jam si in plano AC ædificetur turris AEDC, hæc
non erit magis capax, quam si infisteret plano
æquo AB.

Demonstratur: Quemadmodum murus CD re-
ctus centro infistit, eodem modo infisteret, si de-
mitteretur, usque ad B in æquam planitiem: qua-
propter quemadmodum sunt paralleli muri AE,
CD saltem ad sensum, sic essent paralleli AE, BD:
ergo non magis capax erit turris ædificata in ac-
clivi, quam in æqua planitie. Præterea illud in-
commodi est: nam si in monte ædificium molia-
ris, major erit labor comportandi lapides, & cæ-
menta, tigna que, quæ ad ædificii structuram neces-
saria sunt: qui quidem in planitie non tantus est.
Insuper vel erit inutilis pars ABC, vel Terra effo-
dienda, aliòque non sine sumptu, ac labore aspor-
tanda: id quod in planitie non accidit. Neque op-
ponas parietes magis distare in DE, quam in AB,
quia scilicet magis distant à centro, & quò magis
parietes distant, majorem extendunt angulum.
Nam etsi verum id certò sit, excessus tamen non
est sensibilis.

THEO.

THEOREMA III. PROP. V.

Non plures arbores plantari possunt in acclivi montis superficie, quam in plano subiecto.

V T propositum ostendam, præmitto montes duplicis generis esse, quidam inaccessibiles sunt, abruptique, & ut ait poëta, lapis omnia nudus: & quidem de his nulli planè dubium ad humanos usus minime perutiles esse. quippe qui feris, ac volucris dati à natura ad incolendum. & quamquam mollem alicubi Terram vomerisque patientem habeant, tamen præ nimia declivitate semina, quæ jaciuntur, vel alluvione decidunt, vel si semel radicem fixerint, sublapsa in præceps aqua, una & sabulum ruit: atque deficiente humore, aut germina arescent, aut succo destituuntur opportuno, ut ad perfectam maturitatem crescant. Alii sunt clementi clivo elevati: & hos hominibus natura largita est: de quibus modo cõttemplandum, sint necne ad nostrum usum magis idonei. Insuper certum est plura grana spargi posse in montana superficie, quam plano subiecto: nam cum maior sit superficies montis curva, quam plana illi subiecta, nullum profectò dubiũ quin magis capax sit. id exemplo ponam ob oculos. Sit tabella palmaris, & quadrata: in qua disponatur longa serie, & multiplici grana tritici, quæ sese singulis lateribus singula tangant. ut verò tota tabella granis repleta fuerit, altera accipiat, quæ eandem habeat latitudinem, sed duplam longitudinem: jam si illam granis eodem prorsus modo, quo in altera factitatum est, repleas, recenseasque numerum, duplo maiorem reperies, Id quoque accidet si grana ita disponas,

ut inter singula spatium interfit: ex singulis enim seriebus singulis granis ablatis, numerus, qui superest, duplo minor erit in priori tabella, duplo verò major in secunda tabella, quam in priori.

Jam verò si quaeratur, an plures arbores plantari possint in superficie acclivis montis, quam in plano subiecto: dico non plures plantari in acclivi posse, quam in plano. Demonstratur. Sit in figura VI. Iconismi II planum acclive montis AB, planum subiectum CB, ex puncto A demittatur perpendicularis AC ad planitiem CB: in puncto D intelligatur plantata arbor DH, mox statuatur minima distantia, quæ requiritur inter duas arbores, siue hæ sint pinus, siue ulmi, aliæve: hæc autem sit DE: positisque æquis intervallis DE, EF, FG, & sic deinceps, in quibus intervallis plantatæ sint arbores DH, EI, FK, GL. erigantur jam perpendiculares DHM, EIN, FKO, GLP. quæ montis planum secabunt in punctis M, N, O, P. Quoniam verò ex prima hujus, arbores ascendunt perpendiculariter, erunt omnes arbores in plano plantatæ in his perpendicularibus, & quia posuimus arbores factas in minori distantia, citra quam suffocantur, fiet, ut æquales numero sint arbores positæ in monte AB, in punctis M, N, O, P. Quoniam enim inter arbores DH, EI, eadem prorsus est distantia, quæ inter arbores M, N, siquidem perpendiculares sunt DM, EN, & parallelæ ex 29 primi elementi, cum anguli MDE, NED recti sint, non poterit in toto spatio MN, vel NO, aut OP, aliæ arbores plantari: sicuti neque in DE, cum posita sit minima distantia DE: ergo tot arbores plantari in plano possunt, quot in acclivi monte constituentur, quod erat demonstrandum.

SCHO-

S C H O L I O N.

Quod de arboribus dictum est, de aliis plantis minoribus dices, cum hæ pariter certam requirant distantiam, quæ si desit succrescere non possunt. Ast illa hic difficultas, quid negotii faceret. Quoniam enim quantitas Terræ MN, quæ est media inter arbores MQ, NS, major est quantitate Terræ DE inter arbores DH, EI existentes; maior erit distantia inter superiores arbores MQ, NS, quam inter inferiores DH, EI; sequitur in majori Terræ quantitate plures arbores poni posse, adeoque plures in monte, quàm in plano monti supposito. Præterea, quia superius innuimus maiorem esse montis superficiem AB, superficie CB; maior autem capacior; ideoque utilior ad plantationem. Quod verò ad lineas AB, CB spectat, eas inæquales esse, & quidem AB maiorem, demonstratur ex 19. primi elementi: cum enim angulus ad C rectus factus sit, erit latus AB oppositum maiori angulo maius. Si igitur ponatur AB dividi in quot partes in quot divisa est CB maiores erunt partes lineæ AB, quam BC: & sic maior Terræ portio MN, quam DE. Verum propositæ difficultati facile occurrj potest. Si teneatur quomodo statuenda distantia sit, nam etiam si major Terræ quantitas sit MN, quantitate DE, ut optime demonstratum; at aliter accipienda distantia. cum enim non à quovis punto unius arboris ad quodlibet aliarum sumi debeat distantia: nam si sic, nil certè statui posset, cum esse, & in maiori, & in minori spatio possent: quod insolens profecto est. patet enim maiorem esse intercapedinem inter punctum supremum arboris DH, & E imum arboris EI, quam sit distantia inter HI, vel DE,

quapropter arbores essent, & in maiori, & in minori distantia. Quoniam ergo distantia certa est, non autem imaginaria, constitui certò debet. Est igitur accipienda intercapedo per breviorē lineam, inter utramque arborem; hæc autem est perpendicularis DE, secundum quam certa illa intercapedo constituitur: quia verò parallelæ sunt, ut dicebatur, rectæ lineæ DM, EN: eadem erit prorsus distantia inter arbores in plano, & in acclivi plantatas: quæ non aliter assurgere nisi in illis parallelis possunt.

THEOREMA IV. PROP. VI.

Non sunt magis accomoda montana loca, quam campestria.

Demonstratur, Non plures plantari arbores in monte, quam in campo subiecto possunt, non inajora ædificia, neque capaciora ex ostensis: non igitur montes campestribus utiliores. Non negarim tamen, quod si ad messem, & olera spectemus, majores ex superficie montana provenire possent, cum hæc humilia sint; quia verò hujusmodi loca non undique coli possunt, at saxosis ut plurimum permixta, sit ut campestria semper præferenda sint: etsi aliquando feracissima montana sint ex ubertate soli, Cœlique temperie, ut Palæstina, Cilicia, aliæque Provinciæ, quæ non quia montosæ, sed quia feraces majores proveniunt.

De Isthmorum perfessione, an sit possibilis.

EX literatis complusculi putarunt Isthmos perfodi minime posse, eoducti argumento, quod cum id plurimi, & præpotentes aggressi fuissent, ab incæpto destititè: unde proverbium factum isthmum fodere, quod pro re nimirum ardua, ac prorsus insuperabili, dicitatur. Ego etsi arduum factu ducam, non tamen, minimè confieri posse negaverim.

THEOR. V. PROP. VII.

Isthmos perfodi posse, arduum licet, non tamen supra humanas vires.

Suadetur: & quidem facillime, si ea, quæ hæcenus industria, & quidem magna, & vix fide digna, assecuta est, pèsitemus. Sinæ ingenti, immensoq; muro leucarum CD, longitud: patente totum vastissimumq; Imperiũ, quæ ad Septétrionem patet obvallarunt. Altissimos montium vertices longis, profundisque vallibus disjunctos pontibus sociarunt. Romana potentia Istrum fluviorum maximum strato lapidibus ponte frænavit, Angliam à Scotia duplici muro disiunxit, Puteolos immensis in mare jactis molibus Baiis adnecere aggressa est: nostra ætate, ut cætera omittebam, Oceanum Mediterraneo mari, effosso magnis sumptibus, summoque labore alveo, Francorum potentia commercii causa coniunxit: quid igitur prohibere potuisset, ut minore sumptu, laboreque isthmus perfoderetur.

S C H O L I O N.

AT nullus, inquit, ne Romanorum quidem, ut dictator Cæsar, Caius princeps, Domitius Nero, nec Demetrius Rex, & Herodes Aëticus, quamvis id summo conatu aggressi sint, perfecere: ut bellè, & ingeniosè Pausanias. Usque adeo difficile est homini violare divina. Præterea cum Gnidi isthmum suum stadiorum quinque secare vellent, percussi scopuli in oculos operarum exiliere: qua de re cum Delpicum oraculum consulerent, hoc responsum accepisse ferunt, ut Auctor est Herodotus.

Neque cingite Isthmum manibus, neque sodite:

Nam si Jovi id visum, locasset in Salo.

Immo ut multorum placitum fuit, cum altior Oceanus incluso mari, si Arabicum isthmum aperuisset Sesostris Ægypti Rex, aut superiore ætate Campso, irrupisset profecto Oceanus, Aëtiæque obruisset: qua ex causa ab incæpto amovisse manus potentes Reges passim ferunt. Id etiam vetuisse perhibent scissionem Panamæ ab Hispanis fieri. At hic panicus timor, cum in æquilibrio stetit maria, ut alibi demonstratum. quare ad rem Morisotus lib. 2. c. 34. Si miscueris maria, facilis, & brevissima navigatio, iusque commercii per utramque Indiam, sed optinio super undantis, si isthmum scindas, beneficium abstulit hominibus: breve iter ad divitias per pelagi regna quærentibus: panicum, & inanem terrorem puto metuentium iras, & tumultus intromissi maris. Ad oraculi responsum quamquam inania fuisse Gentium oracula non dubitaverim, aio tamen nonnulla ita esse Naturæ opera, ut inverti ab hominibus per-

dissi.

difficile fit. immò nonnunquam mortalibus mentem auferre Deum, ne plus sapere videantur. Et hinc factum ut sæpe ab incæpto destiterint. quod si perseverassent, non dubium quin fuissent assecuti. accedit & illud: cum enim difficiles eventus, & plurimis casibus implicatos habeant res arduæ, & brevis hominum vita, & sæpe huc, illuc distractæ variis negotiis coræ, rarò admodum felices exitus nanciscuntur.

C A P. I V.

An freta ab exordio Mundi, an casu facta.

S Tractò antiquissimus scriptor apud Strabonem lib. 1. arbitratus est Europam olim Asia junctam, nec Euxinum mare commercium ullum cum Ægeò habuisse: sed longo deinde tempore flamina, quæ in Pontum se exonerant, vi, ariete aquarum, facta, viam aperuisse: idem de Mediterraneo censet; auctum enim, & ipsum fluminibus, Euxinoque in societatem accepto, per columnas erupit; Europamque ab Africa disjunctam. At contra Plinius lib. 3 ab Oceano vim factam asserit, ait enim: Terrarum initium esse à Gadibus, quæ irrumpens Oceanus Atlanticus in maria interiora diffunditur: & paulo infra: Proxima autem faucibus utrinque impositi montes coercent claustra Abyla Africæ, Europæ Calpe, laborum Herculis mæta. Quam ob causam indigenæ columnæ ejus dei vocant, creduntque perfossas exclusa antea admisisse maria, & rerum naturæ mutasse faciem. Valerius Flaccus, & Heruleum, & Siculum fretum, non fluminibus aucto mari, sed vi ventorum, & tempestatum effectum cantat. lib. 1.

*Æquore Trinacrio, refugique à parte Pelori
Stat rupes horrenda fretis, quot in æthera surgit
Molibus, infernas totidem demissa sub undas,
Has nimbi, ventique domos, & naufraga servat
Tempeftas. Hinc in Terras, latumque profundum
Eft iter: hinc olim foliti mifcere polumque
Infelixque fretum (Neque enim tunc Æolus illis
Reftor erat) Libya cum rumperet advena Calpen
Oceanus: quum flens Siculos Oenotria fines
Perderet, & mediis intrarent montibus unda.*

Idem Virgilius fentit:

venit vipontus, & undis

Hesperium Siculo latus abfcidit.

Qui cum eodem loco ruinam addit, etiã violenti terræmotu diffiluisse terras arbitratur. idem affirmat apud Strabonem Æschylus: Rhegiumque dictum putat apò tu *Rigios*, quod ibi Terræ motibus Sicilia à continenti abrupta fuerit. Salustius verò sic ait, Italiam Siciliæ coniunctam constat fuisse, sed medium spatium aut per humilitatem obrutum est, aut per angustiam sciffum.

THEOR. VI. PROP. VIII.

Verofimilius est præcipua Mundi Freta ab initio rerum facta, Mundoque coeva.

SUadetur: Et quidem aucto fluminibus mari terras perfossas rationi minimè consentancù: quin potius accidisset, ut litora supergraderetur & quaquã versus aquarum incrementum æquali augmento diffunderetur. neque credibile tantum futurum aquarum impetum, ut tantam Terræ molem pertumperet, idque si evenire potuisset circa Mundi exordia, quo tempore factum fingi necesse est, quando nullus posteriorum temporum

porum scriptor id certò affirmet, evenisset utique aliis in locis secutis deinde seculis, quod minimè legimus. Præterea cum per subterraneos canales è mari redeat aqua ad fontes suos, ut iterum refluat; cum item ingens copia in vapores vi Solis attenuetur, evanescit vastum illud incrementum, quo perfodi terras necesse est. At si ventorum vi effectum; anne verisimile duxerim adeo exiguam fuisse Terræ illius particulam, ut quemadmodum efferi in scopulos dum fluctus arriant, eosdem lancinant, sic isthmos illos disjecerint? Si verò effusum per humilem Terram mare in Oceanum irrupit, altius erit profectò: at id falsum ostensum satis, superque est. Verum tertæmotu scissæ, avulsæque Terræ: sed qualis quantusque is fuisse putandus? corruissent oppido regna ipsa, Provinciarumque, nedum unus tantum isthmus. At si ad hominum commercia facta maria, disiungendæ diversæ genio, ac lingua gentes, & sæta à natura facta putandum est, neque in animum induxi unquam meum Messanæ portum, quo nihil in terris præstantius, aut operosius est, casu ex Terrarum divortio factum, non vero ab opifera natura: quando non solus Pelorus, sed universus Messanæ tractus fertur dissiluisse. Tandem cur non Arabicus Isthmus disruptus terræmotu, quo tota Africa, cum Mediterraneum apertum est, contremuit? cur non Tauricus angustissimus, non Corinthiacus, non alii disrupti? credamus ergo à natura, non casu facta ab exordio fresa fuisse.

*An olim Oceanus Navigatus, & de ejus
profunditate.*

NOstra ætate omnem perlustratum navibus
Oceanum: quin etiam, quod mirabile sane
est, una mensum, obitumque carina, nemo est qui
ignoret, ut Veronensis Poeta cecinit elegantissime.

*Et canat (auditum quod vix venientia credant
Secula) quodcumque Oceani complectitur aquar
Ingens, omne una obitum, mensumque carina.*

An verò veteribus navigatum, dubium est:
idemque Poeta negat rotunde, dum canit:

*Hæc eadem tamen, hæc ætas (quod fata negarunt
Antiquis) totum potuit fulcare carinis
Id pelagi, immensum, quod circumit Amphitrite.*

THEOREMA VII. PROP. IX.

Magna ex parte Oceanus antiquis navigatus.

Suadetur. Et quidem, relictis poetarum figmen-
tis, de Glaucō, Neptuno, Æolo, Portumno, Ja-
sone, Ulyssē, aliisque historiis plurimis constat navi-
gatum olim Oceanum à Phœnicibus, qui priscis
temporibus nautica arte plurimum valere.
hinc Strabo lib. I. Phœnicum navigatio celebra-
tur, qui etiam extra Columnas Herculis progres-
si sunt, ibique, & in media Africæ ora maritime
condiderunt paulo post Troiani belli tempora:
anno scilicet ante Christum MCLXXXIII. atque
hinc colligitur ante Salomonem maritime sci-
entia peritos extitisse Tyrios, & Sidonios, qui Phœ-
nicum nomine memorantur. Quo etiam ævo ut
authos

author est Diodorus Siculus, Iābolus ex Arabico
 sinu solvens in Æthiopiam prætervectus merca-
 turæ causâ: captusque ab Æthiopibus, mox ex-
 piationis gratiâ ex oraculi sorte in navim cum
 duobus sociis impositus in Meridiem navigavit
 ad quandâ insulâ, quâ Taprobanê fuisse nonnulli
 credunt. hinc ad Regem Indiæ ad urbem Poli-
 bothrum, à quo humaniter exceptus, mox dimis-
 sus per Persidem in patriam reversus est. Præte-
 rea Salomonis classes ex portu Berenices, quæ
 Habræis Ašiongaber appellatur, nunc Suz, in
 Oceanum navigarunt: cumque Ophir venissent,
 ingentem auri copiam inde ad regem asporta-
 runt. item in Tharsen ad argenti, pretiosorum-
 que lapidum, & Elephantum quæstum profectas es-
 se Saceridem codex affirmat. Hæ verò insulæ
 Ophir, & Tharsis, non sunt quæ nunc Salomonis
 appellantur, cum nimis longa, & periculosa fuisset
 navigatio. non etiam ob id Peruvia, quam-
 vis auri, argenti que opulentissima, neque Hispa-
 niola ut poëtica libertate cecinit egregius vates
 Fracastorius syphilidis III.

Sed vos terroribus primis ne insistite, namque

Ultra fata vocant, medio magna insula ponto

Est Ophyre, huc iter est vobis, hic debita sedes.

Est autem Ophir aurea Cherſonnesus, de qua
 nos Naus. VIII.

At si purpureis passim baccata lapillis

Sit Chryseque, Ophyreque vagis lastranda carinis.

Non negaverim tamen Ophir nomine intel-
 ligi Indiã universam, & insulas Eoi maris,
 Tharsis multis est Hispania, & regiones Occiden-
 tales: mihi non videtur alienum à vero Tharsin
 esse Cernen insulam, quæ & Menuthias, nostris
 D. Laurentij dicta. Insuper Morisofus cæset Salo-
 monis classem ex sinu Arabico tota Africa præ-

tes-

ternavigata per Gades in Joppen rediisse. Necaone Ægypti rege, ut habet Herodotus lib. 4. Phœnices anno ante Christum DCVI. ex Rubro mari biennio, Africa perlustrata, per Atlanticum, & Fretum in Ægyptum rediere. idem assecutus est sub Xerse Sataspes, qui per Gades navigavit ad extremam Africam, perque eandem viam aquis obluantibus in Ægyptum reversus est. Verum Datio rege exploratum Indi ostia missum Syllacem, qui Oceano Orientali emenso, remensoque, tricesimo post mense in Arabicum sinum redux rediit, idem narrat Herodotus. Alexandri tempore circa annum ante natum Christum CCCXXX. Pytheas Massiliensis Thulen usque pervenit trans Oceanum Britannicum, & chaos ibi, & tenebras vidisse refert apud Strabonem lib. 1. 2. & 4. Ac Nearchus, & Onesicritus ab Alexandro missi ultra Tropicum navigarunt, ut habet Arrianus in vita Alexandri.

Post memoratas navigationes celeberrimæ Carthaginesium fuisse Hanno, ait Plinius lib. 2. cap. 67. Carthaginis potentia florente, circumvectus à Gadibus ad finem Arabiæ, navigationem eam prodidit scripto: lustravit Hanno Hesperidnceran, *Capo verde*, contra quod promontorium Gorgonas insulas esse ait: præterea vidit altissimum montem ignivomum dictum Theonochèma, idem est currum Deorum: quem nunc Hispani dicunt *Sierra Liona*, & tandem Notùceran vidit, nobis Acronotos est, *Capo di buona Speranza*. Himilconem ad alia Europæ extera cognoscenda navigasse idem Plinius testatur. Qui Romanorum mox subdit navigationes, qui in fœlicem Arabiam ingressi Ælio Gallo ductore in Indiam navigationem instituere: ex qua miram opulentiam devehebant, et si non exiguo sum-

ptu,

ptu.ait enim Author lib.6.c.23.dignas res, nullo anno Imperii nostri minus H.S quingenties exhauriente India, & merces remittente, quæ apud nos centuplicato veneant, Quod verò ad Septentrionalem Oceanum attinet ita idem loquitur. Septentrionalis vero Oceanus majore ex parte navigatus est, auspiciis Divi Augusti. Imo refert. Q. Metello Celeri Galliarum Proconsuli Indos à Rege Sveconum dono datos, qui ex India commercij causa navigantes, tempestatibus essent in Germaniam abrepti. Hi verò Indi ex Orientem, an Occidente venerint, nō constat. cum verò per glaciale Oceanum impervium sit iter frustrà toties atque à tot tentatum: ab Occidente venisse si quis dixerit, non ad eò à veritate errabit. Et quamquam legerim in America effossum cadaver Europæis armis indutum, cum Cesaris numismate, non ausim dicere eam navigationem non nisi casu, aut tempestate contigisse. Constat ergo Oceanum magna ex parte antiquis perlustratum fuisse, quod erat propositum.

PRO-

PROBLEMA III. PROP. X.

Profunditatem maris bolide invenire.

Fiat vas instar Cylindri longitudine pedis, latitudine verò quanta est funis cum bolide in profundum maris dimittendus : mox pendes quantum aquæ marinæ in vase continetur, notabisque excessum supra pondus funis illius madidi cuius pedis, deinde, regula proportionis adhibita, invenies quantum ponderabunt mille pedes, vel passus aquæ supra totidem funis madidi; excessus erit quantitas plumbi addendi in altero funis extremo, quæ cum stabit in æquilibrio, addito insuper majori pondere bolidis plumbo præponderabit funis aquæ marinæ sibi mole æquali. hoc vero facile dimisso fundum explorabis. Nam si ponamus cubitum unum funis leviores esse mole æquæ æquali uncias 6. erit funis 300. ulnarum, (hoc plurimi usi sunt) levior aqua mole æquali uncias 18000. lib. nimirum 1500: nisi igitur plumbum funi appensum gravius fuerit 1500. libris, innatabit bolis infra aquæ superficiem, & funis fluitabit.

S C H O L I O N.

HOc artificio observarunt quamplurimi Oceanum navigantes, multis in locis mille passus, alibi 1500. rarò bis mille rarissimè leucam mare profundum esse. exceptis multis locis in quibus inscrutabile est. At circa litora maris profunditas non excedit passus 40. de quibus consule Dudæum in maris Arcano. Dixi multis in locis mare inscrutabile : idque hisce experienciis

con-

confirmo. Primo ut habet Olaus Magnus, circa Ulman Svedix vorago maris est nullis funibus mensurabilis: Et prope in Oceano Norvagico tantam repertam profunditatem, ut ne totis quidem funibus, quo ingentia navigia onerari potuerint, ingentique appenso pondere attingi valuerit. Secundò in America juxtà Virginiam, & Floridam, nūquā inveniri fundum testatur Bressanus S. J. idque de Pacifico mari Acosta, & Fromondus affirmant. Tertio Morisotus lib. 2. Orbis maritimi cap. 45. Nautas, ait, ad polum navigantes nullo perpendiculo fundum invenire potuerunt: & in nostro Mediterraneo, ad Theresiam insulam nulla funium multitudine ad imum pelagi pervenitur. idemque accidere in Fretò Marmertino testatur oculatus testis Athanasius Kircher. Tandem Plin. lib. 2. cap. 101. ait: In Pontò ex adversò Coraxorum (gentes vocant Bathea Ponti) trecentis fere à continenti stadiis immensam altitudinem maris tradunt, vadis nunquam repertis, nos de his supra diximus, & idem de mari circa Taprobanem, & Solinus cap. 54. certis canalibus adeò altum, ut nullæ umquam anchoræ ad profunda illius ima potuerint pervenire. quare multis in locis profundissimum mare est.

*Tabula latitudinum, & longitudinum
precipuorum locorum Italia.*

Loca		Latitudo	Longitudo
Nova	Vetera	G. M.	G. M.
Alba	Alba Pópeia	44.36	31. 4
Albenga	Albingaunú	44. 0	31. 0
Alexandria	Alex. Statielo	44.44	31.37
Algieri	Aleria. rú	40. 7	31.35
Alifi	Aliphæ	41.32	38.29
Agústa	Augusta Præt:	45.43	30.19
Aquila	Aquila	42.42	37.13
Affifí	Affifium	42.54	35.55
Bari	Barium	44.13	40.51
Bergamo	Bergamum	45.43	32. 8
Brescia	Brixia	45.32	33.20
Cagliari	Calaris	38.41	32.18
Capoa	Capua	41.10	38.22
Cariati	Cariathum	39.42	40.36
Catania	Catana	37.36	38.23
Chieti	Theate	42.47	37.40
Crotone	Croto	39.16	40.48
Cremona	Cremona	45. 1	33. 2
Fabriano	Fabianum	43.28	37.16
Faenza	Faventia	44.33	34.59
Fano	Fanum Fort.	44. 4	36.11
Ferrara	Ferraria	44.49	34.45
Fiorenza	Florentia	43.41	34.31
Foffábruno	Forú Sépron.	43.52	36. 5
Fulingo	Fulgimia	42.48	36. 2
Gaieta	Caieta	41.24	37.28
Genova	Genua	44.27	32.14
Giergento	Agrigentum	36.58	36.46
Giulia nova	Julia	43. 9	37.48

Loca		Latitudo Longitudo.	
Nova	Vetera	G. M.	G. M.
Jesi	Æsum	43.45	36.31
Imola	Forū Cornel.	44.26	34.51
Isernia	Æfernia	41.47	38.23
Lago Negro	Nerulum	40.13	39.38
Langianum	Antianum	42.38	38.11
Lecce	Lupia	40.30	42. 8
Lodi	Laus Pōpeia	45. 8	33.34
Lucera	Lucena	41.45	39.18
Malta	Melite	35.40	37.45
Manfredonia	Apeneste	41. 7	39.28
Marfalla	Lilybæum	37.20	35.29
Martorano	Mamertum	39.13	39.50
Melazzo	Mylæ	38.27	38.22
Messina	Messana	38.21	38.56
Milano	Mediolanum	45 14	32.10
Modena	Mutina	44.38	14. 6
Molise	Molifium	41.49	38.36
Mondovì	Monfviciù	44.21	30.47
Monopolis	Monopolis	41. 6	41.17
Mōtepolciano	Mōs Politian.	43. 0	35.15
Mōte Casino	Casinus	41.39	37.47
Napoli	Neapolis	41. 2	38.22
Nardo	Nericum	40.21	41.57
Narni	Narnia (rū)	42.29	36.14
Nizza	Nicæa ad Va	43.38	29.57
Nola	Nola	41. 8	38.37
Novara	Novaria	45.10	31.30
Ortana	Ortona	42.45	37.13
Orvieto	Oropitum	42.36	35.29
Padova	Patavium	45.35	34.51
Palermo	Panormus	38.10	36.16
Parma	Parma	44.44	33.26
Pavia	Ticinum	44.58	32.14

Nova	Loca	Latitudo Longitudo.	
	Vetera	G. M.	G. M.
Perugia	Peruffum	42.58	35.40
Pesaro	Pisaurum	44. 7	36. 5
Pescara	Aternum	42.51	38.32
Piacenza	Placentia	44.52	72.45
Pifa	Pifæ	43. 9	33.35
Pola d'Istria	Pietas Julia	45.20	37.31
Potenza	Potentia	40.41	39.50
Ravenna	Ravenna	44.26	35.12
Reggio di ló:	Regiú lepidi.	44.43	33.46
Reggio di ca:	Rhegium	38.15	39.23
Rimini	Ariminum	44.14	55.44
Roma	Roma	41.54	36.18
Roffano	Rofcianum	39.49	40. 9
Salerno	Salernum	40.51	38.34
Savona	Savo	44.18	31.23
S. Severino della Marca	Septempeda	43.26	36.41
Siracufa	Syracufæ	37. 4	38.25
Sulmona	Sulmo	42.27	37.40
Taranto	Tarentum	40.40	41.15
Taverna	Taberna	39.12	40.13
Teramo	Interamnia	43. 1	57.37
Torino	Agusta Taur.	44.49	30.46
Trieste	Tergeste	45.57	36.42
Ugenti	Uxentum	40. 6	42. 6
Vicenza	Vicentia	45.39	34.12
Urbino	Urbinum.	41.53	35.54

Appositæ in abaco longitudes desumptæ sunt ex Ricciolo: qui primum Meridianum dicit per Insulam Palma. Siquis autem locorum longitudes velit ab Insula Pluitalia (vulgo *Ferreo* dicitur, Græcis *Ombros*) à qua, cum ultima For-
cuna-

eunatarum sit, incipiunt hac ætate Galli: id nullo negotio assequetur: cum enim hæc occidentalior sit min. fermè 40. si longitudini ex tabula inventæ addantur prædicta min. 40. habebitur longit. supputata à primo Meridiano Pluitalię. Nos cum Ptolemæo à lunonis Insula exordium duximus Naut. VII.

Primus, & hac Cæli percurrit circulus alti:

Quique diem noctemque secat, duo tempora signat,

Quo Sol in medio micat axe altissimus, & quo

Sub pedibus Manes lustrat, Ditemque profundum.

L I B R I II. F I N I S.

sunt ab Occidente Oceanus Atlanticus, à Septentrione Caledonius, seu glacialis, à Meridie Mediterraneum mare, ab Oriente Ægæum, Hellespontus, Pontus Euxinus, Mæotis palus, Tanais fluvius usque ad flexum ipsius fluminis ad Tuzam oppidum, & linea hinc ad proximam Obii fluminis ripam ducta, ipseque Obius ad Glaciale Oceanum se exornerans. Quamvis recentes Geographi totum Mœscoviz Imperium intra Europam comprehendant. Maxima Europæ longitudo à Promontorio Sacro Lusitaniz, *Capo di S. Vincenzo*, ad Obii ostia, est Milliariorum juxta Cluverium 3600, Latitudo à Tzareo promontorio Peloponnesi ad extremum Scandinaviz Rutubas, vulgò *Narocap.* est Mill. 2200. Sica Europa est inter Meridianum fere VIII. qui transit per extremam Galliciz oram, & C, qui per Obium percurrit: inter parallelum verò XXXIV, qui per Cretam transit, & LXXI. per Rutubas transeuntem. Ejus positio tota ferè est in Zona temperata; si ultimam Scandinaviz partem, quæ frigidam ingreditur, excipias. At si climatum rationem habeas, inter IV, & reliqua Borealia sita est.

Europæ partes præcipuæ sunt Hispania, Gallia, Italia, Germana, Illyricum, Mœsia, Dacia, Græcia, Macedonia, Thracia, Scythia, Sarmatia, Scandinavia. Insulæ celebriores Britanniz, Sicilia, Sardinia, Cyrenus, Creta, Eubæa, & Balæarides. Sed de his singillatim dicendum.

C A P U T I I.

De Hispania.

Prima Europæ pars viris, animisque nobilis est Hispania, quam multi ab Hispano rege, esse ab

L I B E R I I I .

ab Urbe Hispali *Seviglia* dictam volunt. Appellata etiam Iberia ab Ibero amne: & Hesperia ab Hespero Atlantis fratre: vel, ut alii, ab Hespero Stella Occidentali, quia ad Occidentem posita est. Nonnulli perperam *Spaniam* ob rerum penuriam, atque incolarum raritatem vocitatum autumanum cum fertissima populorum fuerit, Martiarum, que gentium; Metallorum omnis generis ditissima, vitium, oleæque, ac frumenti ferax, equorum parens fecunda. finis ejus ab Occidente Atlanticus Oceanus, à Meridie Fretum, & Inclusum mare, e Septentrione Cantabricus Oceanus, & Pyrenæi, ab Ortum idem Pyrenæi, & Mediterraneum Mare à Gallia longo Pyrenes jago disiungitur. Longitudo Hispaniæ maxima à Sacro Promontorio ad Salusæ fontem *Salsar* est miliariorum 760, latitudo à Celtico promontorio, *Capo di Finisterra* ad Saturni promontorium *Capo del palo* est mill. 600.

Hispaniam Romani in tres Provincias partiti sunt, Bæticam, Lusitaniam, & Tarraconensem. Bæticæ termini ab Occasu, & Septentrione Anas fluvius, à Meridie Fretum, & Mediterraneum ad oppidum Murgin *Almeria* usque, ab Ortum verò Tarraconensis Provincia. dicta verò Bætica à Bæti flumine. cæteris verò Provinciis & cultu, & nitore præhabita. Lusitania ad Septentrionem Durio fluvio clauditur: ab Occasu, & Meridie Oceano, ab Ortum Ana, & Tarraconensi Provincia, à qua linea ducta ab regali Civitate ad Somoram oppidum determinatur. Lusitaniam à Luso, Lyfaque Bacchi sociis, appellatam nonnulli fabulantur.

Tarraconensis Provincia reliquam Hispaniam occupat à Tarracone Principe olim urbe nuncupata. Celeberrimi Hispaniæ populi fuerunt olim

Celtiberi, qui dextram Iberi ripam tenuere, quorum urbs primaria Segobriga *Segorbe*. Regio Celtiberia ab incolis dicta. Vascones ad Pyrenzos confedere, ubi nunc Navarra regnum, caput Pampelon, sive Pompeiopolis *Pampelona*. Varduli eam partem incolere, quam modo *Guipuscoa*, gentes vocant: illorum Princeps Flavionavia *Bilbao*. Cantabri, acre genus virorum &, ut ait poeta, indociles juga ferrè, quorum virtute factum est, ne Mauri universa, Hispania potirentur, regio, quam hi tenere nunc *Biscaya* nuncupatur, caput Juliobriga, *Val de Vieze*. Astures, nunc *Asturias* quorum Metropolis Asturica, *Astorga*. Gallæci Minium inter, & Durium amnes, caput gentium Brigantia, *Braganza*. Vaccæi quorum caput Pallantia, *Palencia*, Carpentani, quorum insignes urbes Toletum, & Complutum *Alcalá de Henares*, juxta hos ad Meridiem Oretani. fuere etiam in Bætica Pœni ab Africa deveci, atque hinc Poeta:

Et uterque Panus serviet uni.

Hispaniam in Citeriorem, & ulteriorem etiam partiti veteres, Citerior Tarraconensis ulterior Lusitania, & Bætica.

C A P U T I I I.

De nova Hispania divisione.

IN Hispaniâ, quæ post diluvium à Celtis ab Aschenate prognatis habitata fuit, primi omniû Afri irrupere, qui mox cicci, iterum Carthaginensibus ducibus ingressi sunt. hi post mutuas clades à Romanis profligati, excessere: paruitque tota Hispania Romanis usque ad Honorii temporum, cum in Hispanias circa annum ab Orbe instau-

Maurato CCCG Gothi, & Vandali barbaragenſ
 rapinis, & feritate nobiſſis, impetum fecere, eaſ-
 que in tria Regna partiti ſunt. at circa annum
 DCCXX acciti Arabes, & Mauri, univerſam Hiſ-
 paniam diripuerunt, inque plurima Regna diſiſe-
 runt. Chriſtianiſ interea in Aſturiam, ac legio-
 nem munitiſſima Regna compulſis. Regna fuerunt
 XIV. nimirum Legio, Gallæcia, Portugalliæ, Al-
 garbia, Andaluſia, Granata, Murcia, Valentia, A-
 ragonia, Gothalaunia, Navarra, Caſtilia vetus,
 Caſtilia nova, ſivè Toleſanum Regnum, & tan-
 dem Balearidum, Ebuſi, nimirum Majoricæ, Mi-
 noricæ, & Yuiſæ Regnum. Celebriora tamen
 fuerunt Caſtellæ, Aragoniæ, & Luſitanicæ regna. Ca-
 ſtellæ utriuſque Regnum Legioni adiectum ſub
 Ferdinando I. Pulſis mox Mauris Caſtellæ acceſ-
 ſere Gallæcia, cujus caput Compoſtella D. Jacobi
 Lipſanis toto Orbe celeberrima: Andaluſia, caput
 Hiſpal *Sevigiæ* inter Hiſpanicæ urbes, & opum co-
 pia, & ædificiorum nitore, & navium frequentia, &
 cultu civium florentiſſima. Granata, ab urbe Princi-
 pe ejuſdem nominis dictum. Murcia ab urbe item
 Murcia, & Navarra, quæ in regni formam venit
 anno DCCCCLX. cum Eneceus Bigorticæ Comes,
 deleſis Mauris, ſe regem Navarræ dixit: quam
 Henricus IV. Caſtellæ Rex armis occupavit. Ve-
 teris Caſtellæ caput Valliſolerum *Vagliadolid*, no-
 væ verò olim Toleſum, nunc Mantua Carpentia-
 norum *Madrid*, ubi Hiſpani regis, cognomento
 Catholici, aula, & Regius Senatus: Sedit amœno
 in campo ad exigui amnis ripas, quem gens *Man-
 çanærez* vocat: pluſquam XXV turribus antiquo
 opere ornata verius, quam munita. olim infre-
 quens, & minus culta, nunc vero ſuperbis aucta
 ædificiis, ac templis nitet, creſcitque in dies, ci-
 vium numero, ac divitiis, ut tanti regis meritò

regia censerijamposita. Collis leni in campo as-
surgit clivo, ubi Palatium, ejus forum amplif-
simum, & pulcherrimum ad Occasum urbis ex-
tentum. Ad Orientem. verò alterum Palatium.
Buon Retiro dictum, hortis amœnissimis, & fontibus
insigne, ubi rex Æstate, atque Autumno de-
gere solitus. Sex leucis à Madrito Pagus est, *Escuriál*
nomine, ubi ob victoriam ad S. Quintinum die
D. Laurentio Sacra. anni. 1557. relata de Gallis
nobilissimum Templum, ac cœnobium Catholi-
ci Reges ædificarunt: ubi tumulari Carolus V. &
tres Philippi, superbissimis Mausoleis ad dextram.
Altaris: ad sinistram. Isabella Caroli Uxor, & Re-
ginæ Anna, Margarita, & Isabella.

Aragonix Regni exordium fuit anno MXVI,
cum Ramirus Sancti Magni Navarræ Regis
Nothus Rex creatus est. mox Gothalaunia, sive
Catalonia, & Valentix Regnum adiecta sunt: Et
tandem Jacobo Rege Balearidum regnum, Mau-
ris eiectis. ac ipsum Aragonix Regnum Castellæ
adiūxit Ferdinandus VI. Caroli V. avus maternus,
ducta in matrimonium Isabella Aragonix Regis
filia. Qui & Granatense regnum armis occupavit
anno MCCCCXCII. Mauris tota Hispania expul-
sis. Aragonix caput Czaraugusta *Saragoza* Urbs
magnitudine, & opulentia celebris, Cathalaunix
Barcino *Barcelona*, Valentix *Valenza*:

Portugallix, seu Lusitanix Regnum hunc in
modum constitutum est: Henricus Lotharus cum
in Hispania contra Arabes egregie militasset, in-
gentesque res manu, consilioque gessisset Tere-
siam Alphonfi VI. Notham laborum, virtutisque
præmium matrimonio accepit, proque dote eam
Hispanix partem, quæ Portugallia appellata est,
dictusque comes. Hujus verò filius, cum uno præ-
lio quinque Maurorum reges sudisset, rex pri-
mus

mus anno MCX. consulatus est: ex hoc reges omnes Lusitaniz usque ad Sebastianum. quo in Africa victo à Mauris, cæsoque, regnum Castellæ adiectum sub Philippo II. at iterum Philippo IV. disiunctum, creatusque rex Brigantiz dux Alphonsus Lusitaniz regibus sanguine conjunctissimus. Regni metropolis Ulyssipolice *Lisbona*, una ex quatuor Europæ maximis urbibus, divitiis, cultu, ædificiis, cumque utroque Orbe commercis celeberrima, ad Tagi ripam sita, Cæloque amoenissimæ: ab Ulyssæ condita, à Christianis recepta anno 1147. victis Mauris, una cum Eboræ, & Pace Julia *Bajadox*, & à Bonifacio IX. Archiepiscopo facta: Ad Lusitaniz regnum pertinet Algarbiæ regnum ad Meridiem situm, cujus caput Gissinoba *Silvis*, minimi huius regni, atque ignobilis primus rex Dionysius Alphonsi III. Lusitaniz Regis filius natus ex Beatrice Notha Alphonsi X. Legionis. Portugallia, & Algarbia occupant fere totam antiquam Lusitaniam, Andalusiam, & Granatam Bæticam; cætera regna in Tarraconensi continentur.

Ex adverso Tarraconensis Hispaniz in Iberico Mari sunt Balearides Insulæ Major, & Minor: illa *Majorca*, hæc *Minorca* dicitur. Majoris circacitus mill. 380. in qua urbs *Majorca*, ex qua Remondus Lullus, quem populares tanto honore prosequuntur, ut Aris. loco juventuti exponant. Minorca ab urbe appellata patet ambitu 150. mill. à Majorca distat freto passuum XXM. Ad Meridiem sunt Ebusus, *Tuica*, & Ophiuca, *Framentaria*: prima patet XM. passuum; oppidumque habet Ebusum, *Tuica* Carthaginensium Colonia, altera ob noxios serpentes inculta. Cæterum Baleares, & Ebusus, & soli ubertate, & pascuis nobiles: ex Terbintha olim olcum parabant. incolæ fundæ insignes hinc.

Baliffa, & Balaaris verbera funda.

ferunt pueros à matre cibum non accepiffe, nifi quem, ipfa monftrante, fundæ icu percuffiffent. omnes hæ infulæ diætæ etiam Gymnefiæ, vel quod nudi illac factò naufragio Bzoti aliquot appuliffent, ut fert Lycophon: vel quod nudi incolæ incederét. Carthaginièfibus paruere quibus eiectis duce Metellò Romani pofti sùt, mox Sarraceni, à quibus ereptæ ab Aragonibus Jacobo Rege, anno 1230. de his Dionyfius Afer.

Continuoque iacent Gymnafia, at has Bateares Romani memorant.

Tantis leporibus abundabant, ut contra eos militare auxilium ab Augusto incolæ petiverint. Ebusus, & Colubraria, fivè Frumentaria, Pityufæ diætæ à Pineto, de Ebuso, quæ & Ebyffus Ptolemaeo, Silius.

Ianq; Ebusus Phæniffa movet, movet Artabrus arma.

C A P U T I V.

De fluvio Montibus, urbibus Hispania, deque gantium moribus, falique ubertate.

Celeberrimi Hispaniæ fluvii funt Iberus, à quo cognominatà Iberia. Erumpit apud Cantabros ex Idubeda monte duobus fontibus, multifq; auctus fluminibus, & tandem Sicori Segre, in Ibericum mare, peractis mill. CCCCLX. excipitur: incolis nunc Ebro dicitur. Durius Duero, ex eodem Idubeda, ubi nomen illi Sierra de cocollo juxta Numanciam furgit, in Oceanum Atlanticum rapidiffimo cursu delabitur. Minus ad Aquas sextianas, Lugo oritur, Tarraconenfi Hispania, & Lusitania perlustrata, in Oceanum se præcipitat. Tagus ab altiffimis Orospedæ jugis in Carpen-

nos defluit, & ad Toletum ponte accepto Castellam irrigat, perque Lusitaniam defluens ultra Ulyssiponem ostio passuum bis M. lato in Oceanum se devehit auro, ostroisque divitem, atque hinc Claudianus:

*Non Tarsetiacis illum spatiares arenis
Tempestas pretiosa Tagi.*

Et Statius.

Hunc Hermum, fulvoque Tagum decurrere limbo,

Et Nos Halieuticorum X.

non tantum auro generosa superbis

Unda Tagi, niveos pariter devolvit Eleuchos,

Anas, Guadiana ortum habet ex vastis stagnis in agro Laminitano *Campo de Montiel* per Oretanos delapsus ad Metallinam, ubi olim Vicelliana castra, terris se condere putatur, mox ad Villatam quasi saepius nasci gaudens, erumpit, pontem ad Emeritam Augustam accipit, & ad castrum Merinum in Gaditanum Oceani sinum delabitur. Bztis *Guadalquivir* etiam ex Orospea oritur, ubi nomen *Sierra d'Alcaraz*, inque Occasum vergens Cordubam tot ingenitis nobilem, mox Hispalim alluens in eundem Gaditanum sinum se precipitat, fuit olim auro, nunc oleo nobilis unguis de Syncerus noster.

Cogit ripa formosus utraque

Davia, & albenti Batis praecipuus elixir.

Est Sicoris è Pyrenæis ortus, & Calybr, cuius aqua ad ferri temperamentum multum valet, est & fons *Burga* inaequans, ut in eo ova, coquantur, suaeque faciliè depilentur.

Montes celeberrimi sunt Pyrenæi, qui Iugum ab Oceano ad Mediterraneum excurrunt, quia & ab Ortus in Occasum ad Celticum promontorium Hispaniam in Cismontanam, & Ultramontanam procurrentes dividunt, præterea, ab

Pyrenæis montibus procedens jugum in Meridiem ad Iberi fontem Idubedã creat. *Monte d'Oca*, ex quo emissus Orospeda, mollibus initio clivis, sensimque se effertens, ulteriusque progressus *Molina* primum montes erigit, *Conchæ* deinde, mox ad *Alcatassam*, quæ forte urbs est Illergetum, argenteum montem attollit, inque *Calpem*, & *Tartessum*, excurrit.

Præter memoratas urbes præcipuè sunt nova Carthago in Murciae ægno portu insignis, & *Hadrubale* conditore: hujus meminit Ovid. epist. 7.

Nec nova Carthago, nec te crescentia tangunt.

Mania.

Burgi in *Castella Burgos* & *Vallisoletum Valladolid*, *Tarraco Tarragona*, *Ilerda Lerida* ad *Sicorim* sita: cujus Luc.

super hunc fundata venusta.

Surgit Ilerda manu, placidis prælabitur undis.

Recepta post *Dereusam Tartassa*, Mauris ejus anno 1143. nostra ætate pluries tentata: & *Urgella Urgeli* unde planities inter Pyrenæos, & *Sicorim* uberrima in *Caralaunia*: in *Cantabria*, *Ocasopolis*, sive *Fons rapidus Fonterabia*, frustra à Gallis tentata anno 1694. *Flaviebriga Bilbas* emporio celebris. *Brigæcia Oviædo*, *Caronium* in *Gallaecia Corõna* portu nobile. in *Lusitania Bracara Braga* ad *Conadum* amnem, *Comitabrica Coimbra*, in *Bærica Gades Gadix* in insula ædificata, & turribus munita *Emporium* toto orbe celeberrimum, ædves. *Tartessus* à qua *Sinus Tartessiacus Teriffa* hujus meminit *Silius*:

Armas Tartessos flabulanti conscia Phæbus.

hinc *Tartessus*. Ovid.

Preferat Occidens Tartessia litora Phæbus.

Tartessi felis maximè gignuntur, unde *Tartessia felis* proverbium de copia rerum, est etiam *Jaur*.

laudatissima Muræna Tarcessia. Ad Bætim Colonia Italica *Seviglia la vecchia* ad eam Herculeus Sertorii legatus cū Mæcello congressus XXM. milium amisit, ex ea orti Imperatores Traianus & Hadrianus, & Magnus Theodōsius ex Italia colonis oriundi, & Silius Poëta italicus dictus.

Illustriores Academiz Salmantica, & Compluti in Castellæ Regno: Comibrica in Lusitania, Archiepiscopatus in Hispania XII. Episcopatus LV. Hispani sunt natura Melancholici, hinc tardi, tenaces, & suspicacissimi, ingenio acres, sed magis severas disciplinas amant, quam liberales artes, jactantes item, & bellacissimi, hinc Silius.

Prodiga gens animi, & properare facillima mortem.

Terra olim populosa, nunc ob Maurorum vasiones, & colonias in Indiam missas infrequens: & parum culta, est glebæ ubertate nullâ secunda metallis scætet, auro, argento, ære, plumboque dives, est effodi desitum sit, quodque nunc Hispanis India, olim Hispania Romanis erat. Religio in Hispania Catholica, multis ab hinc seculis, piè sanctèque colitur.

C A P U T V.

De Gallia.

Transmisso Pyrenzorū (sive, Galliam ingreditur, cuius termini ab Oriente Rhēni ripa, ab Occidente Oceanus Aquitanicus, à Meridie Pyrenæi, & Mediterraneum mare, à Septentrione Germanicus Oceanusque maxima longitudo est ab extremis Pyrenæis in Oceanum excurrentibus ad Rhēni, Vahelsque divertia, ubi nunc Scheackii munimentum, est mill. DCC. latitudo à Cobze promontorio *le four*, ad Narum usque mill.

P 6.

mill. DCLX. quamvis alii longitudinem maximam statuunt ab Insula Sena *Heysians* ad Rhenum mill. Gall. CCC: latitudinem à Mediterraneo mari ad Galeum. Mill. CCXXCV. Galli antiquum genus, Celtæ olim nuncupati, Græcis Galatæ, vel ab albo colore, vel à Galata Herculis filio, ut quidam tradunt. Quondam in Cisalpinam, & Transalpinam divisa: cum enim Galli Alpes transgressi in Italia infedissent circa Padum amnem, ea Italia pars Gallia Cisalpina nuncupata est: Transalpinam, in Braccatam, & Comatam partiti veteres, Cisalpinam Togatam dixere, Braccata, quæ & Narbonensis prima Romanorum Provincia habet ab Ortu Alpes, quibus ab Italia disjungitur, à Meridie Inclusum mare, ab Occidete Pyrenen, à reliqua Gallia, Garunna fluvio, Gebenna monte, Rhodanoque determinatur. in hac hodie, quatuor Provincie Liguadocum, Sabaudia, Delphinatus, & Provincia, quæ veterem appellationem servat, vulgo *Provença*. Comata in tres partes distributa Aquitaniam, Celticam, & Belgicam. Aquitania sita est inter Pyrenæos, Oceanum, Ligerim amnem, & Gebennam. Celtica juxta Augusti partitionem, quæ à capite Lugduno *Lion* Lugdunensis est appellata, iacet inter Oceanum Ligerim, Sequanam, & Matronam amnes. Belgica inter Rhenum, Rhodanum, Ararem, Matronam, & Sequanam amnes.

Celebriores Gallie populi hi olim fuere. in Narbonensi Provincia Allobroges quorum caput Geneva, & Vienna, nunc Sabaudie, & delphinatus populi. Centrones, quorum Principes: urbes Axima, *Centron*, & Tarantasia: Segaluni, quorum Valentia, Vocontii quorum Dea *die* Casutiges, quorum Caturigomagus *Coryes*: Gavares, quorum Avenio. *Avignoni* Salyes, quorum Aquæ Sen-
tiz

tiz *Ain*, *Gabali Velley*. *Ruteni Roder*: *Hellunij*, *Abigosis*: *Volcz*: *Tectosages*, *Tolosa*: *Volcz Arcomici*, quorum *Nemausus*, *Nismis*.

In Aquitania, *Vascones*, qui ex Hispania in Galliam irrupere. *Gualcogno*: *Aufci*, *Armaignac*: *Vafates*, *Albrés*, quorum oppidum *Bazus*. *Bigerrii* *Bigorre*. *Tarbelli*, quorum caput Aqua *Tarbellæ*: *Acsq.* *Aufcorum* verò metropolis totius Aquitaniz florentissima *Elusaberris Aux.* Sunt & *Cædurci Quocis*, oppidum *Devona Cabors*: *Petricorii*, *Perigos*, oppidum *Vesonna Perigues*. *Alvernii* *Avuergne*, caput *Augusta Nemetum S. Flour*. *Le-mevices*. *Limosin*. Urbs *Augustoritum Limoges* *Bituriges*, *Berris* quorum caput *Avaticum Bourges*: *Pictones*, *Poictii* Urbs *Limonium Poitiers*: *Santonæ*, *Santogna*, metropolis *Mediolanum Sainctes*.

In Celtia, seu *Lugdunensi Armorici*, qui *Britanniz* litora incolunt *Coste de Bretagne*. *Venetii* quorum caput *Vindana Vannes*: *Nannetes*, urbs *Condvincum Nantes*: *Andegavi*, *Anjom*, oppidum *Jullomagus*, *Angiers*: *Turones*, quorum caput *Cæsarodunum Tours*: *Auleri Diablintæ*, caput *Noviodunum Mainé*: *Auleri Cenomani*, Urbs *Vidunum Mans*: *Carnutes*: *Principes* Urbes *Autricum*, *Chartres*, & *Gennabum*, *Orléans*, regio appellatur *la Beausé*. *Lexobii*, quorum *Noviomagus Epsicom*, in *Normandia*: *Parisi*, quorum *Iutertia Paris*: *Senones* quorum *Agendicum Sens* in *Campania*: *Tricass*, quorum *Augustobona*, *Troia*: *Edui* sive *Hedui*, quorum *Augustodunum Autun* apud *Burgundos*, tota *Gallia* celeberrimi. *Vadicassæ*, quorum *Noviomagus*, *Nuis* apud eosdem: *Segusianni*, quorum oppida *Forum Segusiavorum Four*, & *Lugdunum*.

In *Belgica* populi fuerunt, *Taxandri*, qui eas incoluere sedes, quas nunc *Zelandi*, & inferioris *Bel-*

Barbantiz populi Menapii, qui reliquam Bar-
 bantiam, & Geldtiam ad Rhenum usque, caput
 Castellum Menapiorum *Kessel*: Morini, quorum
 Tervana *Tervane*, qui Flandriam inter Oceanum,
 & Legiam amnem occuparunt: horum etiam
 Izius portus, *Bouligne*: Ambiani, quorum Soma-
 nobriga *Amiens*: Bellovaci, quorum regio Bea-
 vvoisia, oppidum Cæsaromagus *Beauvè*: Cale-
 tos, quorum Juliobona, *Dieppe*. Vallocassii, quo-
 rum Rotomagus *Rowen*: Atrebrates, quorum Ne-
 metacum *Arras*: Nervii, quorum Ragacum *Ba-
 vay*, & Cameracum *Cambray*: Eburones, Condru-
 Segni, Cætesii, Poemani, qui primi Germani ap-
 pellati, ipsi verò se Tungros dixere, caput Ama-
 tucæ *Tongren*: Veromandui, caput Augusta Verco-
 manduorum, *Vermanduè*: Sueffiones, quorum
 Augusta Sueffionum *Soissons*: Sylvanectæ, quorum
 Augustomagus *Soulis Remi*, quorum Durocor-
 tum *Reims*: Treviri, quorum Augusta Treviro-
 rum, *Treviri*: Mediomatrices, quorum Divodu-
 rum *Metz*: Leuci, oppida Tullium *Toul*, & Na-
 sium, *Nansy*: Lingones, caput Andomatunum
Langres: Sequani, caput Vesontio, *Besançon* Rau-
 raci, quorum Augusta Rauracorum *Angst*, nunc
 verò Basilea ad Rhenum. Helvetii: quorum pa-
 gi quatuor Tigurinus, *Zurich*, Tungenus *Zug*,
 Ambronius *Emme*, Urbigenus *Orbe*. Helvetiorum
 caput Aventicum *Vuistisburg*, circa Rhenum:
 Germanicæ gentes Trebeci, quorum Argentora-
 rum, Nemetes quorum Noviomagus *Spira*: Van-
 giones quorum Mogunticum *Mogonna*: Ubiæ
 quorum Colonia Agrippina *Colonia*: Lugerni, quæ
 cum trans Rhenum habitarent: Sicambri dicti,
 qui nunc Clivæ, & Geldriæ partem tenent. Bata-
 vi *Bataun*, qui Rheni insulam incolunt: Nam non
 procul *Clavis* oppido Rhenus in duo cornua dif-
 fin-

finditur. Sinistrum Vahalis flumen est, qui in Mosam influit juxta Vercomum, dextrum verò usque Batavodunum: *Vuychte*. *Dussfede* lato procedit ad alveo, inde exiguis rivus Ultraiectum, & Lugdunum interfluens in Oceanum vix labitur, arenis alveum opplentibus: quæ inter hos amnes insula est Batavorum fuit.

CAPUT VI.

De recenti Gallia divisione.

V Niversa Gallorum gens decennio à Romanis Cæsare duce domita, sub Imperio mansit usque ad Honorii tempora, quum circa annum CCCC. Gothi Narbonensem Provinciam invaserunt, quam *Langue de Goth* dixerunt, prolatisque finibus usque ad Liguriam regnum cõstituerunt, cujus regia Tolosa: hisdem temporibus Burgundiones ab ultima Germania cum Vandalis, Svevisque in alias Galliarum partes irrupere, regnumque Burgundiarum statuere, cujus regia Arrelate, sub quo Provincia, Sabaudia, Delphinatus, utraque Burgundia, & Ludunensis ager. Non multo post Franci Germana gens (alii Tauricam faciunt) Rheno trajecto Belgicæ partem occuparunt, mox à Gothicis electi, non multo post tempore rediere, utraque progressi Parisios tenuere, conditumque Regnum Franciam vocarunt, cuius princeps Lutetia: qua etiam tempestate nova Barbarorum irruptione Britanni à Saxonibus, Anglisque pulsati in extrema Celticæ descendere, Britanniamque appellarunt. Secutis temporibus Clodovæus V. Francorum rex, Gundebulto Burgundiarum superato, Gothicisque electis, utrumque Regnum Franciæ in jus fecit, Verum vita excedens IV. Filiis quatuor

in hoc Regna distribuit. Primus Fræciæ Rex dictus, cui data Cæpania, Cenomani, Turones, Andegavi, Aquitani, Aruerni. Secundus sueffionum rex, cui paruere Veromandui, Neustrii, qui & Normanni, Piccardi, Vandri. Tertius Burgundiæ, siue Aurelianæ rex, cui totum Burgundiæ Regnum concessum, & Aurelianensis Ducatus. Quartus Austrasiæ rex, cui obvenit quidquid inter Mosam, & Rhenum est, cum Urbe Metensi. mox ad Clotarium totum pervenit, & item ad Clotarium II. at Caroli Magni. tempore, Austrasia iterum divulsa, mox Flandria: & tandem Henricus III. Burgundiæ regnum Germaniæ adiunxit: at non multo post divisum, direptumque est. Beroaldus dux Saxoniz Sabaudiam invasis, manetque successoribus. Otho Flandriæ Comes eam partem tenuit, quæ liber Comitatus *Franca Comtes* dicta est, quæ cum Flandria ad Hispaniæ reges transit: & tandem à Ludovico Magno Galliz restitutus. Guigius Comes, eam partem tenuit, quæ Delphinatû nuncupavit à nomine filii soceri, hanc Humbertus Galliz regi vendidit, ea pactione, ut Franciæ primogenitus Delphinus vocaretur. Boso Provinciam, & Arelatense regnum sibi vindicavit, quod secuti mox Galliz reges recuperarunt. Avenionensem Comitatum in Arelatensi regno, Joanna Provinciæ Comes Clementi VI. Pontifici concessit: est etiam nunc Pontificii juris.

Hac tempestate Gallia uni paret, quamvis ejus fines angustiores, quam sub Romanis, nam pars circa Rhenum ad Germaniam spectat, & inferior Germania, seu Belgium non totum Gallici juris est. Illius verò celebriores Provinciz sunt Britannia, *Bretagne* cuius primus Comes Conanus, ultima Anna, quæ Ludovico XII. nupsit, quibus Nuptiis Britannia Regno adnexa, Normannia,

Ner.

Normandie, cuius primus dux Rollo Normannus, qui circa annum DCCCCLXI. à Carolo simplice Neuftriam obtinuit, cuius filiam duxerat. ultimus Dux Arturus, quo occiso, Normannia ad Philippum accessit. Piccardia, *Piccardie*. Campania, cuius primus Comes Gerlo Normannus Rulonis socius, ultima Joanna, quæ Philippo Palchro nupsit, coniunctaque Regno Campania cum suis ditionibus. Franciæ insula, *L'Isle de France*, Belsia, la *Beausié*, cuius primus Comes Otho Normannus, cuius successoribus extinctis, regno cessit. Bituricensis ducatus, *Berry*, cuius primus comes Harpinus, dux ultima Margareta. Francisci regis filia, quæ Emanuelli Allobrogum dux nupsit. Andegavensis Provincia, *Angio*, cuius primus comes Paullus, ab Rege Chilperico occisus ultimus Carolus, qui ducatum Ludovico XI. reliquit. Comitatus Cenomanensis *le Maine*. cuius primus comes fuit Ludovicus Valesius, postremus Renatus Andegavensis. Blesensis comitatus, *le Conte de Blois, & Blaisié*. Belsiæ pars, cuius primus Comes Theobaldus senior Normannus. Turonensis Provincia *Touraine*. Pictaviensis *Poissie*. Olim regnum sub Gothis, quibus extinctis, primus Dux Arnulphus, mox Anglis paruit, quibus ob sævitiam expulsus, Franciæ Regno cum tota Aquitania accessit. Santonensis tractus *Sacmogne*, Petricorienfis *Périgors*. Inculisimensis ager, *Angoulesme*. Lemovicum *Limosin*, Burbonensis ducatus *Bourbonné*. Huius regionis ultimus princeps habuit Agnetem, quam Roberto Ludovici IX. filio dedit, ea lege, ut qui nati fuissent liberi Borbonii vocarentur, ex qua gente Henricus IV. Navarræ rex universum Galliæ Regnum, adeptus. Cadurcium *Quercis*, liberi olim populi, ut ait Cæsar, Guenna corruptè ab Aquitania

G E O G R A P H I Æ

nia, cujus Metropolis Burdigala, Urbs florentissima, & celeberrimum Galliz Occidentalis emporium Patria Ausonii, de qua ipse:

Deligo Burdigalam, Romam colo, civis in hac sum,

Consul in ambabus: cuna hic, ibi sella curulis.

arcem habet munitam vulgò *Castel Trompette*. Vasconia à Vasconibus, *Gascogne*: utraque veteris Aquitaniz pars. Linguadocum, de quo supra. Provincia *Provenza*, cuius caput Aquæ Sextiz *Aix* Urbs culta, ac dives: ad mare Massilia, Telo Martius, portus tota Europa nobilissimus, & Galliz ad Mediterraneum navale, alterum ad Oceanum in Britannia Vindana *Brest*. Pares Franciz à *Carolo Magno* instituti XII. Ecclesiastici sex, Archiepiscopus Remensis *Reims*, Episcopus Laudunensis *Laon*, Episcopus Lingonensis *Langres* Duces: Episcopus Catalaunensis *Châlons*, Noviodunensis *Noyon*: Bellovacensis *Beauvais*, Comites: Seculares, dutes Burgundiz, Normanniz, & Aquitaniz, comites Flandriz, Tolosæ, & Campaniz. Conventus, vulgò *Parlamenta*, octo Parisiensis, Rotomagensis, Redonensis *Reims*, Divionensis, Burdigalensis, Tolosanus, Gratianopolitanus, Aquisiensis: His duo additi, in Bearnia *Pau*, & Metensis in Lotharingia. Archiepiscopatus XV. Episcopatus verò CIII.

C A P U T VII.

De Fluviiis, Montibus, Urbibus præcipuis Gallia, de gentium moribus, ac soli ubertate.

Celebriores Galliz fluvii sunt Sequana, Ligeris, Garumna, Rhodanus. Sequana *Seyne*, oritur in Burgundia in Alseti regione, iustratisque populis multis, Parisiis, & Rotomago in Britannicum mare.

L I B E R T I I I 37

mare amplo ostio decurrit. In Sequanam influat. Matrona. *Marna*, *Élia Oyse*. Axona. *Aisne*. Ligeris oritur in Pago Velauno. *La fonte de la Loire* amplius est, & limpidissimus, amplissimoque alveo Oceanum ingreditur magnorum navigiorum patiens, sed ante excipit Elaver, *Allier*. Carim-Cher, *Vigennam*, *Vignane*, & Meduanam, *Mayne*. Garumna oritur ex Pyrenæis propè oppidum *Cadalup*. acceptisque Tarni, *Tara*, Egircio, *Gers* sol-dus, Duranioque *Dordanne*; itrigataque *Burdigala*, in Aquitanicum mare, ingentiore prorumpit. Rhodanus *Rosne* oritur haud procul Danubii, Rhæni, *Arolæ*. Ticinique fontibus ad montem, qui *Briga* vulgo dicitur, Juræ pars: non longe à fonte in Lemanium lacum descendit, reliquoque ad Genevam, Iustratoque Lugduno, Mediterraneo mari se miscet, auctus Arari *Sone*, *Druna* *Drosne*, & *Druentia*, *Durance*. Est, & aliis innumeris Fontibus. Gallia passim itrigua: De fluviiis. Gallia Sidonius sic cecinit..

Istum jam Gallia laudat:

*Quodque per Europam rigidis hunc abluit undis,
Rhœni, Arar, Rhodanus Mosa, Matrona, Sequana, Le
Clitis Elaris, Arax, Vacalis. Ligerimque bibenni (dus:
Excisum per frustra bibit.*

Montes Gebenna, Vogesus, Jura: Gebenna Alvernos ab Helvetiis distinguunt. *Montagne de Gebennes*, & *d'Arnoigne*. Vogesus *Mont. de Faucilles*: Burgundiam à Lotharingia, & Alsatia dividit: gignitque Mosam, & Mosellam. Jura, qui & *Isarassus*, *Iurten*; aliisque nominibus dicitur Germanos, Gallos, atque Allobroges dividit. hunc totum fere Helvetii tenent.

Urbes sunt Parisii, sive Lutetia inter quatuor Europæ magnas Urbes maxima: sunt enim illæ Lutetia, Constantinopolis, Mosca, & Ulisippo.

Ad.

Ad Sequanam sedet, Regni caput, Magni regis aula, opulentiaque nobilissima, tanta civium multitudine frequens, ut anno 1681, nati infantes 17424. dicantur: mortui verò 22016. matrimonia celebrata sunt 4244. Regiæ ædes, Lupara, vulgò *La Louvre*, & Princeps Ecclesia *Noſtre Dame de Paris* cultu, divitiis opificio nobilissimæ. Suburbia instar magnarum urbium, præcipuum S. Germani, ubi interdum rex inhabitat. Urbs facta Archiepiscopalis ab 1622. Academia à Carolo Magno instituta toto Orbe celeberrima, Sorbona appellatur, & doctores Sorbonici. Ambianum Piccardiæ caput *Amiens*, Rhotomagus *Roan* opulentissimum Galliz ad Oceanum Britannicum Emporium Normanniæ Princeps, ad Sequanzæ æstuarium, de qua in Itinerario.

Luce sequente, agrique inclusam montibus urbem Rhotomagum assequimur, celerique Sequana cursu.
 Andegani *Angiers*, Turonum *Tours*, Aurelianum *Orléans*, Remi. Tricastum *Troia*, Divionum Burgundiæ ducatus caput *Dion* Cabilonium *Chalon*, Lemonicum *Emoges* Pictavium, *Poitiers* Rupellæ ad Oceanum celebre Emporium. Martius Narbo *Narbona* Monspeſulanus *Montpellier* Urbs magna, & splendida. Massilia, *Marseglia*, insigni portu, & emporio nobilis, à Phœnicibus condita: Aquæ Sextiæ, *Aix*: aliæque de quibus superius dictum. Academiz illustres sunt Lutetiæ Sorbona appellata, Cadomi, Andegavi, Aureliani, Biturigibus, Pictavii, Burdegaliæ, Tolosæ, Montispeſulani.

Galli proceri corpore, ait Livius, albo colore, flavique coma sunt, ut Poëta.

*Aurea Casaries illis, atque aurea vestis
 Virgatis lucet sagulis, tum lactea colla
 Antro ignoscuntur.*

Sunt

L I B E R I I I . 73

Sunt pariter arguti. & fortes, quare M. Porcius Caro Originum lib. 2. Pleraque Gallia, inquit duas res industriosissime persequitur, rem militarem, & argute loqui: Glorizque adeo appetentes, ut fugere ignominiosissimum duant. moribus candidi, & urbani, etsi interdum mirum in modum ferociant, primo impetu plurimum valent, laborumque impatientes, hoc ævo, & literis, & belli gloria plurimū florent. Religio olim permixta, nunc Hæreticis eicctis, una, eaq; Catholica. Tellus undique fluviis irrigata mirum in modum ferax, præterea planus ager, & lenes colles omni-gena fecunditate luxuriant, monstis vacat, noxioque animalium genere. Auri, argenti que Fodinas esse etiam in Gallia auctores commemorant.

C A P V T VIII.

De Novo Belgio, seu inferiori Germania.

Quidquid terrarum inter Piccardos Franciæ limitem ab Occasu est, Coloniensem ditionem, ac Trevirenses à Meridie, ab Ortu Vespaliæ, à Septentrione Oceanum, Belgium, & inferiorem Germaniam vocamus, indigenæ *Nederlant*. Itali, Galli, Hispani *Flandriam* ab una illius parte omnium clarissima. Regio, & agrorum cultu, & pagorum frequentia, & urbium magnitudine, & armorum palestra totius Europæ florentissima. Qui cis Rhenum fuerint populi, jam exposuimus, ultra hifuerunt. Frisii à Rheni ostio, usque ad *Amisam die Ems*, qui hodiè sunt Hollandi, Occidentales Frisii, Gronigenfes, & Ultraicenes: Bruæri in Transifalana Provincia: Marsaci, inter Rhenum, & Isalam amnes, *Amersfort*. Qui in Gallia sunt

Sunt Belgæ, eos Cæsar Romanis vestigales fecit: Hos verò L. Drusus sub Augusto subegit Theodosii verò tẽpore direptum à Barbaris Belgium: variique creati sunt reguli, totaque Provincia, in XVII. divisa fuit. Sunt autem IV. ducatus Barbantia, Limburgium, Lucemburgium, Geldria: Comitatus VII. Flandria, Artesia, Hannonia, Hollandia, Zelandia, Namurcum, Zutphania, Marchionatus S. Imperii Antuerpia. Dominia quinque Frisia Occidentalis, Mechlinia, Traiectum Transsalania, Groninga. Frisia primum CCC. ferme annos regibus paruit, quibus extinctis, Carolus Magnus potitus est, mox ut reliquæ à regulis gubernata. Secutis verò temporibus omnium Provinciarum dominus factus est Carolus Burgundia Dux cognomento Audax, Abavus Caroli V. Austriaci, ad quem Belgium hæreditario jure pervenit. Philippoque Filio Hispaniarum regi reliquit. Non longo post tempore natæ ex inferis Hereses, spemque libertatis populis præferentes, universon ferè Belgium Regi suo eripuerunt: ortumque sævissimum bellum, quod XL. annos Europam totam affixit. quo pars Belgi Regi restituta, pars in pristinam libertatem rediit, inque Reipublicæ Formam, Belgium fæderatum appellata est. Quæ regi subiectæ, hæc fuere Barbantia, cujus caput Bruxellæ magnifica Urbs, & ducum sedes, nunc Præfecti Hispani, olim fuit. Antuerpia titulo marchionatus S. Imperii insignita, Emporium olim Europæ celeberrimum, ac florentissimum ad Scaldis ripam sita, & munimentis fortissima. Sunt etiam Lovanium Academia nobile, Mechlinia, una item ex Provinciis Archiepiscopatu insignis. Lira, Sylva ducis, aliæque Flandria comitatus tota Europa maximus: Cujus caput Gandavum Gemiplissima Urbs, & Caroli V. natali nobilis.

bilis, Bruggæ, Tornacum, Cotracum, Duacum, Insulæ *Lilla*, Ypræ, Artesia, cuius caput Atrebatum *Arras*, & celebre munimentum Fanum D. Audomari *S. Omér*. Hannonia cuius metropolis *Montes Mons*, Cameracensis ditio *Cambresis*, cuius Cameracum *Cambray*, sedes Archiepiscopalis, & contra Gallos validum olim munimentum. Namurcum, cuius caput urbs eiusdem nominis ad Mosæ, & Sabis *Såbre* confluentia sita, arce validissima. Luceburgium ab urbe dictum, quæ tam inelegans, quam arte, & loco munita. Liburgium cum urbe eiusdem nominis. Geldria ampla Provincia, quæ partim regi, partim Fœderatis adnexa. Hispanis parent Geleria urbs Provincie princeps, & Ruzemunda Episcopi sedes, partii fœderatorum Neomagus *Nimèga*. Ex his nostra ætate à Gallis occupata, regnoque adiuncta Artesia, Cameracum, Luceburgium, magna Hannoniæ pars, & tota fere Flandria Gallicana, cuius caput Insulæ.

Provinciæ fœderatæ hæc sunt, Hollandia, cuius caput Amstelodamum toto orbe celeberrimum, & Mercatu, & opulentiæ potentiaque florentissimum: ex quo in utraq; Indias quæ plurimæ *Columbia* missæ, est etiam Lugdunū Baravorū, *Loydæ* omnium Belgicarum urbium Cæli salubritatis amœnitateque splendidissima. Roterodamum, Haga comitis *Haia*, nobilissimus Europæ vicus olim sedes Comitum Hollandiæ, nunc Concilii Provinciarum. Zelandia, quæ plures complectitur insulas cuius præcipua Vvalachria cum urbe Principe Middelburgo: est Flisinga portus celeberrimus. Ultraiectensis Provincia, ab urbe *Ultraiecto* *Utrecht*, ubi olim Frisiorum sedes Episcopi. Transisania *Over Vssel* ab Ifala amne cognominata, in qua urbes deventria. Zutphania ab urbe dicta *Zusphen*. Frisia Occidentalis *Voor Eriaf*.

G E O G R A P H I Æ

Frieslandt, cuius caput *Leopardium Lievardon* splendidum, & magnificum, ubi Provincie conventus. ultima tandem est Groningensis ab Urbe Groninga: *Croöningelandt*. Academice in Belgio Regio Lovaniensis, & Duacensis: in Fœderato Lugdunensis, Franikerana, & Groningensis.

Fluvii illustres *Mosa*, *Scaldia*, *Schelde* qui in Oceanum Germanicum irrumpunt. Sabis *Sambre*, qui in Mosam se exonerat, præter *Rhenum*, & *Vahalim*, *Isalamque*. *Sylva* celeberrima *Arduenna*.

C A P U T I X.

De Insulis Britannicis.

E Belgio, Rhenique ostiis proximus est in Britannias excursus: Britannias antiqui eas insulas dixere, quæ in Oceano postæ Europæ adiacent. præcipue dux fuerunt, major, diâ etiam *Albion*, quasi albicans, & minor, *Ibernia* appellata. Maioris Britannie longitudo à *Tarvidio* promontorio *Dunsbyheat*, ad *Dubrim* usque *Dover* est mill. D, latitudo inter *Dubrim*, & *Bolegium* promontorium *the landes end* CLXXX. forma ferme *Triquetra*: Orientale latus respicit, *Scandinaviam*, Occidentale *Hiberniam*, Meridionale *Galliam*: Septentrionalis vertex in *Caledonium* Oceanum exurit, usque ad gradum lat. LX. contra in *Arcti*. o. circulo *Thule* est. Usque olim inculti, & barbari fuerunt incolæ, ita incompertum, qui primi habitatores, & unde advecti, verisimile tamen est, ex proximis regionibus adnavigasse. nullas olim urbes habuere, sed creberrimis ædificiis dispersam ingens multitudo inhabitabat. ut verò Insulam *Romani* tenuere cultius extractis urbibus incoluere, urbanosque

ritus ex Romanis coloniis didicere: celebres verò
 colonie Camalodunum *Malden* maritimum in
 Effexia oppidum, & Londinum *Londra* Emporio,
 & conventu jam tunc satis nobile. Julius Cæsar
 Romanorum primus ex Gallia in Britanniam le-
 giones duxit, aditumque posteris aperuit verius,
 quam straverit, etsi felici certamine gentes vice-
 rit. Mox Claudius Cæsar, cum iterum traiecisset,
 incolas domuit: inque Provinciæ formam redigi
 cœpta ea pars Bricanniæ, quæ Galliæ contermi-
 na est. tandem secutis temporibus tota insula, ut
 ex Severi, & Constantini Historiis liquet, subacta
 est. mansitque sub Imperio ad Theodosij usque
 tempora, cum evocatis legionibus ad tutandam
 Galliam, inermis relicta est. qua Occasione Scoti,
 ac Picti, qui ultima insulæ incolebant, eaque
 montana, quibus confisi sæpius rebellarant, in
 citeriorem, nimirum Angliam, irrupere: quos ut
 repellerent, Anglos, & Saxones à Germania Bri-
 tanni evocarunt, qui Scotis, Pictisque pulsis, ho-
 spitii fidem violarunt, Britannoque pepulerunt.
 hi pars in Galliæ extremum angulum naviga-
 runt, pars intra Valliæ montes se munivere, quæ
 ad hæc usque tempora antiqua Britannorum
 gens creditur. Tunc factum, ut Scoti regem suum
 habuerint, suum Anglis qui superatis tandem, quæ
 in Vallia regnabant, Anglorum regnum amplia-
 runt: factumque, ut Angliæ regis primogenitus
 Valliæ princeps appellaretur.

At secutis temporibus cum luxu, & flagitiis
 omnia tenerentur, illorum pœnas repetente Nu-
 mine, in insulam Dani irruerunt, regnumque
 ad Suenonem, & Canutum Magnum pervenit.
 His non multo post cinctis, Guillelmus Nothmã-
 niæ Dux à Gallia evocatus tamquam legitimus
 hæres: Rex constitutus est anno 1067, hujus ve-

rò cum stirps defecisset, in Henrico I. Stephanus Comes Bononiensis Henrici sorore genitus successus est anno 1135.

Ante annos CCCC Robertus Suartius ex Comitibus Louquhabriz per Matioriam matrem filiam Regis Roberti Brus ad Scotiæ regnum evectus, ex cujus successoribus Jacobus VI. per Margaretam proaviam filiam Henrici VII. ad Angliæ regnum accersitus.

Fuit etiam apud veteres tota Britannia in majorem, & minorem divisa, Major quæ nunc Anglia, minor, quæ Scotia. in maiori clariores populi Ostidamni, & Damnonii *Cornuval.* Durotriges *Devonshire:* Belgæ *Sommerset,* Segontiaci *Soufsex,* & *Southampton:* Briboci *Surrey* Cantii, quorum regio Cantium *Keat,* Tribonantes *Middelfex,* & *Hardforshire.* Cassij *Cambridge,* & *Effex:* Zoeni *Norfolch,* & *Suffolch,* Ancalitz *Oxford,* & *Buckingham,* Dobuni *Glocester:* Silures, Vallia, vulgò *Vualles,* & *Galles:* Ordovices *Cardigan:* Demetz, *Carmathin:* Cornavii *Cornavan:* Coritani *Lincoln shire:* Patilij, *Torch shire:* Brigantes *Northumberland* Maxæ *Cumberland.* Ex his Silures bellicosissimi, Brigantes numerosissimi.

In Minori, quæ Caledonia, præter Caledonios extremos insulæ, Caledoniam Sylvam, & Grammium montem, obscura omnia, ut merito Scotia dicta sit: memorantur tamen Scoti, & Picti:

C A P U T X.

De nova majoris Britannia divisione, Urbibus, fluviiis, cultuque soli, & gentis.

VT jam memoravimus, universa Britannia in duo regna dividitur, Angliam, & Scotiam, quæ

quæ gemini dividunt fluvii Tueda, & Solveius : Angliæ longitudo à promontorio *Uuaymonth* propè Dorcestriam ad Barvichum oppidum est mill. CCCXX. latitudo ab oppido D. Davidis ad *Tarmouth* mill. CCXL. at minima, ubi olim Murus à Romanis extructus ad incursionem Barbarorum reprimendam, vix est mill. LX. Anglia in duas olim partes distributa, Cambriâ, sed Valliâ, & Loegriâ, in quibus olim ducatus aliquot, nunc in LII comitatus distinguitur, quos incolæ *Shires* vocant, totius Regni caput Londinum post quatuor celeberrimas Euoropæ Urbes prima divitiis, atque ædificiis splendidissima, illius mœnia Magnus Constantinus posuit. ad Tamesim sedet amœnissimis in campis. pontem XIX. sultum fornicibus ex saxo, continuisque ædibus adornatum Joannes Rex ædificavit, at Æthelbertus D. Paulo Basilicam Sacravit, Episcopi Sedem illi Pyramis imposita plumbo obiecta, cujus vertex altus pedes XXXV. priusquam anno 1081. cælitus caetera deflagraret. Arx amplo vallo, ac turribus munita Londinensis dicta Tamesi adiacet. Suburbia continuis ædificiis secundum fluvium excurrunt ad Monasterium tota Anglia celeberrimum, ab Occiduo situ *Westminster* appellatum, quod Religiosis D. Benedicti Eduardus Rex tradidit, in eo Reges inaugurantur, viraque functi tumulantur. Regium palatium amplissimum genti *Wisehall* nimirum Alba Aula dictum, de Londino in itinerario sic habetur.

Sero Londinum admissis properante veredo,

Sed primo Tamesis traiecit ponte, subimus.

Cæterum Tamesi ad Dorcestriam confluentes Tama, & Isis nomen faciunt: quorum hic ex Vulgari fluitans Oxonium *Oxford* rigat Britanniarum Athenas collegiis XVII. aulis VIII. atque

instructissimis bibliothecis celeberrimas. ferunt
 ibi aliquando numerata XXX. millia discipulo-
 rum. Tamesis maximus fluviorum Angliæ torren-
 tem excipiens *Meduæag* navale constituit classi
 regis, insulamque facit *Toliapim Shemppye* ab avi-
 bus dictam. Tamesis Salmonibus, & siluris dives.
 cum æstu tumet onerarias Londinum usque ad
 LX. millia passuum devehit. Secundum locum
 tenet Eboracum, *Torck* Urbs celeberrima, in ea
 patrum memoria in ædificiis, ubi Constantinum
 Chlorum situm fama erat, ardens lampas reper-
 ta. Bristolium *Bristol* Gallicarum mercium no-
 bile emporium, Cantuaria *Canterbury*, cujus Ar-
 chiepiscopus Angliæ primas, ut Remensis Galliæ,
 Hispaniæ Toletanus, Cantabrigia *Cambridge*, alte-
 ra Angliæ Academia illustris, & ædificiis. Vvar-
 yicum, Vvervich, olim Romanorum præsidium,
 nunc castrum opere, & natura munitum, cum in-
 signi oppido. Portus celebres Dubris, Plismou-
 rthum, & Chestria. Ad Angliam hæc insulæ spe-
 ctant, ab Occasu Mona, *Man*: Menavia, *Anglesey*.
 Angliæ Vallis verò *Mon*, à Meridie Vectis *Vight*,
 in Angliæ Archiepiscopatus duo Episcopi XXIV.

Scotiæ longitudo à Meridie ad Septentrionem
 inter Promontorium, quod Hiberniam spectat
the Mule of Gallovay, & Caledonium Orcades con-
 tra *Dunsby hoat* est mill. CCLXXX. latitudo à
 promontorio *Novantum Ardermouth hoath* ad
 Buchananum *Bughamnes* est. mill. CC. Regio-
 nem medius ab Occasu in Ortum procurrens
 Gampius mons secatur, qui vulgò *Gransbaim* dici-
 tur: qui Merionalem partem tenet cultiores
 sunt, Angliæ per similes, quorum moribus, & lin-
 gua utuntur, qui ad Septentriones Sylvestres, ac
 feri sermone, habitu, moribusque Hibernicis vi-
 vunt. Regni caput Edenburgum, Sunt etiam Ar-
 chie-

chiepiscopatu, & cultu nobiles Glasgum, & Fa-
num D. Andree, in hac, & Aberdonii urbe Aca-
demix, ultima portu celebris. Episcopi XIII. ad
Occidentale Scotix latus sunt Hebrides insulæ
numero XXX. *Vesternes*. Ad Septentrionem Or-
cades XL. *Orknay* has suprâ Acmodæ *Favre*.

Britanniæ fluvii Tamefis *Tamigi*, jam memo-
ratus. *Sabrina Saverren*, & *Humber*, laxissimis ostiis
navibus accessum præbent. Camus, qui Canta-
brigiam rigat, & *Vla*, qui anno MCCCIC. paulo
ante civilia bella Lancastrensem, & Eboraceni-
um per tria millia passuum aruit, aquis retroce-
dentibus, mirumque extumescentibus. Britanni-
ci soli natura, etsi rigido sub celo, ferax est, cul-
tuique parens, metallis, fæto præcipue dives. Ho-
mines industrii, & qui olim Barbari, & rudes, de-
licatissimi nunc sunt, atque eruditi: æ genio vo-
lubiles, ac tumultuosi, cujus hoc ævo insignia
dedere argumenta regibus altero, canonicis mâ-
nu obruncato, altero eiecto: Religio olim Casho-
lica innumeris plis, sanctisque regibus excolta,
nunc, heresi omnia devastante, depravata, schis-
mate, & variis erroribus. Regem, Sacrorum item
principem colunt. Gallis olim terra, marique for-
midabiles, nunc ne mari quidem pares, sic omnia
versante fortuna. De Britannis meminit Virgi-
lius ecloga r.

Et penitus toto divisos Orbe Britannos.

Circa Scotix litora Eleotrum colligitur, quod
aliqui Pini arboris succinum putant, alii bitumen
ex lapidibus profluens, quod maris frigidityate
obdurefcit, aurei coloris est, & grati si pefricetur,
odoris. hujus ingens item copia ad Germaniæ
litora. de quo nos Halieut. IX. de Nereidum me-
tamorphosi canentes, sic

Dum casus misera defluit, atque aspera fata.

Muscosi stillant flavaentia succina saxi.

Frigore qua multo conereta, astuque marino,

Sithonii vicina ferunt ad litora venti.

anno MD ferunt ingentem massam reptantem equo parem. abundat item Salmonibus universa Britannia, qui affatim in fluminibus capiuntur tantę molis ut XL libras pendant. est itę Arcidum *harengas* vulgus vocat ingens vis, de quibus nos libro V. Halict. de his piscibus illud mirum narratur: si aliquo in loco eorum occasione cędes, aut humani sanguinis effusio contigerit, ab eodem per aliquot annos abhorrere tantum homicidii vel brutis odium.

C A P U T X I.

De Hibernia, & Thule.

M Inor Britannia, quę & Hibernia, nunc appellatur *Irlanda* ad Occidentem posita, cujus maxima longitudo à Motio promontorio *Myssin Head* ad ultimum Septentrionis latus *Robogdium*, est mill. CCCXL. latitudo inter *Dublinum*, & *Gallivam Gallovay* mill. CXX. de hac Pomponius sic habet: *Adeo luxuriosam herbis, non laetis modo, sed etiam dulcibus, ut se exigua parte dies pecora impleant, & nisi pabulo prohibeantur, diutius pasta diffiliant: Cultores eius inconditos esse, & omnium virutum ignaros, magis, quam alias gentes, ac si olim ita, modo culti, humani, atque literis perpolitati Cęlo gaudent mixti, ac serena: nec noxium habent animal, Straboni Ierna appellatur, hinc Claudianus:*

Munivit Stilico, totam cum Scotus Iernam.

Hibernia verò ab hyberno tempore dictam nonnulli putant. In Insula memorantur hi populi
Bri-

Brigantes, Cauci, Menapii; quos ex nomenclatura constat è Gallia, Germanique illud navigasse, primos alii incolas Hispanos fuisse, ex Cantabria advectos voluerunt. Romanis inacta, suis legibus vixit, nunc Anglis parat, dividitur in quatuor regiones, quæ sunt Langinia *Lenquesfer* ad Orientem cultior, Mononia *Mounster* ad Meridiem: superiores sunt Canonia ad Occasum *Connaeth*, Huktonia *Quunster* ad septentrionem. Comitatus sunt XXXIII. Regni caput Dublinum, olim Armacanum *Armagh*. Sedet ad Liffij ripas VII. milia passuum ab ostio distans, Emporio Templo S. Patricii, & Bibliotheca insignis, cæterum incola Dublinum *Ballaeth* vocant. Reliquæ urbes, oppida verius sunt, Archiepiscopi IV. Episcopi XXIX. Academia Dublini, celebre munimentum Limericum, *Lymeric*; portus celebris *Arglar*. Hiberni magna parte Catholici, reliqui Anglicana hæresi infecti. Illorum rem ad fidem addexit D. Patricius S. Martini affinis, & S. Germani discipulus sub Cælestino, anno CCCCXXXII; Thule, quæ *Iceland* appellatur in Hyperboreo mari, ultima Britannicarum, à frigore, & glacie dicta *Island* magnitudine Hibernia major, horrida, inculta, & barbara, est tamen Melissæ catellis clara, & Hecclamonte, qui pæperuò flammam eructat, rivisque calidis, & sulphureis passim feætes. ferunt cacodæmones miris larvis incolas inerritare. Daniæ regi subiecta est. Urbs præcipua *Schalot*. de Thule Virg.

Nûmina sola colantur, ubi serviat ultima Thule.

C A P U T X I I.

De Veteri Germania.

E Britannicis insulis rursus in Europæ continentem descendimus: & quæ prima nobis occurrit Germania est, inculta olim; & barbara, sylvis, ac feris horrida, & vicis nulla elegantia, cultuque habitata; nunc verò, mutata in meliorem aspectum natura, omnis eruditionis palma insignis, artium novarum inventrix, civilibus moribus exulta, ornata legibus, ac florētissimis urbibus, Fanisque divorum perposita, cultuque dives agrorum facta est. tanta rerum humanarum vicissitudo. Germaniæ olim termini, hi fuere: ab Occidente Rhenus, quo à Gallia seiungebatur, ab Oriente Vistula amnis, ultra quem Sarmatæ: à Septentrione Germanicus Oceanus, & Balthicum mare: à Meridie Danubius. At Cluverius amplissimos facit Germaniæ limites, totamque peninsulam Septentrionalem Germaniæ adnectit. item pecuinos, qui à Vistulæ fontibus, usque ad Euxinum habitabant, & ad Septentriones Prussos, & Livones: atque illius longitudinem à Scirofinniæ promontorio *Noerskin* ad Danubium usque constituit mill. MCC. latit. verò à Rheno prope Bafilæam ad Amadocam usque Paludem, in confiniis Russiæ, Lituaniæ, & Podoliæ sita, est mill. DCXC. Ego longitudinem statuo ab Alpibus ad ultimum Cimbricæ promontorium mill. DCC. latit. ab Alfatiz montibus ad Pomeraniæ limitem mill. ferme DC. Termini eius nunc sunt ab Occidente Gallia, ex qua Belgium, Lotharingia, Alsatia Burgundiæ Comitatus, & Helvetii avulsi ad Germaniam spectant: ab Oriente Polonia, quæ ferme to-

ta ex Germania avulsa est, & Hungaria; à Septentrione Oceanus, & Balchicum mare; à Meridie Alpes, quibus ab Italia dividitur: Ex qua parte ad Germaniam accedere Rhætia, Noricum, Vindelicia, & Superioris Pannoniæ pars. De Germaniæ nomine sic Tacitus: *Quidam plures Deo ortos, pluresque gentis appellati ones, Marfos, Gambriuos, Suetos, Vandalios affirmant, eaque vera esse, & antiqua nomina.* Cæterum Germaniæ vocabulum est nuper auditum: quoniam qui primi Rhenum transgressi Gallos expulerint tunc Tungri, nunc Germani vocati sint: Ita nationis nomen, non gentis evulsi paulatim, ut omnes primum à victore, mox à se ipse invento nomine Germani vocarentur. Nonnulli sic dictos putant, quasi Germani, à fraternitate, ut hoc incitamento arctius coniungerentur: alii quasi viri fortes, & bellicosi, *Man virum, Mannen viros sonat: Verren pugnare*, unde Galli *Gueram*, atque ob id ipsum, quidem illorum dicti Alemanni, virili pectore nimirum homines. id enim *Alle mannen* significat. Cæterum gens ipsa suo sibi vocabulo appellata Teutisci, vulgo *Die Teutisch*, à cognomine veri, æternique Dei, rerumque conditoris Theuth, quem terra genitum fabulantur eiusque filium Mannum, ut ait Scaliger, qui fortasse ad illud Taciti respexisse videtur: *Celebrant Germani carminibus antiquis, quod unum apud illos memoria, & annalium genus est Theustionem Deum terra genitum, & filium Mannum originem gentis, conditoresque.* Ex his verò Teuthum genitum, & hinc dicti Teuthones Germani fuerunt, ut idem Scaliger; qui alia multa congerit satis jaçanter pro more. Verum nemo dubitare poterit Germanos, atque Hispanos Celtas origine ab Afhenæe progenitos, ut merito Germanorum gens ab Hebræis dicta fuerit *Ashkenazim*.

Celebriores verò populi in Germania hi à Plinio recensentur, Viandili, Ingævones, Istævones, Hermiones, & Peucini, qui & Bastarnæ appellati.

Viandili, dicuntur pariter Græcis, Latinisque scriptoribus: Vindili, Vandili, Vandali, Vandalii, & Vandulli, quorum nationes fuere Gothi, & Gotthi, seu Cathones, qui eam Cassubicam partem tenuere ad Vistulam, quæ nunc *Pomerella*. Catini, Pomeranicæ pars ubi *Scalpe Colberg*. oppida. Lemovii, ea item pars Pomeranicæ ubi *Sterin*, & *Volgast*. Rugii circa *Ryge* flumen Pomeranicæ: qui in proximam insulam transgressi Rugiam dixerunt *Rugen*. Varini in Meckelburgensi ducatu circa oppidum *Varna*. Angli: reliqua prædicti ducatus pars Lubecam usque. Eudoses, Suardones, Nuithones, pars Meckelburgensis, Pomeranicæ, & Marchicæ finitima. Caviones pars Marchicæ proxima comitatu Dannebergensi: Deuringi, qui & Thoringi in Marchia ad oppidum *Mavelberg* Lungobardi in Marchia, ubi nunc *Middelmach*, inter Albim, & Viadrum amnes, circa Urbes *Brandenburg*, *Berlin*. Semnones in partibus Marchicæ, Misnicæ, Lusaticæ, Silesicæ, atque Polonicæ, inter Albim, & Vratram. Burgundiones, quæ partem Cassubicæ, Polonicæque incolabant.

Ingævones in hos dividebantur: Chavios, qui & Cauci, inter Amisicæ, Albisque ostia positos, & utramque Visurgis ripam accolentes Bremam usque, & Mindam, quæ Cæcis erant finitimi. Fossæ Tacito, reliquis Saxones, quorum Holsatia, primum ad Cimbricam usque Chersonesum, mox omnis ora maritima ab Albis ostio ad Rhenum, usque, atque hinc Anglis coniuncti in Britannia, steterunt. Cimbri, qui peninsulam tenuerunt, quæ nunc Danicæ regnum. Teutoni qui Danicæ insu-

insulas, quarum maxima Melæ Codanonia, *Zee-landt*, qui quidem populi jam tunc Dani, Godani, ex quibus adiacens mare Codanus sinus. Hanc supra Regiones posita, Norvagiæ, sive Norvegiæ, uediæ, Finncque regna complectuntur: totaque Tellus ingens peninsula Scandinavia appellata, & Scandia à vicinis populis: & Baltia à freto inter Danicas insulas vulgò *Belt*. In prima peninsula parte est Plinio Finningia *Finland*. in reliqua peninsula populi Scandii, sive Scanii *Scanen*. Supra has Helleuiones *Halland*, & ultra ad Occidentum Sicones, nunc Norvegi *Norrig*, quæ Græcis Nèrigos dicta: Maschiofinni *Marchfennen*, ad Septentrionem Scritiofinni, *Scritfemen*, ubi promontorium Rutubæ Plinio, *Noortkin* Juxta hos ad Ortum Lappiones, sive Lappii *Lappen*, & *Lapponia*: In medio circa sinum Bothanum sunt positi Suiones, sive Sueones, nunc Suedi *Svezia*, & *Svezesi*. Infra ad meridiem Gutæ, quorum regio *Gustland* Cluverio, aliis Gothi, & Gothia, ex qua primi ad Balthici maris oram traicere, & circa Vistulam confedere: qui mox latè per Europam irrupere: quique ad Orientem profecti in Scythiam, atque Euxini maris Heora Ostrogothi, quasi Orientales Gothi appellati, qui ad Occidentem Visigothi, Occidentales Gothi dicti sunt.

Sequuntur, qui Rheno proximi erant: Hæuones, quorum qui cis Rhenum jam descripti, ultra Rhenum hi fuerunt: Angrivarii inter Amisiam, & Visurgim inhabitant, ubi nunc *Minden*: Chamavi hos supra Amisiam inter, & Loam: qui unacum Angrivariis, Bructeris, qui inter superiorem Lupæ amnis partem, & Coloniam incolebant: et cæcis, illorum agros occuparunt, & Chamavi ad Occidentem federunt Aggrivarii ad Septentriones. Dulgibini inter Paterbornam, & Visurgim

quæ oppidum *Flatorum*. Juxta ad Meridiem Chastuarii, sive Chastuarii, Cattorum pars ad Visurgim, ubi oppidum *Inter*: Aufibarii item inter Visurgim, & Lacum *Domnel*, ubi oppidum *Diepholz*: Tubantes ad Superiorem Amisiam. Sicambri ad Rheni ripam à Colonia Agrippina ad Rheni divortium, & ob Oriente Cattos, usque ad Lupiaz fontes, & oppidum *Medebach*: qui à Tiberio in Galliam asportati inter Mosam, & Rhenum, appellati fuere Gugerni. Horum agros ad Rheni ripas tenuere Usipii, seu Usiperes ad Rheni divortia: Tencteri verò juxta Coloniam. Ubi ad dexteram Rheni, & Mœni ripas habitant, ad Coloniam Agrippinam usque ab Oriente Cattis finitimi: quorum agros deinde Juhones, & Mattiaci occupaverunt, æquè hi superiorem ripam, & comitatum Nassoviensem, Veteraviam, Hassiaque partem, ubi *Marpurg*, olim Mettium, ex quo gentis nomen: illi verò reliquam partem, & Vestervaldiam tenuerunt. Marcomanni, primum inter Rhenum, & Danubium, Cocharum, & Nicrum amnes: mox cum Sedusis, & Harudibus in Boiothæmum agrum commigrarunt. Sedusii inter Cocharum, Nicrum, Rhenum, & Mœnum. Hos juxta Harudes, à Mœni fonte ad Danubium Ingolstadium usque Alemanni, à Gallia erumpentes sub Augusto cum supradietis habitant, quousque in Boiothæmum irrumperent, ab his Germania Gallis dicta *Alemannia* *Alemagne*.

Succedunt Hermiones, ex quibus fuere Cherusci, ubi nunc Branfvicenses. Catti ubi Hassi, & Thuringi: Hermunduri, ubi Voilandia, & Misnia, Saxonizque superiores partes primum infedere: mox Harudum agros, his in Boiothæmum profectis, Danubium usque occuparunt, ubi nunc Suevia, ac Suevi proprie appellati sunt, Narisci, qui

est.

eas sedes habuere, quæ inter Boiohæmi lacus oc-
 ciduum, & Danubium, lineamque ab Mœni fonte
 ad Ingolstadium ductam, jacent. hi secutis tem-
 poribus Armalausi appellati. Marcōmanni, qui à
 Rheno transgressi Boiohæmum inter Herciniæ
 saltus occuparunt. Quædi primùm inter Boiohæ-
 mum Danubium, & Marum amnem habitarunt,
 mox usque ad Carpathi juga propagati inter
 oppida *Erlam*, & *Vaccin*. Osi Moraviz, Silesiæque
 partem tenuere inter urbem *Ostram*, & *Osviaczium*,
 quarum hæc Vistulæ, Maro Hla adiacet, infra hos
 Gothini, qui Silesiæ partem inter Mari fontem, &
 Vastæ coluere. Juxta hos Largii inter Vartam, &
 Vistulam, qui magnam, gens & ipsa magna, Polo-
 niæ partem usque Vladislaviam incoluere. Ho-
 rum finitimi occidentem versus Burii Varam in-
 ter, & Viadrum: & horum Marigui Viadrum in-
 ter, & Boiohæmum.

Bastarnæ, sive Peucini, olim à dextra Vistulæ
 ripa, usque ad Istri ostia amplissimas sedes tenuer-
 e, ipsasque Istri insulas, quarum maxima Peuce-
 illorum de nomine appellata. fuere etiam Æstii:
 à quinque generum populorum, qui in Scyros,
 seu Sceres, & Hirros dividebantur: primi Prus-
 siam, secundi Livoniam coluere. Cæterum regio-
 nes omnes, quæ ab Occidente Boiohæmicis mō-
 tibus, Sala, Albi, Travaque omnibus sinu Codano,
 marique Germanico, à Septentrione glaciali O-
 ceano, ab ortu Albo sinu, Alboque lacu, Bothni-
 co sinu, Codanoque, ac Vistula, Maroque fluviiis,
 à Meridie Danubio continebantur, Suevia est ap-
 pellata, inque expositas gentes distributa. Ha-
 rum verò antiquissimi facere Semnones, qui Via-
 drum ex utraque ripa tenuere, qui olim Suevus
 annis dicebatur, ex quo genti cognomen factum
 est, hinc & Suevico mari. At secutis post seculis.

Syc.

Suevi uni Hermunduri dicti, duratque ad hæc tempora nomē in regione *Swaben* nobis Suevia.

C A P U T X I I I.

De Fluminibus, Sylvis, & Montibus Germaniæ, deque eius antiquo statu.

N Illas habuisse urbes antiquos Germanos satis superque notum est. discreti, diversique coluere, ut fons, ut campus, ut nemus placuit, ait Tacitus, una tantum memoratur Bardevicum, quam Henr. Leo evertitur huius ruinas Hamburgum crevisse proditum est. Fluvii sunt Rhenus, qui ab Alpibus ortus è Crispalta monte, qui Adulapars est. perque Lacum Brigantium transiens Basileam alluit, ex qua per æquam planitiem amantissimosque campos delabitur ad Bingerum usque, ex quo per horrendas montium fauces Bonnam usque cogitur. Hinc tot citius urbibus, tot ausus amibus per novum alveum Vahalim sese miscet Oceano. In Rhenum insuunt Nicer, *Nicker*, ex Arbonæ iugis ortas in ducatu Virtembergensi à Danubii fonte non amplius D. passus: *Mœnus Mœyn*, qui ex Pinifero monte erumpit duobus rivis rubro, & albo, mons vulgò *Fichtelberg* metallorum dives. *Lupia, Lippe*, ortus ex Vespalia Urbem irrigat Paderbornam à crebris fontibus dictam. Est præterea *Amisus*, sive *Amisia*, & *Amisis, Ems*, scaturiens è montibus Hassiæ, quos Ptolemæus *Obnobios* vocat: rigatque Paderbornensem, *Monasteriensem*, *Osnoburgensem* Episcopatus, & Comitatum *Emden*, inque Emdanum sinum devolvitur. *Visurgis Vesper*, qui ex Thuringiæ sylva, emergens, Bremamque alluens in Germanicum mare se exonerat. *Albis Elba Bohemiæ*

Ab quod XI. sonat, vel quia à fontibus XI. oritur, vel quod XI. in eum amnes influunt, è Silesiæ Montibus in valle *Touffelsgrund*, nimirum valle Dæmonum ortus auratas devehit arenas, emensisque Mill. DXII, in Germanicum Oceanum se præcipitat juxta Hamburgum navibus patiens, quæstuque nobilis.

Ex præcipuis, qui in albam ruunt, est Sala *Sale*, & Chalusus, sive Trava *Trave*. Viadrus Ptolemæo, Gutralus Plinio, Suevus Cluverio, appellatur, *Odera*: non procul Olmusio in Moravia oritur, inque Codanum sinum triplici alveo descendit, & unius aquæ vitescunt, alterius canescunt, tertii navigatio tempestatibus obnoxia. Vistula *Veisel*, è Carpatho, seu Sarmaticis montibus erumpit, inque Balthicum currit, ultimus Germaniæ veteris limes, à Cracovia ad mare navigiorum capax. Danubius, terminus olim ad meridiam, de quo infra plura dicentur.

Ex sylvis Germaniæ celebratissima Hercynia, quæ 60. dierum iter olim occupabat, medianque Germaniam fovebat vulgò *Der Bohaymer wald*. Sunt Bacenia in Brunsvicensi ducatu *der Hartz*, Gabreta *der Düringer wald*. Lusa inter Poloniam, Moraviam, & Hungariam. Martiana sive Hartiana *Der Sobunarte wald*, in Suevia Italia *la selva negra*. Cælia non procul Vefatia ad dexteram lupæ ripam.

Montes sunt, Herusnium Bohæmiam cingens, quæ & Judiri montes. Adnoba memoratus: Taurus ex adverso Moguntiaco *der Hayrich*: Rhætico, contra Bonnam, *das Siehengeburge*. Melioboves juxta Semanam *Sylvam den Blackesberg*.

At, qui antiqui gentium mores, qui cultus Melia, Tacitus, aliique produnt. *Immanes sunt animis, atque corporibus, & ad insitam feritatem nostri utraque*

que exercent, maximo frigore, nudi agunt, antequam puberes sint, & longissima apud eos pueritia est. Hyeme speluncas, in quibus degunt operiunt fimo. Viri sagis velantur, aut libris arborum, quamuis fœva hyeme: sagum autem fibula, aut spina nectunt: barbam radunt omnino, præter labrum superius. bellum cum finitivis gerunt: causas eorum ex libidine accersunt. Jus in viribus habent, adeo ut ne latrocinii quidem pudeat. Annus erat apud quosdam per vices magistratus, quem verò illatum foris bellum in magistratu deprehendisset, is durante bello rex dicebatur, cuius imperio gens tota patebat. Qui verò juxta Rhenum, & Rhætiam habitabant culiores ob viciniam populi Romani, & humaniorum gentium, & hinc Cæsar: Ubiorum civitatem amplam fuisse narrat, atque florentem, ut fert captus Germanotum, ipsos quoque cæteris Germanis humaniores: propterea quod Rhenum attingerent, multique ad eos mercatores ventitarent, ipsique propter propinquitatem Gallicis essent moribus affusati.

Cæterum Germanum nomen primum Romanis innouit Cimbrorum, Teutonorum, Tigurinorum, & Ambronum irruptione: hi cum more barbarico è suis sedibus exciti in Imperii fines pervenissent, sedesque dari petiissent, quibus à Senatu negatis armis, & vi usi sunt, cumque Silanum, Manlium, ac Cæpionem fugassent, Missus C. Marius quarritum Consul, qui primum ad Aquas Sextias Teutonos, mox propè Alpes Cimbras delevis, quibus duobus præliis cæsar trecenta, & quadraginta millia, capta centum, & quadraginta millia barbarorum. Mox C. Cæsar, & M. Antonio Con: missi à Senatu, qui Orbis universi mensuram caperent, insumptis in eam rem annis XXI. mensibus V. diebus IX, Zenodoro Oriens dimen-

sus.

sus est, Septentrio Theodoro, Meridies Polyæto:
sic de Germania habita notitia est. At secunda ir-
ruptione, cum Usipetes, alique à Suevis pulsī
Rhenum in Belgicam transissent, Cæsar CCCCL
mill: occisis delevit: victo primum difficili præ-
lio Arriovisto Germanorum rege.

Sub Augusto à Druso, & à Germanico sub Ti-
berio, omnis Germania inter Rhenum, Visurgim,
& Albim domita, hinc ponuntur Trophæa Dru-
si ad Visurgim, & Germanici ad Albim: Secutis Cæ-
saribus, varia fortuna domiti; numquam tamen
in Provinciam redacti cùm ob gentis barbaram
ferociam, tùm ob civiles nostrorum discordias,
ob quas sæpe rebellantes se in libertatem vindic-
arunt. Sub Antonio, & Severo, incertum, quo
docente, Christianis ritibus imbui cæpere. At jam
restituto post tot Barbarorum incurSIONES Occi-
denti Imperium per Francos in densissimas Ger-
manix Sylvas viam sibi victoris Caroli Magni
Gradus aperuit, viscosque non tam sibi, quam
Christo subiecit; missis sanctissimis Viris Bonifa-
cio, Vihone, Hildegrino, & Lugero: qui gentem
Sacris aquis lustrarunt: Ex quo, Sacris Fidei acce-
ptis, humanitatem, quoque acceperunt. nova tunc
Germanix facies, novi homines apparuere. Regio
amœna, ac nitida, urbibus culta: montes vitiferi,
opaca nemora, aprici colles, uberes campi, læta
prata, salubres thermæ: studiis exculta ingenia, ar-
tibus inventis insignia, etsi aliquid sapiant vel
nunc antiquitatis suæ: quam quidem felicem re-
gionem Tartarea Heresis face superiore seculo
Lutherus, Calvinus, alique sectarii miserabiles
incenderunt, latèque vastarunt.

C A P U T X I V.

De Germanico Imperio .

ANno ab orbe instaurato DCCC cum Carolus Magnus Francorum Rex Romam ad vindicandam iniuriam Leonii III. Pontifici Max. illatam, venisset. Pontifex ipso Natalis Dominici die ad Carolum ne opinantem quidem accedens, ejus capiti coronam Imperii insigne imposuit, ac Romanum Imperatorem consalutavit, mansitque apud Gallos Imperium usque ad Ludovicum IV. quo deficiente, ad Germanos transit, & quidem Primus Conradus I. Secundus Henricus Auceps Saxo. cuius filius Otho Romam profectus, anno DCCLXII. à Joanne XII. coronatus Imperator, Carolo Magno per omnia dissimilis non sicut ille Ecclesiam summis honoribus est persecutus; hic maximis iniuriis affectus: quippe sequenti anno, Pontificem contra jura divina, humanaque de gradu deiecit: mox Benedictum Joanni susceptum pari affectu iniuria, illataque Romanis elade, in Germaniam asportavit. Hujus Nepos Otho III. timens ne ad Italos rediret Imperium, edixit, ut jus creandi Imperatoris penes Germanos esset, latamque à se legem, ut à Pontifice Gregorio V. Consobrinio suo confirmaretur, obtinuit, an verò ad hæc tempora decreti Septemvirii, an secus temporibus constituti, incertum est. Et quamvis Bullæ aureæ fides gravibus viris suspecta sit, ut ait Furnerius, certum tamen est ex antiquo potestatem eligendi Imperatoris ad Septemviros contractam. Sunt verò hi tres Ecclesiastici, iidemque Archiepiscopi, & Archieancellarii S. Imperii. Primus Moguntinus per Germaniam

niam, Secundus Coloniensis per Italiam: Tertius Trevirensis per Galliam: Quatuor Seculares primus Rex Boiohæmiæ, Pocillator, Secundus Palatinus Rheni, Dapifer: Tertius Dux Saxonæ, Enifer: Quartus Marchio Brandeburgensis, Cubicularius, ex his Rex Boëmæ non fert suffragium, nisi cum paribus suffragiis reliqui inter se dissident, quoniam verò Palatinus Rheni, quod Bohémis rebellantibus opem tulisset, oblatumque regnū accepisset, gradu deiectus, successusque Baviaræ dux: mox Suediæ, & Angliæ adnitentibus, restitutus, mansit octavus Elector, ut non Septemviri, sed Octumviri dicendi jam sint. Atque hinc manifestum quomodo ad Francos, & mox ad Germanos Romani Imperii nomen translatum. Quod cum per varias familias excurrisset, ad Austriacos primū in Rodolphū Hasburgensem Comitem, mox ad Albertum Austriæ ducem pervenit, ex quo ad hæc usque tempora in Austriacis durat magno Christiani Orbis bono, ac felicitate. Cæterum Germanicum Imperium in tria membra dividitur. Primum est Electorum: Secundum Principum Ecclesiasticorum, & Secularium: Tertium liberæ civitates constituunt, quæ sunt pene LX. quare totum Imperii corpus Respublica videri potest. Quamvis enim Imperator, Principes, liberæque civitates suas ditiones, jura, populos in quos jus vitæ, & necis habeant: tamen quia omnes Imperio subditi, quin & Cæsar ipse legibus obnoxius, omnes unâ speciem Reip. referunt. Præterea anno MDXII. tota Germania in circulos distributa fuit, & in singulis concilia instituta, in quibus deliberant quomodo exequenda, quæ decreta ab Imperii proceribus sunt. Ad graviores verò causas inter Imperii principes, liberæque populos recognoscendas instituta est Spi-

12 ex vitis XLI. Camera Imperialis : qui viri à Cæsare, Septemviris, & circulis eliguntur : illis à Cæsare Præses præficitur.

C A P V T X V.

De Novis Germania Provinciis Rhenum.

PRima est. Leodicensis ab urbe Leodico ad Mosam posita amœna, & Eleganti *Liège*, quæ Coloniensi Septemviro subiecta est, & tota fere Belgii Provinciis circumcingitur. in hac Buillonis ducatus *Bullion*, quem Godefridus sacram expeditionem adornans Leodicensi Episcopo vendidit, majore profecto vendentis laude, quam emptoris. Secunda Ducatus Juliacenſis. *Gulich*, cuius caput Julia cum *Guliers*, munitum oppidum Brandeburgenſi Septemviro paret, in hoc ducatu Urbs celeberrima Aquisgranum Gallis *Aix*, Belgis *Aken*, Caroli Magni aula, & sepulchrum insignis. Cuius pii Imperatoris corpus opobalsamo conditum in aurea sella sedet imperatoris vestibus exornatum, subter verò cilicio, quo usus, dum inter vivos ageret. Sceptrum una, altera verò manu Evangelium tenet, & peram, quam secum tulit religionis causa Romam profectus, Caput didemate redimitum cum Crucis insigne, Ensis lateri affixus, scutum à Leone Pontifice consecratum è fornice pendet. thesaurus immortalitate vere dignus, cuius pietate ad Gallos, mox Germanos translatum imperium. Mos olim Aquisgrani Imperatores inaugurare sub ferrea corona è templo pendente.

Tertia Coloniensis Archiepiscopatus, cuius caput Colonia Agrippiënſis, seu Ubiorum, quæ Agrippinæ Claudii Cæsaris uxoris auspiciis dedita

sta

ita fuit. urbs est maxima, Emporiumque ad Rhenum nobile. olim Archiepiscopi, nunc sui juris. Septemviri sedes est Bonna, vetus, munitumque oppidum. Quarta Lotharingia, Ducatus, quæ à Lothario Caroli Magni nepote nomen accepit. in hac Metense regnum; quod Austrasiæ dictum, sub prima familia Regum Franciæ, & mox sub secunda ad annum DCXLIII. at anno DCCCCXXXIX. viçto Ludovico Francorum in Alsatia ab Othone Germanorum rege, Lotharingia in manus victoris venit, varietque hinc, inde vexata, donec Otho II. eam in Feudum à Lothario Galliæ Rege accepit. anno MDCXXXIV. Ludovicus XIII. occupavit, & rursus Ludovicus XIV. cui nunc patet. Metropolis olim Divodurum Mediomatricorû, quod & Metæ Metz Caroli V. obsidione nobile. Libera olim urbs; at multis jam annis, una cum Viroduno Verdun, & Tullo Toul, Gallici juris facta. Ducis sedes Nansi, Nansi, cum arce munitissima. In reliqua Austrasiâ Vestreich sunt Trevirensis Archiepiscopatus, cujus caput Augusta Trevirorum Treveri. Est & Confluentia ad Rheni, & Mosellæ confluentes. Urbs munita; & Vitelicum Vitli: h. Septemviri sedes. Archiepiscopatus Moguntinus, cuius princeps Moguntiacum Mogonza. Sedes verò Archiepiscopi est Asciburgium Aschebürg ad alteram Rheni ripam in solo Germanico. sunt etiam in Austrasiâ liberæ civitates Vormatia, Spira, & Oppobeym. Ducatus Bipontinus Zueybrucken, & Comitatus Sarbrucken, Leyningen, & Bissh.

Septima Provincia cis Rhenum est Alsatia, sive superiora, & inferiora Lantdgraviatum divisione in Superiori sunt oppida Colmaria, Colmar, & Selestatium Selestat. in inferiori Tabernæ Zabern, & Hagenoa, Hagenan; in quo tractu est Argentor-

atum, *Argentina*, Germanis *Straburg*, ubi exigua manu innumeras copias Julianus delevit, & mox XXX. Millia Alemannorum Gratianus profligavit. post Romanos Franci occuparunt, cum Clodovæus deiecto Apollinis colosso Templum Virgini dicavit, cui anno MCCLXXVII. Turris ædificata pedum DLXXIV, quæ Europæ maxima censeretur, nam Viennensis in Austria. est pedum CCCCLXXXVI. Antuerplensis CCCCLXI. Carnutensis CCCLXXVIII. Parisiensis CCIV. Bononiensis CCCXII. Neapolitana in templo B. Virginis à Monte Carmelo paulominor assurgit. Cæterum nuper una ex liberis civitatibus, nunc Gallis occupata, à quibus, & Alsatia tenetur, Austriacæ olim ditionis, regio argento, cupro, plumboque dives, vino, frumentoque abundans, & pascuis læta. In Alsatiz, Burgundiæque cõfiniis est Comitatus *Mantbeliard* Ducis Virtembergensis; dictus ab oppido eiusdem nominis satis munito.

Superest Helvetia, cuius longitudo à Constantia ad Genevã est mill. 172. lat. inter Arolani, & fontes Rheni, ac Rodani mill. 76. gens inter Celtas bellicosissima, quæque totius Galliz imperium affectavit, repressa tamen à Julio Cæsare, Romanoque Imperio subiecta: paruit usque ad Honorii tempora, cum eam Alemanni occuparunt. Mox Austriacis additi Helvetii verius, quam subiecti: demum loci natura tuti, ac præfectorum iniuria irritati, deserere: exsistque Leopoldi copiis perpetuum fœdus inierunt anno MCCCXV, seque in libertatem vindicarunt: diæque *Switz*, ubi fœdus percussum est, divisi que in XIII. pagos, sive urbes vulgò *Cantoni*: sunt verò Tugenum, *Zug*, Forum Tiberii, *Svit*, *Lucerna*, *Berna*, *Bera*, Scapusia *Schafhausen*, Abbatiscella, *Appenzel*, *Friburgium*, *Friburg*, *Glarona*, *Glariaz*

Salodurum *Solothurn*, *Basilea*, *Basel*, *Colonia Tigurina*, *Zurich*, *Urii Urbigenarum metropolis Urii*; *Undervaldii*, *Undervalden*, hi duo postemi regionum nomina: primæ caput *Altorf*, secundæ *Stantz*. Ex his Catholici *Lucernates*, *Friburgii*, *Salodurii*, *Tugenses*; *Urii*, *Undervaldii*, *Svitii*: Hæretici *Bernates*, *Tigurini*, *Scandusii*, *Basileenses*: utramque profiteantur religionem *Glarongenses*, & *Abbatiscellenfes*. *Helvetiorum* conventus habetur *Aquis Helvetiis Reich Baden*. *Helvetiis fœderati Vallesii*, gens *Inalpina* vulgo *Valliser*, qui à *Rodani* fontibus ad *Lemanum Lacum* habitant, quatuor populis divisa. *Viberis*, *Gomers*, *Sedunis*, *Sion*, *Veragris*, *Martinach* *Nantuatibus S. Mauritijs*. Has omnes gentes *Ser. Galba Cæsaris Legatus Romanis* subiecit.

C A P U T X V I .

De Provinciis ultra Rhenum circa Danubium, & primum de antiquo Norico, & Vindelicia.

ANtequam reliquas Provincias describamus, exponere opus est, qui olim fuerint *Vindelicorum*, *Noricorum*que fines: quicquid igitur terrarum inter lacum *Brigantinum*, *Danubii* fontes ad ostium *Oeni*, *Oenum* ipsum, & *Alpes*, *Vindelici* tenuere: quod verò inter hos, *Danubium*, *Alpes*, & *Cethium montem Norici*. Sic dicti, ut perhibent, à *Norea urbe*, *Goritia*, quæ supra *Aquileiam* sita est. horum etiam oppida fuisse *Ovilia Vels* ad *Danubium*, *Vindoniana*, sive *Juliobona*, *Vienna*, *Lauriacum Lorick*, *Longium Lintz*, *Celeiz Silley*, *Luvianum Salzbürg*. Dividebatur à Romanis *Noricum* in *Mediterranum*, & *Ripense*. *Vindelicorum Metropolis Angusta Vindelico- rum*,

rum, quæ sic vocata, cum illuc Augusti Cæsaris auspiciis Colonia deducta; nam antea Damasia, nunc *Ausburg*, alia oppida Reginum, sive Regina Castra, *Regensburg*, à fluvio Regino, *Regen*: & *Batava* castra, Patavium *Passau*, ad Oeni, ac Danubij confluentes: *Boiodurum*, dictum à Boiorum trajectu. hi à Boiohæmo à Marcomannis pulsî in has horas irrupere, servantque viuarum nomen nepotes *Bavari* dicti. sunt præterea *Campodunû*, *Kempten*, *Insinica*, *Monaco*. Postquam in has terras *Alemanni*, *Suevi*, *Boii*, *Quadi*, *Sclavi*, aliæque barbaræ gentes insedere, in varias regiones, & *Provincias* divisere, quas jam exponere tempus.

Prima est *Suevia*, in qua *Suevorum* reliquæ: dicta est etiam *Alemannia*, suosque olim *Reges* habuit: qui olim Imperio potiti, & ueroque *Siciliæ* regno. ultimus fuit *Conradinus*, qui anno *MCCLXVIII*. extinctus est, regnumque in plures *dinastias* discerptum, ut ne titulus quidem relictus. posita est inter *Rhenum*, lacum *Brigantinû*, *Necari* superiora, & *Lichum* *Linch*, quo à *Bavaria* dividitur. *Metropolis* *Augusta Vindelicorum*, urbs libera, atque ædificiis, & divitiis florentissima. mediâ regionem secat *Danubius*, in quo *Vallis Danubiana*. à fonte *Danubii* *Ulmam* usque quæ una *Vallis* nomen usurpat, olim *Abbatis* majoris *Augiæ* nunc *Imperii* civitas: juxta quâ in *Danubium* influunt *Hylerus*, *Iler* *Tiberii*, & *Drusi* *Victoriis* notus, & *Blavus*, quibus auctus sit *navigabilis*. est etiam ad *Danubium* *Dilinga*, sedes *Episcopi* *Augustani*, *Academia*, & *emporio* nobilis.

Pars Sueviæ circa *Rhenum* est *Brifgovia* *Drif-gium*, queque olim ad *Alsatiâ* *Austriaci* juris pertinebat. caput *Friburgium*, & *Bisiacum* *Brisch*, hæc urbs capta à *Suedis*, anno 1638. mox *Gallis*

Gallis vendita: quibus deinde Friburgium, & Brisgovia accessit: munitio totius Rheni præstantissima, in montis clivo, qui in pontem desinit, edificata à Valentiniano contra Alemannos.

Supra Sueviam est Ducatus Wirtembergensis, ab Urbe Wirtemberga appellatus, qui & ipse olim Sueviæ pars: oppida conspicua Strudgardia ducum sedes, cuius ager vineis undique confitus. *Hailbrun*, & *Veimphen*, inter quæ Tillius Bavorum ductor, & Corduba Hispanorum insigni clade Duracensem profligarunt anno 1622. *Landsurt* primum terræ motu dirutum, mox ab Hunnis, à Conrado Sueviæ Duce restitutum. qui Imperator dictus hic sedem, & Cameram Imperialem fixit anno 1146 nunc cum Helvetiis fœderata est etiam urbs Tubinga Academia nobilis, & *Constat* mercatu.

Sequitur Franconia, seu Francia Orientalis, quæ primum à Francis occupata, antequam Rhenum traiceret. posita est inter Hassiam, Saxoniam, Bohæmiam, & Palatinatum Bavarix. Caput est Heribopolis, *Wuirzburg*, cuius Episcopus appellatur Dux Franconiæ: urbs est elegans, ac dives in plantis, qua tota gaudet Franconia: in collem desinit, ubi arx est: In Fræconia Bambergæ, cuius Principatus Episcopo olim ab Hærico II. traditus, ibique Ecclesiam extruxit, & Cruce, & Clavis Dominicis ornavit: inque ea sepeliri mandavit: urbs ad Mœnum sita, ad quem etiam sedet Segodunum Prolemæi *Noremburg*, quæ altissima habet mœnia, turres 365, plateas 528, fora 10, quæ nudinis perpetuis frequentantur, arx est in colle, castrum Noricum appellata. ager sterilis, at plebs industria: unde illud celebre: Noribergentium astutia, Argentoratensium tormentis bellicis, Augustanorum pecunia tota decipitur Germania. Sedes

ad Mœnum Francofordia *Franfurt* nūdimo, & Imperatoris electione celebris. Coburgum ducatus caput è Saxonum familia. at ubi Tubarus *Tuaber* in Mœnum se exonerat, Rotemburgum à turri robore dictum, oppidum liberum, & dives. sequitur tandem *Mergeth*, ubi sedes Magistri Ordinis Theuronici, qui ex oppidis subiectis 80. millia Talerorum quotannis corrogat.

Pars olim Franconiz Palatinatus Rheni, si dictus ab officio, quo fungebatur circa annum M. Comes Henricus ex Caroli genere oriundus, qui Palatio Othonis III. præerat, cum Imperii Elector creatus, ac Palatinus Comes dictus. caput regionis *Heidelberga* Electorum sedes ad Necarum sita, in faucibus Montium, in quibus tanta fragorum copia, ut hinc dictam putent. Neostadium cis Rhenum, *Neustat*; Manhemium, *Manchim*, tutissimum propugnaculum ad Rheni, Nicrique cōfluentes, ubi Joannes Papa triennio in vinculis detentus, cum haberetur Concilium Constantiense. *Franckendal*, Francorum vallis, oppidum probe munitum. Verum presenti bello fere tota cum arcibus diruta, vastataque à Gallis Provincia; quæ totius Germaniz amœnissima, ac fetacissima, hinc Rheno, & hinc Necaro irrigua. Comes Palatinus, e Ducibus Neoburgicis nūc est Catholicus.

Inter Danubium, Franconiam, & Boiohæmum est Palatinatus Superior, qui & Nortgavia *Nortgann*, cuius caput *Amberga*. oppida *Neoburgum*, & *Sulzbach* Principum Palatinorum sedes. est Landgraviatus Leuchtenburgicus, cuius sedes *Pfreimbts*. Hic Palatinatus ad Bavariz ducem spectat.

Est verò Bavaria inter Danubium, Lichum, Alpes, & Austriam sita, crebris paludibus, Montibus, & Sylvis impedita. Inclinaute Romano Imp-

pe-

perio, in Vindeliciam Boii irrupere, à quibus Baioarii: mox ab Avaribus Hunnorum reliquits Bavari dicti, & regio Bavaria, in qua sui reges imperitarunt, donec Clotarius II. Francorum Rex Garibando devicto, Ducem constituit Thassilonem anno DLXXIX: mox Ludovicus Pius Ludovicum filium Baioariz Regem reliquit: ex quo regnarunt ad Arnulphum, qui Cæsar creatus perijt morbo pediculari anno DCCCXCVI. his successere duces Palatini. abundat regio frumento, & gregibus suum, & cervorum, ob glâdis copiam, nullaque Germaniz cultior urbibus pars est. Gens ocreis gaudet, ac cyaneo colore. Urbs princeps est Monachium. *Mungen* sita ad Isaram, ab Henrico Duce, extructa anno 1467. in agro unius frumenti feraci: sunt in ea Principis Aula, templa, Bibliotheca, horti, omnia elegantissima: famulas habet octodecim millia. Secunda Ingloftadium, Frisinga Sedes Episcopalis. Est etiam celeberrima ad ostium Regnicii *Regensburg* dicta olim Colonia Quartanorum, quod in ea stationem legio V. Italica habere: postea Ratisbona à ratibus, quibus incolæ utebantur, antequam Henricus Dux anno 1135. pontem extruxisset longum passus L Imperii Comitibus insignis: & Patavium. Bavariz pars, est Archiepiscopatus Salisburgensis, *Salzburg*, olim Juvanium elegans: Archiepiscopo paret, qui præest Episcopo Patavienſi, Viennensi, Brixiensi, Tridentino, aliisque quinque. Est in urbe Sepulchrum Philippi Theophrasti, cognomento Paracelsi, qui obiit anno 1541. primus, qui docuit spargiriticam medicinam

Inter Alpes Rheticas, & Bavariam est Comitatus Tyrolensis ab arce *Tyrol*, quem medium secatur Aenus, qui ab Alpibus descendens, urbemque principem Aenipontum *Inspruck* Comitum olim

nunc Arciducum Austriæ sedem, ubi Senatus, & prætorialia domus satis munifica. Aenus autem rapidissimo alveo navium capaci in Danubium irrumpit. urbes etiam Tyrolensis sunt Brixia *Brixen*, & Tridentum œcumenica Synodo celeberrimum. Carinthiæ Ducatus, ubi olim Carnorum sedes, caput, & ducum olim sedes Claudia *Clagenfurt*, patet regio à fonte Dravi, ad ostium Lavandæ mill. 100. Sclavi, mixtimque Germani incolunt, qui fidem susceperunt anno 790. Henrico ducè defuncto sine liberis, Carinthia ad Imperium devoluta, & à Ludovico Cæsare Duci Austriæ dono data. est etiam Julium Carnium *Villack* ad Dravum situm.

Italiam versus sequitur Carniola circa Savum, ubi olim sedes Carnorum Lapidum: ducatus item, cuius caput *Laubach*, olim Pamporetus, & Namporetus, quo & amnis nomine dicitur, quo in Savum navigatur: est comitatus *Silly*, quæ urbs olim Celeia Romanorum Colonia, & Præfecti sedes.

Stiria patet secundum Dravum inter ostia Lavandæ, & Maræ, regio fertilis, & Metallorum dives, urbs primaria Græcia *Graz*. ad Dravum Variana Castra, *Varasdin*, Municipiis *Prackan der Mure*, oppidum Canisla validissimum contra barbaros munimentum superiore anno receptum, Stiria ducatus titulo insignita à Friderico Cæsare, cum Leopoldus Dux Austriæ Ottocari Marchionis Stiria filiam duxit. unâ cum Carinthia, & Carniola Austriacis patet.

Postrema circa Danubium est Austria, olim Marchionatus titulo, mox ducatus, tandem à Friderico III. Archiducatus honore insignita anno 1488, cum primum Philippum Maximiliani filium Archiducem dixit, vel ut Hispanicæ affinitatibus idoneum faceret, sive ut ducibus reliquis præ-

ferendum censeret. habet ab Occidente Bava-
riam, ab Oriente Moraviam, & Hungariam, à Se-
ptentrione Bohæmum, à Meridie Stiriam. eius
long. est ab ostio Æni ad ostium Marchæ, & Ma-
ranahæ. dividitur in superiorem, & inferiorem:
inferior ultra Danubium antiquæ Germaniæ pars,
in qua oppidum *Krems*: superior antiquæ Pan-
noniæ pars, in qua Imperii Metropolis Vienna,
validum contra Barbaros propugnaculum bis
tentatum, bis fortissime defensum. olim dicta Fa-
biana, à Fabiano præfecto Legionis X. Germanicæ:
& Alauda, ex qua Primi Austriæ Marchiones V.
Alaudis aureas pro insignibus habuere. Regia
Herulorum, mox Avatorum, sæpius eversa sæpius
instaurata. agro gaudet plano, fecundo, amœno,
& edificiis, & civium splendore nulli Germanica-
rum secunda. est etiam ad Danubium nobile
Emporium *Liauz*, & Hungariam versus *Neustas*
fatis munitum.

CAPUT XVII.

De Provinciis inter Rhenum, & Albim.

PRIMA inter Rhenum, & Albim est Vvestpha-
lia, dicta à voce *Valen*, quæ Saxonum lingua
pullum equinum sonat: his regio abundat, &
pullum pro militari signo, atrum ante susceptum
baptismum, postea candidum gens habuit. anti-
quam Germaniæ faciem refert, est enim sylvis,
ac paludibus horrida animalibus magis, quam
hominibus alendis: vini, & frumenti indiga, ad
Oceanum usque excurrit à montibus Abnobilis.
quibus Thuringiæ, Hassiæque conjungitur: sunt
in ea Episcopatus IV. Monasteriensis, *Munster*: quæ
usbs caput est Vvestphaliæ: *Verdensis*, *Mindensis*

Faderbornensis, & Osnaburgensis, comitatus verò multi, celebris est Oldenburgenſis antiquiſſimus, & annuo reddito nulli ſecundus. Monasterium dictum ab inſigni Monasterio Virgini dicatum, ante *Mymingode*. Episcopatum fundavit Carolus Magnus. urbs nobilis, & amœna. anno 1533, & 1534. Joannis Leydani Batavi Anabatistæ lymphatico regno percelebris.

Ad Viſurgim ſedet Brēma, ex qua Bremenſis Archiepiscopatus institutus à Carolo Francorum Rege anno 788. primusque antistes Viltchaldus Anglus. urbs est magnifica, & mercatu celebris.

In Vuestphalia ad utramque Rheni ripam est Cliviz *Cleves*, & Montium ducatus, *Berg*, cujus caput *Dusseldorp*. Ducum Neoburgicorum ſedes, quibus parent hi ducatus. Ad Oceanum est Frisia Orientalis, sive Embdaniſ comitatus, ab urbe Embden: non tam ampla, quam portu capax, comitum ſedes Auricum *Aurick*.

Sequitur, Saxonia quæ in Superiorem, & Inferiorem dividitur. inferior inter Viſurgim, & Alhim, in qua Brunſuicentiſ ducatus; *Brunſwick*, urbs primaria, quæ Imperii libertate fruitur, satis munita, & contra ducum Brunſuicentium obſidiones maxime nobilis. hic ducatus institutus est Leonis tempore: at poſtea in varios principatus ſciſſus est. Urbes præcipuæ ad Alterum amnem. Celia *Cell*, ubi ſedes ducum Luneburgentiſium, ad Oceanam ortum à monte Ramolo, plumbi fodinis deriſſimo ſedent Gollatia, & *Wolſembutel*, Ducum ſedes. Est etiam ducatus *Annover*. Superior Saxonia habet à meridie Bohēmiam, & Branconiam, ab Oriente Luſaciam, Hæſſiam ab Ortu, à Septentrione inferiorem Saxoniam: Dugi Electori parat, cui etiam ſubeſt Miſniz Marchionatus cum Voirlandia, è parte Comitatus

Hen-

Henneberg, Lædgraviatus Thuringiæ, Lusatia, & Episcopatus Magdeburgensis, atque Halberstadenſis. Principes originem ducunt à Vvifichindo Saxonum rege, qui cum accepit bellavit Carolus Magnus. ex hac familia Cæsares Henricus Auceps, Otho I. II. & III., & Henricus II. Urbs princeps Electoratus Vittemberga quondam ducum sedes, olim Calægia, ubi Academiam instituit Fridericus anno 1502. hic Lutherus Hereſeos virus omne evomuit, perque Germaniam omnem perlatam contagio. *Mulberg* notissima ob prælium commissum anno 1547, in quo prostigata à Carolo V. LX. millia hæreticorum, captique rebellium principes Fridericus Elector Saxoniz, Philippus Lædgravius Hassiæ, & dux Vittembergicus. Lusatia inter Saxoniam, & Silesiam posita: urbes præcipue *Bautzen* ad amnem *Sprea*, & *Gorlitz* ad Neissum, qui in Oderam labitur. Sunt in Saxoniam Anbaltinus Principatus, & Mansfeldiæ comitatus sui juris. Anhaltini principes ab Ascania gente antiquissimi utrumque Electoratum Saxoniz, & Brandenburgici possederunt.

Misnia inter Salam, & Albim sita, metropolis. Misnia ab Henrico Aucepe condita anno 930. contra Hungaros, nunc *Dmsida* Ducum sedes, ære rigido, terraque haud feraci. hic primùm cusi argentei crassiores in valle proxima Lochimia, Thaleseris dicti, quasi vallenſes. est etiam Lipsia *Leipzig* celeberrimum Emporium, quò Academia à Bohemia ob Hereticos Hussitas translata 1408. ad hanc anno 1631. infeliciter cum Suediz rege à Tillio pugnatum, at anno 1632. non longe ad oppidum Lutzen totis Germaniz viribus biduo decertatum, casusque Gustavus rex. In Misnia est ducatus Voisilandiz, seu terra advocatorum, caput *Hoff*.

Turingiamontibus undique vallata plana regio est, ac ferax, inter Visurgim, & Salam amnes extensa, olim suis regibus subdita, qui Sorabi dicebantur: quibus à Francis deletis circa annum 524, factus est Landgraviatus, qui hinc abiit in Hassiam, caput *Nanburg* ad Salam, & Academia, & nundinis celebre, & Erfordia, una ex maximis Germaniæ urbibus, Gera amne irrigatur: Academiam habet à Dogoberto Rege Francorum institutam.

Magdeburgum, olim Parthenopolis à Venere, quæ tribus Gratiis sociata hic stabat in curru. Idolum Carolus Magnus deiecit, atque Archiepiscopatum instituit, qui primas olim Germaniæ. urbs est Imperialis, & elegans, quam anno 1630. Tiliæ Catholicarum partium dux vi cepit, secutoque anno incendit. Halberstadtium est item Episcopatus à Catolo institutus: Ottho item Magnus auxit, illique multa attribuit, wager est adeò ferax, ut segetes hominis equo insidentis altitudinem superent.

Hassia Landgraviatus jacet inter Vestfaliam, & Franconiam, provinciæ metropolis est Castellum Cattorum *Cassel* cum arce munita, in qua Landgravorum sedes ad amnem Edrum urbs, & Comitatus *Valdeck*. Megethusia Comitum domicilium, montes Hassiæ auro, & ferro divites. Infra est Buchavia à solitudine fagis confusa cognominata, nunc Fulda ab urbe dicitur, Abbatia tota Europa celeberrima, quam Pipinus Magni Caroli parens fundavit ad amnem Fuldæ D. q. Bonifacio attribuit. Suprà ad Albis æstuariū urbs est Håburgum Hanzeatici fœderis maxima, sepulcro Benedicti V. Pont. M. & Emporio celebris, condita tempore Caroli Magni à Dominis de Ham unde Hamburgum, in qua Basilicam D. Petro idem Carolus di-

dicavit, primusque Præsul creatus Ansgarius.

Sequitur verò in Germaniæ medietullo Boi-
iohanum, sive Bohæmiæ regnum Herciniæ
saltibus undique circum, medium verò Albis ri-
gat, in Amphitheatri formam, septa planities. Boii
primum pulsæ Germanis has sedes coluere, post
hos Marcomanni, postremo Sclavi, quorum lin-
gua ad huc perseverat. Principio paruit ducibus,
qui sub Ludovico Pio Christo nomen dedere. an
anno 1086. Vatislaus primus ab Henrico IV. Rex
appellatus. cui mox Silesia, Moravia, aliæque di-
tiones accessere. Anno 1437. extincto Sigismun-
do Imperatore, regeque Bohæmiæ, & Hungariæ,
cumque eo regia stirpe sublata, omnia ad Alber-
tum Austriæ Ducem translata. regio pecore, pi-
scibus dives, hominibusque frequens. Metropo-
lis Praga ad Multaviam amnem. *Ulsam*, qui è Car-
patho monte oritur, inque Albi delabitur. Urbs
est amplissima, ac triplex, palatio, turri prætoria,
& horologio insignis. Sunt etiam Egra ad amnem
ejusdem nominis, qui navium capax oritur e Pf-
nifero monte, *Fichtelberg*, ex quo in quatuor
Mundi cardines quatuor amnes erumpunt Egra
Mænus, Sala, & Nahus. aliæ urbes *Kutemburg* fo-
dinis, *Lentmeritz* vinetis nobile. In Montibus fe-
ræ variæ generis, & bubali, vulgò Lomos, quibus
infra mandibula ampla vesica aquæ plena, quæ
quicquid tangit, dum spargitur, adurit.

Ad Orientem Bohæmiæ & Austriæ, est Mora-
via Marchionatus, sic dicta à Mora fluvio, quem
Marum Tacitus vocat, Germanis *March*, quasi li-
mes, hinc populi, qui Germaniæ limites infesta-
bant, Marcomanni appellati, regio nemorosa, fru-
menti, Vini, Croci, thuris, & Myrrhæ ferax. hæc ve-
rò è solo exsurgit: us & masulum thus non solum
à similitudine festum dictum, sed quia corpus

integrum repertum. Ad Morum, qui in Danubium
 pitcosus devolvitur Olmutium urbs elegans: ad
Sussartza Brua Marchionum olim sedes. Prin-
 cipio reges habuit, at victo ab Arnulpho Cæsare
 Zuatocopius circa annum 900, in quatuor Im-
 perii Marchias recentia: donec à Sigismundo
 Alberto generi attributa.

Inter Bohæmiam, & Poloniam juxta Viadè-
 cursum usque ad Carpathios montes extenditur
 Silesia ducatus titulo nobilis: inque XVI. Prin-
 cipatus divisa. metropolis est *Uratilavia Brestan-*
splendida, & inter tres Germaniæ computata, a-
 lia dux Lipsia, & Monachium. est etiam nobilis
 Glogovia, *Glogaum*. Silesia olim Poloniæ subiecta
 at circa annum MCCC. in Bohæmorum regum
 fidem se tradidit: ex quibus ad Austriacos devo-
 luta. Est inter Silesiam, & Bohæmiam Glacensis
 comitatus *Glatz*, qui dominis extinctis sine libe-
 ris, in Bohæmos transiit.

CAPUT XVIII.

*De reliquis Germania Provinciis ad Balticum ma-
 re, & Cimbrica Chersoneso.*

Prima est Ducatus Meckelburgensis, quater-
 ras, & quicquid inter Albim, & Suevum am-
 nem est, Vandali, sive Vindili, & Vinnulitenueres:
 Sic dicti quod Vinhus barbarorum lingua cincin-
 num molliter flexum sonat: unde & tellus Van-
 dalia appellata: tenuerunt mox Longobardi, à for-
 gioribus barbibus, capillisque sic vocati, tandem O-
 bboritorum duces regionem sub ditione habue-
 re, ex his Meckelburgenses dynastia originem re-
 perunt, qui comites primum, mox anno 1349. du-
 catus insignia à Carolo IV. Cæsare acceperunt.

Urbes.

Urbes præcipuz ad mare Balthicum sunt Lubeca, à Principe Obotritorum Godschalco condita anno 1040. libertate donata à Federico anno 1182. & Hanseaticæ Societatis caput, constituta, in qua ut plurimum illarum urbium conventus celebrantur. Hansa, dictiq; Gothica multis est conventum sonans, alijs Teutonjca, immunitatem significans. hinc Urbes liberae & foederatae immunes dictæ, quæ LXIV. erant, cum penè totidem foederatis ad sua privilegia conservanda: hæc urbes in quatuor Provincias dividuntur Lubecorum, Dântiscorum, Brunsvicorum, & Colonensium. Sunt etiam celebres Roslochium, urbs Hanseatica nova, & vetus, Vismaria, & Travena, *Chalva*.

Sequitur juxta litora Balthici maris Pomerania ducatus; unde & appellatio. Vandali enim *Paameren*, terram maritimam vocabant. Solo est fertilissimo, & licus succinum è mari accipit. in plures ducatus item dividitur. Primus Cassubia: Vistulam inter, & Oderam: urbs præcipua Colberg: Secundus Pomerania, cuius metropolis Stetinum ad Oderam emporio dives, foederisque Hanseaticis: Tertius Vandalia in insulis Lulina, & Usedomia, quæ Oderæ ostio obiectæ sunt, Lulinus *Velin* Vandalorum olim nobile Emporium tota Europa maximum: Quartus est Volgostensis, sive Bardenfis, ab urbibus *Volgast*, & *Barr*: inter quas est Strasulnda ducum olim sedes, Quintus Rugia: Insulae *Rugen*, quæ contra *Strasulnd* iacet, horreus Pomeraniae. Duces Pomeraniae à Griphonibus Sarmatiae Europæ regibus ortos ferunt, nunc partim Suediæ regi, cum Stetino illi attributo anno 1648 partim Brandenburgico Electori paræ.

Inter Pomeraniam, & Saxoniam est Marchia Brandeburgensis, quæ in novam, & veterem dividitur: nova caput Francofurtum ad Oderam,

Gymnasio, & Emporio nobile, veteris Berlinum Principis sedes, & tribunal: ad Albim Tungermunda Caroli IV. sedes, adeoque ampla, & magnifica. *Aneburg*, ubi Gustavus Rex Suediæ Tiliolum profligavit. est & *Crossen* ducatus, antea Silesiæ, nunc Brandeburgico parec. qti ab Othone I. dictus Marchio Germaniæ antiquissimus, & ex Septemviris potentissimus, nam illi parent Marchia utraque, pars Voigtlandiæ, Prussiiæ ducalis, Crossensis ducatus, Comitatus Marchensis, & Ravenspurgenfis, & pars Cliviensis ducatus. In Concilio Constantiensi Sigismundus Rex anno 1418. Burgravio Norimbergensi Marchiæ ditionem dono dedit, ex quo ad hanc diem Heredes dominantur.

E Germaniæ continenti in Oceanum porrigitur Cimbrica chersonesus, quæ tres in partes scatur: prima est Holsatia, secunda lusia Meridionalis, tertia lusia Borealis. Terram Cimbrim primum, mox luez tenere, inde vulgo *Istland*. nemorosa est, & piscibus abundans. Securis temporibus Dani appellati, undè vulgò *Danosmârck*, quasi fluviales, sive albi, & proceri homines. Holsatia terminatur Albi ad Hamburgum, ad Lubecam Billo, & Trava amnibus. Dorsum Chersonesi appellat Ptolemæus, vulgò dicitur *Holstein*, quia sylvosa sit: *Hol* gentibus sylvam sonat. In ducatum evecta à Friderico III, & Christiano I. Daniæ regi concessa. at Christianus unum quem vellent è filiis eligi in ducem populis permisit. anno 1581. mortuo Joanne Seniore Duce, & Christiano II. Fratre. Holsatia partim Daniæ regi partim Adolpho Duci obvenit. urbes præcipue *Oldenburg*, Chilonium *Riel* à cuneo, cui sic nomen est, portu, & piscatu nobile: contra est *Fimbergia* insula, *Femeren* piscibus, & tritico dives.

continenti arx *Gostorp* ducum sedes. Iutlandia, in qua juxta Holfatiam ducatus slesvicensis à sita, sive amne, sive sinu Codani maris, una cum aliis quot insulis ad Ortum Chersonesii, & parte Gothiæ Daniæ regnum constituunt. Præcipua insularum est Codanonia ab incolis Codanis; unde & Codanus sinus vulgo *Seelandt*: in hac totius regni caput Hafnia, incolis *Kiøbenhavn*. Germanis *Kopenhagen*, celebre emporium, ac regum sedes. est etiam Elfenor, ubi naves prætereuntes regi vectigal pendunt; & juxta munitissima arx *Cronenburg*, in medio est altera insula Fionia, in qua oppidum *Ortenseho*. Sunt etiam in hoc freti insulæ *Bernholm*, & Gothia *Gostland* saxo albo insignis. Danoque subiecta.

Cæterum Dani reges notissimi tempore Catulæ & Marii, & Caroli Magni tempore Gothicus, qui plurimum illi negotium fecit. hujus verò postetis extinctis, Christianus primus ex Oldenburgica familia Frisiæ ad regnum euectus circa annum 1445. primus Christianus fuit Ericus Rex ab Ans-gario Episcopo Bremensi baptismo iustratus; ac Christiernus. eivra vit, Lutheri dogmata secutus anno. 1537. Cæterum Danorum olim summa potentia, quippe qui Hiberniam, Angliam, Scotiam, Russiam, Saxoniam, & proxima regna, sæpius debellarunt. hac tempestate Dano parent Norvagiæ, Cimbrica Chersonesus, insulæ Codani maris, Thule, & Gothiæ Litora Occidentalia.

C A P U T X I X.

De Scandinavia peninsula & Suediæ regno.

§ *S*ed jam è Cimbrica traicientes in ingentem peninsula, insulam antiquè crediderunt, desc.

dimus, quæ longo circuitu ultra circulum Arcticum excurrit, flexaque iterum ad Scythicum mare, non longo isthmo variis Lacubus, & fluminibus scisso coniungitur illi Europæ parti, quæ olim Sarmatia dicebatur. Tellus Balthia Græcis, Scandia, & Scandinavia Romanis dicta, indigenis vero *Schavian*; nimirum amœna regio, sed barbarica amœnitate. Hæc illa adeo fecunda barbararum gentium parens, quæ tædio infelcis soli in amœniores Europæ Provincias exundantis instar maris sese effundere: & quandiu Romani Imperii reges steterit in Occidente sapius à Romanis Imperatoribus non repressæ modò, sed debellatæ, triumphatæque fuerunt. Penisula sita est inter gradum Lat. borealis LV, & LXXI. à Septentrione, & Occasu Oceano Hyperbæreo clauditur, à Meridie Balthico mari, ab Ortu Finnico sinu, & Lacubus Lagoda, & Onega, fluvii Povenetio, & Pinskioko, medioque Isthmo mill. XII. Eoam partem Suedi tenent, Occiduam Norvagi, Arcticam verò Lappones, quos omnes perpetuus montis tractus Alpium instar dirimit, quem Sevonem Plinius vocat: gentibus *Schani* tota Europa altissimus: jugis subiectæ sunt specus profundæ, & opacæ, per quas immensa aquarum vi tanto ruit impetu, ut admotæ aures, vel fragore obfuscescant, vel frigore obrigescant. Nascuntur hic variz animalium species, quibus calor, & ætus inimicus, ut ex volucris *Oncrothalus*, ansare non minor, qui repleto aquis gutture rudetem aënum imitatur: ex piscibus *Ziphius* omniùm maximus, qui vel Phocas deglutit: ex quadrupedibus *Alce*, seu *Rangifer*, terro non miuet, qui cum ab eis incidit: habereque cornua amplissima cervinis graciliora, sed pluribus ramis diffusa: His gentes vestuntur, quo agris, ubi plurimos ab eis, adhibere

cautos evocant quin, mirâ, curribus juncti XXX. Mill. Germanica infra XII. horas sine cibo conficiunt. Forunc Aureliani currum his fuisse instructum, cum de Gothorum rege triumphavit. Certè hoc ævo Rangifero nova nupra ad spensidomum inventa deducitur.

Prima Provincia maximè Borealis est Lapponia, quæ in tres partes secatur: prima à castro Vardhusia per promontorium *Nordeap* ad Norvagiâ usque Dano patet, & Scritofinnia appellatur. Secunda à prædicto castro ad Album mare, cujus populi Lappones Pyheniemi: & Moscorum Imperio subiecti; Tertia est pars Meridionalis ad Sinum Botnicum: & hæc Suedo subiecta. A Kalendis Maij ad finem usque Augusti continua dies est: at in Hyemali solstitio nox perpetua: Regio in propria domitia minime distributa; sed qui primus terram occupatusum retinet, donec arboribus ad ignes, & pastum consumptis, ferisque aliis se transferentibus, quò & ipsi commigrant: æstate vitidè panno; bruma pellibus se totos præter oculos obtegunt: regulos olim habebant, quos *Weldkongæ* vocitabant.

Sequitur ad Occidentem Norvagia, Plinio *Nearigon*, aliis *Northmannia*, gentibus *Norrige*. Gens est proba, & sine furo, externorum amans, algoris, inedia, ac laboris patientissima, in omni fabricatæ exercitatissima: convictui, hospitioque maxime indulget: raræ habitationes, & quæ sunt, ex assumentis surgunt, cespitæque conteguntur, merces, quas ad exteros mittunt, pelles pretiosæ. A felli pisces *Ducodæ*, pix, trabes, ad naves fabricandas. Regnum à duobus jam seculis Dano regni obvenit ex matrimonio, quod cum Hinguino Regina Margareta init. Regni caput Nidrosia *Fræssa*; nobiles etiam urbes *Berga* Emporio, & portu:

amplissimo celebri: Alsera, in qua curia, ubi de
gravioribus litibus Norvagi agunt.

Gothia Meridionalem Peninsulæ partem oc-
cupat, eamque à Norvagia *Trolbeta* fluvius diri-
mit: Hunc verò *Vener* lacus excipit, mox cum
XX. V. quos sorbet unicum reddit, ille verò tan-
ta rapiditate in Codanum sinum irrumpit, ut a-
quarum strepitus ad XX. millia passuum audia-
tur. circa lacum urbes varix, quarum præcipue
Scara Episcopi sedes, & antiquorum regum à Sca-
rino condita, quem Abrahæ æqualem, imo & Su-
periolem Gothicæ annales fabulantur. Arx *Leckja*
in rupe imposita, in qua CC. pedes profundus est
puteus durissimo incisus saxo, flamma trecentis
porcorum lateribus alicur, ad leucam distans Ab-
batia *Vernen* cum celebri Regum Mausoleo visi-
tur. Cæterum universa regio in sex Provincias di-
viditur, hæcque sunt. *VestroGothia*, *Hollandia*,
Scania, *Blekingia*, *Smalandia*, *OstroGothia*. *Hol-
landia*, *Scania*, & *Blekingia* ad Danum spectant;
cum Cimbrica enim, & insulis adjacentibus
Daniæ regnum integrant: reliquæ ad Suediæ re-
gem. In Danicis Provinciis urbes *Vatburgum*,
insigne munimentum in *Hollandia* agrorum u-
bertate, & pecorùm divite; *Helsingoburgum* in
Scania, incolis *Schane* dicta, quasi amœna. *Geo-
nia Landscroon* condita ab Henrico VII. anno
1413. portu capaci nobilis. *Lundia Lundæ* Archie-
piscopalis. *Malmogia* totius *Scaniæ* metropolis.
Trulleburgum in *Blekingia*, & *Christianopolis*.

Supra ad Septentrionem circa *Botnicum* sinum
est amplissimum Suediæ, sive Sueciæ regnum;
quod gentium annales antiquissimum faciunt.
quippe qui *Scarium* undevigesimum regem su-
periolem Abrahæ temporibus somniantur. infi-
ciari tamen non possumus. apud indigenas anti-
quis

quissimam fuisse regiam potestatem, at propriis regibus extinctis, vocati Duces Mechelburgenses mox Daniæ, Svedicæque regna coniuncta sunt. Exin iterum devulsa, cum Gustavus ex antiquo regum genere avitum sceptrum à Danorum potestate vindicavit, transmisitque ad posteros, at verò Sigismundus, dum externum Poloniæ affectat patrio adiungere, hoc amisit: suffususque à regni proceribus Carolus patruus anno 1604. huic successit Gustavus II, qui Victoriarum fortuna Moscoviam, Poloniam, ac Germaniam tenuit. hoc extincto, consalutatus est anno 1654. Carolus X. ex domo Palatina ducum Bipontis; cedente regnò Christina Gustavi filia Catholicam fidem amplexa.

Regnum in has provincias dividitur Gothiam *Gotland* Suediam, Finlandiam, Ingridiam, & Estoniam. De Gothia dictum: de reliquis agendum. Suedia in V. Provincias secatur: Sudermaniam, cuius caput Nicopia: Nericiam metallis divitem, cuius oppidum Orebrò: Dalercaliam: Vestmaniam cujus caput Arosia *Vesterros*, cum arce, & Episcopi sede: Ulpandiam, quæ lacu Mellero, Sugaamne, & mari terminatur. ad annum Christi 1060 contra Moscorum irruptiones ad ostium Melleri lacus in insula juxta mare arx ædificata, ubi hodie *Stocholmia* Ulpandiæ, totiusque regni metropolis, ubi regum sedes, & Emporium celebre. Sunt & urbes Encopia; & Uspalia Archiepiscopatu, & academia insignis: olim regni caput.

Finlandia suos olim reges habuit ad annum usque MCL, cum ab Henrico Suedicæ regis subacta; & ab Henrico item Uspalensi Episcopo ad Christi fidem adducta est. Dividitur in septem regiones Caianiam, Tanasthiam, Finlandiam, Nylandiam, Savolaxiam, Corellam & Europam: Illa

EUM.

tum autem principes urbes *Caianeburg, Tavasth, Abo, Viburg, Nistart, Kerkolm, Nottenburg*. Regio tota palustris maximi lacus *Duega, & Ladoga*, qui Europæ maximus, *Phocas* alit, & pisces *Harengios* maiores, *Ladog* dictos, unde, & *Lacus* nomen.

Ingria & Esthonia, ubi olim *Æstiones* à *Tacito* positi circa isthmum *Scandinaviæ* sunt, *Harriz*, sive *Esthoniæ* caput *Revalia*, *Ingriz* quæ & *Virria Nerva*: sunt etiam urbes *Capuria*, & *Tavonegorad* munitissimum in isthmio propugnaculum. hæc *Provinciæ* cum parte *Finlandiæ* superioribus annis *Moscovitico* fœdere *Suedis* adiunctæ, Cæterum *Finnomes* lingua utuntur propria, in qua nullam dictionem inchoant à literis *B, D, G*, nulla duplex consonans, nullum generum discrimen, & unicus articulus. rudes omnino, & ni pueri in *Suediam* eruditionis causâ mittantur, ineptissimi ad literas addiscendas. *Sueci* cultiores, & *Latine, Gallicè, & Germanicè* plerique loquuntur. olim penes *Episcopos* dignitas *Senatoria*, qui arces, & villas habebant: At confessio *Augustana* omnibus exiit, regioque *Fisco* addixit.

C A P U T X X.

De Sarmatis Europæa.

Quidquid Terrarum ultra *Vistulam*, & *Istrum* amnes usque ad *Riphzos* montes extendebatur, *Sarmatias* veteres vocavere, & quidem *Occidentalem* partem *Europæam*, *Orientalem* verò *Asiaticam*. Huius autem vastissimæ regionis termini, ab Occidente sunt *Vistula*, *Suevicum* mare, *Finnicus* sinus media linea cum *Granduico*, sive albo lacu coniunctus, à *Septentrione* *Oceanus Sarmaticus*, qui & *Scythicus*, sive concretum mare.

ab Ortu iidem termini, qui Europæ: à Meridie Mæotis palus, Pontus, Isthmus Tauricus, Ister, Hierafius, & Carpathi montes. Longitudo ab Hierafii, Istrique confluentibus ad *Oby* ripas est mill. IIMCXVI. latitudo ab anne Rha ad Granduicum finum MCCCCXL. sita est inter VIII, & reliqua climata Borealia.

Præcipui montes Sarmatiæ sunt Riphæi, Hyperborei, Alauni, & Carpatus. Fluvii verò Vagus, Rha, Tanais, Borysthenes, Vistula. Chronius, Turuntus, & Chesinus. Populi celeberrimi Riphaces: qui in Hyperboreos, Agathyrsos, & Arimaspos dividebantur: hi omnes fuerunt, ubi nunc Provinciæ *Karcapal, Duine, Candora, Siberia, Abdora*. Cæterum de Hyperboreis, qui in extremo litore habitabant, usque ad Riphæos montes, hæc veteres commenti Regio aprica felici temperie, quamvis sub ipso syderum cardine posita: unde & Hyperborei à Græcis dicti, omni afflatu noxiæ carens, per se fertilis. Cultores iustissimi, qui diutissime ac beatissime supra reliquos mortalium vivebant, Quippe qui festo semper otio læti, non bella noverant, non iurgia, aut ægritudinem ullam: ad innocentiam cuncti conspirabant. domus nemoræ, ac luci, quorum arbores in diem victum dabant. Mortem non nisi satietate vitæ ultro accersebāt. Siquidem epulati senes, fertisque redimiti sese ipsos ex certa rupe in mare præcipitabant, quod genus sepulturæ, beatissimum ducebant.

Reliquæ gentes Roxolani, quorum minores Hamaxobii, Basilides, Essedones, Tanaitæ, ubi Tanais urbs *Tana*, Alanimi: hi omnes in magno Moscovi Imperio. Iazyges Mæotæ, Borysthenitæ, quorum Olbia, hi ambo nunc Tartari Præcopenses. Æstia, & Hirci, ubi Lituania, & Livonia, Venedæ quorum Nervi, Geloni, Trogoditæ, ubi Polonia,
& Li-

& Lituaniæ pars. Tyrangitæ, quorum minores Ubi, & Axiacæ, oppidum Tyras ad amnem cognominis. nunc sunt Podoliæ populi, & Voliniæ. Bastarnæ, minores Aimonii, Peucini, Sidones, aliique multi: urbes Cortodunum Leopoldis, Clepidava, *Kaminiec.* Sarmatis, qui & Sauromatæ, nulli fines olim fuerant, nec urbibus, aut una sede tenebantur: sed ut invitabant pabula, aut cogebat hostis: in Castris debebant suaque omnia secum ferebant in plaustris, quæ corio contra imbres tegebant. ipsis etiam feminis, ut Amazonibus, venari, jaculari, equitare puellarum pensum: ferire verò hostem spolia detrahere adultarum erat: atque ob id mammæ adurebant.

C A P I T X X I.

De Polonia Regno.

POLONIA Regnum amplissimum est, cuius termini ab Occasu Germania, à Meridie Carpathus, & Tyras amnis, quibus ab antiqua Dacia, nunc à Transilvania, & Moldavia disiungitur: ab Oriente Moscovia, & Scythia minor: à Septentrione Suevicum mare, & Turuntus amnis *Duzmina*, quo à Livonia seperatur. quoad Cæli situm inter parallelum XLVII, & LVII jacet. Universi Imperii hæc partes, Polonia strictè sumpta, Magnus Ducatus Lituaniæ, Volhynia, Russia, Podolia, Prussia, Polaskia, Mazovia, Cuiavia: quibus accedunt Samogitia, Semigallia, Curlandia, & Livonia. Polonia dividitur in maiorem & minorem: Maioris urbs princeps Gnesna condita à Lecho anno DL ad Aquilarum nidum, hinc nomen urbis, & insignie gentis Aquila candida. Archiepiscopi sedes, qui regni primas, ac Summi Pontificis legatus.

eus. reliquæ urbes *Pofuan* Episcopalis, *Lancicia*,
Rava, *Sitadia* *Kalitz*. Mioris Poloniae urbs caput,
 totiusque nunc Imperii, ut ante *Gnesna*, *Craco-*
via Episcopi sedes: sic dicta à *Craco* à quo ædifi-
 cata circa annum DCC, ad *Vistulam* amnem, qui
 urbem in duas partitur, quarum una *Cracovia*,
 altera *Cazimiria* vocitatur; utraque ligneo ponte
 coniungitur. *Cracovia* antiquis mœnibus cin-
 ta vix munitur; quare anno MDCLVI. à Suedis nul-
 lo negotio capta. *Cazimiria* suis mœnibus item
 præcincta egregio opere. plateæ in utraque am-
 plissimæ porticibus adornatæ, & nobilissimis ædifi-
 cibus. in colle ad *Vistulam* situm est Castrum instar
 urbis circuitu patens III M. passuum, muri ex lateri-
 bus externo etiam opere muniti, in eo sunt æ-
 des regis, & Ecclesia princeps divo *Stanislao* sacra,
 cuius *Lipsana* summa veneratione coluntur,
 cæterum urbs totius Poloniae nobilissimum Em-
 porium, Reliquæ urbes sunt *Lublin*, & *Sandomiria*.

Litvania amplissima regio urbem habet prin-
 cipem *Vilnam* Episcopi sedem, & primi Palatini.
 sedes ad amnem *Vilnam*, à quo nomen oppido
 factum est, amplitudine *Cracoviz* par, ædificiis
 tamen inferior, quæ ex ligno sunt, atque humi-
 lia. reliquæ urbes *Poleszko*, *Vitepsk*, *Misozisclaw*,
Minsko, *Novogradock* urbs amplissima, sed infre-
 quens, *Traski*, & *Smolenko*, quæ civitas *Moscoviti*
 juris facta.

Cuiavia inter Poloniam & Prussiam jacet: urbs
 primaria *Ulandislavia*, *Dobrin*, & *Bast*, quarum
 prima Episcopalis.

Masovia ad Meridiem Cuiaviz sita, urbem ha-
 bet principem *Varsaviam*, ubi conventus habentur
 ad Regem creandum, ibique rex ut plurimum
 degeret solitus, atque ob id cum *Cracovia* con-

tendit. reliqua oppida *Plotzko*, *Lucno*, quorum primum Episcopi sedes.

Ad Orientem est Polaquia, cuius oppida, *Kaysin*, *Byelko*, *Bulsko*, & *Bobicin*, Ad Meridiem verò Polaquæ, & Lituaniz est Polesia, cuius *Bressici* caput: regio ampla, & plana

Sequitur versus Carpathum Russia nigra, cuius princeps Leopoldis, olim Carrodunum, ad Hypaniam, *Ruth* amnem posita Turcicis mercibus nobile Emporium, atque Archiepiscopatu insignes urbes reliquæ *Chelm*, *Przesmisl*, Episcopales, *Chickonick*, *Belzo*

Volunt ad Orientem portigitur, inque Superiorem, & inferiorem divisa: Superioris oppida *Lusuc* Episcop: & *Volodimirz*, Inferioris *Ciovia*, quæ ad Moscos spectat. ad ripas Borysthenis, *Nipper*, est notū oppidū *Circas*, ex quo populi Circassi appellat. Cæterum dicitur etiam regio *Vkrania*, quam ut plurimum Cozaci incolunt. hi enim, à voce Ruthenica *Cozac*, quæ vagum militem sonat vocati, ad 40. millia in 120. turmas equitum distributi sunt nobiles omnes, sed tenuioris fortunæ, ac primum prodire ex *Cirches* insula Borysthenis. horum est excursiones in Tartaros, Turcas, ac Moscos facere: finesque Polonorum tutari. Pugnantiæna *Kylo* facta Moscorum ritu, quæ Lanceis, jaculisque resistit, armati sclopo breviori, & catapultæ graviori, atque unius aciei recurvo gladio, quem aurea catenula pendulum, à corpore habent, tympano canunt ex ære, tuba non utuntur, nisi coram Prætere quem ipsi constituunt, quique fidem præstat regi Poloniz. à quo stipendia merentur: victum gentes, apud quas manent, subministrant. *Cirches* insula, ubi firmissima veluti in arce *Cofari* degunt tunc dicunt *TemoKon-Kem*.

Podolia Tyraamne, *Niesser*, & Volhinia clauditur. dividitur in Superiorem, & Inferiorem Superioris urbes *Bar*, & *Kamnieck* munitissimum fitu, & arte oppidum contra Barbaros, at anno 1672. à Turcis captum: nec dum post tot Barbarorum clades receptum, Episcopi sedes. Inferioris sunt *Braclaus*, & *Orthous*.

Superfunt ad Septentrionem Samogitia, Curlandia, & Semigallia: hæc duæ ducatus, ad unum pertinent Poloniæ veſtigaleum, sedes ducum *Mitovia* *Mitrannu* ad Balderanum amnem. Curlandiz caput *Goldigen* ad Vidanum fluvium posita, qui in Balthicū ruit ad *Vvindam*, ubi portus Barbarorum appulsu frequens, & dives. Samogitia ultima pars Livoniæ ad Meridiem. incolæ per Sylvas dissipati vicatim habitare ceperunt anno 1532. quò Sigismundus Poloniæ rex singulis tria agri jugera attribuit per Jacobum Lascou, qui gentem primus ad fidem adduxit. nullæ adhuc urbes, sed humiles casæ in quibus agrestes homines cum pecoribus suis degunt. focus in medio ardet: animalium cornibus utuntur pro poculis: terram quamvis duram non ferro, sed ligno proſcindunt. excavatæ arbores mel album, atque optimum exigua ceræ portionè ferunt. Equi pulilli, ac robustissimi mirum quot onera gestent: ac indigenæ proceri, ac bellicosi. Regionem moderatur Stareſta, qui quandiu vivit Vaivodæ more præfecturam retinet, Lituanus ut plurimum ab Rege diligitur. puellæ tintinnabula gerunt, & de noctu lumina, ut audiri, & videri queant. nec nisi XXX. ætatis anno nubunt,

Livonia, incolis *Liesland*, inter amnem *Nervam*, Finnicum & Livonicum sinus, & fluvium *Memel* concluditur. longitud. mill. CCCLX. lat. verò CC. gens *Sarmatæ* à Scythis pulsi hæc loca occupant.

parunt. non unius autem linguæ fuere: siquidem in hanc diem Estones, Livones, Leti, & Curoni per agros fusi nihil penitus in lingua commune habent. Oppida, quæ habent Bremenses Germani commercii causa profecti ædificarunt. D. Meinardus Lubeca profectus cum mercatoribus, divinas Evangelii merces invexit circa annum 1200. cui in Episcopatu Bertholdus Cisterciensis Abbas successit, à quo ortum habuit Sacra militaria Fratrum Eniferorum, qui anno 1237. Teutonicis adiuncti. Rigam metropolim Archiepiscopus, & Magister regebant: at anno 1358. Basilides Moscus Dorpato capto, magna ditionis parte Livones exiit, Magistrumque perpetuo carcere mancipavit. nunc Livonia ad Suevum pertinet, Tellus oleo, & vino caret. abundat verò frumento, lino, cera, melle, pisce, pecore, equis, atque armentis.

Prussia juxta litora Balthici maris ab oppido *Memel* ad Dantiscum usque mill. Polon. LVIII. patet Borussia dicta ab incolis à Riphæis montibus advectis: qui & Pruteni idololatæ usque ad annum MCCXXVI. dividitur in Ducalem, & Realem: Ducalis ad Orientem sita in qua urbes Mous Regius *Kunispurg*. Regi montani insignis Astronomi patria. *Varmia Fraumburg* Episcop. latus Ecclesiæ Canonicus Nicolaus Copernicus alterum Astronomiæ lumen. & arx *Memel*. Regiæ princeps Mariæburgum, reliqua oppida Culma, Torenia, Godanum. Ad ostium verò Vistulæ Dantiscus, *Dantzia* totius Prussiæ primaria, emporio, civium frequentia, & navigationum opportunitate nobilis, Anseaticarum una, quæ instar Republicæ regitur. ditissima, cum omnes pene merces, quæ in Pologiam invehuntur in hanc appellent.

CA.

CAPUT XXII.

De exordio regni Polonia, ducatusque Lituania, ad Prussia, deque Gentis politia.

LEchus Croata circa annum DL, Vandalis eie-
ctis, primus regni Polonorum fundator, qui à
voce *Pole*, quæ planitiem Slavis signat, Poloniam
vocavit: si enim Carpathum excipias, qui illam
claudit, regio tota plana est. Lecho successit Cra-
cus: aliique principes gentem rexerunt usque
ad Boleslaum Cabrium, qui anno 1001 Sactis infi-
tutus est: gens non multo ante Christo nomen
dederat. hic primus rex dictus, Romanique Im-
perii socius ab Ozhone III. qui illi pro insigni-
bus regiis coronam dedit, & sceptrum: præterea
lanceam D. Mauricii, & Clavum Domini: quæ in
Ecclesia Cracoviensi asservantur. Boleslaus II.
D. Stephanum Episcopum Cracoviensem occi-
dit: atque ob id regnum in Principatum reda-
ctum: creatusque primus Princeps Uladislaus
anno MLXXXII. anno verò MCCXCV. Primis-
laus creatus Rex. Regnarunt alii præcipuè è Sue-
dis, atque ex Hungaris Stephanus *Bathory* Prin-
ceps Transilvanorum, cui ob egregia in Rempu-
blicam merita magnificentissime pro more gen-
tis parentatum, est. anno MDCLXXV. creatus
Rex Joannes III. ex Familia Sobieskya, cum præ-
cedenti anno ad Chotzinum Turcas ingenti cla-
de profligasset, uno ex ducibus propria manu ob-
truncato. Lituana gens Slavorum item ex genece
suis dominis patuit, quorum Jagellus anno
MCCCLXXXVI. ducta in uxorem Heduigi, quæ
ultima de stirpe Polonica supererat, ex duce rex
inauguratus, his conditionibus, ut Christo nomen

G

da-

daret, suosque ad Fidem perduceret, ut Lituaniam Poloniz adiungeret. Baptismo lustratus Uladislaus appellatus. Lituania verò nonnisi superiori seculo ad Poloniam accessit.

Poloniz regimen ex Aristocratico, & Monarchico mixtum, regem Senatores, ac Palatini eligunt, comitia indicit Gnesnensis Archiepiscopus, qui interregni tempore legationes externorum pro suo jure audit: electum regem appellat, & Cracoviz diademate inaugurat. Rex partitum quadrifariam regnum quotannis lustrat. illi potestatis modum, & amplitudinem proceres arbitrati suo definiunt. Militiz munus penes nobiles: qui ad CC equitum Millia à vectigalibus immunes regi præsto sunt, absque stipendiis parati. nostra ætate Uladislaus cum CLXX. mill. Turcis occurrit. Nobiles in plebeios imperium plusquam regium exercent, illosque mancipiorum loco habent.

Quoad Borussiam attinet, Conradus Masoviz Princeps è Regio Poloniz genere crebras gentis defectiones pertæsus, pulsos Hierosolymis Teutonicos equites contra Prutenos accivit, data in mercedem Culmensi ditione. Hermandus à Saldien IV. Ordinis Magister cum XX. Mill. Crugigerorum Prussos, & Conradum è Culmensi ditione eiecit: quique secuti sunt, arces LXXII, urbes LXII extruxerunt, ut in obsequio, ac Christiana Religione, quam susceperant Prussos continerent. qui usque ad annum MDXXV. regnarunt. Nunc ducalis ad Marchionem Brandenburgicum spectat: Regia ad Polonos.

Cæterù universum Poloniz regnù in XXXIV. Palatinatus dividitur, quorum primi Cracoviensis, & Vînnensis, his, qui præsident, Palatini appellantur, horum autem nati honoris gratia Palatini-

ni-

vides vocantur. Palatinatus in Castellanus: hi
 vero in Capitaneus seu prefecturas LXXXII.
 distribuuntur. omnibus duces duo præsunt, qui
 ex decreto Senatus, ut res postulat, copias con-
 scribunt. in Polonia Latinis literis, in Lituania ve-
 rò Rhuthenicis characteribus omnia conficiun-
 tur.

C A P U T XXIII.

*De Montibus, & Fluviiis Polonia soli, Calique indole,
 nascent & gentis.*

Sarmatix mons Carpatus, Carpates aliis dici-
 tur, *CarpacK*, qui vastissimis jugis olim Dacos
 à Sarmatis disjungebat, nunc Poloniam ab Hun-
 garia, ac Transilvania dividit. altissimus est, ut
 merito Sarmata vates Casimirus cecinerit

*Septemque qui sulcit Triones
 Carpatus.*

Et in Itinerario.

*Carpatus à nostro qua separat Orbe Polonos,
 Vertice contingens sydera celsa suo.*

variis hodie nominibus appellatur. ubi enim Mo-
 raviam ab Hungaria dividit *Schneberg* Germanis,
Tarri slavice vocitatur: ibique montis altissima ju-
 ga Sarmaticæ rupes Solino dicitur. ubi Russiam à
 Transylvania *Biesbid*: ubi Poloniam ab Hunga-
 ria *Tarczal*.

Cæterum totum Poloniæ regnum campestre
 magnis fluminibus rigatum, magnisque lacubus
 distinctum, præcipue Lituania. Flumina sunt, me-
 moratus *vistula Veixel*, qui supra Mariæburgum
 in duo cornua sectus insulam efficit Zulanam;
 nomenque deserit: nam sinister alveus *Lenunia*,
 dexter *Nogatns* vocitatur. hic in Habum lacum

tribus ostiis, ille partim duobus in eodem lacum, partim in mare se exonerat ad Eleſtriden inſulam, in Viſtulam influunt Hypanis, & Sanus *San* juxta Sandomiriam lazuli, & argenti venis claram. Chronius, qui Polonis *Nieman*, Germanis *Memel* indigitatur. oritur ex lacu Chrono in ducatu Pluskiensi, cuius dux ex Raziviliorum domo Polonis patet. totamque Lituaniam secat exceptisque cum Volna multis amnibus in Curionensem lacum, atque hinc in Balthicum descendit. Duna ex lacu item Duna oritur, Iustratoque *Vnitopr* validissimo Liſuanie contra Moschos munimento, & urbe Polorio, emensusque mill. Polonica CXXX. in mare Balthicum ingreditur altero infra Rigam lapide.

Tyras, *Nieper*, à celeri cursu veteribus dictus, oritur in *Bieszgod*, qui Carpati pars est, rigatque primò urbes Biſtriciè, & Lipam in Russia. deinde ut olim medius voluebatur Niconiam inter, & Ophiſam urbes Straboni memoratas, ita nunc inter geminam Orihoviam *Orihon*: exceptoque juxta Tehiniam munitionem Turcicam amne ex lacu *Katzyran*, Ponto se miscet.

Bogus aliquibus putatur Hypanis, qui ex palude profluit sapore dulcissimo, donec ad XL. mill. ei miscetur Exampeus exiguus fonticulus, qui sua amaritudine totum fluvium corrumpit, tandem Boryſtheni miscetur: de hoc Ovid.

Quid? non & Hypanis Scythicis de montibus ortus?

Sequitur Boryſthenes, incolis *Nieper*. Marcello Danaſtus, at Herodoto Naparis. post Danubium Europæ maximus. ortum habet ex duplici lacu Moscoviæ, uni nomen *Vnolock* ab urbe, alteri *Dnieper*, unde *Dnieper* etiam appellatur. inter omnes Scythiæ fluvios turbidis aliis, limpidiſſimus fluit, & tenuiſſimus: unde & Hypani innasce
in-

instar olei. Superior pars Sylvis consista melle, inferior lectissimis pascuis lacte fluere dicitur. non longe à Circassia inter rupes labitur, quibus Lithuania vallatur. ad urbem Dubrounam Lituaniam ingreditur, ac ponte insternitur, qui si laxetur, medium Lithuani, medium Moschi reparat. ad hunc pontem anno MDXIV. cesa Moschorum XL. millia à Constantino Duce, auspiciis Sigismundi I. annes excipit Beretiam, Sosam, & Priperium, qui per immensas Polesiæ paludes oberrans in Borysthenem fluit. mox præterluit Kioiviam Kio-*vu*. totius Magnæ Russiæ, quam Albam vocant, olim Metropolis. cuius ambitus quondam VI. M. passuum. sita est in agro melle, pecore, frumento, & piscibus ditissimo; emporio item clarissima. In hanc enim totius Orientis merces, quæ Capham appulerunt, convectantur, & vilissimè veneunt, inque rotam Poloniam, Germaniam, Suediam M. plaustris, innumerisque Camelis asportatur. infra Kioiviam Borystheni miscentur Desma, & Semus. incipiuntque vastæ solitudines ad urbem Obliam quæ Barbaris *Oeza Kovu* condita anno III. post Troiam captam. His in solitudinibus Darius Hidaspides bellum cum Scythis gerens siti cum exercitu penè confectus. Hic etiam Lysimachus à Dromichero Getarum rege vivus captus. De Borysthene Ovidius.

Cumque Borysthenis limpidissimus amne Dyrraspe.

Quoad solum attinet, Polonia plana, palustris, & nemorosa, tritici ferax, & pascuis uberrima, Butyri, & carniū ingēs copiar: Mellis, & cere non alibi vis maior. resinæ item & picis magnus proventus. In Masovia equus niger ferus, cervino cornu reperitur: bos etiam ferus, Urum, & Bisonem vocant. potio ex melle, & tritico conficitur delicata, nam vino toto regno carent. Lithuania

propter immensos lacus, non alio tempore quam hyberno à mercatoribus aditur, tunc enim paludibus alta glacie concretis, niyeque superfusa commodum iter panditur. Novalium mira fecunditas. Sed præ frigore præfocatur seges, ut minime ad maturitatem perveniat. hinc panem aërum commodat. Tellus male culta ob raritatem hominum, vicis porius, quam oppidiis habitant. gens misera, & penè nuda, quinque dies dominis vacant. Dominico, & sequenti sibi sacrilegè impendunt. Nobilitas numerosa, bellis vacat, libertatis tenacissima, at inculta, & barbara. inuupti cū vestibus dormiunt, quas fere numquam lavant. in conviviis lautissimi, ac bibacissimi, sed parum urbani eodem poculo omnes bibunt, mantilibus non utuntur, sed ad mappam communem digitos abstergunt. quod dominis superest; servi statim devorant, qui equorum more stantes dormiunt. Latine omnes loquuntur, sed barbarè. mercatorem Hebræi, quorum ingens numerus, & Danificenses exerceat. Servi, & hi omnes præter nobiles ut dominos lateant in abditis Sylvarum subterraneos specus effodiunt, arborumque corticibus vestiunt, in quibus carnes, frumenta, ac reliquam supellestem recondunt. Ferunt matronas, annuëtib; maritis concubinos habere, quos connubi adiutores vocant, pellicatum viris probro dari. Religio varia. maior pars Catholica, nec patiuntur regem nisi Catholicum. reliqui Lutherani, Calvinistæ, Græcique, Schismatici, quos Rhythenos vocant, ut fere sunt Cosaci, & Lithuani. Archiepiscopatus tres, Episcopi verò XVI. Academiæ Cracoviensis, & Regiomontana.

Cælum rigidum, & in Septentrionalibus, ob paludes crassum, & parum sanum, præcipuè in Lithuania: in Podolia, & Russia temperie gaudet & magis salubre. De

De Polonorum militari virtute, ac genio hæc nos Bellicorum i.

*Lechiadambello durum genus: arma inventus
 A tenoris trahit, & solertior excolit annis.
 At quoniam loca plana tenet campestrisque arma,
 Idcirco gens gaudet equo, quem flectere cursu,
 Inque hostem effusus dimittere novit habenis.
 Exsuperat Moschos virtute, & equostribus illos
 Sæpe domas pugnis, Dacumque, Scythenque sub ipso
 Amus Borysthenio metis ense, Tyrave rubenti
 Sanguine barbarico, pharetrasque, & tela ferentes:
 Lechiada testes virtutis, & alta trophæa.
 Verum longa pati fastidia Martis, & arces
 Molibus expugnare, danque insistere castris
 Indocilis: genti laus una, atque una cupido,
 Collatis campo signis vicisse parenti.*

C A P U T XXIV.

De Moschorum, sive Alba Russia.

VNiversum terræ tractum, quæ olim Roxolani, inter Sarmatas nobilissimi, occuparunt, nō sra ætate Moschi tenent, qui antea Russi Albi vocabantur, quod albo pileo uterentur: quemadmodum nigri à nigro item pileo appellati. regio vastissima inter Borysthenem, Obyn, & Volgam amnes, & Glaciale Oceanum sita. illius termini ab Occidente Lituania, & Volinia ab Oriente Scythia, seu magna Tartaria, à Meridie Minor, sive Præcopensis, à Septentrionibus Scythicus Oceanus. quoad Cælum, sita est inter parallelum XLI. & LXXI. inter Meridianum verò LX. & CXV. Longitudo maxima ponitur à Clueto mill. MDXX. inter Obysostia, & Borysthenem ad oppidum *Czirkesy*. Latitudo inter oppidum Finlandiz

dux Corclenberg, & Lepin ad Obyn situm oppidum mill. MCC.

Tam vasti Imperii Provinciarum, quæ partim Ducatus, partim Principatus, nonnullæ regna vocantur, hæc censentur *Dnune* juxta Arcticum circulum, in qua urbes S. Michaelis Archangeli, & S. Nicolai, hæc portu insignis, ad quem cum mercibus Angli, & Hollandi frequentes appellantur. *Udora* regio tota nemorosa, & inculta. *Ingria*, quæ & *Ingenfchi* ab urbe appellata. solum sterile, & inamœnum. ex hac ortos Hungaros nonnulli arbitrantur. *Perzora*, cuius oppidum eiusdem nominis ad Septentrionem Riphæorum, quos in mappis *Komoni payas* incolæ *Stolp* vocant. *Siberia*, cuius caput *Siber*, quæ in antiquis mappis minime adnotatur, sedes est Archiepiscopi, qui etiam sedem habet in urbe *Tobol*. mos enim *Moscovitis*, ut præfules binas sedes habeant, est autem *Tobol* ad amnem cognominem sita, emporium nobile, ex quo tributa omnia Septentrionalium populorum in *Moscoviam* devehuntur.

Ad Septentrionem, & Orientem huius Provinciarum habitant *Scythæ Samoiædæ*, sive *Autophagi*, nimirum seipfos comedentes, *Russis Samogeds* dicti. advenarum consortia fugiunt, frugum, panisque nulla notitia: abundant tamen feris, piscibus, & avibus, quibus victitant. Sagittas siccæ præmuniunt. spinis piscium pro acubus, animalculorum verò nervis pro filis utuntur, quibus vestes è Rangiferorum pellibus consuunt. genua non antorsum, sed ad latera complicant, tantaque pernicitate feruntur, ut nullus nostrorum eos assequi possit, eum hospites salutant. Sinarum more usque ad humum caput demittunt, Idola sibi similia colunt.

Ultra hos inter *Obyn*, & *Pisidâ* amnes *Tingæsi* sunt,

sunt, qui animi sensa gutture mellis, quam lingua expriment, horum agros Lenisca fluvius inundans stato tempore fecundat. Cæterum ultra Pisidâ amnem novum Moschorum Imperiî limitem, hæcenus progressus est nemo: etsi ex adverso tinnitus equorum, & campani æris sonum audiri ferant. Præterea sunt ad Meridiem horum Eucomorii Scythæ, genus hominum in montibus dispersum, de quibus, quod Sigismundus in commentario Moscovitico refert, mirum est. isti enim die 27. Novembris mori videntur, vel quod potius est, ranarum more, vel hirundinum obri-gescunt, & proximo vere circiter 24. Aprilis, solutis membris, nova luce veluti recreati, reviviscunt.

Reliquæ Provinciæ *Permia*, seu *Permiski*, cuius oppidum *Prem* Archiep: Præsul autem in urbe Vuolgoda residet. *Cazan* regnum, quod post ostiis suræ ad Orientem secundum Vuolgam præteditur. regno dat nomen urbs *Cazan* sita ad confluentes *Cazankæ*, & *Volgæ*. hanc una cum regno occupavit Joannes Basilii filius anno MDLII. Tartarisque eiectis. L. millia Russorum ibi locavit. templum lapideum V. Matri posuit. Cæterum multos annos regnum floruerat, cuius incolæ soli inter Scythas agros colebant, spectabiles animi robore, corporum candore, & proceritate, quibus non parum decoris addebant togæ è pellibus Martis, quæ densi pili nigra, flavens, crocea, odorata, omnis generis plurima hic reperitur. Sunt & apud hos Canes feroces, amplæque naris, quibus ad plaustra excubantibus, ne armatus quidem auderet accedere. Ad Orientem huius regni Scythæ *Bulgari*, & *Zavolhani*, qui vagi habitant, ubi pascua, & fontes sunt; hinc Nomades dicti, omnes hi Mosco parent,

Pele, Ograma, & Dikoja circa Tanaim sunt vastis solitudinibus horticæ, & propter vicinos Tartaros Præcopenses penè desertæ. Ad Occasum juxta Borysthenem est *Seumeria*, cuius oppidum *Noungorods* ad Desmam situm oppidum, caput Ducatus, & Ducum sedes, ante quam à Moscovitis occuparetur. cæterum Severiensis Ducatus populi Russorum bellicosissimi. frequens hic Martes, & mus ponticus, vulgo *Hermiones*.

Sequitur supra Tanais lacum, Joannis dictum, Razanenſis Ducatus ab urbe principe *Razan* Archiep: ad Occasum est Vorotiniensſis Duc: cujus urbes *Varolin*, & *Caluga* Archiep: Ad Orientem *Czeremisses* populi, qui versus Volgam habitant. horum aliqui campeſtria tenent *Longorroy* appellati: alii verò montana *Negornoy* dicti. Post hos *Morduna* gens, quæ cultui agrorum vacat, casaque extruit: cæterum vagi omnes, ut reliqui Scythæ: Mahumeti addicti, principem habent, qui nihil Moscho pendet, nisi honorarium donum. feras in naso vulnerant, ut pellem integram habeant. feminæ passis capillis incedunt. In medio ferme Imperii Moschua ducatus ab urbe vocatus, quæ vulgo *Moskai* & *Moschoum*. ad amnem Moschuam non longe ab huius, & Occæ confluentibus ædificata à Daniele Duce circa annum MCCXL. factaque Imperij sedes, tantaque magnitudine crevit, ut una inter quatuor Europæ urbes censeatur. etsi post incendium à Tartaris excitatam anno MDLXXI. multum defecerit, ut vix Londino sit maior. quatuor partibus constant, quarum nomina barbaris isthæc sunt *Kaisarogrod*, *Czovgorod*, *Skoradon* *Strelitza*, & *Saluoda*. Est præterea ingens castrum *Cremencha* vocatum, per quod Neglina rivus transit, mœnia arcis, ubi Imperatoris ædes, ex lateribus, ante arcem am-

amplissimum forum, ubi quotidie nundinæ frequentissimæ celebrantur. ædificia ex ligno: nobilitium pulchræ, & elegantes. Regia tamen lateritia. Sacræ Farocorum, & Monachorum ædes CCCCL. eminent inter reliquas IV. S. Trinitatis. Annunciatæ Virginis, D. Michaëlis, & S. Joannis. Singulis annis diè Palmarum ramis facta, ex templo Virginis, ad Trinitatis in Hierusalem supplicatio instituitur genti solennis. Præcedunt longo ordine Præsules cum clero, ac Monachis. Sequuntur bini Equi, qui arborem trahunt, ex qua omnis generis fructus pendent. inque arbore IV. pueri sedent albis amictis, æque piè, decenterque *Hosanna* identidem ingeminant. Sequuntur hos XL. iuvenor nobiles, qui per plateas togas cocco pictas, ac taperia sternunt. ultimus Patriarcha asino infidés, quem Imperator pedes capistro deducit. idem fit per totam Moschoviam. Præfests Provinciarum asinù trahentibus in Templo D. Michaëlis Duces tumulantur. In D. Joanniq̃ inter reliquas campanas una est quæ libras pendet 66000. In Virginis æde sunt turres IV. ære deaurato testæ, altissimæ omnium vertice ingens Crux solido ex auro emicat. ager suburbanus sabulosus, solis leporibus abundat. ad XII. lapidem versus Septentriones visitur celeberrimum Cœnobium *Trois*. in quo CCCC. Religiosù sub regula D. Basilii degunt. ad hos bis in anno pietatis causa Imperatores divertunt.

Ad Occidentem positæ sunt *Trenner*, cuius oppidum Archiep: eiusdem nominis & *Coffin*. *Biela*, quæ & *Bielsk*, ab urbe item denominata. Ad Septentrionem harum *Reschou* cum urbe, & arcieiusdem nominis, est & *Melskoluk* oppidum Archiep: *Reshou* Principatus, & *Larostanu* Ducatus, ambæ urbes sunt sub uno Metropolitano. Ieros-

avia in regni meditullio est Emporio nobilis. civium capita numerat XL. millia. Pleskovia cuius *Pleskouu*. Magna Novogardia Vueliki Novigorod, cuius *Novigonod* Arcniep: ad Meridiem oppidum celebre *Stara Russa*: ex qua nonnulli Russos cognominatosputant.

Ad Orientem est *Susdal* cuius urbs item *Susdal*, & *Troytske* in utraque idem Archipræsul. *Knolodomiria* inter omnes nobilissima. urbs *Vvolodimiria*, caput olim Imperii, & Sedes Ducum. anno MXV. à Volodimere Duce condita. utraque Provincia melle, frumento, & pecore abundat. Nisi Novogorodia, *Nissy Nonnogorod* nimirum parva Novogorodia, cuius *Nisi* oppidum, & *Vrasfeligerod*. *Gallitz* cuius oppidum perexiguum *Gallitz*. Ad Septentrionem est *Biclozer*, cuius *Ricloziore* ad lacum *Riclozerum* sita in ripa Occidentali, inter paludes inaccessibilis: hinc ibi tamquam tutissima in arce gazæ partem asseruat Dux Moschoviz. *Vvologda Kargapol* cuius oppidum ejusdem nomenclaturæ situm ad Onegam amnem. *Vstionga*, urbs cuius olim ad amnem *Luga*, nunc ad *Suchanen* sita. *Uviaizka* cuius *Chilnova*, tres istæ ultimæ Provinciz sabulosæ, ac steriles.

C A P U T X X V.

De Fluviiis, Montibus, Cæli, ac soli indole.

Moskua, qui Urbi, Provinciz, totique Imperio nomen facit: quamvis multi autement Moschos eos esse, quos ad Phasidis fontes Pomponius Mela locat: alii dictos à Moschita regione inter Colchidem, Iberiam, & Armeniam positos, sit, oritur pene iisdem fontibus, ac Borysthenes: sex mill: supra Mosaizkum oppidum sit na-

vâ.

vigabilis : sex verò infra Moschuam , in Occam influit .

Occa piscosus amnis , haud longe à minori Scythia oritur : rigataque Colluga , ubi modici crates , aliaque minutiora opera è ligno fiunt , perque Lithuaniam distrahuntur , Tullam excipit : ubi Tulla munitio contra Tartaros . mox Mordunam regionem amnem rigantem suscipit , postea Clesmam : cursumque in arcum reflexo in Volgam se precipitat .

Vvolga , Rha Ptolemæo Scythis *Edeh* , oritur in silva Ducatus Reschovix *Vvolkonskiles* vocata . in qua palus *Vvronan* , ex qua ortus emensique duobus milliariis Polonicis , in lacum *Vvolgo* cadit : ex quo emergens Vuolga vocatur , agroque leporibus albis refertissimos rigas : hic sæpe Duces Moschi venationi vacant . hinc pleno alveo Tverensem Ducatum ingreditur , qui ad bellum XL. millia Equitum mittit . ad Tveram urbem fluvium cognominem admittit . mox ad Ortum inclinatus aliquantisper in Boseam redit : recipitque Nerlam ex lacu venientem : post hunc Morologam . hinc rursus ad ortum inflexus , subit Bieleizorum ab albo lacu mill. Polonicis XII. latum , longuque , distantem regionem . ad lacum arx natura loci munitissima , ubi altera pars Gazæ Moscoviticæ asseruatur . non longe lacus alter , dives sulphure , quod Solna fluvius , (quem unum uterque lacus emittit , etli XXX. ferme alios admittat) veluti spumam supernatantem devehit . Recipit deinde Castromum è lacu *Galitz* profluentem ad huius profluentes munitio *Castromonugorod* appellata . in lacu *Galitz* salem coquunt . Mox suram amnem , qui urbem eiusdem nominis rigat . Non longe fluit Volga per vastas solitudines , quæ inter illum , Occam & Tanaim interiacent .

cent. ubi verò Orientem versus inflectitur uno ostio excipit amnes *Kumam, Viscorum, & Viakam,* & Riphæis montibus profluentes. his exceptis, in Austrum abit per Scytharum regna, in quibus Horda *Taxeri* nimirum liberorum hominum, & Horda *Nagas*. Horda, vulgò *Ordū* castra, & turbas hominum sonat. qui omnes vidi à Joanne Basilide anno MDLIX. Mox *Astrakanum*, regnum ingreditur, cui nomen dat Urbs *Astrakan*, sita ad Occidentalem ripam millia passuum XVIII. ab ostio remota. hanc cepit Joannes Basilides anno MDLIV. quam postea frustra tentavit Selimus Turcarum Imperator. Non longè ab Astrachamo montes nativi salis sunt, in quibus licet à multis retro seculis multa hominum millia salem præcipientur ad intar lapidis, ut cristallum verò pellucidum, semper tamen renascitur, nec deficit. Tandem confectis mill. bis MDCCC. in Caspium mare devolvitur duobus alveis, qui LX. circiter leucis à mari incipiunt tamquam à vertice procedere instar æquicruris trianguli, cuius maxis ora L. Leucis patens basis est. Totus interdum concrefcit. piscosusque admodum est. piscesque habet mortiferos, quorum Occa optimi saporis, quæque siccata ad annum asservatur. pendetque libras VII. Juxta ripas frequens nascitur *Rhabbarum*. & quoddam Zoophyti genus *Scythis Boranetz* dicti. Lana operitur agno persimilis, lanæque seta pro cornibus habet: vicinam herbam depascit, quantum nimirum vinculum, cui terræ inhæret extenditur: siccataque herba, deficit. carnem habet exquisiti saporis, ut meritò à lupis expectatur. Cæterum inter maiores alveos multæ insulæ prætenduntur pascuis uberrimæ: hinc scissum flumen LX. penè ostiis superbissimò veluti saltu mare ingreditur.

Oby

Oby fluvius antiquis dictus *Carambucis*, oritur ex *Kitaysco* amplissimo lacu. ab Oriente in *Boream* labitur: illustratisque *Siberitis Lucomoriis*, *Samoiedis* ad promontorium *Lytarmin*, vulgò, *Capo Oby*. in *Glaciale Oceanum* irrumpit sex ostiis è regione *Elixonæ insulæ*, quam *Batavi Novam Zemblam* vocant. tantæ longitudinis, ut via tribus mensibus peragatur: latitudinis verò, ut vix biduo traiciatur. non longe ab ostio *Slatabbabæ* mulieris infantis gestantis signum ex auro antiquissimum visitur. In *Obyn* influunt medio amne *Tæz*, *Lenisca* lacus, *Yrtis*, qui *Tobol* devehit. *Sola*, aliique. ad Orientem in eundem *Occanum* prolabantur *Lenixata*, & *Pifida* ultimus limes *Moscovitici Imperii*. ad Occasum *Perzora*, qui regioni nomen facit: utramque huius fluminis ripam perpetuo jugo vallant montes inter *Europam*, & *Asiam* medii, antiquis *Riphæi*, & *Hyperborei* dicti, *Athenæus Obyos* vocat. *Russi Ziemnoipoiæ* lapideum nimirum terræ cingulum, indignant. tantæ altitudinis, ut vix XVII. die verticem teneas. nive perpetua rigent, cedros altissimas alunt, *Zibellinos* omnium nigerrimos, *Falcones* albos atque aucupio laudatissimos. *Incolæ* simplices, fide imbuti anno MDXIX.

Dniua, *Russis* binarium sonat, sic dictus quod, duobus fluviiis *Iug. & Suchana* junctis, coalescat. transit per solum adeo acre, ac austerum, ut ex eo incolæ sal excoquant. in mare sex ostiis venit. ad ostii borealis ripam oppidum *S. Michaëlis*, ad Australis *S. Nicolai*: utraque emporio nobilis. Non longe in *Album sinum Onega* fluvius immergitur.

Præter memoratos montes sunt ad Meridiem *Boglauy* ab incolis appellati: qui *Riphæorum* pars sunt, *Hippici Ptolemæo* dicti. *Cæssum* regio tota fere

fere campestris innumeris latè paludibus inter-
fecta:ager item arenaceus vinum, & oleum negat.
est tamen dives olerum, lini, cannabis, pecorum,
& tritici. quod tamen propter aëris rigorem in
hypocaustis siccant. quæ cæli intemperies fructus
minus suaves reddit. Maximum quæstum ex cera,
& melle gens facit: quorum tanta vis, ut illis pas-
sim cavæ arborum oppleantur. Perhibent non
multos ante annos rusticum, fallente vestigio, in-
tra tuncum arboris dilapsum pene in melle,
cuius ibi inges copia, naufragium fecisse, nec nisi
post aliquos dies prebente tabulam urso evasisse.
hic enim ut mel educeret posteriorum pedum
alterum immisit, quem rusticus apprehendens
numquam dimisit, nisi extra caveam una cum urso
pede venisset. sic sæpe inopina salus favente sive
casu, sive fortuna, in summis periculis affulget.
Pars ad Septentriones posita sylvis obsita, atque
horrida in quibus Uri, Alces, Ursi, Lupi nigerrimi,
& animalia omnis generis, quorum villosæ pelles
per totam Europam caro distrahuntur. quæ verò
ad Meridiem est, plana, & aperta pascuis lætissima,
præter vastas solitudines: in quibus tamen si cul-
tus accederet, non deesset sua feracitas. Cælum
horridum, ac frigidissimum, ut spuma, ante quam
eiant, congelentur. Solum serè per sex menses
nivibus canet, fluvii, ac lacus piscibus abundant,
quibus gens victitat, præcipuè in Borealibus.

C A P U T X X V I.

De Moschorum regno, & gentis ritu, ac moribus.

Q Uoniam nulli apud barbaras gentes annales,
nulla Historia, nihil certi de initio, atque in-
cremento Moscovitici Impetii cerò statui po-
test.

test. Memorant tamen primos Novogrodenſes
 Ruſſiæ habenas tribus Danis fratribus tradidiſſe
 circa annum ab Orbe inſtaurato DCCCLXI. ex
 his varii orti Principes modo unus, modo plures
 regnarunt; nullus tamen ſummo jure uſus eſt. Poſt
 enim deſtata a Tartariſ Ruſſiam circa annum
 MCCXXXVII, tributum illis per anno CCLX.
 ſolverunt. quibus elapſis Ioannes Baſilii filius
 Præcopenſes Tartaros expulit, debellaris que mē-
 norum gentium ducibus vaſtum Imperium, to-
 tius Moſchoviz fundavit. quod cum per lon-
 gum, & latum ad ter millia milliaria ferme ex-
 currat, meritò Cæſaris nomen, *Czar.* gens dicit,
 Principi conciliavit. nonnulli referunt, hoc no-
 men, cum Aquilæ inſignibus uſurpatum à Joanne
Baſiliovitz., ut vulgò perſuaderet ſe à Romanis
 Imperatoribus ortum. At gens per DCCC. pene
 annos principes Knez, hoc eſt, Duces appellavit,
 atque hinc nos magnum Ducem vocitare ſoliſ.
 Huius autem ſummum Imperium: reliqui omnes
 miſera ſervitute premuntur: Nobiles ab Impera-
 tore: à Nobilibus plebii, qui ſex diebus dominis
 laborant, ſeptimo ſibi nulla habita ſactorum ra-
 tione. qui nomina non potis eſt ſolvere, verberis
 excipitur, vilique ſervitiq; damnatur. Mulie-
 rum conditio pluſquā miſerama quæ magis va-
 pular, charior putatur: Mortua uxore quarta, ne-
 mini liſet aliam ducere: quater item Pater filium
 vendere lege poteſt. Nobilis ſuſtibus ab M. Duce,
 aut à Nobili ruſticus multatus gratias agūt, quod
 ſervos emendate dignati ſint. Lege cautum, ne
 quis regno egrediarur, inque Europæ Provincias
 peregrinetur, ſine juſſu, vel permiſſu principis,
 quæ lex eò ſpectat, ne ſubditi quanta ſit Euro-
 pæorum Principum in ſuos lenitas, & quam leve
 imperium proſpicientes, ſuorum dominorum ty-

rannidem verius, quam principatum detestentur. hinc etiam Disciplinis vacare nemini licet: quapropter nullæ in tam vasto Imperio Academiæ. Sacerdotes, ac nobilissimi, quique nihil præter legere & scribere norunt, quique plus scire vellet, veniret in suspicionem affectatæ tyrannidis. M. enim Dux nullum se doctiorem patitur, qui solus Typographiam habet. Medici, aut Pharmaceutici nulli, præter unum, aut alterum, qui Principi adest. Gens tamen prævalida, celer, ac statuta mediocri. oculos habet cæcios, proluxam barbam, qua maxime delectantur, crura brevia, extensum ventrem quem, ut magis promineat oblongis tunicis cærulei, vel albi coloris quas gestant sine plicis pube tenuis succingunt. Ocreis utuntur rubeis, ac brevibus, quarum Toles ferreis claviculis præmunitæ. Bibacissimi sunt, quo vitio atcentur lege severissima, qua gravi multa puniuntur, qui plus quam ter in anno ebrietate insaniant. illud generi solatium, quod si aliis semel, ipsis ter insanire permissum est. Fides fluxa, ac supra modum mendaces. hinc ut sibi fides adhibeatur ab externis se exteros etiam interdum simulant. Anno utuntur Juliano, cuius initium à Kalendis Septembris ducunt. Mundi exordium ante annos ferme octo mille contigisse aiunt. horis utuntur Hebræis nimirum inæqualibus: quas cum ab ortu, tum ab Occasu numerant. Milliare Geometricum vocant *Verst*, ex his quinque mensuram faciunt quam *Cruckas* vocitant Numeros explicant per voces *Serogk*, & *Daurenost*, quæ XL, & XC. significant. Dicuntque mille *Serogk*, quater mille *Daurenost*. Lingua selavorum utuntur, sed turpè corrupta; caracteribus utuntur 43. Religio Christiana, sed ex Orientali Schismate hausta, gens ab Apostolo Andrea Fidem accepisse iactat.

rat. constat tamen circa annum DCCCCLIV. sub
 Otha, & Volodomiros eius filio Christo nomen
 dedisse. Electum ab Episcopis, & M. Duce Patriar-
 cham Constantinopolis Patriarcha olim confir-
 mabas, hoc xvo sibi ius adtribuere Russi Metro-
 politæ. Iudæos summo odio persequuntur. om-
 nemque sectam admittunt præter Catholicam.
 Episcopi e Monachorum numero eliguntur,
 suntque tota vita celibes: Sacerdotes unam du-
 cunt Græcorum ritu. Sacra Moscovitico idioma-
 te celebrant. ut in surpate triticeo fermentato,
 quem herdeaceo includunt, hunc deinde pro be-
 nedictio populo distribuunt. Vino tepidam in-
 fundunt.

Regis aula nulla magnificentior, in quam in-
 gens nobilium concursus. Ante fores Legio X.
 millium Prætorianorum militum excubat. in pa-
 latio perpetuo CCC. nobiles oblonga veste ex au-
 ro textili, & prætiosis pellibus instructa induti
 Duci adsunt, atque officiosa veneratione, aur-
 ductione colunt. Mensam instrunt nobiles C, qui
 aureis lancibus escas apponunt, & tunc principi-
 bus viris ministrant, qui numero CC. coram Im-
 peratore alias mensas ineunt; tunc ipsi, qui solus
 suæ mensæ accumbit indutus veste ex Hetero-
 mallo crocei coloris: quæ tot Margaritarum li-
 meis, tanta adamantum multitudine gravatur,
 ut mirum sit eum tanto oneri parem. vetum re-
 gia onera non tantum, quantum privata gra-
 vant. Diadema, ac sceptrum ex auro solido gem-
 mis distinctum. frequenter tamen galero utitur
 deiecti apicis, in quo ex antica parte pyropus ad-
 iustat accensæ facis flammæ evibrat.

Impetii vires, maximæ, si numerum pendas,
 anno enim MDCLXXIX: tres exercitus habuit,
 quorum singuli C. mille militum, immo aiunt
 in-

infra XL. dies posse in aciem educere CCC. equitum millia: ac si virtutem spectes inparem tanto numero. Sæpe enim XX. aut XXX. millia Suedorum, Polonorum aut Tartarorum tantam multitudinem in fugam coniecerunt. usque adedò imbellis gens est. Interdum tamen externis ductibus, quibus usi, magnas victorias retulere. Stat tamen tantum Imperium mole sua. cessi deses juvat tamen Elephantum moles sua.

C A P U T XXVII.

De Scythia Europæa, sive Præcopensi, & Taurica Chersoneso.

Superest ultima Europæ pars Scythia, quæ circa Tanaim, & Mæotidem paludem sita est. Eius termini ab Occidente Borysthenes, à Septentrione Tanais, & solitudines, ad Orientem Tanais, & Mæotis palus, à Meridie Pontus Euxinus. dicta Scythia Europæa, & Minor, nam quæ à Caucaſi, Taurique jugis in Orientem excurrit Maior, & Asiatica appellata veteribus fuit. Sita est inter Merid. I., & LXIII, inter Parallelum verò XLV., & LI. dividitur in continentem, & Chersonesum, in utraque parte. celeberrimæ olim Coloniarum Græcorum fuere, ac Tellus ipsa non secus, ac Græcia celebrata. nostro ævo in continente nullæ urbes præter Tanam ad Tanais ostium positam, quæ nunc *Azoph.* & *Asack* appellatur. commune olim Europæorum, ac Asianorum, nec nõ & Nomadum Scytharum Emporium, aliis pellibus afferentibus, aliis vestem, vinum, aliaque, quæ ad cicurem vitam pertinet, commutantibus. superiori seculo, antequam in Orientem per Africæ litora instituta fuisset navigatio, Aromata, gemmæ, aliaque

Orien-

Orientis metres, per Indum fluvium, hinc ad Oxum, & ad Caspium mare devehebantur. ex Caspio in Astracanam Emporium: ex quo Tanam, inde Theodosiam deportabantur, ex qua per Europam Veneti, ac Ligures non sine ingenti quæstu distrahebant. à Tanai ad Isthmum tota ora hominum referta: ac urbes nullæ. In Occidentali ab Isthmo ad Borysthenem, olim Tamyrace, & Carcyne, à quibus unus denominati. in ora Maris sunt insulæ aliquot, quondam peninsula ad instar fasciæ longa stadiis M. lata non nisi II. Achillis *Dromos* seu cursus vocitata, quod olim Achilles Pontum ingressus ibi ludicra certamine victoriam celebrasse dicitur, ac se, & suos cursu exercuisse. ad Isthmum Chersonesi est Nigropolis ad amniculum eiusdem nominis sita. nunc Præcopia Barbaris *Precaps*, à qua Tartaria Præcopensis. non longe ab hac erat fossa, quæ Tauticam muniebat. Cæterum Chersonesus Taurica appellata, quia nimirum Oriscis illic bobus iunctis terram incolere docuisse: qui Taurici, & Georgii, nimirum Agricolarum dicti. fuit etiam à Palude Mæotis appellata. Ipsa autem Chersonesus, quæ tota Euxino, & Mæotide cingitur patet mill: CC. ab Occasu in Ortum, à Septentrione ad Meridiem CXL. pars Occidua montibus aspera, & horrida procellis: Orientalis verò in lætissimos campos extenditur. urbes præter Nigropolim ad Isthmum est non longe Colsovia *Colsovis* portu commoda. Baluclavia, *Baluclavum* arce, & portu item insignia. Theodosia, *Cassa* totius olim Chersonesi caput. quæ quater millia passuum ambitu patet, muro, & præsidio à Turcis tenetur. qui sub Mahumeto II. eam Genuensibus eripuerunt anno MCCCCLXXV. est item portu tuto, ac capaci nobiliss: ab Armenis, Græcis, & antiquis Catholicis, qui suam Eccle-

cliam habent. sedes est Præfæti Turcici. In ipso Bosphoro olim Pãticapzum sedes Bosphororum Tyrannorum, quorum ultimus Parysates, quem Micridates subegit: nunc est *Kerkia* cum arce, quam contra ex *Afiz* regione *Tomana* arx Turcico præsidio utraque tenetur, ut etiam *Tanna*, quam *Cosachis* eripuit *Turca* anno 1620. In mediterraneis ad fontes amnis *Almæ* est *Baccassata*, *Baccasaray* duos inter montes posita sedes Regis *Scytharum*, quem *Kam* gentes vocant. versus ortum est *Krimæa* *Krim*, à qua toti regioni nomen factum barbaris *Krimski*: utbs ampla, & culta. ubi moneta cœditur: estque insigne *Kami* *Gyneczum*.

Præcipuus Minoris *Scythiæ* fluvius *Tanais*, *Russis* *Don* dictus, oritur in *Moscovia* ex lacu *Iuvanovo*, sive *Joannis* lacu, qui milliariis patet *D.* primùm rectâ per lætissima *Scytharum* prata in Ortum currit, cumque ad eum locum venit, qui *XL.* millia passuum à *Vvolga* distat, in Occasum, & Austrum se convertit, minoremque *Tanaim* *Donecz*, excipit, qui in Principatu *Sevverski* oritur. hinc per saxa, & montes deiectus ad eò præceps ruit, ut quàmvis reliqua *Scythiæ* flumina, ipsaq; palus *Mzotis* hyeme congelascant, ipse tamen algoris impatiens, atque incitatus duobus ostiis *LX.* stadiis distantibus in Paludem devolvitur. Licet fons non nisi milliariis *CCCL.* distet ab ostio, propter flexus ac mæandros, vix *XX.* dierum navigatione superatur. Piscium optimorum feracissimus; ripasque arboribus confitas habet amœnissimas. onerarias non nisi autumno cum pluviis augetur ferre potest. *Kainus* *Scytharum* rex superioribus annis, ut *Turcis* in *Moscoviam*, & *Caspium* mare iter aperiret conatus est fossam ducere à *Tanai* ad *Volgam*, sed fuisse eius copias in

in quibus Scytharum 80. millia, Turcarum vero 25. opus relinquere coactus est. Mox Sacha-
inbeierus *Comouz* opus absolvit à quo fossa Ca-
mouza appellata. extructis turribus 17. firmo-
que præsidio munitis, quò tempore post insignem
victoriam Nogaienses Scythas subegit, hi ad dex-
tram Tanais ripam habitabant. ad Tanam urbem
est insula Alopecia, quam convenz incolunt.

Sunt præterea, amnes Rhombitæ maior *Ku-
bân*, & minor: Vardanus ad quem sita est urbs Ma-
pera, nunc *Copa* à qua, & flumen *Copa*. Circa Bo-
rylthenem quatuor lacus sunt, e quibus vi Solis
concrefcit sal: mox Cerros amnis, & Hipacitis
uno ostio effluentes.

Palus Mæotis incipit ab ore Bosphori, ubi olim
Mæotæ habitabant, à quibus palus nomen accep-
tit. etsi omnes populi qui eius ambitum IX. mila-
lia stadia complectentem incoluere, Mæotæ dicti.
illam Temerinda Scythæ indigitabant, quasi ma-
trem Ponti, & quod perpetuo aquarum cursu in
Pontum influat. aqua non multum profunda,
immo circa Isthmum, quæ pars patris lacus di-
cta, nunc barbaris *Suk Morzi*, minoribus tantum
navigiis navigari potest. Aqua hyeme altè
congelatur, ut iis locis in quibus Mitridatis lega-
tus Barbaros æstate navali prælio vicit, hyeme
equestri superavit. Palus per Bosphorum in Pon-
tum se exonerat. est autem Bosphorus longus
passus 87. laus verò inter Parthenium, & Achil-
leum stadia 20. Ad Achilleum vicum olim Fa-
num Minervæ dissipatoriæ à Megarensibus ob
dissipatos hostes conditum: urbs verò dux Pha-
nagoria *Taman*, & Corocondamæ cæterum de
Tanai hæc habet Lucanus. lib. 3.

qua vertice lapsus

Rhipæo Tanais diversè nomina. Mundi

Im.

Imposuit ripis, Asiaque & terminas idem

Europa, media dirimens confinia terra.

De Mæotide, quæ vulgò *Mar delle Zabacche*, & *Mar bianco*, meminit Virgilius.

At non qua Scythia gentes, Maoticæque unda
Circæ Mæotidem lupos esse cicures tradunt:
quare nos III. Halieuticorum.

Qualiter obscuris circum Maotida lucis.

Terrestres sœuere lupi, qui gurgitis alti

E Scythicis prædam venantibus ore reposcunt.

Retia contra ipsi vigilans in litore servant.

C A P U T X X V I I I.

De Scythiæ minoris regno, gentis, soli, ac cæli indole.

HÆc Minoris Scythiæ loca antiquissima gens, quæ ab Abrahamo generis originem repetebat, incoluit. Pastores omnes à reliquarum gentium commercio alieni, multitudine, ac viribus potentissimi, liberi semper, & eo præcipue quod nihil habeant cuius causâ servitutem sustineant ab exteris. inter ipsos omnia communia præter gladium, & poculum Vitam vagi ducebant, quare & Nomades dicti, Martem coluere. Vocati etiam Hamaxabitæ à Pomponio, quod plaustris domorum vice utebantur. Qui in Chersoneso habitabant Georgii dicti, & Tauri. Scytharum autem tanta potentia fuit, ut Persarum, Macedonumque reges, ipsumque Alexandrum aliquando superaverint. Michridates, victis Roxolanorum 40. millib⁹, & ipsi Scythica gens, summam rerum obtinuit. Mox verò superato à Romanis Michridate, gentem pristinae libertati restitutam Romani voluerunt, regemque Bosphori crearunt: mansitque Scytharum nomen, & regnum usque ad annū MCC. quo

quo Afiani Scythæ magnis exercitibus sub Hocota rege, omnem pene Afiam occuparunt, transfraſſiſſique Volga, & Tanai per Hungariam, & Poloniam uſque ad Austriam populabundi excurſerunt: expulſis verò è Minori Scythia Ruſſis, unam cum antiquis populis gentem, ac regnum conſtituerunt: ac Tartari minores dicti. ita verò conſtitutum regnum, ut præter urbes in Chernoſo, nullas habeant; quare in campis infra Tanaim antiqui moris tenaciſſimi in ſcenas, ſive hordas, cætus nimirum, & familias diſtributi degunt, ſedem identidem mutant cum pecoribus, & curribus ſuis. hos autè vimine, luto, vel pecudum ſimo oblinunt. Principi ſummum deferunt obſequium. ipſe verò non ſuis modò, ſed finitimis etiam populis vereandus. Moldaviæ Dominus ad eum ſingulis annis mittit 20. mellis plauſtra. ſingula quaternis bobus tranſuecta, & equas 50. Polonus 40. millia Aurcorum Hungaricorum. Moſchus item juxta frædus idum cum Turcis anno 1681. totidem ſolvit. munera Circalli etiam mittunt: & licet hæc honorarii nomine mittant, ille tamen ea præ tributo accipit. quæ niſi mittantur, immiſſis exercitibus reperit, ipſumque Moſcoviæ Imperatorem *Cholop*, nimirum ſubditum vocat.

Et quamvis Scytharum rex Othomannum Dominum agnoverit anno 1584, nullo tamen eum tributo colit. immo Othomanni Princeps ſibi in ſucceſſionè Imperii, ſi Othomannorum familia deſerit, illum deſignavit, atque ad eum quotannis veſtes, & pecunias mittunt, ut Impèſſi ſines contra Polonos, & Moſchos tueatur. Ut verò illum ſub fide teneat, maiorem natu filium obſidis loco Rhodi educat, qui deſuncto patre ex Ducum, & Murzorum ſententia rex dicitur. infra

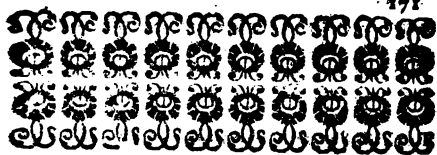
H men.

mensent 140. mille equitum educere in aciem potest . quamvis postremo hoc bello , quò uni Scythæ Othomànici Imperii decus, ac nomen sustinuerunt, multum attritæ sint vires Tartarorum . Illorum equi, quos omnes castrant, ut mansuetiores sint, quamvis parvi sint, ac macilenti, sunt tamen acres, ac velocissimi .

Nec minus ipsi Scythæ pernices, improvisi ceu turbine adsunt , urbes diripiunt , agros populantur , villas incendunt , prædas abigunt . ut de his merito dixerit poeta:

Convellere juvat prædas, & vivere rapto.

Mancipia Turcis vendunt , & Armenis , præcipue his, qui Theodosiæ degunt . Staturæ sunt mediocris, graciles in cingulo, inter oculos, & genas supra omnes lati. imberbes fere omnes. in vertice coronas instar clericorum habent, ab una aure ad aliam ad latitudinem trium digitorum omnes radunt. Lacte acido, casco, & carne vitæ vitant . equina inter Ehippia, & dorsum equi per aliquot horas macerata, delectantur . longa veste utuntur cuncti . Tria apud illos summa crimina furta , adulterium, & armorum gestatio. Mahumetani ita religione sunt , ut Christo nomen dare nulla lege vetitum . Infantes non nisi post multos dies ab ortu oculos aperiunt , quod illis cum canibus commune. Cælum rigidissimum, & crassum , & ubi paludes, non sanum. Tellus pascuis lætissima, pecoris dives , in Chersoneso triticum gignit , & millium: & adeo ferax, ut Byzantii horreum vocitetur, quæ feracitas etiam circa litoralia continentis reperitur: in mediterraneis solum arenosum, & sterile, aquæ pauper, quæque scatet, amara, & pestilens, ut interdum liquatas nives bibant.

LIBER IV.

CAPVT I.

De Italia.

TEmpus est, ut post peragratas tot barbaras nationes, tot inhospita maris, terræque spatia emensa, in amœnissimum Europæ delictum, animos paulisper relaxaturi, reuertamur. Superatis igitur Alpibus, Oceanoque Hyperboreo longe relicto, Italiam ingredimur. Hæc est illa terrarum plaga, quam non Barbari modo, sed & Græci, genus cæteroquin effusissimum in laudem sui, summis laudibus celebrarunt. hæc Naturæ risus, Europæ ocellus, terrarum gemma est. Hæc illa domina gentium, quæ tot sparsa colligavit imperia, discordes tot lingua, & genio populos amico fœdere sociavit, tot ferocissimas domuit nationes, tot trophæa erexit, tot triumphos reportavit, ut nullus sit in orbe locus, qui Romanorum victoria non sit insignis, nullus in anni curriculo dies, qui triumpho non sit notatus. Hæc barbaros melliviscens, leges docuit humanas, excoluit ingenia, artibus erudit, sacrorum imbut ritum, & victis gentibus largita est humanitatem. Ex quidem si situm Italix spectamus, ad im-

perium factum à Natura, inficiabitur nemo: si-
quidem in medio Europæ est, unde facilis in Afri-
cam traiectus est, opportunus in Orientem, & Oc-
cidentem excursus. ut vero à Barbaris munitur,
hinc Thyrrheno; hinc supero, illinc verò im merti-
so, altissimoque Alpium vallo præcinxit. Sunt er-
go Italix fines, ab Oriente Ionium mare, quo à
Græcia disiungitur, à Septentrione Superum, sive
Adriaticum *Golfo di Venetia*, à Meridie Inferum,
sive Thyrrhenum *di Toscana*: ab Occidente, & Sep-
tentrione Alpes, quibus, à Gallia, & Germania di-
sternitur. Longitudo ab Augusta prætoria Al-
pino limite, *Aossa* ad Reginum promontorium,
Capo di Pellaro est Mill: DCC. latitudo ma-
xima ab amne Varo ad Polam Coloniam ad Ar-
siam CCCL. Media inter Anconã, & ostia Tiberi-
na 125. minima in Calabria Isthmo à Thyrrheno
ad Ionium mare 18. quem Isthmum veteres ef-
fodere conatos ferunt. Ambitus à Varo ad ulti-
mum Istriæ promontorium est ferme passuum
millia 2980. Sita est inter Parallelum 37. min.
43. & 46. min: 40. Merid. 29. & 43. illius figuram
querno folio Plinius assimilat: Martianus Peltæ
Amazoniæ: alii cruri humano, & ocreæ probè
diductæ, cuius calcaneus Tarentinus sit sinus.

Dicta Italia est ab Italo, Sicularum rege, qui
primi Sabinorum agrum, & Latium coluere. ceteri
nonnulli sic appellatam à bobus, quorum magni-
tudine, pulchritudineque fecunda est. Græci enim
Tauros, Italos veteri lingua vocitabant. Appella-
ta etiam Saturnia à Saturno rege, & Capitolinus
mons Saturnius, quod in Saturni tutela esse cre-
debatur. A Græcis Hesperia ab Hespero Atlantis
fratre, vel ab Hespero stella, quod ad Occidentem
posita esset: Virgilius

Est locus, Hesperiam Græj cognomine dicunt.

Item

Item Aufonia ab Aufone Ulyffis, & Calypfus filio. Oenotria ab Oenotro Arcade, Lycaonis filio, vel à vini bonitate, quod generosiffimum, & plurimum producat. utur fit, hæc de Italia Strabo, & Dionyfius: Primum, quod velut infula maris præfidio cingatur, exceptis paucis quibusdam partibus, in quibus montes inuui. Secundum quod plerisque in locis importuofa fit, & quos habet portus ij magni fint, ac mirandi, quorum illud aduersus exterorum incurfiones ufui eft, hoc ad invadendos viciffim exteros, & mercaturæ expeditam copiam conducit. Tertium quod aeris præcipua temperie fruatur, quæ nec gelu nimio, nec immenfo æftu fruges lædit, aut animalia, ex qua fequitur eorum, quæ ad vitam juvant, fertilitas copiofa. Quartum quod Montes Apennini per mediam eius porrecti latitudinem, nullam relinquant partem, quæ non & montium, & camporum commoditatibus fruatur. Nulli frumentiferæ terræ cedunt rura Campana, æftivam post hybernâ, & autumnalem post æftivam fementem engruentia: maximè Benacus, qui mafculis per montium claustra ludit undis, quæ Avernus, quæ Puteoli, quæ Cumæ lascivunt. Nulli Oliviferæ Meflapiorum, ac Dauniorum, Sabino- rumque cultura. Nulli vitiferæ Etrufcus, Albanus, Falernusque ager fic amicus vitibus, ut modo labori uberrimos reddat fructus, atque optimos. Præter eam, quæ colitur, fpatia terræ ampliffima pascendis ovium, caprarumque gregibus relicta sunt. Sed aprici colles, & innoxii saltus inprimis admiratione digni, ex quibus plurimæ, aptiffimæque fabricandis navibus, & aliis operibus materies petitur, quam facile, ut & alios terræ proventus fluviorum frequentia in omnem partem convectet. Adde aquarum calidarum jux-

ta, ac frigidarum plurimis locis eruptiones, sanitatis gratia à Natura elaboratas: Metallorum copiam, venationes luculentas, maritimos proven- tus varios, & alia innumera vel utilitati servien- tia, vel delectationi miracula. Hinc illa hominum multitudo tanta, ut nunciato Gallico tumultu sola sine exteris ullis Auxiliis Equitum 80 millia, pedum 700. millia armaverit. Hinc urbium frequentia, quæ ad 1197. aliquando pervenerunt.

At nostro ævo Cluverius etfi in barbaro solo natus humanitatis, & literaturæ laude celeberrimus, ita de Italia: Terra olim fuit omnium terra- rum alumna simul, & parens: Divina Providen- tia electa, quæ sparsa congregaret imperia, ritus- que molliret, & tot populorum discordes fera- que linguas sermonis commercio contraheret ad Colloquia, & humanitatem homini daret; breviterque una cunctarum gentium in toto or- be patria fieret. Jam vero focorum salubritatem, Cæli temperiem, aprica collium, opaca nemo- rum, tantam frugum, & vitium, olearumque fer- tilitatem, pecorum fecunditatem, tam innocios saltus, tot munifica sylvarum genera, tot lacus, tot amnium, fontiumque ubertatem, Colonias tam frequentes, tam assiduam novarum urbium gra- tiam, tam clarum decus veterum oppidorum, vi- rarum denique ingenia, mores, ac ritus, lingua- que, ac manu res gestas si reputer, nihil toto or- be terrarum commemorare, quod huic conferri, ne dum præferri queat. Pudeat ergo barbaros quosdam, qui mala laborantes invidia, aliter de Italia scripsere.

CAPUT II.

De Antiqua Italia divisione.

PRISCIS temporibus Italia universa in Liguriam, Galliam, & Italiam dividebatur. Liguria à Varo inter Insuperum mare, & Apenninos, ad Etruriam fines usque extendebatur; Gallia inter Alpes, Apenninum ad Aemum usque concludebatur: quæ quidem dicta Romanis Gallia Italica, quod eam Italiae partem Galli occupaverant: hanc Gallia citerior, Cisalpina, & Circumpadana, nam circa Padum amnem sita erat: & à Romana toga, qua iam Galli affueverant, Gallia togata: quum trans Alpes ulterior Gallia Comata à Cæsare, quam incolæ nutriebant dicebatur. reliquæ verum Italiae pars Italia dicebatur. in qua primi sub Apennino sedebant Etrusci, sive Tusci: ultra hos ad utrumque Apennini latus Umbri: infra hos Sabini, & Latini, Equi, Volsci, & Hernici: supra verò ad Adriaticum mare incolebant Piceni, Marrucini, Vestini, Frentani, Poligni, & Marfi: ultra in mediterraneis erant Samnites, & Hirpini. infra juxta mare Tuscum Campani, & Picentini, post quos Lucani, supra & hos post Frentanos, & Hirpinos erant Apuli, inde Calabri, & Salentini, in extremo tandem Italiae cornu Brutii, seu Brettii confederunt.

Liguria, inter Varum, & Macram amnes, mare Ligusticum, & Padum Placentiam usque porrecta est: caput Genua Igurom vel nunc princeps. reliqua oppida ad Mare Nicæa, *Nizza di Provenza*, Herculis Monæci portus, *Monaco*. Albium Intemelium *Vintimiglia* Albium Ingaunum *Albenga*, Vada Sabatia *Savona*. in Mediterraneis

Pollentia *Pollenza* Alba Pompeia, *Albi*. Aſta *Aſti*
 Aquæ Statiellæ *Aquæ*, Dertona, *Tortona*: Iria, *Vo-*
ghera.

Supra Ligures inter lævam Padi ripam, Al-
 pium radices, & Orgum fluvium *Orco* incolebant
 Taurini: gentium caput Augusta Taurinorum
Torino. Finitimi in Alpibus Cottii, & Ideonni: in
 quibus Segusio *Saſa*. Hos juxta Salassi in Valle
 quam Duria, *la Dora*, interfluit, horum caput Au-
 gusta Prætoria, *Aoſta*, & Eporedia *Iuria*. Ad lacum
 Verbanum, *Lago Maggiore*. Lepontii, quorum
 Oſcela ad amnem Toſam, *Domo d'Oſcela*. In eo-
 dem Alpium tractu, inter Latium lacum, *Lago di*
Como, & Athesum fluvium, *Adige*, Euganei, quo-
 rum Anania *Caſtel Nâr*, Sarræa *Sarca*, & Vannia.
Cività dell'Oglia: Et in Tellina valle Tellium. Eu-
 ganeorum vero præcipui fuce Sarunetes in Tel-
 lina Valle, & Claveanenti: Venones ad fontes A-
 theſis: Camuni ad Ollium *Val Camonica*: Trium-
 plini ad Melam amnem *Val Troppia*. Ultra Eu-
 ganeos stabant Rhæti, huc Rhæto Duce è Tuſcis
 proſecti, & uſque ad Rheni fontes, & Dravi in Da-
 nubium deſcendentis incolebant: gentis Capue
 Tridentum, *Trento*: reliqua oppida Curia *Caira*,
Feltria, *Feltre*, *Belunum*, *Belluno*. at Verona, & à
 Rhætis, & ab Euganeis condita ſemper fuit cele-
 bertima.

Ortum verſus ſequebantur Veneti. hos è Pa-
 plagonia poſt Troiz excidium, Antenore Duce
 huc adveſtos ferunt: & quidem de Antenore ſic
 Poëta:

Antenor poſuit mediis elapſus Achivis.

Illyricos penetrare finis: atque intima tutus

Regna Liburnorum: & fontem ſuperare Timavi:

Horum autem fines inter Padum, & Timavi
 fontes, & Adriaticum mare. gentium caput Pata-
 vium

antenore, conditum, ut idem
 qua oppida *Adria*, ex qua *Adria-*
atum Adria Tuscorum colo-
 centia, *Vicenza*, *Tarvisium*, *Tre-*
Oderzo, & *Concordia*. Veneto-
 a maritima ad *Formionem* am-
 pidum *Capo d'Isria* Carni obti-
 lim Urbes *Aquileia* inter ma-
 & florentissimas urbes, nunc
 um culta. *Forum Julii*, *Civitas de*
ruicum Zuglio pene ditutum,
ergeste, *Trieste* olim *Histrorum*,
 Colonia.

stri sequuntur, & *Histria* in pe-
 ter *Formionem*, & *Arfiam* am-
 nam à *Colchis Iasonem*, & *Me-*
 bus conditam ferunt. reliqua
Parento, *Egida Capo d'Isria*. Ne-
Castelnuovo.

populi trans *Padum* hi fuere
ercellæ, *Vercellæ*, *Lævi*, quorum
Novaria, *Novara*. Insubres *Gal-*
entium fortissimi: Horum ca-
Milano: reliqua oppida *Laus*
um Diuguntorum *Crema*, *Oro-*
um, *Bergamum*, *Bergamo*, *Fo-*
lina. Ab his ad *Venetos* usque
 ani, quorum *Brixia*, *Brescia*: &
 ua à *Tuscis* conditæ. Cis *Padum*
 t: *Ananes* *Liguribus* finitimi,
 a Colonia. *Piacenza*. post hos
 a potentes, & plurimi: quorum
 e *Belina*, *Bologna*. reliqua oppi-
 m *Brisello* *Regium Lepidi*, *Reg-*
Mutina *Modana*, *Forum Corne-*
Faenza, *Forum Livii Forli*. Po-

stremi Gallorum Senones inter Ravennam, & Æsim Jesh, qui Umbrorum partem tenuere, quorum caput Senogallica, *Sinigaglia*.

CAPUT III.

De reliquis Italia populis.

POST Gallos Togatos primi sequebantur Etrusci, Græcis Tyrreni dicti, qui in Italiam profecti circa Padum cōsedere: hinc à Gallis pulsī, in-
sta Apenninum inferum mare, & Tiberim, Ma-
crumque amnes devenere, duodecim urbis, toti-
demque Principibus inter se constitutis. Urbes
hæc fuere: Vei non longe à Roma circa oppidum,
cui nomen *Scrofano*. *Volsini*, *Bolsena*, *Clusium*,
Chusi, *Perusia*, *Peruggi*, *Crotona*, *Cortona*, *Arretium*,
Arezzo, *Falerii*, *Civitas Castellana*; *Volaterræ* *Volter-
ra*, *Vetulonii* ad litus inter *Piombino*, & *Massa*. *Ru-
fella*, *Bagzi di Rose*, *Tarquinii* circa Cornetum
oppidum, *Cære* *Cerveteri*. Urbes etiam in Eutrur-
ria præcipuæ, *Luna* trans *Maclam* sed Tuscorum
portus *Livorno*, *Populonia* diruta, extant vestigia
juxta *Piombino*, *Telamon*, *Telamone*, *Cosa*, *Aufido-
nia*, *Graviscæ*, infra Cornetum, *Centum cellæ* *Ci-
vitas Vecchia*, *Alsiū*, *Pala*. In Mediterraneis *Ne-
pete*, *Nepes*, *Sutrium* *Sutri*, *Fanū* *Volturnæ*, *Viter-
bo*, *Horatium*, *Horti*. Herbanum *Orvieto*, *Suana*, *Sa-
turnia*, *Senæ*, *Florentia*, *Pistoria*, *Pisidia*, *Luca*
Lucca.

Post Tuscos Umbri sequebantur: qui ab utroque
mari primum clauderentur. hinc fluvius mediam
olim secans Etruriam Umbro *Umbro*, at mox
ab infero mari ab Etruscis, à Supero à Senonibus
pulsī fuere. Deletis mox Gallis à Romanis Um-
bræ.

biræ fines constituti à Meridie Nar amnis *Nera* in Tiberim influens : ab Occasu Tiberis, & trans Apenninum Bedesit *Reno*, qui in Adriaticum ad Ravennam se exonerat: à Septentrione ipsum hoc mare, ab ortu *Æsis* amnis, & linea ab ipso ad Naris fontes perducta. Urbes Umbræ ad mare, *Ravenna*, *Ariminum* *Rimini*, *Pisaurum*, *Pesara*, *Fanum Fortunæ*, *Fano*, & *Sena Gallica*, in Mediterraneis *Cæsena*, *Sassina*, *Sorsina*, *Urbinum*, *Sentinum*, *Æsis*, *lesi Camerinum*. Cis Apenninum *Iguanium* *Angubio*, *Mevania*, *Revaagna* *Spoletium*, *Tifernum*, *Città di Castello*, *Nuceria*, *Nocera*, *Astifium*, *Affisi*, *Hispellum*, *Fulginium* *Fuligno*, *Tuder*, *Todi*, *Interamnium* *Terni*, *Narnia* *Narno*, *Ameria*, *Amelia*, & citrà Narem *Otricoli* *Sabini* infra Umbros ad mare usque Inferum habitavere. ubi primum: *Siculi*, quibus pulsus Aborigines successere, à quibus regio Saturnia appellata, mox Latini; unde & Latini. in quorum partem Sabini venire, qui inter Narem, & Anienem *Teverone* incoluere. Horum caput *Reate*, *Rieti*, sed ante *Cures*, ubi nunc *Cænobium*, *il Vecchio di Sabina*, quod juxta urbis antiquæ ruinæ visuntur. ex hac urbe *Romani* *Quirites* dicti. reliquæ urbes, *Nursia*, *Norcia*, *Cutilia*, ex quibus *Civitas Ducale* *Amiternum*, dirutum ex quo *Aquila*. Sub *Sabinis*, *Tuscos* juxta Latini confedere. gens toto Orbe nobilissima, quorum tellus *Latium* dicta, cujus principiq; angusti fines, quippe quæ inter *Tiberim*, *Anienem*, & *Circzum* mntem *Monte Circelli* concludebatur: at ascitis postea in *latium* *Æquis*, *Hernicis*, *Volsis*, & *Ausonibus* illius fines, usque ad *Lirim* amnem, *Garigliano*, producti sunt. Caput Latii, & mox totius orbis *Roma*: Reliqua oppida non minus vetustate, quam celebritate illustria fuerunt: *Tibur* *Tivoli*, *Prænestæ*, *Patefhyina*, *Gabii*, inter *Romam*,

nam, & Prænestæ dicitur oppidum, Tusculum
Frascati, Aricia, Lanuvium, *Città Lavinia*, Alba
 longa inter Albanum montem, & Lacum, Lavinium
Patricio. Laurentum *Paterno*. Offia ab offiis
 Tiberinis appellata, juxta Tiberim, & Aricinem
 Antemnam, Collatia, Fidencæ, dicitur iam quorum
 vix tenuia vestigia videntur, Latinorum pars Ru-
 tuli, quorum Ardea.

Æquorum oppida *Caserteoli*, *Avulsi*, *Valeria*, *Vico-
 Viro*, Sublaqueum, *Subiaco*, Algidum in Algide
 monte, ac nemore, *Solva d'Algieri*. Hernicorum
 verò Anagnia, *Anagni*, Alanium, *Astrù*, Veruli,
Veroli, & Ferentinum. Volscorum, qui ad Mare ha-
 bitabant, Antium in litore, *Nesuma* Circozi, Anxus,
Terracina: Suprà in mediterraneis Pontinus ager,
 & Pontinæ paludes, *Suessa*, olim Bometia à Vol-
 scorum capite, *Velitæ* *Vellatè*, Cora, Norba, Pri-
 vernum *Piperno*, *Setia* *Setza*, Signia, *Sogni*, Summo
Bormoneta, *Frosio*, *Frascona*, *Favateria*, *Favatera*,
 Aquinum, *Casium Monte Casio*, *Atina*, *Arx*, *Ar-
 se*, *Sora*, *Fregellæ* *Ponte Corvo*, *Interamna*, *Scola*.
 Ausonum oppida *Caieta*, *Gaieta*, *Fundi*, *Fondi* *For-
 miz*, *Mola*.

Ad Apenninum vegredientes juxta Sabinos, &
 Umbros in Picenum intramus, ubi Picentes po-
 puli à Sabinis orti: horum fines *Æsis*, & *Aternus*
Descara Urbes litoreæ *Ancona* Græcorum colo-
 nia condita à Syracusanis, *Castellum novum*, *Fla-
 viano*, *Castellum Tuentinum* ad Teuentum ampè.
 Intus *Auxinum* *Osimo*, *Septempeda S. Severino* *To-
 bentinum*, *Fiumum Picenū* *Fermo della Marca*, *A-
 sculum*, *Ascoli*, *Interamnum Teramo*, *Atria*, *Astrù*.
 Post Picenos erant Vestini, quorum *Angulus*, &
Pinna. *Civita di S. Angelo*, *E di Penna* *Amiternum*,
 ex cuius ruinis *Aquila*, ubi olim *Avia*, condita est:
 Suprà Vestinos ad Mare Superum erant Marruchi-
 ni.

nis; quorum caput Theate *Chieti*. In Mediterraneis erant Peligni, quorum Confinium, dirutum, & Sulmo *Solmona*, Quidii Patria, cuius in foro statua visitur, ut ipse testatur.

Genus mea Peligni, patria gratissima Sulmo.

Sequebantur ad Austrum, Marsi gens bellicosa, quorum Alba Fuceptis ad Fucinum lacum *Lago di Celano* oppidum nunc Albe antiquo nomine, & Marrubium *Morea*. Ad Mare iterum occurrunt Frentani, quorum Ortona, Anxanum, *Lanciano* Histonium, *Guaſto d' Amone*. Infra late per Apenninum Samnites, quorum regio Samnium. à Sabini orti, à Samnitibus verò Hirpini. Samnii, urbes Bovianum *Bosano*, *Afemia*, *Ifernica*, *Sapinum*, *Alifia* *Alif*, *Telcua*, *Tolosa*. Hirpinorum Beneventum, olim Maleventum, Equus Tutius, *Ariano*, *Abellinum*, *Avellino*, *Compsa* *Cenza*. Quæ sequitur Campania est: Italix Hortus, generis humani delicia, & ut ait Plinius, Liberi Patriæ, Cereæque certamen: quæ nihil Cælo salubrius, mari æmarnius, terræque fecundius in toto Orbe reperias, ut merito felix fuerit appellata, nunc à cultu dicitur *Terra di Lavoro*. Hujus fines fuerunt latium ab Occidente, à Septentrione Samnites, & Hirpini, ab Ortum Picentini, à Meridie Inferum mare, quondam caput regionis Capua, Romæ æmula, & Imperio digna à Romanis habita, quam à Tuscis conditam ferunt. olim altero à Vulturno, & Nova Capua lapide posita ubi nunc *S. Maria di Capua*. Oppida ad mare Linternum Scipionis Africani voluntario exilio nobile *Torre di patria*. Baix Campaniæ Elifium, & deliciae populi Romanæ, Cuma diruta, Misenum ubi statio Romanæ classis ad Inferum mare. Puteoli, *Pozzuoli*. Neapolis antea ab una Sirenum Parthenope dicta. Herculanium, *Torre del Greco*, Pompeianum *Scasati*, *Stabiaz*

Ca.

Castellamare, Vicus Equentis, *Vico*, Surrentum, Sirenium olim regia, à quo nomen accepit. Minervæ delubrum, *Massa*. Intus Suevia Arunca *Sessa Venustum Venafri*, *Castellinum*, *Capoa*, *Teatû*, *Sidicinum Tiano*, *Calacia Caiazzo*, *Cales Calvi*, *Atellæ Aversa*, *Acerzæ*. Nola Vesuvio proxima, *Nuceria*, *Nocera*. Ultra Campanos erant Picentini, à Minervæ promontorio, *la Campanella* ad Silarum amnem, *Sela*. Huc à Piceno à Romanis transducti. quorum *Salernum*, & *Amalphis* celebre olim emporium, & inventu Nauticæ pyxidis nobile.

Sequuntur ad Adriaticum mare Apuli notissima gens, quæ à Frontone ante longissimo tractu usque ad extremum Italiæ habitabat, divisa olim Apulia in tres partes. A Frontone ad Ausidum *Osanto* ex quo proverbium factum pro re inverisimili Adriam Ausidas retrofugit: meminit Virg:

Annis & Adriacas retrofugit Ausidas undas.

Apulia Daunia, ab hoc ad Brundisium, & Tarentum Peucetia, in qua Pediculi: reliqua pars ad Adriatici fauces, primum Messapia, mox Calabria dicta. Hujus vetè pars ad Superum Mare salentini incolebant. oppida in Apulia Teanum Apulum diturum locus appellatur *Croitate*, *Gation Tragonara*, *Sipuntum Siponto*, *Luceria*, *Lucera*, *Equulanum*, *Troia*, *Arpi*, ex cuius ruinis *Foggia*. Asculum Apulum, *Ascoli*, *Venusia Venosa* Horatio cive nobilis; *Acheruntia*, *Acirenza*, *Canusium Canosa*, & Romana clade nobiles *Cannæ*. *Salapia Salpe*, *Rubi*, *Ruvo*, *Buntuntû*, *Bitonto*, *Barium Bari*, *Egnatia diruta*. In Calabria Brundisii portu tota Italia nobile, & tractu in Græciam clarum *Brindisi*, *Hydruntum*, *Osunto*, *Castrum Minervæ Castro*, *Callipolis*, *Gallipoli*, *Tarentum*, *Taranto* omnium celeberrima. in-

rus in Peninsula, Neritum, *Nardò*, Aletium, seu *Lupia Lecce*, quæ ex ruinis Rudiarum crevit, Rudiaræ verò Ennio alumno memorabiles.

Infra Apulos post Picentinos, & Hirpinos, ad Inferum, & Jonium mare incolabant Lucani ad amnes usque Sybarim *Cochila*, & *Lauro*, *Laino*. hic in Inferum, in Ionium influit ille. Hi Lucio Duce à Samnitibus orti perhibentur. gens montana, & bellicosa. Urbes maritimæ *Pæstum* Græcis *Polidonia*, *Pesto*, rosetis nobile, dirutum. Veliæ portu celebris *Pisciotta*. Buxentum à copia Buxi, *Policastro*. ad Jonium Metapontum olim inclitum nunc vix ruinæ vsuntur, ubi *Torre di mare*. Hæc clea antea *Siris* diruta, ubi nunc, *Policoro*. Sybaris postea *Thurii*, & *Copix*, inter Sybarim, & *Crathina* amnes, à Crotoniatis diruta, cujus ruinæ non exant. In rus *Potenzia*, *Potenza*, *Corumeneum*, *Chianomonte*. Meridionale Italiæ cornu, inter Lucaniam, & Siculum fretum longo tractu extensum *Bruttii* tenuere, quos à Lucanis ortos ferunt, etiam alii à *Brento* *Herculis* filio progenitos dicant, & *Bruttios* appellent. Oppida ad Tyrrhenum mare *Cerilli*, *Cirrella*, *Clamperia*, & *Nepetia Amansea*, Tempia diruta, ubi nunc *Torre Loppa* *Terina*, *Noceva*, *Lametia*, *S. Eufemia* *Scyllæum* in vertice, *Scylla*, *Scopuli*, *Sciglia* ultra fretum *Rhegium*, *Reggio*. ad Ionium *Locri Epizephyrii* *Gierace*, *Caulonia* *Castel Vetri*, *Scyllacium* *Squillaci*. *Croto* *Crotone*, *Petilia*, *Belcastro*, *Ruscianum* *Rossano*. In Mediterraneis *Bruttiorum* caput *Consentia*, *Cosenza* non procul ad *Acherontem* fluvium *Vasento* *Pandosia*, *Castel Franco*: hæc duo nomina cum audisset *Alexander* *Epirotarum* rex, oraculi memor, quo vitare iussus fuerat, expalluit, pugnaque cum Romanis inta periit. *Hipponium*, Romanis *Vibo Valentia* potens olim civitas, & portu nobilis *Mantelone*,

CAPUT IV.

De Romani Imperii ortu, & Magnitudine.

ANno secundo Olympiadis II, ante Christum 735. natus est Romulus, ut tradit Dionysius: post verò annos 17. ante Christum 717. ab eo urbs condita, ac Septem reges regnarunt; hinc post annos 244. ob stuprum Lucretiæ illatum à Tarquinti filio, expulsi reges VI. Kal. Mars. & duo consules creati, penes quos summa rerum esset. Verum anno ante Christum 43. cum Romana potentia summum Gloriæ verticem attigerat, totoque pene Orbe imperitaret, civilibus bellis repente obortis, diù quassata est. At Trucidato primum Pompeio, mox Cesare: hinc Cassio, & Bruto, triumviratus institutus Octavio Augusto, Marco Antonio, & Lepido. tandem his ultimis sublatis visio Axiaca pugna Antonio, Augustus solum Imperium obtinuit. cepitque res Romana unius arbitrio regi, usque ad annum Christi 163. quo Marcus Aurelius, & L. Ælius Verus gemini Cæsares regnarunt: di&ique sunt Divi Fratres. quo factum est ut secutis temporibus, modo unus modo duo Imperium moderarètur. Tandem Constantinus Magnus Baptismo lustratus in Orientem profectus Constantinopolim condidit, iussitque vocari novam Romam; eisdem privilegiis ornavit, quibus antiqua fruebatur: cepitque alter Consulatum Romæ, alter Constantinopoli residere. Mortuo Constantino, divisum Imperium, quod primum sub Constantino Chloro, & Valerio Maximiano factum fuerat, in Orientis, & Occidentis: mansitque ea divisio usque ad annum 475. quo Occidentis Imperium variè agitatum in Membr-

Io Augusto qui & Augustulus appellatus, desinit iterum regium nomen, quod per M. annos Roma non audierat, vocitari cepit in Odoatre Herulorum rege. Herulis succedere Ostrogothi anno 494. His pulsus à Belisario rediit Italia ad Orientis Imperium sub Justiniano. Sed non multo post anno 568. Longobardi Italiam invasere, inque varios principatus scissam tenuere ad annum 575. quo Dederio eorum rege victo, Franci occuparunt. Intered Græci Præfecti reliquias imperii moderabantur. Disiique Exarchæ, cum à Justino II. Longinus Patricius in Italiam missus Ravennæ Exarchatum instituit. Duravitque ad annum 752. quo Pentapoli à Longobardis capta, cessavit. Orientis verò Imperium ceptum anno 330. quo Novæ Romæ dedicatio facta innumeris per 1153. annos procellis agitatum periit anno 1453. quo Mahumetes II. Turcarum rex Constantinopolim expugnavit 29. Maii.

Cæterum Romani Imperii magnitudo tanta fuit, ut neque tria Imperia, quæ antecessere Cædeorum, Persarum, & Macedonum, neque secuta comparari cum illo potuerint illius verò Amplitudo maxima fuit ab Augusto ad Traianum. Cum hi Romani Imperii fines erant, ab Occidente à Britannicis Insulis ad Fortunatas Oceanus; à Meridie Atlas mons ad majorem Nili Cataractæ; Oceanus Indicus, seu Rubrum mare; ab Oriente Persicus sinus, Tigris fluvius Caspius, & Caucasus montes, & cum Tanai Mæotis Palus. à Septentrione Danubius, & Rhenus. Eius longitudo ab Ulyssipone, ad Babylonem Milliariorum 4800. est maxima fuerit Mill: 6000. latitudo inter parallelum 22. 30. ubi Nili Cataractes, & 52. 30. ubi Lugdunum Batavorum, & medium Rheni ostium, Mill. inter utrumque terminum 2800.

Quod

Quod verò ad Populorum numerum attinet, quibus regnorum vires, & magnitudines: is fuit, sub Augusto, ut ait Nicephorus, lib. 1. cap. 17. Hist. Eccl. Ducentorum sex millionum, trecentum, & sexaginta millium, scilicet. 26037.

Hæc tanta rerum moles per meridianum per majorem Syrtim, & Corcyram insulam sit in duas æquas partes divisa. Orientis nimirum & Occidentis Imperium. Occidentis caput, & Orientis Constantinopolis, utrumque eorum spatium ferme quadratum, cuius laterum 2400. Hæc verò gemina Terrarum Imperia ministrabantur. Occidens à duobus Prætoribus regebatur: quorum unus Præfectus Galliarum, alter Galliarum appellabatur: Singulis habebant Dioceses, & aliquos Vicarios Provincias gubernabant. Præfecti Galliarum erant hæc Dioceses Italica, Illyrica, & Vicarii V, & Provincie XXIX. Præfectio Galliarum Dioceses tres Vicarii III. Provincie XXIX. Oriens verò duobus item Prætoribus administrabatur: Orientis scilicet Illyrici: Orientis erant Dioceses V. Aſia, Orientis, Egypti, & Thracie. Provincie Illyrici Dioceses duæ Africa, & Macedonia Provincie XI. Quæ quidem Imperii divisa circa Honorii, & Theodosii tempora: Nihil Augusto hæc fuit circa annū Urbis, 727. Provincie pacatæ in 12. Dioceses divisa, quarum Proconsulares, reliquæ Prætorie; & has Romanus regebat. Firmiores Provincie, sedibus legionum, & præsidia Augustales erant que XIV. Dioceses divisa: & has Augustus Legatos, Proprætores, & Procuratores regebat.

*Catalogus Provinciarum, urbiumque precipuarum
Occidentis Imperii.*

Liguria	Genua	Genova
Etruria	Florentia	Firenze
Umbria	Spoleterum	Spoleto
Tuscia	Sena Iulia	Siena
Valeria	Reate	Rieti
Latium	Roma	Roma
Campania	Capua	S. Maria di Ca- pua
Lucania	Metapodium	Periur Torre di mare
Brucium	Sibaris	P. Sibari
Sicilia	Siracusa	Siragusa
Sardinia	Calaris	Cagliari
Corfica	Aleria	Aleria
Calabria	Tarentum, &	Taranto
	Brundisium	Brindisi
Apulia	Barium, &	Bari
	Sipontum	P. Siponto
Picenum Suburbi- carium.	Ancona	Ancona
Flaminia	Ravenna	Ravenna
Æmia	Bononia	Bologna
Venetia	Patavium, &	Padova
	Aquileia	Aquileia
Istria	Tergeste	Trieste
Alpes Cotticæ	Mediolanum	Milano
Rhætia I.	Curia	Coire
Rhætia II.	Brigantium	Bregenz.
Noricum Mediter-	Augusta Vin	Agusta.
	delicorum	
Noricum Ripense	Lauriacum	Lorch.
Pannonia I.	Vindobona	Vienna

Va.

188 G E O G R A P H I E

Valeria	Aquincum	Buda
Savia	Syfcia	Sifsech
Pannonia II.	Servitium	Gradiscia
Dalmatia	Salona	Salona
Tripolitana	Tripolis ante Leptis	Tripoli
Bizacium	Adrumetum	Sufa
Africa	Carthago	P.
	Utica	Biserra.
Numidia	Cirta	Constantina
Mauritania Siti- fensis,	Sitifi	Eftefe
Mauritania Cæsa- riensis	Salde	Bugia
Mauritania Tingi- tana	Iulia Cefaræ,& Siga	Algieri Orano
Bortica	Tingis	Tanger
	Gades	Gadice
Lufitania	Hispalis	Seviglia
	Emerita	Merida
	Braccara	Braga
Gallæcia	Lucus Afturii	Lugo
	Cæfaraugufta	Saragoza
Tarraconenfis	Tarraco	Tarragona
Carthaginenfis	Carthago	Carthagena
Baleares	Palma	Maiorca
	Mago	Minorca
Alpes Maritimæ	Embrodunum	Embrun
Alpes Graiz	Tarantafia	Monftiers
Viennenfis I.	Vienna	Vienna
Viennenfis II.	Narbo	Narbona
Viennenfis III.	Aquæ Sextiæ	Aix
Novempopulania	Augufta Au- fciorum	Aufch
Aquitania 1.	Auricum	Burges
Aquitania 2.	Burdegala	Bordèos
Lugdunenfis 1.	Lugdunum	Lione
		Lug-

L I B E R I V. 189

Lugdunensis 2.	Rotomagus	Revano
Lugdunensis 3.	Cæsarodunum	Tours
Lugdunensis 4.	Agendicum	sens
Maxima Sequanorū.	Vifontio	Besanzone
Belgica 1.	Augusta Tre-	Treveri
	verorem	
Belgica 2.	Durocotorum	Rems
Germania 1.	Moguntiacum	Mogonza
Germania 2.	Colonia Agrip-	Colonia .
	pina	
Britannia 1.	Londinum	Londra
Britannia 2.	Ifca Silurum	Cæſr Leon
Flavia Cæſarienſis	Eboracum	Yorch
Valentia	Alta Caſtra	Edemburgo

*Catalogus Provinciarum , ac præcipuarum urbium
Orientis Imperii .*

Prævalitana	Scodra	Scutari
Epirus nova	Dyrrachium	Durrazzo
Epirus vetus	Nicopolis	Preveſa
	Corinthus	Coranto
Achaia	Athenæ	Setines
	Lacædæmon	Miſiſtrà
Greta	Cydonia	Canèa
Theſſalia	Lariſſa	Lariſſo
Macedonia	Theſſalonica	Salonichi
Dardania	Scupi	Uſchub
Dacia Mediterra-	Næſſus	Niſſa
nea		
Dacia Ripenſis	Oeſcus	Iſcar
Mœſia 1.	Viminiaſcum	Uſſemburg
Mœſia 2.	Martianopolis	Provas
Scythia	Tomi	Tomeſuar
Hæmimons	Adrianopolis	Adrianopoli
Thracia	Philippopolis	Filippopoli
		Rho-

190 G E O G R A P H I Æ

Rhodope	Traianopolis	Traianopolis
Europa	Constantinopolis	Constantinopolis
Pontus Polemoniacus	Neocæsarea	Tocat
Hellenopontes	Amasia	Amasia
Galatia	Ancyra	Anguri
Galatia Salutaris	Pessinus	Poscene
Paphlagonia	Pompeïopolis	Tarachinopolis
Honorias	Heraclea Ponti	Pendarachia.
Bythinia	Nicomedia	Isnigimid
Hellepontus	Cyzicus	Cizico
Phrygia salutaris	Pergamus	Pergamo
Phrygia Pacatiana	Apamia	Apamia
Lydia	Sardis	Sardes
Asia	Ephesus	Efeso
Insulæ	Rhodus	Rodi
Caria	Laodicea	Laodich
Lycia	Myra	Strumita
Pamphilia	Perge	Perge
Pisidia	Antiochia Pisidia	P.
Cilicia 1.	Cæsarea	Anazarbo
Cilicia 2.	Tharsus	Tarso
Cappadocia 1.	Mafaca Cæsarea	Sarmuz
Cappadocia 2.	Tyana	Tyanga
Armenia 1.	Sebastia	Synus
	Trapezus	Trabisonda
Armenia 2.	Militene	Malatia
Comagena Euphratenus	Samosata	Samusar
	Hierapolis	Aleppo
Oshœna	Edesca	Rhoccy
Mesopotamia	Nisibis	Nisibi

Sy-

L I B E R I V. 191

Syria	Antiochia	P. Antiochia
Cyprus	Salamis	Famagosta
Syria salutaris	Palmyra	Faid
Phœnice	Sidon	Said
Phœnice Libani	Damascus	Damasco
Palæstina 1.	Cæsarea Stratonis	Azoto
Palæstina 2.	Samaria	Napolsa
Palæstina Salutaris	Hicrosolyma	Gierusaléma
Arabia Petræa	Petra	Aruch
Augusta amnica	Pelusium	Damiata
Ægyptus	Alexandria	Alexandria
Arcadica	Memphis	Gran Cairo
Thebais	Thebe	Thebes
Libya inferior	Prætorium	Abreton
Libya superior	Cyrene	Barca.

C A P U T V.

De Præfidiis Imperii, & Urbe Roma.

TAnta Imperii Magnitudo sub Augusto, & Tiberio 25. Legionibus, sub Traiano, & Hadriano 30. firmabatur. Harum tres erant in Hispania, in Gallia quinque, ad Rhenum octo. in Pannonia ad Danubium duæ; in Mœsia item ad Danubium duæ. in Dalmatia duæ. in Syria ad Euphratem quatuor. Beryti ad mare duæ, in Ægypto duæ, aliquando tres, una ad Alexandriam, duæ ad minorem Nili Cataractæ juxta Syenen. Præterea in Urbe cohortes novem, aliquando XVI. qui Principem tuebantur, & Mille Batavi, partim equites, partim pedites pro custodia corporis, & aliquot Equites evocati qui circa cubiculum Imperatoris excubias agebant. Erant etiam cohortes IX. urbanae ad defensionem urbis. Ad has terrestres copias maritimæ classes accedebant IV. duæ maiores

iores Prætoriz, quarum una Misencensis, Raven-
nas altera: contabant singulæ navibus 250. & in
singulis singulæ legiones Misencensis Italiam, Si-
ciliam, Sardiniam, Gallias, Hispanias, Africam, &
Ægyptum tutabatur. Ravennas, Epirum, Macedo-
niam, Achaiam, Cretam, Cyprum, Pontum, totum-
que Orientem Syriam usq; Duæ minores una Fo-
rolii, in Ponto altera navium 40. Erant & classes
tres in Fluviiis, una ad Pharum, seu aram Britan-
nicam ad ostium Rheni, secunda in Danubio, ter-
tia in Euphrate contra Parthos.

Numerus verò militum, qui prædictis legio-
nibus, & cohortibus continebatur erat. millium
quadringentorum: totum verò præsidium ad limi-
tes Imperii constitutum erat: nam in pacatis Pro-
vinciis nulla ferme arx, & nullum præsidium
erat. Legiones verò non in Urbibus, sed in castris
versabantur, quò paratiores essent, & fortiores.
Quod verò ad Urbem Romam attinet, satius esset
silentio præterire, quam pauca dicere. ea enim
Roma fuit ut quid maius non vidit, nec visurus
est Orbis terrarum. in ea quid posset humana po-
tentia, & quo usque res humana ascendere pos-
sint Superi ostendere. ac ne nimium superbirent
homines, postquam ostensum est, deiecerunt. Et
quamquam varia Urbis fortuna fuerit, illud com-
pertum est Traiani ævo ad summum verticem
gloriz pervenisse, quamvis hanc laudem Con-
stantino tribuat Nazarius. Situs urbis ad Tiberim
a mari distans millia passum XVI. in medio Ita-
liæ, & totius Imperii. In initio quadrata, postea verò
omnino rotunda. Murus ab Ammone Geometra
dimensus est, repertusque mill. 21. alii mill. 36.
statuunt, nonnulli latioretm faciunt: ut ut fuerit
hoc ambitu tam magno montes septem contine-
bantur, regiones verò 14. compita 265. insulæ

46602, templa 424. fora 17. Suburbia excurrebant ad oppida Tibur, Oriculum, Ariciam, & Ostiam ad mare, & horum quædam ad XV. millia excurrebant. his verò spatiis insuita pene hominum multitudo continebatur. Et quidem, Frasiæ tempore, quò Roma ad fastigium creverat magnitudinis, decem milliones hominum Romæ ambitu concludebantur. Sub Augusto, anno urbis 752. censa sunt capita 4164000. at sequenti censu sub Augusto cum Claudio filio censa sunt, ut ait Eusebius, & Simon Cassius, Nonagies trecentena septuaginta millia: nimirum supra novem, milliones Tacitus sub Claudio, ait, cæsa 6900004. septem fere milliones. Nec id mirum videri debet cum ex toto Orbe ad Imperii sedem gentes confluerent, & serj, vicique manumissi cives vocarentur hinc eleganter Claudianus:

Hæc est, in gremium victos qua sola recepit,

Mætris, non domina vitæ, civesque vocavit,

Quos domuit.

Præterea vix fuit in Urbe sive dives, sive pauper, qui servum unum, aut alterum non haberet: Unus Pædianus quadrigentos domi habuit. Sub Vespasiano tanta lues fuit, ut singulis diebus 10. millia absumerentur. At nunc, proh rerum fatales vices, vix octoginta millia Romæ habitant: & hi ut plurimum exteri. Sed iam quis urbis decor fuerit, dicamus. Et sanè quis Fora Romana, quis templa, Basilicas, privatas ædes explicet: certe nihil Orbe munificentius, nihil sumptuosius fuit. Flumina per urbem 14. præcipuis alveis currebant. fontes ad summos montes erecti, ut inde dispergi aquæ potuissent, tanto sumptu, ut vix credi possit. Agrippa 700. lacus fecit, salientes 101. Castella 130. cloacæ pensili opere subternavigatæ, in quas septem amnes rapido cursu irruerunt.

fontes omnia purgabat. Thermae Antonianae ad publicum usum factae, fellas habere 1600. et lxxvi. poliroque marmore: Diocetiani vero duplures; & subfella, si non ex argento facta, fastidiebantur. Reliquum vero Thermarum corpus quale stratis, facile est edificere: Piscoinae, Porticus, Xystanemora, sphæisteria; regalia omnia, & admiranda.

Scaturant vero tanta multitudo, ut alterum mutuum populum diceret. Sed quid dico mutuum; Artificium, pretium, materies, virum egregiorum effigies satis loquebatur. Erant hic Aurei Colossi, Eburnei illie curules, & spatium Equorum, Leonum, vationumque animantium pretiosi greges. Adium privatorum hominum non minor quatuor jugeribus area erat: plurimae potentiorum urbes videbantur. Nec homines ex plebe erant, si plebs Romanus populus sit vocandus, cuius aedes ex marmore Africano, aut Alexandrino adornata non esset, & argentea epistomia aetnam non insisterent. Nec mirandum si Crassus ex solido auro teeta fecisse dicitur: Laquearia, & Cernationes ita dispositas, ut subinde patrum alia, atque alta facies succederet, & toties secta; quoties ferula murarentur: alias vero laqueatas eburneis scabulis posuisse, & generis, floribusque distinguisse: Si Fabricius Praefectus Mamurra totius suae domus parietes crustate & marmoris vestivit. Tandem ad deliciarum perventum est, ut non nisi gemmas calcare vellent. Nec mirum videri debet si tantae in urbe divitiae, cum quicquid in totis provinciis pretiosum esset, & magnificum in illam invehantur. Sic merito iactari potuerit Nero quod urbem, quam lateritiam invenerat, non marmoream modo, sed auream fecisset.

C A-

CAPUT VI.

De Neolithalia divisione.

EX quo in Orientem translatum Romæ Imperium sensim Romana res collabi cæbit: & diu variis fluctibus agitata tandem de fastigio decidua est, ut cum Imperio ipsa etiam Roma mortales vices experita sit, ut merito in Roma Romanam queramus, quare optimè Syncerus noster.

Quid querimus genus infelix sublapsa labare

Membra suo, cum regna palam moriantur, & urbes.

Post igitur varias a Barbaris partitiones factas, in hæc membra tandem coaluit: nimirum Pontificiam ditionem, Regnum Neapolitanum, Venetorum Republicam, Genuensium, & Lucensium, Etruræ Ducatum, Pedemontii Principatum, Ducatum Mediolanensem, Mantuæ, Mutinæ, & Parmæ Ducatus, aliaque minora dominia, quæ Feuda Imperialia appellant. De singulis dicendum.

Prima pars, quæ post Alpes occurrit est Pedemontium, quæ regio dives, & ferax Sabaudæ parentis caput Augusta Taurinorum *Torino* Ducis sedem pentagona arcè munita, vivèrioque amplissimo ornaia. urbes reliquæ *Carinianum Carignano*: ad *Duriam* amnem *Susa*, eo sita loco in *Salassa* valle, ubi in geminas partes se via dividit, quarum una in Galliam, altera in Allobroges ducit. Augusta Prætoria, in tuta in edito colle in ipso aditu *Valis Salassorum Val d'Agosta* ad septem amnem *Scitia*, *Vercollæ*, urbs munita, & magnifica, *Vercollæ*. *Mondovi* populosa, & dives in colle ad *Ellam* amnem, qui cum longe in *Tanarum* ruit: cui *Asta* valido muro cincta apposita est.

Est in Pedemontio Salutij Marchionatus, qui à Sabauda occupatus, ab Henrico IV. receptus: mox redditus permutatione Brassanzæ Provinciæ. urbs caput Salucii, *Saluzzo*, & *Carmagnola*. Ad Sabaudâ spectat Niceæ comitatus ab urbe Nicea *Nizza* à Massiliensibus cõdita, celeberrimo Emporio, & arce munitissima, quæ egregie contra Turcas stetit anno 1543. non longe est *Villa franca* portu insignis, ubi olim Equites Divi Lazari, quorum Magister Dux ipse, geminas triremes habebant. Equitum insigne Crux viridis.

Sequitur ora Maritima, seu Genuensis ditio. *La Riviera di Genova*, quæ omnem Liguriæ antiquæ littoralem tractum occupat. Caput est Genua, quam à Genuo Herculis filio conditam ferunt, alii Ianuam vocant à Iano, vel quod Ianua sit Italiæ. Urbs est Elegantissima, dives & olim tota Europa celeberrima; quippe quæ dominationem ad Tanaim usque, & Syriam extenderit. nunc illi patet Corsica, Capraria insulæ, & omnis Liguriæ ora. Republicam Dux administrat, qui creatur in biennium, quo exacto fit Procurator D. Georgii cum annua pensione scutorum 500. Oppida ad Occidentem sunt Albium Intemelium *Vinsemiglia*: non longe in edito colle Augusti trophæa *Torbia*. mox *Bovo*, *Maurizio*, & *Albenga*: inde yada *Sabatia Savona*, ubi Alpes desinunt, & incipit Apenninus, olim Episcopalis, & libera: nunc Genuensibus patet: Ad Orientem, ad Tiguliam amnem Segesta Tiguliorum *Sestî* oppidum Episcopale. Lunæ portus *Spezia*, & ad Macram *Serezana Sarzana* munitum oppidum *Ethruziæ* pars. Sunt in Liguria Monzei Dynastia, *Monaco* Massiliensium colonia. *Grimaldis* Dominis patet: & statione, & arce nobile oppidum: & *Finalis* olim *Carettorum*, sed anno 1602, ab Hispanis occupata:

armamento, & milite firmata est.

Trans Apenninum Pedemontium inter, & Venetiam ditionem est Mediolanensis Ducatus, cujus caput Mediolanum, amplissima urbs, & omni ævo nobilissimæ quæ cum tota ditione suis olim ducibus paruit, qui Vicecomites appellati, primusque fuit Otho anno 1272. at anno 1395. Galeatius Dux titulo donatus. mortuo Philippo ultimo Duce, Galli jure ad Aurelianum Ducem devolutum, qui Valentinus Philippi sororis filius erat, atebat: at Sforza, qui Philippi Notham Blancam nomine duxerat, Ducatum occupavit. mox hoc extincto, à Gallis captus, à Carolo V. Austriaco receptus, & una cum Ducato Castellæ regno adiectus est. urbes præcipue trans Padum, Alexandria à Palea cognominata ad Borbiam amnem munita, & Derona *Tortona* firma arce munita. Cis Padum Novaria *Novara* in colle modico sita. *Mortara* latum oppidum, & munitum: Ticinum, quod & Pavia *Pavia* ad Ticinum amnem ad quæ pugna inter Romanos, & Pænos in ingressu Annibalis in Italiam fuit. Oritur Ticinus ab Alpium iugo, cui nomen Divo Gotardo. transitque per Verbanum lacum. Comum Plinio alumno nobile. Cremona Romanorum colonia, & ad Dadum Valentia. Cæterum Mediolanum muro, & vallo cum arce valida munitissimum est: ambitu patet milibus. opificum fertissimum, & rerum omnium abundans: Templum princeps, ex ruinis Herculei fani ædificatum tota Europa nobilissimum est.

Trans Padum, & Liguriam juxta, est Mons Ferratus Marchionatus institutus ab Othone II, quem Palæologa gens tenuit ad annum 1534, quo virili sexu extincto Imperatoris hujus gentis Hæres dicitur à Carolo V. Mantuz Dux. Regio montana est perpetuis jugis extenta, quam læva Ta-

narus, dextra Padus alluit, læva, amœna, & ferax
 expur ad Padi ripam Casale D. Evasti Marchio-
 num olim sedes cum arce munitissima, quam
 nunc Galli tenent. ad Tanari ripam est Alba Põ-
 peia *Albat* totius montis Ferrati præcipua, & po-
 pulosa. Inter Padum, & Liguriam est Ducatus
 Parmæ, & Placentiæ: quem Paulus III. Aloisio
 Farnesio attribuit anno 1545, Camerino, & Nepe-
 que prius illi beneficiario jure dederat, Ecclesiæ
 restituit. Parma ad amœnam Parmam, qui ex A-
 pennino oritur, urbs est ædificiis splendida. Lyceo
 docta, castrisque munita. Placentia, *Piscenza* ad
 ostium Trebia in Padum influentis ab ipsoque
 Pado M. passus distat, splendida item est, & amœ-
 na.

Ad Orientem est Mutinæ Ducatus, cui etiam
 spectat Regii dynastia. Mutina, *Modena* urbs no-
 bilis ad Fessæ, & Panari commercium extructa
 non procul ab antiquæ Mutinæ ruinis. In foribus
 principis Ecclesiæ visuntur è marmore statua
 Adami, & Evæ. Regium Lepidi *Reggia di Lombar-
 dia*, posita urbs in solo fertili, & amœno, condita
 ab Emilio Lepido anno Christi 188. Subest Du-
 ci etiam Borselli Castellum beneficiario jure à
 Mantuæ Duce acceptum: & pars Grassignanæ val-
 lis. Cæterum Dux est Atestina, sive Estensis fami-
 liæ, quæ diu Ferrariæ Ducatum obtinuit, donec
 anno 1598. cum hæres masculus deficeret, Cle-
 mens VIII. Ecclesiæ restituit. Est etiam circa hos
 tractus Mirandulæ, & Concordiæ olim Comites,
 nunc Duces, è Cõstantii filia aliqui ortos putant:
 alij à Pico sive Mutinensi clarissimo, qui floruit
 anno 1110. certum est Franciscum Picum circà
 annum 1310. à Ludovico IV. Cæsare Vicarium
 creatum, & posteros à Federico III. comites fa-
 ctos. Mirandulæ est in planitie vini, frumentique
 fera-

acordia verò ad Seciæ ripam,
 dum est Mantuana ditio Ducatus rē-
 ta. Caput Mantuæ urbs antiquissima
 medio lacus, quem Mincius Manzo ꝑ
 egressus facit, ampla est, ædificiis
 ce munita: olim populorum frequēs,
 postquam eam Germani superioribus
 ati sunt, infrequens. Dux ex Impera-
 gæ familia, olim Marchio, dux factus
 anno 1530. Ad hunc quoque spectat
 omnium, & Mons Ferratus, ut dixi-

Venetorum ditio, quæ inter Mantua-
 Mediolani Ducatum, Alpes, & Adria-
 est: illius partes sunt Histria, Forum
 cha Trevisana, Brixienſis, Bergomen-
 nsis ager. Histria peninsulæ formam
 sinum Tergestinum, & Carnarium, à
 e Alpibus veluti muro cingitur. col-
 lei feraces, valles lætæ pascuis, & fru-
 ces præcipuè Pola, Parentium *Parentz*
 situm, portu, & munimento nobile,
Capo d'Histria à Iustino posita in Egri-
 ontinente mari jactu distincta. Cæte-
 x pars maior Venetiæ, reliqua Au-

lii sic dictum ab urbe *Fero Julia* cele-
 à Cæsare dicta, qui illuc Coloniam
 regio, & Cæli salubritate, & solo irri-
 que nobilis, ferax item, & pecorum
 que abundans. Metropolis olim A-
 manis condita, ut Emporium esset in-
 tentes, & validum contra Barbaros
 lum, templis ædificiis, theatro tam
 a Roma diceretur. Urbis Episcopus
 um Venetiæ, cum Histriæ usque ad

tempora Pauli Patriarchæ qui Longo
 immanitatem metuens se, omnemque
 suppellectilem, & Vasa Sacra in Gradum
 deiecit, distulitque Gradenfis Patriarchatus
 anno 1050. auctoritate Leonis IX. Gra-
 riarchatus Venetias translatus fuit.
 Aquileia post trieni obsidibus ab Attila
 rege capta, & eversa circa annum 452.
 hominum milibus, cæteris fuga elapsis
 in insulam. Distabat Aquileia a mari
 ad quam adverso amne Natifone navis
 mox ab Urbe ad Nauportum per Ocracum
 humillimam curribus merces vehebatur
 per Savaum in Illyricum. Hac via Argonau-
 tum ab Euxino in Adriaticum nau-
 nimirum ex Istro in Savaum mox per Istriam
 hinc naviterrestri itinere in Natifonem
 per hunc in Adriaticum. navigasse veteres
 bo, & Plinius clarissimè affirmant. Nun-
 lii caput Udenum *Udine* urbs ampla, divi-
 nita, amnique Torno duplici fossa adiun-
 quæ urbes *Forum Iulii Città di Friuli*; *Cividale*
Tergeste Trieste, quæ duæ urbes Austriae
 nationis. præterea Arces validæ. Palmarum
 discæ à Venetis contra Turcas extructæ
 Aquileiæ æstuarium Gradus insula, quæ
 quens. inter Gradum, & Aquileiam Soranus
 nis *Lixenzo*, ad quem Odoacer à Theodoricis
 victus est. iuxta dextram fluvii ripam cætera
 ma via est à Romanis strata per Alpes
 Pannoniam ducebat per Hemonam *Colubiana*
Lubiana: via etiam nunc apparet, appellatur
Via Lubiana. Sequitur ad Meridiem, & Carinthiam
 Marcha Trevisana ab Urbe Trevitio apud
 Hæc regionis caput vulgò *Treviggi* adificata
 zens, & opibus, fontibusque irrigua. hic

Gothorum rex natus. hic post Gothos Longobar-
 dorum Marchiones sedem habuere. Urbes præci-
 puz Patavium *Padova* ab Antenore condita, Ve-
 neci illam propugnaculis munivere anno 1318.
 occupaverunt verò anno 1404. flos, & decus est
 urbium literarum Asylum. & agri fertilitate no-
 bilissimum. Palatium in ea Henrici Imperatoris,
 ubi jus dicitur. Verona inter Europæ pulcherri-
 mas, Venetis reddita anno 1517. In Veronenfi
 agro arx Limacum. Vicentia ad radices collis sita
 non tam elegans: est tamen in ea Magnificum Pa-
 latium. Sunt etiam in montibus *Feltro*, & *Belluno*.
 Est etiam in hoc tractu Tridentum, cuius Episco-
 pus est Imperii princeps, urbs cum suo agro par-
 tum Episcopo, partim Austriacis partemque Ger-
 manicè, & Italicè loquuntur. Nullæ in Europa di-
 siores argenti fodinæ, quam in Agro Tridentino.

In Lombardia transpadana Venetæ ditionis
 Brixia *Brescia* ad radices Alpium sita opulenta,
 & civium frequentia nobilis, Venetis reddita à
 Francisco I. Galliarum rege anno 1517. Bergomum,
Bergamo ampla item civitas ad Alpes versus Me-
 diolanum posita: *Crema*, & *Peschiera* munimentis
 insignes. Superest ut urbem ipsam totius ditionis
 caput Venetias describamus. Iacent Venetæ in
 ultimo recessu Adriaci maris in latitudine Bo-
 reali 45.23, illas stagnantes aque molliter alluunt,
 quas maris ætus ex Oriente assurgens, & mox ce-
 labens commovet, agitatque. hic verò aggeris
 flexu longe producto removetur, & non nisi quin-
 que ostiis quibus agger interruptitur admitti-
 tur. Ex æstuariis 450. maiores, minoresque Euripi
 variis flexibus, ac Mæandris urbem totam inter-
 currentes 60. insulas ita ambiunt, ac dividunt, ut
 pedibus, aut cymbis quaqua versum ire licet, & quis
 pontium naviumque numerus est. Celeberrima

est Divi Marci Basilica, cuius pavimentum ex tessellato marmore. turris lata pedes 40. alta 230. Est in ea thesaurus, in quo 12. regis coronæ, totidemque thoraces ex auro solidi, Adamantes, Pyropi, uniones innumeri: Ducalis insula in cuius apice præter cæteras gemmas, est Carbinulus pretiosissimus. Sunt præterea in urbe turres 214. foga 53. fontes publici 148. statuar marmoreæ 164. æreæ 23. Equi 9. portæ æneæ 10. Navis Bucensaurus in Nautico armamentario, quod quidem instructissimum est. Venetorum Respublica circa annum 430. sic cepit: cum Barbari omnem regionem vastarent Foroiulienteses, & Pavini in proximas insulas, atque quæsiâ ferre ceperunt. mox Respublica adolevit, & per annos 230. sub Tribunitia potestate fuit: donec anno 607. Paulutius Anastasius Dux, & Respublicæ caput constitutus.

C A P U T V I I.

De Meridionalibus Italiae Provinciis.

EXpositis iam, quæ ad Septentrionem sunt provinciæ, Meridionales super sunt exponendæ. Prima est Etruria, scilicet magnus Tusciae Ducatus. Tusci autem antiquitus dicti à sacrificando, cum veteribus temporibus pone ipsos Sacrorum peritia, & aurspicina. fines regionis sunt Macra amnis, & Mutinensis, & Bononiensis ager, Umbria, Romanus Ager, & Tyrrhenum mare. Post Imperii occasum Marchionibus parvis, qui Adelberis appellati, potentesque tota Italia fuere; captaque Romana arce dñi Ecclesiam vexarunt: mox tres Respublicæ Florentina, Senensis, & Pisana, quæ dñi armis valere. postea in unum principatum coaluere. Primus qui dominationis fundamenta iecit.

scit, fuit Cosmus Medicus civis Florentinus, qui mercaturam exercendo per omnem Europam, & auctus divitiis Baltasaris Cosse familiae sui, qui Ioan: XXIII. fuit, ad tantas opes devenit, ut Crassus sui temporis diceretur. obiit anno 1454. Alexander deinde Medicus anno 1530. Clementis VII. Nepos Ducis titulus adeptus est: qui Caroli V. partes secutus, generique factus, Magnus Etruriae Dux à Pio IV. rensciatus est. Dicionis caput Florentia, Arno fluvio, splendidissimis aedificiis, magnis opibus vel ex Syllae, Mariique ævo nobilis. Præterea ad Arnum Pisæ Pise à Pisis Peloponnesiacis ortæ. Ager fecundus, ac infrequens: urbs olim nobilis Sardiniae domina, at classe à Genuensibus deleta, anno 1119. de magnitudine deiecta est. capta à Florentinis anno 1402, mox à Carolo VIII. Galliae rege libertate donata anno 1499. iterum capta in Medicorum principatum coaluit. Tertia est Sena urbs ampla, sed item infrequens, academia, ut Pisæ, & Archiepiscopatu nobilis. hæc cum Senensi agro, & Ilva insula Mediceo attributa à Carolo V. Beneficiario iure. Radicotanum, & Burgum S. Sepulchri ab Ecclesia item beneficiario iure haber. Reliquæ urbes sunt Arretium *Arezzo*, Volaterræ, Pistoria, *Priseia*, Cortona, & Liburnus portus *Livorno*, à quo naves Liburnæ appellatæ, olim Herculis Labronis. Locus est munitus, & Emporio celebris. Sunt præterea in Etruria, litore Populonia *Piombino* cum portu in interiori sinu, prærupti, excelisique promontorii, Navale *Porto Baratta*, Telamon ab uno Argonautarum dictus, Orbetellum, & Herculis portus in Argentario monte, qui instar peninsulae in mare prorumpit: quæ arces ad Hispanum pertinent, firmoque præsidio tenentur,

Est etiam in Etruria Lucensis respublica; Luca, *Luca*, Colonia ex Bononiensibus ducta anno 178. agro aspero montibus, ex quibus vix anno-na ad sex menses colligitur. urbs 11. propugnacu-lis munitur. & vallo, cuius ambitus passum 3000. in quo frequentes, proceræque populi gratana umbram præbent. hortis item amœna. Rempu-blicam nobiles regunt: Episcopus Cruce utitur, & pallio, subestque soli Pontifici Romano. Est Præ-terea Dynastia Massa, & Caserta, cuius Domini ex familia Cybo, ex qua Summi Pontifices Boni-facius IX, & Innocentius VIII: regio montana & marmore ditissima.

Succedit ditio Ecclesiastica, quæ Romano Pon-tifici paret. cuius partes sunt litus Romanum ab Herculis portu ad Terracinam, divisum in D. Pe-tri Patrimonium, & Agrum Romanum, *Campagna di Roma*; Ductus Spoleti, Perugia, & Urbini, Marcæ Anconitanæ, Flaminia, *Romagna* cum Fer-rariæ Ducatu. Patrimonium à Matilde Etruriæ domina Ecclesiæ Legatum: urbes in eo Viter-bium, ubi olim concilia Etrusci habebant. *Suana Senens* ad Armeniam annem *Fiore*. Castrum, Ducis Parmæ, dirutum superiori bello inter Pon-tificem, & Parmensem. Forum Aurelii, *Montalto*, *Aquapendente*, *Orvieto*, Braccianum, & Pitiglianæ Urbinorum familiarum quorum absolutum domi-nium. ad litus Centum Cellæ à Traiano condita, *Civita Vecchia*. In portu centum cellæ toti-dem triremibus excipiendis, unde portui nomen: in quo etiam nunc Pontificiæ triremes stationem habent. In Agro Romano Urbs Roma, quæ ut olim Imperatorio, sic nunc Pontificio jure domi-na gentium, rituumque Sacrorum magistra. Ti-bur *Tivoli*, Ansur, *Terracina*; ad ostia Tiberis olim ostia. Sunt etiam noti Tusculani colles, ubi Cicæ-

renis villa *Frascati*, quibus nihil in toto orbe tum hortorum amoenitate, & cultu, cum fontium ornatu, atque elegancia, magnificentius, sunt etiam prope Auxur Pontinæ Palades, quas summo conatu Cæsar in mare deduxit, ut aëris vitium ab illis ortum amoveret.

Ad Septentrionem versus Apenninum est Ducatus Spoletinus, qui partem Umbrorum, & Sabinorum complectitur, ab Urbe Spoletico, Vilumbrozum olim caput. quæ Annibali fortiter resistit: & in qua ex muliere vir factus, ut ait Livius. Logobardorum reo eius dominus Dux dictus. sita est urbs non longe à Clitumno. reliquæ urbes *Rieti, Norcia, Amelia, Foligno, & Assisium Assisi* in colle situm inter amnes Tinam, & Clasium, *Chiuglo, D. Francisci* natale solum. Ad lævam Tiberis ripam est Perusia *Peruggia*, cuius Ducatus inter Tiberim, & Etruriam jacet, pars olim Etruriz. urbs est à Fabio Maximo diu vexata, à Totila VII. annis obsessa, est tamen adhuc, culta, frequens, munita, & Academia celebris, ad Occasum mill. VIII. est Thrasimenus, *Lago di Peruggia* ad quem sub Flamino, secunda Romanorum clades ab Annibale.

Marche Anconitana ab Ancone dicta, ubi sedes olim Marchiones habebant: qui etiam Firmiani à Firmio nuncupati sunt. sita est inter novum Samnium, Spoletanum, & Urbinatem Ducatum; Superoque mari à Septentrione alluitur. regio collium fertacitate nobilis: gens armis, & agricultura vacat. Urbes præcipuæ: *Ancona*, quæ sub Cumenio promontorio, cubiti instar in mare excurrente sita, Emporio, & portu nobilis. Firmium, olim provincie caput, *Fermo*, dicta etiam Colonia Augusta. *Macerata*, ubi nunc Legati sedes, & *Academia*; *Sansoverino* è ruinis Septempedæ adificata.

Scatur. Ricinetum *Recanati*. ad Musonem in colle Auximū *Osno*. Inter Ricinetum, & mare non longe à Musone in edito colle est Fanum D. Mariz Lauretanæ valido muro cinctum ab Alexandro, Julio, & Sixto V. Pont. Max. quo in Fano ædificula est in qua Nazarethi B. Virgo genita, educata, Deique Mater facta est: figuræ quadrangulæ è vulgati lapide: rectum cameratum, ac picturis domus mysteria referentibus adornatum. ædicolæ longitudo pedum 40. lat. 20. alti 21: duo parietes Meridiano exactè insunt. in medio unius parietis janua vulgaris: ad lævam armariolum ad dextram fenestra, è cuius regione caminus: inibi Ioculamentum infigne, in quo D. V. effigies cedrina, sed fumo denigrata visitur. Hanc Domum anno 309. D. Helena templo insigni exornavit. verum anno 1291. cum Palæstina à Barbaris occupata esset, divino nutu in Dalmatiam ædes translata, hinc tres post annos, mensesque novem in Picenum delata, ubi per menses 8. *Recanati* mansit, mox in monte, tandem anno 1295. stetit in agro viduz Lauretanæ, ubi nunc summa Christianorum veneratione, pioque cultu colitur.

Ad Occidentem est Urbini Ducatus, cuius caput Urbinum: urbs elegantissima, cui arx imminet Ducum olim sedes, ita ædificata: ut in turres, & rectum equo conscendi possit: conclavsa sunt 373. ampla, & magnifica: ubi nobilissima Bibliotheca. ad Mare est Senogallica satis munita: non longe Hasdrubalis montis cui ab illius cæde nomen: in qua 50000. Perunorum cecidere. Ad Metauri *Metro* sinistram ripam Forum Sempronii *Fossabrone*, ubi Totila à Narsete profligatus. ad litus Fanum à Totila eversum, & à Belisario restitutum, Pisaurum *Pesaro* celebre Emporium: in palatio quod quondam Ducis fuit, instructissimum æt armamentarium.

Hoc

Hoc tractu superato sese offert Romaniola, *Regnum*: sic dicta ob insignem erga Romanos Pontifices fidem, continet Flaminiam antiquam à Flaminio Consule appellatam, qui Flaminiam viam in hac regione munivit: & partem Æmiliæ item ab Æmiljo nuncupatæ. regio campestris, & ferax; cuius metropolis Ravenna, urbs antiquissima Piceni olim caput, imo Occidentalis Imperii sub Honorio, & Regni Gothorum; his verò à Natsete cinctis, Hexarchatus constitutus est: Duravitque usque ad tempora Leonis III. cum capta ab Aristulpho Longobardo: tandem à Pipino recepta Pontifici tradita est: splendida quondam ædificiis, populo frequens, opulenta, & mercatu celebris. at post cladem à Ludovico XII. Francorum rege illatam anno 1512. de veteri splendore multum amisit. Sunt etiam urbes præcipuæ Ariminum, *Rimini* in cuius foro lapis est. ex quo coniectionem habuisse ad milites è Gallis redeuntem Cæsarem ferunt. Juxta Ariminum pons est in amne ab urbe dicto, qui urbem suburbio, viamque Flaminiam Æmiliæ copulat: totus è marmore, porioque opere ad latera munitus lat. ped. 15. long. 200. ab Augusto caprus, à Tiberio mox absolutus. Casena satis frequens, ubi olim Malacæ stæ dominati sunt: Quorum in Bibliotheca aditu hoc symbolum legitur: *Elephas Indus non curat culicem*. Faventia *Favenza*, Forum Livii, *Forlì* Imola, & in mediterraneis Bononia, urbs splendida frequens, & longis porticibus exornata. ager pascuis, frumento, vinoque nobilis, & collibus æmœnus.

Ad Padum situs est Ferrariæ ducatus à Mathilde circa annum 1195. Ecclesiæ donatus: mox à Pontificibus Areltins Marchionibus concessus, quibus antinquis ad Ecclesiam rediit anno 1528. urbs

Fer-

190 G E O G R A P H I Æ

Rhodope	Traianopolis	Traianopolis
Europa	Cōstantinopolis	Costantti- nopolis
Pontus Polemo- niacus	Neocæsarea	Tocat
Hellenopontes	Amasia	Amasea
Galatia	Ancyra	Anguri
Galatia Salutaris	Pessinus	Poscene
Paphlagonia	Pompeiopolis	Tarachito- poli
Honorias	Heraclea Ponti	Pendarac- chia.
Bythinia	Nicomedia	Isnigimid
Hellepontus	Cyzicus	Cizico
Phrygia salutaris	Pergamus	Pergamo
Phrygia Pacatiana	Apamia	Apamia
Lydia	Sardis	Sardes
Asia	Ephesus	Efeso
Insulæ	Rhodus	Rodi
Caria	Laodicea	Laodich
Lycia	Myra	Strumita
Pamphilia	Perge	Perga
Pisidia	Antiochia Pisi- dia	P.
Cilicia 1.	Cæsarea	Anazarbo
Cilicia 2.	Tharsus	Tarso
Cappadocia 1.	Mafaca Cæsarea	Sarmuz
Cappadocia 2.	Tyana	Tyanga
Armenia 1.	Sebastia	Synus
	Trapezus	Trabisonda
Armenia 2.	Militene	Malaria
Comagena Eu- phratis	Samosata	Samusar
	Hierapolis	Aleppo
Oshœna	Edesca	Rhocy
Mesopotamia	Nisibis	Nisibi

Sy-

L I B E R I V. 191

Syria	Antiochia	P. Antiochia
Cyprus	Salamis	Famagosta
Syria salutaris	Palmyra	Faid
Phœnice	Sidon	Said
Phœnice Libani	Damascus	Damasco
Palæstina 1.	Cæsarea Stratonis	Azoto
Palæstina 2.	Samaria	Napolsa
Palæstina Salutaris	Hierosolyma	Gierusalème
Arabia Petræa	Petra	Aruch
Augusta amnica	Pelusium	Damiata
Ægyptus	Alexandria	Alexandria
Arcadica	Memphis	Gran Cairo
Thebais	Thebe	Thebes
Libya inferior	Prætorium	Abretou
Libya superior	Cyrene	Barca.

C A P U T V.

De Præfidiis Imperii, & Urbe Roma.

Tanta Imperii Magnitudo sub Augusto, & Tiberio 25. Legionibus, sub Traiano, & Hadriano 30. firmabatur. Harum tres erant in Hispania, in Gallia quinque, ad Rhenum octo. in Pannonia ad Danubium duæ; in Mœsia item ad Danubium duæ. in Dalmatia duæ. in Syria ad Euphratem quatuor. Beryti ad mare duæ, in Ægypto duæ, aliquando tres, una ad Alexandriam, duæ ad minorem Nili Cataractæ juxta Syenen. Præterea in Urbe cohortes novem, aliquando XVI. qui Principem tuebantur, & Mille Batavi, partim equites, partim pedites pro custodia corporis, & aliquot Equites evocati qui circa cubiculum Imperatoris Excubias agebant. Erant etiam cohortes IX. urbanae ad defensionem urbis. Ad has terrestres copias maritimæ classes accedebant IV. duæ majores

iores Prætoriz, quarum una Misenenſis, Raven-
 nas altera: contabant ſingulæ navibus 250. & in
 ſingulis ſingulæ legiones Miſenenſis Italiam, Si-
 ciliam, Sardiniam, Callias, Hiſpanias, Africam, &
 Ægyptum tutabatur. Ravennas, Epirum, Macedo-
 niam, Achaïam, Cretam, Cyprum, Pontum, totum-
 que Orientem Syriam uſq; Duæ minores una Fo-
 rojulii, in Ponto altera navium 40. Erant & claſſes
 tres in Fluviiſ, una ad Pharum, ſeu aram Britan-
 nicam ad oſtium Rheni, ſecunda in Danubio, ter-
 tia in Euphrate contra Parthos.

Numerus verò militum, qui prædiſtis legio-
 nibus, & cohortibus continebatur erat millium
 quadrigentorum: totum verò præſidium ad limi-
 tes Imperii conſtitutum erat: nam in pacatis Pro-
 vinciiſ nulla ferme arx, & nullum præſidium
 erat. Legiones verò non in Urbibus, ſed in caſtris
 verſabantur, quò paratiores eſſent, & fortiores.
 Quod verò ad Urbem Romam attinet, ſatius eſſet
 ſilentio præterire, quam pauca dicere. ea enim
 Roma fuit ut quid maius non vidit, nec viſurus
 eſt Orbis terrarum, in ea quid poſſet humanæ po-
 tentia, & quo uſque res humanæ ascendere poſ-
 ſint Superi oſtendere. at ne nimium ſuperbirent
 homines, poſtquam oſtenſum eſt, deiecerunt. Et
 quamquam varia Urbis fortuna fuerit, illud com-
 pertum eſt Traiani ævo ad ſummum verticem
 gloriæ perveniſſe, quamvis hanc laudem Con-
 ſtantino tribuat Nazarius. Situs urbis ad Tiberim
 a mari diſtans millia paſſum XVI. in medio Ita-
 liæ, & totius Imperii. Initio quadrata, poſtea verò
 omninò rotunda. Murus ab Ammone Geometra
 dimenſus eſt, repertuſque mill. 21. alii mill. 36.
 ſtatuunt, nonnulli latioreſ faciunt: ut ut fuerit
 hoc ambitu tam magno montes ſeptem contine-
 bantur, regiones verò 14. compita 265. inſulæ

46602, templa 424. fora 17. Suburbia excurrerant ad oppida Tibur, Oriculum, Ariciam, & Ostiam ad mare, & horum quædam ad XV. millia excurrerant. his verò spatiis infinita pene hominum multitudo continebatur. Et quidem Fræiani tempore, quò Roma ad fastigium creverat magnitudinis, decem milliones hominum Romæ ambitu concludebantur. Sub Augusto, anno urbis 752. censa sunt capita 4164000. at sequenti censu sub Augusto cum Claudio filio censa sunt, ut ait Eusebius, & Simon Cassius, Nonagies trecentena septuaginta millia: nimirum supra novem, milliones Tacitus sub Claudio, ait, censa 6900004. septem fere milliones. Nec id mirum videri debet cum ex toto Orbe ad Imperii sedem gentes confluerent, & serji, vicique manumissi cives vocarentur hinc eleganter Claudianus:

*Hæc est, in gremium victos qua sola recepit,
Matris, non domina vi tu, civesque vocavit,
Quos domuit.*

Præterea vix fuit in Urbe sive dives, sive pauper, qui servum unum, aut alterum non haberet. Unus Prædianus quadringentos domi habuit. Sub Vespasiano tanta lues fuit, ut singulis diebus 10. millia absumerentur. At nunc, proh rerum fatales vices, vix octoginta millia Romæ habitant: & hi ut plurimum exteri. Sed iam quis urbis decore fuerit, dicamus. Et sanè quis Fora Romana, quis templa, Basilicas, privatas ædes explicet: certe nihil Orbe munificentius, nihil sumptuosius fuit. Flumina per urbem 14. præcipuis alveis currebant. fontes ad summos montes evecti, ut inde dispergi aquæ potuissent, tanto sumptu, ut vix credi possit. Agrippa 700. lacus fecit, salientes 101. Castella 130. cloacæ pensili opere subternavigatæ, in quas septem amnes rapido cursu irruerant.

fontes omnia purgabat. Thermae Antonianae ad publicum usum factae sellas habuere 1600. et laevi, poliroque marmore: Diocetiani vero duplo plures, & subsellia, si non ex argento facta, fastidiebantur. Reliquum vero Thermarum corpus quale fressis, facile est cōsiderere: Piscoinae, Porticus, Xystancinosa, sphaeristeria, regalia omnia, & admiranda.

Statuaturam vero tantae multitudinis, ut alterum murum populum diceret. Sed quid dico murum? Artificium, pretium, materies, virum egregiorum effigies satis loquebatur. Erant hic Aurei Colossi, Eburnei illuc curules, & spatium Equorum, Leonum, variorumque animantium pretiosi greges. Adium privatorum hominum non minor quatuor jugeribus area erat: plurimae potentiorum urbes videbantur, Nec hominum plebs erat, si plebs Romanus populus sit vocandus, cuius aedes ex marmore Africano, aut Alexandrino adornata non esset, & argentea epistomia aquam non infunderent. Nec mirandum si Crassus ex solido auro lecta fecisse dicitur; Laquearia, & Connationes ita dispositas, ut subinde partem alia, atque alia facies succederet, & toties lecta, quoties ferula murarentur: alias vero laqueatas eburneis subulis posuisse, & gentis, floribusque distinguisse: Si Fabrorum Praefectus Mamurra totius suae domus parietes crusta lecti marmoris vestivit. Tandem eo deliciarum peruentum est, ut non nisi gemmas calcare vellent. Nec mirum videri debet si tantae in urbe divitiae, cum quicquid in totis provinciis pretiosum esset, & magnificentum in illam invehabatur. Sic merito iactari potuerit Nero quod urbem, quam lateritiam invenerat, non marmoream modo, sed auream fecisset.

CAPUT VI.

De Nova Italia divisione.

EX quo in Orientem translatum Romæ Imperium sensim Romana res collabi cædit: & diè variis fluctibus agitata tandem de fastigio decidit. Da est, ut cum Imperio ipsa etiam Roma mortales vices experita sit, ut merito in Roma Romanam queramus, quare optimè Syncerus noster.

Quid querimus genus infelix sublapsa labare

Membra suo, cum regna palam moriantur, & urbes.

Postigitur varias a Barbaris partitiones factas, in hæc membra tandem coaluit: nimirum Pontificiam diuisionem, Regnum Neapolitanum, Venetorum Rempublicam, Genuensium, & Lucensium, Etruræ Ducatum, Pedemontii Principatum, Ducatum Mediolanensem, Mantuæ, Mutinæ, & Parmæ Ducatus, aliaque minora dominia, quæ Eeuda Imperialia appellant. De singulis dicendum.

Prima pars, quæ post Alpès occurrit est Pedemontium, quæ regio dives, & ferax Sabaudò patet caput Augusta Taurinorum *Torino* Ducis sedes pentagona arcè munita, viverioque amplissimo ornata. urbes reliquæ *Carinianum Carignano*: ad *Duriam* amnem *Susa*, eo sita loco in *Salassa* valle, ubi in geminas partes se via sudit, quarum una in Galliam, altera in *Allobroges* ducit. *Augusta* Prætoria, in tuta in edito colle in ipso aditu *Valliæ Salassorum Val d'Agosta* ad Septem amnem *Setia*; *Vercollæ*, urbs munita, & magnifica, *Vercellæ*; *Mondovæ* populosa, & dives in colle ad *Ellam* amnem, qui cum longe in *Tanarum* ruit; cui *Asta* valido muro cincta apposta est.

Est in Pedemontio Salutij Marchionatus, qui à Sabauda occupatus, ab Henrico IV. receptus: mox redditus permutatione Brassanz Provinciaz. urbs caput Saluciu, *Saluzzo*, & *Carmagnola*. Ad Sabauda spectat Nicez comitatus ab urbe Nicea *Nizza* à Massiliensibus cõdita, celeberris Emporio, & arce munitissima, quæ egregie contra Turcas stetit anno 1543. non longe est *Villa franca* portu insignis, ubi olim Equites Divi Lazari, quorum Magister Dux ipse, geminas triremes habebant. Equitum insignæ Cruz viridis.

Sequitur ora Maritima, seu Genuensis ditio. *La Riviera di Genova*, quæ omnem Liguriæ antiquæ litoralem tractum occupat. Caput est Genua, quam à Genuo Herculis filio conditam ferunt, alii Ianua vocant à Iano, vel quod Ianua sit Italiæ. Urbs est Elegantissima, dives & olim tota Europa celeberrima; quippe quæ dominationem ad Tanaim usque, & Syriam extenderit. nunc illi parat Corfica, Capraria insulæ, & omnis Liguriæ ora. Rempubliacam Dux administrat, qui creatur in biennium, quo exacto fit Procurator D. Georgii cum annua pensione scutatorum 500. Oppida ad Occidentem sunt Albium Intemelium *Vinsomiglia*: non longe in edito colle Augusti trophæa *Torbia*. mox *Bovo*, *Maurisio*, & *Albenga*: inde yada Sabatia *Savona*, ubi Alpes desinunt, & incipit Apenninus, olim Episcopalis, & libera: nunc Genuensibus parat: Ad Orientem, ad Tiguliam annum Segesta Tiguliorum *Sessi* oppidum Episcopale. Lunæ portus *Spezia*, & ad Macram Serezana *Sarzana* munitum oppidum Ethruæ pars. Sunt in Liguria Monæci Dynastia, *Monaco* Massiliensium colonia. Grimaldis Dominis parat: & Ratione, & arce nobile oppidum: & Finalis olim Carettorum, sed anno 1602. ab Hispanis occupata:

est munito, & milite firmata est.

Trans Apenninum Pedemontium inter, & Venetam ditionem est Mediolanensis Ducatus, cujus caput Mediolanum, amplissima urbs, & omni ævo nobilis: quæ cum tota ditione suis olim decibus paruit, qui Vicecomites appellati, primusque fuit Otho anno 1272. at anno 1395. Galeatius Ducis titulo donatus: mortuo Philippo ultimo Duce, Galli jure ad Aurelianum Ducem devolutum, qui Valentinus Philippi sororis filius erat, atebat: at Sforza, qui Philippum Notham Blancam nomine duxerat, Ducatum occupavit. mox hoc extincto, à Gallis captus, à Carolo V. Austriaco receptus, & unum cum Ducato Castellæ regno adiectus est. urbes præcipue trans Padum, Alexandria à Palea cognominata ad Borbianam amnem munita, & Dertona *Tortona* firma arce munita. Cis Padum Novaria *Novara* in colle modico sita. *Mortara* lautum oppidum, & munitum: Ticinum, quod & Pavia *Pavum* ad Ticinum amnem ad quæ pugna inter Romanos, & Pænos in ingressu Annibalis in Italiam fuit. Oritur Ticinus ab Alpium iugo, cui nomen Divo Gotardo, transitque per Vexbanum lacum. Comum Plinio alumno nobile. Cremona Romanorum colonia, & ad Dadum Valentia. Cæterum Mediolanum muro, & vallo cum arce valida munitissimum est: ambitu parietum millibus. opificum refertissimum, & rerum omnium abundans: Templum princeps, ex ruinis Herculei fanis ædificatum tota Europa nobilissimum est.

Trans Padum, & Liguriam juxta, est Mons Ferratus Marchionatus institutus ab Othone II, quem Palzologa gens tenuit ad annum 1534, quo virili sexu extincto Imperatoris hujus gentis hæres dicitur à Carolo V. Mantua Dux. Regio montana est perpetuis jugis extensa, quam læva Ta-

narus, dextra Padus alluit, læva, amœna; & ferax
 expur ad Padi ripam Casale D. Evasti Marchio-
 num olim sedes cum arce munitissima, quam
 nunc Gallit tenent. ad Tanari ripam est Alba Põ-
 peia *Albetorius* montis Ferrati præcipua, & po-
 pulosa. Inter Padum, & Liguriam est Ducatus
 Parma, & Placentiæ: quem Paulus III. Aloisio
 Farnesio attribuit anno 1545. Camerino, & Nape,
 quæ prius illi beneficiario jure dederat, Ecclesiæ
 restituit. Parma ad amnem Parmam, qui ex A-
 pennino oritur, urbs est ædificiis splendida. Lyceo
 doctæ, castroque munita. Placentia, *Piscentia* ad
 ostium Trebia in Padum influentis ab ipsoque
 Pado M. passus distat, splendida item est, & amœ-
 na.

Ad Orientem est Mutinæ Ducatus, cui etiam
 spectat Regii dynastia. Mutina, *Modena* urbs no-
 bilis ad Tessæ, & Panari commercium extructa
 non procul ab antiquæ Mutinæ ruinis. In foribus
 principis Ecclesiæ visuntur è marmore statua
 Adami, & Evæ. Regium Lepidi *Reggia di Lomba-
 dia*, posita urbs in solo fertili, & amœno, condita
 ab Emilio Lepido anno Christi 158. Subest Du-
 ci etiam Borfelli Castellum beneficiario jure à
 Mantuæ Duce acceptum: & pars Grassignanæ val-
 lis. Cæterum Dux est Atestinæ, sive Estensis fami-
 liæ, quæ diu Ferrariæ Ducatum obtinuit, donec
 anno 1598. cum hæres masculus deficeret, Cle-
 mens VIII. Ecclesiæ restituit. Est etiam circa hos
 traqus Mirandulæ, & Concordiæ olim Comites,
 nunc Duces, è Cõstantii filia aliqui ortos putant:
 alii à Pico eive Murinensi clarissimo, qui floruit
 anno 1110. certum est Franciscum Picum circa
 annum 1310. à Ludovico IV. Casare Vicarium
 creatum, & posteros à Federico III. comites fa-
 ctos. Mirandulæ est in planitie vini, frumentique
 fera-

ferace. Concordia verò ad Seciæ ripam,

Circa Padum est Mantuana ditio Ducatus titulo insignita. Caput Mantuæ urbs antiquissima posita in medio lacus, quem Mincius Manzo & Benaco lacu egressus facit, ampla est, ædificiis prænitens, & arce munita: olim populorum frequens, & dives: at postquam eam Germani superioribus annis populati sunt, infrequens. Dux ex Imperatoria Gonzagæ familia, olim Marchio, dux factus à Carolo V. anno 1530. Ad hunc quoque spectat Guastallæ dominium, & Mons Ferratus, ut diximus.

Sequitur Venetorum ditio: quæ inter Mantuanum agrum, Mediolani Ducatum, Alpes, & Adriaticum posita est: illius partes sunt Histria, Forum Julium, Marcha Trevisana, Brixienfis, Bergomenfis, & Cremonensis ager. Histria peninsulæ formam refert inter sinum Tergestinum, & Carnarium, à Septentrione Alpibus veluti muro cingitur. Colles vini, & olei feraces, valles hæræ pascuis, & frumento. Urbes præcipuæ Pola, Parentium *Parentz* insulæ impositum, portu, & munimento nobile, Iustinopolis *Cappo d' Istria* à Iustino posita in Egidis insula à continente mari jactu disjuncta. Cæterum Histriæ pars maior Venetis, reliqua Austriacis patet.

Forum Iulii sic dictum ab urbe *Fero Iulio* celebri mercatu, à Cæsare dicta, qui illic Coloniam traduxit. Regio, & Cæli salubritate, & solo irrigue, amœnoque nobilis, ferax item, & pecorum dives, sylvisque abundans. Metropolis olim Aquileia à Romanis condita, ut Emporium esset inter vicinas gentes, & validum contra Barbaros propugnaculum, templis ædificiis, theatro tam clara, ut altera Roma diceretur. Urbis Episcopus Primas fuit cum Venetis, cum Histriæ usque ad

tempora Pauli Patriarchæ qui Longobardorum
 smmanitatem metuens se, omnemque Ecclesiæ
 supellestem, & Vasa Sacra in Gradum insulam
 devexit, diffususque Gradensis Patriarchæ: donec
 anno 1070. autoritate Leonis IX. Gradensis Pa-
 triarchatus Venetias translatus fuit. Cæterum
 Aquileia post trieni obsidē ab Attila Hænorum
 rege capta, & eversa circa annum 452. cæsis 37.
 hominum millibus, cæteris fuga elapsis in proxi-
 mam insulam. Distabat Aquileia a mari stadiis 60.
 ad quam adverso amne Natifone navigabatur.
 mox ab Urbe ad Nauportum per Ocrum Alpium
 humillimam curribus merces vehabantur: hinc
 per Savum in Illyricum. Hac via Argonautæ per
 Istrum ab Euxino in Adriaticum navigarunt;
 nimirum ex Istro in Savum mox per Nauportū,
 hinc navi terrestri itinere in Natifonem ducta, &
 per hunc in Adriaticum. navigasse verò, & Stra-
 bo, & Plinius clarissimè affirmant. Nunc Fori Ju-
 lii caput Udenum *Udine* urbs ampla, dives, & mu-
 nita, anique Torno duplici fossa adiuncta. reli-
 quæ urbes Forum Iulii *Città di Friuli*; Goritia; &
 Tergeste *Trieste*, quæ duæ urbes Austriacæ domi-
 nationis. præterea Arces validæ. Palma, & Gra-
 discæ à Venetis contra Turcas extructæ. contra
 Aquileiæ æstuarium Gradus insula, olim fre-
 quens, inter Gradum, & Aquileiam Sontius am-
 nis *Lisonzo*, ad quem Odoacer à Theodorico
 visus est. iuxta dextram fluvii ripam cæloberri-
 ma via est à Romanis strata per Alpes, quæ in
 Pannoniam ducebat per Hemonam Coloniæ,
Lubiana: via etiam nunc apparet, appellaturque
Via Lubiana. Sequitur ad Meridiem, & Occalum
 Marcha Trevisana ab Urbe Tervitio appellata.
 Hæc regionis caput vulgò *Treviggi* ædificiis flo-
 rens, & opibus, fontibusque irrigua. hic *Touilus*

Gothorum rex natus. hic post Gothos Longobardorum Marchiones sedem habuere. Urbes præcipue Patavium *Padova* ab Antenore condita, Veneti illam propugnaculis munivere anno 1318. occupaverunt verò anno 1404. flos, & decus est urbium literarum Asylum. & agri fertilitate nobilissimum. Palatium in ea Henrici Imperatoris, ubi jus dicitur. Verona inter Europæ pulcherrimas, Venetis reddita anno 1517. In Veronensi agro arx Limacum. Vicentia ad radices collis sita non tam elegans: est tamen in ea Magnificum Palatium. Sunt etiam in montibus *Feltro*, & *Belluno*. Est etiam in hoc tractu Tridentum, cuius Episcopus est Imperii princeps, urbs cum suo agro partim Episcopo, partim Austriacis pareat: cives Germanicè, & Italicè loquuntur. Nullæ in Europa ditiores argenti fodinæ, quam in Agro Tridentino.

In Lombardia transpadana Venetæ ditionis Brixia *Brescia* ad radices Alpium sita opulenta, & civium frequentia nobilis, Venetis reddita à Francisco I. Galliarum rege anno 1517. Bergomum, *Bergamo* ampla item civitas ad Alpes versus Mediolanum posita: *Crema*, & *Peschiera* munimentis insignes. Superest ut urbem ipsam totius ditionis caput Venetiarum describamus. Iacent Venetiarum in ultimo recessu Adriaci maris in latitudine Boreali 45.23, illas stagnantes aque molliter alluunt, quas maris æstus ex Oriente assurgens, & mox relabens commovet, agitatque. hic verò aggeris flexu longe producto removetur, & non nisi quinque ostiis quibus agger interrumpitur admittitur. Ex æstuariis 450. maiores, minoresque Euripi variis flexibus, ac Mæandris urbem totam intercurrentes 60. insulas ita ambiunt, ac dividunt, ut pedibus, aut cymbis quaqua versum ire licet, rãus pontium naviumque numerus est. Celeberrima est.

est Divi Marci Basilica, cuius pavimentum ex tessellato marmore. turris lata pedes 40. alta 230. Est in ea thesaurus, in quo 12. regis coronæ, totidemque thoraces ex auro solidi, Adamantes, Pyropi, ungues innumeri: Ducalis insula in cuius apice præter cæteras gemmas, est Caribunulus pretiosissimus. Sunt præterea in urbe turres 214. fons 53. fontes publici 148. statuarum marmorearum 164. ærearum 23. Equi 9. portarum aenearum 10. Navis Bucensaurus in Nautico armamentario, quod quidem instructissimum est. Venotorum Respublica circa annum 430. sic cepit: cum Barbari omnem regionem vastarent ForoIulientes, & Patavini in proximas insulas, atque æstuariâ se receperunt. mox Respublica adolevit, & per annos 230. Sub Tribunitia potestate fuit: donec anno 607. Paulutius Anastasius Dux, & Respublicæ caput constitutus.

C A P U T V I I I.

De Meridionalibus Italiae Provinciis;

EXpositis iam, quæ ad Septentrionem sunt provinciarum, Meridionales super sunt exponendæ. Prima est Etruria, sed magnus Tusciae Ducatus. Tusci autem antiquitus dicti à sacrificando, cum veteribus temporibus ponere ipsos Sacrorum peritia, & aurspicina. fines regionis sunt Macra amnis, & Mutinensis, & Bononiensis ager, Umbria, Romanus Ager, & Tyrrenum mare. Post Imperii occasum Marchionibus paruit, qui Adelberti appellati, potentesque tota Italia fuerunt: captaque Romana arce diu Ecclesiam vexarunt: mox res Respublicæ Florentinae, Senensis, & Pisanae, quæ diu armis valuerunt. postea in unum principatum coaluerunt, Primus qui dominationis fundamenta iecit.

fecit, fuit Cosmus Medicus civis Florentinus, qui mercaturam exercendo per omnem Europam, & auctus divitiis Balsassaris Cossæ familiae sui, qui Ioan: XXIII. fuit, ad tantas opes devenit, ut Cræsus sui temporis diceretur. obiit anno 1454. Alexander deinde Medicus anno 1530. Clementis VII. Nepos Ducis titulus adeptus est: qui Caroli V. partes secutus, generque factus, Magnus Etruriæ Dux à Pio IV. renunciatus est. Ditionis caput Florentia, Arno fluvio, splendidissimis ædificiis, magnis opibus vel ex Syllæ, Marique ævo nobilis. Præterea ad Arnum Pisæ *Pisa*, à Pisis Peloponnesiacis ortæ. Ager fecundus, ac infrequens: urbe olim nobilis Sardinia domina; ac classe à Germanibus deleta, anno 1119. de magnitudine deiecta est. capta à Florentinis anno 1402, mox à Carolo VIII. Gallia rege libertate donata anno 1499. iterum capta in Medicorum principatum coaluit. Tertia est Sena urbs ampla, sed item infrequens, Academia, ut Pisæ, & Archiepiscopatu nobilis. hæc cum Senensi agro, & Ilva insula Mediceo attributa à Carolo V. Beneficario iure. Radicotanum, & Burgum S. Sepulchri ab Ecclesia item beneficario iure habet. Reliquæ urbes sunt Arretium *Arezzo*, Volaterræ, Pistoria, *Perusia*, Cortona, & Liburnus portus *Livorno*, à quo naves Liburnæ appellatæ, olim Herculis Labronis. Locus est munitus, & Emporio celebris. Sunt præterea in Etruria litore Populonia *Piombino* cum portu in interiori sinu prærupti, excelisque promontorii, Navale *Porto Baratta*. Telamon ab uno Argonautarum dictus, Orbetellum, & Herculis portus in Argentario monte, qui instar peninsulæ in mare prorumpit: quæ arces ad Hispanum pertinent, firmoque præsidio tenentur,

Est etiam in Etruria Lucensis respublica: *Lucas*, *Lucas*, Colonia ex Bononiensibus ducta anno 178. agro aspero montibus, ex quibus vix anno-na ad sex menses colligitur. urbs 11. propugnacu-lis munitur. & vallo, cuius ambitus passum 3000. In quo frequentes, propterque populi gratana umbram præbent. hortis item amœna. Rempu-blicam nobiles regunt: Episcopus Cruce utitur, & pallio, subestque soli Pontifici Romano. Est Præ-terea Dynastia Massæ, & Casrata, cuius Domini ex familia Cybo, ex qua Summi Pontifices Boni-facius IX, & Innocentius VIII: regio montana, & marmore ditissima.

Succedit ditio Ecclesiastica, quæ Romano Pon-tifici paret. cuius partes sunt litus Romanum ab Herculis portu ad Terracinam, divisum in D. Pe-tri Patrimonium, & Agrum Romanum, *Campagna di Roma*: Ducatus Spoleti, Perusæ, & Urbini, Marcæ-Anconitanæ, Flaminia, *Romagna* cum Fer-rariæ Ducatu. Patrimonium à Matilde Etruriæ domina Ecclesiæ Legatam: urbes in eo Viter-bium, ubi olim concilia Etrusci habebant. *Suana* ad Armeniam amnem *Fiore*. Castrum, Ducis Parmæ, dirutum superiori bello inter Pon-tificem, & Parmensem. Forum Aurelii, *Montalto*, *Aquapendente*, *Orvieto*, Braccianum, & Pitiglianum Urbinorum familiæ, quorum absolutum domi-nium. ad litus Centum Cellæ à Traiano conditæ, *Civita Vecchia*. In portu centum erant cellæ toti-dem triremibus excipiendis, unde portui nomen: In quo etiam nunc Pontificiæ triremes stationem habent. In Agro Romano Urbs Roma, quæ ut olim Imperatorio, sic nunc Pontificio jure domi-na gentium, rituumque Sacrorum magistra. Ti-hur *Tivoli*, Ansur, *Terracina*; ad ostia Tiberis olim ostia. Sunt etiam noti Tusculani colles, ubi Cice-

renis villa *Frascati*, quibus nihil in toto orbe cum hortorum amœnitate, & cultu, cum fontium ornatu, atque elegancia, magnificentius, sunt etiam prope Auxur Pontinz Palades, quas summo conatu Cæsar in mare deduxit, ut aëris vitium ab illis ortum amoveret.

Ad Septentrionem versus Apenninum est Ducatus Spoletinus, qui partem Umbrorum, & Sabi- norum complectitur, ab Urbe Spoletio, Vilumbro- rum olim caput. quæ Annibali fortiter restitit: & in qua ex muliere vir factus, ut ait Livius. Lō- gobardorum ævo eius dominus Dux dictus. sita est urbs non longe à Clitumno. reliquæ urbes *Rieti, Norcia, Amelia, Foligno, & Assisium Assisi* in colle situm inter amnes Tinam, *Topino, & Cladium, Chiaglio, D. Francisci, natale solum.* Ad lævam Ti- beris ripam est *Perusia Peruggia*, cuius Ducatus inter Tiberim, & Etruriam jacet, pars olim Etru- riz. urbs etiam à Fabio Maximo diu vexata, à Tori- la VII. annis obsessa, est tamen adhuc, culta, fre- quens, munita, & Academia celebris, ad Occasum mill. VIII. est *Thrasimenus, Lago di Peruggia* ad quem sub Flaminio, secunda Romanorum clades ab Annibale.

Marchia Anconitana ab Ancone dicta, ubi sedē olim Marchiones habebant: qui etiam Firmiani à Firmio nuncupati sunt. sita est inter novum Samnium, Spoletanum, & Urbinatem Ducatum; Superoque mari à Septentrione alluitur. regio collium feracitate nobilis: gens armis, & agricul- turæ vacat. Urbes præcipuæ: *Ancona*, quæ sub Cu- meno promontorio, cubiti instar in mare excur- rente sita, Emporio, & portu nobilis. Firmium olim provincie caput, *Fermo*, dicta etiam Colo- nia Augusta. *Macerata*, ubi nunc Legati sedes, & Academia; *Sanseverino* è ruinis Septempedæ ædi- ficia.

Ricinetum *Recanati*. ad Mufonem in colle
 Auximú *Ofino*. Inter Ricinetum, & mare non
 longe à Mufone in edito colle est Fanum D. Ma-
 ritz Lauretanæ valido muro cinctum ab Alexan-
 dro, Julio, & Sixto V. Pont. Max quo in Fano ædi-
 cula est in qua Nazarethi B. Virgo genita, educata,
 Deique Mater facta est: figuræ quadrangulæ è
 vulgati lapide: tectum cameratum, ac picturis do-
 mus mysteria referentibus adornatum. ædiculæ
 longitudo pedum 40. lat. 20. alti 21: duo parietes
 Meridiano exactè insistant. in medio unius pa-
 rietis janua vulgaris: ad lævam armariolum ad
 dextram fenestra, è cuius regione caminus: inibi
 Ioculamentum insigne, in quo D. V. effigies cedra-
 na, sed fumo denigrata visitur. Hanc Domum an-
 no 300. D. Helena templo insigni exornavit. ve-
 rum anno 1291. cum Palæstina à Barbaris occu-
 pata esset, divino nutu in Dalmatiam ædes trans-
 lata, hinc tres post annos, mensesque novem in
 Picenum delata, ubi per menses 8. *Recanati* man-
 sit, mox in monte, tandem anno 1295. stetit in
 agro viduæ Lauretanæ, ubi nunc summa Chri-
 stianorum veneratione, pioque cultu colitur.

Ad Occidentem est Urbini Ducatus, cuius ca-
 put Urbinum urbs elegantissima, cui ærximmi-
 net Ducum olim sedes, ita ædificata ut in turres,
 & tectum equo conscendi possit: conclavia sunt
 373. ampla, & magnifica: ubi nobilissima Biblio-
 theca. ad Mare est Senogallica satis munita: non
 longe Hasdrubalis montis cui ab illius cæde no-
 men: in qua 50000. Pænorum cecidere. Ad Me-
 tauri *Metro* Gnistram ripam Forum Sempronii
Fossabroni, ubi Torila à Narsete profligatus. ad li-
 tus Fanum à Torila eversum, & à Belisario resti-
 tutum, Pisaurum *Pesaro* celebre Emporium: in pa-
 latio quod quondam Ducis fuit, instructissimum
 est armamentarium.

Hoc

Hoc tractu superato sese offert Romaniola, *Re-*
magna: sic dicta ob insignem erga Romanos Pon-
 tifice, fidem, continet Flaminiam antiquam à
 Flam. inio Consule appellatam, qui Flaminiam
 viam in hac regione munivit: & partem *Emiliae*
 item ab *Emilio* nuncupatae. regio campestris, &
 ferax; cuius metropolis Ravenna, urbs antiquis-
 sima *Pice*ni olim caput, imo Occidentalis *Impe-*
rii sub *Honorio*, & Regni *Gothorum*; his verò à
Narsese eiectis, *Hexarchatus* constitutus est: *Du-*
*ravit*que usque ad tempora *Leonis III* cum capta
 ab *Aristulpho Longobardo*: tandem à *Pipino* re-
 cepta Pontifici tradita est: splendida quondam
 aedificiis, populo frequens, opulenta, & mercatu
 celebris, at post cladem à *Ludovico XII* Franco-
 rum roge illatam anno 1512, de veteri splendo-
 re multum amisit. Sunt etiam urbes praecipuae
Ariminum, *Rimini* in cuius foro lapis est, ex quo
 congionem habuisse ad militem à *Gallis* redeun-
 tem *Caesarem* ferunt. Juxta *Ariminum* pons est
 in amne ab urbe dicto, qui urbem suburbio, viam-
 que *Flaminiam Emiliae* copulat: totus è marmo-
 re, perioque opere ad latera munitus lat. ped. 15.
 long. 200. ab *Augusto* caprus, à *Tiberio* mox ab-
 solutus. *Casena* satis frequens, ubi olim *Malate-*
stae dominati sunt: Quorum in Bibliotheca aditu
 hoc symbolum legitur: *Elephas Indas non curat*
enlicom. *Faventia Faenza*, *Forum Livii*, *Forli* *Imo-*
la, & in mediterraneis *Bononia*, urbs splendida
 frequens, & longis porticibus exornata. ager pa-
 seus, frumento, vinoque nobilis, & collibus a-
 menus.

Ad *Padum* situs est *Ferrariae* ducatus à *Mathilde*
 circa annum 1195. Ecclesiae donatus: mox à Pon-
 tificibus *Arestidinis* *Marchionibus* concessus, qui-
 bus extinctis ad Ecclesiam rediit anno 1598. urbs

Fer-

Ferraria. *Ferrara* ad Padum sedet, duplici arte munita, & ante terræ motum anni 1570. quo tota pene corrui, ædificiis culta, & frequens, Cælo tamen gravi, & agro sterili propter nimias paludes. Circâ Padi ostia Comacla, *Comacchio*, cum ingenti palude ab oppido denominata. *Lago di Comacchio*.

Peragrata jam Pontificia ditione, Neapolitanum regnum ingredimur: cuius fines à Fundis ultra Lirim, in loco, quem *Portello* vocant, & Truëto amni in antiquo Piezno, per utrumque mare Superum, & Inferum ad Ionium usque extenduntur: longitudo à Truëto ad Leucopetram ultimum Calabriæ Promontorium *Capo dell'arme* est mill. 340. à Fundis verò ad ultimum Iapygiæ terminum *S. Maria di Lenca* est mill. 240. latitudo maior à Minervæ promontorio ad extremam Gargantoram mill. 120. minor in isthmo Calabriæ vix ad 40. extenditur: perimenter, sive ambitus varius, à multis statuitur mill. 1460: alii ad 2700. extendunt. in eâ loca muris cincta ferme 1563. ex his Archiepiscopatus 20. Episcopi 107. populationes verò innumeræ: Superiore ætate vix Principes 19, Duces 21, Marchiones 37, Comites 54, Barones 1000. in præsentia adeo horum numerus adauctus est, ut nullius sanè pretii, ac honoris sint. Nulla Italiæ pars ante Romanum Imperium tantum floruit, tantæque potentiz fuit, quam hæc: in illa Capua Impèrii æmula, Cumæ, Nola, Samnites populi ferocissimi, Marsi, Lucani, Apuli: Respublicæ potentissimæ Rhegium, Tarentum, Sybaris, Crotona, Metapontum: in hac ingenia, artes, ac literæ primum floruerunt, & cum his arma, bellique artes, ut Historiæ, veteresque annales perlegenti manifestum est. Post verò Imperii occasum, supra omnes vexata, & innumeris barbaris nationibus petita, vario-

ea principatus Longobardi fundarunt: inter quos celeberrimi Beneventanus Capuanus, Melphensis, & Salernitanus. Quo: Avo Græci Apuliz partem, Saraceni Siciliam, & Calabriam tenebant: Neapolitani verò, Amalphitani, & Caietani (qui omnes mari plurimū tunc pollebant, quippe quī anno 849. classe comparata ad Ostia Tiberis Saracenos fuderunt, Romamque obsidione liberarunt) in Reipublicæ formam se regebant; Normannus quidam Tancredus nomine, cum XII. liberis in Italiam venit, operamque suam contra Saracenos circa annum M. præstitit: agro primum, mox ditione donatus: Evocatis mox aliis à Normannia popularibus, cepit res Normannorum in Italia florere. nec longa post tempore Saracenis Apulia, Calabriaque eiectis, primus Calabria, Apulizque Dux renunciatus. Rogerius eius filius, in ito fœdere cum Græcis, qui Hydruntinam oram tenebant, & Salernitano Principe, classe comparata in Siciliam navigarunt, Messanam, aliaque oppida vi ceperunt, sociis ad sua reversis, ipse Siciliz sustitit, Comesque Siciliz dictus est. mox Rex à Pontifice utriusque Siciliz cis, & ultra Pharam creatus. tandem, Pontifice instante, à Neapolitanis obtinuit, ut Dux crearetur. quo facto in regnum dispersi principatus coaluere. His successere Sævi, quibus extinctis, Galli Andegavenfes acciti: sub quibus regna divisa: evocatis in Siciliam Aragonensibus, qui postea in Neapolitanum adoptati, quorum ætate regnum in duodecim Provincias divisum est. Sunt vero hæ Campania felix, Principatus citerior, & ulterior, Molisi Comitatus: Aprutium citerius, & Ulterius. Capitanata, Barensis, & Hydruntina Provincia, Lucania vulgo Basilicata: Calabria citerior, & ulterior.

Pra-

Præcipua est Campania felix, quæ una post
Arabiam hoc nomine donata est: quam merito
Florus terrarum pulcherrimam vocat, quod nihil
sit mollius eius Cælo, nihil uberius solo, summum
Liberti patris, Cæterisque certantem, nihilque hospiti-
talius mari, ut non immerito Halieuticorum
primo de eius laudibus hæc habentur. quæ uni-
versa Italix à Virgilio attributis respondent.

*Sed neque Erythraei fluctus, ditissima gemmis
Æquara, non Chryse, aut felices Persidos unda
Laudibus Euboici certent Crætoris, & Aithæ
Nego se Campana equiparant Mæurætiæ Rhæti
Litora, nec Siculis Tellus regnata Tyrannis,
Non melles Arabum tractus, nec in Orbe reposita
Tota coloratis Peruvia dives arenis.
Hæc vada non Phœcæ spirantes naribus imbreque
Sulcavere, aut formidanda piscibus Orca,
Nec Balanarum rigidis mare dentibus horret.
Sed rosei Mulli, & Myræ lacteus humor
Percurrere; sacans Solæque, rubrique Erythini,
Hic niveus sese vitreis à fluctibus effert
Delphinus, puerosque inter festivus oberrat.
Hic nitidi semper Soles, & aprica serena
Et petra Cenchis, & Piscibus utilis unda.
At Colubri tristes absunt, & dira Luparum
Semina, nec miseros discerpit Scylla natantes.
Non tantum radiis Torpedo nocet, neque tantum
Scorpius irato diffundit ab ære venenum.
Adde maris prospectum omnem, & Telluris amaranthum,
Et montes sacros, & utroque ab litore colles,
Nunquam non gratos umbris, & mellibus herbis
Repictasque inter currentia flumina ripas:
Torque altis imposita jugis castella, domosque,
Atque theatri fabricata palatia circo
Pausilypi propter litus, clivosque sequentes,
Regum opus, atque opere egregio, luxuque superbo.
Adde*

*Adde Urbem latam populis, opibusque potentem,
 Et clavo augustam scepro, ingenisque vigentem
 Artibus; & studio florentem nobilis oti,
 Cui Regina suo fecit de nomine nomen
 Parthenope, misereque dedit blandissima ritus.
 An virides memorem scopulos, piscosaque saxa,
 Et tot muscosis excelsa in rupibus antra?
 An no sinus tantos, te Potti, teque beato
 Cum portu, Misene, tuo. & te, molle Dicarchum?
 An qua, felicem memorem Eratæra coronant?
 Hinc ditæ Baccho-Inarimon, montesque Tiphoei,
 Et Prochyten pomis vernantem, & pinguibus uvist
 Piscosus illinc Capreas, Fanumque Mineræ,
 Et Vici æthes, & pampineum Særentum?
 Hac eadem Masas, & dollas, extudit arces,
 Campanoque sonum dedit ære; & pyræida Nautis
 Postulit, & tenui telas intexuit auro.
 Hac vates lauro insignes, rubroque galero
 Romuleos Patres, clarosque Heroas in armis,
 Et tot Pontifices talis, & te maxime Patrum,
 ANTONI. folio qui mox sublimis ab alto
 (Regnatorem Orbis nam te, collisque Quirini
 Concordi plausu Divique, hominesque reposcant)
 Omnia sub pedibus volui, vertique videbis.
 Salve magna Parens rerum Campania Tollis,
 Lata mari, fecunda solo, mitissima Cælo,
 Alma viris, medio quam Dii posuerè benigni,
 Gemma velut, circo mediat qua lucida fulvo,
 Egregias tibi nunc laudes percurrere, & artes
 Incipio, Aethiacos ausus tractare cothurnos,
 Coryciumque cano Tyrrhena per æquora carmen.
 Nunc ab agrorum bonitate appellatur Terra
 di Lavoro, cuius termini Caieta, & Fundi trans Li-
 sim, Sarnus, & Apennini mōtes. Metropolis olim
 Capua vel à Romanis digna imperio cum Car-
 thagine, & Cosinthe habita; nunc est Neapolis,
 olim*

olim Parthenope ab una Sirenum, quæ à Græcia in Italiam navigarunt, appellata: eius situs est in medio sinus, qui crater à figura à veteribus dictus est: eque Antoniano (Antonianum alii dicunt ab Antonii villa) colle sensim ad mare in Theatri formam descendit: ad Occidentem Pausylipum habet, à curarum quiete dictum: mons est feracitate soli, cæli mollitie, placidissimæ umbræ illecebris, maris amœnitate, ædificiorum magnificentia toto Orbe celeberrimus. in illo quæ per ipsius gremium crypta 500. ferme passuum patet Virgilii tumulus est. crypta vulgo *La Grotta di Pozzuoli*, quia summo viarum compendio per illam Puteolos iter: opus à Cumanis factum, ab Alphonso instauratum est. non longe ad mare in extremo Olympiæ oræ Mergilline Aëtii Synseri villa, in qua in templo D. Nazario ab ipso dicato illius sepulchrum è marmore eg regie elaborato positum est. Est autem Olympia ora maritima, quæ à Lucullano *Pizzofalcone* ad Pausylipum usque extenditur ædificiis eximiis coronata in extremo prope cryptam, Virginis templum est. Ad Orientem urbis campi patent, Sebethus amnis, *il fiume della Madalena*, cui impar sanè superbissimus impositus Pons est. ultra ad VI. lapidem Vessuvius est non solum feracitate, sed flamma nobilis: ad Meridiem Capræ, Surrentini colles, & Lactarius mons, à nive dictus, *monte di Vico* summa voluptate visuntur. ut merito post Byzantii firum secundus censeatur, etsi quantum natura cedit, tantum arte præstet. Dum Romana res vigebat, totius Crateris ambitus urbs una visebatur, tot erant Romanorû ædificia, ac villæ. Urbs Salomonis tempore condita est, & Paleopolis dicta: à Cumanis vastata, iterum oraculi monitu ædificata, & Neapolis, nimirum nova civitas nuncupata.

Socia

Socia fuit Populi Romani, & libera suis legibus
vixit. Fidem à D. Petro accepit, atque illibata
servavit. Et quoniam nulli in ea Romani præsi-
des, nulli Martyres necati: asservantur tamen
Martyrum sacri ceuores, qui stans temporibus
liquescent, & vivi velut bulliunt: ut verum sit
Neapoli non mori Martyres, sed reviviscere. Li-
teris, ac disciplinis mire floruit, ut dicta fuerit do-
cta Neapolis: Musis semper, & literatorum ho-
minum Asylum: hic Virgilius, hic Silius, Seneca,
Livius se receperunt, ut quietius literis vacarent:
ait Silius:

*Hæc molles urbi ritus, & inhospita Musis
Otia, & exemptum curis gravioribus avum.*

Verum ne nimius in patria exornata videar, si-
beam eius magnitudinem, splendorem, magnifi-
centiam, & divitias quibus præcipue divorum
templa opulentissima, atque ad alias urbes descri-
bendas, me conferam. Sunt igitur in litote Caieta
Gaieta municipum oppidum, & statione nobile. For-
miz Mola, Cumarum rudera, & veterum Baira-
rum, ubi arx nunc est cum portu, Puteoli Puzzo-
li portus toto Orbe olim celeberrimus: Castel-
lum Stabiarum Castellum Amari, Vicus Equensis, Vico,
Surrentum, & Massa ad delubrum, Massa inter
Massam ad Delubrum, & Surrentum amœnissi-
mus sinus ubi olim Pollii felicitis villa, cuius ru-
dera adhuc visuntur: meminisse Statius Sylvarum
lib. 2.

*Est inter notas Sirenium nomine muros
Saxaque Tyrrhena templis onerata Minerva
Celsa Dicarchæi speculatrix villa profundi,
Qua Bremia dilectus ager, collesque per altos
Uritur, & prælis non invides uva Falernis.*

Minervæ verò templum ad promontorium si-
tum, Athenæum ob id appellatum, à Græcis con-
ditum,

dicam, nunc vix pavimentum tessellato opere stratum visitur. columnæ marmoreæ in Cenobium à lapide dictum dictum vulgò *Caprella* trāslatæ, in quibus noctuæ insculptæ. in Mediter- raneis Capua nova ad Vulturum annem, ubi olim Cassinum. Antiquæ reliquæ altero lapide ab anne Orientem versus visuntur *S. Maria di Capua*. Nola. Abella *Avella* in colle malifero im-posita, Acereæ ad Clanium *Fiume di Patria*. Atellæ *Aversa*, Calatia, *Caiazzo* ad Massicum monstem, *Sinveffa*, *Bessa*, ad Lirim Sora, non longe Arpi- num, Cicerone alumno nobile municipium: na- tus vero Hælvia matre, patre fullone, vel ut alii tradunt Equestris ordinis ex regio Volscorum genere. Aquinum D. Thomæ summi Theologi patria, ut nonnullis placet: alii Neapoli natum faciunt. ad Orientem Cassinus mons, cum oppido ad eius radices *S. Germano* in monte Monaste- rium D. Benedicti magnificum, ac nobile.

Ad Orientem Principatus ultior, ad Meridis- siterior. Primus pars Samnii, in quo urbes præ- cipuæ Beneventum Sabato anni irriguum, urbs frequens, & dives ante terræmotum anni 168. 8. quo totum pene corruit: nunc ex parte res- titutum. Abellinum mercatu celebre *Avellino*, ubi densæ coriorum sylva, undè & nomen. Aria- num, Trivicum, Nuscum, Acedonia, *Codogna*, *S. Agata* Gothorum, ubi Gaudinæ fauces Romanis memorabiles, *Montefusco*, ubi præses Provincie jus dicit. Citerior verò Picentinos continet, & partem Lucaniæ, caput Salernum, Emporio, & a- cademia nobile: Nundinæ verò celebrantur cir- ca festum D. Matthæi, cujus reliquiæ in Principe Ecclesia magna veneratione coluntur. ad Occasum sunt in ora maris Amalphis, in qua primus pi- xis nautica inventa. & ubi nunc D. Andree Lip- sana

sana afferuntur. ad Orientem olim Posidonia,
quæ & Pæstum rosariis insignis. nunc non longe
Acropolis. *Agropoli*, Leucosia insula ab una Sire-
num dicta, cuius meminit Lycophron, & non
Naut. V.

Proxima Lycoposia transmittitur orophaselo.

Buxentum & Copta Buxi. Inius sunt Cavæ feris
co opificio nobiles. Nuceria *Naxara* in agro ferat
et, & amæno. *Campagna Acerno*, *Castell' amare della*
Bruno. Et est etiam nobile oppidum *Padula* in
Biania valle situm, ubi Actæon occisus fertur.
Vallis montibus in ista sylvis feris, & pascuis re-
forestissima ipsa vallis amæna. & feracissima, ubi
insigne cenobium Cathusianorum positum est.
Ad Septentrionem Felicitæ Campaniæ, ad O-
rientem Umbriæ, & Mæthæ Anconitanæ inces
Superum maris, & Apuliam, est Aprærium *Abruzæ*
20, in duas provincias divisum Ulteriozem, & Ci-
teriozem, continet antiqui Samni partem, Frenan-
nos, Pelignos, Marrucinos, Marsos, Vestinos, regio
montana, & ferax crocum gignit optimum, &
fodinas habet. gens Martia, & agrestis: urbes cul-
te & nobiles: Ulterionis: Aquila ampla, & elegans,
ubi Margathæ Austriacæ insigne Palatium: &
D. Bernardini Senensis reliquæ, summo cultu, &
frequentia coluntur: habet arcem munitam à Ca-
rolo V. erectam. reliquæ urbes ad mare, *Adria*
Adriano Cæsare alumno nobilis. Julia nova
à Julio Adriæ dynasta condita, inus Teramum
Teramo, Pinna, *Civita di Penne*, *Civitella*, insigne
munimentum, Scopulus, in quem Guisus Dur
anno 1557. cum Gallicis copiis impegit, ad Fuci-
num lacum, Celanum. Aterno amne, transiecto, ex
ulteriore in citeriorem sic transitus: cuius caput
Theas, *Chieti* frequens, urbs: & opulenta, in fe-
raci, & amæno colle sita, ad ipsius ostia Aterni:
muni-

numentum à fluvio, qui vulgò *Pescara* dicitur nuncupatum. *Ortona* D. Thomæ Iapfanis, & vetustate nobilis. *Lancianum* celebre Emporium, quo *Maior*, & *Augusto* ad undinas ex Italia Illyrico, Græcia, Siciliaque mercatores conveniunt. in *Mediterraneis*, Salmo Ovidii: *partia* & loci amœnitate, & populi frequentia, canobioque *Castellinorum* insigni celeberrima.

Quæ sequitur *Molisi* comitatus, provincia exigua Capitanae addita: urbes habet *Isernia*, *Boiano*, *Trivento*. Amplior vero Capitana, quæ & *Campestris Apulia* dicitur. *Capitana* verò à *Basilii* Imperatoris *Capitano*, seu Duce nuncupata, horreum totius Italix, cuius fines ab Oriente *Aufidus*, *Ofanto*, ad Septentrionem *Superum* mare, in quod ingenti monte excutit, *Garganus* dicitur, *Mons S. Angelo*. Mons in summam altitudinem assurgit, ambituque 200. mill. patet. sylvarum fertissimus, irriguis fontibus late scætet. in summo vertice, ingens planities amœna, & ferax, ubi olim *Calchantis* oraculum, cui vicinæ gentes nigrum arietem immolabant, eiusque pelli straxe indormientes consulebant. nunc *Castellum S. Joannis* rotundi: quod omnis vicinia *III. Idus Junii* convenit, ac pensitata annonæ, & vini ubertate, certum frumento, & vino pretium deserunt, quod excedere nemini licitum. in præcelsa rupe sexto à *Manfredonia* lapide, oppidum. *S. Angelo*, ubi in specu *Michælis Archangeli*, in quod apparuit, sanum venetatione, ac horrore sacrosanctum, in quod quotidie ex omnibus *Europæ* partibus ad pium Divi cultum gentes conveniunt. Provincie caput *Luceria Lucera*: reliquæ urbes, ad Mare *Manfredonia* in flexu *Gargani* ampla, & olim frequens: portu, & mercatu celebris, quam *Manfredus Friderici II. filius* notus
ædi.

ædificavit anno 1200. in litore atx est: portum vero magna moles in mari iacta non parvo sumptu commodum efficit: in hanc urbem Sipontinus Archiepiscopus, & reliquæ gentis translata, Siponto à Saracenis diruto. in Fronce ipsa promontorii sedet *Veska Vieske* cum statione: & post flexum Hyrium *Roda*: & ad Tiferum amnem Terminus *Termoli*. intus non longe ab Aufido Salapix *Salpe, Fogia* frequens, dives, & mercatu celeberrima, *S. Severo, Vulturana*, Troia, olim *Æquulanum*, & ignobile oppidum *Cerignola*, at cæde Gallorum anno 1503. nobilitatum.

Ab Aufido Monopolim usque est Bariensis Provincia supero mari à Septentrionalibus, à Meridie vero Apennino clauditur: nulla urbibus cultior, ac dives: amigdalis, & olea abundat: urbes in litore Barium amplum, & frequens, mercatu, & statione instructa mole celebre: at longe celebrius D. Nicolai Myrensis Episcopi reliquiis, quæ in æde insigni asservantur, è quibus liquor emanat medendis morbis salubris, qui, etsi abundè hauriatur, semper idem est, & inexhaustus. hic olim Neapolitanos reges inaugurari solitum. ad Occidentem sunt Barulum *Barletta*, ampla, culta, & nobilis, atque Heraclii statua adornata. hic tempore Ferdinandi Cordubensis, qui cognomento Magnus dux dictus, singulare certamen inter XII. Gallos, & totidem Italos, quos penes victoria. Tranium, seu Traianopolis portu olim, & mercatu insignis, nunc infrequens: Vigiliæ *Biscaglia* nobile oppidum: *Molfetta*, & Iuvenatium *Giuvenazzo* ad Orientem Monopolis populosa, & dives, ab Egnatiæ ruinis orta. in Mediterraneis Canusium *Canosa*, *Andria*, *Bitonto* ampla, & frequens, *Ruvo*, *Conversano*, *Gravina*.

Salentinorum peninsula provinciam Hydrun-

K

drun-

druntinam efficit, regio campestris, & interdum modicis collibus assurgit oleis passim vestitis, coena culta, & sparsum vicis frequens. metropolis olim Tarentum *Taranto*, urbs inter Græcas amplissima, cuius peninsula quondam arx Oebalia dicta, ubi nunc civitas triplici è latere mari circumflua, frequens populis, & piscatu celebris, ad extremum peninsulae in adversum litus pons est per cuius arcus Ionium in sinum influit, vulgò *mare piccolo*: & senas post horas refluit æstu tam rapido, ut currentia flumina velocissimo cursu imitetur: in sinum Galeus amnis labitur *Galeso*. Galeus meminisse Horatius lib. 2.

*Dulce pellitis ovibus Galeus
Flumen;*

Et Virg. cui Tarentum Oebalia appellatur
Georg. 4.

*Namque sub Oebalia memini me turribus altis,
Qua piger humectat flaventia culta Galeus.*

Laudantur lana Tarentina, nuces, & ostrea. urbs à Tarante Neptuni filio condita, Patria Archytæ Geometræ celeberrimi. obiit Tarenti Marcus Pacuvius Ennii nepos Tragœdiarum scriptor: fuit autem natus Brundusii. Extra hunc sinum alter amplior *Mare grande*, ubi statio navibus percommoda Tarentino, & Brundusino situ nihil in toto orbe superbius. nunc Provinciæ caput, ubi tribunal, Lupiæ, *Lecce*, ampla, dives, & populosa: tam Lupiis, quam Tarenti arx est, sed invalida. reliquæ urbes Gallipolis in edico colle munita, agro amœno, & fertili. Uxentum *Vgento* Nzetum *Nardo* Hydruntum, *Otranto* à Mahumethe II. captum, mox receptum: ubi innumeri penè Martyres à Turcis occisi: quorum reliquæ in principe Ecclesiæ coluntur. in extremo promontorio Iapygiæ, olim Leucas, nunc fanum B. Virginis, Brundusium

Brin-

Brindisi, cum portu tota Europa nobilis, nunc op-
pletus, extra portum altera statio est ad Insulam,
ubi arx munitissima: visuntur in portu Pompeii
columnæ, & Ciceronis domus. Hic à Cæsare ob-
sessus Pompeius in Macedoniam vix traiecit,
ager suburbanus oleæ feracissimus, conditum ab
Ætolis Diomedis sociis: deinde Colonia Roma-
na: meminit Lucan. lib. 2.

Profugusque per Appula rura

Brundisii turas conscendit Magnus ad arces.

Ostunium, *Ostuni*, Uria, *Oria Ferenta*, *Francavilla*,
ubi Manducæ fons, qui numquam decrescit.

Basilicata inter Apuliã, Calabriã ab Infero ma-
ri ad Ioninum excurrit. regio montana, urbibus
infrequens, & parum culta: gens ferax, & ut indi-
ga, sic industria: continet antiquam Lucaniam, &
partem Apuliz montanæ cis Apenninum. caput
Matera Apuliz urbs, ubi regium tribunal, & Pro-
vinciæ præses. urbs dives, ampla: sed non multum
elegans. reliquæ urbes *Acheruntia* *Acirenta*,
Venusium *Venosa* Horatii patria, *Melphis*. *Poten-
tia*, *Potenza*, *Tricarico*: *Ferrandina* à Ferdinando Ca-
labriæ duce extructa. ad mare, ubi Casuentus *Va-
siento* influit, visuntur *Metaponti* ruinæ, urbs
Magnæ Græciæ olim princeps, postea Lucaniz ab
Epeo condita, ubi armamenta, quibus Equum
Troianum fabricaverat, in Minervæ templo re-
posuit: visuntur 20. columnæ marmoreæ ordine
duplici, ubi *Archytæ* Tarentini gymnasium fuisse
credunt. *Bernalda*, in colle: nec longe fluit *Brada-
nus* amnis, ubi Cæsar, & Antonius colloquium
habuere: vulgo etiam *Bradano* Apuliz, & Luca-
niæ terminus.

Extremus Italiæ tractus, qui ad Siculum fretum
excurrit, in quo olim *Bruttii* habitaverunt, nostro
ævo Calabria à terræ fertilitate appellatur. quip-

re quæ Auri, Argentique fodinas habet. ferro item est dives; Manna, Saccharum, picem, resinam progignit: & bombyces alit, ex quibus olofericas vestes intexit: vinetis lætissima, frumento pinguis, sylvis opaca, collibus amœna, vallibus irrigua est. In duas provincias dividitur Citeriorem, & Ulteriorem: illius termini sunt Laus amnis, quo à Lucania discriminatur, & Apenninus. Citerioris caput Consentia, *Cosenza* in declivo Apennini sita Crathi amne, & Busento, *Vasiento* cincta. huius aqua nigrum colorem, flavum ille serico, & capillis inducit. Supra amnē ad cōfluentes pons est magnificus, subter Atalaricus sepultus à Gothis cum ingenti gaza. urbs ampla, dives, & nobilis, & rerum omnium suburbanus ager opulentus. reliquæ urbes ad Mare Blanda *Belvedere*, *Tempa*, *Le Cetraro*, *Paticus*, *Paola* D. Francisci natali nobilis: extat in colle insigne cœnobium, in quo pallium, quo Siculum fretum traiecit, aliaque Sanctitatis monumenta asservantur: visiturque pendens saxum, quod divi jussu iamiam casurum stetit. *Campetia*, *Amantea* in rupe, cum arce situ valida: non longe Terinzus scopulus ad Ocinati *Savuso*, ostia, ubi Sirenum una tumulata est, ut ait Lycophon: & nos Naut. V.

Offiaque Ocinari legimus, tumulumque Ligea.

Non longe à litore Terina *Nocera* Baccho lætissima: *Cassanum*, *Rossanum* ad Ionium agro campestri, & feracissimo situm. *Cariati*, & *Castrovillari* populosum oppidum.

Ulterioris caput Castra Annibalis *Catanzaro* urbs frequens, & serico opificio celebris: olim Rhegium Iulium à Iulia illic à patre Augusto ob impudicitiam relegata. oppidum collibus amœnum, fontibus irrigatum, & hortis lætissimum: in quibus mira citriorum, & malorum au-

geo-

reorum genera procreantur. ut in his ludere naturam merito quis dixerit. Supra fuit Columna Regina *la Catona*, & mox Scyllæ scopulus, & in vertice Scyllæum oppidum *Sciglio*. Reliquæ urbes, *Locri Epizephyrri Gieraci, Croto, Crotona.* ære utraque urbs adeo salubri, ut numquam ibi fuisse pestilentiam narrat Plinius: unde proverbium *Crotone salubrior.* nunc *Amanthæ* ær reliquos antecellit. non longe *Sagra fluvius*, ubi 12. mill: *Locrensi* 120. mill. *Crotoniatum* cecidere. quæ res primum cum non crederetur, comperta tandem locum adagio dedit: Re ad *Sagram* gesta certior. *fluvius* vulgo *Sagrano*. ad quem templum *Castoris, & Pollucis.* S. *Severina* ad amnem *Næthum Neto.* *Taberna. Seminara*, ubi ab *Aragonensibus Ablinius cæsus* anno 1503. *Scylacium* ad mare *Ionium Squillaci.* cuius sinus, *Scylacæum* nomine naufragiis infame, ut ait Poëta:

Cauloniaque arces, & navifragum Scylacæum.

Non longe à *Crotone* lapigium promontorium tribus verticibus scissum primus *Capo delle Castelle*, secundus *Rizzaro*. tertius *della Nave*, & supra ad Septentrionem cornu *Lacinium Capo delle Colonne*: ubi *Pythagoras Scholam* habuit: ab hoc 10. millibus aberat *Ogygia* insula, in qua sedes *Calypsus*: fuit & templum *Iunonis Lacinie*, ex quo auream columnam tollere *Annibal* cogitavit. ad inferum mare in colle *Hipponium*, Romanis *Vibo Valentia Monteleone*: ad radicem montis olim portus.

* *
4

E 3

CA.

C A P U T V I I I.

De Fluviiis, & Lacubus Italiae.

PRinceps Fluviorum Padus, Græcis Eridanus
Pò, in quem Phaëthontem cecidisse, Heliadae-
 que sorores, cum fratris casum deflerent, mutatas
 in Populos succinum sudantes, fabulata est anti-
 quitas. oritur ab imis radicibus Vesuli montis
 inter Alpes procerissimi: rigatisque Liguribus
 primum, mox Insubribus, & Cenomanis, septem
 ostiis in Adriaticum mare se exonerat, adeo ma-
 gnis, ut septem maria dictus facere: primum, quod
 per Asconis fossam in Ravennam, & portum
 Messaniacum influebat, *Canal di S. Alberto, & del
 Naviglio*. hic Romana Classis stationem habebat.
 Secundum spineticum, & Eridanum vocarunt:
 quo Cæsar magna illa domo verius, quam navi è
 Britannia triumphans dum redit, Adriam ingres-
 sus: *Vaterno* vulgo. Tertium, *Caprasia*. *Vernia* se
 Quartum *Sagii Porto di magna vacca*. hæc duo
 abolita, exundantibus ea loca stagnis Comaclen-
 sibus. hic Plinius quintum non expressit forrasse
Goro. Sex:um *Olane*, & fossa coronania *Volana*. Sep-
 timum Fossiones *Philistinæ*, *Il Pò grande*. In Pa-
 dum supra L. amnes influunt: præcipui sunt ex
 Apennini latere in dextram Padi ripam *Tena-
 rus, Tanaro, Scrivia, Lia Trebia, Tecrus, Parma,
 Lencia, Lanza, Secia; Panarus, Rhenus, Santernus,
 & Varenus*, qui unum ex ostiis Padi auget, deno-
 minatque; *Senius*, aliique ab Alpibus hi descen-
 dunt. *Duria riparia Doretta, Stuta, Orcus, Doria
 Baltha, Doria Balcia, Scesia, Ticinus, Tesino, Lam-
 brus, Addua, Adde, Ollius, Oglio, Mincius, Menzo,
 Tarturus*: neque hic reticendus *Atiso, Toso Cimbri-*
 rum.

rum clade nobilis, quem perperam cum Athesi *Adige* confundunt nonnulli. Athesis, qui è Tridentinis Alpibus oritur, per Venetos fluit, inque Adriaticum descendit. de quo iam dictum. Est etiam celeberrimus in hoc Italix tractu *Timaus*, qui novem capitibus erumpens uno ostio in mare prope *Aquileiam* illabitur.

Secundum locum tenet *Tiberis Tevere* nullus toto Orbe celebratior; quippe qui Romam gentium dominam præterfluat: oritur ex Apennino non longe ab Arni fonte prope *Aretium*: exiguus principio rivus, mox aliis auctus in Tuscum mare se exonerat. ubi olim portus Romanus ingenti sumptu & magnificentia extructus: in quem appellentes navigia, mox in Urbem *Tiberino* alveo devehebantur; quare optimè *Plinius*, de *Tiberi*: Rerum omnium in toto Orbe nascentium mercator placidissimus. In *Tiberim*, eodem teste 42. amnes descendunt: præcipui sunt, ad Occidentalem ripam *Creteo*, *Nero*, *Nester*, *Glanis*, *Chiana*, qui piger, & gravi palude noxius *Tiberim* *Arno* coniungit. *Palia Paglia*, *Clitumnus*, *Triglia*, cuius aqua pota candidos *Tauros* facit. hinc *Poëta*:

*Hinc albi, Clitumne, greges, & maxima Taurus
Victima, saepe suo persusi Flumine Sacro
Romanos ad templa Deum duxere triumphos.*

Et *Propertius*:

*Qua formosa suo Clitumnus flumina Luce
Integit, & niveos abluit unda boves.*

Aliis ad Ortum ponitur, inque *Tiniam* fluere. tandem *Cremera Varca*, ubi CCCVI. *Fabii* cum *Clientum*, *servorumque V. M.* à *Veientibus* occisi, quare à *Silio* inglorius appellatus.

Ad Orientalem ripam influunt *Chiatius Chiaz-*
zo dictus etiam *Asius*, quia ab *Asi* monte descendit: *Tinia Topino* in cuius ripa magnarum molitū

ruinæ visentur ; quas ad tutandam viam Flaminiam Romani fabricaverunt . Nam *Negra* ab aqua sulphurea Sabinorum lingua dictus . alii à naribus , quia nimirum ipsius fontes vivo in saxo Fiscelli montis in auris similitudinem facti , prope Narniam ingenti ponte transmittebatur , ex quo ab urbe Narnia in præcelsum montem transitus , ab Augusto olim fabricatus , quartus pons fluvii . de hoc Martialis :

*Sed iam parce mihi, nec abutere, Narnia quinto,
Perpetuo liceat sic tibi ponte frui.*

Succedunt Himella, Eabatis, Farfarus item & Ovidio, & Plauto dictus hic enim

Dissipabo, te nunquam folia Farfari.

arboribus enim consitus erat crebris: ille, Amœnæ Farfarus umbræ .

Allia *Caminato* ex quo Alliensis dies XV. Kal. Sex. ob pugnam Romanorū cum Brenno Gallorum Duce. Anio *Teverone* ab Anio Etruscorum rege, vel Aniene Apollinis filio appellatus oritur ex Trebanorum montibus, tresque lacus amœnitæ nobiles, qui nomen dedere sublacii in Tibesim devehit: ad Tibur ex alta rupe velut à cataraete in subiectam convallem ingenti aquarum sono decidit quatuor pontibus cōiungitur . unus via Tiburtina est ab Antonino Pio factus. Secundus circa viam Nomentanam, qui integer: tertius via Salaria à Narsete Gothis victis , extructus, cujus exstat hoc carmen in marmore .

Quam bene curvati directa est semita pontis,

Atque interruptum continuatur iter:

Calcamus rapidas subiecti gurgitis undas,

Et libet irata cornere murmur aquæ.

Ite igitur faciles per gaudia vestra, Quirites,

Et Narsim resonans plausus ubique canat:

Quo

Qui potuit rigidas Gothorum subdere mentes,

Hic docuit durum flumina ferre iugum.

Ad hunc pōtem Annibal imbecium inundatione perterritus, soluto obfidio, castra ab urbe movit. Quartus pons Tuburi rotunda mole conspicuus.

Sequitur Arnus notus amnis, qui non longe à Tiberis fonte ortus Florentiam, & Pisas rigat, inque Tyrrenum devolvitur: devehitque secum Crainam, Soranam, Resum *Rescho, Staggia, Corsona*, aliosque. Arnus inter, & Tiberim præcipui in mare ruunt Ceina, & UMBER, *Ombrone*. In Cápania Liris, *Garigliano* ex Apénino prope Sorá duobus fōtib⁹ erumpit: cui Fibrenus *Fiume della posta Cosa*, & Casinus miscentur. Vulturinus item ab Apennico fluit, Venasfrum, Capuamque rigat, ubi ponte lapideo traicitur. Vulturino adiunguntur præter alios Sabbatus; & huic ad Beneventum Calor, ubi pontem Valens Augustus posuit. Capuam intèr, & Atellam *Aversa* currit Clanus *Fiume di Patria* Acerras irrigans gravi palude, unde Poëta:

Et vacuis Clanus non equus Acerris.

In Craterem influunt Sebethus nostrorum Poëtarum carminibus magis, quam aquis notus, & Sarnus, cuius celebres sunt apud Actiū Syncerum salices. In Picentinis est Silarus *Selo*, in quem proiecta lapidescere falsò veteres credidere. oritur ex Apennino ex adverso Aufidi. in Silarum Tanager *F. Negro* ruit, qui è Paludæ oppido ortus, emensaque Diania valle in specum se condit ingenti murmure, ubi *Fella* diversorium, hinc ad quartum lapidem emergit ad *Auletta* oppidum in loco ubi Caupona hinc dicta *La Taverna del Pertuso*. in Lucanis Laus est, Calabria, Lucanizque terminus: dictus etiam Talaus *Laino*, à quo Ta-

Iaus sinus *Golfo di Policastro*. In Brutis præcipuè
 Ocinarus *Santo Licophroni* notus : *Lametus*,
Amato, *Angitula* *Acitola*, *Meduna*, *Mesuma*, &
Metaurus, quo *Orestes* Matris nece purgatus cre-
 ditur. In Ionium currunt *Næchus*. *Triuntes*,
Triento, *Crathis*, in quem *Bulentus Vafiento* irrum-
 pit: mox in *Lucanis* *Siris Senno*. *Actis Acri*, *Acu-*
landrus, *Salandra*, *Cosuentus*, de quo diximus.
 In Portum *Tarentinum* *Galesus Galefo*, cuius me-
 minit *Virg*:

Qua piger humectat flauentia cultra Galesus:
 exiguus est, & vix ortus immoritur Qui ex *Apen-*
nino in Superum mare descendunt hi sunt: *Aufi-*
du *Ofanto*. solus *Apennum* in quo nascitur se-
 ta: *willius* naturam describit *Horatius*:

Sic Tauriformis voluitur Aufidus

Qui regna Danni perfluit Appuli,

Quum favit: horredamque cultis

Diluvium medstatur agris.

Sequitur *Tifernus Fortore*. *Aternus Pescara* in
 quem plurimi rivi fluunt: *Vomanus Humano* &
Truentum Tronto. *Muson*, quem *Aspidem* vocant,
 quod multis voluminibus hac, illac se flectat:
Metaurus Metro, de quo *Lucanus*:

rapidusque sonanti

Vertice conorquens undas, & saxa Metaurus.

Et tandem *Rubico Pisarello*: de quo *Lucanus*:

Punicus Rubicon quum fervida canduit aestas,

Perque imas serpit valles, & Gallica certus

Limes ab Ausoniis determinat arua colonis.

Cis *Rubiconem* Romanis ducibus arma ferre
 non licebat absque *S.P.Q.R.* autoritate, qui se-
 cus fecisset, hostis Reipublicæ iudicabatur.

Fluvis lacus succedunt: *Celebriores* sunt: *Trasi-*
menus, qui ad 30. mil: ambitu patet, aquas nõ ac-
 cipit, nec refundit: lucidus est, perspicuus: hic

Fla-

Flaminius ab Annibale cæsus cum ingenti Ro-
manorum strage. Bulfinus. *Lago di Bolsena* am-
bitu mill. XXIV. in medio insula amœna & fer-
tilis, & Amalafuntis Gothorum reginæ cæde no-
bilis. Sabatus, *Lago di Bracciano*. angularis dictus à
Trigoni forma. Fucinus, *Lago di Celano* apud
Marfos, hortis circum confitus, & amœnus: ma-
ximeque piscosus est, & pellucidus. In Umbria
circa Reate Velinus lacus præcelsis montibus
cinctus *Lago di Luco*. in quo ligna statim lapide-
scunt: & Cutiliæ lacus *Lago di Contigliano*, in quo
insula Commotiæ Nymphæ Sacra, quod scilicet
in aquis commoveatur: hunc Umbilicum Italiæ
censent: alii Velinum statuunt. In Campania A-
vernus *Lago di tre pergele*, sic dictus, quod avibus
sit avius, ut ait Lucretius, & Virgilius:

*Quam super haud ulla poterunt impune volantes
Tendere iter pennis: talis sese balstus atris
Fancibus effundens supra ad convexa ferebat:
Unde locum Graii dixerunt nomine Avernum.*

Hinc per Acherontis rivum ad Inferos iri pu-
tarunt poëta, unde Silius:

*Hinc vicina palus fama est Acherontis ad undas
Pandere iter.*

Proximus Lucrius *Lago di Licola*, Concha-
rum dives, hinc Martialis:

*Non omnis laudem, pretiumque Aurata meretur,
Sed cui solus erit concha lucerna cibus.*

Hunc Iulius Cæsar Averno immiscuit, atque
aggeribus contra maris æstum munivit, ut tutior
uberrima fieret piscatio, ut supra ex Virgilio re-
citavimus. Tertius Anianus montibus cinctus, ut
& Avernus, præter aditum, quæ in Phlegreos cæ-
positur, ad Collis radicem antrum est vulgo *La
grotta de' Cans*, ex quo pestifer exhalat halitus, ut
animantia sensim exanimantur; quæ tamen in

proxima lacus aqua reviviscunt. Est etiam ad ostium Clanii linterna palus maxime piscosa. *Lago di Patria*: Et juxta Anxurem Pontinæ paludes, quas in mare deducere conatus Cæsar, ut pestilentem vaporem ex circumvicinis agris amoveret. In Apulia Veranus memoratus, & *Lago di Lesina* fortasse Pontanus Plinii, & Selapina palus *Canal di S. Antonio*.

Trans Padū præcipui Verbanus *Lago maggiore*, cuius longitudo est mill: L. variis anfractibus tortuosus est, & ut mare interdum sævit. *Larius Lago di Como*: à lato ave Græce, fulica lacinè, quibus abundat: longitudine Verbano æqualis. Benacus *Lago di Garda*. qui ut ait poëta etiam, ceu mare affurgit.

Fluctibus, & fremitu affurgens, Benace, marino.

Long. mill: XXV. lat. XV. lacum in modum coronæ oppida, Nemora, Prata virentia, Vinæ, Olivæ, Abietes, & lauri ambiunt. Idrinus, *Lago d'Idros* Mincius *Lago di Mantova*, & in uno ex Padi ostiū. Padusa palus: & Ravennam juxta. Comaclensis, *Lago di Comacchio*.

C A P U T I X.

De Montibus, & Sylvis Italiae.

P Rincipes Italiae montes sunt Alpes, quæ illam inexpugnabili veluti vallo muniunt. Primæ ab Infero mari sunt Alpes maritimæ, quæ & Ligusticæ: per has via erat, quæ Roma Arelatum usque ducebat, harum maxima Avena mons *Camelione* ex quo Varus profluit Galliæ, Italiaeque terminus. Post has sunt Cotticæ, aliis Cocticæ à Cottio rege: in his jugum celebre Ginebre, quæ in Galliam via, quam tentasse Annibalem ferunt: *scilicet*

peras

peravit Carolus Magnus, cum contra Defiderium movit. Est etiam Verulus mons *Mont Vesv*. Sequuntur Graia, per quas Herculem transisse memorant: hodie dicuntur *Monte di S Bernardo minore*, per has duo itinera Viennam, & Argentoratum ducunt, & ab Taurinis recto tramite per Sturam amnem in Centrones. Iuxta has sunt Peninae, per quas Pœni Annibale Duce transierunt, unde dictas Peninas volunt. alii Pinninas à pinnis hoc est celsis cacuminibus, *Monte maggiore di S. Bernardo*. & eo præcipuè, quod Pœnos per Maritimas transgressos multi docent; nisi fortasse per utrumque saltum, partito exercitu, traiecerint. Harum pars sunt Alpes summæ, quarum Cæsar meminit, ex quibus in omnem plâgam nobilissima flumina profluunt. Supra ad Septentrionem sunt Leponitiz Alpes, quæ Italiâ ab Helvetiis dividunt *Monte di S. Gothardo*. Et post has Rhætica, à Como Veronam usque in quibus maximus mons Adulas Rhætis *Colmin d'Ocello*: aliis *Monte di S. Bernardino*. Iuliz, & Carnicæ succedunt, à Tullio primæ, *Iulian* incolis, per has enim Iulius Cæsar, & Octavianus transierunt: secunda à Carnis, minus arduæ sunt, & ad Germaniam spectant, quæ & Noricæ etiam dictæ, & Pannonicæ per has olim via in Pannonias strata Romanis fuit.

Post Alpes, quas ab albo colore Sabinorum lingua vocatas volunt, principem locum tenet Apenninus ab Api prisco duce appellatus. oritur non longe ab Infero mari ab Alpibus, à quibus sensim se disiungit, inque Superum mare contendit ad Senam urbem: mox ad dextram iterum flexus per Samniû, & Lucanos incedit: hinc gemino cornu dissectus, uno per Brutios in Siculam fretum usque ad Leucopetrâ excurrit altissimis jugis: altero humiliori elivo per Apulos in ex-

eternam lapygiæ oram tendit, ubi medicis colli-
bus definit, De hoc Lucanus:

*Mons inter geminas medius se porrigit undas
Inferni, superique maris.*

Apennini, multa soboles. in Liguria Balista,
Suifmontium, & Letus *M. di S. Pellegrino*, in Æmi-
lia Zobius, Petra Pisoniana, & Bardonis mons.
apud Venetos Baldus Medicinalibus herbis di-
ves. in Picæno Auxinus *M. d'Osimo*, & Corvus. In
Etruria Soractes *M. di S. Silvestro*, & Ciminus.
Virg.

*Hi Soractis habent arces, Flaviniæque arua,
Et Cimini cum Monte lacus, lucosque Capenas.*

In Latio Albanus, Cæcubus qui in Caietanum
finem currit, *M. di Gaeta* cuius vina laudatissima,
Algidus Bocca del Papa. in Campania Gaurus,
Mafficus, Falernus unus mons est, cuius pars Oc-
cidentalibus Gaurus Gerro, & Barbaro Orientalis,
Mafficus *M. Marso*, & *Rocca di Mondragone*, Septen-
trionalis Falernus *M. di Sessa*. Per Maffici iuga
exercitum duxit Q. Fabius Maximus, ut Anniba-
lem cunctatione frangeret. Vesuvius *Monte di
Somma* fertilitate primum, mox incendiis, & flam-
ma nobilis, ut belle Martialis:

*Hic est pampineis viridis modo Vesuvius uvobris,
Presserat hic madidis mobilis uva lacus:
Hæc iuga, quam Nisa colles plus Bæthus amavit:
Hoc nuper satyri monte dederat Chorus;
Hæc Veneris sedes lacedamone gratior illi;
Hic locus Herculeo numine clarus erat:
Cuncta sacent flammis, & tristi mersa favilla,
Nec Superi vellent hoc licuisse sibi.*

Loquitur de incendio sub Tito quo Plinius se-
nior cum Saleio Basso perire. mons biceps est:
vertex ignivomus humilior factus cum altero al-
tior esset: in medio ambustus crater mill. 111,
ambi-

ambitu complectens, in quo è cinere, saxisque, quæ
evomuit, nuper mons alter enatus : inque dies
crescit . in medio montis Mercurii venæ, rapidi-
que amnes currunt. Ad Putolos est Phlegra item
ignivomus mons, juxta quem Phlegræi campi
ubi Hercules Gigantes superavit. *La Solfatara* : à
Sulfuris copia, quam vomit, item Cinereus mons,
qui anno 1538. repentino hiatu ignem evomen-
te, assurrexit. Est & Asturus *Asturni* : in vertice
veluti Lacuna vallis est cum nemore : mediam
clatissima aqua præterluit, inque theatri formam
vallis est . Surgit item in Campania versus Sam-
nium Taburnus. *Taburo* Virg:

*Neufegnes jaceant terra, juvat Ismara Baccho
Conferere, atque olea magnum vestire Taburnum.*

Prope Capuam Tifata ubi Annibal. castra po-
suit.

In Sânio Virgineus ob templû B. Virginis no-
minatissimus: Nicates *Maiella* altissimus, ex quo
tota Apulia conspicitur herbis medicinalibus di-
tissimus, in hoc Cænobiû Cælestinorum, quorum
auctor in prærupta huius rupe inhabitavit D. Pe-
trus Moronus: nivibus semper canet . est item
Grumus *Crepacore*. In Apulia Garganus, de quo di-
ctum satis . Er non longe Tarento *Matinû*, *M. dè
Martina* buxo, & apibus nobilis: hinc Lucanus:

Et calidi lucent Buxeta Matini :

Et Horatius:

Ego apis Matina modo, modoque, &c.

In Lucania Alburnus, *il Postiglione*, *Arpa*. In
Brutiis præcipuus est, quem vocant *M. Cocozza*.
Clibanus, *M. Lione*: alii Olibanum, & eum statuê,
quem *Solano* Rhegium versum appellant. Est
præterea Consentiam inter, & Tabernam Sila-
mons, & sylvæ, de quo plura in Nauticis lib. 1.

Reliqua Italiæ memora sunt in Etrusia *Bosco*
dit

232 G E O G R A P H I Æ

di Monte Fiascone Maxia Sylva Bosco di Baccano, & Ciminus saltus. in latio Algidum nemus, *Selva dell' Aglio*, lucus Feroniz, & Dianæ Ætoliz prope Anagnium, & Angitiz nemus: de quo meminit Virg:

*Te nemus Angitia, vitrea te Fucinus unda,
Te liquidi flevere lacus:*

In Campania Sacer lucus, *Hame* ad Iiris ostia. sylvæ Gallinaria, *bosco di Patria* fontibus rigua, & venatu nobilis, & amœna. In Lucania Eboli sylvæ, *Bosco d'Evoli* Latrociniis infamis: Peregrinalis ad fauces vallis Dianæ densissima, & altissima, Veliarum lucus, *Bosco di Pisciotta*, per quem evasit Annibal. Est etiam in Brutiis Rheginus saltus *Bosco di S. Martino*. in Apulia Bantini saltus quorum meminit, laudatque Rapius.

Cui non Bantini saltus, nec molle Ferentum.

& Gargani lucus. in cispadana regione lucina sylvæ juxta Padusam, & Pedonez sylvæ, quas succinum flevisse putavit antiquitas. in Transpadana Castrorum lucus juxta Cremonam: In Venetis lucus lunonis Argivæ, & Dianæ Ætolicæ.

C A P U T X.

*De Sicilia, Sardinia, Cyro, cæterisque insulis Italiae
adsacentibus.*

Maxima insularum, quæ circâ Italiam sunt, immo in toto Mediterraneo, est Sicilia, dicta etiam Trinacria, & Triquetra à Trigoni forma, quam tribus promontoriis exhibet. Sunt hæc Pachinum, *Capo Passaro* Orientem, & Græciam spectat, Pelorum, *il Faro* Italiam cœtra, Lilybæum *Capo Boè* Africam, & Occasum respicit. Siciliæ longitudo a Lilybæo Pelorum usque est Mill:CG.

Lat:

Lat. à Pachino ad Cephaladim *Cefalù* oppidum
 mill. CXXV. ambitus DC. Nomen à Siculis Latii
 incolis sortitam voluit: & Sicaniam à Sicano
 Iberorum rege, qui ante Troiana bella insulam
 occupavit. Cæterum primi habitantes Cyclopes
 fuere, & Lestrigones, gigantes corpore, gentesque
 truces, & immanes. mox Iberi Sicano duce te-
 nuere: deinde Siculi ex Italia: postea Maritima
 Phœnices occuparunt: quibus à Græcis eiectis
 Græcorum Colonia facta est. & primo Imperium
 penes reges, & tyrannos fuit, mox in Carthagi-
 nienſium poteſtatem venit: his à Romanis ſupe-
 raris, in provinciz formam redacta est. Iuſtiniani
 ævo Vandali ex Africa traicientes eam occupa-
 runt, ſtatimque à Belifario pulſi, tandem Saraceni
 ad multos annos miſere vexarunt: donec à Nor-
 mannis eiectis Siciliz regnum inſtitutum eſt. His
 Suevi, & mox Galli ſucceſſere, ac hiſce coniura-
 tione facta anno 1282. ad Veſperas trucidatis, A-
 ragonenſes evocati: à quibus Auſtriaci acceperunt.
 Inſula eſt aeris, cœlique temperie, ac terræ
 ubertate, maxime frumenti letiſſima, ut merito
 populi Romani horreum fuerit appellata. abun-
 dat vino, & nobiliſſimum eſt Siracuſanum, melle,
 Serico, corallio, ſulphure, & Thynnorum piſca-
 tione ditiffima. olim varii populi incolebant: nūc
 in tres valles, ſive partes dividitur. Harum prima
 Demona ad Pelorum: ſecunda Neztii *Val di Noto*,
 tertia, *Val di Mazara* hæc ad Lilybzum, illa ad
 Pachinum pertinet. Urbs princeps Panormus *Pa-
 lermo*, à ſtationibus dicta: ampliſſima, ſplendida, &
 dives, cum arce ad mare prævalida: circum campi
 uberes, quos nudi montes coronant. neſcio ex
 quibus nummis antiquiorem Noemo nonnulli
 faciunt. ſecunda eſt Meſſana *Meſſina* ad Orien-
 tem poſita ampliſſimo portu, Emporio, Carybdi,
 & Thea-

& Theatro nobilissima . portus in modum falcis curvatur. inque aditu arx est situ prævalida: hinc Zancle antiquis dicta. quoniam vero nonnihil à Libyco laborabat, Philibertus Emmanuel pro Catholico rege Siciliam cum regeret, portum amplissimo Palatiorum theatro ornare simul, & tutari cives iussit, quo certè nihil in tota Europa superbius. Carybdis vortex est extra portum ubi continuo æstu aquæ reciprocantur: totumque Siculum fretum perpetuo æstu ad Lunæ cursum fluit, refluitque, & tantis adversis occurribus, ut deprelia aquæ videantur, quare belle quidam de Theatro loquens.

*Ampla theatra vides, quaris spectacula, viator;
Hic pelagus geminis digladiatur aquis.*

De Carybdi nos plura in Nauticis lib. 5. Scylla verò scopulus est ex adversa Italiæ parte, extans ubi mare meat, & promeat. æstum Siculi appellant *la rema*. Reliquæ urbes Catana, *Catania*: ad Orientem in radice Ætnæ posita: a cuius incendio sæpe devastata est. civium splendore, & academia nobilis. *Angusa* cum portu, *Syracusæ*, *Siragusa*, olim princeps urbium Siciliæ duplici portu magno, & marmoreo insignis: hic magna ex parte collapsus: situ munita in Ortygia insula, quæ olim una ex quatuor urbibus: quibus Syracusæ constabant *Acradina*, *Neapoli Thyca*, & *Ortygia*, à Marcello captæ, cæsusque in direptione Archimedes, cuius ingenio diù defensæ. Situs munimini addita artis etiam munimenta triplici vallo, marique interfluente secura. non longe a mari *Leontini*, *Lentini* ubi über campi *Leontini* appellati *la piana di Catania*: hinc ortus *Gorgias*, cui ob insignem eloquentiam aurea statua posita fuit: Ad Meridiem *Agrirentum* *Girgenti*, ubi ævo *Empedoclis* censa hominum octigenta millia: in qua tursus nonnisi ebur-

eburnei. ad Occidentem Lilybæum, *Marsalla* Araba voce, portum Dei significante, ob portum celeberrimum, qui plene obductus. Drepanum à falce item dictum *Trapani* coralli opificio Thynnorum piscatione, & portu celeberrimum: cul ū item, & frequens. in *Mediterraneis* Neztum *Noto*, *Motyca*, *Modica*, *Enna* *Castrogiovanni* in mediterraneo insulæ, ubi Pergusa lacus quo rapta Proserpine. Sunt etiam in ora Boreali *Himera* *Termini*, *Cephaladis*, *Cefalu*, *Mylæ* *Melazzo*.

Flumina celebriora, sunt *Onobala* *Cantara*, *Symæthus* *Giarretta*, *Anapus*, qui in Magnū *Syracusanum* portum devolvitur anguillis abundans: in medio portus fons *Alphæus*: contra ad litus fons *Arethusa*. *Gelas* F. *di Terra nova*, *Himera* de quo *Silius*.

Mons clarissimus, arque altissimus *Ætna* *Montebello*, cuius crater ad tria millia passuum patet. est etiam *Enna* *Castrogiovanni*, & *Eryx* in quo *Fanū* *Veneris* *Erycinæ* monte *di Trapani* ab *Eryce* gigante dictus, cuius ossa, & dentes miræ magnitudinis reperta. Sunt in *Sicilia* argenti fodinæ, & lapides pretiosi, sylvæ admodum raræ. *Episcoparus* VII. *Archiepiscoparus* verò tres. *Academiz* *Catanæ*, *Messanæ*, & *Panormi*.

Sequitur ad Occasum *Sardinia* insula *Sardegna* cuius longitudo à *Calari* ad fretum, quo à *Corfica* dirimitur est mill. 150. lat. à *Gordiano* promontorio *C. Argensera* ad *Columbarium* est millis 104: dictam putant à *Sardo* *Herculis* filio, qui primus colonos invexit: mox *Iolaus* à quo *populi Iolaenses*: deinde *Ilienses*, & *Locrenses*, *Corfica* insulam tenuere. quos *Carthaginenses* domuere: quibus primo bello *Punico* pulsis, *Romani* habuere. verum declinante Imperio *Saraceni* invaserunt: à quibus *Pisani*, & *Genuenses* receperunt:

sunt: at dissidentibus, Romanus Pontifex Aragoniæ regibus beneficiatio jure dedit. Gentes parum cultæ: soli melior conditio quam Cœli; namque ut fertilis terra, ita pestilens aër est; equos alit agiles, & robustos etsi nostris minores: sylvæ multæ: hinc gens venationi dedita, & pecuariam exercet; & mira illa coriorum, & caseorum copia, quæ in Italiam, & Hispaniam devehitur. in Argenti fodinis plurima reperitur solifuga animal exiguum araneo persimile, quod per imprudentiam supersedensibus pestem creat.

Urbes pauca & minus cultæ: caput Calaris *Cagliari* portu, & limis celebris Archiepiscopi sedes, & regii tribunalis. Chia, olim portus Herculis, Oristagnum infrequens ob aerem non sanum. Boffa adamnem Thyrsus insulæ maximum. Algerium nova civitas populo frequens, & munita, cum sinu multarum navium capace, Caradone olim dicto. Saffaris urbs ampla amœno loco fontibus riguo, & feraci sita.

Freto duorum mill: interiacente; sequitur ad Septentrionem Corsica, minor insula, cuius longæ à Sacro promontorio, *C. Corso* ad Graniacum *C. Manza* est mill. 120. Lat: à promontorio vulgo *C. Fero* ad Aleriam mill: 80. dicta olim Terapone, mox à Græcis Cyrnus à Cyrno rege, quem Hercules filium faciunt: tandem Corsica à Corfa Bubulca muliere ex Liguria: qua Duce Ligurum manus in insulam ingressa occupavit: & gætes à Duce Corsi nuncupati. Aspera montibus est, adituque difficilis: valles tamen cultæ, oleoque, vino, & pascuis abundant: equos feroces, & venaticos canes habet miræ magnitudinis. gens laborum patientissima, sed vindictæ avidissima; quæ te Corso infenso, neque vivo, neque mortuo credendum, insulam post Castthaginenses, qui illam Tus-

scis

scis ademerunt, Romani tenuere: inclinante imperio Saraceni, qui à Genuensibus, Duce Ademaro, & Pisanis eiekti. his vero certantibus Genuensibus cessit: urbes ævo Plinii XXXIII. nunc admodum pauca: Bastia frequens, & Archiepiscopatu ex Aleria, antiqua urbe, & principe translato, insignis: Bonifacium præcipuum oppidum, ubi portus amplus & mare corallio dives: Adiacium *Miazza* caput nunc insulæ mercatu frequens, *Calvi* arce, & saxo munitum, & portu celebre. Curia arx confragosæ rupi imposita in medio insulæ, quâ transeundum in utrumque latus est. Granducius mons in medio insulæ, in cuius vertice planities cum lacubus Ino, & Creno ex quibus defluunt amnes Tovola, *Guelo* & Ruptavus, *Liamone* defluunt.

A Sicilia mill. 100. ab Africa 190. est Melita *Malta*, cuius lat. 12. mill. long. 22. plana est, humilis, saxosa, ventisque, & æstui obnoxia. Borealis pars caret aquis, quibus abundat occidua, ut gossypio, hordeo, cymino, & fructibus: ligna admodum pauca: hinc ignem ex arefactis carduis, boumque stercorebus struunt: Pagi circa LX. quibus Punica lingua, seu Araba. quinque habet portus in maiori ad Septentrionem nova urbs fabricata cultissima, & munitissima: insulam D. Paulus naufragio olim nobilitavit: nunc Equites ab ea dicti Melitenses. hi initium cepere Hierosolymis anno 1104. primùmque Hospitalarii appellati: quia Nosocomio peregrinis ministrarent: Hierosolyma capta in Cyprum navigarunt: mox ab Imperatore Constantinopolitano Rhodum obtinere, Rhodique dicti. verum expugnata à Solimano Turcarum rege Rhodo anno 1522. post sextum obsidii mensè proditione Andreæ Meralii Equitis Lusitani, in Melitam se receperunt à

Ca-

Carolo V. concessam . illam anno 1565. Pialis Turca obsedit: sed re infecta, discessit.

In Tusco mari insulæ minores Urgo *Gorgona* *Mznaria*, *Meloria* Liburno portui adversa . *Capraria*, seu *Ægilum sylvestrium Caprarum dives*. Illa *Elba*, olim æris feracissima, quo deficiente ferrum visum: effossumque post annos 25. renascitur. eam *Cosinus Medicus* à *Carolo V.* obtrunxit, *Apianis* veteris dominis juri cedentibus. in occidua parte Argous portus, *Porto ferrato*. ad quem *Iaso* appulit, cū *Circen* quæreret cum Argo navi. *Cosmopolim* extruxit *Dux Etruriæ*, probeque munivit. Sunt etiam *Columbaria* ab avibus huius nominis, quarum dives *Planaria Pianosa*. *Oglasa M. Cristo*. circa *Campaniam Pontia Ponza*, & *Pandataria Palmarnola* desertæ .

Ischia olim *Ænaria* à statione navium *Ænez*, vino, alumine, sulfure, Balneis, vasis figulinis, & oppido inexpugnabili in saxo prærupto celebris: hanc in arcem se recepit *Ferdinandus*, toto regno amisso, quod mox recuperavit. hanc *Tiberius Neapolitanis* dedit, à quibus *Capreas* accepit. in medio Mons est *Epopeus*, sub quo *Typhæum* iacere fabulantur . inter *Ænariam*, & *Cumarum* litus est *Prochyta Procita* humilis, & cultu agrorum, & fructibus celeberrima: sub qua unum ex *Gigantibus Mimanta* iacere pariter fabulantur: hæ geminæ dictæ olim *Pithecusæ*, quas à continenti terræ motu abscissas nonnulli tradidere, de his meminit *Ælius* noster:

Quare Pithecusas, tu cui licet, atque superba

Dic Hyala, falsum te pascere monstra sub aquor.

Ex adverso *Promontorii Minervæ*, ubi ingentis delubri rudera conspiciuntur *La Campanella*, positæ sunt *Capræ*, *Capri* oleis, domesticisque arboribus consitæ, atque æris salubritate, ac pesca-

tu nobiles: at Tiberii Cæsaris amoribus infames, cuius magnifica erecta ædificia, & Pharos ad dirigendas naves Alexandrinas senatus iussu diruta, adhuc spectantur in ruinis: duo sunt oppida, *Capri*, & *Anacapri* in sublimi vertice situm, quasi *Capreae* superiores. Ad ortum Solis tres aliæ sunt insulæ *Sirenas* vocarunt veteres: *Virg*: *Sirenium scopulos*: desertæ incolis, at piscatu frequentes.

Juxta *Siciliæ* latus hyperboreum sunt *Æoliæ* insulæ, quæ & *Arnæ*, & *Hephestides* appellatæ, olim septem numero: sunt hoc ævo XII. *Strongyle*, *Strongoli* à figura rotunda dicta: hic *Æoli* Ventorum regis postæ sedem fixere: ignem vomit, & interdum fœtidum, quo una pars insulæ sterilis, altera fertilis si coleretur. *Lipare* *Lipara* omnium maxima à *Liparo* Ausonis filio nuncupata: alii à soli pinguedine dictam credunt. *Gnidiorum* olim Colonia: oppidum habet cum sede Episcopi, & situ, & arte munitum: abundat piscatu, alumine, bitumineque. *Phæniusa*, seu *palmaria* *Filicur* à palmis dicta. *Ericusa* *Elicur* didime, & *Basilurus*, *Le Formicole*. *Vulcanta* seu *Hiera*, *Volcano*, quæ sub mortem *Scipionis* *Africani* repente è mari edita est: & anno 144. Non. Febr. tantum ignium evomit, ut tota *Siellia*, & *Calabria* contremuerit. *Vstica* desertæ, & piratarum statio. Ad *Lilibzum* est *Ægusa* *Favognana* *Carthagenensium* clade, soli ubertate, *Thynnorum* piscatu, & portu nobilis. *Sacra* *Maretimo* *Thymo*, & apibus celebris. In *Adriatico* è regione *Gargani* montis sunt *Diomedæ* insulæ *L'Isolo de Tremisi*: maior *S. Niccolò*, ubi *Cornobium* in modum arcis conditum est, atque *Abbati* paret.

CAPVT XI.

De Illyrico, Pannonia, & Dacia.

Superatis Alpib⁹ Illyricū ingredimur dictum à Cadmi filio, siue, ut tradunt alii, à Poliphemi sculi filio: caput Scodra *Scutari* ad Drilonem amnem, quæ deleta ab Anicio Prætorè, regeque Gentio cum filiis capto in provincie formam redactum Illyricū est annò urbis 587. Cæterum Illyricum patet ab Arsia ad Drinum amnem, quo à Macedonia determinatur: à Septentrione Pannonicis montibus cingitur ubi aspera est regio: à Meridie supero mari alluitur, quod maximè piscosum est, & crebris insulis, ac sinibus scissum: ager fertilis, & Cælum amœnum, & salubre: gens semper bellicosa, & equos habet præstantissimos. Sunt in Illyrico homines, qui ut Plinius narrat solo visu fascinant: iumenta auctore Aristotele, bis anno pariunt, & interdum geminos, & ternos puillos. Gallinæ bis, cerue ova quotidie emittunt. Olim in duas Provincias divisum, Liburniam nimirum, & Dalmatiam. Liburnia inter Istriam, & Dalmatiam, nunc continet Iaderæ Comitatum, & Croatiam: Hæc Austriacis patet: in ea urbes præcipue Carlostadium *Carlostat* ad amnem *Kulp.* & Segesta ad Savum *Siseck* munitissimæ contra Turcas. in ora maritima Flanaticus sinus *il Quarnero* tempestatibus, & naufragiis infamis, urbs præcipua Fanum *S. Viti Finme*, ad amnem cognominis. Senia *Zeng Uskokorum* receptaculum, gens latrociniis nobilis, Venetis diu infesta. Iaderæ comitatus *Contado di Zara* Venetis patet: olim Liburniæ caput, a qua liburnicæ naves appellatæ. urbs est in peninsula portu, & munimento insignis:

gnis: cum à Venetis rebellasset, armis Christiani fœderis in Palæstinam proficiscentibus recuperata. reliquæ urbes *Nova*, & *Novigradi*. Dalmatia partim Venetis, partim Turcis subiecta. Venetis urbes *Sebenicam*, olim Prætorium in Scardonico sinu ad Titium amnem ad radicem montis, in cuius vertice arx est, Scardona D. Hieronymi patria nuper Turcis erepta: *Tragurium*, *Tran*, quæ modico Euripo à continenti separatur: *Spalatum Spalatro*, ubi Diocletiani palatium. *Salona* olim totius gentis navale. Castellum novum nuper etiam receptum ad *Rizonium* sinum *Golfo di Cattaro*. *Catharo Cattaro* egregium munimentum. Turcis vero *Gabella*, seu *Nerenta* *Scodra* in monte ad lacum sita, qui ad 130. mill. ambitu patet, & montibus cingitur: regio circumposita ad mare excurrens *Craina* dicitur, quod saxis, & rupibus fit impedita: *Antibarium*, *Antivari*, quod *Bario Apulo* opponitur. *Ulcinium Dulgigno* piratis infame.

Insulas in ora Illyrica supra millenas *Plinius* recenset nobiliores *Cherso*, & *Osero* cū oppidis cognominibus. olim iunctæ, nunc Venetorum opera divisæ: *Absyrtides* *Strabonis* creduntur, ubi *Medea* fratrem occidit. *Curista Veglia* amœna est, & fertilis: urbem habet eiusdem nominis cum portu. *Arba* amœna item, & vini ferax *Glissa Pago*, ubi *Salinæ*. *Pharos Lesina* *Patria Demetrii Pharii* regis Illyricorum: urbem habet cum portu satis amplo. *Corcyra Melena* *Crazola* sylvis densa.

In medio Dalmatiæ *Ragusium* urbs Republica, & Emporio nobilis, quæ ex *Epidauri* ruinis crevit. *Othomannis* tributum pendit 14. aureorum mill. eius ora oleis, & vitibus confita. Quidquid terrarum inter *Cethium* montem *Danubii* ripas,

& Illyricos est montes, Romani Pannonias nuncuparunt: erant autem duæ numero: Prima quæ à Cethio ad Arrabonem amnem *Rab*, secundum Danubii ripas extendebatur superior, & ripensis dicta, hæc Austria nunc est, Stiria, Carinthia, & Carniola, de quibus dictum superius abundè est. Inferior secunda, quæ ab Arrabone ad Savi ostia excurrit: huius pars, quæ inter Danubium, & Dravum Valeria aliquando dicta est à Diocletiani filia: quæ verò à Dravo ad montes vergit, & quam mediam secar Savus, Savia nuncupata fuit. Unde nomen defluerit non constat. nonnulli, à pannis ferunt, more patrio consutis, ex quibus sibi tunicas manuleatas indigenas fecisse Dio testatur. Cæterum Pannonia secunda continet Hungariæ partem cis Danubium, Slavoniam, & Bosniam. Pannoniæ feroces à Romanis habiti, intactique manserunt usque ad Augusti tempora: quos tandem Tiberius perdomuit. gens Celtica genere, Græci Prones dixerunt.

Dacia olim maximè patuit: nam omnem terræ tractum inter Carpathum montem, Tiram amnem *Nieser*, Pontum Euxinum, superiorem Danubii ripam, & Æmum montem, Daciam veteres nuncuparunt: prescius verò Dacia à Septentrione Carpathicis montibus, & Hieraso amne, ab Oriente eodem Hieraso, & Istro, à Meridie Istro, ab Occidente verò Patisso amne. Daci Scythica gens ferrox, & barbara: qui trans Istrum habitabant Daci, & Getæ: Daci, qui Germaniam versus incolebant, Getæ verò ad Hierasum. Herodotus immortales illos vocat, quia se mori minimè putabant, sed ad Deum suum Zamolxim transire. Gepidas dictos Iornandes putat à Gothica ditione, quod ingenio tardi essent. hinc apud Comædos mediastini, & Servi sæpe Getæ, & Davi nuncupati. Qui cis Istrum

mano Imperio, in Daciam, & Pannonias Gothi irrupere: qui mox ab Hunnis pulsi. hi Scythica gens anno 372. in Pannonia inferiore infedere: anno 428. regem dixerunt Attilam, qui Numeri irati vindex innumera Europæ damna intulit. Ast anno 801. Carolus Magnus Imperator Hunnos deleuit. Arnoldum affinem suum Austriæ, Uratislaum inferioris Moraviæ Dominum Pannoniæ secundæ principem creavit. Verum circa annum 900. rursus è Scythia Hunni erumpentes, seque reliquiis priorum coniungentes rerum iterum potiti sunt: mox erumpentes etiam Avars Daciam tenuere: ex quibus factum Hungariæ nomen. Cum vero de Arnolfo Imperatore bene meriti essent, regnum pace firmarunt. Primus Stephanus, qui postea in divos relatus est, baptismo illustratus à Sancto Adelberto Episcopo Pragensi, regium nomen, & Coronam à Pontifice Romano obtinuit. hic tantæ religionis fuit, ut regnum Apostolicæ sedis vœtigale fecerit, gentemque omnem ad Christum adduxit anno 954. D. Ladislaus Dalmatiam, & Croatiam regno adiecit: alii alias provincias, ut usque ad Euxinum patuerit Hungariæ regnum.

Cæterum Rex suffragiis creabatur: qui verò suffragii jus habebant conveniebant armati in campis Præsto proximis ad Comiticia, ubi reges, & leges constituiebant: mox & primum Palatinum, qui primus à rege, & de rege ipso, si accusaretur, sententiam ferret. delectum regem Albam regalem inducebant, ubi Archiepiscopus Strigoniensis, primas regni, & perpetuus Cancellarius, eum inungebat. regnum univèrsum cum Transilvania, quæ pars fuit Hungariæ in 60. comitatus dividitur, ex quibus ante ultimum bellum 25 Austriae parebant, Transilvaniæ Principi 8: Turcis 27.

sed

sed longe maiores cæteris. Antiquorum regum insignia fuere quatuor ductus, totidem præcipuorum fluminum Danubii, Dravi, Savi, & Tibisci imaginem referentes.

Militiam frequentant nobiles, & Equites levis armaturæ, quos Hussatos vocant: hi Tartarorum more pugnant: arma illis sunt lancea, sagaris, siue gladius Persicus ad lævam, sub dextro femore verutum Ephippio alligatum, & tormentarius Siphunculus theca reconditus: pedites nomine Haiduci non galea, non lorica muniuntur: arma sclopus manualis, vel hasta, sagaris, & a cingulo pendens securis. Sagum villosum, seu caudam ursi, aut lupi pellem humeris iniiciunt sub mento attritam. Cives pallio utuntur rubro, vel viridi, aut cæruleo. Nobilium vestitus admodum splendidus, mulierumque mundus exquisitissimus. Scythica omnes utuntur lingua: quoniam verò duriuscula, latine plerumque loquuntur. Parentibus soli masculi ex asse succedunt, qui si defint hæreditas ad Fiscum devoluitur. Religio Heresum labe miserè deformata, præter Maumethi sordes, quibus etiam inquinatur: gens exterorum dominatus impatiens, & concitari facillima.

Quod ad solum attinet, nulli cedit virorum fortitudine, animalium fecunditate, generositate vini, & metallorum varietate: lepores, cervi, phasiani, perdices non rarus plebis cibus est. Bovum capita circiter 80000. per solam Germaniam distrahuntur. Piscium nullibi in Mediterraneis maior copia, adeo fluviis, eisque maximis irrigua est. Amnes præcipui, Danubius, qui ad Posonium Hungariam ingressus illam ad Albam Gæcam usque secat, ubi Ister vocari incipit. Oritur verò Danubius ingentis famæ fluvius ad iuga montis Abnoz, in colle vix cubitos 16. eminente, in hu-

mo plana perenni è fonte lato pedes 2, qui muro clauditur longo pedes 26. Per innumeras gentes labitur, ac provincias Romanis dictas Viudeliciam, Noricum, Pannonias Danubii nomine: deinde Mæfiam, Daciam, & Scythiam factus jam Ister. LX. annes recipit; quorum fere triginta navigabiles. Pontibus traicitur uno, & viginti à fonte ad Viennam: infra duobus tantum. Gleba utriusque ripæ horridior, crebrisque salebris intertecta, nullum, aut valde austerum vinum gignit, usque ad Austriam: hinc optimum. Circa fontes immensa, nigraque sylva, unde materies ad naves fabricandas abunde suppetit. In Pontum vastis sex fluminibus, sive ostiis irrûpit. Primum reliquorum maxime Australe Peuces, in quo Peuce insula triquetra Rhodo æqualis: sic dicta, quod peucas, latas, nimirum, viridesque arbores in mare ferat. Secundum Naracu Stoma: Tertium Colon Stoma, juxta Sarmaticam insulam. Quartum Pseudostoma, & insula Conopon: Quintum Borcon Stoma, & Sextum Pfilon Stoma, quod cæteris languidius. Strabo, Ammianus, & Solinus septimum addunt. tantas aquas devehit ut ad 40. mill: aqua dulcis sit.

Secundus fluvius est Dravus, qui è Noricis Alpibus ortus juxta Toblium, violenter ruit: cumque Carinthiam, Stiriam, & Sclavoniam rigavit, ultra Mursam Danubio miscetur: eius accollæ Illyrica utuntur lingua. Savus, qui tertius est, ex Alpibus Carnicis affurgit. ipsamque Hungariam ab Illyrico disjungit; multisque auctus aquis superbo alveo iuxta Albam Græcam Danubium ingreditur. Quartus sequitur Tibiscus, aliis est Tyffia, quem sibi totum vindicat superior Hungaria, sive antiqua Dacia; Sub altissimis Carpathi jugis exiguo è fonte oritur in Comitatu Maromarusio,

anno 1526. at anno 1687. recepit summo Christiani orbis plausu Lotharingæ Dux Carolus. in colle sita est, cum regia arce ad Ortum: in aduersa Danubii ripa Pæstum est. Strigonium *Gran Archiepiscopus*, ab *Grano* amne, qui ex eius aduerso juxta *Barcam* oppidum in Danubium influit, & *Novissolium* *Newcasel*, validam atcern alluit. in Superiore Húgaria *Pofonium*, sive *Pifonium* à *Pifone*, cuius opera *Tiberius Pannonis* subegit. *Presbourg*. Flexum *Ptolemzi* putant, quod ibi flectatur *Danubius*, & multas insulas facit quarum præcipua *Scuta*: in cuius angusto *Matthias I.* *Comaram* Castrum egregie munivit anno 1474. deinde *Ferdinádus* trigonam munitionem addidit. *Alba regalis*, *Arrabo*, *Rab Giavarino* munitissimum oppidum, *Vesprinum*, *Quinque Ecclesiarum* *Funskirchen*, *Coloffa*, *Archiepiscopus* *Colotza*, *Sigethum* valida munitio, & *Murfa* *Essech* ad *Davum* cum ponte celeberrimo a *Turcis* extructo. In Superiore *Cassovia* metropolis, & culta, sedes rebellis, à *Cesarianis*. recepta anno 1625. *Zatracia* satis munita, & *Tocia*, cuius vina generosissima. non longe *Tarfa* amnis: in cuius fonte aqua ferri solè intra horas 24. cõsumit. Sút alii fontes, quorum unius aqua lapidescit instar pumicis, alterius hyeme fluit, æstate congelascit. Tertius lethalis est animantibus ob *aconiti* copiam. Est & alius, qui crescente *Luna* augetur, deficiente minuitur: in interlunio omnino perit. *Vinudria* nunc *Agria*, cum *Erla* arce. *Varadinum* amplissima civitas, cum arce munita, in qua conditus *Ladislaus* rex, cuius frater *Georgius* loci *Episcopus* fuit. *Ganadium*, *Conod*, *Temesuar*, *Eperies*, *Nitria*, *Filech* ubi *fodinz*, *Vaccia*, *Segedinum*, & *Zolnac*. *Hungariæ* pars inter *Savum*, & *Dravum* *Schianonia* à *Sclavis* populis dicta, metropolis *Poffega*, extrema verò

pars

pars ad Danubium circa Sirmium, usque Semend-
 rgiam Rascia dicta est. metropolis Alba Græca, si-
 ve Taurunum *Belgrado*: ostio Savi imminet: cuius
 situs, agri ubertas, & aspectus gratissimus est.
 eam frustra alias tentatam Solimanus occupavit
 anno 1520. recepit Bavariz Dux anno 1688. ac
 summo omnium dolore amissa superiore anno.
 tantum discordia inter Christianos principes po-
 test. non longe à Savo est Sirmium, in quo Pro-
 bus Cæsar natus: Claudius post profligatos Go-
 thos fato concessit. Constantius Concilium ha-
 buit, Illyrici præfecti, post ea Exarchi sedes.

C A P U T X I I I.

*De Transilvania, Valacchia, Moldavia, & Scythia
 Isfriana.*

EA Daciæ pars, quæ mediterranea ad Carpathum.
 vergit circa Marisum amnem Transilvania
 est appellata. hic olim sui reges, quorum ultimus
 Decebalum Traianus vicit. Metropolis Alba Iu-
 lia ad Marisum, ubi hic Auretam *Armas* excipit,
 olim dicta Zarmis Decebali regia: quo victo, Tra-
 ianus urbe, & thesauris sub Sargericæ amne recon-
 ditis potitus. dicta mox Colonia Ulpia, Traiana,
 Augusta, Dacia: & à D. Julia Aurelii pii matre Iu-
 lia. in qua sedes Isabellæ Hungariz Reginæ. Trá-
 silvaniam habitant Ciculi, quos Siculos vocant,
 Hungari, Teutones, Saxones, qui regnante D. Ste-
 phano eam Hungariz partem occuparunt. De-
 gunst etiam Valachi exleges: singuli suo utuntur
 idioma, & Hæresi addicti suæ. præter 30. mill:
 Catholicorum Græci ritus. Paruit olim regio
 Hungariz regibus, qui præfectum mittebant di-
 ctum Sarmatica voce Vaivodam. à C. verò annis

2 9 de.

descivere Principis titulo usurpato, factaque Turchorum vestigialis: at nunc iterum ab Austriacis recepta est, fusis ingenti clade ad Dravum Turcis. Lotharingio Duce, fluvii præcipui Marisus, & Alauta, qui fontem in Carpatho habet, & in Danubium supra Nicopolim influit. Solum uber, & pecoribus abundans, & auri, argentique dives. reliquæ urbes sunt. Corona *Cronstat* arce, academia, & bibliotheca insignis, & Græcorum negotiatione. tria habet tribus in vallibus suburbia, quorum unum Bulgari, alterum Hungari, tertium Saxones incolunt. Cibinium *Hermenstat*, urbs populosa, & ampla duplici muro, & fossis munita. Claudiopolis *Clausenburg* in plano sita, & splendida urbs. *Megues* Gritti clade insignis.

Ceterum Ciculia pars Daciæ ad Carpathum sita, in reipublicæ formam constituta, quæ septem pagis, seu regionibus conflatur: nulli subest: singulæ verum familiæ dant bovem Vaivodæ recens electo, vel vita functo, vel nova prole aucto, conventus gentis in oppido *Neumarck*. durum genus bello natum, in tonsa barba & promisso capillitio in prima acie dimicat: nobiles omnes, et singulis præsent: Hebræorum more scribunt à dextra in sinistram.

Valachia pars ripensis Daciæ, sita inter Transilvaniam, Moldaviam, & Istrum: regio immensis sylvis obsita, præruptisque montibus aspera: habet tamen fertilissimas valles, & pascuis letissimas: ut hinc armenta per Hungariam, & Poloniam mittantur, & rei pecuariæ uber annona Constantinopolim secundo Istro devehatur. gens originem trahit a XXX. hominum millibus, quos huc Traianus, Getis debellatis, misit, ut terram colerent, & necessaria suppetent legionibus, quæ contra Sarmatas, & Scythas hic stationem habebant.

bant. Suo paret nunc Principi, quem Vaivodam dicunt, & Bogdans, Latine Dei donum, atque ob id Valachia Turca Bogdonia vocant. pendet hic quotannis Othomani 120. mille florenos. Incolæ Pastores fere omnes, ac rustici, at bellicosi, dubie fidei, & ad res novas propensi: vino supra morem indulgent: mulieres in mensis primæ assident. Urbes præcipuæ Dombroviza ad amnem cognominis, Tergoviska caput gentis, & Vaivoda sedes, Braskovia episcopatu insignis, ad amnem eiusdem nominis, sita ad montes: & Bralovium *Braillocuc* ad Danubium.

Moldavia inter Transilvaniam, Valachiam, Tiram amnem *Næster*, quo à Podolia dirimitur, Danubium & Scythiam Istrianam sita jacet, olim Dacia Alpestris. Dicitur Moldavia ab amne *Multavo Moldava*. olim etiam Valachia cisalpina ab incisive Hæmi montis: qui Istro interruptus iterum hic assurgit, inque Carpathum tendit. Solum est uber, nisi quod Frumentum nigrius gignat. gens Græci ritus, & omnes Boëri, nimirum nobiles bello addicti, vel Agricola, qui rura colant, aut opifices, qui metallis eruendis vacant. Equos habet generosissimos, ut & Vallachia. Nulli hic *Causidici*: lites omnes, vel amici dirimunt, vel ipse Vaivoda. felices nimium nisi inter Turcas, & Polonos positi essent à quibus misere diverxantur. utraque hæc provincia modo Hungaris, modo Polonis stipendiaria fuit: mansitque hæc usque ad annum 1611. quo Othomannus Constantinum exauthoravit: & Stephanum regem dixit. hic statim bello à Polonis petitus, dum sibi fuga consulit urbem *Tas* incendit. nunc Turcis pendet 58. mille aureos in singulos annos. Vaivoda liberi succedunt etiam nothi, sed gentis suffragio electum in possessionem Turcus mittit iuramen-

to-prefito (ut Valachus, & Transilvanus) traditio-
næ vexilli, gladii, & militaris clavæ. Urbis caput
Cukaz Vaivodæ sedes ad Sternum amnem, ad Da-
nubium *Romani-Vuasar, Bralla, Gakatz*, intus *Ro-
mani-Viviar*. Herasus *Prush* provinciam rigat.

Quæ superest Tiram inter, & Istri Ostia ad Eu-
xinaum Scythia Istriana, nunc Bessarabia, & *Bud-
ziack*. Tartari eam incolunt præcopenses generis
& Turco parent. hic olim Getarum solitudo: quæ
cum Dacis contra Romanos ducenta olim millia
duclarunt. Darius in hos movens siti cum toto
exercitu periclitatus est. regio campestris est &
aqua carens: sunt tamen duo lacus ampli, & pi-
scosi arces in ora maritima à Turcis munitæ ab
anno 1485. sunt kilia, olim Licostomum, ad ostiū
Boreum Danubii: *Tekhin* ad Tiram in medio *Mō-
astro*. olim Henonassa. ad lacum Vidonum ab O-
vidio hic exule, ut ferunt, appellatum, ubi sedes
Præfeti. & ad ostium *Nieker Bielograd*.

C A P U T X I V.

De Bosna, Servia, & Bulgaria

BOsna antiquæ Pannoniæ pars inter Croatiam,
Illyricos montes, & Savum amnem jacet, Ser-
viæ contermina, cuius olim Principes Duces *S. Sa-
bz* fuerunt etiam appellati, *Despotæ*, & reges Il-
lyrici, ultimus *Stephanus Bosnæ, Rasciæ, & Ser-
viæ despotæ*, qui patrem regno exuerat, a *Mau-
methe II. corio*, & regno exutus anno 1472. gen-
tes *Bessi, Bulgariæ* populi, qui cisca hæc loca cōse-
dere ad amnem Bosnam, unde Bosnæ nomen.
provinciæ caput *laurza* in edito colle sita, arce
inaccessibili. inter amnes plenam, & *Vaeliam*, ad
quos etiam *Bagnalva* Præfeti sedes. præcipua
nunc

nunc urbs *Seraglio* ad Bosnam amnem regio mō-
tibus aspera, rigua tamen vallibus, & fodinis di-
ves. armentis etiam, & ovibus abundat: quæ hic
occisa nullius saporis sunt: at si circa Athesium in
Italia pascua gustaverint optima: idcirco à Vene-
tis innumera in Italiam educuntur. est etiam ad
Savum *Gradisca* servitium olim, munita.

Servia, quæ olim Superior Mœsia, Daciæ pars
inter Bosnam, Danubium Bulgariam, & Hæmum
montem posita est, Cereis horreum appellata,
populi olim celebres Dardani, & Triballi ad Hæ-
mum, Mœsi ad Danubium, Triballi solo visu fa-
scinasse, & occidisse quos itatis oculis aspexisset,
refert Plinius. Soli ubertas maxima ut Thraciæ
universæ frumentum, carnes, caræ vim multam,
lanæ, coriorum, & cascorum omnis generis sup-
pediter. Urbes præcipue *Vivar* ad Savum, quæ
excipit *Drivo* amnem ab Hæmo ortum, ad quem
Ocaob, servix Præfecti sedes, & Priscena D. Iusti-
niani patria. ad amnem Ibarem qui in Moravam
influit *Novibazar*. ad Nissavam amnem terræ li-
mitem *Nessus Nissa*. ad Danubium *Viminacium*,
Vidin, & *Semendria*, olim *Singidunum*, vastata à
Turcis anno 1439, sedes olim despotarum Ser-
viz, quorum primus Lazarus Balco ab Hungariæ
regibus hanc dignitatem obtinuit: cuius posteris
Lazari, & Bulqui appellati, usque ad Christinam,
quæ Stephano Bosnæ nupsit. *Zeverinum*, juxta
quod vestigia pontis à Traiano extructi visuntur,
pons ex marmore factus; pilæque ex quadro lapi-
de, quarum altitudo 150. pedum, præter funda-
menta, lat. 60 pedes continet, distantque sese in-
ter pedes 170: & fornicibus coniuat: ingens sanè
architecturæ miraculum: nec facile captu, quo
pacto in tanta gurgitum altitudine, in fluvio tam
præcipiti, feroci, lato, vorticoso, quique alio deri-
vari

vare non potest, potuerint artifices in limoso fluvii solo tam ingentia molium fundamenta stabilire: Sed quid non præstitit Romana potentia? Adrianus metu, ne Barbari Danubium traicerent everti iussit. Sequitur Mœsia inferior, quæ Bulgaria nunc dicitur: interque Danubium, & Hæmum montem ad Pontum usque excurrit. nomen à Bulga amne Scytharum, ex quo in Mœsiam irrupere barbari, damnaque innumera Christianis intulere. tandem Trebellio rege Theodosiæ Imperatricis opera emolliti, ad Christi fidem venire anno 970: ast anno 1396: quando ad Hungariam pertinebat, Turcæ occuparunt. incolæ fere omnes Christiani, sed adéo rudes, ut præter nomina, quæ sibi Christiano ritu imponunt, & ieiunia, quæ observant, nihil à Turcis differant. Urbs præcipua Sophia, ubi sedes Beglierbegi Rumeliz, posita ad Iscum amnem, qui in Danubium juxta Nicopolim influit civitas ampla, & dives, mercatuque nobilis: per ipsam transeunt quotquot ex Hungaria Venetiis illyrico Constantinopolim tendunt. in planitie sita ubi supra 360. pagi Christianorum: urbs condita à Iustiniano, atque Archiepiscopalis facta, crevitque ex ruinis antiquæ Sardicæ, ubi olim concilium celebratum: de ea in Itiner:

Ocyus ad Sophiam celebrem properavimus urbem:

Dimidium nostra nempe erat illa via.

Nicopolis à Traiano condita post victum Decebalum. Axiopolis, *Siliftria*, ad oram ponti Tomi *Tomisuar*, eius olim Antistes Teotimus, cuius meminit D. Hieronymus in Catalogo virorum illustrium: in qua & Ovidius relegatus ab Augusto. non longe olim Istropolis urbs clarissima *Anopoli*, aliis est *Floræ*; aliis verò *Galatz* ultra Istrum. *Varna, Varno*, ad flumen cognominis, notissimum
Clade

clade Christianorum sub Uladislao rege Hungariz anno MCDXLIV. urbs est Archiep: ad orã Euxini maris portu satis commoda.

CAPUT XV.

De Gracia antiqua.

EX Italia, traiecto Adriaci sinu, in Græciam descenditur: è Mœsia verò, Hæmo superato, in eandem pervenitur. Hæc autem illa est, cuius si vererem faciem aspexeris, nihil unquam pulchrius, nihil superbius habuit Orbis terrarum. Si præsentem vultum intruearis, nihil deformius, abiecius nihil est. Illa olim literarum omnium, & armorum palestra toto Orbe celeberrima, in qua omne eruditionis genus, ingenuzque artes ex Ægypto adveat, mirificè florere: atque in tantam magnitudinem excrevere, ut diffusis, exundanti veluti è fonte, rivulis, in reliquas Orbis partes pervenerint. Accepit primò Italia, ex qua cum Romano Imperio in reliquam Europam, & Africam delata sunt. in Asiam victrix ipsa Macedonum armis invexit: inque ipsam Ægyptum, ex qua desumpserat, restituit cultiores. Illa summorum virorum alitrix, atque ingeniorum fuit: quæ primæ gentium sapientes, ac Philosophi appellati: primi Rhetores, ac Poetæ: quorum Homerus scriptorum omnium, si divinos excipias, primus fuit. Armorum tanta potentia, ut nulla, nisi Romana unquam maior extiterit. Populi cultissimi, ac florentissimi: urbes amplissimæ, atque elegantissimæ: regna, respublicæ antiquissima, ac potentissima. Tellus adeo ferax, & culta, ut ars cum Natura certare visa sit, usura maior videretur. Montes, fluvii, fontes, sylvæ, qua Musarum domi-

ci-

siliis, quâ Deorum delubris, qua locorum oppor-
tunitate, ac situ amœnissima æquè, ac superbissi-
ma. Hæc puberis Græciæ facies, erat: at nunc sene-
scentis, informis: tellus inculca, & penè deserta,
urbes fere nullæ, regna, Respublicæ, libertas, quam
tantopere Græcia affectavit, nulla: artes, literæ
Disciplinæ ita interiere, ut ne vestigium quidem
relictum sit, ut merito in Græciæ sinu adolevisse
barbariem doleamus. Verùm quicumque vetulæ
nostræ vultus sit, illam deosculemur, ac vetustam
imaginem veneremur; ne ingrati animi argua-
mur: referamusque illi saltem miseratione grates.
De Græcia meminisse Virgilius uno versu, qui ad
rem mire facit *Æp: 1.*

Dardanus, & versis lugeret Græcia fatis.

Græciæ termini sunt ad Septentrionem *Æmus*
mons, ab Occasu *Drilo* amnis, *Adriaticum*, & *Io-*
nium mare: à Meridie *Creticum*; ad Orientem
Ægeum, & *Strymon* amnis, sive *Pangæus* mons,
quo à *Thracia* separatur. Longitudo à *Tænaro*
Peloponnesi promontorio, ad *Æmum* juxta *Stry-*
monis fontem est. mill: 490. latitudo inter *Su-*
nium *Atticæ* promontorium usque ad ultimos
Acroceraunios ad *Adriaticum* sinum est mil: 390.
Situs cœli est inter *Parallelum* 34. cum dimidio,
& 43. inter *Meridianum* verò 44. & 51.

Græcia incolis *Hellas* dicta: ipsi vero *Hellines*.
Gentium author *Deucalion*, qui in *Theffalia* re-
gnabat, cum circa annum ante Christum 1709.
tertium contigit diluvium. Huius duo filii *He-*
llen, & *Amphictyon*: hic pulso *Crauo* *Athenis*
regnavit. *Hellen* autem à quo Græcia nomen
sortita, tres ex *Orseide* liberos habuit *Æolum*,
Dorum, & *Xuthum* patrem *Iovis*: ex his orti *Æo-*
les, *Dores*, & *Iones*. *Attici* se indigenas gloriabun-
tur. Linguarum dux tantum dialecti fuerunt *Dorica*,

& *Attica*.

& Attica, ex quarum corruptela ortæ Æolica, & Ionica. Cæterum Hellas, seu mera Græcia, initio appellata ea pars, quæ inter Theſſaliam, Epirum, & Peloponneſum eſt. mox ipſa etiam Peloponneſus acceſſit: Deinde Theſſalia, & Epirus: mox Macedonia, & inſulæ Egzi ad Græciam appoſitæ cum Creta, tandem Thracia. Verum non hic Græciæ finis ſtetit; nam Orientalis Italiæ pars cum Sicilia Græcia nuncupata fuit. Græcia item Aſiatica Occidentalis minoris Aſiæ pars vocitata. Partes igitur Græciæ ſunt Hellas, Peloponneſus, quæ in unam provinciam coaluere, & à Romanis dicta Achaia, Theſſalia, Epirus, Macedonia, Creta, & Inſulæ Eubœa nimirum, & Cyclades.

In Græcia, in qua, ut ait Pausanias, nullum ſine nomine ſaxum: omnia enim vel Hiſtoriis, vel fabulis inſignita, antiquiſſima Europæ regna fuere. Primum fundavit Egyalus in Peloponneſo circa annum MM. CLXIV. ante natum Chriſtum. Egyalia dicta, reges ſucceſſere numero XXVI. Secundus fertur Europus, ex quo, ut notat Furnerius, fortasſe, Europa nomen obtinuit. Decimus nonus fuit Sicyon, à quo urbs regni caput non longe à ſinu Corinthiaco Sicyon, regio Sicyonia, & regnum Sicyoniorum appellatum. Stetit autem per M. annos uſque ad Zeuxippum, quo mortuo, cum per aliquot annos Sacerdotes rempublicam adminiſtraſſent, Agamemnon rex Argivorû Mycenæorum regnum occupavit. Secundum fuit Argivorum. cuius Author Inachus Phoronei patris regia Argis in eodem Peloponneſo, inſtitutum anno ante Chriſtum MDCCCLVIII. Phoroneus primus homines per agros ſparſos oppidis, & legibus munivit, eodem tempore in Atticâ regnavit Eleuſine: Thebis verò Ogyges, cuius tempore ſecundum diluvium accidit, anno ante Chriſtum MDCCXCV.

MDCCXCV. post Noëmiticum DXXXII, ante Deucalionem CCXLVIII. Perseus XV. rex anno DXLVI. post fundatum ab Inacho regnum, sedem in Mycenas à se ædificatas transtulit, ubi Persei posterii per annos CCIX. regnarunt.

Tertium positum est Athenis circa annum ante Christum 1558. auctor Cecrops vir Ægyptius, cui successere reges num: XVII. ultimus Codrus Patriæ amantissimus, qui ex oraculi sorte ob civium salutem occubuit anno positi imperii 487. Secuti mox Archontes, seu Prætores perpetui num: XIII. qui annos tenuerunt 316. Deinde 7. Decennales: Demum annui. Fuere præterea in Peloponneso duo alia regna Corinthiacum, & Lacedæmonium ab Aristomachi filiis, qui Heraclidæ dicti, quod ab Hercule essent oriundi. Hi cum in Achæos, & Iones moverent ædificata ad Naupactum classe, iussi sunt ab Oraculo Ducem adhibere Trioëulum: cumque in quondam Iuscum incidissent mulo insidentem, cui Oxilo nomen, eo Duce Achæos Pelopidas ex Agamemnonis posteris Argis, & Lacedæmone pepulerunt anno ante Christum 1014. Temeni Heraclidæ Argos obvenit, Cresphonti Messenia, Aristomedi liberis Læconia. verum duos post annos Corinthiacum, & Lacedæmonium regnum posuerunt. Primum stetit usque ad Periandi obitum per annos 518. partim sub regibus, partim sub Prytanibus. Lacedæmonium desit in Ageſipolide, & Licurgo circa annum primum Olympiadis 140. anno nimirum ante Christum 215. cum permanisset annis 889.

Fuit item celeberrima Achæorum Respublica, quæ in eadem Peloponneso ortum habuit anno ante Christum 281. regique cæpta uno Scriba, & duobus Prætoribus. mox multis in unum Reipublicæ corpus, quæ collectis, quæ vi coactis urbibus

bus totius Græciæ potentissima facta est. Cum vero, ademptis mœnibus, sibi uniri Lacedæmonios vellent, Romani horum querelis permoti, Legatos miserunt, qui Lacedæmonem, Corinthum, Argos, Heracleas, & Orchomenias Arcadas à totius Reipublicæ corpore divelli juberent: cum vero renuissent, bellum denunciatum anno urbis conditæ 607. Et primum Prætorè Metello duobus præliis ad Termopylas, & in Phocide superati sunt. Mox à Mummio Consule in deditioem Achaia universa accepta est. Corinthus Imperii caput incensa anno urbis 608. ante Christum 145. sublatoque Græciæ concilio, tributoque imposto, decretum, ut quotannis Roma mitteretur prætor iuris dicundi causa. ex quo universa Græcia Achaia dici cœpit.

Celebre insuper fuit Epiri regnum fundatum à Neoptolemo Achillis filio, post Troiam captam pluresque reges habuit inter quos enituit Pyrrhus Alexandro tum audacia, cum stenuitate simillimus, qui Siciliam, Italiam, Macedoniam, Peloponnesum victoriis peragravit: Argis pugnans à Muliere occisus, quæ tegulam in eius caput proiecit anno ante Christum 271. Huius de Macedonia devicta extitit in Templo Dodonæo anathema:

Qua dices Asia potuere evertere terras,

Et tibi mancipii, Græcia, ferre iugum,

Nunc Iovis in templo pendent affixa columnis

Tetrica devictæ Scuta Macedonia.

At omnium celeberrimum Macedonum extitit cuius author Caranus Heraclida Argivus frater Phidonis, hic valida manu ex Peloponneso collecta in Macedoniam irrupit, subactaque regnum auspicatus est. Secuti reges XL. stetitque Imperium annis 647. Alexander Philippi filius
Asiam,

Asiam, Syriam, Ægyptum, Iberiam, Albaniam, Taurum, Caucasum, Scythas, Armeniam, Bactrianam, Mediam, Persiam, Indiam, regionesque quã plurimas fulguris instar peragravit. ultimus regum fuit Perseus, qui anno urbis conditæ 580. captus à Paulo Æmilio, totaque Macedonia ad Romanos transit, ad quos iam Græcia, & Epirus accesserant. Cepit autem crescere Macedonum res Phylippo Amyntæ filio Alexandri genitore, ruere vero Philippo ultimo huius nominis Persei patre; ut Sybillino oraculo prædictum fuerat.

*Gens Macedo, Argeadum sceptro qua stulta superbis,
Et lucrum, & damnus veniet tibi rege Philippo.
Ille prior, reges populis, atque urbibus amplis
Præficiet: priscum extremus delebit honorem,
Hesperio simul, atque Eoo à milite victus.*

C A P U T X V I.

De Macedonia vetari & nova, deque Albania.

Romani universam Græciam in duas provincias divisere Macedoniam, & Achaiam. Prima ipsam Macedoniam, Epirum, & Thessaliam complectebatur. Secunda Græciam proprie dictam Peloponnesum, & adjacentes insulas. Macedonia habet ab Occidente Adriaticum, & Scordicos montes, quibus ab Illyrico separatur, ad Septentrionem Æmum, ab Oriente Ægæum, & Thraciã: à Meridie Epirum mediis Acroceraunis, & Thessaliam, à qua Pindi jugis discluditur. dictam Macedoniã à Deucaltonis nepote Macedone Solino placet: aliis verò à Mygdonia regione appellatam censent. antea ab Æmathio rege una ipsius regio, mox tota Macedonia Æmathia vocata fuit. Tellus amplissima, & 150. olim populis clara, ut ait
Pli-

Plinius. Horum, qui notiores fuerunt Taulantii ad Adriaticum sinum, quorum oppida Epidamnus, quod nomen cum mali ominis visum fuisse Dyrrhachium dixerunt: quam urbem exilii tempore amicam expertus Cicero. *Durazzo* vulgo appellatur: Archiep: ubi dominati sunt Carlovitzi ex Francorum genere Dyrrachini Principes. Apollonia, *Piergo*, ad quam missus Octavius Cæsar, ut Græcas literas addisceret. Aulon *Valona* sinus multarum navium capax Hebræis habitata: lana, & vitibus clara: hinc Matt lib. 13.

Nobilis, & lanis, & felix vitibus Aulon.

Elymiotæ, quorum urbes Elyma *Canina*, & Bullis; horum regio dicta est Pelasgonia. Oristis regio Epiro proxima, cuius oppidum Grytone. Darsaretæ, quorum oppida Lycinidos ad lacum eiusdem nominis quæ postea appellata Iustiniana prima: nunc *Ocrida*, Turcis verò *Ginstandi* Archiep: & Evia. *Amathia*: oppida Pella, *Zuchrin*, aliis *Ianiza* Philippi, & Alexandri natalibus clarissima, ubi quotidie marmora, & regiarum ædium fundamenta effodiuntur: *Ægæa*, ubi Regum olim sepulchra vulgò *Vodina*. non longe in Axum Chidorus influit, qui ab exercitu Xerxis potante defecisse legitur. Idomena, Scydra, Eutovus, Tyrissa. Sequitur Pieria regio Musarum parens, cuius urbes sunt Dion, ad Sinum Thermaicum *Stadia*, olim statuarum multitudine celebris. non longe Pimpla mons, ad cuius radices fons Musis sacer, ad quem Thraces mulieres Orpheum lacerasse dicitur. XX. autem hinc stadio ad Pierium montem collecta membra à Musis reposita in urna super columnam. Phylace, Pynda, ubi Olympias Alexandri mater venit in manus Cassædri: in campos urbi proximos Perseus ingenti pugna à Paulo Emilio superatus, non longe Methone in cuius obli-

Obsidione Philippus altero oculo multatus, sagitta ictus ab Astere oppidano emissa cum nominibus inscriptis Asteris, & Philippi. Mygdanes, regioque Mygdonia: oppida Antigonia, *Coigna* Physca, Carthabia, Lætz Terpilus. Paraxis regio oppida, Antigone, Pellene, Cassandria a Cassandra Priami filia dicta, olim Episc: Torone à qua Toronianus sinus, Chaldica regio, ubi Augza, Singus, à qua Singiticus sinus *Golfo della Contessa*. Aeanthus quondam opibus, & Autoritate pollens *Eriso*. Supra est Amphaxitis regio: urbes Stagira Aristotelis cunis celeberrima *Libanova*: Thessalonica *Salonichi*, olim Therme, quæ ornatu, & magnitudine aucta Thessalonice in gratiam uxoris Cassandri dicta est: vel ut aliis placet: quia ad eum locum Philippus Thessalos vicit. Hoc ævo tota Græcia nobilissima, ampla, Archiep: & Emporio dives. illà Andronicus Palæologus Venetis vendidit, quibus erepta ab Amurathe II. Ad Occasum sunt Bisaltæ, quorum oppida Ossa, Euporia, Calliteræ. Edonii, quorum Berga, Scorusa, Amphipolis, Atheniensium colonia, sic dicta, quod illam Strymon ambiat, olim populi frequentia, & opibus charissima, ad mare fuit Eione eius navale. nunc Turcis *Emboli*, Græcis vero *Cristopoli*. Philippi, quæ urbem Philippus Amyntæ filius suo nomine appellavit. & munivit, tū quia ad gerendum in Thracæ bellum aptissima, proximaque faucibus Pangæi montis, quibus iter in Thraciam, tum quia ibi auri, & argenti fodinæ erant, ex quibus quotannis M. talenta conficiebantur. Aristoteles ait huius auri ramenta deiecta crescere, atque aurum manifesto gigni Extant adhuc rudera ingentis muri, quo Macedonia, à Thracia dividebatur. Urbs *Filippo* Archiep. non longe campi Philippi, ubi primum inter Cæsarem, & Pompeium pugnatum.

tum. mox inter Octavium, & Brutum. atque hinc Poëta :

Romanas acies iterum videre Philippi.

ad mare est Oesyme, quæ nunc *Cavalla* dicitur. Ad Septentrionem Orbeli ad Orbelum montem, qui *Æmi* pars, oppidum Guariscus. *Siatici*, oppida *Heraclea*, *Chestia*, *Paræopolis*, *Tristolus*: ad *Æmum* etiam *Pelagones*, quorum *Stobi* *Starachino* *Episcop*: populi *Stonenses*. *Lyncistæ*, quorum *Heraclea*, *Xevofna* *Pæoniæ* regio, ubi forum *Novigrad*. & *Alorus*, *Plinio* *Olorus* *Dianoro*. *Almopi*, oppida *Europas* ad *Axium*. *Albanopolis* *Drivoli* amni imposita à *Turcis* excisa: ex cuius ruinis crevit *Croia* olim *Antigonia* *Regia* *Alexandri* *Castrioti* vulgò *Scandabergi*. qui toties *Othomanno* irrifit, multisque cladibus affecit. Sequuntur *Æstræi*, quorum *Æstræum*. & tandem *Fordei*: oppida *Daulio* *Fladasagni*, *Dibolia* *Scampis* *Ulagrada*, aliis adhuc *Scampi*.

Macedonia, inclinante Imperio, primum in duas partes secta, quarum *Orientalis* *Macedoniæ* nomen retinuit, *Occidentalis* *Albania* appellata: quam dura gens *Scythicæ* originis occupavit. *Lingua* ex *Græca*, *Slavica*, & *Turcica* mixta. homines statura proceri, animis magni. Equites tota *Europa* celebres, quos *Turcæ* *Arnottos* vocant. Sunt hic etiam glauca oculorum acie viri à pueritia statim cani, & qui noctu plusquam interdium vident. In hanc provinciam *Turcæ* irrupere circa annum 1440. cum *Comneni* *Dyrachium*, *Aulonem*, reliquaque circum oppida, *Castrioti* verò *Croiam*, *Albanopolim*, & reliqua ad *Septentrionem* tenebant. *Præfectus* *Turcicus* *Aulone* residebat.

Macedonia in tres partes insuper divisa, *Thraciæ* proxima *Iamboli*, *Præfectus* *Oesymæ* ius dicit,

cit, quæ ad Thessaliam vergit *Camenolitari*. Media Macedonia caput Thessalonica Præfecti sedes.

CAPUT XVII.

De Epiro, & Thesalia veteri, & nova.

Epirus iuxta Ionium mare est inter Albaniam Macedoniae partem, à qua Acrocerauniis dividitur, & Græciam proprie dictam, à qua Acheleo disiungitur: ad Ortum habet Pindum, & Thessaliam: ab Occidente prædicto Ionio alluitur. Epirus terram solidam sonat. olim Molossia appellata: mox Chaonia à Chaone Heleni fratre. olim urbibus, ac populis frequens. Paulus Æmilius ob crebras gentis defectiones 70. urbes evertit: ex quibus CL. millia mancipiorum collegit. Olim in maritimis habitant Chaones, quorum Oricum portus à Colchis conditum, *Orco*, cuius terebinthus laudatissima: hinc Poëta.

Inclusum buxo, aut Oricia terebintho.

Panormus item, & Onchismus *S. Quaranto* portu insignes; Antigoniam, & Elæus *Donca*. Sequuntur Thesprotii: oppida Buthrotum *Burrinò* portu, & munitione nobilis, ubi Medea Oetæ regis filia à Iasone sepulta est. Heleni regia, ut ait Ovid. Met. 13.

Regnataque Vati

Buthrotos Phrygio, simulataque Troia tenetur.
fuit & Pyrrhi regia. Supra fuit Cassiope regio; oppidum Cassiope *Ioannina*: infra verò Almene regio, ubi Torone, *Parga*, quæ à Venetis tenetur. fuit etiam ad Cocytum amnem Cichyrus, ubi Theseus, & Pyrrithous in vincula coniecti à Thesprotiorum rege, cuius uxorem Proserpinam rapere tentaverant, Pandosia item ad Acherontem. Nicopo-

copolis *Prèveſa* ab Auguſto condita ob victoriam de Antonio, & Cleopatra. hic Paulus hiemavit, & epistolam ad Titum ſcripſit ad Ambroſium ſinum ſeder. hoc autem nihil in Epiro mirabilius: fauces non maiores VI. ſtadiis, ambitus eſt 300. olim inſignes in eo portus, nunc oblimes, urbeſque ſenſim à litore recedunt. in angulo ad Arachthi ripam *Ambracia Larta*; & ſinus *Golfo di Larta*, Pyrrhi olim regia. in Mediterraneis *Amphilochii*, ubi Argos *Amphilochium* ab *Aſchmæone* conditum. *Dolopes*, *Moloſſi*, quorum *Dodona* à fluvio, & fonte dicta. iuxta fuit ſylva, & Iovis templum, ubi quercus fatidica: erat & Iovis fons, quo extinctæ faces accendebantur, accenſæ verò extinguebantur. *Dodonaum es*, proverbium de homine nimix loquacitatis, ſumptum à pelvè ætea *Dedonæ* in columna ſublîmi, quam flagellum in manu pueri in altera columna proxima vento agitatum sæpe percutiebat, fiebatque tinnitus importunus. *Caſſiopæi*, ubi *Delvino* ſedes Turcici præfecti. *Dryopes*, *Perrhæbi*, *Athamanes*, aliique. Ad Meridiem in altera *Ambracii* ora uſque ad *Acheloum* fuit *Acarmania* regio, & *Acar-nanes*, *il deſpotato d' Acarnania*. quorum *Aëtium Capo ſigalo*, ubi templum *Apollinis Aëtii*, nimirum litoralis. hic Auguſtus Antonium vicit & *Aëtia-cus* dictus. *Ovid. Faſt. I.*

Frondebꝯ Aëtiacis comptos redimita capillos

Pax ades.

Leucas S. Maura, olim in Peninſula antequam incolarum opera iſthmus abſcinderetur. à Venetis una cum *Nicopoli* capta anno 1685. Ad *Leucadem* petra fuit candida, ex qua peninſulæ nomen: ab hac præcipites ſe dabant mulieres in amore parum felices. Inclinante Imperio, in Epiro regnarunt per annos CC. *Tocchi*, qui ſe à *Totila*

M

ortos

ortos dicebant, quorum ultimus Leonardus à Turcis superatus est.

Epirus Montana, & nemorosa; ora fertilis, & culta, & portibus commoda: alit Equas egregias, quæ Epiroticæ dicuntur: boves item, & magnos canes: olim divisa in Barbaram, & Græcam, nunc cum ipsa Græcia barbarie obrita: in duas provincias à Turcis dividitur: suntque *Chimera, & Larta.*

Thessalia uber planities tria stadiorum millia complectens, quam in amphitheatri formam 34. montes cingunt: horum celebriores Pindus, Pierius, Olympus, Ossa, quibus ita ab Epiro ab Occidente, à Macedonia à Septentrione, à Græcia à Meridie (ab Ortu *Ægæo* alluitur) vallatur, ut expediti vix callem inveniant. Maris ora edetior, quàm reliqui campi. In ea olim LXXV. urbes numerantur. Populi hi notissimi, Thessali propriè dicti, Estiotes, Pelasgi, Magnesii, Phthiotes. In Thessalia propriè dicta oppida Hypata ad radices Oetæ, *Sosthenes Stramiæapo, & Cypera.* In Estiotide Gomphi, nomen adhuc retinens, *Phæstus Oïsta Tricca, Tricalla* Episcopus: cuius olim præsul Heliodorus, qui scripsit *Æthiopica*, quæ cum in ignem proicere nollet gradu deiectus à Concilio. *Ætinium, Pharsalus, & Campi Pharsalici.* In Pelasgia *Pythæum, Atrax, Voidanar,* cuius meminit Propertius.

Et dicam, Atracis licet hæc confidat in oris.

In Magnesia Iolcus, Iaco, Melibæa iuxta Bæbeidem lacum patria Philoetæ, purpura nobilis: quare Poëta. *Æne: V.*

Purpura Meandro duplici Melibæa cucurrit.

In Phthiotide Phthia Achillis patria: cuius idem meminit lib. 1.

*Cum domus Ascaraci Phthiam, claresque Mycenæ
Servitio premet, & vitiis dominabitur Argis.*

huius vites celebrantur apud eundem fuere. *Thebæ*
Thef.

Theſſalicæ *Ziton*, olim Episcop: nunc Archiep: apud has *Amphiaræus* vates pugnâs, subito terræ hiatu cum curru absorptus est. hinc Prop. lib. 2.

Non non Amphiaræa tibi fata quadrige.

Echinus, *Larissa*, pensilis dicta ad *Maliacum* sinum *Lariza*. fuit altera in Pelasgiote ad *Peneum* amnem *Larsa*, ubi dum *Creta* oppugnaretur, *Turcarum* Imperator ætatem egit: *Demetrius* *Magneſiæ* caput, & olim *Macedonum* regia, à *Demetrio* *Poliorceta* condita. hic circa *Pelium* primi habitantur, qui equos domare cœperunt, qui à vicinis equis insidentes visi *Centauri* appellati. *Pagalæ*, *Armirè*. Fuit etiam ad *Macedoniam*, & *Epirum* *Pelasia* *Tripolitica* à tribus urbibus dicta, cuius meminit *Livius*. Cæterum *Theſſalia* uberrima, fluviiis rigua, & pratis læta: gens olim equestri bello aptissima; hinc apud *Macedonas* *Theſſalus* *Equitatus* in honore habitus. à *Turcis* *Ianna* nunc dicitur ab urbe *Ianna*, quæ ad lacum sedet ad *Epiri* montes, ubi *Præfectus* ius dicit.

C A P U T X V I I I.

De Ellade, sive vera Græcia.

Elladis fines sunt à Septentrionibus *Pindus*, & *Oeta*: ab Occasu *Achelous*, & *Ionium*, à Meridie sinus *Corinthiacus*, *Isthmus*, *Saronicus* sinus, *Myrthoum* mare; ab Oriente *Euripus*. illius longitudo ab *Acheloi* ostiis ad *Sunium* *Atticæ* promontorium, *Capo delle Colonne* est CC. fermè miliariorum. In ea olim hæ regiones, ac populi, *Etolia*, *Doris*, *Locris* *Ozolza*, *Fhocis*, *Megaritis*, *Locris* *Epicnemidia*, *Bœotia*, *Attis*, sive *Attica*.

Primi, qui sese offerunt, transmissio *Acheloo*, sunt *Etolis* *Martii* filii, quos nunquam *Macedo-*

M a nes,

nes: Romani sub Fulvio Nobiliore domuerunt. illorum caput Naupaetus *Lepanto* sic dicta à navibus, quas ibi Heraclidæ fabricarunt, Ætolorum concilio celebris. reliquæ urbes Calydon, quam Evenius *Ladifari* alluit, Oeni Meliagri patris regia, qui in proxima sylva Calydonia ingentem aprum occidit: *Ayton* nunc dicitur Episc: sub Archiep: Naupaetus: fere in ruinis jacet: quare belle cadit Ovid: illud:

Alta iacet Calydon, lugent juvenesque, senesque.

Molycria, Aliartus *Neocastro* Antirrhium promontorium, cui contrà Rhium in Peloponneso respondet *Trapuna*. & *Crisa*: vocantur etiam à barbaris *li Dardanelli di Lepanto*. M. passus distant. hinc sinus incipit, qui longo ambitu 280. millia passuum Græciam, & Peloponnesum alluit. Corinthiacus, & *Cristæus* dictus *Golfo di Lepanto*. *Alcyonium* mare à quibusdam appellatur, tantæ profunditatis, ut alicubi fundum deprehendi non potuerit. *Ætolia*, cum *Aarnaria Despotato* appellatur, & despotis paruit, mox magna pars Venetis, quibus eiectis, Turcæ potiti sunt: Cæterum *Æoli* improbri, ac petaces, quare *Æoli* dicti à *pò etin olon*. illorum meminit Virg.

Spem si quam acceitis, Ætolum habuistis in armis.

Statim post Naupaetum (quam nonnulli *Locrorum* faciunt) *Locri Ozolæ* sunt. *Oresthi* canis fuit, quæ lignum pro catulo enixa, quod in terram defossum vitem geminavit, ex cuius ozis, seu ramulis *Locri Ozolæ* dicti. horum *Chalceosa*, & *Posidea*. Sequitur *Phocis*, cuius oppida maritima *Cirra*, *Aspropiti*, ubi *Apollinis* templum, quæ *Cyrrhæus* dictus. hinc Claud:

• *Cirrhæique Dei quamvis despexerit arces.*

Anticyrtha Suolæ. In mediterraneis *Delphi*, *Salona* totius *Phocidis* primaria ad *Patnassum* posita,

fitz, cuius ager frumenti ferax. Hic templum Apollinis Delphici oraculo celeberrimū. Asylum tota Græcia sacrosanctum, quod tamen Galli Brenno Duce spoliarunt, & primi Persæ, tandem Nero D statuas abstulit. At Cræsus Lydorum rex hic Clypeum aureum Minervæ Pronocæ dedicavit, & M. lateres ex solido auro misit, ex quibus aurea ara Apollini extructa: Græci è Platæensium manubis aureum tripodem æreo Draconi insistentem sacrarunt. oraculum autem erat cava specus, aditu non admodum lato, ex quo efferebatur spiritus furoris divini, quo ex Tripode Pythia decantabat. hinc orta Delphica Sybilla.

In templi vestibulo humanæ vitæ monita inscripta erant: nimirum, Nosce te ipsum: Ne quid nimis: aliaque passim decantata. erat etiam Homeri statua æreæ columnæ insistentis, & ipsi datum oraculum:

*Felix, atque miser, nam fors te ad utrumque creavit,
Tu patriam quaris: tibi patria, patria non est;
Insula Ios matris patria est, qua lumine cassum
Excipiet: sed tu puevorum anigma caveto.*

Circa Parnassium populi Pyeres, unde Pyerides Musæ. fuerunt etiam fontes Castalius, Hippocrene, & Aganippe. fuit etiam ad mare Creusa, *Livadia*, unde Barbari totam Elladem *Livadia* vocant, fuere præterea in Phocide nemus, & Neptuni templum, lucus Milichiarum Dearum, ubi Dianæ Dytimneæ fanum, & Herois ductoris ædis. supra verò Tronis regiuncula.

Supra Phocidem ad Pindum Doris erat: cuius oppida Boium, & Cytinium. Ad isthmum verò Megaris, cuius Megara, *Megra*, & *Megara*, cuius Nisæa navale, & portus. In foro Megarensi diu stetit oleaster, cui viri fortes sua arma appendebant, quæ, cortice ambiente, ætas occultaverat,

quæ fatalis urbi fuit: nam excisa, ut præmonitum ab oraculo, repertisque armis, urbis excidium secutum. hic ortus Euclides Geometra, de quo, (quod de nullo mortalium) dixit Proclus: *numquam deceptus est*. Est etiam Eleusis, *Lepfina*, mystico Cereris delubro celebris. Regio montana, & aspera, ubi Onei montes, scilicet Asinini. ad mare Æirónides petrae, & Cerata, seu cornua, quæ illam ab Attica dirimunt. Ad Septentrionem Megaridis est Bœotia in Superiorem, & Inferiorem divisa. Barbaris dicitur *Stramulipa*: Superioris urbes Orchomenos, ubi Charitibus templum: tanta olim potentia floruit ut illi Tebani tributa penderent: feracem Ovid: vocat

Orchomenosque ferax, & nobilis are Corinthus.

proxima erat Petrachus regiuncula. urbs item Chæronea ad Cephissum Plutarchi patria, ubi Græci primùm ingenti clade à Philippo profligati, mox Mitridates à Sylla superatus: rudera vix extant. Coronea supra Cephissum, ubi talpæ non vivunt, cum in tota Bœotia frequentes sint. prope erat lacus Cereris: altera item ad Heliconem, & supra Ampliclea Ophitea. Leustra, ubi Spartanos magna clade Thebani, Epaminonda Duce, profligarunt. Platææ Episcop. apud quas in loco Eleutheriæ dicto, ubi Græci Iovi Eleutherio nimirum liberatori templum posuere ob Persas superatos, Lacedæmonii fortissimo Pausania Duce, parvisque copiis, 300. millia peditum 20. millia equitum Persarum sub Mardonio ceciderunt. Lebadea, *Badia*, ubi Agamedis, & Trophonii specus, ex quo oracula reddebantur: ad Occasum Hyampolis de utraque meminit Statius:

Et valles Lebadearum, & Hyampolin acris

Subnixam scopulo

**IN Bœotia Aracynthus mons, iuxta Aëtonis
fons**

sons, & dirce, vallis Gargaphia: Illius meminisse
Virg:

Amphion Dirceus in Actao Aracyntho.

Ultra Superiorem Bœotiam ad Maliacum sinum, *Golfo d'Armiro*, fuere ad Occasum Opuntii, quorum Opus urbs Episcopi: ad Orientem verò Locri Epicnemidii: quorum Cnemides. Sequitur Inferior Bœotia, cuius & totius Bœotiz princeps Thebæ cognomento Bœotiz: dictæ etiam Ogygiæ ab Ogygie rege: & Heptapylon, quod septem portas haberent, à Cadmo conditæ, ubi & Arx Cadmæa: muros Amphion lyra insignis ædificavit. in hac urbe nati Hercules, Liber, Pindarus, Pelopidas, Epaminondas: barbaris nunc *Strives* dicitur olim Archiep: Micalessus *Malocasa* in monte sita. Aulis ad Euripum contra Chalcidem insigni portu, ubi Græci cum Agamemnone in Troiz excidium coniurarunt. vix extat: in colle non longe à litore Turcæ contra Venetos arcem tribus ab hinc annis excitarunt dictam *Carababa*.

Superest tandem ad Meridiem Attica regio totius Græciæ, quæ literarum, quæ armorum gloria nobilissima: olim Acte, Ogygia, & Cecropia appellata, tellus amœna, & ferax, melleque suavissima: hic Ovid.

Melle, quod in ceris Attica ponit avis.

Fuere Attici omnium facundissimi, atque elegantissimi sermonis: unde proverbium *Attica Musa*: & *Lepos Atticus*: incorruptæ item fidei: atque hinc *Atticus testis* & *Fides Attica*: at violenti, & avarissimi: unde etiam extat adagium, *Advena Atticus*: & *Atticus etiam moriens porrigit manus*. Ad Eleusin adeo secretè Sacra Cereri faciebant, ut de secretis diceretur, *Eleusina Sacra*. Atticæ princeps urbs, & unus ex geminis Græciæ oculis, *Athenæ*, quas Cecrops ad amniculos Cephisum, &

Illud fundavit, à Minerva, quæ summa religio-
 ne ibi colebatur dictæ. templum erat in saxo Astu
 undique muris cincto. Deæ statua eburnea Phidæ-
 rarum opus. ad mare tres portus Piræus, qui mu-
 ro 40. stadiorum cum urbe iungebatur, Phalerus,
Tertio Lione, Hiphormus: hi duo ad Mupichiz pe-
 ninsulam, Athenarum partē, medius Anaplistus
 vocabatur. Navale, & armamentarium ad 400.
 naves recipiendas, & armandas instructissimum.
 Extra urbem collis Areopagus, ubi Martis tem-
 plum, in quo de causis capitalibus iudices seve-
 rissimi summa integritate noctu, non interdus
 iudicabant, quo, quæ dicerentur, non dicentes
 observarent; nunc cœnobium pro Areopago in-
 aructum, urbemque *Setines* vocant, cuius supe-
 riorem partem, ubi caltrum, Turcæ tenebant; ibi-
 que etiam fuit ara dicata Ignoto Deo: Mediam
 Christiani, infimam homines omnis generis: & hi
 quidem pauci si cum antiquo urbis censu conse-
 rantur, ubi censa olim civium capita 21. millia
 10. advenarum servorum vero 400. millia. fuit
 etiam extra Urbem lucus, ubi Academia Platone
 magistro celeberrima. Urbs capta à Mahumete II.
 anno 1455. quo suis dominis Ducatus titulo cum
 tota Attica tenebatur. reliquæ urbes Marathon
Maratona, ubi Athenienses Melchiade Duce, cum
 10. millibus 300. Persarum millia Darii regis in-
 ternecone delerunt. Brauron, Mirrhinus, Rham-
 num, ubi Nemesis sacellum.

C A P U T X I X.

De Peloponneso Veteri, & Nova.

S Equitur ultima Græciæ pars Peloponnesus no-
 bilissima totius Europæ peninsula, quæ Isthmo
 lato

lato stadiis 40, veluti collo, Græciæ adnectitur, quoniam verò quinque sinibus angularis pro-
cissa, folio platani similis est. Dicta autem Pello-
ponnesus, quasi Pelopis insula, qui ducta Hippo-
damia regnum pro dote accepit, illius olim partes
fuerunt Achaia propriè dicta, Elis, Messenia, Laco-
nia, Argolis, Arcadia. Achaia est ad Occidentem
Ionio, & Corinthiaco mari perfusa, urbes insignes
patræ *Patrasso*, prius Aroen, quò post Aëtiacæ
victoriam veteranorum Colonia Augusti, iussu
traducta, ibique passus D. Andreas. Dyme *Chiaren-*
æ, olim ducatus, ad hanc prædones à pompeio ui-
cti. Sicyon *Basilica*, oleo abundat: hinc Virg. 2.
Geor.

Venit hyems, teritur Sicyonia bacca trapetis.

Sicyonii mollitiei à Cicerone notati, præcipue
in calceis: unde proverbium Sicyonii celcei: de
re plurchra, sed quæ minus decet. patria Arati
poëtæ, primique ibi Diopœnus & Scyletis scultu-
ræ operam dedere. Corinthus *Coranto* in ipso Isth-
mo posita, cuius hinc ad Sinum Corinthiacum
Cenchræ navale, illinc ad Saronium Echæum
Lestæicors. Fræt autem ad radices montis cuius per-
pendiculum III. stadiorum, ascensus XXX. in
cuius summo arx Corinthiorum, dicta Acroco-
rinthus. urbs tantæ magnitudinis, ac potentia,
quam cum Romani vererentur Mummio Duce
everterunt. erat ibi Fanum Veneris, ubi mille
meretrices ministrabant. Nobilis Lais, qua sine
ingenti pretio uti non licebat: unde adagium non
omnibus licet adire Corinthum: hæc cum à De-
mosthene 10000. drachmas posceret, respondit
ille: Non emo tanti penitere.

Sequitur Elis, cuius caput Elis, *Belvédère*, ad Pe-
nei ostium, ubi Fanum Jovis Olympii, forum, &
Gymnasium celeberrima: fuit & os eburneum

pelopis Chelonites promontorium, ubi nunc arx
Castel Tornefe. Cyllene *Antravida* Mercurii patria.
 alii in Cyllene Arcadiæ monte natum volunt, ut
 poeta noster:

Quem candida Maia

Cyllenes gelido conceptum in vertice fundit.

Intus Olympia Pisa ad Alphæum amnem, *Lan-*
ganico, ad quam ludi Olympici celebrabantur, ab
 Hercule Cætenſi primum instituti, mox à pelope,
 & Atreo, denique ab Iphito Eleo anno ante Chri-
 ſtum 775, quo Coræus Elis coquus coronatus:
 ludis Elei præerant Agonathetæ dicti, & Hellano-
 dicæ, celebrabantur quinto quoque anno Lunaribus
 hinc Olympiades institutæ. ut Roma condita sit
 anno primo Olympiadis VII. certabant verò A-
 clethæ nudi cursu, cæstibus, saltu, disco, & pale-
 stra.

In Messeniis vrbes insignes pylus *Navarina*
 celebris portus, Nestoris patria, cuius meminit
 Ovid:

Nos Pylon, antiqui Neloia Nestoris arma

Misimus incerta est fama remissa Pylo.

Methone, *Modone*, vel nunc frequens, & arce
 munita, capta à Venetis una cū Pylo anno 1686.
 una ex urbibus Achilli ab Agamemne oblati in
 dotem filiarum. Cyparissa, *S. Elia* ad quam fons Dio-
 nyſias Bacchi Thyſo inclitus, *Aba Calamata*. Co-
 zone antiquæ retinens nomen, Thebanorū colo-
 nia ad Thermatium montem Episcop: ut, & Me-
 thone sub Archiep: Patrenſi. Messene, *Moceniga*
 caput olim regionis nunc pagus ignobilis: memi-
 nit Ovid: Met. VI.

Messeneque ferax, Patraque, humilesque Cleona.

Sequitur trans Panisum Laconia, cuius olim
 caput Sparta, quæ & Lacedæmon alter Græciæ
 oculus, & totius Peloponnesi urbs clarissima, Ly-
 curgi

curgi legibus optime fundata gens bellicosissima, quæ juventutem laboribus, nando, currendo, cefu-
riendo, algendo, æstuando erudiebat. hinc Hele-
nam Paris abduxit: quare Virg. 7. Ænead.

At non sic Phrygius penetrat Lacedæmona pastor.
nunc barbaris *Misistra* appellatur, continetque L.
hominum millia. ad lævam Eurotæ fuit Helos,
unde Helotæ Lacedæmoniorum servi, quorum
ebrietate filios suos sobrietatem docebant. ad ma-
re Gytheum navale Lacedæmoniorum; unde tu-
tissimus in Cretam traiectus: ad hanc incensæ à
Tolmide Atheniensi Lacedæmoniorum naves.
Leuætrum colonia Bœotorum, *Maina* caput Rei-
publicæ, in qua tres urbes *Magnis*, *Vitulo*, *Proacti*,
pagi verò 365. Græci ritus, & Græca lingua utun-
tur, liberi vivunt, cum propter montes superari
non potuerint. Trans promontorium Maleam *Ca-
po Malio*, quod mari incumbit alba nive candi-
câs mugitu undarum, & perpetuis pene procellis
horrescit. est Minos portus *Altamura*, & Epidau-
rus *Malvasia*, vino nobilis. Argolis, cuius urbes
nobilissimæ Argos, *Argo*, Mycene *Agios*, *Adrianos*
juxta Lerna palus; unde Lerna Hydra ab Hercu-
le superata. Nauplia, *Napoli di Romania*. iuxta
quam Canathus fons in quo tuno se quotannis
prolebat, ut Virgo denuo fieret, aiuntque hic
Asinum vitis pampinos rodentem docisse vitium
luxuriam refecare. Troezen *Damala* Pitchei regia,
Thesei patria hic nemo pubebat, aut ducebat,
quia Hyppolito comam totondisset.

In medio Peloponnesi est Arcadia, tellus, &
gregum frequentia & pascuorum ubertate cele-
berrima metropolis Megalopolis. Polybii Histo-
riæ non tam scriptoris, quàm magisteri patria. Man-
tinea, ubi Epaminondas victis altero prælio Spas-
ganis, ipse occubuit. Tegæa *Muchli*, ubi Orestis gi-

gantia ossa inventa Olympiade 58, patria Aristarchi poetæ, qui 80. annos vixit, scripsitque tragedias 70.

Fuit in Peloponneso Nemea ad quam Nemeæa sylva, ubi Hercules Leonem à Luna desapsum occidit, & Ludi instituti. meminit Virg:

Prodigia, & victum Nemea sub rupe Lionem.

Ad Isthmum verò Isthmica celebrabantur, ut ad Pythiam Pythia festa. Isthmum autem Græci muro ab uno ad aliud mare ducto clauserunt, dixeruntque Hexemilion, VI. nimirum mill: quem Amurathes diruit. at non multo post Veneti anno 1543. excitarunt, duplicique fossa firmarunt intra dies XV. triginta hominum millibus operi incubentibus: sed irritò conatu, nam Mahumetes II. diruit, fugatis Venetis, qui immenso tormentorum apparatu illum munierant.

Peloponnesus nunc *Moræa* à Mauris, qui illam occuparunt, appellatur: dividitur in IV. provincias *Clarenza* ubi Achaia, & pars Elidis. *Belvedere*, ubi Messenia, & reliqua Elidis pars, *Braccio di Maina*, ubi Arcadia, & Laconia. *Sacania*, ubi Argolis. Antequam à Turcis occuparetur, pars Venetis, pars suis Despotis paruit. quorū ultimus Thomas Palæologus, qui capta à Mahumete II. Peloponneso, Romam cum Lipsanis D. Andree ad Pium II, confugit.

C A P U T XX.

De montibus, & fluviis Græciae soli, aeris, ac gentium indole.

Altissimi æque, ac celeberrimi montes Acroceraunia, qui prope Aulonem *La Velona* in Epiurum longo tractu excurrunt: sic dicti, quod eorum

rum iuga fulminibus feriantur. vocantur etiam Cetaunii: vulgò *Monti della Chimera*, & ab Incolis Chimeriori. Promontorium, quod in mare excurrit iuxta Aulonem ab Hydrunto distans mill: passuum LX. *Lenguetta* nuncupatur. naufragiis infame. quare Ovidius lib. 2 de remed. amo:

Hæc tibi sint Syrtes, hæc Acroceraunia vita.

& Horatius:

Infames scopulos Acroceraunia.

Sequitur in eodem Epiri tractu Pindus, qui ab Acrocerauniis jugis ad Meridiem, & Ortum usque ad Thermopylas excurrit: ex medio brachium emittit, Parnassumque efficit: mox in Heliconem desinit. hinc est, ut hi tres confundantur apud Poëtas. Pindus *Mezzoovo* dicitur, Parnassus in Phocide assurgit, barbaris *Liacura*, Musis olim sacer, ac memoratissimus, cuius duo vertices Cyrrha, & Nisa. atque ob id biceps vocatus. de hoc Poëta Georg: III.

Sed me Parnassi deserta per ardua dulcis

Papat amor.

Helicon in Bœotia Musis item sacer, juxta Thebas in lucum desinit: de hoc Ovid: 2. Met.

Virginensq; Helicon, & nondum Ocagrus Emus.

Non longe est Cithæron *M. di Stive*, & ipse clarissimus, ex quo Asopus defluit, cuius Ovid: 2. Met.

sed ipse

Vadit ubi electus facienda ad Sacra Cithæron.

In Græcia Callidromus *Caliar*, juxta Locros Ozolos, in Attica Hymettus Athenis proximus, quare vulgò *M. di Sethines*, melle abundat, quocum Hyblæo certat. hinc adagium Attica mella pro Suavi Eloquentia. De hoc Martialis lib. 13.

Hæc tibi Thesei populatrix misit Hymetti.

Inter Thesaliam, & Græciam Othrys, & Oeta
psi-

primus, *Delacha*, contra *Ossam* surgit, inter *Pindum*, & *Thebas Phthioticas* ad *Thermopylas* deflens: de hoc *Ovid: Met. 12.*

Arboris Othryserat, nec habebat Pelion umbra.

Secundus *Bucina* in *Maliacum* sinum definit, in eo *Hercules* se ipsum vivum combussit. nascitur in *Oeta*, ut in *Helicone* optimum *Helleborum*, nemorosam *Ovid: dixit 9. Met.*

Implevitque suis nemorosam vocibus Oetam.

adeo altus, ut in eo stellæ oriri, & occidere, ut in *Ida* conspiciantur: hinc *Virg:*

Sparge, Marite, nuce tibi deserit Hesperus Oetam.

Huius montis angustia ad *Oetæum* sinum, per quas ex *Phthioride* in *Thessalium* iter *Thermopylæ* appellantur, vulgo *Bocca dilupa* latæ pedes non amplius *XXV* De his *Claudianus:*

*Restiterant Medis, primo certamine rupta
Thermopyla.*

ad has *Leonidas Spartanus* cum paucis *Persarum* impetum sustinuit: ubi *Eurhycus* ob cæcitatem domum remissus, potius dimicando occubere fortiter voluit. quam solus periculû declinare. In ipsa verò *Thessalia Olympus, Pelius, & Ossa* Gigantum bello notissimi nunc dicti *Lecha, Petras, & Olma.* De *Ossa* *Starius:*

Monstra, nec Ossæ bello cecidere bimembres.

In *Macedonia Athos Monte Sancto*, quem *per-fossum Xerxes* velificavit: hinc *poëta:*

Creditur olim velificatus Athos.

nunc exiguo isthmo continenti adnectitur totus colitur à Religiosis *D. Basilii*, qui numerosissima cœnobia ibi habent, Turcoque quotannis pendunt veltigal *XX. millia aureorum.* In *Peloponneso* sunt *Taygetus, & Taygetum Peres.* *Virgilius* dixit:

Spæ.

*Sperchiusque, & virginibus baccata Lacenis
Taygeta.*

Erymanthus *Dimixana*, ubi Aprum Hercules occidit, quibus mons abundat. Chronius. Ex quo Eurotas defluit. *Stympalus Poglisi*. est & *Stympalus* lacus, & fluvius. De Monte meminit, Statius Syl. 4.

Quartusque nivalem

Stympalon, quantusque iugis Erymanthon aquosus
Terræris.

In *Stympalo* aves fabulosæ homines invadentes, quas Hercules sustulit. Virg lib. 12.

Stympalidas pepulit volucres discrimine quinto.

Phloe Xiria in Arcadia mons nivofus, & *Sylvofus Pifæ Olympiæ proximus*, ubi Centaurum Hercules aggressus est. Sidonius in Paneg:

Non sic Phloetica monstra

*Atque Pelethronios Lapithes Semeleus Evan
Miscuit.*

Est etiam in Arcadia *Lycæus*, ubi *Lycæa* festa celebrabantur. & in *Attica* etiam *Lycabæus* olea pinguis, ut ait Statius.

Fluvii celebriores in Epiro *Acheron Verlichis* ex *Acherusia* palude ortus, juxta *Anbracium* sinum, *Golfo di Larva*, influit, ad eius ripam oppidum *Pandofia*: quæ duo nomina cum vitare *Alexander* Epiri rex vellet ancipiti oraculo monitus, in *Brutiis* in eadem incidit, & interiit. In *Acarmania* est *Achelous*, *Aspripotamo*, e *Pipdo* ortus contra *Echinadas* in *Ionium* labitur. *Acarmanas*, & *Ætoloa* dividit, *Naupaæzus* dictus, cui olim Hercules alterum cornu ademittit: hinc nos *Halieut*. XI.

Ætnai fratres cum Naupaæto Acheloo.

In *Peloponneso* *Alphæus Carbon*, e *Stympalo* ortus in *Chelonitem* sinum descendit, rigata *Olym-*

lympia, & Elide Hunc Arethuse fonti misceri
Poëtæ fabulantur. Ovid:

*Quid? non Alpheon diversis currere terris
Virginis Arcadia certus adegit amor.*

Eurotas, *Basilipotamo* nimirum rogius fluvius,
lauris abundat, Lacedæmonem rigat tâta riparum
amœnitate, ut adagium: Stare ad Eurotan: idem ac
in Apolline, seu in deliciis. de hoc nos Halicut. II.

*E Chronis lapsus summo sinuatus oberrat
Eurotas, pictaque intexit iaspide ripas.*

Inachus *Planizza* per Argiam regionem in
Argolium sinum, *Golfo di Napoli di Romania*, ca-
dit, ab Inacho Argivorum rege dictus. Panisus,
Padon Tegean rigans, aliique. In Græcia Cephissus
ortus prope Lilzæm urbem, per Copaidem lacum
transit. hic lacus est prope Thebas; quare *Laga di
Strive* appellatur. olim à Copis oppido: anguillis
abundat. est etiam Cephissus rivus Athenas al-
luens. Asopus, Ismenius, aliique. In Thessalia
Sperchius, *Agriomela*, ex Pindo ortus: de quo
Virg: supra. Enipeus *Titareso*: Pharsalum alluit,
cumque Apidano in Peneum devolvitur: ad hunc
à Cesare Pompeius acie victus. Luc: 6.

Apidanus, numquamque celer nisi mixtus Enipeus.

Peneus, *Salampria* e Pindo affurgit, ac per Tem-
pe in Ægæum irrumpit. Sunt autem Thessalia
Tempe amœnissima loca inter Olympum, & Of-
sam circa Penei ripas toto orbe celeberrima hic
Templum olim Iovis Olympici Ovid. 4. Met:

*Sylva: vocant Tempe, per qua Peneus ab imo
Effusus Pindo.*

In Macedonia Haliacmon, *Platamona*, *Axius*,
Vardari, huius aquæ nigra pecora, illius vero al-
ba faciebat. uterque in Ægæum mare cadit. in A-
xium Eigon influit, vulgo *Vistritzæ*. in Pæonia
ortus, & per Deslaretios fluit, *Chabrius* *Cilabro* in
Bisal.

Bisaltia ottus, in Thermaicum sinum se exonerat. Strymon *Stramona*, ex Orbelo surgens in Strymonium sinum *Golfo di M. Santo* descendit. Desertum vocat, Virg.

Rupe sub aëria deserti ad Strymonis undam,

Memorantur Strymoniaë grues, quæ plurimæ circa amnem volitant. Panyasus *Spinazza* non longe à Dyrrachio in Adriaticum cadit. Aspus non longe in idem mare labitur. Celindus *Salnich* limes olim Macedoniæ, in Adriaticum item illabitur.

Græciæ solum uberrimum, ut nulli cedat: tot vero collibus confitis, tum irriguis vallibus, nemoribus, ac pratis amœnissimum: abundat vino, oleo, frumento, pomis omnis generis: pasuis item lætissimis, ubi innumeri pecorum greges, errant, Montes feris, ac sylvis nobiles: metallis item plurimis, marmore, ac lapidibus pretiosis. Chonchæ olim educebantur, ex quibus purpura tigebatur. Cælum salubre, ac nitidum: in meridionalibus aliquanto calidius, frigidiusculus verò in Borealibus: maxime ad Æmum. Græcorum gens toto olim orbe celeberrima tum litteris, tum armis. Staturæ mediore, ingenio acres, manu dexteri, eloquio facundi: at mendaces, superbi, & ut Plinius, ait effusissimi in laudem sui. Tellus adeò quondam frequens hominum, ut innumeras colonias per omnes Mundi partes immiserit. nunc adeo infrequens, ut si cum prisco ævo conferas, defecisse jam mortales credas. hinc tota pene inculta, vicis potius, quam urbibus habitata. id verò ob tot barbarorum inundationes, & bella, ac perpetuum contagium, quod unà cum Turcis in Græciam irrupit, quo multa millia quotannis pereunt.

C A P U T X X I.

De Creta, & Insulis Græciæ adhaerentibus.

INter Europam , & Asiam *Ægæo* mari obiecta Creta iacet, insula centum olim urbibus navibus, sagittis, Musicaque inventa celeberrima. Hæc, Minõe duce, prima classe pugnavit, equestres pugnas prima docuit lascivas vertigines implicare, ac literis jura sociavit Nomen sortita à Crete Nympha Hesperidis filia, vel, ut aliis placet, à Crete Curetum rege. olim etiam *Aëria*, & *Maca-ronissos* idest Beata insula à Cœli temperie appellata. Fines eius sunt à Septentrione *Ægæum*, à Meridie Libycum mare, ab Occidente, & Oriente suis æstibus concluditur. Longitudo inter promontorium Samonium *Capo Salomone*, & *Corycum*, *Capo Cornico*, est mill: 300, latitudo maxima inter Dion promontorium *Capo Saffono*, & *Mataliam* *Capo Matala* est mill. 64. olim centum urbes habebat; quare Hecatompolis dicta: hinc Luc. Lib. 3.

Iâ dilecta Iovicentenis, venit in arma

Creta verus populis, Gnoſſusque agitare pharetras.

Clarissimæ fuerunt Cortyna caput quondam insulæ, *Gortin* pagus nunc ignobilis. Cydon, quam Græci matrem urbium appellarunt, *Canæa* una nunc ex quatuor urbibus quadrata, & probè munita, capta à Turcis 1645: dicta etiam *Cydonia*, atque hinc *Cydoniæ* pharetræ. *Gnoſſus* *Ginosa* *Minois* regia, ad Idam montem olim Episcopalis ut *Cydonia*, nunc pagus, *Therapnæ*, *Lyctus*, *Paleocastro* Patria *Idomenci*, cuius meminit Virg. *Æne*: I.

Et

*Et Saleutinos obsedit milite campos
Lyctius Idomenens.*

Lycastus ad Dyctæum montem à Lycaste Nympha . Dictamnium, *Dictamo*, urbs ad Dictynneum montem, dicta etiam Dictynna . Phæstus *Festo* . Rithimna *Retimo*, Cyteum, *Candia* . Heraclea *Sittia* .

Nunc Insula quatuor urbes numerat *Candia* , *Canea* , *Retimo* , *Sittia* , à quibus in quatuor partes dividitur. *Candia* urbs ampla, ac munitissima, quæ post longam obsidionem Turcæ detitione ceperunt anno 1669. Montes celebres *Dictæ* , & *Dyctæus Lassitis* , *Ida Pseloriti* , *Corycus* , *Cornico* , cuius incolæ male audiebant, quod merces mercatorum explorerent, & piratis nunciarent; quod mercatores rescientes sese interdicebât, *Coryceus auscultavit*, propterea cavendum : idque in adagium transit . *Cadiscus Busco* . Cæterum in *Ida* monte à Curetibus educatum Iovem memorant: Celebris item *Minotaurus Pasiphaæ* genitus, & ad *Gnossum* labyrinthus *Dædali* opus , tum iterum ambagibus, occurribus , recurribusque inextricabilibus, tū lapide quadro, ac fornicibus vere mirandum. in quo vel ipse *Dædalus* cum *Icaro* filio detentus : usque adeò verum ; sæpe dolos in caput auctoris recidere . quamvis novo dolo evaserit.

Cretenses vitiosissimi, mendaces, & piratica infames. suis regibus primum parvæ. *Q. Metellus* insulam subegit, & *Creticus* dictus: mansitque sub Imperio Romano, donec à Saracenis, cum *Peloponneso* , & non exigua Græciæ parte occuparetur . *Baldwinus Flandriæ Comes* , & Imperator *Constantinopolitanus*, recepit, ac *Bonifacio Montisferrati Marchioni* dedit; à quo ingenti pretio *Veneti* emerunt, ab his Turcæ eripuerunt: exceptis tribus arcibus, quas adhuc tenent *Suda*, olim *Amphi-*

phimalus portus, *Spinalonga*, & Mylæ insulæ, *Cerabuse*. Cæterum æst Creticus purus, & sanus, tel-
lus ferax, montes oleis ditissimi, colles vino ge-
nerosissimo. Turcicus prætor Candia jus dicit,
quæ urbs Archiep: cui octo Episcopi subsunt, cum
à Venetis teneretur Græci catholici, nunc quam-
plurimi Schismatici.

Post Cretam præcipua insula est Eubœa: quæ
Euripo interfluente à Græcia dirimitur. jungitur
autem ponte duorum jugerum, inter Aulidem, &
Chalcidem, dicta olim Abantias, ab Abantibus, qui
è Phocide profecti illam occuparunt. mox binæ
Respublicæ institutæ Chalcidis, & Eretriæ, ex qui-
bus variæ coloniz emissæ, inter quas Cumæ. In-
sulæ longitudo est mill: 130. latitudo 30. circui-
tus 300. urbes in ea Chalcis, quæ in freto contra
Bæotiam est, nunc una cum insula dicitur *Ne-
gropante*, quâ anno 1470. Mahumetes II. expugna-
vit. Ad hanc mortem obiit anno ante Christum
447. Naturæ Mystes Aristoteles tres, & sexaginta
annos natus, correptus febris æstu, ex vehemen-
tiori contemplatione æstus Euripi, reliquæ urbes
Eretria, ubi celebris, ut & Chalcidi olim Aca-
demia. Carystus *Caristo*, Oreum, *l'Oro*, Porthmos,
Portimo. Insula ferax, & amœna, mons mira ma-
gnitudinis Oches, est & Cotylæus, & Teletrius,
Fluvii Budorus, & Pyrrha, fuit autem Chalcis
appellata ab ære, cuius ibi primùm officinæ in-
ventæ, at mira arte conficiebatur. præterea nullum
ibi pecori iecur: sunt & pecora, quæ carent felle.
Anguillæ in Euripo aureis, & argenteis in auri-
bus ornantur, & mugiles cicures. In lapidicinis
Caystri lapidei glommi erant, qui molles instar
lini ducebantur, ex quibus mappæ, quæ igne non
absumebantur. Insula ducibus paravit, quo-
rum ultimus Rabanius Carcerius Venetis tradi-
dit,

dit, ut à Turcis tuerentur . hi amissam recipere
tentarunt anno 1688, sed frustra.

Sequuntur Cyclades, quæ in medio *Ægæo* in-
stat orbis positæ; unde & Cyclades dictæ. Harum
celeberrimæ sunt, Delos *Sdulle*, sic dicta quod pri-
ma apparuerit post diluuium Ogygis: Emporio,
atque æratio totius Græciæ, & Apollinis oraculo
noti ssima: gemina videtur ob Pheriam coniu-
ctam, quam *Fermene* vocant. Tenos, *Tine*, olim
Neptuni Fano nobilis, nunc arce, quam Veneti
tenent, incolæ Catholici. Andros, ubi fontem esse
tradit Plinius, qui nonis Ianuariis saporem vini
refert. *Mycone*, *Micoli*, ubi omnes calui nasceban-
tur; unde adagium *Myconius caluus* per ironiã, ac
Myconius crispus dicitur de re rara: ut *Scythia doctus*.
item *Myconius conviva* de his, qui non inuitati
accedunt. *Giarus Iero*, quæ, quoniam deserta, ada-
gio locum dedit, *Gyaro dignum* pœna nimirum
non mediocri. hinc Iuuenalis Sat. 1.

Aude a liquid brevibus Gyaris, & carcere dignum.

Seriphus Sirsino, ubi ranæ non coarant; hinc
adagium in taciturnos *Scriphia rana*: iacet inter
Siphum, & Teram. *Naxos, Niscia*, Bacho sacra ob
vini copiam, cuius solum feracissimum. hic ille
educatus traditur à Pleyadibus, quæ ob id in Cælû
à Jove translata. hic item ille relictam à Theseo
Ariandam recepit. ubi caput frequens, Archiepi-
scopalis, Catholicis, & Græcis, qui suum singuli
Præfulem habent, habitata. Veneti Græcis eripue-
re, mox ducibus paruit: his erepta à Selimo I. ad
Orientem sita *Donyfa Stenosa* marmore nobilis,
utriusque meminit Virg. lib. 3. *Æn.*

Baccatamque ingis Naxon, viridemque Donyfam.

Ad Occidentem verò est *Paros* marmore di-
ves, hic mures non generantur: habet *Paros frigi-
dam* aquam, & mulieres formosas, adagium apud
Arista-

Aristophanem, quo significatur commodū incommodo misceri. marmor ex Marpesso monte educitur *Capresso*. hinc Virg:

Quam si dura silex, aut flet Marpessia cantes,

Iuxta hanc Antiparos, & mox *Cia Zea*. ex uno Gigantum dicta Simonidis poetæ & Erasistratis Medici patria. Supra juxta Eubœam Scyros, ubi Achilles latuit. lapis huius insulæ integer supernat, comminutus mergitur. abundat Capris feris, unde fluxit adagiū *Capra Scyria*, in eos qui beneficium maleficio contaminant, ut capra Scyria, quæ multæm lacte plenam calce evertit. Supra ad Thessaliam est Scopelus *Scopolo*, & Schiatus, aliæque ad radices Pelii montis, ubi multæ naves Xerxis allisæ periere. Ad Meridiè nota est Melos, Aristoteli Zephyria dicta: *Milo*, maxime rotunda. portu, & Sulphure insignis, iuxta altera parva insula *Antimilo*. Los *Mio* Albanis culta, qui post Scandabergii montem in hanc commigrarunt. ad Septentrionem parvæ insulæ *Chinussa*, *Raulia*, *Cardiani*. Anaphe, *Namphio*, Apollinis Ægleti templo nobilis. *Therasia*, s. *Erini*, quæ à Thera, *Gozi* aliis *Antimilo*, terræ motu avulsa. enata est anno 4. Olymp. 135. ut refert Plinius. quæ etiam semiusta ferax tamen est. Oenas *Sicandro*, Pholegandrus, *Policandro*. *Polyzgos*, *Termin*.

Iuxta Tænarum est Cythera insula Veneri Sacra *Serigo*, Ægæi specula duplici portu, & arce in edita rupe instructa, Episcop: Venetis patet. inter ipsam, & Cretam Ægialia *Cerigotto*. in Saronico sinu Ægina *Engia*, ubi Æacus regnavit, & Mirmidones habitarunt, instar formicarum operi dediti. inde fabulæ data occasio. Pauli Æginetæ medici insignis, sinus ab ipsa *Golfo d'Engia*. Salamis Telamone Aiacis, & Teucris patre, & victoria, quæ 180. naves Græcorum de M. Persis retulerunt, cele-

celeberrima: *Coluri*, dicitur, cuius naves olim velociſſimæ; unde adagium *Salamina navis*. Supra Cycladas ad Thraciam eſt Lemnos Vulcano Sacra *Stalimène* circuitu mill: C. Venetis erepta à Mahumete II. in ea olim Hepheſtias, ubi Vulcani fanum *Cochino*, & Myrina in cuius foro Ænea bucula, ad quam Athonis umbra pertingebat. hinc factum adagium: Athos tegit latera lemnix buculæ: in invidos, qui aliorum famam obumbrare volunt. meminit Statius V. Theb:

Ægeo premitur circumſlua Nereo

Lemnos, ubi ignifera ſeſſus reſpirat ab Ætna

Mulciber, ingenti tellurem proximus umbra

Veſtit Athos, nemorumq; obumbrat imagine pontũ.

Supra eſt Samoſthracia, *Samandrachi* aſylo rotius Græciæ Sacroſancto nobilis: iuxta Imbrus. In Ionio ad Epirum, eſt Corcyra, *Corſu*, urbem habet eiufdem nominis in præcelſa rupe, quæ vix diſtat à continente paſſibus M. urbs Archiep: quæ cum tota inſula ſe Venetis tradidit anno 1382, ſepius à Turcis fruſtra tentata. Sale, vino, oleo, ac frumento abundat. in longum patet mill. XL Hic olim Alcinoi regia, & horti celeberrimi. dicta etiam Phæacia: Corcyræi libertatis amantiſſimi, ut ſolitum apud illos dicere: *Caca, ubi libet*. circa illam aliæ inſulæ obpiratas deſertæ. Ad Acheloi oſtia Echinades *Cruzzolari*, ubi Ioannes Auſtriacus anno 1571. ingenti clade Turcos profligavit.

Sequitur Cephalenia, *Cefalonia* L. mille paſſus longa, ubi Venetorum munitio *Aſſo*, & Samos olim portu inſignis *Porto Guſcardo*. Ithaca, *Val di Campare*, Ulyſſis patria, aſpera, & Caprarum abundantiffima. Dulichium, & Same. omnium meminit Ovid lib. Trift.

Nec mihi Dulichium domus eſt, Ithaceve Sameve.

Ad

Ad Austrum nemorosa olim Zacynthos, *Zante*, dives oleo sale, cera, & uvis Corinthiacis. urbs munita, & frequens: incolæ utuntur horis inæqualibus. ad Austrû sunt Strophades, dictæ à conversione Calais, & Zethæ, qui hucusque harpias persecuti: nunc monachi tenent, vulgo *li Strivali*.

C A P U T X X I I.

De Thracia veteri, & nova.

IN Continentem redeuntibus post Macedoniam Thracia occurrit: quæ Æmo à Septentrione, Euxino ab ortu, Ægæo, & Propontide à Meridie clauditur. eius longitudo à Strymonis fontibus ad Mesembriam ad Panyssi ostium ponitur à Cluverio mill. Geom. 80. latitudo ab Æmo juxta Nicopolim ad Mastutiam Chersonesi mill. 60. nobis maior latit: à Traiani porta ad Byzantium est 300. ferme mill: latit: à Mesembria *Mesember* ad Mastutiam promontorium Chersonesi *Capo Griego*. est mill: 215. Thracem à Martis filio, alii à Nimpha incantatrice, Titanis filia, ex qua Saturnus Dolongum filium, suscepit, dictam arbitrantur. alii verò à *Trachia* quod aspera nimirum esset, nec Cælo, nec solo læta: & nisi qua mari propior, infœcunda, frigida, & eorum, quæ feruntur, malignè admodum patiens, rarè pomiferum arborem, vitem frequentius tolerabat: sed nec eius quidem fructus maturefcebat, nisi ubi frigora frondium obiectu cultores arcerent. Divisam olim in L. Strategias, nimirum præfecturas Plinius tradit: mox in tres partes scilicet in Thraciam ultra Rhodopem, citra Rhodopen: & Chersonesum. in his verò variæ regiones, à variis item populis denominatæ. Ultra Rhodopen. ad Euxinum

num Cornice, ubi Apollonia, Magna à Pompeio appellata, in insula sita olim Archiep. nunc semidiruta *Sissopoli*: ex hac Lucullus Apollinis colossum sustulit, inque Capitolio dedicavit. Bizonterræ hiatu absorpta. *Byzia Vize. Selletica*, ubi Selletes populi: urbes Develtus *Develia*, & *Zogaria* urbs Episcop: *Tarpodizus*. *Samaica*, ubi Thyni populi, oppida *Ostodyzum*, *Adrianopolis* ab Adriano condita, ab Amurathe ampliata, qui cum primùm in Europam traicisset, huc è Prusia Imperii sedem transtulit. ad collem sedet, ubi Hebrumiscuntur *Bargus Tunza*, & *Hemus Harda*, Græci *Adrinopoli*, Turcis *Endrem* appellatur, amplissima situ, populo frequens, ac dives, sed nulla ædium magnificentia ornatur, nullis mœnibus munitur. Hanc cum obsessurus properaret *Balduinus Flandriæ comes*, & *Orientis Imperator* profligatus, ac cæsus in *Orestis* campo anno 1205. à Turcis verò capta 1402. in qua ædes regia, ubi interdum *Orthomanni* inhabitant urbs est Archiep: *Bennica*, ubi *Agriani*, oppida *Opizum*, *Cillæ*. *Ufdicestica* circa *Æmum*, ubi *Nicopolis* ad *Æmum* *Nicopoli*, *Sazarana*. *Bessica*, ubi *Pilippopolis*, Turcis *Filibe* ad *Rhodopem* sedet iuxta *Hebrum*, à *Philippo Cæsare* condita, olim *Trimontium*, urbs ampla, & frequens, at nullo vallo munita. Quodã Archiep. nunc sedes Turcici præfecti: *Pergamum* *Bergamo* Episcop: *Dauteletica*, ubi *Pantalia*: *Sardice*, ubi *Sardica*: *Triadizca*, quæ regio *Mœsiæ* mox adnexa.

Circa *Rhodopem* fuere *Urbana*, ubi *Byzantium* & *Phthinopolis*. *Corpialice*, ubi late *Odrysæ*, & *Odrysi* habitabant: oppida *Perinthus* *Heraclio*, & *Pantiro*, cum portu ad *Propontidem* sita: *Træianopolis*, olim *Ænos*. Hic fuit circa *Hebrum* *Dorica* præfectura, & *Doriscus* campus, herbosa planities, ubi *Xerxes* exercitum suum, cum numero

N

non

non posset, spatio dimensus est. Erant autem 170. myriades: hoc est decies septies centena hominum millia. Sapaica, ubi oppida Aphrodisias, Æneum *Eno*, Turcis *Vgnos*, Selymbria *Selinrea*, in cuius portu merces ex Mœsia & Thracia terrestri itinere conveniantur, navibus inde Constanti-nopolim asportantur. non longe bini pontes sub-licii ad quorum primum externorum princi-pum legati subsistere jubentur usque dum eos ad-venisse Imperator resciverit. Briantice, ubi Tem-pyra, & Mesembria altera. In hoc tractu Ismarus mons, & Serthium promontorium, ex quo canen-tem Orpheum nemora traxisse ferunt. Sequuntur Dorisca, & Bistonia, ubi Cicones, & Bistones habi-tarunt: oppida Maximianopolis, Abdera, *Polysti-lo*, aliis *Asperosa*, ad litus Ægæi sita, ab Abdera Diomedis sorore condita 104. post Troiam cap-tam, Democriti patria, qui se luminibus privavit, ut magis contemplationi vacaret. Abderiteꝝ stupori mentis obnoxii: hinc ad agium *Abderitica mens*: & Mart:

Abderitana pectora plebis habes.

Sunt circa Abderam pascua, in quibus equi pa-ssti in rabiem vertuntur, quemadmodum asini apud Potniam Bœotiz, ubi Glaucus ab equis lace-ratus, ut tradit Virg: 3. Georg:

Quo tempore Glauci

Potniadis malis membra absumsere quadriga.

Supereſt tandem Mædica, quæ & Græcia Mæ-cedonia, ubi populi Derſei, Medobythini, Syro-pæones, Turpoli. Cæterum memorantur etiam in Thracia ad Nestum amnem Beſſi, Elei, Diobeſi, Bryſæ, Sapzi, ad Hebrum præter Odryſas numero-ſam gentem, Odomantz, Pyrogeri, Beni, Hypſalti, Celeres, & omnium ſæviſſimi, ut ait Florus, Scor-diſci.

Ter-

Tertia pars Thraciæ est Chersonesus *Braccio dâ S. Giorgio*, ut urbès præcipue *Lyfimachia* in Isthmo à *Lyfimacho* condita, quam male *Antiochus* deseruit, cum *Scipio* illac esset in *Asiam* transmissurus, dicta fuit etiam *Hexamilium*, contra ad alteram Isthmi partem ad *Ægæum* *Caridia*, & in ipso freto *Sestus* nota amoribus *Leandri*, & *Heronis*. contra in *Asia* *Abydus*, geminæ arces *Turcis* *Boga Zasiar*, nostris *Dardanelli* appellatæ. Meminit *Luc:* lib. 2.

Europamque Asia, Sestonque admovit Abydo.

Nunc præcipua est *Callipolis* portu commoda, & arce munita; inque colle à *Caligula* ædificata, unde in *Propontidem* pulcherrimus prospectus est.

Præcipui *Thraciæ* montes *Hæmus*, qui longo tractu ab *Illyrico* ad *Euxinum* usque excurrit, *Macedoniam*, & *Thraciam* ab utraque *Mysia* disternat. *Slavis* *Cumoniça*, *Turcis* *Balkan*, *Italibus* *Monte Argentaro*, & *Catena del Mondo*: dictus etiam antiquis cingulus *Orbis*, huius pars *Scombrus* ab *Aristotele*, *Scomius* *Tucydide*, (unde *Strymon*, *Nessus*, *Hebrus* defluunt) appellatus, qui que *Rhodopæ* coniungitur, adeo excelsus, ut ex summis jugis utrumque mare *Hadriaticum*, & *Euxinum* conspiciatur: mons *sylvosus*, & *vallibus* *riguus*: hinc *Pœta*, 2. *Ger.*

O, qui me gelidis in vallibus Hæmi.

Rhodope, barbaris *Rulle*, & *Valza*, *Græcis* *Basilisa* nimirum *mortium* *regina*, excelsus, & incultus adhuc mons est: *mediam* *Thraciam* secat. hic *Martem* natum, quem unum gens coluit, perhibent, inque aqua *fluviorum*, qui è *Rhodope* fluunt, lotum: hinc *Claud.*

Flumina laverunt puerum Rhodopæia Martem.

Isinarius jam memoratus. *Pangæus*: *Virg.* *Pan-*

gza, vulgò *Castaglia*, cynamis abundat, & rosis: fodinas item auri, & argenti habet.

Flumina Hæbrus *Mariza*, qui è Rhodope, sive Æmo natus alluit Philippopolim, perque ulteriorem Thraciam ad ortum currit: ad Adrianopolim in Meridiem flexus, in Ægæum se exonerat. Nessus, sive Nessus, ad cuius ostium Tinda, Diomedis equorum stabulis infamis. Melas, Arzus, aliique. Bistonis item lacus, in quem multi fluvioli cadunt: & Delcon fluvius, & lacus ad quem oppidum cognominis *Deron*.

Antiqua Thracum gens dura, & magnitudine cæteros homines antecedebat, cui punctos habere vultus, cæruleos oculos, trucem visum, terrificum vocis sonum, annosam ætatem plulchrû, ac decorum fuit. Deum colebat Martem, quem Zamolxim vocabat, illumque tonante cælo, vibratis in altum sagittis se unum agnoscere proficebatur. Animas alii redituras putabant: alii ad Zamolxim, ac feliciora transire: alii emori quidem, id verò præstantius esse, quam obrem puerperia lugebant; funera festis gaudis celebrabant. ex uxoribus, quas plures habebant, una cui contingerat è parentum sententia, interfici, cumque viro sepeliri, beatum ducebat. Thracibus vini usus diu ignotus. postea, ut ait Athenæus, Brito usi, quæ potio ex hordeo, & frugibus conficiebatur. Agricolarum contemnebantur, propter stoliditatem, ut ultra quatuor numerare, & numerata retinere non possent. Suis olim legibus usi, regemque creabant virum in veteratæ clementiæ, & cui non essent liberi, ne regnum transiret ad hæredes. Cùm duo reguli discordes inter se essent, Philippum arbitrum elegerunt: qui hac occasione nõ magnam Thraciæ partem Macedoniæ adiunxit. Alexander eius filius totam obtinuit.

Mox

Mox libertati gens restituta: ac iterum duobus
 dissidentibus, evocati Romani; primusque Sabi-
 nus sub Tiberio anno Christi XXVII. de Thraci-
 bus triumphavit. anno verò XLVIII. sub Claudio,
 à C. Scribonio Curione Procons: perdomita in-
 que provinciæ formam Thracia ~~redacta~~ est.

C A P U T XXIII.

De Urbe Byzantio, atque Imperio Constantinopolitano.

S Edet Bizantium in extremo Thraciæ angulo in
 Trianguli formam ædificatum, meridionale
 latus Propontide *Mari Marmora* alluitur, Sep-
 tentrionale sinu, qui portum efficit toto orbe
 celeberrimum, Occidentem spectat basis, & Thra-
 ciæ continentem, duplicique muro antiquis tur-
 ribus munita cingitur, cuspis Orientem respicit,
 ubi Prætorium, & arx. urbs olim fundata à Pau-
 sania Spartarum rege anno ab Orbe cõdito 3469.
 post Troiam captam 96, quando Tarentum, &
 Locri in Magna Græcia conditi. alii tradunt à Byse
 primum Megareptium duce, ab oraculo monito,
 ut terram cæcorum, nimirum Caldenonensium,
 terris adversam, ad ædificandum eligeret. Con-
 stantinus Magnus cum Licinium circa Hadriano-
 polim primum, terrestri prælio, mox ad Byzan-
 tium navali pugna, tertium ad Calcedonem vi-
 cisset, anno Christi 324, & tandem sequenti
 occiso, tum Occidentis, tum Orientis imperio
 potitus, Byzantium instauravit, ut antiquæ Ro-
 mæ par esset, sedemque Imperii constituit: eam-
 que dedicavit V. Idus Maias anno 330. legem-
 que tulit lapideæ columnæ incisam, ut nova Ro-
 ma appellaretur: & Thracia Romania dicta, ut &
 nunc *Turcis Romeli* dicitur. illius ambitus nunc

ad 18. millia passuum extendunt aliqui, alii ad 15. partes præcipuæ sunt Prætorium sive regie ædes, ubi Turcarum rex habitat, vulgò *il Serraglio*: instar urbis opus est, sed antiquis turribus vix munitur: ibi palatium, & horti & *Hansa*, ut aiunt barbari, sive Thesaurus. Prætorianorum ingens numerus: qui hic etiam educantur, & in ingenti campo se Martis operibus exercent. est etiam insigne Gynecæum, ubi regis concubinæ. intra palatium intrare sine Præfecti facultate capitali pœna vetitum: Non longe à Prætorio est Templum à Iustino ceptum, à Iustiniano completum, ac Divinæ Sapientiæ dicatum, dictumque *S. Sophia*, à Turcis profanatum post captâ urbem, inque Moschæam versum, ubi Othomani reges tumulantur. Cæterum opus superbissimum amplissimum, & ditissimum fuit, nûc à Turcis neglectum, & magna ex parte deturpatum.

In angulo Occidentali ad Propontidem est castrum quadratum septem turribus munitum; unde nomen accepit. hic asservatur sacer thesaurus, qui non impenditur nisi in sacrum bellum contra Christianos, hac in arce anno 1648. Ibrahimus Imperator strangulatus. reliqua ædificia olim superba pro maiestate Imperii Romani, nunc humilia, & ut plurimum ex ligno. Cæterum Imperium Orientis à Constantino Magno fundatum duravit varia fortuna in Græcis, usque ad annû 1204. quo dissidentibus duobus Imperii collegis Isacio Angelo, & Alexio filio, Latini Principes fœderati capta Constantinopoli Balduinum Flandriæ Comitem Imperatorem crearunt. At à Græcis in Asia Theodorus Lascaris Imperator creatus, qui Nicææ in Bythinia sedem fixit: prospereque contra Tutcas pugnavit, occiso propria manu illorum rege. hic autem mortuus est anno 1222. an-

no autem 1261. Capta à Græcis Constantinopolis. At barbarorum res in dies crescebat: annoque 1453, sub Constantino Palæologo, capta à Mahumete II. urbs est, desinitque Orientis Imperiū, quod per MCXXIII. annos duraverat: & quemadmodum Occidentis ceptum in Augusto, in Augustulo desinit; ita Orientis in Magno Constantino incēptum, in parvo interit.

CAPUT XXIV.

De Imperio Turcico, & Gentis origine, ac moribus.

Turcarum gens Scythicæ originis, quæ olim ultra Caucasum, & Volgam ad Septentrionalia Caspii maris habitabat, sic autem dicta, quod sylvis abdita, ac ferina victitans, diu reliquis populis obscura latuit, us ait Chalcondyles lib. 1. Innotuit primo Europæis anno 625, cum ab Heraclio Imperatore evocata, contra Chosroen, & Persas pro Romanis militavit. mox per Caspias portas, quæ venerat, in patriam rediit. non multo post iterum erupit in Persidem, cumque Saracenis, qui illam obtinebant, diu, atque acriter decertavit. tandem, Saracenis pulsus, Perside potita est: hausitque à victis populis Mahumeticam superstitionem, cum antea simulacra coleret. Inde in Syriam, Cappadociam, & Ciliciam sese effudit. inque septem regna divisæ gentes. quorum florentissimum Caramanix, cuius sedes Iconis fuit. Anno autem MCCLVII. quidam *Zich* nomine, vel, ut alii scribunt, *Schac Othrogulis*, viam Imperio stravit, occupatis aliquot locis in Cappadocia. huic successit filius *Othoman*, sive *Osman*, qui regnum invasit anno 1288. in cuius deinde posteros reliqui Turcarum principatus conflueret, derivavit.

que Othomanorum nomen. Hic animi magnitudine præstans totam Cappadociam primò occupavit, mox à Græcis regulis dissidentibus vindex Numinis evocatus, ipsos summa vi adortus Galatiam, Phrygiam, Bithiniam, ipsamque regiam Prusiam deditione cepit, sedemque regni sui constituit, in qua obiit regni anno 29. ætatis 69. Christi 1327. alii hunc bello cæsum tradunt sine liberis: alii Orchanem, sive Urchanem illius filium faciunt, qui patri successit: & certantibus inter se summis odiis Cantacuzenis, & Palæologis, Mysiam, Lycaoniam, Cariam, Hellepontum, Phrygiam, omnemque fere Euxini oram occupasse. hoc anno 32. regni, Christi 1358. extincto, filius Amurathes successit, qui primus copias in Europam transduxit Christianis navibus usus, statimque Callivolim occupavit, mox Hadrianopolim, in quam solium transtulit: obiitque anno regni 32. Christi 1389. Patri successit Baiazethes, omnium ferocissimus cognomento *Childerim*, nimirum fulgur. hic Mesiam, Bulgariam, Macedoniam, Thessaliam, Atticam Impetio adiecit: pluribus annis Constantinopolim obsedit. movente vero bellum Tamberlane Scythæ, obsidionem soluit: inque hostem movit, à quo acie victus, ac captus est, 200. mill. Turcarum cæsis. ipse cavea ferrea inclusus merore interiit. usque adeo verum magnas interdum fortunas magnis calamitatibus tumulari. regnavit annos 14. Illius filius quintus natu Isazebeles se regem dixit. at hoc, quem etiam Calepinum dicunt, à fratre occiso, Solimanus regnum invasit. hoc rursus à fratre Musa sublato, ipse successit. mox Mahumetes Musa Fratre interempto. hic postquam regnasset annos 8. fato concessit anno Christi 1421. Patre defuncto, regnum cepit Amurathes II, qui copiis per Hel-

Iespontum traiecit Theſſalonicam Venetis eripuit, inque Hungaros, & Polonos movens, eos, & Ioannem Hunniadem Ducem fortiffimum Varnenſi prælio profligavit. Croiam Scanderbegi regiam obſedit, ſæpiusque à bellicoſiſſimo Duce deriſus, obiit ex mærote anno 1451. poſtquam 30. annos regnaſſet. Huius filius Mahumetes II. infaſtum Chriſtianis nomen in ſolium aſcendit. hic duo Imperia evertit, Conſtantinopolitanum anno. 1458. 29. Maii Feria 3. Et Trapezuntinum; capto Davide Comneno, atque interempto. præterea 13. regna, urbes 200 expugnavit. Taurunum Hunniade propugnante fruſtra obſedit, cepit mox Corinthum, Lemnon, Mytilenem, Eubœam, Venetis eiecit, & Theodoſiam, ac Peram, Genuenſibus pulſis. Rhodum tamen fruſtra obſedit. Hydruntum cepit, mox amiſit. obiit tandem innumeris palmis clarus anno 1481. ætatis ſuæ 58, poſtquam imperaſſet annos 31.

Baiazethes II. minor natu à prætorianis electus patri ſucceſſit: atque ob id Zoſimus maior natus in Italiam fugit, ubi dum fruſtra Chriſtianorum arma expectat, deceſſit. ille Venetis Dyrrachium, Naupaſum, Methonem eripuit. tandem ſenex, Prætorianis inſtantibus, ſeſe regno abdicavit. Cui Selimus ſucceſſit anno 1517. qui triennio, quo regnum tenuit magnas res confeſcit: ſiquidem Syriam univerſam, atque Ægyptum, tribus præliis Mammaluſis profligatis, eorumque rege Tommambaiſo ſuſpendio necato anno 1517. ipſe paulo poſt carbone peſtilenti ſublatus eſt, ſic vices rependente Numine. Solimanus filius in regnum ſucceſſus anno 1520. qui ſequenti anno Taurunum expugnato, regnum feliciter auſpicatus eſt. Securo item anno Rhodum deditione accepit. Budam anno 1526, quo Viennam obſedit; ſed præperante

Carolo V. re infecta discessit: neuterque alterius fortunam tentare ausus est. Melitam item frustra per Pialim Ducem obsedit. Arabiam occupavit: missis etiam classibus per mare Rubrum, Indiam tentavit. Demum anno 1566. octogenarius, cum Sigethum obsideret, interit, postquam regnasset annos 46. quod nulli Othomanorum contigit. Selimus II. Patri successit. hic Cyprum, Mustapho Duce, Venetis eripuit anno 1571. at anno 1573. ingenti clade ad Naupactum profligata eius classis. sequenti anno apoplexia intereepsus est. Successit Selimo filius Amurathes III. huic Mahumethes, III. iners: & mox Achmetes, qui decessit relicto Osmano impubere: quare Prætoriani Mustapham Achmetis fratrem salutarunt, qui quoniam stolidus, & solitarius gradu deiectus, inque carcerem detrusus, salutarisque Osmanus: ingentis animi adolescens. hic ingentibus copiis in Polonos movit: verum fusus à Ladislao, à Prætorianis laqueo præfocatus, cum V. annos imperasset. educusque iterum Mustapha, iterumque exclusus. illud documento suo comprobans; haud intrudi oportere, qui semel indignus imperio sit: habitus; quando naturæ vitium nequeat tempus corrigere. Successit Amurathes IV. Osmani frater, qui obiit ex crapula, & nimio vini haustu. Hoc extincto Ibrahimus regnum accepit, qui cum regnasset annos XV. à Prætorianis strangulatus interit. Cretam invasit, ac primo Impetu Cydoniam cepit: eripuit etiam Cosaccis Tznam *Asach* ad Tanais ostia.

Patri successit Mahumethes IV. annorum 14. anno verò Christi 1645. Cretam deditione cepit, pacta cum Venetis pace. Kaminecium cum Podolia occupavit, & Neosolium in Hungaria. Vietnam Cara Mustapha Duce obsedit, ex qua non fine

ne

ne strage recessit, versaque, ut assolet, fortuna multis iteratis cladibus totam pene Hungariam amisit, & Peloponnesum. ipseque de gradu deiectus, ac Solimanus III. frater in solum à Prætorianis euectus anno 1689.

Cæterum Othomannorum Imperium, quod continua successione in legitimos hæredes transit, est absolutum, & despoticum: & non nisi penes reges potestas, & arbitrium est. unus ipse dominus: reguli, ac principes nulli, nulli tituli, ac dominia, quo maxime ad Romanam, ac veram Rem publicam accedit, & quamvis Rex dominus unus sit, habet privatus quisque bona sua, suas fortunas, quas in liberos liberè transmittat: quod fecus evenire per summam calumniam aliqui tradiderunt. Sunt tamen quedam rustica dominia, Tamariatus appellant, certa nimirum agrorum portio singulis attributa tali onere, ut certum equitum numerum quisque Tamariotæ in bellum conducat, ut à præfectis iussum fuerit: horum tum in Asia, tum in Europa ingens numerus.

Turcæ ita Mahumetem colunt, ut censeant posse etiam Christianos ad salutem pervenire. Christumque tamquam Prophetam venerantur. nullum Christianorum Mahumeticam superstitionem amplecti cogunt, muneribus tamen afficiunt, si quis sponte sua superstitionem profiteatur. est tamen Turcis capitale ad Christum transire. Iustitiæ tenaces; hinc furtum, homicidium, adulterium severe puniunt. at tamen præposteræ libidini ita indulgent, ut ne fæminæ à fæminis abstineant. Licitum cuique tot concubinas habere, quot alere potest. id verò rarum: uxorem ipsi dotant: dotem non repetunt. hinc ingens litium seminarium funditus eradicant. Literarum rudes, & olim barbari, nunc Europæ cælo non parum mol-

N 6 lith,

lixi, atque exculci. hoc verò factum, ut de antiquo robore, ac virtute multum amiserint; bellicosi enim semper fuere, ac laborum patientissimi, inque tutandis arcibus constantissimi, quod vel hoc ævo præstarunt. Prætoriani milites, quos *Iannizeros* vocant pedestris militiæ robur olim invictum, hi à Mahumete II. instituti: Suntque Græcorum liberi, quos tributi nomine à sinu matrum abstrahunt, summaque disciplina educant. ab hoc tributo immunes Constantinopolitani, Rhodii, ac Chii.

Purpuratorum primus, qui secundus à Rege imperium moderatur Magnus *Vizir* dicitur. hic senatui præest, Divanum Turcæ vocant. in quo alii purpurari assident etiam *Vizires* dicti. Est etiã summa authoritas præfecti maris, quem Capitaneum *Bassam* nominant. Præfectos Provincia- rum *Belierbegos* vocitant, & *Bassas*. inter hos præcipui, qui *Romeliæ* toti Græciæ, *Thraciæ*, *Mæsiæ*que utrique impetat: Et *Anatoliæ*, qui magnæ minoris *Asiæ* parti præest.

Turcæ sunt robusti, proceri, viriles, & sinceri. apostatæ verò mendaces, ac infideles. utpote, qui apostasia maximum infidelitatis documentum dederint. præterea etiam inter se urbanissime agant, Christianis tamen obstentant quamdam ferociam, gravemque severitatem. Tellus fere inculta, & populorum infrequens ob continua bella, & in Christianas oppressiones. qui malunt terram non colere, quam cultam aliorum utilitati cedere: est etiam frequens malum pestilentia, qua ingens hominum multitudo perit.

LIBER V.

CAPITULUM I.

De Asia Nomine, situ, magnitudine, ac divisione.

TRaiecto Hellesponto, ex Europa in Asiam ingredimur: quam etiam ab Arctico latere, Tanai transmissio, petimus. Hæc prima humani generis parens, ac terrarum omnium nobilissima: hæc in cæteras Mundi partes ad inhabitandum gentes immisit: ritus, sacra, mores, rationemque vivendi reliquas docuit, hæc prima fundavit Imperia, & quas diviserat rursus in unius dominationis nexu copulavit. Hæc Deum ipsum humana specie in terris vidit, atque educavit. Distantem Asiam plures volunt ab Asia Nympha, Oceani, & Terhyos filia, Iapeti coniuge: quod quidem minori Asiæ attributum, mox toti commune factum: alii verò ab Asia Mani Lydi filio nuncuparam statuunt. Eius fines ab Arctico polo Oceanus Scythicus, seu Glacialis: ab Oriente Oceanus Eous, sive Sinensis; à Meridie Indicus Oceanus: ab Occidente Arabicus sinus, Isthmus, quo Africa iungitur: Mediterraneum mare, Ægeum Hellespontus, Propontis, Bosphorus Tracicus, Euxinum, Mæotis Palus, Tanais amnis, & Obyssus.

flumen, quibus ab Europa discluditur. Asiae fines
 & breviter complexus est Hæmonius:

Hunc latè triplici contingens litore vastus

Alluit Oceanus, Zephyris adversa tenetur

Inclita prorum tellus Asiaque minoris

Pontus, & antiquo notissima carmine Colchis.

Situs eius est inter Meridianum 55 qui per Hælespöntum transit, & 194. per extremum Orientalis Scythiæ promontorium ductum. inter parallelum Borealem 71, & sesquialterum ab Equatore. Quare positu suo totam Zonam Temperatam Borealem, totam fere Torridam cis Equatorem, & partem frigidæ occupat: maior illius longitudo ab Hælespönto ad Malaceam statuitur à Cluverio Mill: Germ. 300. Italicorum scilicet ter MCC. latitudo autem ab Arabici faucibus ad ultimum Scythiæ promontorium Tabis mill: Germ: DCCXX. Ital. bis MDCCCLXXX.

Asia olim universa in Minorem, & Maiorem dividebatur: Minoris partes. Phrygia, Myfia, Lydia, Caria, Æolis, Ionia, Doris, Rhodus insula, & Sporades. Maioris verò hæ sunt: Sarmatia Asiatica, Scythia Asiatica, Serica, Sinæ, Indiæ, Insulæ ad Indias pertinentes: Gedrosia, Carmania, Drangiana, Arachosia, Sogdiana, Parapamisus, Bactriana, Hyrcania, Margiana, Parthia, Persis, Susiana, Media, Albania, Colchis, Iberia, Armenia, Mesopotamia, Assyria, Babylonia, Arabia, Syria, Palæstina, Phœnice, Cilicia, Cappadocia, Galatia, Pontus Bithinia, Pamphylia, Licia, & Cyprus insula. Hæc ætate in has partes Asia distribui potest. Imperium Turcicum, Arabiam, Persiam, Indiam, Sinarum Imperium, & Scythiam, seu Tartariam, Imperium Turcicum continet universam Asiam minorem, usque ad Euphratem extensam. Syriam, Mesopotamiam, Caldæam, Armeniæ Maioris, & Assytiæ par-

partem. Colchis, & Iberia veltigales illius sunt. Insulas verò Cyprum, Rhodum, & Sporades. De his singulis regionibus iam differendum.

C A P U T I I.

De Minore Asia latissimè accepta.

Tota hæc regio instar peninsulæ protenditur, cuius fines ab Oriente Euphrates, & Maior Armenia, à Septentrione Colchis, Pontus Euxinus, à Meridie Amanus mons, quo à Syria determinatur, Virgineumque mare: ab Occidente Ægæum, & Propontis. Hic terrarum tractus minorum ætate Anarolia, & Natolia, ab una illius parte Anadolæ, vocata est, quia ad Orientem Thraciæ posita sit: tegibus olim in ea insigniores Cappadocia, Galatia, Paphlagonia, Pontus, & Bythinia, Cilicia, Pamphilia, Lycia, Asia minor propriè dicta. Montes Taurus, & Antitaurus, Taurus omnium, quotquot in Asia, nobilissimus: è Lycio mari ortus universam Asiam ad extremos Indos usque secat: variis dimissis hinc inde veluti ramis in diversas gentes excurrit: totamque Asiam in duas partes findit: quarum quæ ad Septentrionem spectat intra Taurum dicitur: quæ ad Meridiem extra Taurum: à Cilicibus *Caraman* hodie vocitatur. Antiquis verò in Lycia *Cragus Monte di Gorante*, de quo Ovidius:

Leto Cragon, & Lymiren, Xanthique reliquerat undas

Huius soboles est Chimæra ignivomus mons: unde fabula triformis monstri:

*Quoque Chimera iugo mediis in partibus hircinis,
Pellæ, & ora Leo, caudam serpentis habebat.*

ferunt enim in vertice Leones habitare: in mediis, ubi pascuis dæva, Capras: in radicibus Draco-

act.

nes. In Pamphiliâ Coraceus ab urbe *Scandiloro*.
in Minori Armenia Antitaurus incolis *Munzar-*
zum. Fluvii celeberrimi Sangarius *Zagari* ex Phti-
giz montibus Dindymis, inque pontum fluens.
de hoc Claudianus in *Eutropium*.

Dyndima fundant

Sangarium, vitrea puro qui gurgite Galli.

Halys barbaris Calsiomar, & Aytosa ex Tauro
ortus in Amisenum sinum *Golfo di Sinope* delabi-
tur. *Iris Casalmach*, qui auctus Varo, Ecrauro, &
Lycos juxta Amasiam in eundem sinum irumpit,
de utroque Flaccus.

Transit Halys, longisque fluens anfractibus Iris.

Cydnus Carath ex Tauro item ortus: inque
Cilicium mare ruit juxta Tarsum: in hoc lavit
Alexander: deque illo Tibullus:

At te, Cydne, cœnam, tacitis qui leniter undis

Ceruleus placidis per uada serpis aquis.

Meandrus Madre ex Aulocrene fonte in ma-
jori Phrygia natus ad eò obliquè fluit, ut in se
ipsum recurrere videatur: flexionesque faciens
DC, si Dioni Prusæo credimus, in *Ægæum* cadit:
hinc non solû gyri *Meandri* appellati, sed subdola
confitia, & obliqua: sic Cicero in *Pisonem*, & *Pru-*
dentius in hymno ante somnum.

O Fortunate serpens

Qui mille per Meandros

Fraudesque flexuosas

Agitas quieta corda.

Hermus Sarabâs ex Phrygia item ortus, *Pactol-*
um excipit aureum aureus, inque *Ægæum* juxta
Smirnam fluit: hinc qui magnas ostentant opes
Pactolos polliceri dicuntur: de Primo Virg:

Nec pulcher Ganges, aut auro turbidas Hermus

De Secundo Ovid:

Pactolumque petit, quamvis vix attrens illo
Tempore,

Cayo

Caystrus Ioniz fluvius, ex Phrygia exorrens juxta Ephesum ruit, vulgo *Chiay*, cynis nobilissimus, ut ait Poeta:

Dulcibus in stagnis rimantur prata Caystri.

Melas ex Argæo monte ortus per Armeniam minorem serpens in Euphratem se exonerat: *Gensiv* barbaris dici tradunt. Euphrates ipse, qui terram determinat à maiore Armenia, de quo alibi.

Asia minor propriè dicta, habet à Septentrione, Pontum, & Bythiniam, ab ortu Galatiam, à Meridie Lyciam; ab Occasu *Ægæum*. illius Provinciæ Phrygia minor, & maior, Mysia, Lydia, Caria: & quæ in litoræ Græci inhabitaverunt, *Æolis*, Ionia, Doris. Phrygiæ minoris, quæ & Troas, urbes illi, sive Troia, non tam decenni Græcorum obsidione, & excidio, quam Homeri carminibus Incluta. Troas Alexandri. *Elki Stambol*. Maioris Phrygiæ populi Olympeni, Moccadeli, Cydissis, Gipetini, Moriani: urbes vero Synnada *Sinada* urbs olim Archiepisc: cui XX. urbes. Episcop: suberant huius meminit Claudianus:

Marmore, purpureis cedit cui Synnada venis.

Apamea, quæ & Ciboros, & Celæna à Seleuco condita ad Marfya & Mæandri confluentes *Apamiz*, Maiotis Myfiæ, quæ inter utramque Phrygiam iacet: populi Olympeni, Trimenothuriz, & Mysomacedones, mons nobilis Olympus, urbes Antandros, Adramitiuni *Landramisi*, Pergamus, *Pergamo*. Minoris verò, quæ Helleponto, & Propontide alluitur urbes Cyzicus, Lampfacus barbaris *Lopseke* ad Granicum amnem sita, ubi Priapus colebatur: hinc Ovidius:

Et te ruricola, Lampface, tuta Deo.

Granicus *Laczara* ab Ida Myfiæ monte ortus in Prontidem fluit, hic primum non procul à Cyzico Alexander 32. peditum millibus equitibus

400. Perfas profligavit: cæsaque in pugna 600. millia Persarum. Ida Paridis iudicio, & amoribus ipsius, & Oenones celebris. Sunt etiam oppida Abydus, & Dardanum.

Lydia, cuius altera pars Mæonia, urbes clarissimæ Thyatira ad Iycum amnem Tyre, Sardis ad Tmolium montem, Cræsi regia: Archiep: *Sardia* tota pæne diruta. Dicitur etiam in plur: Sardes quarum meminit Ovid:

Vade, ait, ad magnis vicinum Sardibus amnem.

Philadelphia, Episc: sub Sardiano: nunc ipsa metropolis, antiquum nomen retinens.

Cariz urbes Trifolis, Laodicea, Archiep. sub qua 12. Urbes Episc: *Laudichia*, barbaris *Neve Lefche*, Anthiochia, Magnesia ad Mæandrum. in litore Miletus dives olim, ac potens Græcorum urbs, & Myndus.

In Æolide urbes olim Cuma; Phocza *Focchie* Eka. In Ionia Smyrna, Clazomenæ, Lebedus, Colophon, *Belvedera*, aliis *Altobasso* & Clarii Apollinis, & Homeri natalibus insignis. Colophonium aurum: nimirum probatissimum: Colophonium suffragium, pro plurimum valente, quod penes illos victoria, quibus Colophonii opem tulissent: hinc & Colophonem addere derivatum: hoc est summam rei manum imponere. Ephesus omnium clarissima, in qua Dianæ templum, Amazonum opus adeo magnificum, ut Xerxes cum omnia Asiæ Fana igni dedisset; uni huic pepercerit: at Herofratus, ut memoria sceleris nomen extenderet, incendio destruxit, Archiep: item & Occumenicæ Concilio nobilis. nunc tota pene cum instaurato ab Ephesiis templo in ruinis iacet. In Doride Halicarnassus *Mesi*, & Gnidus Archiep: *Stadia* huius meminit Ovid:

Bisfosamq; Gnidon, gravidamq; Amathunta metallo.

Cæc.

Czterum Asiam minorem hoc ævo Barbari in tres partes secant *Chintate, Sarchàn, German.* Myfia est Anatolia presse accepta.

Sequitur ad Meridiem, & Orientem Lycia, *Aldinelle*, cuius urbes Patara, Andriace, Telmessus: & Myra plurali numero Metropolis, *Strumita*: urbs Archiep: sub qua 36. urbes Episcop: in hac Chimæra mons, de quo dictum. Ulterius ad Orientem Pamphylia *Mentesèls*: quæ à Septentrione Galatiam, & Taurum habet, à Meridie Pamphylicum mare, ab Orru Ciliciam: regiones in ea Carbalia, & Pyfidæ pars: altera est in Galatia. Pyfidæ antea Solymi appellati. urbes insignes Seleucia *Celestria* barbaris *Carazasâr, Side*, Antiochia Pyfidæ Archiep: Pyfidia Barbaris *Versaceli*. urbs *Versaceli*. Termessus, & Perga. *Pirgi*, huius meminit Dionysius Afer:

Corycus, Pergeque calens, & celsa Phaselis.

Cilicia inter Taurum montem, & mare Cilicis longo tractu extenditur ad Amanum usque *Carmania*: urbs princeps Tarsus D. Pauli Apostoli natalibus clara. dictam ab audacia Dionysius vult.

Flexilis, & Cydnu dirimit qui flumine Tarson, Cui nomen posuit audacia Bellerophontis.

Sed si ita per h. scribi debet. condita est à Sardanapalo LX. annis post Romam. ut ait D. Isidorus. at ut affirmat Trogus à Perseo. ad Cydnum sita est Archiepisc: Turcis *Iersis*: incolis *Terasso*. reliqua oppida Selenus, Pompeiopolis, ante Solæ, Mallus, & Iulus *Laiazzo* ex qua fias Ifficus, *Golfo di Laiazzo*.

Sed tempus, ut transmissio Tauro in Minorem Armeniam intremus: quæ ab Oriente Euphratem, ab Occidente, & Septentrione Scordiscum montem, à Meridie Amanum habet: mediam vero secant Antitaurus, barbaris *Pegian*, & *Bozoch*

BUBC

nunc dicitur: in qua olim regiones Orbaliffene, Ætulane, Ærethica, Horsene, Orbifene, item præfecturæ Cataonia, Morimene, Laviana, Aravene, Urbium principes Satala, *Palli*, Nicopolis, Melitene, Archiep: *Melatio*. Comana, Atminacha, ubi Bellona colebatur.

Cappadocia, quæ nunc quatuor regiones complectitur *Genech*, *Suas*, *Anadole*, *Amasiam*, terminatur ab ortu minori Armenia, à Meridie Cilicia, ab Occasu Pamphylia, & Galatia, à Septentrione Euxino, & Colchide. regiones in ea Lycaonia, Themiscyrene, Zelitica Carmatene, Gargaraufene, Gargautitis, Anthiochene Tyrânis. Gens Heniochorum magna, & multis nominibus distincta. Urbes insignes Comana cognomento Pontica, ad Irim fluvium *Tabachzan*. Neocæsarea *Tocato* concilio nobilis. *Sebastia* *Saustin* Archiep: ad Argæum montem, *Sebastopolis* *Suas* Cæsarea, quæ & *Mazaca*, *Tisariab*, Iconium *Cogni*, & *Cogniab*, *Amasia*, *Amnasan* Strabonis Geographi nobilissimi natalibus, & Archiep: insignis, *Tyana*, *Laranda*, *Trapezus* *Trebisonda*, *Themiscyra* *Temir*, *Amazonum* regia ad *Termodoontem*.

Galatia inter Cappadociam, & Phrygiam maiorem iacet, à Meridie Pamphylia est, ab Arctico litore Pontus Euxinus, nunc duæ partes *Reni*, & *Chiancare*. à Gallis appellata, qui, Roma incensa, in hæc loca devenere Græcis immixti incolere: hinc & Gallogræcia dicta veteribus fuit. Antea Phryges, & Paphlagones habitabant; quorum nomen in Superiori parte mansit ubi Paphlagonia: in qua Heneti populi; unde in Italia Veneti orti erant: ad Meridiem Isauria cuius Isaura urbs & Pyfidæ pars, populi nobilissimi Chalybes, Trami, Proserlimitæ, Byceni, Orondici: & Callorum gentes *Tectosagæ*: quorum *Ancyra* *Anguri* Archiep:

chiep: & Concilio insignis. Tolistobogii, Vaturi, & Ambiani: urbes inclytæ Teuthrania, Sinope Mitridaris cunis, & Sepulchro nobilis: qui rex Pontus appellatus, namque hæc regio circa Pontum, Pontus etiam dicta est. Amitus, *Amid*: Archiep: Pessinus, quæ & Cybele, ex qua Romani Deorum matrem advexere. *Tossene*, Therma, aliæque.

Pontus, & Bythinia hæc ad Occasum, illa ad ortum in unam provinciam coaluere: quæ à Septentrione Pontico mari, ab Occasu Propontide abluitur. populi in ea clari Chalcedonii, Marianidini, Caucones, Sygiani. urbes Calcedon *Kaducur*, aliis, *Scutari* Byzantio aduersa, Nicomedia *Comedia* barbaris *Isnigimid* olim nobilissima, & Archiep: nunc pene deserta. Heraclea ab Hercule condita *Penderach* ad Sangarium amnem Nicæa *Isnich* in qua anno 324. primum Concilium universale contra Arium habitum: ad Ascaniam paludem sita: hinc Exercitus Turcarum in Persas movens LIV. castris ad Artaxata Armeniæ *Teflis* pervenisse perhibetur. Prusias, *Bursia*, Othomanorum sedes antequam in Europam transirent. & tandem Libysia Annibalis interitu, & tumulo nobilitata.

C A P U T I I I.

De Anatolia nova divisione, & statu.

Nobilissima hæc totius Asiæ terra, in qua tot olim gentes, tot regna, tot florentissimæ urbes immensis opibus, atque armis viguere: quæ & Martis palestra, in qua Persæ primum, mox Græci, deinde Romani se exercuere, quæ nostro ævo à barbaris devastata, deserta penè iacet: nec nisi raræ urbes, infrequentes populi, rarissimæ visuntur opes:

opes: literarum, disciplinæ, insignia veteris gloriæ monumenta barbarie obruta, & contumulata iacent. In VI. Provincias seu Belierbeyatus Turcæ partiti sunt, Anatoliæ, Caramaniæ, Sebastopolitanae, *Sunas*, Armeniæ, *Marasch*, Trapezuntinæ, & Ciliciæ: quæ Satrapia Cypro adnexa est. Anatoliæ Satrapia continet Minorem Asiam, Bithyniam, Galatiam, Lyciam, Pamphyliam, Pysidiam, Paphlagoniam Belierbeyus residet in urbe *Cotyæo Chuntaie* huic subsunt 45. minores Præfecti, *Sangiaci* barbaris dicti. Caramaniæ Satrapia continet partem Cappadociæ, & Licaoniam caput Iconiis *Cuniab*: urbs in campestri sita, ampla & olim Archiep: insignis: mox regia unius ex Turcarum regibus: qui ab Othomanis victo ac deleto illi cessit. Satrapæ, qui hic ius dicit 7. Præfecti subsunt. Est in hac Cœnobium insigne Turcarum, ubi Devisorum Abbas residet cui 400. huiusmodi religiosorum parent: Cæterum genus hoc hominum, infame, liberum, quod sub prætextu simulatæ sanctimonix in vitium omne prolabitur. Sebastopolitana continet aliam partem Cappadociæ ad mare Euxinum *Sunas* caput: cui sex Præfecti parent. Armeniæ caput *Marasch* Turcis *Zulkadria*: huius Satrapix quatuor minores Præfecturæ. Trapezuntinæ caput Trapezus, Turcis *Tarabossan*. huic nullus subest: reliquam continet Cappadociæ partem. Urbs Trapezus Sinopensium colonia sita ad mare in consuiio Maioris Armeniæ, & Colchidis portu insignis: olim munitissima, nunc arx extat in colle ædificata. hanc Iasragens Imperii caput constituit anno 1261. cui Imperio Cappadocia, & Colchis paruerunt. mansit per annos 200. cum sub Davide capta est à Mahumete II, & misere devastata: anno 1460. De hac urbe Honterus:

Ver-

Verticemontano Trapezus inclusa recessit.

Præter has urbes celebres etiam sunt ad Euxinum *Amasia, Sinope, Isaich*, ad Euphratem *Malatia*, & ad Mediterraneum *Tarso* sedes Sangiaci *Cilicia. Scalamura, & Satalia*: olim Attalia tapetibus nobilis: hinc Attalici textus: ad Ægæum *Smirna* Emporium totius Asiæ celeberrimum, in buod ob insignem portum omnes fere Europæi è mari conveniunt: è mediterraneis Armeni penes quos negotiatio. hæc à Tausalo ædificata dicta *Naulochos*: mox ab Amazone *Smyrne*, *Smyrna*: *Homeri* patriam multi volunt. hinc *Luc.*

Quantum Smyrnæi durabunt vatis honores.

Quo ad cælum. solumque attinet: ær temperie placidus: solum fecunditate nobile: præcipue circa ripas fluviorum: quibus passim irrigatur: & in vallibus, ubi pascua: & greges innumeri: *Cilicia* olim adeo ferax, ut nulli cederet: passim arbores fructiferæ: & amœnissimæ sylvæ visuntur. *Merces*: *Pelles*, quas *Neocesaræ* laudatissimas conficiunt, *Gossypium*, *Lana*, *Tapetes*, & *Textilia caprina* laudatissima, quæ per varias provincias asportantur. *Indigenæ*, & si ingenio polleant, rudes tamen ob neglectum literarum: & moribus corruptissimis, exemplum præbentibus *Urbium* præfectis: qui, ut plurimum apostatæ. cultus vestium talis, talaris tunica, & curtus pileus. Quoniam verò tria hic hominum genera tres religiones, *Turcæ Mahumetani*, rerum domini, *Indigenæ Christiani schismatici Græci ritus*, præter *Armenos*. hi *Agriculturæ*, & pascendis gregibus vacant. *Iudaicam Hæbræi* religionem profitentur: penes quos mercatura. *Arces* in tam longo tractu fere nullæ: nulla præsidia: non tamen gentem stimulus libertatis asserendæ, vel levis tan-

gic.

git: nimirum longę servituti affuetos animos consuetudo ipsa vincit .

Antiqui Asię minoris populi ex Iapetho orti: qui pluribus regnis divisi diu florere . post hos Persę Asię Imperium obtinuerunt: his ab Alexandro victis ad Granicum primum , mox ad Pylas Amani, tota ad Gręcos accessit. primus Romanorũ Scipio Asiaticus Asiã ingressus, victoque Anthioco ad Phrygium amnem, illam Romani iuris fecit: deinde superato à Lucullo primum, mox delero ad Nicopolim Armenię Mitridate Ponti rege à Pompeo, totus Asię tractus ad Euphratem usq; Romanis cessit. Hic Mitridates Ponti rex Eupator dictus sextus fuit à Mitridate I. qui fũdator nuncupatus, quiq; primũ à Macedonibus defecit, Pontique regnum instituit: fuit autem à Dario, quem Alexander vicit, sextus decimus .

C A P U T I V.

De Cypro, Rhodo, & Sporadibus Insulis.

EX insulis, quę circa Minorem Asiam sunt, principem locum obtinet Cyprus Cilicię obiecta in extremo Mediterranei recessu, inque Syriam spectans, à qua Issico sinu dirimitur. inter quatuor præcipuas inclusi maris accensetur. olim novem regnis inclita: omnique ævo cęli clementia, terręque feracitate beatissimasur non immerito à Gręcis prius Macatia fuerit appellata: dicta pariter Ceraistis, & Acamantis. Veneri Sacra, ob insignem incolarum mollitiem. Longitudo inter Dinaretum promontorium, *Capo S. Andrea*, dictum etiam Clides, & Acamanta. *Capo S. Epifanio*, continet millia passuum 170. latitudo à promontorio Curias dicto, *Capo della Gatte* ad Acamanta

manta millia passuum 70. Veteres in quatuor regiones divisere: Salaminiam, Paphiam, Amathusiam, & Lapithiam. Mons celeberrimus Olympus *Monte della Croce*. Fluvii Lycus, & Pedizus, *Pedèò*. Urbes Salamis, ex cuius ruinis crevit *Fama Augusta*. Amathus, *Saline*. Paphos *Baffo*, Veneris Paphiz templo nobilis. Lepithos, quæ & Ceraunia *Cerine*. Hoc ævo totius regni caput Nicossia, olim ampla, & frequens, sed postquam à Turcis capta anno 1570. penè diruta: cæterum solo fertili, & irriguo sita, olim regum, nunc Satraparum sede conspicua, templum maximum S. Sophiz sacrum, olim Archiepiscopo, & Sacrorum ritu insignè, nunc verò Mahumethana superstitione pollutum. Secunda est, *Fama Augusta Famagosta*. ad mare iuxta Pedicium sita, mœnibus. & arce munita, capta anno 1571. Ceraunia, arce, & præsidio clara: Salamis, dicta à nostris *Saline* à lacu proximo, in quo sal coquitur. *Larneca* pariter appellatur.

Cælum etsi indigenis clementissimum, Europæis tamen noxium: solum aquarum inopia interdum squallet. Constantini ævo per totos 17. annos non pluit: hinc pene deserta ab incolis insula: cum verò S. Helena Hierosolymis rediens in Olympi vertice templum extruxisset, ibique particulam S. Crucis locasset, adèò uberes læcuz sunt pluviz, ut iterum mirificè coli cœpta: ac gentibus habitari Abundat tellus frumento, oleo, vino, Sericis, Gossypio, & æris mira copia, à quo Cypros dicta. Terram Christiani, sed ut plurimum Schismatici, & Mahumetani inhabitant. Christiani Italico more vestiunt. *Cerine*, *Baffo*, *Saline* urbes Episcopales. Primo ævo Tyranni insulam tenuere: mox Persæ: quibus ab Alexandro adempta: post cuius obitum Ægypti regibus paruit: ab his

O

ad

ad Romanos transit M: Catone Duce. translato in Orientem Imperio à Græcis recta usque ad annum 1181, quo, cum in insulam Richardus Angliæ rex, in Saracenos classem ducens, tempestate impulsus, & ab ducibus Græcis cum admitteretur, illâ vi cepit, & Templariis primum, mox Guidoni Lusignano Gallo Hierosolymorum regi tradidit: huius posterî à Genuensibus eiekti, ab Ægypti Rege barbaro restituti. anno 1476. Cornara Veneta regina, transit ad Venetos, quos Turcæ depulere anno 1571. De Cypro Poëta.

Tum Belus opimam

Vastabat Cyprum, & victor ditione tenebat.

Rhodus etîa amplitudine minor, par tamen claritate nominis, & potentia fuit. olim ophiusa, & Macaria appellata, postea à rosarum copia Rhodos vocitata: re maritima celeberrima: ambitu millia passuum 120. complectitur: urbes in ea quondam claræ Lindus, Camirus, & Lalyfus, quæ Rhodos nuncupata. urbs vel hoc ætate totius Asiæ nobilissima: sita ad mare in plano, sensimque inclinivum surgit, triplici murorum ambitu, geminaque arce munita: duplici portu nobilis, quorum interior in arcum curvatur: in cuius aditu duobus basibus nixa solis statua, Colossus dicta, surgebat, dextra sceptrum, sinistra ingenti Pharo noctu navibus prælucebat. Opus adeo insigne, ut inter septem orbis miracula iure collocatum: author Chares Lindensis Lysippi discipulus, qui 12. solidos annos in tam egregio opere elaborando consumpsit: impensa que 300 talenta, quæ ex apparatu Demetrii regis contulerant: Colossi altitudo cubitorum 70. ut tradit Plinius lib. 37. cap. 7. secundum verò Marmolium pedum 127. Pollex tam vastus, ut pauci illum complecterentur: digiti quavis statua maiores: intus in membris in-

gen-

gentes hiabant specus, perque crura climax, quæ ad Phærum accendendam scandeatur. naves plenæ velis per eius crura intrabant: post 56. annum ingenti terræ motu prostratus, iacens quoque miraculo fuit. ne vero illum rescicerent oraculo prohibiti. anno 654. post quam annos 1394. iacuisse, capta à Saracenis Rhodo, diffractum, inque Ægyptum translatum, feruntque nongentos Camelos congesto ære oneratos.

Principio in Reipublicæ formam Rhodiorum res diu stetit: & interdum regibus paruit: mox una cum Asia in Romanorum potestatem venit: scissoque Imperio Græcis diu subdita: pulsæ e Palæstina Equitibus Hierosolymitanis hæc illis à Manuele sedes data: quam statim anno 1444. ab Ægyptii regis ingentibus copiis ægregiè tutati sunt: & iterum à Mahumete II. Turcæ rege anno 1480: at anno 1522. perfidia cuiusdam Equitis *Amarat* dicti, post edita ab Equitibus rara miræ fortitudinis exempla, Solimano II. cessit. Cæterum insula Cælo amœnissimo est, ut Soli à veteribus sacra putaretur: solo fertili, & aprico, melle, cera, & fructibus omnis generis abundante. illam nunc Græci, Iudæi, & Turcæ colunt: & quæ optimis literis, & artibus quondam calluit: modo barbarie squallet. circa Rhodum insulæ *Syme*, *Simia Chalæ*, *Carchi*, *Limonia*.

Sporades, quasi sparsæ vocitatur, sunt omnes illæ Ægæi maris insulæ, quæ circa Asiam veluti sparsim iacēt: sunt penè innumeræ: quarum nobiliores recensebimus. Prima in ipso aditu Hællæsponti Tenedos est à Troiano bello celeberrima: de qua Poëta.

Est in conspectu Tenedos notissima fama

Insula dives opum, Priami dum regna manebant

Nunc tantum sinus, & statio malefida carinis.

O 2

NON

Non tamen adeò neglecta; cum propter illius possessionem, non secus ac pro Helena, diù Genuenses, & Veneti accerrimè decerrant. olim Neptuni templo, & portu, hoc nostra ætate tantum celebris. Sequitur ad Meridiem Lesbos omnium celeberrima; in qua Pittacus unus ex septè Græciæ sapientibus, Sappho, & Arion Musicus nati, & superiore ætate Ariandenus Barbarossa. urbes in ea olim celebres Methymna *Metelino* ex qua nomen nunc Insulæ factum. etsi alii à Mitylene altera urbium, quæ vel nunc extat, derivent. urbs hæc in monte exporrecto ad Septentrionem sita duplici portu, & Archiepiscopatu insignis. tellus montibus aspera, licet sit fertilis tamen armentorum, & vini: capta à Mahumete II. anno 1464.

Infra Lesbon Chios est, non longe ab Asiæ continente sita, olim Ætalia, postea à Nympha Chios nunc *Scio* dicta. nostra ætate inter reliquas Ægei maris post Eubœam nobilissima. à Mastyce cuius mirè fetax *Sakizadasi* à Turcis nuncupatur. Est autem Mastyce Gummi genus albi, quod ex arboribus, quæ Augusto, & Septembri inciduntur, guttatim erumpit. Insulã in duas partes partiuntur, Superiorem *Aponemoia*, inferiorem verò ad Meridiem *Catamara* nominant. urbs præcipua insulæ nomen retinet, elegans, & frequens Græcis utriusque ritus, qui duobus Episcopis subsunt, habitatur; Turcæ in castro amplo, & munito: portu etiam insignis: solum aridum, rari imbres, aër temperatus: incolæ urbani, & ingeniosi, Homero, ut ferunt, cive nobiles. Petdicibus adeo abundat, ut gregatim alantur à rusticis, qui eas mane educunt in pascua, vespere calami sono revocant. diù Iustinianis à Iustiniano Cæsare oriundis, & Genuensibus paruit; Turcis cedit anno 1566. Ad

Oc-

Occidentem est Cea insula, Psara olim nobilis nunc ob piratas deserta.

Contra Ioniam est Samos, olim Cyparissia, & Parthenia, Iunoni Sacra, cuius insigne simulacrum ex marmore fuit. Pythagoræ, Sybillæ Samiæ, & Polycratis patria. urbs Samos frequens, & Archiepiscopatu nobilis. celeberrima Samia vasa unde factum, Vasa ad Samum. à Iustinianis relicta, Turcis cecit. Ad Occidentem est Icaria *Nicaria*: à qua Icarium mare, in quod Icarus decidit: olim Olyche appellata. montibus frequens, & melle abundat: ad Meridiem huius intulæ est Patmos *Palmòsa* D. Ioannis exilio nobilis: in qua Apocalypsum scripsisse tradunt, visiturque antrum ubi illi arcana divinitus revelata.

Cos *Lango* Apellis, Hippocratis, & Esculapii templo celeberrima, contra Gnidum sita est, oppidum habet *Straxò* ad mare in collis. declivio positum, & arce munitum: vino olim abundavit, nunc tota pene inculta. Ad Occidentem sunt *Calamo* olim Claros, & *Lero*, quondam Leria. prima Clarii Apollinis templo nobilis fuit: utraque Atoès ditissima. Ad Meridiem verò est Nisyros *Nassaro* quam à Coe Neptunus tridente abscidit, cum Polybotem Gigantem vicisset. in ea mons est ignivomus, & lacus ex quo sal conficitur: Non longe iacet Agathusa *Piscopis*.

Amorgus ex sporadibus Occidentalior *Morgo*, portu insignis, & Cœnobio D. Basilii, quod toto *Agzo* religiosissime colitur. ad Orientem *Zinara*, & *Levita*, olim Lebinthus. Astipalæa inter Amorgum, & Carpathum LX, millia passuum à Creta distans iacet, *Stampalia* Apollinis olim templo tota Græcia celebris: oppidum, ut olim, ita & nunc ab insula appellatur, infrequens, & arce munitum: solum sterile, & aquæ pauper. Tandem in eam

Cretam, & Rhodum in Carpathio mari est Carpathos *Scarpanto*, quatuor olim urbibus nobilis, & à Rhodiis valide munita; media est navigantibus Constantinopolim Alexandria. Solum fertile: vino, & perdicibus abundat. ab hac mare inter Cretam, & Rhodum Carpathium dictum. cum nulli in Carpatho Lepores, aliunde importati, adeo crevere, ut fruges depopularentur: hinc adagium Carpathius leporem: in eos dictum, qui sibi noxia accersunt. circa Casus *Cassio*, alizque sunt. minores insulæ.

C A P U T V.

De Maiori Armenia, Colchide, Iberia, & Albania, nevaque Turcomania, & Georgia.

TRansmisso Euphrate in Maiorem Armeniam transimus, tota quondam Asia nobilissimam, cuius termini ad Occidentem Euphrates, à Septentrione Moschici montes, & Cyrus amnis, quibus à Colchide Iberia, & Albania separatur: ab Oriente Caspium Mare, & Mons item Caspius, à Meridie Antitaurus, & Niphates, quibus discluditur à Mesopotamia, & Assyria. Mediam Armeniam Antitaurus mons secat. in ea fontes duorum toto orbe nobilissimorum amnium Euphratis, & Tigris sunt, & nobiles etiam montes Gordyus, & Pariedrus. Euphrates non longe ab Arziri ex montibus Armenicis ortus urbem ipsam sigat: recipitque Harpagum, & Arsametem amnes in Occidentem currens: mox cursu in Meridiem flexo Armeniam Minorem à Maiori dividit, urbes alluens Zimaram, & Melitenem, juxta quas Arsamiam, & Melam accipit. Deinde à Samofatha quam alluit Syriam, & Mesopotamiam disternat,

nat, mox Arabiam ad Annam: augeturque Marfia, Chabora, aliique: tandem infra Seleuciam, & juxta Ctesiphontem Tigri immiscetur, cum quo in sinum Persicum se exonerat: *Fras* barbaris dictus. Tigris verò, quem *Tegil*, & *Sir* incolæ, velocissimus omnium est: quare & Tigris appellatus: Tigris enim Medis sagitta dicitur, ex Armenicis itè montibus in planitie ortus còspicuo fonte ab Euphratis ortu stadiis 1500. teste Strabone, disfito per Gordyæos montes fluit, Mesopotamiam ab Assyria dividit, Caldæamque interfecans iuxta Tere dontem gemino ostio in mare devolvitur. ubi totus fluit (nam in Caldæa in plures alveos secatur) Pasitigris nuncupatur. principio Arethasam lacum transvectus, occurrente Tauro monte in terram conditur: mox summa pernicitate erupit: rursusque Thospite lacu è menso in cuniculos metus post XXVM. passuum emergit: hinc Lucanus:

At Tigrim subito Tellus absorbet hiatus.

De utroque fluvio Ovidius sic habet primo de arte amandi:

Hic est Euphrates praeinctus arundine frontem:

Cui coma dependet carula, Tigris erit.

Est etiam nobilis Araxes *Achlar* cuius fons ab Euphratis fonte VI. M. P. distat à Media Antropatia Armeniam dividit: Araxes verò à violentia dictus, ut merito Poëta:

Indomitique Dæa, & pontem indignatus Araxes.

Armeniz Maioris hæ regiones fuere Catacene, Bocche, rorasene, rotene, Colthene, Seducene, Syracene, Sacatene, Basilissene, Hobordene, Arsea, Acilissene, Astaurites, Sophene, Anzitere Thospites, Corinea, Gordiene, Cortza: populi Mardi, & Gordyæ, urbium nobilissimæ Armauria, Artaxa-

ta, *Teflis*: urbs vel nunc celebris, ut olim apud Rómanos, de qua Lucan:

Sic prætectatos referunt Artaxata mores.

Sita est ad Araxem amnem; qua Persico bello turcæ potiti: mox eieci. thospia *Tolgie*, à qua thospites lacus, *Gabac*: Artemita, Van ad Arissam lacum turcici juris munita, & frequens. Tigris incerta *Bithis* nonnullis, aliis perperam *Soltania*, à turcis arce, & præsidio munita. Colchis est ad Septentrionem Armeniæ, à qua Moschicis montibus discluditur: ab Occidente Euxinum habet, ab Oriente Iberiam, & Coracem montem Caucasii sobolem, à quo Coraxici populi *Coris*: à Septentrione Caucasum ipsum, *Monte di Circassia*, & Armenis *Alfior Nig*. Est autem Caucasus adeo extensus ut per omnem Asiam pervagetur. tantis verò rigens scopulis, ut proverbium: *Caucasii scopuli, horridus, & inhospitalis* unde Horatius:

Sive facturus per inhospitalem

*Caucasum, vel qua loca fabulosus
lambit Hydaspes.*

Amnes præcipui *Phasis Fasso*, & *Dioscurias*, quæ postea *Sebastopolis*: Populi *Märtali*, & *Laxæ*. Iberia Iberorum clarissimum solum media est inter Colchidem, Armeniam, Albaniam, & Caucasum, quo à Sarmatis separatur: regio *Alpestris*, & horrida: populos habuit *Erreticas*, urbes *Artanissam*, & *Armaeticam*.

Albania ad Orientem iuxta Caspium mare est, ab Albano flumine, *Terra*, appellata: Nobilissimus tamen *Cyrus Kotr* est, qui Moschicis iugis ortus in Caspium devolvitur, rigatis primum Iberis, Iberoque amne, & Arago accepto. urbium celeberrimæ *Albana*, *Bachû*, à qua Caspium mare, dicitur *del Bachû Alexandria Drebrent*, ubi Portæ *Albanæ*, sive *Caucasiz Pylæ*, angustiz inter Cau-

ca-

casum, & Caspium mare turcis *Demircapi* Ferrerz scilicet Portæ à munitione vocitatę. Getara, Ptolemæo Gazara *Zitropcu*, & Chabala.

Quod ad Historiam attinet, Armeniæ regnum, ut & nomen ab Armenio Iasonis socio exordium habuit: crevitque sensim Armenotum potentia usque ad Pompei tempora: quum victus memorabili clade Mitridates rex Ponti ad Tigranem Armeniæ regem confugit. hic profugo in societatem ascito, in Romanos movit: victusque pari fortuna à Magno est. Qui Tigranem in deditioem acceptum regno restituit ademptis belli iure Syria, Phœnicia, Ciliciaque. ex eo tempore in fide, & fortuna Populi Romani Armeni mansere: atque ob id non semel à Parthis vexati. Eo etiam tempore Pompeius Mitridatem ultra Caucasum fugientem persecutus Colchos, Iberos, Albanos, & Heniochos eodem Fortunæ impetu vicit: primusque Romanotum in Caucasum, & Caspium mare penetravit: Pontumque in Provinciæ formam redegit. Armenii sub Iustino Minore Christi Fidem amplexati constantissimè, atque incorruptè usque ad annum 1300 tenuere, quum Græcorum erroribus impliciti à Saracenis vexari cœpti: mox à Persis, in quorum tandem potestatem venerunt: ab his ad Turcas inclinante ad hos Fortuna, magna ex parte transferunt.

Maior Armenia in *Turcomaniam*, *Curdistanam*, *Carabaganam* & *Scirvanam*, nunc dividitur. *Turcomania* à Turcis vocata, est ad Occidentem juxta Euphratem. illius Metropolis *Erzerâm* urbs ampla, & frequens, arce valida, duplicique matorum ambitu munita sedesque barbari Prætoris: domus lignæ: nec nisi una contignatione assurgunt. Reliquæ urbes *Van* ad lacum eiusdem nominis posita juxta Montis clivum, arce item ubi Prætor ius

dicit, probe munita *Aclas* ad Septentrionem eiusdem lacus, & *Mascate*. Curdistana ad Orientem jacet, regio montana, & aspera à Curdis populis nuncupata. Hi Heluetiorum instar Taurum, Niphatem, Caspium, finitimosque montes habitant, sui iuris: nisi quod variante belli fortuna modò Turcis, modo Persis favent: modo utrisque infestis, omnia cæde, & rapinis Scytharum more cutsantes replent. *Karashagana* ad Septentrionem extenditur: illius urbes *Karashag* ad Araxem *Cars* Carse olim, sedes Præfecti Turcici, urbs sive muris arce tantum munita. *Eriuan* ad radicem Montis *Ararat* posita. Hic autem altissimus omnium creditur: quippe in cuius vertice post deluvium Arca Noëmi conquieverit: quam integram in vertice asservari Monachi, qui passim in tugurijs per montem degunt, constantissimè credunt. idque ex purissimo aëre nulli mutationi obnoxio, evenisse putant.

Scirvana, quæ partem etiam Albaniz complectitur, ad Caspium mare iacet: urbs caput *Dorment*. Persis paret, cum parte *Karashaganæ*, quæ cum Media post bellum Persicum à Turcis ad Persas cecidit.

Georgia complectitur Colchidem, Iberiam, & Albaniam, nec non Eniochos populos, caucaso Monte, Euxino, & Armenia concluditur: inque plures principatus distribuitur præcipui sunt *Mingrelia*, ubi olim Colchis, *Avagesia*, sive *Abassia*, ubi Eniochi cuius caput *S Sophia*, quæ & *Eschismuns* *Gurgistan*, ubi Iberia, & pars Albaniz, metropolis *Teflis* ampla, & frequens, mercatùque nobilis, bini in hoc tractu reguli duobus in regnis *Garduel*, & *Kacheti*: horum unus Turcis, alter Persis favere cogitur. cæterum regio montana, & stersilis, sylvisque passim obrita, *Mingrelia* in tres

Pria-

Principatus dividitur Mingreliam propriè dictam cuius Savastopolis, Czuriel cuius Cotatis, Bassachiare, cuius Varthusi. tribus regibus gubernantur: qui, et si liberi, Turcis tamen ferrum ingens pendent, quo Tellus mirum in modum abundat.

Armeniz Aër purus, salubris, & mira temperie gaudens: solum fertile, pecorumque cultui aptissimum. verum ob Turcarum, Persarumque bella miserum in modum deformatum, & horridum. gens mercaturam exercet, inque alias terras longissimè peregrinatur, quondam urbana, honesta, & literis exulta: nunc ignava, perfida, & mollis: & sicut olim Catholici ritus tenax, ita nunc Græcorum Schismati, atque Herefi tenacissimè addicta. Sunt præterè Mahumetani plurimi, & Hebræi non pauci, qui mixtim incolentes sensim Christianam religionem exterminant.

Giorgiz verò Cælum humidum, & non sanum. tellus montibus aspera: interdum aprica collibus qui vino, triticoque gaudent in montibus feræ innumeræ. ferrifodinis dives, Helleboro, Scamonea, & Sena. In Mingrelia bini mercatus celebres, unus ad Ecclesiam, quam *Cipurias* vocant, alter ad ædem S. Georgii. merces melle, cera, fila, bovinæ pelles, & Castoreæ.

Gens bellicosa, arcu utitur, & sclopis: Persas amat, Turcas odit: literarum rudis, æque ob id inculta, brevi pileo utitur, & tunica usque ad genæ demissa. Domos habitat quibus janua loco fenestraz, & camini est: muri ex ligno, è pelle lectum, religio Christiana, sed erroribus, & Græcorum schismate deturpata. Sunt & Mahumetani, & Iudæi quamplurimi. Cum in Palæstinam ad Domini sepulchrum voti causa proficiscuntur militari, more armati incedunt.

De veteri Syria, & eius partibus.

PER Amani pylas ex Armenia in Syriam ingredimur. illius autem fines olim latissimi: namque Assyriam, Mesopotamiam, & Caldæam complectebatur. his verò avulsis, fuere à Septentrione Amanus mons, qui Tauri soboles est. barbaris *Monte di Scanderona, & Monte negro*, à Cilicio mari ad Euphratem usque procurrit. hoc à Cappadocia, Cilicia, & Armenia minore Syria discluditur: ab Ortū Euphrates, usque ad Thapsacum oppidum *Bêhêch*, inde Arabiæ deserta: à Meridie Arabia Petra: ab Occasu eadem Arabia ad Isthmum, & Syriacum, seu Phœnicium mare. Longitudo à Sirbonis palude ad Amanum, quæ Euphrates perumpit, mill. 650, latitudo maior à mare ad Euphratem 300. Syria divisa ab antiquis in Comagenen, Antiochenen, Phœnicen, Palæstinam, Idumæam, Cœlesyriam, & Palmyrenen.

Comagene prima est ad Amanum, urbs olim regni caput, & mox provinciæ Romanæ Samosata Luciano alumno nobilis, ad Euphratem sita barbaris *Sumpsâr*: Calybon; *Aleppo*: aliis hæc est Hierapolis. Alexandria ad Amanum *Alexandretta*. Antiochene ad mare cuius Antiochia cognomento Epidaphnes, urbs olim celeberrima, regum sedes, à Seleuco Antiochi filio condita, eque patris nomine appellata, de qua Aufonius:

Tertia Phœbea lauri domus Antiochia.

Erant enim extra portâ Daphniticam lauri nemus Apollini Sacrum. ubi Fons Daphne amœnissimus à Daphne Ladonis filia, quæ in laurum versa, cura nimium ab Apolline amaretur: de qua Ovid.

Met. 2.

Tri.

*Primus amor Thæbi Daphne Peneia; quem non
Sorsignava dedit, sed seua cupidinis ira.*

Urbs, & nemus ad Orontem posita. cæterum mirandas vices sortita in cineres tandem abiit; nec nisi exiguæ rusticorum castæ ex tanta urbe, quæ olim Patriarchatu, & Academia maxime floruit. ex templo Apollinis toto orbe clarissimo una tantum columna extabat Chrysofostomi ævo, quasi postremus terminus, seu testis vicissitudinis rerum humanarum. Reliquæ urbes, & ipsæ percelebres, Apamia Hama, & Aman ad Orontem à Seleuco condita, & à Sorore dicta, Archiepiscopalis quondam de qua Dionysius Afer:

Terrarum mediis Apamea Mœnia clara.

Laodicea, Lyche, ab eodem Seleuco condita, de qua idem Dion:

Laodicen pariter positam prope litus amœnum.

Fuit etiam Archiep: Seleucia cognominine Pieria *Seleuche Ielber*, ab eodem Seleuco ædificata. ab ipsa regio Pieria dicta, & ob prædictas quatuor urbes Tetrapolis, in hac Cassius mons, *Lison*, & *Liza* altissimus, à Cilicia in Phœnicen excurrens, à quo regio Cassiois. fluvii celebres Belus, Lycus, & Adonis.

Phœnice, & Phœnicia olim inter Eleutherum amnem, & Pelusium continebatur: mox termini Eleutherus à Septentrione, à Meridie verò Chorseus *Chisan*, Hæbr: *Cisson* constituti sunt. quæ quidem à Sacris Scriptoribus in duas divisa fuit, Galilæam Superiorem, sive Gentium, sitam inter ostia Chorsei, & Antilibanum montem: & Syrophœnicem positam inter Antilibanum, & Libanum. Urbes nobiles Ptolemais, ante Ace, sacris literis Acon. *S. Gio: d' Acri*. ultima urbium Syriæ, anno 1291. à Saracenis capta. Tyrus, quæ Zor in Sacris literis, incolis *Syr* nunc dicitur: ohm insula

po.

postea operibus Alexandri oppugnata continens facta, totoque orbe, & portu, & mercatu, atque urbibus in Africa genitis Lepti, Utica, & Romæ æmula Carthagine; nec non & Gadibus extra Orbem conditis celeberrima. hic primum Conchylii, & Purpuræ usus, ut nos IX. Halieuticorum, ubi:

*Vos mihi Parthenias, diuæ, quæ curritis undas
Ditia Phœnices per litora, quis Deus ille
Dicit, purpuream primus qui gurgite gazam
Eduxit, roseoque infecit sanguine lenam?*

Sequitur Sarepta Elizæ hospitio nota Sâphos urbs Episcop: Tüb Archiep: Tyri. Sidon, Said maritimarum Phœniciz urb. um maxima, & pulchra, ut ait Dio: Afer:

*Hi muros Iopes, Gazan, & Elaida complent
Antiquamque Tyrum, Beryti, & mania grata,
Vicinamque mari Byblim, Si donaque pulchram.*

at primum à Persis vastata, mox anno 1292. ab Ægypti rege capta penè dituta fuit: hic primum vitri ars inventa, & navigatio longe propagata; unde Virg: 1. Æne:

*Atque equidem Teucrium memini Sidona venire
Finibus expulsum patriis.*

Sidone Antipater quo die natus est, semper quoad vixit febris correptus, eodem die fato concessisse perhibetur. hic versus faciebat ex tempore, Cassio oratoricozvus. fuit & Sidon Thebarum Ærotiarum parens, & Episc: Berytus *Baruto*, vel nunc clasa, Byblis, Botrys & Aradus, *Tortosa* hanc inter, & Botryn Tripolis, dicta ex numero trium oppidorum singulis stadiis distantium *Tripoli de Soria*. In mediterraneis Antaradus Palzobyblus, Marathus. Cæterum Phœnices omnium solertissimi, & belli, pacisque muneribus insignes: literas operasque literarum, artes multas, Mercaturam,

Arithmæ-

Arithmetica primam adinvenere. maria navigare, classe conflagrare reliquos docuerunt. colonias per varias Mundi partes misere, opulentissimi omnium, ac potentissimi.

Phœnicia mōs celeberrimus Libanus *Libān*: in dō totius Syriae, qui à tergo Sidonis ortus in Cœlesyriam ad Orientem porrigitur mill: passum 125. Libano par, interiacente valle lata pass: 1187. Antilibanus assurgit, illi quondam muro iunctus: Est autem Libanus Altissimus, & nihilominus fertilissimus, & amœnus in valles, & campos hinc, inde effusus: ex ipso Iordanus profluit, alique Phœnicia fluvit. in uno hoc monte cedrus arbor laudatissima, & æterna provenit. In ea Phœnicia parte, quæ Galilæa Gentium dicitur Carmelus mons, & oppidum eiusdem nominis, olim Ecatana: mons nunc *Carmelo*, & promontorium, quo in mare irrupit *Capobianco*, Elisei hospitio, & Carmelitarum origine nobilissimum.

Palæstina ad Meridiem subsequitur, cuius termini à Septentrione Libanus, quo à Phœnicia dividitur: ab Ortū Cœlesyria, à Meridie Arabia Petraea, ab Occasu eadem, & Syriacum mare, dicta Palæstina à Græcis, Romanisque ab veteri Palæstinorum gente, quos Philistin Sacri Scriptores vocant. antiquitus appellata fuit Terra Chanaan, à Chanaan Chamis filio, qui primus illam incoluit. his verò pulsus ab Israelitis Dei monitu, Iudæa vocari cœpit. illam autem in Idumæam, Iudæam, Samariam, & Galilæam divisam reperimus. Idumæa, quæ in Sacris literis Edom, nobis etiam Idume. hinc Poëta Veronensis in Siphilide

*Qui latam Ægyptum metitis, sæcundaque Nilis
Arva, & palmifera sylvas tondetis Idumes.*

Inter Iudæam proprie dictam, & Arabiam ad inclusum mare posita est, caput olim urbs ingens, &

sa.

Sagismunita Gaza, *Gazara* à Gazis Persico vocabulo dicta, quia nimirum ibi Cambyfes in Ægyptum movens belli opes, & pecuniam reposuit. Alexander expugnavit, ac diruit. huius vina celebrat Sidon:

Vina mihi non sunt Gazetia, Chia, Falerna.

Iudæa supra sequitur, cuius caput Hierosolyma regni Iudæici sedes toto Terrarum Orbe nobilissima & que, ac potentissima, eam Titus Vespasianus captam diruit. at Ælius Adrianus mutata nonnihil loci regione restituit, Æliam Capitolinam vocari iussit. nunc barbaris *Churz*. Reliquæ urbes Ascalon, Azotus, Lamnia, Ioppè, *Iassa*, Phœnicum antiquissima, quam inundatione terrarum antiquiorem Mela, & Plinius credunt. hic Adromedam bellæ marinæ expositam Poëtæ commenti sunt. in mediterraneis Emmaus, Lidda, Hiericus, *Iericho* in Sacris literis & iuxta Hierosolymam Bethlehem Servatoris nostri natalibus nobilissima.

Pæra pars Iudææ fuit, nempe ulterior, & trans Iordanem sita: in qua Macherus, celebris quondam Iudææ arx, & altera ab Hierosolymis.

Est autem Iordanis nobilis Palæstinæ fluvius, Servatoris baptisate nobilior. hic ut refert D. Hieron: duobus fontibus à Libano oritur, quorū unus *Ier*, alter non longe distitus *Dan*: ex quibus non aqua tantum, sed & nomen amni derivat, qui, & vallium situ, & aquarum nitore amœnus labitur: ut stadia 384. emensus in lacum Samochoniten, qui in Sacris literis Aquæ Meron appellatur, subit: hinc in maiorem labitur, quem Græci Tiberiadem, & Genesaritin, Iudæi, mare Galilææ vocant mox Samaria, & Iudæa irrigata in vitus in Asphaltitem, dirum natura lacum, ac pestilentem immergitur, Asphaltites à bitumine, præter quod,

nihil

nihil gignit, nomen habuit: non enim pisces, nec fluviatiles volucres pestifer aqua sapore corrupto, & gravitate odoris patitur ob aquæ magnitudinem, & immobilitatem, altissimis enim cinctus rupibus, ventis impervius est. mare mortuum appellatur. Navigationis minime patiens; quippe cuncta vita carentia in profundum trahuntur: nec materiam ullam sustinet, nisi alumine illitam, animatum verò corpus nullum accipit; quapropter periti, imperitique nandi, enatant; & tauri, camelique fluitant. hic olim planities ab agrorum ubertate, & amœnitate Paradisus dicta, urbs in ea Sodoma, Gomorra, Segoris quæ ob præposteram libidinem igne vindice conflagarunt. Hinc Hieronym. Vida.

*Scit Segoris, scitque infelix Asphaltitidos unda
Accola.*

Suprà Iudæam inter Iordanem, & mare Samaria est, cuius caput Samaria, quæ & Sebaste *Naplisæ* ab Assyriis anno Mundi 3147. condita ad regionis custodiam, ut vox sonat Hæbreis *Sychem*, reliquæ urbes Neapolis *Napoliæ*, Gamala, & in litore Apollonia.

Galilæa postrema Palæstinæ pars, cuius caput in litore Turris Stratonis, quæ postea Cæsarea, ab Herode instaurata. Intus Caparnaum, Iulias, Bethsaida, Tiberias, ex qua lacus dictus, *Tabaria* Episc: Nazareth Servatoris nobile domicilium in monte excisa, iuxta quam Thabor, Gelboë, & Hermon, olim Archiep: cuius titulus habet Episcopus in Regno Neap. qui Baruli residet. hoc titulo olim insignitus Urbanus VIII. Cana Galilææ, sive minor, alixque Superest Cælesyria, quæ à tergo prædictarum regionum, & Arabiæ Petrææ ad Euphratem usque protenditur. Sic dicta à Græcis quasi *Caya Syria*; cuius partes nobiliores sunt *Decapoliæ*.

lis, Tetrarchiz, & Palmyrene. Decapolis à decem urbibus dicta, quæ fuere Damascus caput, Otopon, Philadelphia, Raphana, Scythopolis à Scythis ductis, prius Nysa à Liberi nutrice ibi sepulta nuncupata. Gadora, Hippos, Dios, Pella, Gerasa, Canatha. Supra Decapolim sitz Tetrarchiz numero 17, quæ & regiones, & regna appellata: nobiliores sunt Trachonitis, & Peneas, ubi fontes Iordanis, & urbs Cesarea cognomine Penez, & Philippi.

Palmyrene ab extremo Libani in Orientem exiit, urbs princeps Palmira, quæ & Palmyra scribitur, nobilis situ, nam vasto arenarum tractu fertiles includit agros, ac veluti toto Orbe discluditur, minime tamen Romanorum arma latuit: quippe capta à Romanis: & Zenobia Regina Græci, & Egyptii sermonis peritissima, ac latini non ignara, quæ multa scripsit, & præcipue Epitomen Historiarum, filiosque diligentissime erudit; orationes elegantissimas ad lites habuit, & galeata recitavit, ab Aureliano, ita ferente rerum Fausto, in triumphum adducta. Urbs dicta etiam Adricianopolis ab Adriano, à quo iterum ædificata; mox Archiep: barbaris nunc *Sayd*, distat Damasco millia passuum 225.

Reliquæ urbes in Cœlesyria insignes Zeugma ad Euphratem, ubi pons celebris, cuius adhuc extant vestigia: meminit Sertius:

*Antiqua Babylonis opus, & Zeugma Latina
Pacis iter.*

Chalcis cognominata ad Belum; unde regio Chalcidene Syriæ fertilissima, Cyrrius, Beros, Laodicea ad Libanum, & Thapsacus in Euphratis ripa.

CAPUT VII.

De Nova Syria.

SYRIA, quam *Soria*, vulgò dicitur, Barbari in tres Præfecturas dividunt Aleppi, Tripolis, & Damasci, Aleppensis præfectura continet Syriæ partem Borealem caput Aleppum, urbs ampla, & mercatu dives, quam omnes fere Europæ gentes frequentant. sita est quatuor in collibus juxta rivum *Coe* incolis dictum, adiacet arx, cuius mœnia, ut & urbis, ex quadrato lapide veteri structura assurgunt, turribus iustis spatiis munita. fana ferme centum, collegia tria, domus publicæ 40. balnea 50. domuum structura nihil habet spectabile. In suburbiis Christiani degunt, Romani Maronitæ, Græci, Armeni, Iacobitæ. Græci Archiep. Armeni, & Iacobitæ Episc: parent. Maronitæ Pontifici Romano subsunt. Aleppensi Præfecto novem alii minores parent.

Maronitæ populi Palæstinæ, qui Libani montana habitant Romanis ritibus addictissimi aliquot Archiep: & Episcop: parent: seque veterum Francorum reliquias jactant, qui, occupata à barbaris Palæstina, in his locis confedere, ac libertatem diù strenuissimè tutati sunt.

Secunda est Tripolitana, quæ partem Phœnicia, & Cælesyriæ continet: Tripolis capta à Saracenis anno 1289. Provinciæ caput ad mare sita, portu nobilis, in quem appellunt, qui in Sacra Palæstinæ loca peregrinantur: Præfecto quatuor minores parent. urbs Turcis *Taraboloscham* dicitur. Damascena reliquam Syriæ partem complectitur. Damascus *Scham* Turcis, urbs est amplissima, & magnificentè culta, agrorum ubertate, & amœnitate per-

ecle-

celebris. olim sedes regum Syriæ, nunc Bassæ, decem Præsides parent. urbem rivus fecat, cuius aqua calybs egregiæ præparatur, atque ob id calybes Damasceni laudatissimi.

In Damascena præfectura Palæstina, & urbs Hierosolyma ædificata à Melchisede cho anno Mundi 2013. vocataque Salem; nimirum pax. L. post annos à Iebuseis capta. à quibus à Davide recepta, vocitata est Ierusalem, scilicet visio pacis: imposita primū fuit mōribus Moria, & *Ara* in quorum primo Salomon Templum, & Palatium ædificavit. Urbem, & Iudæam primus Romanorum Pompeius subiugavit: sed rebellantibus Titus Vespasianus recepit anno 70. post memorabilem famem, qua parentes filios vorare coacti sunt. Adrianus illā instaurari iussit, mœnibusq; includi Calvariæ montem. anno 600. Cosroes rex Persarum iterum cepit cæsis civium octoginta millibus; Crucemq; Domini asportavit. Heraclius utramque à Siroë filio, ac parricida recepit. capta mox à Saracenis, quibus à Godefrido Bullonio pulsus, anno 1099. instauratum Iudææ regnum, dictusque primus Rex ipse Godefridus. Secuti reges Balduinus Frater Godefridi. Balduinus II, Fulvo, & Beatrix Balduini II. filia. Balduinus III. Almericus, Ascalonis Comes, Balduinus IV. Leprosus. Balduinus V. Guido Lusignanus Sybillæ reginæ coniux, qui capta à Saladino Hierosolyma, in Cyprum concessit. Almericus II. Rex Cypri. Ioannes Breñnus, qui in Italiam navigans filiam Iolantam Federico II. Imperatori, Neapolis, & Sicilia regi despondit: ex quo Neapolitani reges Hierosolymitani reges etiā appellati. Cæterum anno 1517. Selimus Turcarum Imperator Hierosolymam occupavit, muroque cinxit, & sex portas ornavit: gemitque vel nunc cum universa Palæstina

stina, quam Itali *Terra Santa* vocant, non sine nostro dedecore sub Turcarum iugo.

Quod verò ad *Syriæ* aerem attinet, temperie gaudet, quibusdam locis exceptis, ubi propter vapores, & paludes non sanus, exteris maxime nocuus. Solum miræ fertilitatis præcipuè in campetribus, ubi triticum, hordeum cæteraque legumina, quasi sine cultu proveniunt. vini adèd ferax, ut olim botros ingentes vix bini homines phalangarent, hoc tamen ævo ob Turcarum avaritiã, & gentis desidiam plurima loca pene inculta, nonnulla arenosa, atque ob id carò vivitur. In *Iudæa* non longe à *Montanis* *Hebron* campus *Damascenus*, ubi primum hominem formatum memorant, & quò post peccatum à *Paradiso* reductum, ubi & *Cainus Abelem* cecidit, fertilissimus omnium traditur: immo terram contra morbos præsentissimum pharmacum fuisse complurculi affirmant: etsi *D. Hieronymus* contrà commune placitum hunc campum circa *Damascum* ponat. Gens levis, misera, imbellis, barbam alie, caput radit, veste utitur longa ad genua usque demissa, *Gaba* dicitur. *Fæminæ* rudes, ac miserabiles rarò cum viris edunt. cum domo egrediuntur faciem velant, & uno omnes vestitu incedunt. Cæterum regio exteris maxime ob merces frequentatur: mercatus celebres *Aleppi*, *Alexandriæ* ad *Ananum*, & *Tripoli*: *Damasci arma*, & arcus distrahuntur. Religio *Turcis*, & *Arabibus Mahumetana*, *Christianis*, quorum non exiguus numerus, *Maronitis* exceptis, *Schismaticis*, qui militiæ scribuntur arcum, & sagittas gerunt cum pugione *Cagnate* appellant, pectore nudo nudisque brachiis in bellum procedunt, quo animosi videantur. Sunt etiam *Hebræi* non pauci, penes quos mercatura, qui *Iudaico* ritu vivunt.

C A P U T V I I I .

De Mesopotamia, Assyria, & Caldea.

TRansmisso Euphrate, Mesopotamiam ingredimur, sic Græcis dictam; quia inter amnes Euphratem, & Tigrim iacet. quondam Assyrii regni pars fuit, cuius termini ab Occasu Euphrates, ab Ortū Tigris à Septentrione Niphates, & Tigris, à Meridie Euphrates item, & Caldea: eius longit: à Niphate, ad Seleuciam Parthorum, ad Tigrim positam est mill: 400. lat: inter utrosque amnes 250. Regiones olim in ea nobiles Anthemusia, Chalcitis, Gauzanitis, Acabene, Ingene, & Acôbarites. urbes Antiochia, postea Edessa *Orpha*, Nîlûbis *Nisbia* sub Masio monte sita Arch: Nicephorium, Labanna. Seleucia ad Tigrim cognomento magna *Mesul* sedes Patriarchæ Nestorianorum, olim Tigranis regia, apud quem Amphicrates Atheniensis Rhetor exulans, cum à Seleucianis rogaretur, ut eos Rhetoricam doceret, respondit: *Delphinum non capit pasina.* quo adagio ostendit exiguo ingenio, ut ipsi erant, non posse magna assequi. Carrhæ *Heron* Crassi clade nobiles quare Lucanus l.

Miserando funere Crassus

Assyrias Latio maculavit sanguine Carrhas.

Montes in Mesopotamia Masius, & Singarasi Fluvii, Chaboras, & Saocoras *Cabar*, & *Hormiz*, aliis *Ser*: primus ex Masio oritur: ambo in Euphratem fluunt.

Assyria ad Orientem inter Tigrim, & Mediam, ac Susianam à Meridie Persidem, & Tigrim habet, à Septentrione Armeniam, & Niphatem. Regiones in ea nobiles fuerunt Arraphachitis, Shacene, Adiabene, Apolloniates, Calacene, Arbelitis. Populi

pusi Garamzi, & Sambatæ. Insigniores urbes Ninus, quæ & Ninive in Sacris literis Ionæ prædicatione clarissima. Hæ condita à Nino, qui & Assur putatus. XX. anno regni à se fundati. Urbs quadra, & inter maximas Orbis terrarum. Latus Septentrionale, stadiis 150. extendebatur: scilicet mill: passuum XVIII MDCCL. totidem Meridionale. Occidentale stadiis 90. passuum XL M C C L. totidemque Orientale. totus circuitus stadiorum 480. passuum L X M. Mœnia alta pedes 100. adeò lata ut tres currus æquato ordine incederent. turres numerabantur MD. altæ pedes 200. Extra urbem Pyramis superbissima visebatur, ubi Nini sepelchrum nostra ætate præter nomen, & exiguæ ruinæ monumenta nihil extat. Ctesiphon Parthorum regia Episcop: Arbelæ, quondam vicus, ubi Alexander insigni clade Darium vicit. ad Lycum amnem sita, cuius vix extant vestigia.

Caldeæ, sive Babylonia Assyriæ olim pars, clauditur ab Ortù Tigri, à Septentrione Euphrate, ab accasu item Euphrate, & Arabiæ desertis, à Meridie Arabicis montibus, & sinu Persico. regiones insignes Mardocæ, & Auranitis, quæ Tigri, & Euphrate veluti insula clauditur, Mesene appellatur. Urbium clarissima Babylon à Semiramide in sedem regni Assyriæ condita, ut multi credunt. Edificata tamen inter primas Orbis à Nembrod, qui & Belus, iuxta Euphratem, qui mediam rigat. quadrata traditur, cuius ambitus 365. stadiorum, passuum 45. M: 625. Mœnia a lateribus bitumine conglutnatis alta pedes supra centum, adeò lata ut æquata fronte sex currus incederent. Orientalem urbis partem, quæ maior, Occidentali coniungebat mirandus sanè pons, quem Semiramis supra Euphratem sterni iussit ingentibus Pillis ex quadratis lapidibus, qui ferreis uncis liqua-

eo plumbo intus affixis connectebantur: ex una in aliam pilam immensæ trabes extendebatur; supra verò in transversum affes ex Cedro, & Cupresso sternebantur: & quamvis in arctiori fluvii parte positus, longitudine tamen V. stadia complectebatur. Utraque Euphratis ripa muro ex quadrato lapide munita, ut duæ urbes viderentur. in Orientali ad Euphratis ripam *Ædes* regiæ è latere visebantur opificio superbissimo: circuitus stadorum XXX. stacuis creis innumeris adornate; quarum insigniores *Beli*, *Nini*, & *Semiramidis*. In hac etiam *Turris* immensæ molis attollebatur, quam nonnulli mendosè pro memorabili illa *Babel* dicta acceperunt. Opus octo. *Turribus*, quarum una supra alteram inædificata, componebatur: illarum autem ea erat ratio, ut sensim decresetent, pluribusque contignationibus singulæ consurgebant. circum scala instar helicis erat, quæ ex una in alteram scandebatur. circuitus ad basim utriusque stadii: In extremo octavæ turris vertice templum extructum, erat *Belo*, seu *Iovi Sacrum*, huius vero statuz, aliorumque Deorum ex auro cernebantur, ut & aurea vasa sacrificiorum. Hac *Caldæi Astrologiz* peritissimi, editissima veluti specula, utebantur ad *Astorum* cursus observandos. In Occidentali Urbis parte *Semiramidis* arx omnium ædificiorum maxima: triplici mœnium circuitu claudebatur: primus 60. stadia complectebatur: secundus ex lateribus 40. cuius turres altæ passus 65 mœnia 50. lata tamen passus 300. in his diversa animalia ad vivum efficta, visebantur. Tertius circuitus erat stadorum 30. altitudo, & latitudo, secundi maior: variis item figuris exornatus nemora, feras, venatores exprimentibus. inter pulchriores ipsa *Semiramis* superbissimo equo vecta, vultuque gestienti, quia

Pan-

Pantheram iaculo confecerat: iuxta coniux Nini: qui & ipse Leonem missili prostraverat. Non longe ab hac arce Horti Semiramidis erant, quos antiqui pensiles appellarunt. Nam supra immensos arcus, ac fornices sata nemora, & horti, artificio, & sumptu tam ingenti, ut meritò inter Mundi miracula reposita sint. Tanta urbis non longe ab Euphrate exigua monumenta ostenduntur iuxta *Bagdat*, quam vulgus *Babyloniam* vocat.

Reliquæ urbes *Orchoë*, quæ *Ur Caldæorum* in Sacris literis dicitur, *Bosippa* ad paludes, *Teredon* ad ostia *Tigris*, *Bolserà*. D. passus ab Orientali Euphratis ripa *Turris à Nembrod* ædificata in Terra *Sannaar*, quæ postea *Caldæa* appellata, *Turris rudera*, quæ nunc extant, etiam *Babel* antiquo nomine ab Arabis vocitantur dicta autem *Babel* à confusione linguarum, plura de hac *Athanasius Kircher* lib. 2. cap. 3.

C A P U T I X.

De Assyria regno, primaque Mundi Monarchia, novoque Terrarum statu.

Primus, qui Assyriæ regnum, primamque Mundi Monarchiam fundavit, fuit sextus filiorum *Chusi*, & *Chami* nepos, *Belus* dictus, nempe dominus, *Syrorum*, & *Hebræorum* lingua, & *Nembrod*, nimirum Tyrannus, ut exponit *Isidorus*. hic neglecta Terrarum divisione à Patre *Noë* facta, qui *Japeto* eam partem tribuit, quæ à *Media* in *Septentrionem*, & *Occidentem* usque ad *Gades* excurrit, & *Britannicas insulas*. *Chamo* *Africam*, quæ à *Rhinocoruris* (*Faramida* oppidum in *Palæstinæ*, & *Ægypti* confinio) ad fretum tendit, *Semo* *Palæstinam* ad *Rhinocoruras*, & plagas *Orientales*.

P

les,

les. hac, inquam, divisione neglecta, totiusque Orbis imperium affectans, Babylonem condidit, antiquissimi regni, seu verius primæ, ac tertimæ Tyrannidis sedem, & caput. cepit autem anno Mundi 1879, ante Christum anno 2175.

Cum verò annos 65. regnasset, ipsi Ninus filius successit, aliquibus Assur dictus: unde Assyriorum nomen: Hic constituto Asylo ad statuam, quam Babylone celeberrima in turri supra memorata posuerat parenti persimilem, ut Bel diceretur, obtinuit. hunc postea Assyrii, Caldæi, & Israelitæ Baal, Belzebuc, Belphegor: Græci Chronon; Romani Saturnum appellarunt, & ut Deum, ac parentem Deorum coluerunt. Hinc Ninus dominandi cupidine incensus bella finitimis intulit: ductoque exercitu peditum decies septies centum millium, equitum ducentorum & decem millium, ac fere sexcentorum, Arabes, Armenos, Medos, universamque Asiam septendecim annis ditioni suæ subiecit: & tandem Zoroastrum, qui Bactra condiderat perdomuit, Egyptumque submisit. deditque uxorem Semiramidem, ex qua Ninyam filium suscepit. relictaque Babylone Ninium, seu Ninivem condidit. hoc demortuo postquam regnaverat annos 52. Semiramis impuberis filii nomine administrationem regni suscepit. quam mox in se transtulit, regnavitque annos 45. quibus Imperio addidit Libyam, Æthiopiam, & ad Indiam usque, & Tanaim arma intulit. Secuti reges nihil memorabile gesserunt. ultimus Sardanapalus, qui trigessimus septimus numeratur. hoc casu ab Arbace Mediæ præfecto, & Beloso Babylonis, desit Assyriorum Monarchia anno mundi 3178. ante Christum 876. cum durasset per annos 1300. Hinc ortum ab Arbace, cui cessit Assytia, Medorum regnum, & à Beloso, sive
Bel-

Belochs Babyloniorum. quorum Salmanasar Assyriam Medis ademit. Steterunt hæc regna usque ad Cyrum, qui anno 3495. primo Olymp: 55. ante Christum 559. à Roma conditâ 195. secundam condidit Monarchiam: De hac infra.

Cæterum post Persas Romani Mesopotamiam diù tenuere, donec expugnata Damasco à Saracenis anno 634. & mox ab Humaro illorum duce Hierosolyma anno 636. & sequenti Antiochia: non longo post tempore etiam Mesopotamia, & Babylonia his concessit. diuque florere Babylonia in Ægypto, & Babylonia in Caldæa Saracenorum principes Caliphæ dicti, qui ceperunt anno 704 duraruntque usque ad annum 1053. Saracenis extinctis iterum ad Persas Assyria, Mesopotamia, & Caldæa devenere: ab his vero ad Turcas. Hi Mesopotamiam *Diarbeck*, Caldæam *Terack*, Assyriam verò *Cardistan* vocitant.

Diarbechanæ provinciæ urbes præcipuæ Amida, quæ & Annæa *Caramit*, & *Diarbekir* ad occidentalem Tigris ripam, duplici murorum ambitu, & quadratis turribus munita, ampla, & dives, ex qua ingens copia rubrarum pellium (*Marracchino rosso* Italidicunt) per Asiam, & Europam distrahitur. Prætori subest, cui 19. minores præfecti parent. *Mosul* etiam ad occidentalem Tigris ripam contra antiquæ Ninivæ ruinas posita: huius Prætor, quinque Præsidibus imperat. *Rika*, cuius Prætori, septem minores parent, caput tamen provinciæ *Orpha*, sive *Vefa*, in campo fertili iuxta Euphratem sita mœnibus cincta, & turribus: domus humiles, nullaque arte compactæ: hic ferunt habitasse Abramum, cum iussus Isaacum sacrificare. Hæc Provincia olim adeo uberis, ac fertilis, ut meritò prima ad habitandum hominibus data, & in qua Paradisum, hoc est, amenitatis omnis,

ubertatis, ac felicitatis pomarium Deus locaverit: cuius vestigia nullibi extant. nunc verò tantis barbarorum incurſionibus devaſtata, ut penè deſertum ſqualleat; aer temperatus, niſi quod interdum ventis ex vicina Arabia ſtantibus ita incaleſcat, ut pene animantia ſuffocentur.

Temek, ſive *Hyerack* urbs præcipua nova Babilonia *Bagdat* ſive *Baldach*, Arabis diſta *Dar. al-Sani* nimirum domus Pacis. ad Orientalem Tigris ripam ſedet, quem ponte 33. navium ſibi iungit, una cum ſuburbio. Ædificata eſt hæc urbs ab *Abungifar*, quem *Almanſor* alii nominant anno 762. Kalendis Aprilis, quem diem, ex Aſtrogorù ſomniis feliciffimum ſibi duxit. urbs ampla, ſed infrequens, mercatu tamen celeberrima. mœnia è lateribus ad novum belli uſum complanata, & auctis propugnaculis munita. Ad Septentrionem arx quadrata, atq; intra urbem ſita eſt, utraque valido præſidio 6. millium, & tormentis ſupra centum munitur. Prætor unus ex primis Sætrapis 22. minoribus præfectis imperat. Altera urbs *Belfora* ad Perſicum ſinum ſita in plano humili, & paludoſo, quæ niſi altiffimis arenarum cumulis arcetur mare, obruta iam eſſet. Emporium totius Orientis nobiliſſimum, frequens, & dives, cælo tamen calido, & ob paludes non ſano, obnoxium. Dum inter Turcas, & Perſas arderet bellum, Præfectus Turcicus defecit, ſeque dominum dixit: regnavitque multis annis. Capta mox Babilonia, ad Turcas rediit, qui Prætorem mittunt regia poteſtate, nec niſi modicum tributum Turcis pendet. illi ſubſunt præſides 16.

Curdiſtana à Curdis populis diſta, olim tota Turcis, qui in urbem principem *Chireſul*, ſive *Scheherezül* Prætorem mittebant, illique Præſides 20. parere iubebant: nunc pars Turcis, pars Perſis ſubiecta.

jecta . Est etiam *Amadia* in edito monte posita, pauper aquæ, quam non nisi ad pedes montis haurit, mercatu tamen dives . Regio olim ferax & culta magnis populis; nunc, quoniam inter duo potentissima Imperia iacet, diuturnis bellis pene vastata, ac deserta.

C A P U T X.

De Arabia Veteri, & nova.

Arabia amplitudine spatiosissima, claritudine, & divitiis nulli Terrarum posthabenda, fines habet ab Oriente montium iuga, quibus à *Caldæa* disiungitur, & *Persicum sinum*, à Meridie *Rubrum mare*, sive *Oceanum*, ab Occasu *Arabicum sinum*, qui à proxima Urbe *Mecca* nobis dicitur *Golfa della Mecca*, & isthmum, quo *Africæ* connectitur: à Septentrione *Palæstinam*, & *Cœlesyriam*. Et si *Arabum* gens longe patuit, quippe quæ usque ad *Niphatem*, & *Amanum* à *Tigrane* Magno deducta *Mesopotamiæ* magnam partem incoluit, & insuper eam *Africæ* partem, quæ sub *Ægypto* ad sinum *Arabicum* iacet; & *Arabia Troglodytica* vocata est, mare transgressa tenuit. Immo propagato longe Imperio magnam *Asiæ* partem, *Africæ* & *Europæ* occupavit. Longitudo eius maxima ab *Ægyptio* mari, sive *Sirbonis palude*, quæ barbaris *Baranguerlis* ad *Corodamum* promontorium *Razalgate* est mill: 1600. latitudo maxima inter geminas *Arabici*, & *Persici* sinus fauces 1350. media inter *el Catif*, & *Arcadan* 780. Mediam *Arabiam* *Cancris* *Tropicus* secat, hinc media illius pars infra *Torridam*, media intra *Temperatam* iacet. Incolis *Arab* dicitur, *Hæbræis* *Hebræi*, *Turcis* aliisque finitimis *Arabistan*.

Divisa olim à Geographis in Petræam, Desertam,
& Felicem.

Petræa inter Palæstinam, Ægyptum, & Desertam iacet, dicta autem Petræa, vel ab urbe Petra, vel, ut aliis placet, à montibus, quibus abrupta est. Per hanc Israelitæ Moyse duce in Palæstinam ex Ægypto profecti, in cuius vastis solitudinibus 40. annorum spatio hæc, illac vagi errarunt. Populi in ea olim clari Munichiates, Raitheni, Pharanitæ, Saraceni, sive Agareni ab Agar, & Abramo geniti, urbes Petra *Krach*, & *Arach* urbs olim Archiepiscopalis. Bostæa Metropolis Philippi Imperatoris patria, à quo Philippopolis Archiep: nunc *Bosna*. Esbuta, Elanna, Phara, Fara à qua Mons, & Desertum & populi Pharanitæ appellati.

Arabia Petræa Turcis *Barnab*. Hæbræis *Syrie-Sobaah* nostro ævo dicitur, ubi præter urbes dictas, est *El-Tor* olim *Ælana*, ad litus Arabici sinus, quæ Hæbræis olim transitus. Locus arce, Turcoque præsidio munitur. Supra Sina mons, Sinaï in Sacris literis, Prolemæo Melani montes: aliis Sinezus mons, Turcis *Gebel Musa*, nimirum mons Moÿsis, incolis *Gebel Tor*. Mons triceps, quorum Altissimum à Diva Catharina dictum, *Monte di S. Caterina*: quoniam illac ab Angelis divæ corpus translatum, ubi ædicula illi sacra visitur, quæ ex lapidibus invicem sine cemento nexis extructa est, & ut ferunt, ab Angelis. alterum montis caput Sina vocitatur, ubi olim per varias ædiculas, ac cellas distributi quatuor & decem mille Heremitæ inhabitabant. nunc non pauci, ex Græcis, & Latinis degunt. in montis vertice, ingentique in rupe cavata, inque Occidentem versa, est locus, ubi Moÿses quadraginta dies latuit. non longe Græcorum Ecclesia erecta est: ex qua iter, ad altæsam ab Assumptione Virginis nuncupatam, quam
Lati-

Latini, Franci in Oriente dicti, tenent. Latinoque ritu sacris ministrant, hanc contra antrum est, ubi Moyses legis Tabulas à Domino accepit. in valle, quæ duos hos inter vertices media est, visitur cœnobium quadraginta Martyrum cum eleganti Ecclesia, & horto amœnissimo: & præterea specus S. Honuphtii. Tertium caput, est Mons *Oreb*, ubi Moyses Dominum inter rubum ardentem vidit. inter hunc, & Sinam; fabricatum est cœnobium D. Catharinæ in extremo largi campi, qui eminus spectantibus totus viridis apparet. Admirationi pariter est in sinai valle rupes, ex qua Moyses aquas elicuit: & saxum ingens, supra quod æneum Serpentem Hæbræos extulisse tradunt. Ad ortum, versus deserta fuere populi Nabathæi, à Nabathæ Ismaëlis filio dicti. urbes sine mœnibus habitabant, servos nullos habebant, pro equis Camelia utebantur, Solem præ cæteris diis colebant. horum meminit Dionysius Afer:

*Sed Libani montis sunt per declivia primi
Felicis opibus, Nabathæi nomine dicti.*

Et Ovidius 1. Metam:

Eurus ad Auroram, Nabathæaque regna recessit.

Arabia deserta inter Montana Felicis Arabiæ, Euphratem, & Syriam iacet: Hæbræis Cedar, incolis Arden, Turcis *Beriara*, nimirum inferior Arabia vocitatur. urbes olim claræ Thapsacus, Amma, Cora, Saba; populi Batanæi, Cauchabeni, Orcheni, Agubeni, Agræi. Nunc Metropolis Anna, quæ & *Anaba* quod penam Arabis sonat. ad Euphratē duobus longis plateis sedet in Septentrionali opifices, in Meridionali nobiles habitant. Domus una cōtignatione fabricatæ ex gypso cuius ingens copia. ad tria millia passuum ab urbe versus deserta, virides, ac fertiles campi Euphratis aqua irrigantur. Annæ Toparcha Arabis *Emir* nuncu-

patus præcipuus est in Arabia deserta : Cæteri Scytharum more vagi habitant in tentoriis Bauduini dicti, ab antiquis Scenitæ . ubi pascua , & aquæ, ibi tandem sedem figunt, quo ipsi, ipsorumque armenta herbas absumpserint . his enim devoratis alio commigrant : latrociniisque finitimos infestant.

Reliqua pars peninsulæ , quam Arabia præfiguratur, ultra Montana Felicis Arabiæ, Felix Arabia à Thuris odoriferi copia nuncupatur . Romanis Arabia secunda. Hæbræis *Saba*, indigenis *Taman*, vel ut alii scribunt *Ayban* . Antiqui populi Abucæi, quorum Coromanis *Corman*: Leaniti quorum Mallaba: Temi, quorum Thar ; Geræi, quorum Gera ad Persicum sinum, *Ætæi*, quorum Sarca, Nariti: quorum Thegma, Sachalitzæ, quorum Aufarta, Adamitzæ, quorum Cane , *Haseo* ad mare Rubrum: Homeritzæ , quorum Mardache, forsan *Aden*, in cuius regno hi populi, ob Catholicam fidem clari. Casaniti, quorum Badeos *Baisat* Badei regia . Elifari, quorū Musa, forsan *Mocca*, hi & Cassaniti juxta oram Arabici sinus habitabant. in Mediterraneo Minzi, quorum Arcaman, & Sabçi, quorum Saba, celeberrimi erant: qui soli Thus mittunt . Sunt etiam Bithibanitzæ, regio Myrsifera: Iritæ, & Salapeni. rursus ad oram Arabici supra Tropicum Cinædoeolpitzæ , quorum *Zacram*, & Thamyditzæ, quorum Modiana . Supra ad Montana Saraceni, quorum Othrona. aliique innumeri, quorum antiqui meminerunt.

Hodie in has regiones Felix Arabia dividitur *Hagia* ubi Meccæ, & Medinæ regna, *Theama* regnum ubi *Sarda* metropolis Aden ad faces Arabici, ubi *Tomin*, *Zidit*, *Herit*, & *Fartach* regna ab urbibus principibus cognominata : est & *Mocca* ad sinum Arabicum, portu, & mercatu nobilis: *Segen*, ubi

ubi *Sanâa*, & *Gabellaman*: & *Alibinali*: quæ regna item: in amplissimam regionem *Oman*, quæ ad Orientem est inter Arabicum mare, & Persicum sinum, ubi regna *Mascalat*, *Mascate*, *Massa*, *Desharkin*, ab urbib⁹ denominata: in *Bakraim* cuius urbes eiusdem nominis, & ubi regna *Anna* in confinio Arabiæ desertæ, & *Lasba*, & *Iamauca*, quæ est intus, & desertis contermina: ubi & *Arden*, & circa *Menalos* montes *Bengebres* populi. Insulæ præcipuæ sunt, ad Persicum sinum *Ichara*, quæ & *Tylus Baharem* Margaritarum piscatione insignis, quæ olim ad Lusitanos cum *Armuziæ* regno, & *Mascate* pertinebat; nunc Persici iuris est, ad Arabicum mare *Serapidis* insula *Mazyra*; in Arabico sinu *Macaria*, *Mazna*.

Arabia *Petræa* *Syria*, & *Ægypto* Romano Imperio adiunctis, ipsa etiam paruit. Felix verò ab *Aelio Gallo* *Ægypti* præfecto primum tentata, & ex parte debellata, ut ait *Strabo* lib. 2. ad Christi Fidem anno 38. ab *Eunucho Candacis* Reginæ adducta: mox ab *Origene* anno 235. tota Arabia Christianis ritibus imbuta. Anno 570. natus in Orbis perniciem *Mahumetes Abdalla* Patre, Matre *Eremita* in urbe *Mecca*. 40. ætatis anno se Prophetam, & à Deo missum professus, novamque Doctrinam profert ex *Erebo* vere *Tartaræ*. primi *Asselæ* *Ali*, & *Osman*: qui mox novæ sectæ insignes Doctores habiti. quadriennio post circumcisionem Iudæorum ritu, magnum Ieiunium 30. dierum ab Arabis dictum *Ramadant*. preces quotidianas quinquies in die, corporis ablutionem, abstinentiam à suilla, & peregrinationem in urbem *Meccam* Natalem suam. Ascitoque *Sergio* *Monacho*, sectam mirificè dilatavit: *Asselæ* Sacramento astrinxit, ut sibi obsequentes essent; & quicumque obisterent, ferro perderent. No

uos sectarios *Musliæ* sive *Musalman* nimirum veros credentes appellavit. L. ætatis anno geminas uxores duxit. verum ob rei novitatem Mecca discedere, ac solum vertere iussus ob tumultum civium novam sectam insectantium. Medinam venit; exceptusque summo plausu. Hæc autem fuga contigit 16. Julii anni 622. ex quo Hegyra Mahumetanorum incipit. Hic exercitu comparato, Imperium, ac superstitionem armis extendere occæpit: finitimosque partim vi, partim suavisu ad se perduxit: & rex idem & Sacerdos regnavit annos 8. Statura fuit mediocri, animo forti, voce amabili, nigris oculis, ore gracili, obiit ut multi tradunt morbo caduco, ut alii, veneno: quod illi propinavit Buhanduca, qui illi à secretis erat. Atque hæc Origo infamis, sectæ quam in libro descriptam ab Ali, quem Alcoranum vocant, tantas gentes, ac regna pestifero veneno infecit.

Obiit Meccæ, sed cadaver ipsius jussu Medinam delatum, ubi summa superstitione colitur. Est autem Mecca, antiquis Moriaba, oppidum in Arabia felice in lat: grad: 22. mi: 30. sita in valle, quam circuin abrupti montes cingunt, quatuor tantum faucibus patentes, quibus iter in oppidum. solum sterile, aridum, rebusque penè omnibus destitutum: ac nullus in Orbe locus, qui tanta frequentia, tantaque populorum superstitione petatur. hinc omnia ad victum necessaria aliunde affatim asportantur. oppidum sine mœnibus, nec satis amplum sex millia domorum numerantur, quæ passim è lateribus fabricatæ. in urbis medio Fanum toto Ferrarum Orbe celeberrimum amplissimo thofo, duabus veluti Turribus altissimis cõsurgit: centum portis patet: quas super totidem fenestras visuntur. pavementum humile, in quo & gradibus duodecim descenditur, sacræ Mahumetani

tanis tum quod primum Abramus ibi habitaverit, tum quod ibidem Mahumetes natus creditur. Divitiæ, supellestiles, immensæ: præcipuè intra circuitum ædiculæ sine tecto, quam Abrami domum fuisse putant, ianua, qua aditur argentea: non longe in ædícula puteus profundus, cuius aqua salita: sed illa morbos omnes curari, labefque animæ allui falso credunt. Solemnis ablutio fit 23. Maii: quem diem festivum habent, atque ab Advenis, qui religionis ergo turmatim conveniunt magnis cæremoniis colitur. Fani fornices, & arcus tanta pretiosorum lapidum maiestate fulgent, ut mirum sit, tantaque atomatum quantitate, ut mirus odor spiret. Non longe à Mecca præterluit Betius fluvius Arabiæ notissimus, qui ex Zamete, *Zamit*, ortus in Arabicum sinum delabitur Barbaris *Chasbar*, de hoc Pontanus noster lib. 5. Uraniæ.

Betius hinc Zamete fluens lavat herbiger amnis.

Alter est Lar, *Om* qui in Persicum sinum devolvitur.

Medina, *Talnabi* cognomine, quæ olim *Methymna Talnabia*, abest à Mecca Septentrionem versus quatuor dierum itinere. sita est ad amnem *Laakie* dictum: domus unius tantum contignationis numerat 1200. Præcipuum Fanum, quod *Masa kibû* Arabes vocitant: nobisque sonat, tres Sancti: supra quadrigentas columnas assurgit: quæ plus termillibus lampadibus argenteis adornatæ fulgent. est & exigua turris argenteis laminis circumtectæ: pavimentum auratis tapetibus adornatum: in hac Mahumeti tumulus, quem falso ferreum ferunt, & a magnete sustentari: sed tenuissimis columnis nigri marmoris sustenturæ: ut ex Turcis, qui ad Christianam fidem venerunt accepimus. Nam nemini Christianorum licet sub

p̄na capitis ad Medinam accedere.

Ex Mahumete orti reges in Arabia, quos, Emīros, & Serifos vocant. præcipuus est, qui Meccæ dominatur; cui longus terræ tractus subest. reliquis primariis urbibus regnant. Othomanni in Orientali plaga ad Persicum sinum in Lasba Elcatif, & Lassach possident, in hac præfectus residet, in Occidentali Ora ad Arabici fauces Dolfar, Tibit, & Aden, ubi Prætor: urbs propugnaculis, & arce munitur. olim Arabia, & Emporium. aliis Madoce vocabatur.

Quod ad soli, cælique qualitatem attinet: quoniam Cancri Tropicus mediam Arabiam secat; Solisque radii in sabulosum solum, ac siccum incidunt, summus calor: nec sane habitari posset nisi matutini rores calorem remitterent: hinc itinera noctu peraguntur: universim Tellus sterilis, nec nisi in felice Arabia: culta, & habitata præcipue iuxta littora. in illa Olea nascitur plurima, Cinnamonum, Cassia, Belzuinum, Thus, Mastyce, & Myrrha. præterea hordeum provenit, & album Millium, quo pulterem conficiunt. inter Meccam, & Moccam campi quidam iacent, quibus arbuta nascuntur, fabis simillima: fabas *Casse* vocant Arabes, ex quo potio fit apud Turcas, Arabes, & Persas frequentissima. Incis arboribus non solum thus, & myrrha, sed Gummi sudat Arabicum dictum.

Nulla gens adeo libertatis amans, ut Arabes: hinc vagi greges agunt nullis subiecti: prædaeque à finitimis abigunt, eosque, qui in urbibus degunt, contempnunt, Mantosque vocant, nimirum molles, ac pigros. Se Saracenos, ac latrones vocant, talique nomine gaudent. hi passim in Deserta, & Petra vagantur. In Felice humaniores sunt, & Astronomiz, ac medicæ artis periti. apud nonnullos Emiros, seu principes ornatissimæ biblio-

tecæ

thezæ reperiuntur, in quibus Græcorum, & Latinorum opera integra, quæ nos vix habemus, inveniunt, viatores multi tradiderunt. Gentis color glaucus in nigrum vergens, statura mediocri, ingenio prompti, animosi, robusti, & laborum patientissimi, equis maximè gaudent. Equi generosi, & fortes, & tanti æstimantur, ut plurimi ter mille scutatis veniant. Religio Mahumetana severè culta ab his, qui urbibus habitant: qui vagi errant minus religiosi.

CAPUT XI.

De Veteri Persia.

Persarum regnum antiquissimum in Asia, ac potentissimum fuit, de cuius exordio, incremento, ac varietate mox dicemus: nunc eam partem describimus, quæ pressius Persarum regnum appellata veteribus fuit. Hæc fines habet ab Oriente Indiam, à Septentrione Oxum fluvium, & Scythiam, ac Caspium mare, ab Occidente Assyriam, & Babyloniam, & Armeniam, quam etiam à Septentrione tangit, à Meridie sinum Persicum, & Oceanum. Longitudo Geographica inter 80, & 97. Meridianum: inter Parallelum verò 25. & 40. Itineraria inter Araxis ostia, & Arbits montes, qui ad Indi æstuarium sunt, est mill: 1300. latit: maxima inter Caspium, & Oceanum mill: 900. Regiones hæc censentur, ad Orientem Gedrosia, *Send*, in quâ populi Orbitæ, Parsitæ, Musarnzi, Ramnæ: Regiones Paradene, & Parisene: urbes Paris caput, forsitan *Farns*, Cuni, Arbis *Bilber*: unde Arbiti montes, & Arbi fluvius, *Berber*.

Sequitur ad Occidentem Carmania *Kirman*, in qua populi *Isaticæ*, *Zuchi*, *Gadanopydres*, *Came*
lobo-

Iobolci, Sozotæ dicti, Agdenites, Rhudianæ, Ares, Charandæ, Pasargadæ, & Armosæi: Regiones Mordomastice, Parepaphitis, Cabadinæ, Chantonice: Urbes Carmana *Kirman*, Samydace, *Gudel* ad ostia Sancydochi. Alexandria, *Serent*. Supra est Carmania Deserta Carmaniam inter & Parthiam nunc desertum *Mingis*. Tota Carmanicæ ora patet ex Plinio 1250. mill: passuum ubi testudines plurimæ, & magnæ reperiuntur. De Carmanis populis **Lucan:**

*Tunc furor extremos movit Romanus Orestas,
Carmanosque. Duces.*

Supra ad Orientem Arachosia *Candabar* ad Occidentem Drangiana, *Sigistan* primæ populi Partogytæ, qui ante Arimalpi, postea Evergetæ dicti, Syrdri, Doplutæ, Eortæ: Urbes Alexandria *Candabar*, Arachotæ, *Chatzan*, secundæ, Daraudæ, & Bactrii, Regio Tatavene: Urbes Ariaspæ *Gobinon* Prophanasia *Sistan*.

Paropamisus ad Septentrionem harum posita *Sablestan* populi Politæ, Aristophyli, Ambautæ, Varietæ, Parsii: Urbes claræ Carula, quæ & Ortopana male Cataldo, *Candabar*, Naulibis.

Bactriana ad Oxum fluvium extenditur, *Cenassan*, nunc barbaris: in ea populi Salataræ, Zariaspæ, Chomari, Corvi, Acinacæ, Tambyzi, Thocarorum gens magna, Maricæ, Scordi, Varni, Savadii, Orsiti, Amarispi. Urbes Bactra ad Caucasum *Termed*, aliis *Bagdasan*, de hac Virgil: de Italiæ laudibus:

Non Bactra neque Indi,

Et Claud:

Ultima fraternas horrebunt Bactra securas,

Ebusmi, Maracanda *Badascian*, Charrachetta.

Margiana inter Oxum, & Caspium mare pars *Cassan*, et si Cluverio *Esabar*: populi in ea fuerunt

Der-

Derbitæ, Massagetæ, è Scythia huc transgressi à
 Partei, Dax, Tapurni: urbiù celeberrima Anthio-
 chia Margiana, antea Alexandria, postea Seleu-
 gia appellata.

Aria inter Margianam, & Drangianam: pars &
 hæc *Corassan*: populi in ea Nisæi, Astaveni, Masdo-
 rani, Casirota, Obates, Elymandi, Borgi: Urbes,
 Aria, *Herat*, vel nunc ampla, & rosus celebris. Ale-
 xandria, *Burgian*, Bitaxa.

Parthia ad Occidentem sequitur *Hierak*, cuius
 regiones, Comisene, Parthiene, Parataticene,
 Tabiene, cuius gens Sobidæ: caput regni Hecatomp-
 pylus à centum portis: ex cuius ruinis Hispahanù
 Regia nunc Persiæ. Ceterum Parthi gens Scythi-
 ca, qui in Persiam profecti, diu Imperium tenuer-
 re: dièti autem Parthi, quasi fugaces, Medica lin-
 gua. hinc Virg: 4. Georg:

Prima leves incunt siquando prelia Parthi,
 tantæ bibacitatis fuere, ut hinc factum adagiù:
Parthi quò plus biberint, eò plus striunt. quod de a-
 varis æque, ac studiosis dici solet. In libidinem
 verò adeo proclives, ut sororibus, ac matribus
 commiscerentur. furta apud illos impunita. men-
 tiri tamen turpissimum putabant.

Hircania supra Parthiam ad Caspium mare
 sita est *Tabrisan*, & *Masanderan* ad Meridiem Co-
 ronium montè habet Tauri partè, quo à Parthia
 dividitur, nunc dicitur *Basarâsc* teste Castaldo.
 Huius populi *Maxeræ*, *Attabeni*, *Chrindi*. Regio
Arstis, caput regionis Hircana *Asterabath*, & *A-*
marusa. hic *Pantheras* gigni testatur Solinus: ab
 Hircania Caspium mare Hircanum dictum: un-
 de Propertius lib. 2.

Num iam, dura, parvas Phrygias nuncino per undas,
Es petere Hircani litora nota maris.

Perlis inter Carmaniam, & Sufianam sita *Farsæ*

ex hac totum regnum Persia vocitata. in ea populi Mesabata, Ruphi, Hippophagi, Suzai, Mægotæ, Stabæi: Regiones Parætacene, Misidia, Mardiene, Toncene: Urbium clarissima Persepolis regia Imperii Persici, quæ mendose *Sciras* ponitur. Fuit Persepolis inter Scirasú, & Hispahanum ad Araxis ripam, ubi nunc ruinae visuntur, Persis dictæ *Ischelmînar*, nimirum quadraginta columnarum in amœna planitie ad fluvium Araxen, nunc *Bradamir* opus adeo magnificentum fuisse, ex his, quæ restant colligitur, ut vel nunc omnes in admirationem rapiat. est & inscriptio in tabula lapidea, cuius characteres non Caldæi, non Hebræi, non Arabes, aut alterius notæ linguarum: omnes sunt pyramidales, vel triangulares instar obelisci, nec nisi dispositione differunt. certè hoc regum palatium fuit, cuius Arianus, & Iustinus meminerunt. Arx universa triplici muro cincta vastissimo ambitu. supra ad Montis radices visuntur sepulchra regum ubi arx erat. in saxo figuræ multæ, quæ vel homines sacrificantes diis, qui satyrorum formam effecti: vel animalia exprimunt, feruntque huiusmodi figuram esse supra bis mille. Persepolis à Perseo condita à Susis Ortum versus 500. mill. passuum. Ab Alexandro Taidis meretricis suavis deleta. reliquæ urbes Axima, *Marsiam*, Toace.

Susiana inter Tigrim, & Eulæum qui *Vlai* apud Danielelem, nunc *Tirisir*. ipsa *Cutistan*. nobiles populorum Elymæi, quorum regio Elymæa, Corfzi: Regiones Melitene, Cabamene, Characene, Cissia, Chaltapitis, & Desius campus omnium fertilissimus, fluvii præter Eulæum, Mosceus, *Caron*, & Oroates: Urbes Susa *Sus*: de quibus Propertius lib. 2.

*Non tot Achamenis armantur Susa sagittis,
Afluc-*

Affueri regis quondam regia , & Tariana.

Media ad Septentrionem superest, quæ nunc *Rjulan*, & *Adirbeizan*: populi celebres fuere Caspii, à quibus Caspium mare, Caspii mōtes, & Pylæ Caspiæ: Cadusii, Geli, Dribyces, Avarici, Mardi, Carduchi, postea Gordieni; Marundæ, Margati, Sogartii, Tapuri, Sidices, Vadassi: Regiones Atropatia, Cotomiterne, Sagrinnica, Ragiana, Daritis, Tropatene, Sytomeia. Urbium notissimæ Echatana, aliis Tauris, regia Persarum, qua capta, folium translatum *Casbin*, quam alii Echarana esse contendunt. cæterum antiqui Persarum reges hyeme *Sulis*, æstate Echatanis degere solitaverunt. Arfacia *Casbin*, Cyropolis *Sammachia* Persis *Circombarte*, Arabis verò *Chyselet*: Mediæ Antropatiæ caput *Cassan*. Fluvii *Cambyses*, *Cyrus*, *Mardus*, Montes *Iasonius*, *Zugrus*, *Choatras* ubi *Choatraz* populi, quorum meminisse Luc: li. 3.

Æthera tangentes sylvas liquere Coatra.

C A P U T X I I.

*De Persarum Regno, & Secunda Mundi
Monarchia:*

N Ulla unquam gens tantis, ac tam variis armis petita: nulla apud quam tam magna, ac tantis temporibus imperia floruerint, quam gens Persarum. Si enim illorum annalibus à *Mirkone* conscriptis, quos sanctos habent, præstanda fides est, Primus Persarum rex *Caymarras Arami* filius, Semique nepos, qui quidem rex *Adamus* II. cognominatus fertur. Sed quoniam vetustissima hæc sunt. Persæ Assyriis, ut supra dictum est, paruerunt: mox Medis usque ad annum 559. ante Christum; quo *Cyrus Astyagis Medorum* regis nepos

ad

ad Persas regnum transtulit . anno autem 547. mortuo Astyage, super Medos regnare cœpit: & mox victo Dario Medo, anno 536. Babylone positus, Persarum regnũ auxit; cui statim, eodemque Fortuniæ impetu totam Asiam, & Orientem adiuxit. Cum verò in Scythas movisset primo prælio victor, secundo, quo vicerat, dolo victus, cæsusque cum toto exercitu à Tamyra Scytharum regina, cuius filium Cyrus trucidaverat. Cyri caput in utrem sanguine pleno conici regina iussit cum hac exprobratione: *Satia te sanguine, quem sistsi, cuiusque insatiabilis fuisti.*

Cyro Cambyses filius successit: qui Ægyptum, Libyam, aliasque provincias Imperio adiecit, erexitque deinde Persarum regnum usque ad Dariam Codomanum Arsami filium: cui præter Persiam, Mediam, & Assyriam, parebant Armenia, Asia minor, Cyprus, Thracia, Macedonia, Insulæ Ægæi maris, Ægyptus, Libya, pars Æthiopiæ, & India cis Gangem. Anno 330. ante Christum. Mundi verò 3724. Alexander Macedo, Dario ad Arbela victo Persarum regnum in Macedonas transtulit. Duravit Persarum Monarchia à Cyro ad Darium sub 13. regibus annos 206.

Rursus sub Antiocho II. anno Mundi 3804. ante Christum 250. III. Olymp: 132. Consulibus M. Atilio Regulo, & L. Manlio Vulfone, Parthi Arsace duce defecerunt à regibus Syro Macedonibus: cœpitque Parthorum regnum, regesque Arsacidæ, & Arsaces appellati, ut Romani Imperatores Cæsares cognominati. Atque hæc fuit gens illa, quæ despecta primum, & vilis habita, mox ad tantam nominis claritudinem venit, tantamque potentiam, ut inter Euphratem, & Indum victrix dominaretur, Taprobanem vectigalem haberet: & interdum Syriæ, Armeniæque regno potiretur.

No.

Nostriis armis fortissimè restitit, cesso ad Charras Crasso, unde Luc. de civilibus bellis.

*Cumque superba foret Babylon spolianda trophæis
Ausoniis, umbraque erraret Crassus inulta.*

Bellis civilibus Pompeianas partes secuti Parthi, deinde Varridii Duce, Antonii legato cæsus cum universo exercitu Pacorus Orodii filius, par pari clades Parthis reposita, sed flagrantibus iterum bellis civilibus Cassium, & Brutum secuti sunt cum Augusto, & Antonio infensi essent, at rerum potito Augusto, territique fama nominis signa militaria, & captivos remiserunt, & pacem cum Romanis pepigerunt.

Stetit Arsacidarum regnum usque ad annum Christi 228. cum durasset annis 478. cum anno V: Alexandri Mammeç filii Artaxerses mobilis Persa victo tribus præliis Artabano 13. & ultimo Parthorum rege, rerum summam ad Persas transulit, regnumque instauravit. Stetit, sub Persis imperium usque ad annum Christi 632. cum Hormisdâ II, seu Iezdagirde, alii Iezdagerdem vocat, 27. & ultimo, secundo regni anno ab Othmano Saraceno trucidato ad oppidum Margâ cum totis copiis, Persarum regnum ad Saracenos, Babylonie regnantes transit; penes quos mansit annos 418. usque ad annum Christi 1051: cum Gelalinus Turcarum Dux Saracenos eiecit: stetitque apud hos usque ad annum 1294. quo tempore Occatus Scythæ Turcis Asiæ imperium ademit.

Anno 1398. Tamberlanes Scythæ ex bubulcæ rex factus Persidis regnum occupavit, Tamberlani successere Zeldas, Zeldanes, Ufsuncassanes: Inde Sophi, quorum hæc origo. Sacerdos quidam nomine Aidar magni nominis, ac venerationis inter suos, redeuntem è bello Turcico cum capto Baiazethe Tamberlanem magnis honoribus, ac plau-

plausu accepit. Tamberlanes propter singularem hominis humanitatem innumeros captivos, ingentesque opes donavit. Ille captivos galero, quo ipse utebatur, ut à reliquis dignoscerentur adhibere iussit, misitque in Mediam: dictique à Persis Sophi. Galerius autem quo se tegebat Aidar vertice latior ceteris erat, inque duodecim latera lacinatus, ob memoriam duodecim Prophetarum, è medio rubea cuspis surgebat, quo insigni se à Mahumete progenitum longa avorum serie gloriabatur, Aidaris filii favore populorum, servorumque potentia regnum invasere: quorum tertius natu Ismael, cæso ad Taurim Persarum rege, Imperium obtinuit; cognominatique reges Sophi. huic successit Tammis: Tertius Ismael II. quo ob crudelitatem à populis trucidato, frater Mahumetes in regnum ascitus. Quartus Abbas I. cognomento Magnus ob res gestas: Persarum enim Imperium firmavit; repulsis Turcis, recepta Media, additisque Imperiis Laris, & Armusie regnis: & Candahari provincia ab Indis recuperata. Hoc mortuo filius Sophus, sive *Sefi* I. in paternum solium evehctus. Sextus fuit Abbas II. Septimus Sophus sive *Sefi* II: qui post Solimanus appellatus. Cæterum in hunc ferme modum Persæ regem cõsalutant. veteri defuncto, in Gynecæum ubi regis liberi educantur, militiæ Dux, & Princeps astrologorum se conferunt, ut auspiciato scilicet res peragatur: evocantque reginam, & filium, qui hæres à Patre dictus. Hic ut ad ianuam venit, illi in genua concidunt, regemque salutant. ille more maiorum vestem scindit: regalemque indutus, atque iterum rogatus prodit, inque faciem accidit: mox calcaneis innixus sedit. tunc ad id muneris Dux delectus acinace Persico illum præcingit, in hæc verba profatus. memento, rex, tuo

ser.

fero id honoris tribui, ut te nimirum ense succingat: hoc peracto rex assurgit, intusque se recipit. signum datur, litui strepunt, & tympana: mane effusus populus in regiam currit, regemque salutat, his verbis: Ego te, Imperator, saluto.

CAPUT XIII.

De nova Persia divisione: gentium more, ac calis, solique indole:

VNiversum Persarum regnum in has precipuas provincias, seu Sattapias dividitur. nimirum *Adirbeitzanam*, cuius metropolis Tauris, vulgò *Trebiz.* urbs ampla, & dives, in fertili, amœnoque campo sita: non longe collis ubertate æque, ac deliciis memorandus: ex hoc Turcæ, cum urbem obsidione premerent, tormenta in perniciem explosere: factumque, ut qui antea illecebrarum, calamitatum locus esset, variante victis rerum fortuna: domus ex lateribus at unius conignationis. *Kilanam* ad Caspium mare, cuius caput *Rescht.* regio Caspii iugis latè cingitur: atque hic olim Caspia gens: cuius canes sævissimi. *Mezaderanam*, sive *Trabistanam* iuxta litora Caspii maris cuius urbes principes Hyrcana *Asterabath.* & *Ferabath* in campo maritimo posita, montis, ex quibus mira olosericici copia conficitur, & oleis latè confito. *Corasanam*, quæ latissimè usque ad Oxum extenditur, cuius caput *Herat*, à qua Septentrionem versus mill: ferme 100: est *Mesched.* sepulchro celeberrimà apud Persas Prophetæ, qui vulgò *Iman Risa*, nobilis, & frequens. *Sablestanam*, cuius *Busth* arce munitissimum oppidum. *Sigistanam* sive, *Sitzistanam*, cuius *Sistan* urbs non ampla, sed populosa: inque fertili campo sita.

Sin-

Sendanam vulgò *Send*, & *Sindi* infrequens regio, & penè deserta: cuius *Frans*, memorantur litora maris ob ingentem Oceani æstum inaccessibleia, atque inculta. *Makeranam* ad Oceanum Indicum: quod & *Carmanum* mare: caput *Tirz* non longe à mari situm: alii *Makran* caput faciunt, cum ab ea provincia nomen sortita sit. *Kermanam* cuius *Karman*: *Farsistanam*, cuius *Schiras* urbs totius *Persæ* florentissima: cuius vina laudatissima: *Chusistanam*, cuius *Sus*: *Hyerak* *Agemam*: regio in medio regni *hæta*, cuius, & totius *Persæ* princeps *Hispahamum*. *Hispahàn*, *Persis Sphaàn*.

Iacet hæc amplissimi regni caput, ac Regia in Merid: 90. in parallelo autem lat: Bor: grad. 32. min: 45. fabricata in latissima planitie, quæ ex triplice latere ad LM: passuum excurrit, solum amœnissimum, ac feracissimum innumeris fontibus, ac canalibus è vicinis amnibus ad irrigandos agros deductis. ad Meridiem VI. ab urbe lapide altissimus mons surgit, in cuius vertice antiquæ arcis vestigia extant, in quam *Darium* confugisse incolæ nemorant. Urbis circuitus amplissimus, vel *Lutetiæ Parisiorum* æqualis: at civium numerus decuplo maior *Parisiis*: domus enim humiles: neque altè secundum contignationem atroluntur: singulæque suos hortos habent, ac pomaria: hiñc villarum potius speciem, quam urbis refert: plateæ angustæ, tortuosæ, & inæquales: quæ etiam propter arcus, ac fornices, quibus ex una in aliam domum transitur, obscuræ. Mœnia ex terra, & ratis turribus munita: immò multis in locis collapsa. Ad Meridie: arx est quadrata antiquis turribus male munita. in ea tamen regius thesaurus asservatur, universaque munera, quæ à Præfectis Provinciarum, aut ab exteris mittuntur. Forum præcipuum, quod *Persæ*, & sæpe omnes Orien-

rientales *Meydan* vocant, est longum passus 700. latum verò 300. circum pulcherrimis ædificiis ornatur: atque porticibus undique cingitur. in medio altissima arbor cernitur: hac utitur populus, dum se iaculandi arte exercet, fixo in editissimo ramorum scopo. cum rex ipse ludo navat, aureus crater in vertice figitur. Ad Occidentem ubi *Fori* anua Regiæ ædes posita, in quibus præter hortos, & Aulas, quas *Divani* vocant nihil memorabile,

Ultra amnem, quæ gens *Sanderis* vocitat altera urbs conspicitur *Zulfa*, & *Chiolà* Armenis dicta: in hæc Abbas Magnus cum circa annum 1612. Hispahanum cõderet, Armenos commigrare iussit. Cæterùm in hac regni metropoli, quemadmodum in tota Persia triplex genus hominum, & triplex gentis religio. Primi sunt indigenæ, antiquorum Persarum, & Parthorum reliquæ: & hi *Ganri* nuncupantur: Solem, & ignem colunt gentium ritu. Secundi sunt Saraceni, Scythæ: hi Mahumetani: sed diversæ à Turcis sectæ: illius nempe, quam Haly Mahumetis gener fundavit tertii Armeni, & Georgiani, qui Christianam religionem, sed Græcorum schismate, variisq. Heresum erroribus deturpatam profitentur. Parent Patriarchæ: cui 47. Præsules subsunt. ex his nonnulli Catholici ritus Pontificem Romanum venerantur.

Insula, quæ ad Persidem pertinet *Armuzia*: *Ormuz* Carmano litori obiecta inter Armozum promontorium, ex quo nomen sortita, & *Asaborum* Arabiæ *Mossondàn* distat à continenti Persidibus 12. mill. passuum: circuitus est 9. M. passuum. *Goa* Lusitanorum Colonia navigatione dierum 22. in Occasum abest. In insula urbs olim totius Orientis Emporium, celeberrimum: cæterum solum aridum, & sterile: Cælum calidissimum, &

mali-

malignum. Arabum de gente hic quondam rex, cuius regnum partim Persiæ in continenti, partim in Arabia, ubi *Mescatè*, cui & subiecta Tylos insula memorata, ac capta urbe cum insula ab Lusitanis, Alphonso Albuquerque Duce, an: 1507. reges Armusiæ Lusitanorum vestigales fuere. Lusitani in urbe munitissimam arcem fabricarunt. at anno 1622. Aprilis 25. Abbas Persarum rex Lusitanos, & regem Arabum insula eiecit, arcemque Anglorum auxilio expugnavit; ex illo urbs sensim defecit, arx diruta, Emporium translatum in *Gramron*, sive *Bander Gramron* in proxima *Carmania*. De hac insula nos Naut: VII.

*Sed dextra ante aditum falcato in litore tutos
Ipsa tibi pandet venienti Armusia portus,
Insula dives opum variarum, & divitis auri,
Opportuna situ facili, & statione redusta.*

Quod ad soli, Cœliq; indolem attinet, quoniam amplissimum regnum est, regiones, quæ ad Oceanum sunt calidæ, quæ verò ad Caspium mare frigidæ: etsi universim temperie sua gaudeât, humida minus, quam sicca: salubritate mira, ut populorum refertissimum sit. Solum etsi raris fontibus, fluviiisque irrigetur, fertile tamen, & glebæ ubertate, & gentis industria, quæ fere omnis Persiæ flumina in innumeros rivulos, & canales derivavit ad agros, camposque rigandos: Frumentum tota Asia nobilissimum: Bombyces non nisi Sericis cedunt. Montes nudi passim, & infœcundi, hinc rarz admodum sylvæ: scatent tamen lapidibus pretiosis, præsertim Topatiis, qui in Margianis eruuntur. Litora unionibus ditissima, importuosa tamen, & propter æstum maris inaccessa versus Indum. Peponum in hortis mira copia, ex quibus fere vitant. textuntur tapetes optimi, & pelles cæruleæ: ex quibus, & oloserico præcipuæ merces.

Gen-

Gentis indoles nobilis, urbana: exteros amant, vestium munditie, & fastu mirifice delectantur: in reliquis non adeo mundi, ac delicati. color plus ad niveum, quam glaucum accedit, variansque non nihil pro locorum climate. statura mediocri: animi bellicosi, luxu quamvis interdum frangantur: peditatu æquè, atque equitatu polent. Expugnandis nihilominus urbibus minus apti: quin & in tam vasto regno arces fere nullæ. Eacæ demonum more, satis pro muris esse hominum pectora arbitrantur. Mathematicis disciplinis, & præcipuè Astrologiæ navant operam: & Medicæ artis peritissimi. Regni politia Monarchica: summum ius Regi in subditorum vitam, & fortunas. Legato utitur, seu vicario (*Athemat-Du-let* vocatur) qui regnum administrat Provincias per Prætores, quos gens *Ghamos, Kan*, appellat hæc regia pene potestate gubernant: & superiori seculo perpetui, nunc verò non nihil eis de potestate ademptum. Belli tempore dux unus Militiæ præficitur, qui *Sepeh Salar* indigitatur, hic confecto bello, magistratu abit. Tres sunt præcipuæ in Persia linguæ, veterum Persarum, qua Gauri utuntur, novorum, qua passim nunc Persæ: & Armenorum: quorum duplex: altera enim loquuntur, altera verò scribunt. sciunt tamen Arabicè, & Turcicè loqui: & hac plurimum delectantur.

C A P U T X I V.

De Antiqua Scythia, eiusque divisione.

Tota illa Asia pars, quæ ultra Tanaim, Oxum fluvios, Caucasum, & Ottorocoram montes ad Septentrionalem, & Eoum Oceanum excurrit, Scythiam veteres appellarunt; Quæ quidem va-

Q

stiffi-

stissima, & que, ac deserta, nobisque, ac yperibus
 pene incognita: quandoquidem ob Cœli incle-
 mentiam, terrarum solitudinem, ferarum, homi-
 numque ferociam adiri ab exteris, militarique
 non sine maximo vitæ periculo potest. Huius au-
 tem termini ab Occasu iidem ac Asia termini:
 ab Ortū Oceanus Eous, sive Sericus: à Septentrio-
 ne Hyperboreus: ad cuius litora prorsus incogni-
 ta: à Meridie Caucasus, Euxinus, & Caspium mare,
 Oxus fluvius, Caucasus, & Ottorocora, quibus ab
 Indis, & Sinis determinatur. Partes verò Sarma-
 tia Asiatica, Sogdiana, Scythia vera, & Serica re-
 gio. Cæterum Scythæ celeberrima gens latè per
 Asiam extensū: & notæ etiam feritatis; ita, ut *Scy-
 tharum oratio* in adagium trāsierit. Hi enim Dario
 regi, qui ad eos scripserat, nihil aliud rescripse-
 runt, nisi ut ploraret. vita etiam adeo aspera His
 fuit, ut *Scytharum potatio* in adagio sit. *Scythæ equū*
item in adagio in eos, qui rem aliquam averfari
 videntur, quam maximè expetunt, ut Scythæ e-
 quum. nullas olim urbes habebant: in plaustris
 domos secum ferebant: unde & Hamaxobii ap-
 pellati. Illis vagari, conveſtare prædas, & rapto vi-
 vere mos fuit. hinc Poëta:

Conveſtare inuat prædas, & vivere rapto.

Sarmatia Asiatica inter Tanaim, & Rhamam-
 nes posita: in qua populi olim nobiles Hyperbo-
 rei, Hyppophagi, Basilicæ Sarmatæ, Sautomatæ,
 Phthitophagi, quoniam parcissimi, unde nomen
 sortiti, quasi pediculis vescerentur: Perierbidi, &
 Amaxones. hi omnes tunc Tartari Circassii vocit-
 antur. Metropolis olim Tana *Asach* ad Tanais
 ostium. Sogdiana inter Oxum, & Sogdios montes
 sita: habet ad Boream Scythas intra Imaurā, ad
 Ortum, Sacas. ad Meridiem Baſtrianam: ad Occa-
 sum Margianam, & Caspium mare. urbes olim
 cla-

claræ Oxiana, Maruca, Drepsa, Alexandria, & Maracanda, quæ hodie Samarcandi regia, & Tamberlanis patria. Fluvii Oxus, qui ex interiori Scythia ortus ex Orana palude, longoque terrarum tractu rigato, in Caspium se exonerat barbaris *Isthum*. & laxantes *Alsach* ab urbe, quam alluix genti dicitur, qui etiam in Caspium ruit: circa illum olim laxaræ habitabant: regio nunc *Maurenhaer*, & *Tartari d'Vsbek*.

Scythia propriè dicta, quam mediam Imaus mons secat, habet ab Occasu Riphæos, Rham, quæ & *Volga*, & utramque Sarmatiam, ab Oriente Seres, à Meridie Indos, à Septentrione Glacialem Oceanum: in Occidentalem & Orientalem dividunt: Occidentalis vocata Scythia intra Imaum, Orientalis verò extra Imaum. primæ populi fuerunt Alani à quibus Alani montes *Massagetæ*, & *Sacz*. Secundæ Abii *Scythæ*, *Auzacitis*, sive *Auzacia* regio: *Chauranxi*, quorum *Chaurana*. Imaus, pars Tauri, qui à Ptolemæo in glaciale Oceanum extenditur: latoque variis ramis per Asiam excurret: altitudine æque, ac sylvis horridus: de quo noster Pontanus in Uran:

Caucasia, & superis iam iam calcandus Imaus.
 varia nunc nomina sortitur in desertis *Moreghar*, in Tartaria *Arthai*, & *Belgian*: in India *Dalagner*.

Serica regia ad Orientem est: in qua *Asmirza* regio, & *Asmirzi* montes: urbs *Asmirza* *Isedones*, quorum *Isedon*: *Ottorocoræ*, quorum *Ottorocora*: totius autem gentis caput *Sera* urbs: quam nonnulli adhuc extate tradunt.

C A P U T X V.

De Tartaria: & eius partibus.

S Cythia universa cum Sarmatia, Sogdiana, & Serica nostro ævo Tartaria Maior, & Asiatica appellatur: quod quidem cognomen à flumine *Tartar*, quod in Septentrionalem Oceanum fuit, sortita est. Et quemadmodum olim amplissimum à Scytharum, sic hodie Tartarorum nomen; & gens ipsa latissimè per Asiam, atque Europam extensa. Termini ab Occasu Moscovia, ab Oriente Oceanus, à Septentrione congelatum mare: à Meridie *Euxinus*, *Caucasus* quo à Georgianis dividitur, *Caspium*, *Oxus*, quo à Persia, & longissima sive *Caucasi*, sive *Tauri iuga*; quibus ab Indis, & Sinis discluditur. Longitudo inter Meridianum 67. per *Cimmerios* transeuntem, & 194. per extremam *Asiæ* oram. latitudo verò est inter Parallelum 38, & 71. longitudo itineraria si à *Volga* ad ultimam oram Orientalem supputetur est mill. ferme quatuor MDLX. latitudo à promontorio iuxta *Pisidæ* ostium ad *Oxum* Mill. MMCLX. Regiones, in quas dividitur sunt hæc, *Vetus Tartaria*, *Catayum*, *Turchestana*, *Usbeckum*, & *Tartaria deserta*.

Vetus Tartaria, sive vera *Tartaria* est ad Orientem inter *Pisidam* annem, utrumque Oceanum, & montes quos *Cocata* indigitant. regio penè deserta, & squalida: in qua populi complures, ac regiones, sive hordæ, quarum nomina vix nota: quas memorant *Vng.* & *Mongul*, esseque putant *Gog*, & *Magog*, nota in Sacris literis nomina: harum enim populos Antichristum secuturos in destructionem Romani Imperii, & Sacer Codex, & Patres censent. *Vetus* autem, seu vera *Tartaria* vocatur, quia

quia hinc primum Tartarorum nomen emanavit: caput gentis urbem nonnulli statuunt nomine *Tartar* ad amnem cognominis.

Catayum amplissimum olim Imperium inter veterem Tartariam, Sinas, & Imaum ad Occidentem, Oceanum vero ad Orientem iacet: amplectitur Sericam regionem, & totam fermè Scythiam extra Imaum: in eo nunc iuxta Ghammam amnè, qui longo cursu in Septentrionalem Oceanum irrumpit Kaimachitzæ Tartari latissimè habitant, quorum ad eundem fluvium sita urbs *Sbacan Kaimach*, iuxta Sinas sunt Tartari *Kin* vocitati: scilicet aurei. duobus regnis distincti, quorum nomina *Niulhan*, & *Nuicho*. Ad Orientem Tartari, & Regnum *Lupi* ad Occidentem verò amplissimum regnum *Tangur*, sive *Tanjù*, & *Tokivè* dictum: in quo caput urbs *Tanjù*, huius provinciz *Xamo*, cuius *Camul*, *Synchun*, cuius urbs eiusdem nominis, ad Meridiem inter Indiam, & Sinas *Lassi* regnum, Tartaris *Barantola*, Arabis *Boratay*, quod quidem idem erit, ac Regnum *Buran*, cuius meminit Tavernerius, caput *Barantola*, hic regnasse Presbyterum Ioannem regem Christianum, & potentissimum, quem in Provincia *Tenduc* Cluverius ponit, nonnulli censent.

Ad extremum huius regni arx est altissimo in monte sita, *Bietalà* indigenis dicitur. quadratis turribus probè munita: variisque operibus; quæ multiplici muro coniunguntur. hac in arce, veluti Sacrorum adytis Summus Pontifex degit. Siquidem regnum duobus regibus administratur: unus *Dava* nuncupatur: qui ius civile, & bella administrat: alter Magnus *Lama*. ad hunc Sacrorum ritus spectant. *Lamacongin*, nimirum Deum Patrem, æternū, ac Cælestem Tartari vocant: atque illum non uni tantum populates, sed exteri vi-

ventem veluti Deum colunt: & ad illum visendum religionis ergo vicini etiam reges peregrinantur. Memorata in arce degit, obscura in loco, puro, argento, ac pretiosis lapidibus ditissimo: in quo innumerae lampades collucent ipse in pulvisari sedet, stratis subter tapetibus superbissimis. Sacerdotes, qui regi, ac Pontifici astant, hanc de illo fabulam cantant: nimirum septingentos post annos resurrexisset ab Inferis æternum victurum in salutem populorum. id verò adeo vulgò persuasum est: ut magnæ felicitatis loco ducant si illum proxi in terram venerentur, ac munera, quæ plurima afferunt æquo animo excipiat. Ne verò illius morte fraus patere statim, ac diem obierit, similem sufficiunt. Usque adeo cæta in superstitionem mens hominum. Quin etiam Regis sterces excipiunt, siccaturque molunt in pollinem: quo veluti Divorum ambrosia suavissima quæque fercula condiunt. quid stultius dici potest.

Cæterum Butensî regi VIIIIM. in armis astant: Elephantum verò L, Cameli XXV: in quibus parva tormentata zæna in gyrum mobilia imposita. illa milites, qui bestiis insident, ut res fert, explodunt: cæterum militum arma arcus, & sagittæ: nonnulli sclopis etiam armantur: alii bipenniibus:

Turkestan à Turcis, qui hinc profecti creduntur, vocitatur. regio vasta, & ubi olim Sacæ: nunc plurima regna, quorum nobilissima *Kastar*, & *Thibet*, ab urbibus cognominata. Ad Meridiem huius, & Occidentem. *Zangataya*, sive *Mannarababara* regnum, vulgò d' *Usbeck* caput *Samarcan-di* Patria Magni *Tamberlanis*: qui Tartatis *Temurleng*, nimirum Claudus vocatus: quod scilicet altero crure brevior natus erat. hic ex pastore latro,

mox dux factus totam penè Asiam subegit: de
 quò infra dicemus. Qui nunc in Zagataya regnat
 principes ex huius genere se iactant: cæterum
 urbs ex lapide, sed parum frequens. Superest Tar-
 taria Deserta, quæ est Scythia intra Imaum, & Sar-
 matia: tellus solitudinibus horrida, Cælo aspera, &
 eorum, quæ ad ædificia necessaria pauper: hinc
 gens vaga in tentoriis habitat, in varias bordas
 distributa: horðam Scythæ, *Ordû* Persæ castra vo-
 cant. ex his notissimæ *Zavolba*, & *Nagaya*, prima
 Moscis pare: ad Septentrionem *Karacatayum* scilicet
 Nigrum Catayum. ad Meridiem *Kalmuchû*
 Tartari: qui rapto vivunt: equisque adeo veloci-
 bus utuntur, ut interdum in Hungariam, & Polo-
 niam excurrant. in plaustris degunt: quibus vir-
 gines egredi, piaculû est: ne pudicitia leges vio-
 lent: at ubi nupserint tanta impunitate vagantur,
 tantaque impudicitia ut nihil supra. gens robu-
 sta, ac bellicosa: nec viri tantum, sed femina ge-
 nerosissime pugnant: at nulla adeo deformis: facie
 est patula, & introrsum pressa: naso exiguo retro-
 que in faciem presso, ut narices, geminae veluti
 foramina pateant: oculis item exiguis, se seque in-
 ter sex fere digitis distantes: genua extrinsecus
 mire turgente: pedes vero retro inflexi. uno verbo
 turpissimi hominum. arcu utuntur, & elava: anti-
 quum familia, ac robustissimum Ducem creant.
 Religio non Christiana, nec Mahumerana, neque
 omnino Idololatria: tota in certis, stasque cære-
 moniis est: quas magna sollemnitate, & ludo cele-
 brant.

Quod ad Cæli Temperiem, ac soli attinet: va-
 ria pro tam vasto terræ tractu. Septentrionalia in-
 fœcunda, Montibus, & sylvis horrida: perpetuo
 gelu. ac nivibus aspera. in Meridionalibus vero
 fertiles campi: in quibus triticum nascitur. &

Q +

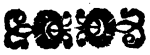
Rhei

Rhei barbarici ingens copia, est autem Rheum barbaricum, seu Rhabarbarum radix notissima, quæ secta in frusta, siccatur: in medicamentis plurimum valet. triplex est Barbaricum ex Troglodytica Arabia proveniens, Turcicum, & Indicum, sic dictum quia ex India ad nos venit. nascitur verò in Tartaria. optimum est in Butensi regno. Ex hoc Moschusetiam, sive Muscus merces odoratissima, ad nos devehitur. Est autem Moschus congelatus sanguis Tartaricæ cuiusdam Capræ, quam multi unicornum; alii sine cornibus esse aiunt. hæc ventrem subter non longe à genitalibus vesicam habet, in qua humor instar congelati sanguinis, qui Moschus est. vesica non maior ovo gallinaceo, hæc, capra capta, præciditur: humor deinde siccatus tanto flagrat odore, ut vix interdum ferri possit. quidquid ex una vesica colligitur vix dimidiam unciam pendet. Harum caprarum tanta est copia, ut incredibile penè dictum sit. Per universam Tartariam excurrunt, æstate circa Septentrionalia ad latit: grad. 60. ubi densa, immensæque sylvæ: Februario tamen, & Martio mense, cum altissimæ nives, ac Cælum rigidissimum, ad Meridiem refugiunt, tepidiora in loca, pascua ubi sunt, & viridis oryza, qua summo opere gaudent. tunc rustici retibus illas, & laqueis captant. interdum iaculis, vel pastorali pedo conficiunt. nonnunquã ad eò languidæ præ fame, ac macræ, ut cursu facile eas assequi, cæteroque velocissimas, ac manibus prendere Scythæ possint.

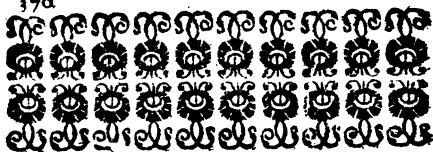
Sunt præterea Auri, Argentique fodinæ, quas gens negligit: Ferri tamen excolit, notumque Sericum ferrum, cui Plinius palmam tribuit. Serici verò opificium apud gentem Orientalem, & frequens, & nobile, quin & vela subtilissima ex arbo-

borum corticibus ad feminarum usum texuntur. hinc Plinius : Seres lanificio nobiles perfusam aqua depecentes frondium canitiem.

Scythæ proceri sunt corpore, nivei non minus colore, quam animo. raræ apud illos fraudes, ac mendacia. leges non multæ; quando suapte naturæ principes viros colant; & quam paucissima litium fomenta. Arietis pelle, vel cervi, ut plurimum teguntur: at primates gentium gossypina, aut Serica veste induuntur. Hippophagi fere omnes. & Camelophagi: nec illis caro in deliciis, nisi semielixa, aut semiusta. boves, enim & vaccæ in Scythia rarissimi. greges, oves, & cæui, quorum lac potissima potio. Bello nati videntur: quique in desertis habitant, non nisi rapto vivuntibellaque semper cum finitimis gerunt. Arma, Arcus, & Sagittæ item, & breves, latique enses, quorum rotunda cuspis ante coxendices pender. Equitatu maxime pollent, ac Parthorum more fugientes pugnant. Literarum omnino rudes: hinc nulli annales, Historiæ nullæ, nec quidquam de illorum regno, aut regibus dici certò potest. Memorant tamen anno MVIII. Imperatorem Catayi *Kaderkhan* vocitatum ingenti exercitu suppetias tulisse Regi Turkestano, cui *Hechkano* nomen. Anno autem 1664. Xunchius Nuichæ rex innumerabili hominum multitudine in Sinas irrupit. de quibus cum agemus rem omnem exponemus ab ovo, ut dici solet,

Q I I I

LIBER VI.

CAPITULUM.

De Veteri India.

Aecedit iam terrarum omnium nobilissima nobis describenda, nimirum India, quam ob ingeniem auri, argentiq̄ue copiam auream, atque argenteam veteres crediderunt. Nomen ab Indo fluvio, qui illam olim ab Occidente claudens, accepit, illius fines sunt à Septentrione Caucasus, & Imaus, qui Scythas continent, quiq̄ etiam Emodi montes appellantur: ab ortu montes itidem, Damasi, & Meandrus, ultra quos Sines, ab Occasu Persarum regnum: à Meridie Indicum mare, in quod duabus peninsulis immensis veluti cornibus longissimo excursu sese emittit. Sita est inter Meridianum 107. & 146. inter Parallelos verò 1. & 38. Longitudo itineraria ab Indi fontibus, ad extremum promontorium Aureæ Chersonesi est mill: ferme bis MVII. latitudo ab ultimis Caucaſi iugis, ad Comorini promontorium mill: bis M. Divisa olim, in duas partes, Indiam scilicet intra Gangem, & extra Gangem, hinc Ovid:

Decolor extremo quâ cingitur India Gange.

Id.

In India extra Gangem hi olim populi, ac regiones: ad Septentrionem Cacoba, Tacorzi, Aminuchi, Indapiatha, Iberinæ, ubi nunc regna *Lor Kandwana*: versus Gangem Gangani, Caracali, quorum Sapolus; Passala: nunc regna *Pitan*, & *Patna*. Inferius Marrunda, quorum Borata, & Elynda, ad Orientem Tiledæ. Supra Chalcitis regio, ubi Semanthipi montes *Idisa*, infra iuxta Sinas Cudutæ, ad Occidentem Tameræ. Antropophagi, Aurea regio, & Argentea regio, & iuxta Gangem Erradi, urbes Pentapolis, Baracura, Samba, Besyngitis ubi Sabara, & Besynga. hic nunc *Bengala*, *Patan*, *Arracan*, & *Pegu* regna. mox Bartæ, Sindi, Lestorum regio, quorum Belonga: regna nunc *Cochina*, *Siam*, *Camboia*, Chrysis regio, sive *Auræ Chersonesus Malacca*, ubi *Tasola*, & *Sabana*.

In India intra Gangem populi ad Septentrionem Daradra, regiones Arsa, & Caspirza, Panduvia, urbes Bucephale, *Lahor* ad Hydaspem, *Ravey*, & *Esarassa*. inter hos, & Gangem Gymnosophista, Malli, Oxydracæ, Prasiatæ, quorum Canagora, *Cangig*. Provinciarum nunc *Attochi*, *Lahor*, *Naugracut*, *Siba*, *Lamba*, *Lenupar*. circa Indum Chanzi, Palindæ, Aciophagi, quorum Nigramma, Patistama. Rhannæ quorum Cossâ, Laricæ ad mare nunc *Camboia*. imus Phyllitæ, Candali, Brilllophylli, quorum Agata, forsitan *Agra*, à qua & regnum denominatum. ad Orientem. & Gangem Borvari, Cocconagæ, Sabatæ. omnium verò potentissimæ Gangaridæ, quorum regem Alexander non ausus invadere: horum Gange *Bengala*, à qua & regnum de hac nos Naut. VIII.

At si *Gangarida* lustrandi, & proxima *Gange*.

Sunt etiam Gangarides populi Caspii maris à *Gangora Bachu*: & de his Flaccus lib. 6.

Q. 6.

Acies

Acies quem Martia circum

Gangaridum, potaque Gerus quos efforat unda.

In Peninsula populi sunt Masolii, Salaceni, Ariani, Pandiones, regiones Ariaca, & Limyrica: urbes Barigaza Goa, Cottiara, *Calecut*, Colchi, *Cocim Meliapur, S. Tomaso*. Intus Nomades, & omnium celeberrimi Brachmani.

Montes, præter dictos, sunt Adisathrus *Gate*, qui veluti Apenninus peninsulam totam secat. Inque Oceanum excurrens Cory appellatur *Capadi Comorin*. Bepyrus, ex quo Dorias, & Saonas Oriziperhibentur de hoc nos Halieut. X.

At cum Bepyrriinga deserit Hesperus: & cum.

Non longe Damasi montes. Fluvii nobilissimi Indus, Ganges, Hydaspes, Serus, Dorius, Saonas, Saous, Adamas, Lutameda. Indus, quem olim Indigenæ Sandum, hac ætate diversis nominibus diversi appellant populi *Hynd, Duil, Inder*, ex præcelso Paropamisi vertice oritur in regno Cassimera, ubi *Sendab* incolis vocitatur: hinc ad Occidentem vergens 19. excipit amnes, quorum clarissimus Hydaspes, ad quem Nysa Liberi regia: hinc Virg:

Liber, agens calso Nysa de vertice tigrosi

Et de fluvio Lucan: 8.

Quà rapidus Ganges, & quà Nysans Hydaspes.

Fuit alter in Susiana de quo Virg. 4. Geor:

Lydia, nec populi Partharum, aut Medus Hydaspes.

Cæterum Indus longo cursu nusquam Latior 50. stadia, aut altior 15. passus multis in mare ostiis irrumpit. Ganges *Ganga* ex ea Imai parte assurgit ex ingenti lacu, quam *Balanguer* vocant, in Provincia *Kakakes*: inque Meridiem defluens innumeras gentes alluit, variosque amnes excipit: quorum notissimi *Kandu, Perselius, Semena*, quinque mox ostiis, quorum extremi 80. Leucia

Hispa-

Hispanis distant, in finem, à se Gangeticū dictum
Golfo di Bengala, sese exonerat, numquam strictior
 mill: 8. ubi vadofissimus mensuram 100. pedum
 devorat, amnis auri fecundus, & gemmifer: hinc
 Gangetica bacca.

Dona ferunt auro grœvida, & Gangetido bacca.

Cocodrilos generas, & anguillas miræ magni-
 tudinis, testecenorum nimirum pedum, ut ait Plin:
 lib. 9. cap. 3. Serus Indix terminus, in Magnum Si-
 num *Golfo di Tunchin*, influit, forsan *Puota*. Do-
 rias, *Menan*: Saonas *Pogn* ab urbe, quâ rigat: oriun-
 tur ambo ex lacu incolis Chimay dicto. Adamas
Guenga in Gangeticum sinum fluit.

C A P U T II.

*De nova India divisione, & primum de Mogolis
 Imperio.*

India ut Græcis, & Romanis notissima, ita duo-
 bus ab hinc sæculis, cum adiri terra non pos-
 set: ob feritatem gentium, ignotissima eras, patuit
 tamen Lusitanorum navigatione. anno enim
 1497. 9. Iulii, Regis Emanuelis iussu Vascus Ga-
 ma Ulyssipone solvit, superatoque Promontorio
 Bonæ Spei 20. Decembris Monzabicum tenuit:
 mox Melindam, hic conquisis Naucleris, quibus
 India nota, & Oceanus navigatus, vela fecit: die
 22. Aprilis sequentis anni: & navig: dierum 27.
 Callicurum venit. atque hæc prima Indorum de-
 tectio. Secuti mox Hispani, penes quos, & Lusita-
 nos non sine Catholice religionis ingenti bono
 navigatio diu stetit: cum tandem Hollandi, &
 Angli navigarunt, atque ultimi Galli. his autem
 initiis non India solum, sed totus Oriens nobis
 innotuit, At ex proxima Arabia, & Africa Mauri
 prius.

prius, & Arabes navigantes: & quamplurima re-
gna, & insulas armis occuparunt; ac nefariam Ma-
hometi sectam amplissimis terminis protulere.

Dividitur autem India hoc ævo, quam *Indo-*
stan gentes dicunt, in Imperium Magni Mogolij
in plurima regna trans Gangem, & peninsulam
Occidentalem, & Orientalem, trans Gangem re-
gna sunt *Arracanum, Peguanum, Mantabanum,*
Siamum, Caraboa, Cochinchina, Avannum, Tripannum
Sivoranum, & populi Laya, & Gueieni, in Occiden-
tali peninsula Golconda, Narsinga, Bisnagar, Orta
Cuxomandel, Malabar, Cuccan, in Orientali, quæ Au-
rea Chersonesus, & Chyfia regio, Regnum Ma-
laccæ.

Magni Mogolij Imperium multa continet re-
gna, quorum aliqua perexigua. Sunt autem *Ka-*
kurès urbs *Purhala, Denkalèa, Syha* cuius *Harjend-*
ra: Gor ab urbe *Gor. Kandaiana*, cuius *Karhak:* *Pa-*
rna ab Urbe, celebri Indiæ Emporio ad Gangem
fito, cuius longitudo VI: M. passuum pater, *Jeswab*
urbs caput *Reiapar: Mavot*, cuius *Narnol:* Udessæ
cuius *Jakanat: Bengala*, urbs eiusdem nominis
quæ & *Chasigan*, ubi etiam *Daca* insigne item Em-
porium. *Berar* cuius *Shapora, Candis*, sive *Chandis*
urbs *Bampor* ampla, & dives: ex hoc optimum op-
pium provenit. *Cambaja*, sive *Guzarate*: urbs *Came-*
haya, Surat, & Barate, Din: urbs Episcopi: Lusita-
norum Colonia: muro, & fossa egregiamunita.
Soret, caput *Janagar: Tatta*, urbs princeps, item
Tatta nuncupatur: ad Indiæ ostia situm est regnum
Persiæ finitimum. *Multan* cuius urbs eiusdem no-
minis. *Cabul*, urbs item *Cabul*, amplissima, & mu-
nita: Emporium celeberrimum Scythiæ, Persiæ, In-
diæ, & Europæis frequens, ubi quotannis plusquàm
XX. mill: equorū à Scythiis distrahuntur. *Cassimere*,
cuius *Pisaur: Nagrat* cum urbe cognominis.

Ban-

Bankar, urbs *Brianeer*: *Pitan* cum urbe cognomine. *Fabal* item: *Narruvár*, cuius *Ghehud*: *Malva* cuius *Renessor*: *Chitor*, urbs *Chitor*. atque ab urbibus etiam denominantur *Gislemere*, *At tok*, *Dandolenha*, *Jengaper*, *Bukar*; *Pengar*, cuius *Lahor*, una inter maximas totius Imperij: tribus mill: patet in longis Regis Palatium magnificum una cum urbe ad *Hydaspen* olim situm: nunc musæo alveo, *D*, passibus abest. *Delli* cuius urbs cognominis ad amnem *Gemma* ædificata, longo circuitu, sed nulla elegantia: & nunc infrequens: postquam enim *Gehanabat* Imperator iuxta *Dellum* urbem ædificavit de suo nomine nuncupatam, sedemque regni fixit: habitari desit vetus Imperij Metropolis. Urbs autem nova *Gehanabata* amplissima, sed inelegans, ut fere omnes *Indiæ* urbes: ædes suæ magni horti muris septi: in medio humiles domus pro fœminis, cæterum nobiles extra degunt. Reliqua regna *Gualiar*, ubi regit *Thesauri*, in urbe principe asservantur. & *Agra*, cuius *Agra* totius olim regni princeps ad eundem *Gemmam* amnem, quem alii *Geminè* vocant: qui in *Gangem* se exonerat. Urbs amplissima: atque ædes magnificæ, una tamen contignatione, a rare binis assurgunt: pomariis ornantur, altoque murorum septo muniuntur, ut nimirum mulieres hominum aspectum fugiant. plebez verò rudes, ac patentes: via angustæ, & tortuosæ. fora tria amplissima ubi celebriores mercatus. Fana quinque cum superbissimis tumulis, in uno horum templorum, Europæorum more ædificatum in quò *Chageani* uxor sepulta. opus mirum, & sumptuosissimum, in cuius fabrica ferunt, XX. mill: operarum per annos 22. laborasse, ad amnem arx est, quæ partim in clivo, partim in plano extructa, duplici murorum ambitu, magnifica magis, quam fortis, in illa thesaurus.

rus pretiosissimus regis est, quo thronus, & aula adornantur. Quod verò mirum sane visitur, est via quæ Agra Dellum ducit recta, & latissima longitudine Leucarum XL. quam hinc, inde quatuor Arborum series claudunt. per illarum autem truncos rivuli suavi murmure præterlabuntur.

Est etiam in Bengalæ regno Provincia *Halabas* ab urbe eiusdem nominis, sita ad confluentes Gemmæ, & Gangis, urbs ampla, & dives, castroque ex quadrato lapide munita.

Sunt præterea in Imperio Magni Mogolis quædam Toparchiæ, quibus Reguli ex antiqua Indorum gente imperant. reguli autem Rhaiz Indorum lingua vocitantur. hi enim loci munitione, & ingenta ferocitate freti libertatem diù vindicarunt, etsi tandem, ut quietius agerent, tributum pendere decreverint. hæc verò Tetrarchiæ sunt *Rahia Rodorâ*, *Mansa*, *Decamperga*, *Mug*, *Ravas*, aliarque minores.

CAPUT III

De veteri, & novo Indorum regno: soli ac gentis indole.

EX *Saba* filio *Heber*, uno ex pronepotibus *Semi*, *Sabæos*, & *Indos* progenitos esse nonnulli credunt: illud tamen certò constat *Indorum* gentem vetustissimam, & numquam ex natali solo recessisse: idcirco, pace domi parva, terræ ubertate, cælique clementia nil mirari fas est, si in tantam hominum multitudinem *Indorum* gens excreverit: totque ac tantas urbes incoluerit: ferunt enim quinque millia fuisse præcipua capacitate. quarum princeps *Nysa*, in qua liberum genitum *Indi* arbitrantur, hic autem primus è *Græcia* in *Asiam*

movit, plurimas gentes domuit: ac primus de Indis victus Indico Elephanto triumphavit: ut auctor est Diodorus. Mox Persæ rerum potiti regiones omnes inter Indum, & Gangem diu tenuerunt. Donec Alexander, Dario victo, Porum Indorum regem, cuius ingentes memorantur divitiæ, superavit. Secutis deinde temporibus quinque suis regibus longa pace paruerunt; nobis pene incogniti. Circa annũ 1375. Tamberlanes Scythia occupato apud Sogdianos imperio, in Persiam, & Indiam irrupit. brevi tota pene Asia potitus est. anno 1397. Ducens peditum DCM. equitum CDM. cum Baiazete Turcarum Imperatore acie pugnavit: cæsisque CC. Turcarum M. ipso rege capto, Universam Asiam minorem, & Syriam adeptus. anno autem 1402. dum in Europam, & Africam expeditionem parat obiit Imperii anno 27. Ex hoc cladum reges Mōgores, sive rectius Mogoles dicti, nimirum nivei, originem repetunt, idque & color ipse niveus, cum cæteroquin Indi glauci sint, & multi viri docti confirmant. Primus igitur Rex Mogolis fuit *Tamerlanes II.* huius filius *Miram, III.* *Mahumotes IV.* *Abusaides V.* *Ametthes VI.* *Babur*, nimirum fortis: huius enim ductu in Indiis Scytharum potentia crevit anno 1532. *VII. Homaion.* *VIII. Akabar.* *IX. Selimus X. Kurom XI. Aurangzeb*; quæ vox Troni ornamentum sonat.

Horum autem regum potentia maxima est: & opes penè immensæ. argumento esse possunt septem Throni, quorum unus in lecti formam efformatus longus pedes 6. latus 4. tot gemmis fulgurat superbissimis, ut minimum pendeat quadraginta octo milliones scutatorum Romanorum. Quotannis 4. Novembris Natalitius dies agitur: quo solemus, sed ridiculo Barbarorum ritum

tu in lance rex penditur: summoque piausu con-
salutatur. & maiori sane lætitia si plus, quam
præterito anno ponderabit. mox in Thronum
ascendit, ubi ut confederis accedunt, primates, ac
Provinciarum præfecti, ingentibusque muneribus
regem donant. Summa munerum IX. millio-
num scutorum Romanorum.

Politia Monarchica, ut & in Persia: nulli tituli,
nulli principatus: Rex omnium dominus: penes
illum ius omne in fortunas, & vitas subditorum.
Nobites, *Omrhai* appellati, ditissimi, plebs verò
admodò misera, ut passim vix pudenda tegant. Super-
iore ætate duo regna, *Golconda*, & *Visapuris* Ma-
goli tributa ponebant: hæc verò sui iuris sunt.

C A P U T I V.

*De India peninsula Occidentali, & Lusitanorum
regno.*

HÆc Indiarum peninsula à reliquo continenti
erumpens in linguæ figuram in Oceanum se-
se porrigit. Regna verò, quæ illam integrant ist-
hæc numerantur: ad Orientem cis Adamantem
Orixanum, ab Otixa urbe in plano fertili sita. ad
mare *Dalocata*, & *Centivipatan*. *Golconda*, cuius
Golconda: quæ etiam *Bagnagar*. est re vera *Gol-*
conda, arx sit, VIM. passuum ab urbe distans o-
pere, & milite munita circuitu amplissimo: ubi
rex sedem habet, & tribunal. ad Libycum amnis
interfluit: ager est rupibus asper, fertilis tamen, &
amœnus. in urbe plusquam viginti M. meretrici-
admodò gens in Venerem proclivis. cui mos est ad
illam irritandam potionem quandam haurire,
Tari vocitant, quam ex arboribus exprimunt: &
qua mirus regi proventus. *Narsingannum*, ab urbe
Nat.

Narvinga, ad Meridiem huius urbis in litore est celeberrima *Meliapur*, ubi occisus D. Thomas, à quo, etiam denominatur. urbs non satis amplà, sed munita: olim Colonia Lusitanorum: dicta etiam *Milispur*.

Non longe ab hac urbe, usque ad *Coryn* promontorium *Capo di Comorino* extenditur ora maritima, ubi olim *Pandiones*: nunc dicitur *Coromandèl*: huius autem pars Australis à promontorio ad *Negapatan*, ab insigni Margaritarum piscatu *Piscaria* à nostris appellata. in hac ora plures *Tetrarchæ*, *Naichos* vocant, dominantur: præcipuè sunt *Gingi*, *Tuniar*, *Mandura*, & horum potentior regulus *Valu*.

In Ora Occidètali ad Septentrionem *Decana* Provincia, ubi regna *Deran*, *Cuncan*, cuius metropolis *Visapur*. urbs ampla, & dives, sed inelegans. arx ubi regis ædes amplissima, fossaque cingitur aqua, & cocodrilibus munita. ad mare portus nobiles *Reciapur*, & *Dabul*: hic captus à Lusitanis anno 1508. Almeida Duce: at anno 1541. ad *Visapur* regem transit, ab Anglis pene dirutus: olim *Dunga* dicebatur. Supra in *Decano* regno Emporium nobile *Muxiris Chank*: ad ora fluyii sedet: in portu binæ arces: quarum una Lusitanis condita: à quibus mox urbs intercepta, territis igne Elephantis, qui ad portam custodes excubabant. Infra est *Canara*, ubi Regnum *Onor*. Reliqua ora usque promontorium *Malabar* barbaris dicitur, ubi plurimæ *Tetrarchiæ*: quarum præcipuæ sunt *Canar*, *Mangalor*, *Calicut*: cuius caput *Cattigara*, *Calicut* Emporium dives, & frequens. *Coulan*, & *Poron*: mediaque inter ultimas, *Colchorum*, *Cocin* huius autem *Tetrarchæ* Lusitanorum vestigalis, qui arcem præsidio munitam ad tutamen portus, quò ex Europa primùm classes appellebant, ædificave-

caveo

cauerunt: at capta ab Hollandis, vilissimo quodam coquo duce, regulus quidam ex infima Malabarum plebe creatus.

Intus duo regna censentur *Bisnagar* ab urbe denominatum, & *Belagnate*, cuius *Bender* in plano sita ad Orientem Adifathri. gens horum regnorum inculta, & in montanis habitant: in quibus *Badagos* populi feroces, ac bellicosi de quibus VII. Naut,

Fractumque peritus in auro

Calabo Badagem, & vitricia signa Quirini.

In Decana provincia fluuius labitur *Mandova*, qui & *Goacim*: hic antequam in Indicum mare sese exoneret, insulam efficit circuitu passuum XXII mill: *Goa* dicta, olim *Chersonesus*, ut multis placet. in ea urbs quondam *Barigaza*, nunc *Goa* tum incolis, cum Lusitanis una cum insula vocatur. capta ab Lusitanis *Albucherchio* Duce. anno 1509 cum antea *Idelkano* subiecta esset. illam autem imperii, quod apud Indos parabant caput constituere, ibique Prætoris, & Archiepiscopi, qui Sacris præfset, sedem posuere. Domos ex lapide marmori quam simillimo ædificant, quibus Lusitani degunt. Prætoris in tumulo imposita superbo, ac sumptuoso apparatu. Ecclesia princeps non dum absoluta, adèd magnis principiis cœpta. urbis summa opulencia, quæ mirum quantum creuisset, nisi in Orientem alix etiam gentes irrupissent. septem arces in tota insula, at non magnæ munitionis: sunt tamen murorum loco, quibus ob loci situm muniti urbs non potuit: de hac nos Naut: VII.

*Ad latas Hesperium, Zephyroque obiecta salubri
Insula parua jacet, Barigazam nomine Graii,
As patrio sermone Goam vocat Indus uterque.
Hanc longè Europa per Atlantis carula velti
Lysia-*

*Lysiada cepere Duces, pulsiisque tyrannis,
 Eternam hic regni sedem posuere: quod ultra
 Cathygaren, atque Aurora Titanidis ultra
 Extendere sinus:*

Ceterum triplex genus hominum Goë habitat,
 Lusitanæ Europa advecti, nati in India Indæ
 matre, & Indigenæ, Canarini vocitati, quibus, etsi
 ditissimis, tibialibus, & calceamentis uti vetitum,
 ne nimia potentia insolescant, turbasque com-
 moveant. & eo præcipue, quod acris gens sit, &
 libertatis amantissima: ingenioque supra reliquos
 polleant. Religio una omnibus Catholica, san-
 ctæque culta.

Mores gentium, quæ hanc peninsulam inco-
 lunt, iidem, ac reliquæ Indiæ: in montanis aspe-
 riores: etsi in multis locis humanæ sint, exterof-
 que ament. Cælum calidum, & siccum: præcipue
 in Piscaria, ubi summa aquarum inopia. Juxta
 hanc oram Margaritarum piscatio opulentissima,
 de qua nos X. Halieuticorum multa diximus. in-
 numeræ Piscatorum cymbæ, quos Lusitanorum
 olim naves comitabantur, in locum piscationis
 veniunt: missaque ex uno latere anchora (utuntur
 etiam lapide fune alligato) ex altero rudens lon-
 gus dimittitur. mox urinator aquas subit manti-
 ca præcinctus, repertaque cõcha, rapit, manticæque
 inponit. hinc aliam, & aliam, cum verò respiratio-
 nis opus, rudentem amplectitur, quem socii à
 cymba, ut moveri sentiunt, attrahunt: emergitque
 urinator cum præda. nulla tamen gens adeo mi-
 sera, ac pauper, quam huiusmodi piscatores. vix
 orizæ pugillum, quo vivant, pro tantis margari-
 tis habent: nimirum miserrima eorum conditio
 est, qui aliæ cupiderati serviunt.

In Golcondæ, & Visapuris regno adamantis
 fodinæ Visapurana *Raelconda* appellatur, Gol-
 con-

condanâ verò *Gani*. Locus est arenosus rupibus item asper, & fenticetis. in rupibus venæ quædam arenis oppletæ, in quibus adamantes reperiuntur: quoniam verò venæ illæ, sive meatus oblique serpunt, interdum magnam rupis durissimæ partem percurrere opus est. interdum, ut è rupibus extrudatur arena ingentibus vestibus ferreis saxum lapiditidæ feriunt: hinc Adamantes percussivum faciunt. illos autem Indianta dexteritate findunt, ac rota lævigant, ut nihil supra. res rota fere mercatoribus & regi cedit. operarii vix habent, quo miseram vitam trahant. ne verò hi lapides furentur, nudi illos eruunt. mira tamen calliditate præditi interdum in extremo oculi angulo inter palpebras adamantes recondunt: acvente scilicet ingenium, & dominorum avaritia, & miserorum paupertie.

CAPUT V.

De reliquis India regnis ad Orientem positæ.

AD Orientem Gangis hæc regna numerantur: *Son*, cuius caput *Ava* ad Orientalem ripam amnis *Martudan* sita: qui amnis à lacu *Chimay* ortus *Ava* in regno cognomine dicitur: urbis ambitum 15. millia passuum ferunt. Ad Occidentem est *Siroto* ab urbe denominatum, quæ ad rivum sedet: rivus in *Caorem* fluvium se exonerat. Ad Meridiem *Dipora*, seu *Tipra* regnum, & urbs: gens gutturi tumori obnoxia ob aquas non sanas. cæterâ solum fertile, & Cælum benignum. Rex nulla fere vestigalia à subditis exigit, rarus opulentissimû regem illum fore, cuius populi divites sint: qui ut res potest, in regis, signiq; commodum, & lubentissime velint, & facillimè bona sua conferre possint.

Ver-

Verma, cuius *Verma*, regnum lapidibus pretiosissimum, adamantes non erupibus, sed ex agris, effossa terra, eruuntur. gens nuda præter pudenda: colore ex glauco in nigrum, vergente, moribus dura. Supra ad Septentrionem iuxta amnem *Caor* regnum cognomine, & *Cumorai* dictum. Hæc verò supra, iuxta paludem. *Chimayn* est regnum *Asem*, vel ipsius Indis parum notum: olim urbs princeps, *Asem*, nunc *Kemmeris*: ferunt apud huius regni incolas tormentorum & pyrii pulveris primum usum fuisse: ex quibus mox ad Sinas trāsīit. Superiore ætate *Mirgimola* Indorum Dux in *Asem*se regnum movit immensis copiis. at cum ad latitudinem grad. 30. iuxta amnem *Darcam* pervenisset, propter Cæli, & anni rigorem, cuius Indi impatientes, & quod iam *Asem*is rex cū nō exiguo exercitu tormentis plurimis, & pyrobolis occurreret, pedem referre coactus est. cepit tamen in reditu *Azoan* urbem, ubi ingentes opes reperit. *Asem*se regnum nullius indigum, cum omnia ad hominum usum tellus ferat auro item, argentoque dives: olosferico abundat: est quoddam bombycum genus nostris simile, at rotundum, quod toto anno in arboribus manet, ac quamvis bovum, atque ovium secundum, gens tamen cane vescitur, quem supra perdicem, & phasianum appetit. hinc magna in foris canum distractio fit. Sal hoc artificio conficitur: Folia ficus, quam ab Adamo vocant, siccantur: mox comburuntur. cinis aqua diluitur: aqua colatur: residuum sal nitidum, & optimum, quod etiam musto in stagnis viridante eodem pacto colligitur.

Regna, quæ in peninsula Orientali sunt, hæc recensentur. *Arracanum* ab urbe *Arracan* ad amnem sita. hanc urbem *Bremæ* rex absedit cum trescentis millibus Militum. tribus millibus vero

Ele.

Elephantorum. ac suppetias ferente Magno Indo-
rum Imperatore, non sine ignominia obsidionem
solvere coactus est. *Peguanum* ab urbe *Pegū* ad
annem posita, ampla olim, & frequens, nunc se-
mivuta: sedes regis est in urbe *Siren*. *Martabanum*
ab urbe *Martaban*. *Peguanus* regi interdum paruit.
Sianum ab urbe *Sian*, præcipuum inter hæc regna:
habet à Septentrione *Pegū* ab Occasu *Gangeicum*
sinum, ab Ortū *Magnum* sinum, *Golfo di Sian*, à
Meridie Auream Chersonesum. urbs *Sian*, quæ &
India sita in Insula, quam efficit *Menan* fluvius,
qui amplissimo alveo, ac magnarum navium pa-
tiente in *Magnum* sinum influit. insula patet
VI. M. passuum: quem ambitum totum urbs oc-
cupat, cum amplitudine viarum, cum ædificio-
rum magnificentia, pulcherrima. Fana superbissi-
ma, Turres auratæ, mœnia munitissima: ad ripam
fluminis assurgunt ædes regis tam amplo cir-
cuitu, ut urbem diceres. circa horum aquis rigui, &
pomaria amœnissima. campi circum extenti in
quibus innumerae Turres, Pyramides, ac ædes
conspiciuntur. Ampis Coctodilos alit miræ ma-
gnitudinis, at aqua salubris. Solum fertilissimum
tritici, ac pomorum omnis generis: sylva Cervos,
Elephantos, Rhinocetores, Tigres, & Simias alunt.
Est & quoddam animal, Salamandræ simile, cauda
bifaria, longitudine unius pedis, venenosissimum.
Rex mire colitur, seque regem Cœli, & Terræ vo-
cari iubet, etiam *Sinenſi* Imperatori vestigialis. mo-
res gentium civiles, ingenium cultum. literas
numerant 33. nostros more scribunt à sinistra ad
dexteram. Relligio Idololatria. fingunt ipsorum
Deum maiorem natu Numine Christianorum: &
iamdiu disparuisse: nec ubi gentium sit sciunt.
Bonzi apud illos venerationi sunt. hi in cœnobiis
vitam agunt, & campani æris sonitu de media

nocte ad orandum assurgunt: cæterum hypocri-
ta gens bello apta: arma sagittæ, sclopus, pilum
missile, & clava longa pedibus sex, quam ferro ar-
maram mira dexteritate in hostem iaciunt.

Ad Meridiem Magni sinus est *Camboja* regnum
ab urbe *Camboja* posita ad alterum alveum amnis
Mecon, qui & *Cosmin* vocitatur. regnum auro, ar-
gento, & Aloë dives. ad Orientem huius est
Chiampaa regnum, item ab urbe denominatum.
Sedet illa ad ripam exigui fluminis à litore di-
stans LXM. passus. oloferico abundat, & Aloë,
quam mercatores tantifaciunt, ut æquato pon-
dere argento coëmant. Ad Meridiem & Occi-
dentem sequitur *Malacca* sic ab urbe præcipua,
appellatur Aurea Chersonesus, seu *Chrysia* regio.
urbs capta à Lusitanis, & munita; quippe quæ ma-
gno usui erat navigantibus in Orientem at capta
postea ab Hollandis non sine magno Lusitano-
rum, & religionis damno, incommodo fuit. cum
Lusitanis teneretur opulenta, & frequens, nunc
verò infrequens.

Ad ortum supra *Chiampaam* est *Cochinchina*,
ad Occasum asperrimos montes habet à Septen-
trione *Tunchinum*. urbs caput *Kaiso* non multum
ampla, & in saxoso litore fabricata. oloferico, &
Calamba ligno dives. Supra est *Tunchinum* am-
plissimum regnum: *Tunquin* incolis dicitur inter
Sinas, & *indias* iacet. urbs regia *Keccio*, & *Checo* di-
citur. ampla, dives & populosa. rex quondam *Sî-*
nensi Imperatori, ex cuius imperio avulsa olim
provincia rebellante præfecto, sexto quoque an-
no tributi loco tres statuas aureas, tres argenteas
mittebat hoc ævo legatum mittit, qui Imperato-
ri regis nomine obsequium præstet. mores gen-
tis, ut & *Cochinchinæ*, leges, Sacra, ut *Sinenses*
habent, de quibus suo loco dicemus, Cæterum

R

non

non omittendum quod in his regnis, & præcipue Siano visitur. Formicæ nidos faciunt in summis calamis Bambuci magnitudine humani capitis ex terra pingui: quibus in nidis apium more distributæ singulis formicis cellæ miro opere. subter foramen, quò in alvearia intrant. id eo consilio faciunt, ut nimirum pluvias vitent, quæ quadrimestre durant, omniaque inundant.

C A P U T V I.

De Tapobrana, & Maniolsinsulis.

AD Orientem Peninsulæ intra Gangem est insula, quæ olim Tapobrana, nunc *Ceylan* nuncupatur, dista etiam fuit Simondi, & Salice, populi Salæ. montes in ea Galibi, & Malea: fluvii Ganges, Baravus, Azanus, & Suava. litus Septentrionale indigitatum Magnum. Populi fuerunt Muduti, Nagadibi, quorum Nagadiba; Emni, Mardulli, Bocani, quorum Comana; Nagiri, quorum Bacchi civitas: Rhodagani, quorum Dava, & Odocas; Bumathari, quorum Iovis extrema: Sandocandæ, Soani Galibi: in medio insulæ Tarachi.

Indigenis insula appellatur *Tenarism*, nimirum Terra deliciarum: inque ea Paradisum fuisse nonnulli fabulati sũt. Indico Oceano abluitur: ambitu Sicilia maior, & ipsa Triquetra, sed ad ovam magis accedit. Mons altissimus tota India Adami Picus dicitur, eò quod ibi Adamum creatum indigenæ falsò opinentur. cuius in rupe impressa vestigia ostendunt, ibique etiam tumulatum confingunt. præcipuus amnis Candèa ab urbe, quam alluit cognominatus, quinque olim regnis divisa, præcipuum Candèæ urbes nobiles sunt præter *Candeam*, sive *Candy*, *Isanepasan*, *Triquemale*, *Ma-*

teco-

Secolo, Baticolo, Sala, Gato, Cota, Colombo, Negombo, & Scytavaca. Insula primum detecta anno 1509. à Jacobo Lopes Siquera Lusitanorum Duce: quæ securis temporibus magnam insulæ partem occuparunt. regemque *Priapender* ad Christi fidem perduxerunt: nuncupatusque Ioannes. eo tempore *Gato* urbs maxime floruit: illam enim naves, quæ in Sinas, Iapones, Malaccam, & insulas navigabant, ita, redituque frequentabant. portu nobilissimis: at periculossæ in aditu Syrtis. mœnia valida, urbs ex lapide, Emporium celeberrimum. Hollandi fœdere inito cum rege Candæ, urbem expugnarunt: mox *Columbum*, & *Triquemalem* Lusitanosque expulerunt. urbem verò *Gato*, quam ex fœdere Candæ regi promiserant: sibi retribuere: novisque operibus munivere. Sensitque barbarus rex male novos amicos quæri, quorum probanda fides, cum veterum iam nota, ac perspecta sit.

Quod ad Cælum, solumque attingit, nullus in Indiis locus, ubi Cælum maiori temperie gaudeat, ac salubrius sit. solum fœcundum crebris pluviis, & fontibus rigatum. poma omnis generis præcipuè Aureorum, & Limonum: Cinnamomum tota India fragantissimum, & maiori copia ex una *Tapobrana*, quam ex toto Oriente provenit. est autem Cinnamomum secundus cortex arboris cuiusdam, quæ *Rhodolauo* similis est. Nascitur etiam *Areca*, cuius fructus cum foliis *Bethel* Indi miscent. Elephantum plurimi, & optimi. at illud mirandum est Elephantum, qui in tota Asia nascuntur, cum ad conspectum eorum veniunt, qui *Tapobranæ* oriuntur, veluti regi obsequium præstant, terramque proposcide lambunt: mox reverenter attollunt: dictante etiam brutis natura in maiores, ac principes reverentiam.

Genus procera, ac nigri coloris est, auresque

R 2

lon.

longas habet, quas terebrat, ut gemmis ornet na-
 zes patulas. corpus totum agile, saltandi arte ob
 id peritissima bello navat operam: ense, & sclopo
 utitur, necnon & sagittis. pectus pro thorace Cro-
 codili pelle muniunt. Elephantis dentem falce
 armant, & turres dorso imponunt antiquo more.
 plebs nuda præter pudenda: nobiles tela, vel olo-
 serico amiciuntur. Religio Mahumetana, & Ido-
 lolatria. Pythagorica in hæresi sunt: quare ab ani-
 mantibus abstinent. Multi Christiani dum insu-
 lam Lusitani tenebant, nunc admodum rari, &
 Hæterodoxæ.

Ad Occidentem inter Ceylanum, & Piscariam
 est Insula Manaria, olim Cory dicta in qua urbes
Manar. circa hanc insulam superiori seculo Mar-
 garitarum quæstiosa piscatio. nunc ingenti terræ
 motu conchæ interiit.

Maniolæ, quæ nunc Maldivæ appellantur, sunt
 ad Occidentem Indicę veninsulæ: & a gradu 10.
 ultra Equatorem excurrunt numero si vera re-
 ferunt supra 12. mill: etsi plurimæ meri scopuli,
 & cautes inhabitabiles. Maldivæ dictæ à *Male*
 præcipua insularum, & *Dive*, quæ vox insulam
 sonat. Detectæ nobis fuere anno 1507. ab Almei-
 dæ Lusitani filio. Situs ipsarum rectam lineam si-
 gnat, quæ à Libonoto in Apeliotem currit. quod
 circum alluit mare ab illis nomen accepit. illud
 autem perpetuo æstu inter illas interfluit. Divi-
 duntur in 13. partes, quas incolæ *Attollones* vo-
 cant. ex 12. verò fretis quibus Attollones Sepa-
 rantur 5. tantum navigabilia, quia nimirum æ-
 stus non adeo rapidus, nec crebri sunt scopuli, ac
 Syrtis. in *Male* insula urbs regia cuius domus ex
 ligno Cocos Indis dicto, ex cuius frondibus te-
 cta sunt. at nobilium ex lapide è scopulis exciso,
 qui pluvia, & tempore mollescit. arx regia ex la-
 pide,

pide, ædes omnes una tantum contignatione asurgūt. gens inculta, & Mahumetana. Rex Ibraim vocatur: qui se principem dicit 8 Provinciarum, & Insularum 12. mill: freta Crocodilis infamia; aër gravis, ac maxime advenis noxius. Solum frumentum non gignit, neque Orizam. provenit tamen *Mel*, *Mala granata*, *Aurea*, *Citria*, & *Cocos*, sive *nux Indica*. Arbos Indis maxime utilis succus variè conditus *Vinum*, *Mel*, *Oleum*, *Lac*, & *Saccharum* refert, fructus amygdalas, ex quibus panem conficiunt: ex foliis *cartham*, ex trunco *domus*, & naves compingunt. In mari *conchylia* sunt tam pulchra, ut apud plurimas Indorum gentes monetæ loco sint.

C A P U T V I I.

De Sinds Insulis.

V Niversæ Eoi Maris insulæ, quæ innumeræ pene sunt, in quatuor classes dividuntur, nimirum *Sindas della Sonda*. *Moluccas*, *Borussas*, sive *Philippinas*; & *Hippades*, sive *Marianas*, *Isole de Ladroni*. *Sindæ* tres sunt, eæque maximæ: quas circum aliæ minores sparsæ sunt. Prima est *Sumatra*, quæ exiguo freto ab *Aurea Chersoneso* discluditur fretum scopulis, & æstu difficile. Insulæ figura oblonga, quæ à grad: V. lat: Australis ad V. Borealis excurrit recta in *Apeliotem*, seu *Græcum*. *Æquator* mediam secat. In plurima regna dividitur præcipua *Achem*, *Goto*, *Sillebâr*, *Ticu*. *Achem* ab urbe dictum potentissimum est. urbs ad amnem non longe à litore sita est. ædes ex calamo: regis palatium terra aggesta, & palis munitur.

Ab Australi *Sumatræ* promontorio Orientem versus extenta est *Iava Insula* iuter *Meridianum*

140. & 150. circa latitudinem grad: 10. oblonga est: & Sindano freto *Stretto della Sonda* à Sumatra disiungitur. in multa regna dividitur: præcipua sunt *Bantam, Iapare, Tuban, Palambuam, Materam*. Potentia viget *Bantanum* inter omnes insularum regna. etsi nonnihil amisit ob proximos Hollandos, quorum auxilio crevit regnum *Materamum*. urbs cognominis est in ipso freto, cum portu insigni, in quem amnes influunt, urbis mœnibus primùm rigatis, mœnia ex lateribus: at domus ex ligno, tectũ ruguriorum instar ex paleis. at regis palatium quadratum, inque quatuor angulis, quatuor surgunt columnæ: tectumque ex Coco factum sustinent laterales muri miris coloribus, bellèque picti.

Ad Orientem *Bantani* in Septentrionali insulæ latere est Jacatra urbs: quam vallo munitam Angli dolo ceperunt, atque depopulati incendunt. Hollandi amicitia inita cum Iavanis novam urbem ædificarunt: & Bataviam appellarunt. Sita est in grad: VI. min: X. lat: Australis. amnis mediam urbem rigat: minor pars arx dicitur quatuor propugnaculis munita, & fossa prævalida. maior pars urbs dicitur, & ipsa muro, & fossa circumdata. plateæ latæ, & rectæ. per ripas interfluentis rivi arbores assurgunt. domus pulchræ, at humiles. urbs multis civibus inhabitatur, Siniis, Batavis, & Iavanis. princeps Batavici Imperii per Indiam: ibi Prætor ius dicit, ac præfectis omnibus imperat: præsidio item valido, & classe, quæ per universas Indias navigat, egregiè tuta. Prætoris summa potentia, ac luxus, opes immensæ, quas ex navibus, quæ merces in Europam vehunt, corrogat. Urbis insignia Ensis cum laurea corona.

Reliquæ insulæ circa Sindas sunt: ad Occidentem.

tem Samatræ *Cocos, Batencian, Caluppes, Goide Ferzuzyn, Nassavia, Eugano*; ad Ortum *Banca*: ad ortum verò *Iavæ, Mandura, Baly, Bomral Cubava*. Circa *Borneum Syrtis*, & innumeri penè scopuli verius, quam insulæ.

Tertia *Sindarum*, ac totius Eoi Oceani maxima *Borneo* appellatur ab urbe, & regno insulæ præcipuo. insulæ figura fermè rotunda. sita inter IV. grad: Australis & VII. lat. Borealis Æquator fere mediam secat. longitudo itineraria ab Australi ad Boreale promontorium mill. 680. latitudo 540. Multa in Insula regna: maximum est *Borneum*, ab urbe, quæ ad Septentrionale litus sedet in intimo sinus, seu verius lacus recessu: hinc urbis domus in pilis positæ ex palmarum ligno. Regis ædes in tumulo, muro è lateribus vallatæ.

Quod attinet ad aëris, soliq; indoic. universim aër non sanus, & alienigenis noxius, præsertim in *Borneo*. atque ob id insula penè deserta. in *Iava* minus noxius: quoniam verò circa Æquatorem sunt, perpetuum æquinoctium gentes habent. illæ autem nigro colore, naso iurus presso, longis auribus, & tum Cœli, tum patrum vitio nudipræter pudenda. *Bornenses* femine honestæ, rara in barbaris virtus. in *Borneo* aurifodinæ sunt nonnullæ, ferri item, stamni, æris, oriza nascitur, milium, olofericum, Noces *Tharsis*, sive *Muscate*, *Cinnamonum*, *Cariophyllum*, *Zinziber*, *Piper*: ut in reliquis insulis. *Sumatræ* *Piper* magis acutum, & minutissimum: atque ob id à *Persis*, & *Indis* optatum. illo enim non tunso cibos condiunt.

Gentes bellicosæ præcipuæ *Sumatrenses*. in mediterraneis *Idololatræ*, litora *Mahumerani* occupant. In *Bornensi* regno Regina præest, penes quam summa autoritas. illa ius dicit, populos gubernat & pacis, bellicæ artes curat. amant

enim gentes à femina potius quam ab Viro regi.
Nec omittendum in Bornensi fluvio *Succadan* di-
cto Adamantes reperiti, quos extrahi regina seve-
rissimis legibus vetat.

CAPUT VIII.

De Moluccis Insulis.

AD Orientem sequuntur Moluccæ, quo nomi-
ne, omnes nunc veniunt, quas aliqui *de la*
Sonda ad Orientem appellant. Lusitani enim om-
nes insulas Eoi maris *della Sonda*, sive *Sud* vocant.
Præcipuæ sunt *Celebes*, *Gilolo*, *Ceram*, *Timor*, *Flores*,
Morotay, *Ruro*, *Timorlant*, & Moluccæ propriæ di-
ctæ. *Celebes* quæ, & *Macassar*, à geminis urbibus
reliquatæ maximis iuxta Borneum sita inter
parallelum II. Borealem, & VI. Australem. Urbs
Macassar insigni portu nobilis ad Meridem iacet:
olim aggregatæ tuguriorum nulla munitione
tutum, at postquam à Batavis capta, pulsique à
regno Lusitani, quorum classis ab Hollandis pro-
fligata vel ipso in portu fuerat, hortantibus ipsis
Hollandis, ædificari mœnia cœptum est. ipsique
arcæ, quæ Lusitari tenebant, portiti sunt. tellus auro
dives: orizam, & Cariophyllum gignit. Cocos plu-
rima nascitur. est autem hæc arbor notissima a-
pud Indos, proceræ, inque vertice multitudine
frondium luxuriat: ut palmæ. fructus viridi corti-
ce tegitur, qui ut maturescit linū refert, exteriora
dulcia, carniq; simillima: intus dulcis succus, ac sa-
nus est. sunt & alii reges in insula parum noti.

Gilolo circa Equatorem est ad Orientem *Cele-
bes*. in dua regna dividitur *Gilolo*, & *Loloda*. *Ceram*
ad Meridiem iacet, quam iuxta *Amboina*, *Pulo*
Rhin, & *Pulo Ay*. *Amboina* olim Lusitanis, nunc
Bata-

Batavis patet, Insula Tharsia nucus ferax, ut & reliquæ duæ recensitæ. Ad Occidentem est *Buro*: ad Meridiem *Banda* circa quam innumeræ aliæ parvæ insulæ, iisdem nucibus insignes. *Timor* ad Meridiem: supra *Ombro* & *Tersa*. ad Occidentem verò *Flores* insula, cui plurima florum copia suavè olentium nomen dedit, in eâ pagus è tuguriis *Lufataia* dictus. Inter *Celeben*, & *Gilolum*, quæ etiam vulgò *Isola del Moro* vocitatur. Molucæ veræ sunt, quæ iuxta Giloli oram à Septentrione recta in Meridiem tendunt, toto Orbe celeberrimæ, detectæ anno 1519. à Castellanis, à quibus Lusitanis datæ. Præcipuè sunt *Heri*, *Ternate*, *Tidoro*, *Miterra*, *Pottebaikers*, *Timor*, *Machian*, & *Bachian*. Ternatis urbs *Gammalamme*, regis sedes, ad radicem montis sita ad oram Meridionalem, illa autem nonnisi longa platea hinc, inde mapilibus clausa: arx ubi rex habitat, ex lapide facta, rarum opus in his regionibus. Batavi geminas arces possident. *Tacoomma* scilicet, & *Malayo*. *Tidorus* freto ter mill: passuum disiuncta à Ternate, versus Meridiem est: solum fertile, & amœnum: Hispani, pulsus Lusitanis, illam tēnent, arcibus *Tavula*, & *Matayo*. *Timor*, Batavis *Mofir* vocata partim Batavis, partim Lusitanis patet. Batavi arcem *Nassaviam* imposuerunt. *Machian* sequitur Batavi iugis, ubi arces Mauritianæ, & *Tabillola*. *Bachian*, quæ ultima Moluccarum est, olim à Lusitanis contra Barbaros, & Hollandos strenuè, diuque propugnata: amissa tandem hoc ævo à Batavis relicta. Circa has insulas innumeri penè scopuli, qui navigationem difficilem, & periculosam reddunt. quapropter exteri nautis utuntur indigenis, quibus maria, & Syrtes perspecta.

Harum insularum aër non sanus ob varios, ac noxios vapores, qui ex tam diversis terris exha-

R 5

lant.

hinc tellus humilis, & sicca præcipue Giloli: in qua mons ignivomus, ob quem perpetuis, atque horrendis terræmotibus quatitur. *Ternate* Timor, Tidorus, & Machian arborum refertissimæ, quæ Cariophyllum producunt, Persis *Calafur*, indigenæ *Chambam* vocant. folia lauro simillima: flos, ex quo Cariophyllum erumpit, niveus: mox glaucus: tandem rubeus cum maturefcit. grana decidunt, ut flos emarcuit, quatrduo siccâda exponuntur: mox aqua marina abluuntur, ne vermes generent, iterumque soli exponuntur. nascuntur etiâ apud Sinas: sed Moluccensia probatissima. Nux Tharsia, sive Muscata ter in anno provenit, atque Aprili mense optima. Arbos non plantatur. Sed hoc modo provenit. Aves fructus deglutiunt, redduntque minimè digestos. hi terra excepti, radices figunt, germinantque arbores. Amygdala plurima etiam provenit, ex qua panem gens conficit.

Est autem gens mediocris staturæ, avara, & bellicosa acinace, & sclopis utuntur, magnoque scuto se regunt. Longis vestibis ardente etiam Sole vestiuntur, pedibus nudis, calceorum loco sandaliis utuntur.

C. A P U T. I X.

De Philippinis, & Marianis Insulis, Nova Guinæa, & Salomonis.

Phillippinæ insulæ, quas nonnulli Sebadibas: Ptolemæi putant: mihi Baruffæ sunt, Sebadibes verò superius expositæ. sic Naut. VIII.

At dextro quicumque novi: de litore: Mundi:

Parthenias queris terras, sprasasque Baruffas.

Parthenias vocavimus Marianas Insulas, de quibus mox dicemus, Philippinæ, inquam, dete-

ca

Anno 1521. & à Philippo II. Rege appellatæ.
 Lusitani ab urbe Manilla *Manillas* nuncupaverunt,
 Sitæ in Oceano Eoo intra parallelum V, & XIX,
 Meridianum verò 154. min: 30, & 170. in Torrida
 Boreali. habent à Septentrione Sinas, à Meridie
 Moluccas, & Borneum ab Occidente Indiam ab
 Oriente Hippadis pelagus, & Marianas. illarum
 numerus adhuc latet, aliqui MC. esse dicunt. alii
 XIM. numeraris etiam scopulis. insigniores sunt
Luzon, Tandaya, S. Giovanni, Mindanao, Tagyma, Pa-
ragon, Limahan, Mindora, Musbat, Abujo, Sebu, Ley-
ta, Negros, Panay, & Paneton. Luzonia omnium ma-
 xima, ac ditissima, quæ etiam nova Castella ab
 Hispanis vocata fuit, ob soli indolem Castellano
 similem turbes insignes *Luzon, & Manilla*. hæc
 Provinciæ caput, in intimo sinus recessu iuxta
 amnem navigabilem sita, urbs non satis ampla, ac
 satis elegans, plateæ amplæ, & rectæ, ædes ex lapi-
 de elegantissimæ. Templæ, ac Cœnobîa plurima ad
 nostrum usum facta. arx à D. Jacobo appellata,
 non satis munita: urbs mœnibus, & turribus cin-
 cta. in ea Hispani degunt bis mille, Indi quater mil-
 le. in Suburbio *Pariane* nuncupato Sinarum 20.
 mill: quos *Sangleyes* vocitant, incolunt, qui varias
 artes exercent. illorum domus ex ligno, ac affabrè
 Sinarum ad formam fabrefactæ.

Mindanaos diu regis suis paruit, qui fortiter li-
 bertatem tutati sunt: tandem devicti, in victoris
 arbitrium dati. urbes in ea *Mindanao, Baptyo, Cal-*
dero, Lomeathan, Paragra, quæ & *Pulaan*, omnium
 occidentaliore Regi parit, qui Bornensium tributum
 pendit. in ea ficus nascuntur longitudine dimidiæ
 brachii, latitæ æquales brachio. Harum terrarum
 aër summè calidus, nullæq; temporum vices. cir-
 ca Kal: Junias pluviz incipiunt, quæ fermè conti-
 nuæ per tres, quatuorve menses sunt. extra hoc

tempus rarissimè pluit, procellæ crebræ, tamque violentæ, ut maximas arbores eradicent. fontes calidarum aquarum plurimi. angues miræ longitudinis in sylvis latitant. Tellus nostrates fruges non gignit, non vinum, nec oleum, nec poma, nisi aurea, at cera abundat, & melle. Palmeta innumera, & immensa, ex quibus totæ gentis opes sunt. Saccharum etiam provenit abundè. auri, argentique fodinæ aliquæ in Luzonia, & Mindanao. Gentes nivei coloris, orisque honesti: tunicis usque ad genua conteguntur. continuo, & Cæli, & gentis vitio in balneis sunt: in quibus mire gaudent. oriza panis loco populis est: ex qua etiam vinum, quod nostrum bellè æmulatur, exprimunt. Fere omnes Hispanis parent. Prætor Mauilla ius dicit, ubi etiam Archiepiscopus sacra curat.

Marianæ insulæ à Marianna Hispaniæ regina vocatæ: detectæ fuere anno 1519. à Ferdinando Megellano, qui Latronum insulas dixit: quia nimirum gentes latrociniiis victitant. Mare insulas circum interfluens Archipelagus D. Lazari nostris dictum, olim Hippadis. terminus Oceani Eoi, & Occidui, sive Pacifici. insularum numerus ferme L. præcipue *Deserta, Cherosu, Quana, Bataba, Bacin.* Cælum temperie gaudet: hostendis tamen sidentidem turbantibus scinditur. Solum sterile, nulla pascua: hinc greges nulli: quæ vero insulæ ad visum necessaria habent, populorum refertæ: victus radices, atque herbæ. gens robusta, proceræ, glauca, nullis vestibus tegitur: rari frondibus pendenda tegunt: nullis dominis parent: atque hoc uno felices, quia scilicet, quisque suo genio vivit. Idola, & Cacodæmonem adorant: venatio ni, & piscatui student. inter se pugnant acriter, & supra modum feroces sunt. non multis ab hinc annis saris imbui, atque Hispanorum inire commercia

cœperunt . Storeas miro opere texunt , suisque canois vecti in Scythiam ferunt, cumq; ferro permutant . Lingua gentis barbara: diversoque modo pronounciatur. naturæque vitio natibus loquuntur .

Ad Meridiem , & Orientem Moluccarum non longe ab Æquatore versus Austrum est Nova Guinea: quod nomen idco sortita, quia Africanæ Guinæ sit è diametro opposita. detecta fuit anno 1527. ab Alvaro Saavedra . primi partem Australis continentis putarunt: ac recentiores insulam esse tradunt . Pars, quæ usque ad Æquatorem accedit, indigitatur Terra Papoum ab incolis: quorum insignis erga dominos fides; quare plurimè illorum apud Indos merentur . Insulam hanc multi arbitrantur . Ad Meridiem Carpentaria ab Hollando Carpenter dicto nuncupata . Guinæ amnes hucusque noti, *D. Augustini, & Virginum, Portus insignes S. Giacomo, S. Nicolò, la Natività,* vulgò appellantur . Solum fertile, gentes glauci coloris .

Ultra Guineam in Pacifico Oceano detecta anno 1567. ab Alvaro Mendoza Insulæ Salomonis; sic appellatæ spe auri potiundi: à Peruvia litore leucis distant 800. Præcipuæ sunt *Nombro de dios, Malaita, Airequada: Tre Marie, Santiago, S. Christopharo, S. Anna, S. Nicolò, Arracifes, S. Isabella* omnium maxima , in qua portus insignis *Estella*. aër temperatus, solum fertile, gregibus nobile: gentes varii coloris, ut meritò ex diversis regionibus illuc appulisse nonnulli opinentur .

Ad Meridiem est ingens Tellus *Quir* vocitata detecta anno 1606. à Petro Fernando *Quir*, sub Auspiciis Philippi III. versus Meridiem est Nova Zelandia , quæ anno 1654. innotuit quæ fere è diametro Italiæ opponitur; quæ quidem terra ad

adhuc incognitæ nobis sunt. Ultra Meridianum 230. in latitu: Australi grad: 14. sunt insulæ *Horna*, *Cocos*, & *Taitres*. primam detexit *le Maire* anno 1616. solum fertile præcipue *Coci*, gens in commune bona conferunt, ac bona pace, nulloque dolo malo vivunt, regem *Herico* appellant, qui alteri subest *Orankay* dicto, qui veluti Imperator vicinarum insularum, quæ multæ sunt, regulis imperat. *Cocos* eodem anno detecta: è mari veluti conus assurgit, coco dives à qua nomen sortita. ad Orientem est *Taitres*, hoc est proditorum insula: quo nomine donata: quia incolæ specie negotiationis Hollandos interficere tentarunt. Sunt etiam aliæ insulæ: inter quas Infortunatæ memorantur nullis habitatoribus cultæ, neque eorum, quæ ad victum necessaria secundæ: unde & nomen adeptæ.

Superest inter Meridianū 148. & 180. lat: Aust: circa Tropicum Capicorni ingens tellus non dum ex toto illustrata Nova Hollandia ab Hollandis inventoribus vocitata. memorantur in ea ad Austrum Tellus *Lyonne*: circa Tropicum Tellus *Córdoba*: ad Septentrionem, & Orientem *Arabem*, & supra insulæ *Crocodilorum*,

C A P U T X.

De Veteribus Sinis, ac Novo China regno.

EX Insulis Asia: in continentē redeuntēs, supersunt describēdi extremi hominū Sinæ, quī antiquis vix innotueret, quapropter nil mirum, si illorum tabula, quam *Ptolemæus* exhibuit, novæ, quam nostri Geographi descripsere, minimè respondeat. *Ptolemæus* enim orientalem oram incognitam ponit, illamque cum continente Australis

Ter.

Terræ coniungit, fluviosque maximos spatio grad. XIV. distros locat, cum revera vix tribus distent. at remotissima in tanto barbarorū tractu, raroque meante cōmercio cognovisse difficillimū. nobis verò frequentes. Europzorū navigationes aditum ad ultima, abditaq; terrarum aperuerunt. Fines ergo tam vastæ regionis, ac nobilissimi Imperii sunt ab Oriente Oceanus Eous, qui & Sinensis à Sinis dicitur. à Meridie item Oceanus, & Tunchinum: ab Occasu Damasii, & Semauthini montes: quibus ab Indis, & Scythis discluduntur: à Septentrione Ottorocoras, & murus mill: 1200. inter huius crepidines. contra Tartarorum incursum extructus: quod à Seris determinatur: quamvis mea quidem sententia, Septentrionales Chinæ populi pars Serum sint. Situs est inter parallelum 20. & 42. inter Merid: verò 140. & 168. præter exiguam partem Meridionalem, quæ ultra Tropicum excurrit, tota est in Zona Temperata. Longitudo itineraria ab ultimo muro, quæ Orientales Scythas tangit ad extremum Iunnanz provinciz in Cancri Tropico est mill: 1560. latit: à Damasii: iugis ad mare Eoum: 1200.

Montes Sinarum, nobiles Damasii, & Semauthini: fluvii Cottiaris, Senus, Ambastus, Aspithra. Populi Isthiophagi, Sinez, Æthiopes. quorum Catyagara: erit hæc, quam Fracastorius. Catygarem vocat. Siphilidos II.

Aurora sed itum in populis Titanidis usque est.

Supra Indum, Gangemq; supra quæ terminus olim

Catygaranoti Orbis erat: superata Cyambe.

Et dices Ebena, & felices macera sylva.

Canton esse contendunt viri docti. Cocconara item, Thinz metropolis, & Saraga: Populi insuper Ambastæ, quorum Rhabana, & Bramma: Aspithræ, quorum Aspithra: Acadræ, quorum

Acad

Acadra, quæ & Acathra. Semanthinz, alii ignobiles, æquè, ac ignoti.

Universum Chinæ, sive Sinarum Imperium, quod positis iam terminis continetur, in duas partes dividitur *Catay* scilicet, & *Mangin*. *Catay* nomine Scythæ sex provincias septentrionales comprehendunt, *Peking*, sive *Pécheli*, cum *Leaotung*, *Xansi*, *Xensi*, *Xantung*, *Honan*, *Suchuem*: *Mangin* verò sub nomine reliquas novem. *Huquang* nimirum, *Kiangsi* *Nanking*, *Chexiang*, *Fokien*, *Quantung*, *Quangsi*, *Queichew*, & *Iunnan*. hæc autem pars Meridionalis olim distinctum à reliqua Imperium suis sub regibus erat. Igitur tota Sinarum regio in 16. magnas provincias, quas illi præfecturas vocant dividitur. Maritimæ sunt ad Meridiem *Quantung* cuius *Canton*, quæ urbs etiam *Quanchow* appellatur. *Fokien*, turus *Fochew* ad amnem sita. *Chekiang*, cuius *Hangchew*: *Nanking*, cuius urbs cognominis ad Kiangum amnem posita, regia Meridionalis. *Xantung*, cuius *Cinan*. *Peking* cuius *Peking*, quæ & *Xuntien*. *Mediterranæ* versus *Indiam* *Quangsi*, cuius *Queilin*: *Queichew*, cuius *Queyang*: *Iunnan* cum urbe cognomine. *Supra* has duas *Suchuen* cuius *Chingtu*: hanc inter, & *Nanking* *Huquang*, cuius *Uchang*: & *Kiangsi*, cuius *Nanchang*: ulterius *Honan* cuius *Caisung*: *Kensi*, cuius *Sigan*: *Xensi* cum urbe *Taium*. *Adnexæ* Sinarum Imperio duo alia regna *Leaotung*, cuius *Leaoyang*: & peninsula *Corea*, cuius *Pinggan*.

Sinæ urbibus præcipuis addunt cognomen *Fù* ibi Prætor, & tribunal, ubi ius dicitur. sic vocant *Cinan Fù*, *Iunnan Fù*, hæc vero amplissimæ, ac opulentæ numero sunt 128. civitatibus verò secundi ordinis addunt verbum *Cew*: hæc sunt 1331. & ipsæ amplæ, & populosæ. præterea quælibet ex numeratis provinciis in minores præfecturas, qui:

quibus minores etiam præfecti præfunt, dividuntur. hæc verò plurimæ sunt. Ad limites regni urbes integræ, imo & provinciæ Militibus habitantæ, ad regni tutamen: innumeraque ibi arces firmis præfidiis munitæ.

Torius Imperii caput Pechinum, quam urbem Marcus Venetus *Panghin*, & Mendoza *Payhin* vocat, varia apud Sinas obtinuit nomina à diversis regibus, quibus paruit. hinc olim *Leu*, *Xango*, *Hæwe*, *Zuangiang*, & *Fanyang*. tandem à regibus ex *Taiminga* gente *Peking*, nimirum regia Septentrionalis vocata, totius Imperii maxima: crevitque ab anno 1404. ex quo inhabitari cæpit à rege *Tamsungo*: ut propior Scytharum incurfiones, quos Avus eiecerat, prohiberet. Sita est in gra: 40. min. 30. lat. Borealis ad amnem *Carhang* à mœnibus Scythicis distita mill. 61. in solo sterili, & lapidoso: abundat tamen omnibus ad victum necessariis, quæ summa industria aliunde comportantur. Longitudo urbis adeo magna, ut vix æquari uno die ab equite cursore possit; præter suburbia, quæ etiam amplissima. Innumera plateæ, ædes, Fana, Arcus Triumphales, publica monumenta, ut vix credi possit: non tamen mirum videri debet, cum potentissimi, ac vastissimi Imperii metropolis sit. Vix non strata lapidibus, aut lateribus, hinc tanta pulveris æstate copia, ut cives volati incedant: hyeme abeunte in lutum pulvere, cæno passim oppletæ. Urbis portæ 12. mœnia ad Septentrionem lateritia; ad Meridiem duplex murorum ambitus: muri alti, & adeo lati, ut æquatis ordinibus duodecim currere solutim equi possint, Civium numerum ad VIII. Milliones, alii ad 10. extendunt. Imperatoris palatium superbissimum, magnæque urbis instar. Porta ad Meridiem surgit: in primo aditu forum amplissimum, & ædes.

ædes, ubi Prætoriani milites stationem habent. hinc, inde geminæ alæ magnificis ædificiis nobiles, in quibus ministri, & præcipui Sarrapæ degūt. in medio ædes reginæ, quam fœminæ, & Eunuchi ferme VM. stipant: solum quadris lapidibus stratum, effabrèque factum, ubi Regium solum visitur, auro, & gemmis fulgentissimum. Cæterum reginæ domus divitiæ, & apparatus supra fidem. Quidquid enim pretiosi, ac miri ex toto Orbe in Chinam advehitur in hoc veluti mare confluit, quoniam verò exteris aditus interdictus, nos tanta opulentiâ, ac magnarum rerum pulchritudo latet.

Altera urbs regia Nanchinum sita in lat. grad. 32. min. 20. ad ripas Chiangiamnis, qui non urbem modo, sed agrum totum multiplici deductus rivo, ac canalibus plurimis rigat. positam memorant à Queio rege: verùm aliis, atque aliis secutis mox regibus, nomen mutavit. ager fertilis, amœnus, riguus, innumeris ædificiis, arcubus, ac sepulchris superbissimis instar urbis adornatus. Urbis ambitus 17 millia passuum, 13. portis patet: mœnia ex lateribus, quæ non totam urbem, sed qua incursum patescit, muniunt. Pontes, ex quadro lapide magnifice extructi supra amnes, & canales navigabiles quamplurimi: suburbia instar magnarum urbium. Palatium regium sumptuosissimum olim, & pulcherrimum, nunc à Scythis fere dirutum. Urbem habitant 10. centena millia civium; præter 40. mill. militum Scytharum, qui urbem tuentur.

Non longe ab urbe Nanchino ampla planities visitur: quæ nobilissimis ædificiis assurgit: inter reliqua Turris atollitur ex creta figlina nobilior, quem nostri *Porcellanam* indigitant. opus in paucis rarum: & inter prima Terrarum monimen-

ta merito locandum. novem divisa contignationibus, quarum singulae suo ordine decrecentes, expositis extra operibus instar Meniani, mirabili apificio constructae sunt. ipsa moles inter contignationes intercepta tam miris, ac variis vivisque coloribus picta, ut eminus spectantibus ex topatiis, smeragdis, Amethystis, auroque composita videatur. ad summum apicem per gradus 184. scanditur. in ipso autem apice pini pomum ex auro solido repositum est. opus ut memorant à Scythis factum ante annos septingentos, cum universum Sinarum imperium obtinissent.

CAPUT XI.

De Sinarum regibus, Insignibus, ac Tumulis.

Genealogia Regum Sinarum satis obscura, ac fabularum refertissima ob vanissimum gentis fastum antiquitate summopere gestientis. Nonnulli primum Regem constituunt *Paoneum*, qui primus omnium ex informi Chaos ab auctore Naturae educus. Alii primum Regni parentem *Viteyn* faciunt: & hunc primò artem adinvenisse domos extruendi, vestitusque conficiendi, ut besque, ac villas conclusisse, arces extruxisse, regnum omne in provincias distribuisse tradunt. primumque praeterea legislatorem venerantur. tantae autem molis fuisse perhibent, ut X. cubitos exuperaret. vixisse item annos 100. liberos genuisse ex quatuor coniugibus 25. ex illius autem progenie reges 116. per annos 2257. regnasse, usque ad *Twintzenum* tradunt. hic ultimus regum in magno populorum tumultu una cum liberis, & affinis strangulatus interiit. regnum ad alios, atque alios translatum. anno ab orbe instaurato

1644. quidam nomine *Licungus* ab Rege *Tsumehino* defecit, multisque ducibus cum exercitibus deletis *Pechinum* cepit. rex in hortum confugit, cūq; rebelles insequentes advertisset, ex arbore se suspendit; ultimusque ex *Thaminga* familia interiit. *Uzanguzus* belli dux, contra *Scythas*, ab rege missus, cum ab rebellibus occisum cognovisset, se dux cum *scythis* pepigit, inque rebelles evocavit. *Tsumtæus* Orientalium *Scytharum* rex haud occasionem prætermittendam duxit, quare cum 80. millibus equitum, peditum verò 200. millibus se *Uzanguzo* adiunxit, at cum suorum numerum animadvertisset, *Sinarum* verò paucitatem. *Uzanguzum*, ac copias omnes *Sinarum* caput *Scythico* more radere iussit, seque *Ducem*, ac regem sequi. movitque in *Licungum*. hic perterritus *Scytharum* adventu, gaza regia ablata, urbem reliquit. *Tsumtæus* in itinere occidit, hærede instituto *Xunchio* annorum 6 qui dux *Amavani* avunculi, ac Tutoris intra sex annos totius fere imperii potitus est, multis exercitibus cæsis, cunctisque è regum progenie, qui in variis provinciis regnabant, occisis. *Xunchius* obiit anno 1661. successit *Xunchius* puer annorum VIII. qui sub *Matris* tutela summa pace regnavit ad annum 1674. quo tempore *Uzanguzus*, qui *Scythas* evocaverat, arma movit, quatuorque magnas Provincias occupavit, quorum præcipue *Quangçium*, cui pro rege præerat, istoque fædere cum Prætoribus *Fokiensi*, & *Cantonensi*, cum illorum copiis suas coniunxit, magna spe *Scythas* efficiendi, si concordia inter fæderatos, quod rarò evenire solet, perseverasset. Nam *Fokiensis* præter pacem petiit, atque obtinuit, cuius exemplum secutus mox est *Cantonensis* prætor. *Uzanguzus* spe potiundi Imperii amissa, satis duxit Provincias

Quag.

Quagum, & Huquaman, quas occupaverat, tueri, atque antiquum Sinarum nomen & decus in illo non contemnendo Occidentis angulo retinere.

Insignia Sinarum Imperatoris duo Dracones fuere, usque diademate sunt. Scythæ pro corona breve pileum gestant, cuius orbis eburneus, in medio quædam veluti turris aurea unionibus distissima, quorum unus Columbæ ovo par regia vestis Asiatico more talaris Draconibus, variisque floribus Phrygio opere intertexta. Non longe ab Urbe Nanchino ampla planities, in cuius medio lenis mons à Deo fano *Paolinxi* dicitur. sylva pinæ cingitur. in vertice *Paolinxi* delubrum mira structura positum est ex quadrato lapide, ad quod marmoreis gradibus ascenditur. visuntur alia Idolorum Tempia: & totus mons regis sepulchris magnificentissime exornatus. Scythæ spe thesaurorum totum montem, templa, sepulchra barbæ deformarunt, terra hac, illac effusa, molibusque dituris. nulla res magis homines impios facit, quam avarities.

CAPUT XII.

De Fluminibus, Montibus, soli, aëris, ac gentis qualitate, atque mirabili Sinarum muro.

Inter Sinarum flumina, quæ penè innumera sunt, principè sibi locū vindicat *Kiangus* quem *Yangan Kiang*, nimirum Maris filium indigenæ appellant. ab Occasu in ortum fluit, totamque regionem in duas partes secat Borealem, & Australem: ortumque habet à montibus *Min* dicitis. usque ad urbem *King-cheum* per scopulos, vallesque atque horrenda præcipitia, multis vorticibus, inge-

gentique aquarum impetu fertur. mox placidus, maiorque inumeris exceptis amnibus in Oceanum fluit, facta in ostio magna insula urbe, & praesidio nobili ab urbe *Kienkiang* à mari leucis C. ita placidus, magnusque fluit, ut expansis velis navigetur: quod mirum sane est, huc usque marini pisces, & æstus Oceani pertingit, maximè in Noviluniis, ac Pleniluniis. Secundum locum obtinet *Croceus* fluvius, quem *Sinx Hoang* à colore dicunt, de hoc nos *Naut. VII.*

Quà Ganges fluit, & Seres quà findit Hoanges.

Oritur inter *Damasios* montes, quas incolæ *Otunlao* vocitant, *Sinx Quenlun*. ex lacu *Singciem*, quem plusquam centum è fontibus erumpentes aquæ faciunt, amplum stadiis quadratis 80. ex illo aqua per canalem deducta alterum lacum prioræ æqualem efficit nomine *Sosing*. hinc in Boream fluit *Hoanges* nonnihil in Ortum flexus, immensasque terras extra *Sinas* positas alluit, mox ad urbem *Lingeo Xeniensis* provincie, quà magnus *Sinarum* murus ad Orientem spectat, *Sinas* radit verius, quam alluit, flexusque iterum ad Septentriones immensam solitudinem ad M. stadia pervadit. reflexusque rursus ad magnam muri portam *Se* dictam *Sinas* invadit, illorum interdictum nil veritus, ultusque odium quo, hi reliquas gentes prosequuntur, longe, lateque alluvionibus regionem perdit, ac vastat, quò tandem turbidus, ac violentus, ad urbem *Hoigan* in Oceanum irrumpat. latitudo IV. stadia modo superat, longitudo 800. millia passuum. Aqua tota limo oblita lutei coloris est, quam nec post M. annos limpidam fieri *Sinx* tradunt: hinc apud illos ortum proverbium de re difficili, & quæ prorsus fieri nequit: *Quando Croceus clarescet*. fluminis aquam navigantes claram faciunt, iniecto alumine, quo in
secta

ſecta limo ad fundum vaſis præcipitat : Vaſis pars quarta limo adeo tenui conſtat , ut tactum omnem effugiat . Reliqua flumina ſunt *Ta*, qui ad *Quangcheum* mare ſubit . *Singan* , qui ex *Kiango* fluit , & in *ſhe* delabitur . hic mare ſubit ad *Xa-ſhing* . *Honi* , qui una cum *Croceo* in *Eoum* mare devolvitur . *Kinto* , qui in *Sericum* ſinum influit : aliaque innumera .

Montes in toto *Sinarum* Imperio plurimi , ac magni , & quâ hominum induſtria , quâ terræ bonitate fere omnes exculți , ſuperbiſſimis item delubris , ac ſupſulchris adornati , quâ in re ſuperſtiſſimi *Sinæ* ſunt . in aſperioribus inculta gens inhabitat *Sinis* regibus minimè cognita , nedum ſubiecta . Celebriores montes ſunt in *Septentri- nibus* *Ticaxen Iki* , in quo Imperatoris *Iayi* mater vixiſſe perhibetur . *Gangniem* ultra nubes altiſſimus aſurgit , medico fonte , & cœnobio nobiliſſimum Fanum *Xayanga* regina conſtituit , cum fonte abluta , ſanitatem recuperaviſſet . *Golung* ingens eſt , longoque tractu in Occaſum portigitur in *Xenſienſi* provincia . *Vanhu* ad urbem *Fuenchen* altiſſimus : nomen habet à *X* . millibus hominum , quæ cum repente ingens illuvies orta eſſet , illius ſubiſſe verticem , aquarumque evaſiſſe periculum feruntur . *Limon* ad urbem *Linchang* , ubi fons cryſtallo ſimilis , profundus non amplius cubitis *IV* , miræ ramen naturæ : aqua in ſuperficie frigidiffima , in fundo adeo calida ut ibi pedem diu ſuſtinere non poſſis . *Loyo* , in cuius vertice *Leonis* ſtatua ex cuius ore perpetuus fons effluit . *Tai* ad urbem *Targan* cuius altitudo *XL* ſtadiorum *Sinæ* faciunt , ſolemque videri aſſerunt ad primos *Galli* caneus .

In *Meridionalibus* *Fem* mons eſt omnium altiſſimus , in quo ſolû homines aliquot ſervatos eſſe

ſo

se tempore Sinici diluvii authores tradunt. *U-boang*, de quo hæc fabula: fructus in eo sunt, quibus vesci ad satietatem licet, secum verò auferre vetitum: id qui tentarint, nunquam ex illo labyrintho reperire viam: fortasse hic Lotophagorum regio? *Han* frigidus mons, etsi in Torridâ Zona positus sit *Taiping*, in quo Caverna pulcherrima *Tungai* appellata quadrata est, cuius singula latera tria stadia complent, mediam rivulus argentea veluti victa interfecat. *Fungy* ad urbem *Chao* in provincia Iunnanensi, ubi collis ex congesta terra visitur, in eo sepulta 200. hominum millia Regis *Nanchao*, quæ in pugna cum Sinis habita, duce *Tangsievyvo*, occisa sunt.

Quoad soli qualitatem atinet, ad eò fecunda extrema illa Asiæ regio, ut non Ciliciæ, minori-que Asiæ cedat. frumentum gignit, & Orizam, ex qua, ut plurimum gens panem conficit, milium item, ac cætera legumina omnis generis. arbores habet omnes, præter amygdalas, & oleas, sed horum loco, alias, quibus non caremus: hinc magnus fructuum, ac pomorum proventus. olera quamplurima, quorum mirus apud Sinas delectus, cû enim metemphycosin sequantur, multi à carnibus abstinent, herbis que frequentius vescuntur. Pascua pinguißima, quibus omnia animalia educant, Vaccas, Oves, Capras, Anseres, Anates, Gallinas, aliæque huius generis. Suibus tamen maxime abundat, qui tanto studio à gente nutriuntur, ut nihil suprâ. pinguißimi sunt, optimique saporis. atque his plurimum indulgent, inque deliciis habent. Oloferici tanta copia, ut plus ex hæc parte terrarum. quam toto Orbe proveniat. Bombyces bis quotannis educant. illorum autem culturam annos ante Christum 1800. apud Sinas exitisse gentium annales referunt, hius mira apud Sinas
seri-

fericarum vestium cultura, ac textus, in quibus maximè excellūt. Gossipii usum accepit ab exteris ante annos D. at tanta nunc ibi copia, ut toti Asia Gossypinas vestes suppeditare possit.

Piscium item ingens copia, non solum è mari, sed è fluminibus, quos glacie ad mensē usque recentes servant, atque ad regiam usque Pachinè deferunt: imo educāt, ac cicures reddunt, non secus ac reliqua animalia: hinc videre est innumeras naviculas piscibus plenas per fluvios ferri. inter *Hainan* insulam, & Cantonem uniones ostrea ferunt: quos item ex piscibus gens educit. Fluviorum summa commoditas; his enim præter commercia, segetes etiam toto anno nutriuntur. est autem in derivandis rivis, lacubusque effodiendis, præcipuè ad orizam irrigandam, gens Sinarum ingeniosissima. quin vix est urbs, ad quam per aquam via non pateat, natura, aut arte deductis fluviorum alveis: hinc nonnulli curribus velificari tradiderunt, propter frequentissimas naves, quæ ultro, citroque navigant, ordine tam mirabili, ut vix unquam mutuo procedentes incurserint.

Fodinis metallorum adè abundat, ut innumera penè censeri possint. verum ne Aurum, & Argentum eruatur lege cautum est, quia scilicet noxiis exhalationibus interirent homines, quorū vita pluris auro, argentoque habenda est. maximum sanè continentis documentum, quo Europæorum avaritia meritò damnari possit, qui ut aurum, ex America, atque Africa effodiant, pluris non hæc tantum metalla, sed pecudes habet, quam homines, quos vilissima veluti mancipia ad aurifodinas rapiunt, enecantque: verum quod tot mortalium interitu stetit aurum, si requiras, nullibi invenies. Cæterum Sine è ripis fluviorum aurum, argentumque educunt, quorum tanta copia, ut

merces, non mercium pretium censenda. illis autem non in monetam percussis, sed fusorio vase fufis, refufisque, ne locus sit fraudi, utuntur. ex ære tamen monetam conficiunt ad minuta rerum pretia explenda. Fert item tellus magnam copiam argenti vivi, æris, stamni, cupri, minii, cinnabaris, lapidis lazuli, vitrioli.

Cælum ubique salubre, atque amœnum, quoniam verò latè à Septentrionibus ad Austrum tellus patet, hinc varium; siquidem ad Meridiem calidum, ac siccum, in Borealibus verò ad urbem Pachinum, quæ fere in nostro parallelo est, paulo frigidius, præcipuè montanis in locis.

Sinæ sagaces sunt, subdoli, & ad subitos casus acutissimi, atque inpavidi: at imbelles, ac timidi; quare merito Aristoteles: Europæi fortitudine Sinis præstamus, Sinæ nobis ingenii acumine. hinc nihil mirum si apud illos antiquissimæ artes sint, atque excellentissimæ. artifices industrii, mirumque in modum serica conficiunt, vestes acupictas, vascula porcellana, arculas nobilissimo glutine, auroque illitas. lignum Ebum, Ebur, corallium, succinum, aurum, marmor, iaspides ingeniosissime in varias effigies elaborant. Picturam tantum non bene callent; neque enim artem miscendorum colorum, umbrandique norunt. at Architectura insignes, ædificia, turres, aliaque huius generis mirificè extruunt: domus humiles glæcine tamen mirè illitæ, ac nitidæ: urbes in toto Imperio similissimæ. Scientiarum tamen varietate, cultuque nobis multo inferiores. Astronomiam, Moralem Philosophiam, Medicinam exercent, in hac si proxim spectes, nobis præstant. artiumque pulsu scientissimi. Corpore agiles, spiritu erecti, mente prompti. Militiam per gradus proficiunt, nec nisi certis experimentis ad ordines admit-

admittuntur. Tormentorum bellicorum, pirique pulveris usus, apud ipsos vetustissimus, ut etiam magneticæ acus usus. quamvis parum gentibus navigatio vigeat: naves tamen egregie, ac sumptuose ædificant.

Religio triplici secta distinguitur, qui doctiores Philosophiam profitentur, quam ipsi sectam *Lukiao* vocant. huius professores nihil antiquius habuere, quam morales virtutes, iustum, ac absolutum Reipublicæ regimen. Secunda est Idololatria, quæ paulo post Christum natum gentem infecit. Mentem psychosin admittit, idola colit. hæc plebis religio, à Sacerdotibus, ac Bonzis, qui in Cœnobiis vivunt superstitionissime excolitur. Tertia omnium turpissima Epicurea, quæ voluptates sectatur, Deum, atque animæ immortalitatem negat.

Imperium monarchicum. primi magistratus *Colæos* appellant: regi assident, eorumque imperium administrant. Sequuntur *Mandarini*, præfecti nimirum provinciarum: qui summo imperio præsumt, aliosque minores sub se habent. illud tamen summe commendabile apud Sinas; quod nulli, ad magistratus, imo ad belli munera admittantur nisi docti, ac sapientes; quare nulla nobilitas Sinis, nisi quæ ex sapientia, doctrinaque provenit, quæ vera nobilitas est, & propria laus, nam ut optime Ulysses apud Ovidium:

*Nam genus, & proavos, & quæ non fecimus ipsi,
Vix ea nostra puto.*

arma nulli gerunt, præter milites, quos vilissimos habent: bellique artem indignam homine, atque indecoram putant. hi verò, ut & tota Sinarum gens imbellis, nec cum nostris, imo nec cum Scythis, sub quorû dominatu est, comparanda. Conubia nostris differunt; nam viri dotem dant for-

minis emptionis titulo, & munera item parentibus. plures item uxores habere nulli vetitum. Urbanitatis officia proluxa, & ad fastidium usque: quare in salutationibus perofficiosi, in convivis assidui, erga hospites quoscumque humanissimi.

Superest ut de Muro dicamus. hic extractus est anno ante Christum 200. à Xio Imperatore. hic ex regulo Imperator factus, Tartaros eiecit toto Imperio: utq. illorum incursiones in posterum vitaret, opus aggressus admirabile, Murum nimirum, qui à Sinu Eoi maris in Provincia *Leotung*, usque ad montes, qui juxta *Khin* urbem (sunt Damastorum partes) excurrit longitudine mil 1200. illum autem quinquennio absolutum, infinita propemodum operarum multitudine allaborante, annales referunt. manetque ad hæc tempora sine labe, ac noxa, qui quamvis altissimus, ac solidus esset, Scythas tamen distingere non valuit, quin iterum in Imperium itrumperent. usque adeo verum est, præsentissimo militum animo, manuque fortissima muniri urbes, ac regna, non muris.

C A P U T X I I I.

De Corea Peninsula, insulisque circa Sinas.

AD Orientem Sinarum *Corea* iacet, ingens peninsula, quam perperam aliqui insulam esse eradiderunt. ex ultimo Scythiæ continenti in Eoum, sive Sericum Oceanum porrigitur, habet ab Occidente Sinas, à quibus *Talo* fluvio discluditur, ad Orientem verò Iaponia est, ex qua ad nos nomen emanavit: nam Sinae peninsulam *Chaosien* appellant. tota in octo provincias dividitur, quæque eorum in medio est *Kinki* vocitatur: in
hæc

hac urbs nobilissima regum sedes est *Pinjang*. Cæterum tellus fecunda, ac populorum referrissima. triticum gignit, & *Oryzam*. hæc autem, ut in Iaponia duplex est, nam una in aquis feritur, ac crescit, altera in campis siccis, uti triticum solet, hæc propria huius regni, & Iaponiæ, & reliqua præstantior est. Legumina item fert, & fructus nostrates, præsertim pyra exquisiti saporis. Papyri, ut & Iapones, varia genera conficit, optimoque ex luporum pilis pentillos, quibus ad scribendum utuntur ipsi, & *Sinæ*. *Sandaracha*, sive *Gummi Cie* dictum optimum provenit, quo, ut Iapones solent, omnis generis supellectilem, plurimaque utensilia illiniunt. Montes auro, argentoque gravidi, mare unionibus. Montes in ea altissimi *Peyo*, *Vatu*, *Xincao*, & *Hoang*: Fluvius *Ly*, qui regiam alluit.

Gens *Idololatra*, & *Sinis* similis lingua, tum moribus, ac reipublicæ forma, ut & illi animarum transmigrationem tenent. præcipuum *Idolum*. *Fè* vocant. Philosophiæ operam navant. viri sanctos non nisi post tertium annum humi condunt. interea pulchre adornatis, instructisque *Sarcophagis* domi tenent, illisque honorem ob gratitudinis memoriam præstant. quod & *Sinæ* item faciunt. Mulieres non tam scrupulosi domi continent ut *Sinæ*, apud quas ob id male acudiunt. Imo nuptiarum ratione ab illis prorsus differunt nam quisque quam vult eligit uxorem, nulla habita parentum ratione. contra *Sinæ*, parentes in suis filiis matrimonia stabiliunt. huius autem rationem reddunt, quia nimirum adeo modestas esse virgines oportere, ut si rogentur nubere ne velint, respondere debeant nolle. verum etsi exteriorem hanc modestiam ament *Sinæ*, sunt tamen in omnem libidinem proni, ac liberi, modicam hæc.

Coreani reges Sinico Imperatori tributa pegerere solitavere, inque illius clientela esse. nonnumquam bello ab Iaponibus petiti, interdum à Tartaris, à quibus quoniam capillos radere Tartarico more iussi, defecerunt.

Insulæ præcipuæ circa Sinas sunt ad Meridiem *Hainan*, quæ altissimis montibus, annosisque sylvis aspera, dicta *Haiwan*, quasi ad Austrum maris. Littora Sinæ tenent: in mediterraneis, ac montanis gens sui juris, urbs princeps *Kinchen*, tellus omnium ferax. nascitur Aquila lignum, & Ebeum, item Rosa, Nuces maiores Indicæ, cuius fructus laca dicitur, qui ob ingentem magnitudinem, non in ramis metu ne rumpantur, sed in truncis adnascitur. Cortex adeo durus ut securi scindendus, intus innumeræ domunculæ, seu folliculi, in quibus est pulpa flavi coloris, quæ nucem veluti castaneam ambit: illa ut matura suavissima; hæc igne tostas castaneas refert. Mare Bælenis, quas ut in Bæltico incolæ capiunt, & unionibus abundat.

Circa litora Cantonensis provinciæ innumeræ parvæ insulæ: nobilior Macaum. hic Lusitani commercia cum Sinis primum habuere: mox sensim domus ædificarunt, hinc arcem, tandem urbem situ ad eum munitam, ut inexpugnabilis sit: Emporium toto Oriente nobilissimum, in quod Iapones, Sinæ, Indi, atque Europæi conflunt; facta etiam Episcopatu, & academia nobilis.

Ad meridiem Fochiensis provinciæ est, magna insula Sinis dicta *Talienkien*. Lusitanis *Liquêo*, Hispanis *Formosa*: gens Sinicæ originis, & Sinis olim paruit: mox sui juris, urbs præcipua *Taiwan* in exigua insula non longe à continente maioris insulæ urbs muro, & arce munita, ac dicta nova *Zelandia*, in Insula Lusitani binas arcas extruxerunt,
diù.

diūque tenuerunt: tandem ab Hollandis pulsi. Hos verò anno 1661. Coxina Pirata eiecit, infulaque potitus. Viri proceri, femineq̄ statura parvæ, & insita quadam verecundia viros fugiunt. Solum fœcundum, sed non cultum, auro dives, ut & Hainanæ. sed gens illud negligit. Vaccæ plurimæ, & caro fertur suavissima.

C A P U T X I V.

De Iaponicis Insulis.

AD Orientem Solem inter Merid. 170, & 187. inter Parallelum verò 30, & 40. Sitæ sunt Iaponicæ Insulæ, nobis detectæ anno 1542. à Ludovico Sosa Lusitanicæ classis duce. plures sunt numero, quarum maxima nonnulli censent esse insulam Iabadii dictam à Ptolemæo, minores verò Satyrorum insulas: quæ quidem Argenteæ etiam appellatæ ob argenti copiam: inque Iabadii insula ponitur à Ptolemæo Argentea metropolis. Mela *Chysen* vocat, quo nos nomine etiam appellavimus adito cognomine, ultima. ita Naut. VIII.

Oceano lita caruleo facit ultima Chryse,

Insula dives opum, & tot regibus inclita, & armis.

Illarum præcipuæ sunt tres Niphon; quæ Zippangri à Marco Paulo Veneto vocitatæ: nobis Europæis Iapon dicta, magnitudine Italiæ par. olim in quinquaginta quatuor regna divisa: nunc in quinque magnas provincias dividitur: sunt hæ *Ochio, Quanto, Ietsengen, Ietsen Iamaysen*. Ochionæ provinciæ caput Yendum *Yendo*. urbs est amplissima, & Imperatoris sedes, sita ad litus iuxta amnem Tuchonum *Tukon*: in duas partes dividitur Orientalem, & Meridionalem, domus ex latere, sed ligno intectæ, miroque artificio extructæ. no-

bilium ædes magnifico sumptu, ac opere visuntur: suntque propemodum innumeræ: viæ latæ, ac longissimæ, quarum præcipua quatuor ferme leucas extenditur.

Quantanæ provinciz caput *Micava*. Ietsengensis *Finda*; lamaysetensis *Nangatum* ad mare occidentale situm. Ietsensis *Meacum*, urbs olim Imperii caput, cum penes Dairum regia potestas, situ amœna, amplitudine maxima, inque duas partes, rivo interfluente, secatur. ædes ex ligno, & fere unius contiguationis, ob continuos terræ motus, quibus nō hæc tantū pars, sed tota Iaponia concutitur. ad Occidentem mons surgit barbaris *Dubajamma* appellatus: ædes in urbe plusquam centum mille. inter quas *Dairi*, sive regia, superbissima: & Fanum item *Daybut*, quod magnitudine, & structura cætera ædificia longe superat. in aditu templi bini Leones, & geminæ statuz monstroso, ac terribili visu, quæque se iaculis impeti videntur, excubant: in ara idolum, genibus decussatis sedens, muliebri ore, radiis redimitum, membris non æquis, manus enim, etsi hominis molem æquent, corpori tamen impares: genua nimis vasta. circa innumera idola stantia, radiisque nitentia, lampadesque perpetuè ardentes.

Alterâ insula est *Xicoco*, quæ & *Tonsa* appellatur, tribus olim regnis à tribus urbibus denominata *Ava*, scilicet, *Xicoco*. & *Tonsa*. Tertiâ insula est *Ximo*, quæ & *Bungum* urbes præcipuæ *Fingen*, *Bungo*, *Ofumi*, *Nangasachum*, totidem olim regnorum metropoles. ultima sita ad mare portu commoda, situque amœna campis uber, populis inter cæteras frequens. Circa tres hæc maiores insulas plurimæ alię visuntur, quarum insigniores, ad Septentrionem, *Todoxima*, *Sando*, & *Oquis*: ad Orientem *Maicuxima*, *Toy*, *Iyuxima*: ad Occiden-

dentem *Goſo* ad Meridiem *Tanegaxima*.

Iapones à se ortos *Sinæ* jaſcitant, quodam *Architalaſſo* dace, qui cum paucis in inſulam venit, gentem rudem excoluit, ſeque regem dixit. ipſis autem *Sinis* tellus *Gepuen* dicitur, nimirum *Solis* origo, cum ad ultimum Orientem ſita ſit, quare & *Chryſe*, quaſi aurea vocitata. ego ut in *Iaponiam* *Sinas* tranſmigratſſe non negaverim, ita in eandem *Scythas* tranſferatſſe crediderim, cum *Scythicis* moribus fuerint imbuti. capillitium ut *Scythæ* tondent, paucosque crines relinquunt, reliquo capite raſo ad glabritiem, mentoque *volfella* depilato, quod numquam in uſu apud *Sinas*. Lingua *Iaponica* *Sinica* diſſimilis: literaſque *D*, & *R* adhibent: quas nullo modo pronunſciare poſſunt *Sinæ*. gens ſtatura proſpera, ferox, ac bellicoſa, *Sinæ* timidi, ac imbelles: veſtibus ſimiles, niſi quod *Iapones* ſumptuoſiores. bino acinace armantur, ſclopo item, & pharetra: Mulieres mundo ornatiſſimo, ac ditiſſimo adornantur: pulchræ viſu, quæque nigros dentes habent, venuſtiores habentur. cum ſeſe invicem ſalutant non caput, ſed pedes detegunt, veſte talari elevata: *Oriza* ut plurimum gens viſcitat: panem conficiunt noſtro ſimile, quem non niſi iure madidum comedunt. calidam bibunt, ut & *Sinæ*. Sunt præterea dexteri, atque ingenioſi, acceptamque religionem, & literas à *Sinis* *DC.* circiter poſt *Chriſtum* natum annos, mirifice excoluere. *Idola* ſumma ſuperſtitioſæ colunt: præſertim *Amidam*, cuius ſuperbiſſimum *Fanum* extructum in urbe *Iendo*. *Argentæ* in ara *Idolum* humano corpore, ſed canino capite, equo aureo ſeptem captibus armato inſidet: equi *ephippia* unionibus, & gemmis intexta. circa mille *idola* ſunt terribilia viſu. *Bonzi* altaris miniſtri, qui apud gentem religioſi habentur:

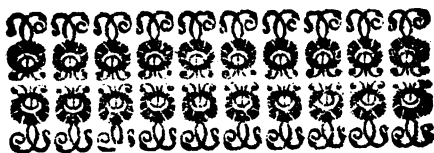
S S

rem

remque divinam ipsi soli tractant, atque interpretantur.

Cæterum genus hominum ad omne vitium pronum, inque omne flagitium simulatæ pietatis prætextu prolabitur. hi in tres sectas divisi: quidam Amidam, alii *Xacam* idolum alterum colunt. Fœquenses dicti. alii *Xenxus*. vocitati nullum Deum colunt, mortalesque animas putant. Tellus montana auro, argento, cæterisque metallis ditissima: solum fertile, & rivis irriguum, orizam, triticum, ac poma gignit. feras Sylvæ, & similia ferunt.

Olim, in plures dominatus gens divisa: mox totius ferme imperij potestas penes Dairum venit, penes quem etiam Pontificia maiestas, & sacerdotum fuit. at anno 1550. maior natu filius in patrem arma movit: captusque interemptus. at militiæ dux ab. rege. deficiens se Imperatorem dixit. minor natu filius exercitu comparato. illique Duce *Cubo* præfecto, desertorem superavit. *Cubus*. militum gratiam nactus, & Victoriæ famam, regni hæredem interficit, regnumque invadit: ducibus suis exemplum desciscendi præbens: quare ab uno ducum occisso, anno 1564. Et mox *Nambunanga* fratre anno. 1573. *Taicosama* regnum potitus, qui anno 1598. obiit, filiumque reliquit *Fiderisomma* dictum sub tutela *Daisusama*. hic pupillo sublati regnum invasit. uterque Christianam fidem, quam Apostolus Indiarum D. Fræciscus Xaverius, & PP. Societatis Jesu latè per Japoniam sparserant, crudelissimè affixerunt. anno 1616. patri successit *Cambosama*, qui Christianos toto regno persecutus. tandem fato concessit anno 1631. cuius filius *Tosogunsama*. suffectus barbarus Christianorum persecutor. decessit sine liberis. relicto consanguineo suo *Quando*. regni hærede, anno 1650.

LIBER VII.

CAPVT I.

*De Africa Nomine, situ, magnitudine, & veteri
divisione.*

Africa tertia orbis pars ab Afro, Libys Hercu-
lis filio dicta à nonnullis creditur, alijs ab A-
rabo nomine Faracha, quod divisum sonat. Græ-
cis *Libya* appellata, à Libya Epaphi filii Iovis fi-
lia, ab indigenis *Isiriquia* dicitur. In peninsula for-
mâ facta, quæ Arabico Isthmo lato mill: CX Asia
adnectitur. Illius forma triquetra est, & mitræ Ve-
necorum ducis persimilis. Quod ad Cœli situm
spectat, posita est inter Meridianum 5. & 86. pri-
mus per Arsinarium promontorium *Cape Verde*,
& secundus per Aromatam *Guardafuy*. inter pa-
rallelum verò Borealem 36, & Australem 35.
quare positu suo totam occupat Zonam torri-
dam, & partem Borealis, & Australis temperatæ.
Longitudo maxima ab Herculis freto, sive Abila
monte ad promontorium Bonæ spei (nobis est
Acronotus) est mill: MMMMD. latitudo ab Ar-
sinario ad Aromatam mill: ferme totidem. Fines
eius sunt ab Oriente Isthmus, sinus Arabicus, sive
Eri-

Erithræum, & Indicus Oceanus: à Meridie Æthiopicus, ab Occasu Atlanticus: à Septentrionibus Mediterraneum mare. Teilus vasta magis, quam frequens: cuius pleraque aut inculta, aut arenis sterilibus obducta, aut ob cæli, terræque siccitatem deserta, aut venenato animalium genere, eoque plurimo infesta. hinc Hæmonius.

*Africa nunc sequitur fervore notabilis ipso,
Vasta, minusque frequens, tantum facunda ferarum
Interior, quæ Sol medius nullus iacit umbras,
Uruntur flammis, siccisque teguntur arenis
Desertis tetro serpentum afflamine campi.*

Sunt tamen quædam regiones eximie cultæ, ac fertiles, de quibus infra sermo erit. Africa antiquis, præter septentrionalia, obscurè nota: nunc Europæorum navigationibus tota perlustrata, etsi in mediterraneis adhuc latent multa ob Cæli intemperiem, & Barbararum gentium mores inaccessa. Nonnulli veterum Africam ab Asia non Isthmo, sed Nilo fluvio distungebãt, ut quicquid terrarum inter Nilum, & Arabicum sinum esset, ad Asiam pertineret. non ita tamen Ptolemæus fecit Africanus ipse, & Geographorum facile princeps: terminum enim isthmum locavit: quod & Strabo, aliique insigniores fecerunt.

Africam olim in has partes secuere: nimirum Ægyptum, Cirenaicam, Africam minorem, seu proprie dictam, Troglodytas, Garamantes, Numidiam, Mauritaniam, Gætuliam, Libyam exterioræ, & interioræ, Arabiam Troglodyticam, & Æthiopiam.

C A P U T II.

De Aegypto, atque illius veteri, & nova divisione.

Celeberrima non Africa modo, sed totius Orbis regio Aegyptus fuit: nulli enim vel solâ ubertate, vel hominum ingeniis, vel urbium splendore cessit. uno Nilo adeo beata tellus, ut bis quotannis fruges tulerit, atque ob id Universi horreû appellata. artes primum in Aegypto inventæ, aut excultæ, longo post tempore in Græciam primùm, mox illinc ad nos navigarunt, Urbes, Amase regnante, viginti millia fuere, eæque splendidissimæ. Sub Romanis etsi minores, non tamen paucæ, atque ignobiles. Dicitam ab Aegypto Danaï fratre Geographi volunt: cum antea Aeria diceretur: nunc ab Indigenis, quos Coptos appellant, *Massir* vocatur: ab Hebræis *Misraim*. Eius termini sunt à Septentrione Internû mare, ab Oriente Isthmus, sinus Arabicus, *Golfo della Mecca*, à Meridie ad Nili Cataractas Æthiopia, quæ sub Aegypto dicitur, ab Occidente Libyci mōtes, quibus ab exteriori Libya, & Marmarica, seu Cirenaica disiūgitur. Longitudo ab ostio Pelusiaco ad Nili cataractas est mille DL. latitudo ab Erithræi litore ad Libycos montes CCXL. & à parallelo 32. ultra Tropicum Capricorni excurrit.

Divisa olim Aegyptus in Deltam, Heptanomos, & Thebaidem. Delta, quæ Interamnia, inter Nili ostia claudebatur, sic dicta quod delta figuram exprimebat. Nilus enim non longe à Memphi in septem alveos sensim dividitur, qui eorundem ostiis in mare irrumpunt: hinc poetæ:

Euphratem supra, & septemplex ostia Nili.

Extremi verò alvei Deltam Græcorum faciunt.
huius.

huius urbes præcipuz Alexandria ab Alexandro condita, cum ab Ammonis templo reverteretur, anno ante Christum 331. Turcis appellatur *Scandaria*, sita ad Occidentalius ex Nili ostiis, portus, Mercatu, & superbo murorum ambitu, vel nunc insignis, ob æris tamen vitium infrequens. Canopus, sive Canopolis, *Rosetta* ad ostium Canopicum: Bolbitine, ad Bolbiticū, Taniatis ad Taniaticum, Pelusium, *Damiata* ad Pelusiacum Orientalius. Heliopolis, Nitria, Busyris, Letus, Adropolis Pherbæsis, aliæque Heptanomi, Ægyptus media. Sic dicta quasi septem præfecturæ, quæ Nomi Græcis dictæ. in his olim Memphis ad Occidentalem Nili ripam sita, in qua præter alia Pyramides celebrantur, hinc Martialis:

Barbara, pyramidum fileat miracula Memphis.
ex huius ruinis orta Babylon Ægypti, quæ Alcaicum appellatur, *Cairo*, Turcis *Missir*, Arabibus *Il-Kaher* ad Orientalem ripam posita, tantæ magnitudinis, ut cognomento maxima nuncupetur. in quatuor partes dividitur *Vecchie*, & *nuovo Cairo Bular*, & *Charaffat*. totius urbis circuitum milli supra quadraginta ferunt hominum verò Milliones septem in ea repetiri: novum Alcaicum muris cingitur, præter eam partem, quæ veteri, & castro coniungitur, quod in clivo positum est. præcipuum Mahumetanorum sanum est immensæ pene magnitudinis, residuntque in eo quatuor *Musti*, qui sacris præsent. Vetus Babylonia à Cambyse ædificata ad Meridiem sita fuit, cuius ruinae, & ingentes pyramides visuntur.

Reliquæ urbes Cynopolis, Nilopolis, Heracleopolis, Arsinoe, quam putant *Sues*, portum ad intimum recessum Arabici sinus, ubi olim Salomonis classes, nunc Turcicæ stationem habent. Thebais, superior Ægyptus, quæ ad Nili usque Cata-

factas,

rañas, & Æthiopicos montes extenditur, urbes in
 ea olim celebres. Thebe dicta Hecatompylis ob
 centum portas, Lycopolis, Hipsile, Diospolis, Be
 renice, Coptos, Ombi, & in confiniis iuxta Tropi
 cum Syene *Asia*. Romanæ Imperii terminus. Nūc
 celebres sunt *Said, Cofsin, Sugnam, & Ichima*. Cæte
 rum Delta nunc Barbaris *Bahræ*, sive inferior Æ
 gyptus; *Vostani*, Media, & *Said* superior Ægyptus.

Ægyptii se vetustissimos prædicant, cumque
 Scythiis de gentis vetustate contenderunt. Anti
 quissimos esse post Syros vel Sacra Scriptura te
 statur. Disciplinarum, & artium complurium, ut
 dicebam, inventores, ac rerum divinarum, & sy
 derum peritissimè fuere. ad illos eruditionis gra
 tia profecti Dædalus, Melampus, Pythagoras, Ho
 merus, & Thales Milesius, qui primus disciplinas
 in Græciam invehit. Regibus suis initio parvere,
 qui Pharaones dicti, mox Æthiopibus, & iterum
 suis. Deinde Persis, & Macedonibus, & rursus suis.
 tandem, Augusto debellante, in provinciæ for
 mam redacti, victa Cleopatra cum Marco Anto
 nio Actiaca pugna. Inclinate Romano Imperio
 Saraceni eam occuparunt: qui Circassis servis ar
 ma, & militares præfecturas tradidere: hi non lon
 ge postea descivere; & regem ex suis crearunt, &
 quoniam antea Mamaluchi, hoc est servi, dice
 bantur, Mamaluchorum imperium vocatum est.
 His anno 1518. à Selimo I. Othomannorum Im
 peratore triplici prælio victis, Turcis Ægyptus
 cessit; quam ad hæc tempora tenent. Qui nunc
 Ægyptum habitant sunt Copti antiquorum Ægypt
 tiorum reliquæ, sic dicti à Copto Mistrain regis
 filio, Græci, & utriusque Christiani Schismatici; A
 rabes, Turcæ, & Iudæi, qui mercaturam exercent.
 Cæli constitutio minime sana ob stagnantes Ni
 li paludes, & summum Solis ardorem. Præcipuâ

MUN-

montes sunt Climax, Alabastrinus, Niger, & Liby-
ci: Paludes Sirbonis Mœris, & Mareotis. fluvius
unicus Nilus.

C A P U T I I I.

De Nilo amne.

Nillus quotquot in Orbe Fluviorum celeberrimus, originem suam tot ante secula occulit, ut illum è Cælo oriri poëtz crediderint; & an ibi gentes essent meritò ambigerent: hinc Luc:
Et gens si qua iacet nascenti conscia Nilo.

Quamvis Sesostris, & Philadelphus Ægypti reges, primum Cambyfes, & Alexander Magnus, mox Iulius Cæsar, & Nero summos conatus adhibuerint, & licet superiori seculo, quando in Orientem navigari ceptum, inque Æthiopiam iter paruit, multi operam omnem impenderint, veros Nili fontes invenire non potuerunt. Crediderunt tamen Geographi oriri à Lunæ montibus sub gradu XII. lat: Australis iuxta quorum placitum sic VII. Naut. cecinimus.

*Nilus, & Ægyptum nigra qui ditat arena,
Usque cacuminibus Luna devenus ab altis.*

At præsentis seculo detecta tandem vera origo tam obscuri retrò fontis. accidit id anno 1618. XI. Kal. Maias. cum David Abassæ Imperatori hortante Petro Pays Lusitano è Soc: Jesu, cum toto exercitu ad opus tot seculis expetitur, ac frustra tentatum movit. In regno igitur *Goiaw* dicto sub latitud: Boreali grad. XII. in Merid: 65. in loco, quem Agovi populi *Tunkona* indigitant, mons est, in cuius vertice planities ampla altis montibus in circi formam præcineta. hac in planitie gemini fontes rotundi, quorum diameter quatuor pal-

mo-

morum . aqua est pellucida, frigida, & gustui gratissima. ex his in plano nil aquę scaturit. ad radices veró montis alter fons est, ex quo Nilus profluit. Fontes, qui in vertice sunt, Nili oculi vocitantur, distantque inter se iactu lapidis: profundi sunt. imo putant incolę totum mótem cavum esse, atque aquis immensus repletum: idque ex eo deducunt; quia nimirum tota circum terra tremit: ex quo etiam conficiunt, cur aquę è superioribus fontibus numquam redundant: cum ex inferiori palude summo impetu prorumpāt. immo addunt eo anno parum tremuisse ob nimiam siccitatem, cum præcedentibus tantus fuerit terrę tremor, ut vix sine periculo adiri mons potuisset. Fortasse gemini illi fontes erunt Palus Orientalis, & Occidentalis, quarum meminit Ptolemæus.

Non longe à Nili fonte vallis est, ex qua alter rivus manat, forsan ex eodem monte, qui in Nilum se exonerat. Nilum indigenę *Abani* vocant, quasi Aquam parentem. illius cursus sic procedit. multis aliis auctus torrentibus in Orientem currit ad tria milliaria, ubi alium ab Oriente profluentem accipit. hinc ad Septentrionem reflexus, alios torrentes accipit: peractoque itinere unius diei, in ampliorem amnem *Lama* dictum, occurrit, quo recepto, in Orientem vertitur: mille ferme centum longe à fonte in ingentem lacum mergitur nomine *Bed*: cuius pars in Goiamę regno, pars veró in regno Bamez est. Per lacum tanta velocitate fluit, ut illius aquas à stagnatibus discernere facile sit. E lacu egressus in Meridiem redit, rigatque Alatz regionem: ubi in montes incidit, qui primam Nili cataraçtem faciunt: ex quibus tanto clamore ruit, ut ad X. mill: stridor exaudiatur; totque in guttas dispergitur, ut rosare latè videatur. MOX inter angustas duorum mon-
sium

tium fauces ruit, quas ponte imposito Æthiopia Imperator toto exercitu traiecit. his superatis, ad Orientem rigat *Bagamidry* regnum, *Amahara*. *Olaca*, *Xaoa*, & *Dabor*. Inde flectitur iterum iuxta regnum *Bizamo*, & *Gumacanea*, proximusque accedit Regno *Goiama*: nec nisi itinere unius diei ab fonte longius præterfluit. Hinc iter per *Fozolo*, & *Ombaroa* regnum ab Eraz Zelachriste Imperatoris fratre subactum anno 1613, & *Ayzolam* dictam, quasi novus orbis, quia nimirum vasta, & prius ignota regio. His digressus spatiis, innumeros populos rigat, inque cataractas Ægypti ad Æthiopicos montes venit: ex quibus immenso stridore in Ægyptum cadit: quam cum mediam interfecit, quinque ostiis (olim septem) in Mediterraneum irrumpit. ex his navigia patiuntur *Canopicum*, & *Pelusiacum*. Ipse verò navigari per Ægyptum usque ad Cataractas potest. in Æthiopia, ubi minus rapidus etiam navigatur. Nili aquæ dulciores, & saluberrimæ præ cæteris sunt, nisi dum inundat. inundat verò quotannis mense Junio à die 17. usque ad 24. Septembris. ex incremento de annona judicant si enim in insula quam *Miquias* vocant aqua ad 20. vel 21. cubitos ascendit fertilis annus, & uber annona: si ad 23, vel 26 ob nimium humorem caritas futura creditur: si verò ad 16. tantum, caritas item præ exigua aqua, qua campi saturari non possunt, futura erit. Nilus multas insulas facit, quarum præcipua *Meroe*, circa quam à lævo latere *Astabor* Nilus dicitur: ramus scilicet aquæ à tenebris venientis, dextro *Astusapes*, quod latentis significationem adiicit. Incrementi causæ sunt pluviz, quæ illis temporibus, cum hyems Æthiopicis est, abundè decidunt. Generat Nilus *Cocroditos*: quorum carne *Copti* maiori ieiunio

vescuntur. quam noxium animal, & quomodo
capiatur diximus Halieut. VII.

CAPUT IV.

*De Africa provinciis Septentrionalibus, eis
Atlantem, sive Barbaria.*

Septentrionales Africae provinciae terminantur
ab Oriente Ægypto, à Septentrione incluso
mari, à Meridie Libya interiore, & Æthiopia, à qui-
bus Atlante disiungitur. totius hic Africae tractus
nunc Barbaria à barbaris populis appellatur: divi-
debatur olim in Libyam exteriorem, Africam mi-
norem, Numidiam, & Mauritanias Cesariensem,
& Tingitanam. Exterioris Libyæ partes Libya
proprie dicta, Marmarica, & Cirenaica. Libyæ, quæ
Ægypto finitima, urbs olim Parætonium, & in
ea Hammonica regio Iovis Hammonis templo, &
oraculo nobilitata, quod non sine labore adiit A-
lexander. nunc ingentia rudera visuntur *Mesa-
chbir* dicta, cætera tempus abstulit. Post hanc est
Marmarica, in qua Batrachus portus, & Nasamō-
nes populi, & mox Cirenaica, quæ & Pentapolis
dicta à quinque urbibus celeberrimis Berenice,
Arsinoe, Ptolemaide, Apollonia, & Cyrene, à
qua provinciae nomen. Hanc Græci ex Thera Æ-
gæi maris insula profecti, condiderunt. qui diu in-
ter Ægyptios, & Pœnos privata sorte vixerunt,
mox de agrorum finibus diuturnum cum Cartha-
ginensibus bellum gesserunt. deleta Carthagine
cum reliqua Africa Romanis paruerunt. mox Æ-
gyptis regibus, tandem Turcis. hæ tres provinciae
nunc à Barca urbe regnum Barcæ appellatur, in-
frequens, & incultum: valtæque in mediterraneis
solitudines; atque interius Barcæ desertum ex-
tenditur.

Sc-

Sequitur Africa minor, cuius termini sunt ab Oriente Cirenaica, & sinus Magnæ Syrtis, *Golfo di Sidra*, à Meridie Atlas mons, & Gætuli, ab Occasu Numidia, à Septentrionibus Africum mare. olim continebat Provinciam Carthaginiensem, seu Proconsularem, Byzacenam, & Tripolitānam. primæ duæ nunc unum regnum conflant, Tunetanum dictum: tertia regnum Tripolitanum. quoddam non huius tantum, sed totius Africæ princeps Carthago, Romæ æmula, & Imperii Orbis appetitissima, opibus, & armis florentissima, cuius nunc vix ruinæ apparent. usque adeo nihil magnum, & constans in terris est. De hac Poëta noster:

*Quantum illa metus, quantum illa laborum
Urbs dedit insultans Latio, & Laurentibus armis?
Nunc passim vix reliquias, vix nomina servans
Obruitur propriis non agnoscenda ruinis.
Et querimus genus infelix humana labare
Membra avo, cum regna palam moriatur, & urbes.*

Reliquæ urbes Leptis magna, *Lepida* Abrotinum, Taphræ, Capsa, Thydrus, Thapsus, Leptis parva, ex qua Tripolis: Adrumetum *Maometta*, Clupea, *Susa*, Utica, *Biserta* Catonis, qui inde Utricensis, morte nobilis. Populi celebriores fuere iuxta Cirenaicam Nasamones, quos & Mesamones Græci ab arenis, in quibus incolebant, appellarunt. Pſylli, quorum corpori ingenitum fuit virus serpen- tibus exitiale, Barcæi, & supra Carthaginem Libyphœnices, qui & Pœni à Phœnice Tyro profecti, duce Elifa, seu Didone, quæ Carthaginem condidit. Fluvii Cyniphas, Triton: Catada ad Carthaginem fluens, Bagradus omnium maximus ad Uticam: & Tusca, trans quem Numidia.

Nunc Tunetani regni caput Tunetum ad ultimum lacus positum: in ipso aditu stagni arx Gu-
leta

Ieta ab Ariandeno Barbarossa munita, & à Carolo V. una cum urbe capta: nec longe anno 1574. à Turcis recepta, ac diruta. Urbs è Carthaginis ruinis crevit ad eam magnitudinem, qua nunc visitur. muro cingitur, & arce nova munitur. Tripolitani regni, Tripolis, ex antiquæ Leptis, seu Neapolis ruinis adaucta, à Romanis condita creditur, at nova ab Arabibus non longe à veteri cum arce & portu in solo æquo, & sabuloso.

Trans Tuscam amnem Numidia cuius à tergo Atlas ab Occasu Mauritania. Numidorum olim caput Cirta, nunc Costantina in mediterraneis sita, Syphacis regia, dives, & culta: ad litus Hippona Bona divo Augustino Episcopo insignis.

Mauritania occidentalior Africæ pars ab ortu Numidiam habet, ab Occasu Atlanticum Oceanum, quem Arabes *Albear-Alquvir*, nimirum magnum mare vocant: à Meridie Atlantem, à Septentrione Mediterraneum. divisa ab antiquis in duas Cæsariensem, & Tingitanam. Cæsariensis caput, Alba Iulia, *Algieri*: Cæsariensis pars fuit etiam Sitifensis, in qua Salde *Bugia*. Tingitana à Tingi, *Tanger* dicta, ad Oceanum posita est. Nostra ætate Universa Mauritania in quatuor regna dividitur Algerinum, Tremisenum, Fessanum, & Marochanum. cum Algerino adnexum Tremisenum ab urbe primaria *Tremisen* nuncupatum. Algerium, quod & Iulia Cæsarea, urbs est munitissima multis arcibus, & superbo murorum ambitu, frustra à Carolo V. tentata. ab incolis dicitur *Algesir* Piratarum infame asylum, qui totam Europam infestant, nostra incuria, discordiaque, cum facile deleri funditus possent. numerantur in urbe XII. M. militum, qui piraticam exercent, Apostataz plerumque: XL. M. captivorum Christianorum L. M. Maurorum, & Turcarum. Cæterum
licet

licet hæc tria Africæ regna Turcis pareant, tamen in reipublicæ formam gentes vivunt: reges eligunt, quos Othomanni electos confirmant, à quibus quotannis tributum penditur. Ipsi verò Barbari sive Tripolitæ, sive Tuncetani, aut Algerini, adeo infames, ut vel ipsas Turcarum ditiones deprædentur, Christianosque Turcis subditos miserimè vexant.

Fessanum regnum ad ipsum fretum Hispaniæ obiacet, ab urbe *Fez* appellatum, quæ ampla, splendida, ac dives, & Mahmetanorum templo insignis. in duas partes dividitur: prima *Fez Belè*, nimirum vetus 120. annos post Mahumetem ab *Idris Mulè* primo horum Barbarorum rege, quem Arabes *Scerif* indignant. Secunda *Fez Gedida*, hoc est, nova, CCXV. annos post Mahumetem condita à *Mulè Benby* fabricata. duplicique murorum ambitu munita. reliquæ urbes sunt *Tanger*, *Centa*, & *Arilla* ad fretum: hæc duæ Hispanicæ ditionis. prima ab Alphonso Rege Lusitanicæ capta anno 1471. 18. Augusti: anno verò 1662. concessa Catherinæ Ioannis IV filiz, quæ Carolo II. Angliæ regi nupsit. tandem ab Anglis relicta, Mauris cessit. Est etiam extra fretum *Sale Salè*, celebre emporium ad fluvium *Burregreg* ad novem mill: navium patientem, urbs duplex, muro, & arce munita: arx *Alcassane*, dicitur, ubi *Alcaidus*, nimirum Gubernator ius dicit. præcipuum sanum constructum à XXX. M. Christianis captivis, quos ex Hispania transduxerat *Mulè Jacob Almanzor*: qui totidem Maurochum ad extruendos aquæductus transmiserat. ad Oceanum *Larache* portu nobilitis nuper Hispanis erepta.

Maurochanum regnum ultimum ad Oceanum ab urbe *Maroc*, nuncupatum. Urbs est amplissima & opulenta, & olim inter primas orbis annu-

rata,

rata. reliquæ *Taradante*, & *Mesca*.

Est in Fessano regno regnum *Dara*, cuius ad mare *Melilla* Hispanici iuris. Hæc regna suos olim *Scrifos* habuere, nunc *Maurochi* rex unus imperat, cui præter hæc tria regna, parent etiam, alia quæ sunt in *Dactilifera* regione *Biledulgerid* Arabibus dicta, scilicet regna *Taffidet*, *Tegovarim*, *Segelmefce*, *Tesset*, *Darha*, & *Sus*. quare inter primos *Africæ* princeps censendus, qui merito Imperator dicitur, & *Araba* voce *Scerif de Sceriffi*: nimirum rex regum, Huius sedes est in urbe *Mechenez*, quam incolæ vocant *Mesquines*, in solo fertili, & amœno sita, ad amnem *Bovamere*. arx est in urbe, in qua *Scrifus* sedet ædibus regiis ornata, fontibus, & omni genere animantium insignibus. hic appellatur *Ismaël Muley* ultimi regis *Tafilèt* ex matre frater.

Quod ad *Barbæriæ* constitutionem attinet, circa *Agyptum*, & in minori *Africa* æt calidus, in *Mauritania* verò humidus ob pluvias, quæ ab Occidentalibus ventis producuntur. idcirco *Mauritanæ* solum fertile, & pascuis abundat. In *Tunetano* regno sunt & colles fructiferi, & olearum montes refertissimi: in *Tripolitano* palmetæ florent quam plurima. in *Mauritania* olim *Massesy*. lorum gens, & *Iol*, postea *Iulia Cæsarea* Iubæ regia: ad Oceanum *Lixus*, ubi *Antæi* regia à *Pœtis* ponitur, certamen cum *Hercule*, & *Hesperidum* horti. Post Romanos *Africam*, & *Mauritanias* *Vandali* tenuerunt, quibus sub *Iustiniano* à *Belisario* victis, *Græci*, & mox *Saraceni* circa annum 999. occuparunt, nunc incolæ omnes *Mahumetani Arabes*, *Mauri*, vel *Turcæ* animis præstant, sed non usu, atque arte armorum, exceptis piratis, qui perpetuo mare infestant.

C A-

De Atlante, Gætulia, & interiori Libya.

ATlas montium, quotquot sunt, maxime fabulosus, à Libycis pene montibus ortus longo tractu Africam, velut Apenninus fecat, quò tandem in Oceanum, cui nomen imposuit, irrumpat. quà ad Occasum vergit, asper, & squallens, quæ Africam nemorosus, opacus, fontibus scatens, ac fructibus omnis generis sua sponte nascentibus ditissimus. neminem circa incolarum interdium cerni: silere omnia, haud alio, quam solitudinum horrore: noctibus verò micare crebris ignibus Ægipanum, Satyrorumque lascivia impleri, tibiarum, ac fistulæ cantu, tympanorum, ac cymbalorum sonitu strepere veteres tradidere. Duplex est maior, & minor: hic Africam à Gætulis, ille hinc ab interiori Libya, & vastis desertis dirimit. qui ab incolis *Anchisa*, & *Monte de dattili* ob copiam horum: alibi *Megies*, & *Canai-gel-gerbena*. Altissimus est & præruptus, ut non solum non habitari, sed ne adiri quidem potest. Leonum, Tigrium, aliorumque ferocium animantium refertissimus. Sunt tamen quædam valles, quas pylas Græci, Latini portas vocarunt, per quas transiri potest, celebriores sunt iuxta urbem *Resquela*, & *Agmen*, per has Gætuli transeunt.

Gætuli à Meridie minoris Africæ, & Mauritaniarum habitabant: versus Orientem verò Troglodytæ, & Garamantes, quos omnes à Romanis debellati authores tradunt. Nunc omnis terræ tractus, quem hi tenuere ab Arabibus *Biledulgerid* appellatur, à dactylorum proventu: nullibi tanta copia progignitur, tantæ molis, tantiq; saporis, quam-

quamvis revera huius immenſi tractus una tantum regio ita appelletur, quam Arabes *El Gerid* dicunt, à qua toti tractui nomen à noſtris factum. hæc ab Occaſu Oceano clauditur, à Meridie Atro Monte, & Libyæ deſertis. Regna præcipua ad Occaſum *Tovet, Teſſet, Sus, Taſſilet, Darha, Segelmæſſe, & Tegovarim*, quæ Serifo, ut dixi, parent. ad Orientem *Biledulgerid* proprie dictum, *Zeb, Berdoa*, ubi olim *Troglodytæ*: Borno, ubi *Garamantes* ab urbe *Garama*: apud hos *Debris* inclyta affuſo fonte, cuius aquæ ex cœleſti vertigine qualitatem mutant, ac converſa Syderum diſciplina: quippe quæ friget calore, calet frigore: à medio enim die ad noctem mediam ferventibus aquis, totidemque horis ad medium diem frigentibus.

Huius regionis aër eſſi calidus ſit, tamen, quia ex Atlante, liquatis nivibus, plurimi torrentes decidunt, ſolum fœcundum eſt, & paſcuis optimum: *Palmeta* immenſa pene regionem omnem, & *Atlantis* declivia inumbrant. gens mediocriſ ſtaturæ, ac rudiores, quam ſint *Barbariæ* populi. molles ſupra modum, & *Zelotypi*: indumenta, induſum, & veſtis talaris leviffima. arma acinacis, quem ante pendentem geſtant, & iacula: qui *Serifo* parent, *Sclopiſ* etiam utuntur. merces *Dactyli*, & pelles *Leonum*, & *Tigrium*, nec non mancipia, quæ latronum more rapiunt, ac diſtrahunt. Lex *Mahumetana*, ſed male à barbaris culta.

Ad Meridiem vaſta, & Deſerta regio, Interior *Libya* appellata, quæ ab *Atlantico* Oceano uſque ad *Nubiæ* regnum excurrit: in ea vaſtæ ſolitudines, aridique campi arenarum. hanc *Afri* patrio vocabulo *Zaara*, ſeu *Saara* dicunt, & deſerta ſonat. hinc *Geographi* totum hunc terræ tractum appellant *Deſertum Sara*, quod ad Meridiem uſque ad *Nigritas* currit, viſuntur etiam montes nu-

T di,

di, & sunt Atlantis rami in Meridiem tendentes, amnes *Ghir*, & *Cavalles*. Regionem Arabes in tres partes dividunt *Azgar*, *Zaara*, & *Cebel*. *Azgar* vocant terras in quibus, aquæ, arbores, & pascua sunt, *Zaara* saxosas, & aridas, *Cebel* verò arenosos tractus, & steriles. circa fluvios, ac lacus habitaciones regnorum nomine Geographi appellarunt, ex quibus nomina desertis dederunt: præcipuæ sunt, *Zanhaga*, *Zuenziga*, *Targa Lempra*, & *Berdoa*. Aër calidissimus præcipuè æstate, cū verticib⁹ Sol imminet, & sub Tropico enim iacet tota regio) ad iis ferventibus, arenas incendit, aquasque siccat: quo tempore gentes in caveas, & cavernas confugiunt, ubi puteos esse norunt, qui putrida, ut plurimum aqua, & salita sunt: nec raro accidit, ut plures dies in itinere insumendi sint antequam ad puteum aliquem, vel lacum perveniatur. nulla in orbe terra infelicioꝝ, sunt nihilominus gentes, qui belluarum more inibi vivunt, rudes, & barbari, sed animosi, ut venientem Leonem, aut Tigré, firmi in statione, atque irretorta fronte expectent: iaculoque interdum perfodiunt. Mahometani, seu verius nullæ religionis sunt. Gentes per familias distributæ: princepsque familiæ dux est, cui ad Reipublicæ formam parent.

C A P U T V I.

De Nigritis, Nigro amne, & Guinæa.

ALteram Interioris Libyæ partem trans desertum Nigritæ tenent, quorum regio à Borni regno, & lacu eiusdem nominis, longo tractu ad Oceanum excurrit: mediam Niger fluvius rigat: à Septentrione præruptis montibus, à deserto dirimitur, & altissimis item à Guinea ad Meridiem.

diem. regio ab incolis *Geneo*, *Zingue*, & *Neura* dicitur. antiqui à Nigro fluvio *Nigritas* vocarunt. ni malis à colore dictos, & fluvium ab ipsis incolis appellatum. Romanis minime notuerunt. calore nimirum, & solitudinum horrore territi ultra *Gætulos* ire destiterunt. regio sita est in *Torida Zona*, fluviis tamen irrigua. Horum princeps *Niger*, qui *Gis Æthiopum* creditur. de quo Poëta:

Et Gis Æthiopum fama notissimus amnis.

ab incolis variis nominibus vocatur: veteres *Nilo* affinem vel origine fecerunt: nam ab eodem *Lacu Zaire* dicto, manare per occultos cuniculos crediderunt. Surgere verò à Nigro lacu, qui sub lat: boreali grad. 2. Long. 47. ponitur: hinc recta in Septentrionem currere, quò ad Occidentem flexus per obscura montium viscera non visus descendat. rursus ad *Bornila* um emergere: hinc *Nigras gentes* ingressum, longo tractu regionem rigare; quò tandem pluribus ostiis in Oceanum irrumpat. Ut id crederent, eo adducti argumentor: quia eodem, quo *Nilus* tempore inundet, & *Cocroditos* non secus ac *Nilus* alat. recentiores ab ipso *Bornilacu* oriri putant, & nivibus pluviisque extumescere. præcipui lacus, per quos transit, *Borno*, & *Guarda*. ostia vero nobiliora *Senega* Septentrionale, *Cambia* medium, *Rio Grande* Meridionale.

In hoc *Libyæ* ingenti tractu plurima regna sunt: cis *Nigrum* *Geneoha*, & ad Septentrionem *Gualata*, quæ *D. Ioannis* fluvius dividit: *Tambus*, *Agades*, *Cano*, *Cassena*, *Guangara*, *Borno*: quod alii extra *Nigritas* ponunt. *Interamnes* *Ialofes*, *Biafares* *populi*, & *Gambaya*. ultra *Nigrum* *Melli*, *Cantory*, *Mandinga*, *Bauganna*, *Beccabena*, *Zegzeg*, *Gago*, *Zanfara*, & *Guber*, quæ ab urbibus, ut fere omnia barbara

regna denominantur. Ex his Tabuti rex inter ceteros potentissimus, cui tributa pendunt, regna Gualata, Cani, Cassena, Zegzegi, Guberi, Mellis, Agadis, aliique populi. Talofum rex mirificè à subditis colitur, quem non nisi genuflexi alloquuntur. hi olim velut Arabes, ac Scythæ sedem perpetuò mutabant, hoc ævo fixi manent, urbesque & domus construxere, legesque sanxerunt: regemque hæreditario iure in regnum succedere decreverunt: hinc humaniores facti, & maximè Europæorum commerciis, quibus suas merces divendunt: nimirum ceram, Pelles, & nitidissimum ebur, necnon mancipia bello capta. Ad Meridiem gentes sunt vagæ, *Caragulis* dictæ, quæ modo hac, modo illac errant, barbaræ, & exleges. Eorum, qui juxta Arsinarium, *Capo Verde*, habitant pagi vèrius, quam urbes, & tuguria magis, quam domus è paleis, vel cannis palustribus strictè contextis extructæ sunt, ut plurimum rotundæ, nulloque discrimine congestæ. quæ quidem urbes, & domus, ex cratibus circumdantur, ut mœnibus: in aditu domorum spatia sunt, veluti cortes nostræ, palis iunco intertextis præcinctæ. De huiusmodi casis Afrorum poëta:

Et sparsis habitata mapalia tellis.

Quoad aëris, terræque qualitatem spectat: calidus ille, ut in Libya: verum circa oras maris humidus, ut & circa fluvii ripas: ex quo vapores perpetuò exhalant. tellus glaucæ, miliumque producit, & radices quasdam rapis similes, quas incolæ *Gnamme*, appellant: ex his victitant indigenæ. Qui ad Septentrionalem Nigri ripam, desertum versus, incolunt glauci, & curti. qui ad Australem, nigriores sunt, & proceriores. iuxta promontorium interamnii robusti, ac vegeti, meliusque formati sunt, non secus ac Europæi. Nulla apud gentes con-

continentia, aut sobrietas, imo adeo ad lasciviam proclivi, ut rarum sit, nec nisi robustis datur, ut ad sexagesimum annum vivant. Fœminæ incontinentiores præ viris sunt, & honestatis loco habent cùm albis hominibus commisceri: immo à parentibus ad id enixè hortantur: usque adeo vitium si consuescat, ut virtus colitur. hominum vestitus telæ frustum circa pudenda involutum. mulierum verò tunica, quæ ventrem, & reliqua inferiora tegit. ornantur torquibus aureis, argenteis, nec non & corallinis, qui cum Europæis cōmercia habent illorum lingua, sive Lusitanica, sive Gallica expedite loquuntur. Lignis cavatis ad piscationem utuntur: at nandi peritissimi, ut illa interdum submersa statim natatu erigant, ac piscationem instaurent. Europæi qui Nigritas uxores ducunt filios generant, qui medio colore & patrem, & matrem referant. Sunt in tota Libyæ auri, argentiq; fodinæ, sed ab incolis ut plurimum neglectæ: gentis arma iacula, & sagittæ. qui urbibus præsunt, *Alquere* dicuntur, legis doctores *Marabut*: quamvis Mahumetani, vinum bibunt, & suillam carnem edunt. Montes plurimi, & asperissimi, sed innominati: paludes Nigrites *Guarda*, & *Libya, di Borno*.

Iuxta promontorium ad Meridiem insula est *Gorèa* dicta cuius circuitus ad IIII. passuum non longe à continenti, portu capaci ad Meridiem, & arce ab Hollandis erecta, nobilis. hæc anno 1677. kal. Nov. à Gallis capta, Etræo duce.

Guinæa, quam gentis vocabulo, à calore, & ariditate nonnulli dictam voluerunt, est posita trans montes, qui Nigritas claudunt, & Oceanum *Æthiopicum*. qui hic Sinus Hespericus antiquis dictus. ab Occidente Atlanticus est. ab ortu *Cameræ* fluvius, & prærupti montes, quibus à re-

gno Biafana, quæ pars Interioris Æthiopiæ, discluditur. Montes, quibus à Septentrione cingitur, Claros nonnulli appellant, antiquis Caphas mons: qui vero versus Occasum ad mare vergunt ab altitudine *Sierra Lione* à Lusitanis dicti fuere horum ramus in Meridiem excurrans claudit regnum Occidentale Guineæ, cui barbaris Malagueta nomen.

Post hoc ad Orientem ingens regnum Guineæ propriæ dictæ, quod à longit: grad. 15. usque grad. 27. excurrit. huic conterminum Ardræ regnum exiguum, cuius metropolis Ardra, quæ & *Ardres*, & *Arsen*, ultimum ad Orientem est regnum *Benin* ab urbe principe *Benin*.

Lusitani anno 1417. hos ultimos interioris Libyæ fines perlustrarunt: at multò prius an: 1364. Dieppenses Galli hæc loca detexerunt: & novis coloniis Gallica nomina imposuere. *Le petit Dieppe*, & *le grand Sestre dit Paris*: quæ loca tenuere ad hæc tempora, & contra Lusitanorum vires, & Batavorum egregiè tutati sunt. Ex his ingentem Eboris copiam in Galliam devehunt: nec alibi in Europa melius ebur elaboratur, quem Dieppæ: ubi insignes artificum officinæ. Lusitani varias hic colonias fundarunt: quarum præcipuâ appellarunt *S. Giorgio della mina*. quod Ioannes rex D. Georgium mirificè colerent, & non longe à loco, ubi auri fodina, ædificata sit anno 1481. Duce Didaco Azemburcha. Superioribus annis cum Castellani Lusitaniam tenerent, Angli, Batavi, & Dani in Guineam irrupere; captaque D. Georgii arce ab Hollandis, Lusitanos expulere, qui in interiora recedentes ab incolis, à quibus diligebantur humaniter accepti. Angli tenent promontorium Serræ Leonis Madrebonsam insulam, *de Comendo*, *Capo Corso*, *Entacham*, aliaque loca: Batavi
Axime

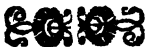
Azime, Battà, S. Giorgio della Mina, Nassaviam arcem ab ipsis conditam, *Cormenten, Dani Fredericburgum, & Christiansburgum.*

Ardre regnū, cuius ad nos certa, ac distincta notitia ex Delbæo an. 1669. et si nō multū in litore extēdatur, in mediterraneis tamen ad extremos usq; Nigritarū mōtes protēditur. urbs regia ad triginta mill: à litore distat, in quo navale cui *Praye* nomen. muris cingitur altis, qui et si è gypso essent. fossa præter morem non ante mœnia, sed post urbem intra excavata. regis palatium magnificum, amplum, & ægregie constructum, cui forum, & hortū amplissimi adnexi sunt. hortorum symmetria pulcherrima, & arbores in quincuncē positæ. areolæ miris floribus nitent. ad regis ædes nemo accedit, nisi accitus, uno excepto Magno sacerdote *Marabus* dicto: cui unī aditus patet: quique à rege fecundus lites civium, & controversias de religione dirimit. Rex qui anno 1670. regnabat *Tezyphon* vocabatur, potens inter barbaros, & à suis mire cultus. quique legatum misit ad regem Christianissimum *Mattheum Lopez Lusitanum* interpretem, ut commercia cum Gallis iungeret.

Sol bis in anno per verticem habitatorum transit: hinc calor maximus, & intolerabilis, nisi Australes venti nubes elevent, & pluvix deciderent Aprili, Maio, & Junio. Solum circa litora fertile, intus saxosum, & cultui vix parens: hinc rari habitantes. cultius tamen in Ardre regno: gentes nigre, & graciles, præcipuè occidentales, corpore non informes. non nisi pudenda tegunt, panno ab humetis pendente, & inter coxendices intorto: id vero non solum propter calorem, sed ob pluvias, quæ repente decidunt: si enim quis humida veste ad Solem dormiret, lethali statim lue corri-

peretur. Sunt animosi, memoria, & ingenio pol-
lent, & promissis stare sanctum habent: literas ta-
men ignorant, in Montibus auri fodinæ, maxima
in mōte *Tafan*, ex qua ingēs massa eruta, quæ præ-
foribus ædis regię posita idoli loco colitur. gens
è fodinis aurum non eruit, sed eo, quod fluvii ve-
ctant contenta est. Merces ebur, pelles, cera, &
mancipia, quæ ferro, securibus, inauribus, specu-
lis, velis lincis, calceamentisque permutant. Gen-
tis relligio Idololatria; singulis provinciis singu-
li Dii, & singulis hominibus singuli. hos *Fes-
tiche* vocant. Sacerdotes *Marabuti* appellantur,
quorum Deos populo dare munus; & ut plurimū
Montem, Arborem, Saxum, plumam, Simiam, alia-
que ridicula numina, quæ non sanctè colere pia-
culum summum ducunt. Diem Martis sanctum
habent. cumque uxores ducunt, cibo ab ali-
quo se contenturos vovent: quod religiose ser-
vant. Regem populi eligunt, electumque mirifice
colunt.

Cæterum in toto tractu, qui ab Atlante mon-
te ad Atlanticum, & *Æthiopicum* Oceanum
excurrit, qui & interior Libya dictus præter *Gæ-
tulos*, & *Garamantes*, qui longe habitabant, fuere
ad Occasum ad Salethum amnem, *Rio dos Cavallos*
Siraugæ, *Aætola*, *Melano Gætuli*: versus Orien-
tem *Natembes*: & hi omnes in desertis *Zaara*.
Circa Nigrum amnem ad Septentrionem *Arocæ*,
& *Nigrites*: interamni *Mausoli*. in *Malagueta*
Maudori, & *Daradæ*. in *Guinea Perorsi*, & *Aphri-
cerones*: de quibus omnibus meminit *Ptole-
mæus*.

C A P U T VII.

De Æthiopia, & primum de Nubia regno.

Omnia ea Africae, quae ad Orientem, & Meridiam pars vergit, Æthiopiam veteres vocaverunt. habet à Septentrione Libyam exteriorem, & Ægyptum: ab Occidente Libyam interiorem, & Oceanum Athiopicum: à Meridie eundem Oceanum: ab Oriente Rubrum mare, & Hippadis pelagus. tota fere iacet in torrida Zona: & antiquis obscurè cognita. Divisa in duas partes fuit, Exteriorem scilicet, quæ & Æthiopia sub Ægypto, & Interiorem. In exteriore populi fuerunt, ad mare rubrum Troglodytæ, Adulitæ, Molybæ: ad Oceanum Aromara regio & Axania. intus Evonymitæ, Sebri, Gapachi, Triacountaschoenum, ubi nunc Nubiæ regnum. trans Nilum Canduce, Apiri, Orbadari, & Meroë insula, Memnos, Auxumitæ, Strutiophagi, Mirrhifera regio, Agyumba, Elephantophagi, Duratitæ, Caradræ horum plurimi sub Abyssinorû Imperio. Pefendaræ, & regio Cinnamonifera. In Interiore Rapsis, Ichthyophagi, Antropophagi, qui nunc *Casri* regiones Ochema, & Theon in Monomotapa. Montes præcipui Æthiopici, Elephas, & Lunæ Montes. Fluviorum princeps Nilus. & paludes Occidentalis, & Orientalis. Athiopes ab Æthiopo Vulcani filio cognominati feruntur: etsi alii à nigro colore, ut Græcum verbum sonat, dictos credunt, ultimos hominum, & inculpato sæpe Homerus vocat. Hæc tam ampla, & dives regio hoc ævo in plurima regna, & regiones dividitur: sunt Nubia, Abissinorum Imperium, litoralia *Abex*, & *Aian*. Barbaria: *Monomotapa*, *Casraria*, regna *Biasara*, *Loango Gengo*, & *Agobæ*.

Nubia Ægypto contermina habet à Septentrione, & Occafu Athiopicos montes, & Libyæ Deferta: à Meridie Abiffinos, ab ortu Nilum, & montes quibus ab litoralibus, *Coſte d'Abex* difcluditur. tellus calida, & arida, atque ob id, ut & reliqua Africæ Meridionalia, inhabitabilis ab antiſquis putata: tribus tamen irrigua amnibus Nilo, Nubia in Nilum propè Tropicum influente, & Sira amne, quem Nubia excipit: circa hos fluvios, urbes, ut plurimū, ſitz. Caput olim Nubia, ex qua Nubæ populis: hoc ævo Dācala ampla, & populofa ad Occidentalem Nili ripam ſita; ædes ligneæ, ærraque coagmentatæ, quæ ad XM. perhibentur. cæta magnis lapidibus ſtrata ad Solis radios arcendos: qui quidem lapides iuxta Nilum repertiuntur. Reliquæ urbes *Gorham, Zigide, Iadie, Darga, Demba, Salut, Sabaha, Tazila, Canſila*: Deferta duo Zea ad Occidentem inter Siram amnem, & Montes Æthiopicos, qui & Garamantici dicuntur, & *Gorham* ad Meridiem.

Gens exilis corpore, nigra, & ut plurimum ore deformata ob puſtulas quibus tertio repetitis laborant. Divites tenui tela, rudi verò ignobiles veſtiuntur: quam ſummis caloribus deponunt, relicto tantum circa pudenda lineo, velo ſerico, cuius percupidi ſunt, indumento: ornantur auro, quod amnes veſtant è montibus, cuius ingens copia. in bellis animoſi, in quibus equis utuntur, qui miræ pernicioſiſſi ſunt, & hi præcipua merces, ut & Cameli, qui tota Africa laudariſſimi, eſt & herba orticæ ſimilis, cuius grana potentiffimum venenum: integrum ſumptum illicò enecat: in decem diviſum infra horæ quadrantem occidit ad unum omnes.

Regem habent, quem ſibi veſtigalem Othomāniſſitant: qui tamen ſæpe à Nubis fortiter pul-

ſi.

h. Gentis Religio olim Christiana, nunc etiam Christianos se dicant, & calido ferro impresso Crucis signo baptizent, Iudaizant tamen, & Mahumethi labe pariter deturpati.

CAPUT VIII.

De Abyssinorum Imperio.

Vastissimum olim Abyssinorum Imperium, sed malè à veteribus cognitum: terminos enim à Meridie usque ad Lunæ montes, ubi Nili fontes esse crediderunt, amplissime protulere. at si ultra Equatorem non tantis extensum spatiis, vastissimum tamen erat, quippe quod innumera regna, & provincias complectebatur, & ab interiori Libya ad Rubrum mare excurrebat. nunc fines eius sunt à Septentrione. Nubia, & Ægyptus, ab Oriente regna *Abex*, *Aian*, ab Occidente Interior Libya, à Meridie Galles populi. regio tota posita est in Zona torrida, & Nilo amne, *Maleg*, *Tacaze*, qui in Nilum influunt, & *Axoaxe*, in Oceanum influente, aliisque irrigatur: altissimis montibus, quibus à litoralibus discluditur, & ab Ægypto, aspera: in Mediterraneis sunt *Belxa*, & *Lathra*, & *Ganca* montes, & is, in quo Nili fontes esse diximus. Nonnulli *Abasenos* dictos putant, ab *Abusen*is Arabiæ populis, quos traiecto sinu in Africam commigrasse verisimile est. *Abasenos* verò in Arabia fuisse *Stephanus* tradit; aut certe in ipsa Africa fuere ad sinistrum Arabici sinus latus, ubi Arabia Troglodytica: hos verò *Abyssinos* dictos putant. Alii ab Arabica voce *Ellebaschi*, quæ Mauri Abyssinorum regem vocant, nominatos volunt *Abassos*, mox *Abassenos*, & *Abyssinos*. Regna, quæ hac tempestate Imperatori parent, sunt

Samen, sive *Cemen*, *Tigra* regni pars, *Bagemder*, vel *Bagamidri*, *Amahara*, *Xaqa*, quod & *Holeca*, & *Sen-na* dicitur, *Hadea*, sive *Cambat*, *Enaria*, seu *Narea*, *Damet*, *Goiam*, ubi Nili fontes. *Dembeia*, seu *Dembea*. Provincie sunt hæc nobis vix cognitæ, *Emfranza*, *Mazaga*, *Tzagadea*, *Vagara*, *Valkaiet*. Litora Rubri maris, quæ appellatur *le Coste d'Abex*, & *d'Aian*, à Turcis crepta, & à vicinis Mauris. regna verò ad Meridiem, quæ ab antiquis Geographis recensentur, quorum præcipua sunt *Baharmo*, *Gumar*, *Buzana*, *Nareat*, à populis, *Galles* dictis adempta, his nunquam ferociorem hostem habuit Abyssinorum rex. Gens barbara, & bellatrix, quæ antea Lunæ montes habitabat, & continuis irruptionibus Æthiopes fatigabat, nunc potentior facta multisque regnis occupatis, toti inhiat Imperio. Cæterum Æthiopum Imperator *Sabæ* Regiæ filium ex *Salomone* procreatum se iactat. sigillo utitur in quo Leo Crucem tenens insculptus, hac epigraphæ lingua Æthiopica: *Leo de Tribu Iuda est victor. pro corona torque utitur aureis, & argenteis armillis compacto, & unionibus intexto, qui inter gemmas, soli apud Æthiopes in pretio sunt.* De titulis huius regis, & regnis aliter, ac revera est scripserunt: verus hic est: Imperator, & rex regum Æthiopiæ, cum ipse scribit; cum verò ad illum subditi dant literas: Potentissimum, & celsissimum regem regum Æthiopiæ vocant. plerumque Crucem gerit non pro sceptro, ut nonnulli putarunt, sed ut inigne Diaconatus, quo cum Ecclesiasticis communicat, inter quos in Sacris peragendis astat. quam prærogativam præfectis regnorum, cruce tradita, impertit: Hinc fortasse, vulgò dictus *Prete Ianni*; quasi presbiter *Ioannes*, quo nomine vocabatur primus, qui ab Europæis cognitus est, Sed id etiam errore vulgari hic

hic enim in Asia regnavit in regno *Tenduc*. Gentis religio Christiana, sed Iudaicis, Mahumetanis, & Gentium ceremoniis misere deturpata: etsi Iudaicæ plus vigeant: infantes si masculi post XL. dies baptizant, si fœminæ, post LXXX. Patriarchâ ab Alexandrino consecrari iubent: nec secus ac Coptium in *Ægypto*. Dioscori, & Euthicis errores sectantur. Sunt apud eos quamplurima cœnobîa sub regula D. Antonii. Superiori sæculo ad Catholicam fidem Imperator, & quamplurimi ope PP. Societatis Iesu adducti: mox tumultuantibus Schismaticis, PP. partim eiectis, partim enectis ad hæresim rediere. Rex hæreditario iure regnum adit: numerantur in gentium annalibus Imperatores XXIV. post Sabam Reginam, & eum, quem hæc à Salomone suscepit ad Christum natum. à partu verò Virginis ad hæc tempora LX. quibus Basilides regnat cognomento *Seltan-Saghed*, qui anno 1607. natus est.

Mos fuit apud Æthiopas regios pueros servare in *Amba-Guexem*, nimirum in monte *Guexem*, quem malè nonnulli *Amara* vocant: Amahara enim regni nomen, in quo mons situs est. hic vero mons ad instar turris, e vivo lapide assurgit: in vertice planities, cuius ambitus passuum III M. in hac è faxo xdes fabricatæ, at pellibus tectæ, ut cæteræ regionis sunt. in his regii olim pueri educabantur. sunt bini lacus quorum unus aquam vitui, alter ad reliquos usus ministrat, solum fere hordeum, fabas, & triticum, sunt cedri, aliæque arbores: tumulus in planitie leniter surgit in quo Ecclesiæ extructæ, ubi Monachi degunt.

Aër varius pro varia locorum positione. sed ut plurimum temperatus: & quod mirum est, frigus potius, quam calor timendus. grando multis in locis decidit, nix vero numquam, nisi in summis

mon-

montibus, solum uber, & ferax, & alicubi ter in anno hordeum, milium, legumen, nec non & triticum fert. Est tritici quædam species, Tef populis dicitur, grano Sinapis longe minor: & huius mira copia, & gentibus potior victus: Sylvarum medicas herbas habent, præcipue Senam: quæ in buxi formam nascitur: cuius frondes per Nilum in Babyloniam devehuntur: hinc per totam Europam distrahuntur. Hæbræi, penes quos negotiatio, ex tribus partibus Senæ, quæ venit ab Æthiopia, duas comburunt, ut tertia rarior sit, & maiori pretio distrahatur. Citria, Cedri, mala aurea passim nascuntur in Æthiopia. abundat tellus Elephantibus, Leonibus, Lupis, Simiis, felibus agrestibus, qui feroces sunt, & crudi. Equis item Mulis, Bobus, & Ovis. Gens procerâ inter Afros, nasum habet acutum, aures parvas, & colore nigricat. etsi nonnulli albicent. comas nutriunt viri, & fœminæ: virorum capilli crispi, & curti, veste talari utuntur, & galero exiguo caput tegunt. Sobrii non minus in vestitu, quam victu: uni tamen siceræ speciei, Sana vocant, nimium indulgent.

Merces, quas extrahunt sunt ferrum, plumbum, sal, aurum. hoc ex fluviis colligunt, etsi fodinas magnas, & opulentas habeant, quibus Turcarum metum non utuntur; Sal ex montibus educunt. ex regno Tigris, & Angor, ubi montes salis plurimi sunt. Sale etiam instar lateris facto, pro moneta utuntur. Arma, quibus pugnant hastilia, enses, pugioes, & clava: & licet inter prætorianos sint nonnulli, qui sclopiis armentur, male tamen eos tractant. Cum pugnant unam tantum aciem conflant: etsi primi inimicos fundunt. fugientes persequuntur omnes, si verò superentur, qui retro sunt illicò fugiunt, ac commilitones deserunt, satis arbitantes si se ad meliora referent. Tamdem.

dem qui nunc Æthiopiam incolunt sunt veteres incolæ, Iudei, Indi, & Mauri, penes quos mercatura.

C A P U T I X.

De Arabia Troglodytica, Azavia, Barbaria: & Insulis Africa Orientalibus.

OMnis Africae Orientalis ora, quæ ab Ægypto ad Præsum usque promontorium *Monzabique* cognita à veteribus fuit, in tres partes divisa fuit, Arabiam Troglodyticam Azaniam, & Barbariam. Arabia Troglodytica ab Ægypto ad Aromatam, hinc Azania: reliqua erat Barbaria: Prima nunc appellatur Abassia, sive *Coste d'Abex*. Secunda Aiana, *Coste d'Aian*, quod desertum sonat: tertia Zangebata, *Coste di Zanguebâr*. Abassia Rubro mari ab Ortū, ab Occasu montibus Æthiopicis, quibus ab Abyssinis disjungitur, à Septentrione Ægypto, & Meridie Aiana, & montibus *Dalli*, & *Felles*, qui Ptolemæi Garbata, & Elephas. urbs præcipua *Suaquen* fortasse antiqua *Sabath*. portu nobilis, ex quo Christiani Æthiopes solvebant, cum Hierosolimam peterent, quibus à Turcis erepta, his nunc patet. Sunt *Arquiquo*, & *Dangali* à Mauris occupata, quæ regnis dant nomina, *Messe*, Zeila, Dardura, ad fretum ipsum posita. Aiana montibus à Septentrione iam dictis, & ab Occasu, quos *Zog* dicunt, qui Barbariam ab hoc latere etiam cingunt, ab Ortū utraque Oceano clauditur. Regna in Aiana *Magadono*, & *Adaa* ab urbibus vocitata, quæ Mauris parent, & *Brava* respublica, unica post Carthaginenses in Africa. quæ duodecim viris administratur, *Xeqnes* vocant, quos eligunt ex posteris septem Fratrum Arabum, qui ex Peli-

ce

ce Arabia huc appulsi rempublicam fundarunt. In Barbaria, quam Parama fluvius ab Aiana dirimit, regna sunt *Melinde, Quiloa, Monbaze, & Monzabique*, Præfatus olim: Insula est, cuius long: passuum MD. latitudo passuum 400. à continenti totidem disiuncta, freto haud profundo, quare terremoto, aut tempestate avulsam crediderim. hæc Quiloæ regi parebat, cum urbe illi imposita, anno 1497. à Vasco Gama Lusitano Emmanuelis Regis duce detecta est, & à S. Georgio appellata, quoniam verò navigationi Indicæ accommoda visa est, armis occupata, arce imposita anno 1508. insuper Ecclesia ædificata, & regio sumptu Oenodochium, ubi ægroti milites munifice curantur. portus capax, sed aditu difficilis, nec nisi peritis loci gubernatoribus adiri potest.

Huiusce longissimi tractus aër calidissimus: remittitur interdum pluviis, & ventis orientalibus: circa solstitia, nocte incolæ se laboribus exercent, operique vacat: diem quieti dant castis pellibus tectis inclusi, aut cavernis frigidiusculis, hinc antiquis Troglodytæ appellati. Multis in locis, maxime in vallibus solum fertilissimum maxime Milii, Oryzæ, & Triticii, cuius tamen grana minutissima: necnon & fructuum præcipuè aureorum malorum. Circa Æquatorem gentes magis nigrae, & maiori sunt corpore, quam in Septentrionalibus, ubi passim nudæ, & rudes. ad Meridiem indusio utuntur, & galero Turcico. communis victus pisces, & herba. in Montibus aurifodinæ ad litora Ambar, vulgo *Ambra grisa* reperitur: quæ merces Arabes, aliosque ad negotiationem, & commercia vocant. quigentibus ex ære, & ferro manufacta, èque Europa advecta distrahunt. Hic mira Elephantum copia, ut ex Ebore, veluti muro, ad IIII. passuum circuitus reperitur, Non uns

omnibus lingua, nec una religio: sunt Mahumetani, Gentiles, & Christiani, qui à Lusitanis ad Fidem vocati gens bellicosa hastis, iaculis, & ensibus utitur: nec unus exigui spe præmii in plures irrumperere dubitat. In litoralibus Zangèbaræ Lusitani præter Monzabiquum, tenent, arces Qui-loz, & Melindæ, aliqua loca, quibus Goz Prorex præfectos mittit.

Præcipue ad Orientale Africæ latus insulæ sūt, Dioscorides, Menuthias, Borbonia, Mauriſiaque Dioscorides, quæ nunc appellatur *Zocotorà*, ad fauces Erithræi posita iuxta Promontorium Aromatam, à quo mill. fermè C. distat, detecta ab Eduardo Lerma anno 1507. montibus aspera, & sterilis: nec nisi in vallibus colitur, ubi pascua sunt. abundat Palmetis, quorum Dactylos Goam usque incolæ devehunt. qui Arabes sunt, & Mahumetis assèclæ, parentque Serifo, qui Mechæ imperat. nascitur hic etiam Aloë, cuius vim magnam per Europam, & Asiam Lusitani, & Arabes conveſtant. Sunt circa ad Occasum duæ insulæ exiguæ *Dos Hermanos* duæ aliz ad Meridiem *dos Hermanas* Lusitani vocant: binæque aliz ad Septentrionem.

Menuthias, quæ & Cerne Plinio appellatur, ab Arabibus, & Persis *Sarandib*, ab incolis *Madagascar* Lusitani, quoniam anno 1506. Duce Almeida in Europam redeunte, die Divo Laurentio sacra detexere, Insulam S. Laurentii dixerunt. & rursus quoniam Septentrionalem partem indigenæ *Madagascar*, Meridionalem *Melagache*; totam *Madagascar* iidem nuncuparunt. Gallis à Delphino Henrici IV. filio, Delphini insulam dici placuit. Illius situs est in Torrida Zona præter exiguam partem Meridionalem; iacet inter parallelum XI, & XXI. Meridianum verò fere LXV, & LXXV,
lon.

longitudo à promontorio Australi à D. Sebastiano appellato, ad Boreale *Capo Natal* est mill. supra M. lat. 360. quare inter maximas orbis insulas censetur prima: Montes in ea celeberrimi *Vingagora*, & *Bohismene*, qui veluti Apennini longo iugo insulam secant. Fluvii verò *Mataguru*, *Itapule*, *Mananghure*, *Mananpani*, *Mandrerei*, *Mananbue*, *Onghlahé*, *Ranumena*, *Mansiatre*, aliique. Promontoria præter prædicta, *Capo S. Antonio di longa punta*, *di S. Andrea*. Portus, *Prnués*, *Delphini*, *de Brettoni*, *di S. Agostino*, *di S. Vincenzo*, *di Nansio*, portus rotundus, *le Rond*, & *D. Andrea*. In plures populos dividitur, qui præcipuè septentrionales nobis incogniti: numerantur tamen ad Meridiem Machiores, & Fangatores, *Lafirogio*, & regio *saxosa*, insuper *Carcanossi*, suprâ *Ancavares*, & *Matane regio*. in Mediterraneis ingens desertum, & incognitum. Gens passim à primatibus regia auctoritate gubernatur, cum vitæ, bonorumque domini habeantur. Est autem duplex genus hominum album unum, nigrum alterum. Albi homines in tres classes divisi: sunt autem *Roandriani*, *Anacandriani*, & *Ondzatsi*. Nigri in quatuor sunt, & hi *Voadziri*, *Lohavohits*, *Ontsoa*, & *Ondeves*. Roandriani sunt principes, ac primates: Anacandriani, ab illis quidem profecti, sed degeneres, & veluti nothi, & hos etiam dicunt, *Ontampassemaca*, quasi viri de terra *Mecchæ*, à qua cum Roandrianis se profectos aiunt. Ondzatsi rubri pelle, & ut iam dixi longis capillis, sed viles, & ad servilia primatum ministeria deputati. Voadziri sunt ditiores inter nigros, & plurium pagorum domini: boves, cæteraque animalia occidere possunt, *Lohavohits*, & ipsi divites, sed ius iugulandi non habent: sed ad Roandrianos, & Anacandrianos eunt, ut id liceat, *Ontsoa* infra hos, *Ondeves* mancipia.

Cum

Cum primorum subditi moriuntur, bona omnia ad illos transeunt: nec filiis nisi ager relinquitur. Magnate verò mortuo, ex eodem Roandrianorum genere alter eligitur. qui electores munere donat, barbaris dicto. *Lafic-durve*, vi cuius, illis deinde mortuis, omnia repetit. Magnates comediis delectantur, quas quidem, *Secates* dicti, Hermaphroditis similes agunt: ore sunt masculo, sed sine barba, & muliebri vestitu amiciuntur: agiles supra modum, & vario corporis motu, & nugis placent. Magnates se crebro invisunt; quibus in officiis fœdissimus apud barbaros mos, ut hospiti unam ex præcipuis concubinis offerant: quod si Europæi religione tacti donum repudiât, inhæmani habentur. Inter illos perpetuum bellum, & sæpe ob fœminas geritur. Urbes palis, tanquam muris obvallant, & fossa profunda muniunt: suburbia palis tantum: urbes è tabulis compingunt, & *Donac* vocant. pagi sunt mobiles; quatuor enim casas circumferunt, quò visum opportunum. principes in urbibus degunt. Lingua omnibus unæ se circumcidunt, & nomina, quæ sibi imponunt *Hæbræa*, sed barbære detorta: quare facilè, eos, qui albi sunt, veteris transmigrations Iudæorum reliquias esse. Unum Deum colunt, quem omnia creasse dicunt: cui nulla fana erigunt, sed tantum sacrificant more patrio: in mensis, primum frustum, ceu victima, in terras projicitur Diabolo, quem *Beliche* dicunt, sacra. hunc nigri etiam invocant. apud quos incantatores, & necromanti. Nudi omnes incedunt præter pudenda: fœminæ, elegantiores se induunt, apud has etiam ante matrimonium nulla honestatis cura, nec prostitui dedecus, nisi à viris cohibeantur. viri uxores emunt, & qui ditior plures.

Aër calidissimus; & alienigenis noxius; nunquam
gran-

grandinatus; vel ningit: tellus sylvis, & dumis obfita, at culta miræ fertilitatis. Pisum, Fabas, & orizam fert: præterea Saccharum, & Tabachum, quod nisi Maio, & Iunio conficiatur, putrescit. ferri fodinæ passim, & aureas esse verisimile ex coniecturis. ferocia animalia nulla, nisi serpentes magnæ molis, sed veneno carent: abundat bobus: capris, hædis, suis, cæterisque animalibus, quæ in Europa nascuntur. Gallis item Indicis, Anatibus, & columbis ex Europa allatis. Boves gibbi sunt, veluti Cameli: gibbus vero ex abdomine est, quo butyrum cõficiunt. merces, quas Galli distrahant lapides pretiosos, & torques è stamno, vel oricalco: accipiunt verò præter animalia pro victu, aurum, argentum, & Ambar. Viri bellicosi, mortemque contemnunt: arma iaculum longum, & breve, quo cominus utuntur. adeo inhumani, & crudi, ut inimicorum uxores, liberos funditus deleant.

Galli ad Orientem in lat: grad. 20. Delphinam coloniam exeruxere, in telluris angulo, qui ambitu suo septem leucas occupat. sita est in valle amœna, & fertili CL. casæ Coloniam integrant ordine pulchro dispositæ, & hortos, & pomaria, quæque habet. ad Septentrionem arx imposita quatuor munita propugnaculis. habent insuper ad Occidentem circa Tropicum Arcem Britannorum *Des Bretons*, & aliam ad Orientem etiam iuxta Tropicum dictam *de Gallions*.

Ad Orientem sita est insula Mascaregna à Lusitanis, Burbonia à Gallis appellata: ambitus est leucarum LX. in medio altissimos montes habet, qui longe à nautis conspiciuntur, & instar Vulcani ignem vomunt, quare insulæ pars ad Orientem vergens perusta, & sterilis: reliqua fontibus rigua, quorum aquæ salutare, & aër ita felix, ut ægroti
illuc

adveſti aut ſtatim convaleſcunt, aut melius ſe habent. Sylvæ ingentes quarum Arbores Ebenum, palmæ, & Belzuinum. tellus pascuis optima, & Orizam quater in anno fert, & Turcicum hordeum producit, Brasiliæ verò Fabas nonniſi poſt ſeptem annos, Boves à Gallis adveſti, & ſues, hæc edique in maximum numerum excreverunt: ſunt etiam apri, quos canibus venantur: perdices minores, ſed dulciſſimæ. Mare piſcibus abundat: teſtudines adeo magnæ ut vix tres homines unam dumtaxat poſſint invertere: magnæque multitudini ad victum ſufficit. Eſt verò adeo procelloſum, & tam violenti turbines, quos incolæ *Huragans* vocant, ut naves ſorbeant, domos evertant, & arbores eradicent Inſulam Galli tenent pagî in ea. *S. Gilles, S. Paul, l' Aſſumptione*. Mauritia ita appellata ab Hollandis anno 1598. ad Orientem etiam ſita ab Hiſpanis primum inventa. palmarum dives, & Ebeni probatiſſimi. portus in ea cõmodus ab Anglis *Vuarnich* dictus, qui Iacobo Neck Duce huc appulere. Hollandi tamen hic Coloniam habuerunt: teſtudinibus ingentibus, & mira piſcium copia abundat circa Inſulam mare.

C A P U T X.

De Ethiopia interiore, & primum de Congo regno, & inſulis Oceani Ethiopici.

EXpoſita Athiopia ſub *Egypto*, inferior ſuperſt ab antiquis vix cognita. prima pars eſt Interiori *Libyæ* contermina, ubi veteres Geographi *Hesperios Ethiopes*, & *Elephantophagos* poſuerunt. hic varia nunc regna, quorum præcipuum, *Congo* cui reliqua olim ſubdita, atque ob id uno vocabulo comprehendimus. Fines ab Occiden-

dente Oceanus Occidentalis, & Æthiopicus, & Guinez montes, qui fortasse Arangas Ptolemæ: à Septentrione Libya, ab Ortu Abyssinos veteres posuere: à Meridie Castri, & Monomotapa. Regna in quæ tota regio divisa, sunt ad Septentrionem *Biafara*: in quo alia numerantur nobis incognita: *Loanga*, *Ausicens*, *Bramas*, *Cacongo*, *Congo* proprie dictum, & *Angola*. Congi metropolis in *Pemba* provincia posita olim *Congo*, & *Banze*, seu *Ambas*, scilicet caput regni, regisque sedes: nunc *S. Salvatore* nomen à Lusitanis inditum, cum triginta sex Lusitani, regiis copiis adiuncti in signem de rebellibus victoriam retulere. Sita in monte urbs est à litore distita millia passuum L. ampla, & populosa: domus insulæ omnes, è ligno, & terra aggregata factæ: quemadmodum urbis mœnia, quæ frustra Lusitani saxo cingere aggressi, cum saxa aliunde afferre arduum: quæ vero regionis sunt secta in cinerem abeunt. Ecclesia tamen Episcopalis è lapide facta.

Rex Congi industria Alphonsi regis ad Fidem adductus anno 1459. eique scutum cum regiis insignibus missum, quod adhuc servant. Gentis religio Christiana præcipue in Angolæ regno: ubi Lusitani plurimum possunt, sunt nonnulli idololatæ, qui Solem adorant, & Mahumetani. Angolæ rex Lusitanorum vectigalis, qui cum anno 1667. illos offendisset, bello petitus, victusque, cuius mox caput Ulyssiponem missum anno 1668. Cæterum Lusitani in Congo tenent Urbem *S. Salvatore*, *Mofingan*, & *Cambambe*: in Angolæ regno, & *S. Paulo* arcem in insula *Loanda*. Maritima etiam in Zona torrida, temperiem habent, quam Occidentales venti, & crebræ pluvie inducunt: atque ob id fertiles terræ, præcipue quæ fluviis rigantur, qui plurimi, ut *Zaire* à lacu cognomine

erum.

erūpens, *Coanza & Lofe*, qui ex *Aquilunda* palude oriuntur. *Mediterranea* vero arenosa, arida, & penè deserta. populi nigri, limo naso, capillis curtis, & crispis ore ob pustulas deformi: sunt tamen aliqui glauci, & rubris capillis. nobiles pannis levioribus, & sericis ex Europa aductis se ornant potius, quam vestiunt. plebei palmis contextis pudenda tegunt. Auro, & Argento conchas præferunt, quas circa *Loandam* insulam piscantur: & quia raræ, & pulchræ, his pro moneta utuntur. Merces, quas distrahunt *Ebur*, *Zibettum*, & mancipia. bellicosi omnes maxime nigri, arcu utuntur, & longis ensibus, more *Lusitanorum*. sub signis ad flabelli figuram ex pennis strutionis, & pavonis confectis pugnare.

Prima *Oceani Æthiopici* insula est *D. Thomæ* sic à *Lusitanis* dicta, quia die *D. Thomæ* *Sacro* inventa anno 1405. *Vasconselo* duce. Deserta, & inculta cum esset, transducta colonia cœpit, ut florentissima nunc habeatur. circularis penè, & in *Æquatore* sita; quare perpetua dierum, noctiumque æqualitas. latitudo *Leucarum* XVII. ambitus verò LX. Colonia, quam nativo idiomate *Paovassen* *Lusitani* dicunt sita est ad oram Orientalem in sinu navium capace, & à ventis tuto, iuxta fluvium eiusdem nominis, cuius aqua inter reliquas insulæ optima. urbs divisa in duas partes, in prima, quæ civitas dicta, nobiles, & magistratus, in reliqua, quæ est veluti suburbium, artifices, & nautæ morantur. Domus lignæ, & Ecclesia Episcopalis. Sunt aliæ habitationes dispersæ per insulam in quibus Saccharum conficiunt. Terra enim abundat cannis saccharum producentibus. in medio insulæ altissimi montes arboribus densi: supra arbores nubes sidunt, quæ certis horis resolutæ per folia aquam stillant, quam ad sac. harum

con-

conficiendum adhibent incolæ: aër adeo salubris, ut insulani ad C. annum vivant: exteris noxius tamen, præcipue mulieribus: quapropter Lusitani nigras uxores ex Æthiopum gente ducunt. Circa hanc insulam sunt tres aliæ, nimirum insula Ferdinandi Poo, & Principis, ab Infante appellata ad Septentrionem: ad Meridiem *Annohan* deserta ob Coctrodilos.

Secunda ad Occidentem Æthiopici Oceani est insula D. Helenæ, sic dicta, quia die 21. Maii D. Helenæ Sacro à Ioanne Pimentel Lusitano illic tempestate impulsio detecta fuit. à nautis maris caupona appellata, cum per fugium, & solatium sit in vasto itinere Indico. Duris rupibus aspera, & deserta. Lusitani Limones, & mala aurea, nec non & ficus plantarunt, quas ab India advexerant, quæ plantæ mirifice creverunt. ædiculam item erexerunt: quam infirmis destinaverunt: qui omnes convalescerunt. bini Castri, & lavæ incola cum duabus feminis hic relictæ ad tantum numerum crevere, ut ægrotos latrociniis vexarēt; quare sublata. Angli insulam occuparunt Lusitanorum negligentia: atque arce muniverunt: advectis bobus, aliisque animantibus, & arboribus ut victui sufficerent.

Tertia est Insula Ascensionis, durus mons, & sterilis: quæ verò testudinibus abundat, navigantibus utilis: Testudines magnæ, & gratæ: inque litus veniunt, ut sabulo ova deponant: quæ solis radio tepesacta aperiuntur. inter hanc insulam, & D. Helenæ mira copia piscium, qui alis volanti genere Hîrûndinû. sunt etiam in insula aves rapaces, quæ piscibus, quos venantur, vescuntur. Sunt etiam insula S. Matthei, & Nova Helena.

* *
*

C A.

CAPUT XI.

De *Cafris*, & *Monomotapa*.

Vltimus Africæ angulus, cuius basis Lunæ montes, vertex promontorium Bonæ Spei, in duas partes dividitur Litoralia ex utroque latere *Cafraria* dicitur, *le Costiere de Cafri*. Interiora, quæ præruptis montibus cinguntur, *Monomotapa*. *Cafraria* igitur, quæ tota antiquis latuit, ni forte sint hi *Androphagi* *Ethiopes* posteriorib⁹ seculis cogniti, à Septentrione regno *Zanguebar* è latere Orientali, ab Occidentali verò *Congi* regno. ab Ortū Meridie, & Occasu *Æthiopico* Oceano alluitur, eius longit. est fere mill. 2500 *Cafri* dicti ab *Incolis Congi* eo, quod nulla consanguinitatis habita ratione matrimonia celebrent: Mores multi, quibus à *Monomotapa* discluditur: celebriores sunt, quos *Picos Fragosos* vocitant. Fluvii præcipuè ad Orientalem oram *Cuama*, *Spirito Santo*, *dell'Infante*. Ad Meridiem promontoria celebriora *Bonæ Spei*, antiquis, ut nonnulli putant *Hesperion Ceras*, quasi cornu Occidentale. à *Lusitanis* primum vocatum *Tormentorum* promontorium propter horrendas tempestates, quas ibi perpeffi, mox *Capo Liqn*: iussu tamen *Ioannis II.* regis, *Bonæ Spei* dictum: primus, qui illud superavit nō sine periculo fuit *Vasquez Gama* *Lusitanæ* classis præfectus an: 1487, alii 1489 superatum putant. Toto Orbe procellis, & undarum fremitu notissimum: aëre non & ventis, qui sex mensibus ab Occidente, totidemque ab Oriente fremunt, longe transmitti solet, ut evitentur naufragia: est hoc ævo felicior sit navigatio. *Batavi* arcem, & exiguam coloniam posuere, perfugium, simul &

V

tuta-

autamen navigationis Indicæ, quod suo malo Lusitanifacere neglexerunt. alterum promontorium ad Orientem huius est *Capo dell'Aguglie* ab acutis scopulis appellatum, ubi acus Magnetica recta Septentrionem petit. Cæterum regio passim deserta, præcipuè Occidentalis, ubi deserta *Baso*, *Concritan*, & *Caveo*. In Orientali nonnulla loca culta, & feracia, maximè valles Terræ dictæ *del Natal*, quod circa Natalitia Domini à Gama transfusa: est tamen naufragiis maxime Sossæ infamis: ob subitas, atque horrendas procellas. Sylvæ Elephantibus adeo plenæ, ut in sylva, quæ est iuxta Promontorium Bonæ spei plusquam 12. millia numerentur: quorum quidam miræ magnitudinis, atque his populi vescuntur crudis, ut & humana carne. habent boves, & pinguißimos: sed hos ad sarcinas convectandas adhibent: aut exteris pro ferro, & securibus vendunt. Nudi passim incedunt: idque usu magis, quam ad evitandum calorem: nam etsi circa Tropicum calidus sit aër, in Meridionalibus tamen ob ventos, & pluvias nonnumquam frigidissimus. ad Orientem juxta Zanguebaram, regnum, cui nomen ab Urbe *Sofalâ*, rex Lusitanorum vestigialis: qui ad ostia Cuamæ arcem habent, quam anno 1500. ædificarunt Reliqui Castri, sine religione, & sine politia vivunt: omnia communia: quod nisi apud Barbaros, felicissimum esset: gens ferox, & atrox jaculo, & clava utitur. qui robustior, & animosior principis apud eos locum tenet. Medicarum herbarum, quæ plurimæ nascuntur, peritissimi atque his unis morbos omnes, & vulnera etiam externorum curant, & felicissimè curant. nascitur apud illos radix quædam Siferi similis, quæ panis loco utuntur: etsi juxta *Sofalâ* triticum etiam nascatur. gens partim nigra, partim glauca: qui circa promontorium

rum incolunt fimo naso, vultuque difformi: verba male proferunt, & distorta: omniumque maxime barbari. Aurum habent in fodinis, sed negligunt, quod amnes veltant contenti. illud una cum Ambra, & Ebore, mancipiisque, cum æreis manufactis, pannis Cambayæ, sericoque commutant. Monomotapa, aliis Benomotaxa, à Septentrione Lunæ montibus, & antiquo Abyssinorum regno, seu *Gallis* populis terminatur: à reliquis partibus Casrorum montibus cingitur. iacet partim in Zona torrida, partim in temperata Australi præcipui montes sunt memorati à Luna dicti, quos Afri Beth appellant. qui variis ramis in diversa procurrunt. Lacus sunt *Sachaf*, *Vaby*: fluvii *Zamber*, & *Camissa* Afri, Lusitanis *dello Spirito S.* & *dell' Infante*. regna præcipua in quæ totum Imperium Monomotapæ dividitur, sunt ab *Agag*, *Camur*, *Metachafi*, *Bava Monomotapa*, *Begamedo*. denominata. Urbs Imperii metropolis Monomotapa, à qua Imperio nomen, Afri ac plurimum *Vuberatab* dicunt. sita ad Meridionalem ripam amnis *Zamber*. domus ex ligno, terraque aggesta, & bitumine solidatæ. tecta ad instar tentorii acuminata: portæ ad eas partes versæ à quibus ventis perflari possunt: externi muri domorum omnium similes, & coloribus, figurisque mire exornati. colores gummi, quod apud illos nascitur, permiscet, ut pluviis, ventis, ac tempori resistent. Arx ubi rex habitat muris, & turribus munita arte supra barbaros: ædes in sculptæ, & auro, atque aulis, aliisque ornamentis ex Sinis, & Perside advectis magnificè adornatæ.

Ær vaporibus, qui è lacubus, & fluviis exhalant: tepescit. Solum pascuis abundat, boves alie: & Elephantes, ex quibus ad quatuor millia quotannis venatores occidunt. Sunt & strutiones

magnis equos tamen non alit. gens glauca, & non curta: sono plurimum delectatur: pelle vestitur ad umbilicum usque, pellibus tamen quas gerunt caudam non adimunt: sed ad ornatum servant. plures uxores ducunt: & liberi paternis bonis succedunt. Mulieres honestæ, & industriæ. puellæ præter pudenda nudæ incedunt quoad usque nubant. Fodinæ auri multæ, sed gens eo tantum contenta, quod amnes vestant: tanta verò huius copia, ut Rex Monomotapæ à Lusitanis dicatur auri Imperator. populi vectigalia non solvunt, sed immunos omnes: cum tamen regem invisunt dona ferunt, quæ plurima vestant subditi dynastæ. Imperator sæper in armis XX. mill: militû habet ex montanis delecti, qui mira pernicitate pedum Equitum defectum compensât. Regis concubinæ supra mille. quæ prior filium genuerit, regina. Religio, Idololatria. Patres S. Iesu, Christi fidem seminare cœperunt non sine proventu: sed Europæorum bellis res intercisâ. Sunt plurimi Mahumetani.

CAPUT XII.

De Insulis Oceani Atlantici.

Primæ quæ occurrunt ex adverso Africæ, quæ Atlas mons in Oceanum irrumpit, sunt Fortunatæ: sic ab antiquis dictæ ob miram æris salubritatem, ac soli feracitatem, vel quod solæ cognitæ, cum reliquum Mundi Hemisphærium lateret. rursus nostro orbi cognitæ anno 1405. à Guglielmo Betancour Gallo. Præcipuæ sunt hæ, *Canaria* à canibus ingentis magnitudinis appellata: atque ab hac omnibus nomen factum. *Madera*, *Teneriffa*, *della Palma*, *del Ferro*, *Gomera*, *Forsten-*

ventura, Lancellotta, La Gratiſa, la Roccha, Le Selvagic. Canaria vinum producit generoſiſſimum, paſſares optimos: urbem habet cognominem Epifcopi ſedem, & populofam ob commercium navium, quæ utraſque Indias petunt. Teneriffa omnium maxima, & frequens: celebrior item ob montem excelſiſſimum, vulgo *le Pico de Teneriffa*, cuius vertex tubo optico ad XC. Leucas conſpicitur. ex illo omnes inſulæ videntur, & aliam, quam numquam nauæ invenire potuerunt. Ferè inſula ab ariditate dicta: nullæ enim in inſula aquæ: niſi quas arbores quædam, quæ unicæ in natura, effundunt. Arbor vaſtiſſima aſurgit latitudine mira: frondes amplæ: & rami longiſſimi. in vertice continuo nubes ſubalbida inſidit: adeo conſtanter, ut nec ventis, nec procellis dimoveri poſſit: ex ſe ſtatis horis reſolvitur in aquam, quæ per folia binis horis guttatim decidit: hanc incolæ vaſis excipiunt, & potui ſervant: quæ in ſubiectâ circa truncum ſoveâ cadit animalibus deſervit, ita fontes miraculo penſante natura. Madera à Luſitanis detecta anno 1420. & à ſylvis Madera dicta. quibus incenſis, adeo ſecunda facta eſt, ut mirum ſane ſit. urbem habet cum Epifcopatu. hæc ad Luſitanos ſpectat: reliquæ vero Canariæ ad Caſtellanos.

Sequuntur ad Meridiem Hesperides, ſive Gorgones: quæ quoniam ſitæ ſunt ex adverſo Arſinarij *Capo Verde*, idcirco dicuntur *l'ſole di Capo Verde*. Detectæ anno 1455. à Ludovico Cadamoſto Veneto miſſo ab Henrico Ioan: I. filio. mare quod circa alluit, appellatur à Luſitanis *Sargaffo*, quod totum herba conveſtitum hederæ ſimili, prætiſpeciem referat. Sunt præcipuæ hæc *S. Antonio, S. Vincenzo, S. Luca, S. Nicolò, Iſola del Sale, di Buona viſta, di Maggio, S. Giacomo, del Fuogo, de Brava,*

Quæ à Sale nuncupatur, est adeo humilis, ut tota tempestatibus obruatur: decedentibus mox aquis, quæ stagnis remanent in salem solis radiis tenuata abeunt, ut tota veluti lucida glacies resplendeat. Omnium maxima Divi Iacobi ubi Colonia Lusitanorum cum Episcopo, & Governatore. In insula ab igne nuncupata portus commodus, & arx ad tutamen navium imposita. Aer maleficanus, & calidissimus febres acutas Cholicos dolores, lienteriam ingenerat. nebulis densus, quæ terro odore exhalant: à Iunio ad medium Octobrem pluvia continuæ, ventis, & turbinibus permixtæ: tonitrusque adeo horribiles, ut intrepidus etiam perterreant. Insulæ ad Lusitanos spectant: qui ex illis non nisi ingentem salis copiam asportant. Ad Septentrionem positæ sunt Flandricæ, quæ & Azores, & Tertiarum *Terseer*: quod tertio loco sunt detectæ. Sunt verò celebriores *Corvo*, *Flores*, *la Gratiôsa*, *Terseer*, *S. Michels*, *S. Maria*, *Pico*, *Fayal*, *S. Giorgio*, in Tertertia urbs Angra Episcopalis: ubi Præfectus Lusitanorum ad quos pertinent. urbs sita ad radicem montis, qui in mare prorumpens portum efficit, quo, & munitione celebris.

C A P U T X I I I.

De Animantibus, & Monstris Africa.

Domestica animalia, quæ in Europa, Asiaque sunt, reperiuntur etiam in Africa. est insuper Camelus, qui, etsi plurimus in Asia: in Africa tamen probatissimus. Arabis *Gimes* appellatur: Asiatici duos in dorso gibos habent: Libyci, qui Arabes vocantur uno in dorso, altero in pectore onerantur: in hoc cum quiescunt, incumbunt. Fœmina XI. menses partum gerit. editum mira industria edu-

educant Afri, vix natis genua in ventrem flectūt, lapidesque imponunt: quo in situ ad XX. dies manent. ita illos erudiunt in genua accidere, cum onerandi sunt: modico lacte pascunt: ut sic im-
 pati dociles fiant. non bibunt vero Cameli nisi prius aquam pede turbent. pili continuo decidunt; ut veto renascantur ricinio oleo illos inungunt. hordeo vescuntur, interdum herbis: ac bovum more, quæ nocte comederunt, die ruminant. Maiores Cameli *Elhegen*, *Ategin* vocant: ad eò fortes ut mille pondo ferant. minores, quos nos Dromedarios, illi *Dechet* dicunt. hi non sarcinas: sed homines vestant, & sunt miræ pernicitatis, uterque die CXL. millia conficiunt. Vere concipiunt: quo tempore ab illis cavendum: tunc enim præteritorum reminisci videntur. & eos, à quibus olim lætè violentè mordent. Ne domestica quidem lædenda bruta, dante illis natura ad vindictam tempus. tandem Cameli. Iac Hydropisi egregiè medetur.

Ferocia animalia, quæ vastis in desertis: atque inter lustra Atlantis, & montium Lunæ nutrita, sunt Leones, Leopardi, Tigres, Strutiones, Dracones, Serpentes magni, Adives, innumeraque, & nova semper monstra. Leo sylvarum rex, & ferocitate, & agilitate terribilis: & eo præsertim tempore, quo coit, non in bruta solum, sed in homines etiam grassatur. eius sanguis tam calidus, ut febris perpetua laboret, verum animosus cum sit, ac ferox, ignem tamen reformidat. ita comparatum à Natura, ut audacissimus quisque habeat, quo concidat. Venatores facibus ardentibus eum persequuntur, quousque in paratos casses irruat: involutumque capiunt: præcipue cum parvulus, cum maior ab igne timor, & ob gingivarum molliem invalidus morsus est. pastores, atque armentarii igne circa greges accenso, animalia tur-

tantur. Leonem Arabes, ex cuius pelle quæstum faciunt, *Aced* vocant. Leopardi Leone ferociores, sed non nisi irritantes discerpunt: ex animalibus canem dumtaxat devorant. Adives sunt lupis similes, sed grandiores, ac veluti canes latrant. Leonem sequuntur, ut ex reliquiis prædæ illius, & ipsi pascantur. hinc, ut illorum latratus gentes audiunt, Leonem propè esse pro vero habent: illos persequitur Leo: sed pernicitate pedum elabuntur.

Strutio ab Afris *Noama* dictus, avium maxima, tota Africa reperitur, præsertim in desertis: mole equum superat, & equitæti viro par: capite est parvo, & rotundo, collo longissimo, & gracili: reliquo corpore magno, & rotundo. alæ, & cauda nigris pennis, & niveis ornantur. illæ tamen ad volandum inutiles ob corporis gravitatem: gressum tamen maxime iuvant: hinc agilissimi pedes, ut cervis bifurcati: quibus lapides retrò in sequentes iaciunt. Ova in sabulo ponunt: quibus non incubant: sed oculis vicissim mas, & femina fovent. Surdi omnino: seque tutos putant, si caput inter arbores condant: atque ob id nullo negotio capiuntur. tantis, diversisque cibus se nutriunt: ut etiam ferrum subigere dicitur. Afri è pennis, quas Europæis vendunt, & ovis, quibus vasa conficiunt, & fanis suspendunt quæstum faciunt.

Dracones, qui plurimi in Atlante, & Lunæ montibus, ex coitu Aquilæ cum lupo progigni Afri credunt: tantumque intumescere lupi uterum, ut crepet: editus partus Aquilæ instar alas habet: caudam serpentis: pedes instar lupi, ventrem vero ingentem habet: pellem coloribus distinctam: longitudine nonnulli XI. pedes æquant. qui in Lunæ montibus agiliores, & maximè venenosi, ubi ingentes etiam serpentes: qui una cum Draconibus

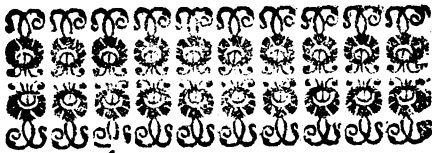
bus bellum cum Elephantibus gerunt. quorum sanguine mirifice delectantur. pugna est huiusmodi, qua nonnumquam victores cum victis cadunt: Draco se intra ramos arboris occulit, cuius fronde Elephantes vesci consuevit: dumque Elephas frondem carpit, advolat ille & caudam circa Elephantis pedes circumvoluit: hosteque ita apprehenso, sanguinem sugere satagit. Elephas, ut se circumplexu liberet, pedes vel in saxum, vel truncum illidit. at Draco spiras, nodosque geminat: in os irrumpit, rodit, fugit, & aërem intercipit, quo pereat. tunc Elephas dolore, & lassitudine gravatus se deicit: & non raro accidit, ut & Draconem opprimat. hinc ad montium radices iuxta arbores mortui Dracones, & Elephantes reperiuntur: non aliter serpentes pugnant, qui præ caudæ longitudine inter utrosque pedes se complicant.

Elephas etfi in sylvis nascatur inter domesticos tamen propter facilem indolem, & quandam penè dixerim intelligentiam, recenseri potest: in desertis *Zaara* plurimus nascitur: totaque Africa, qui in India maiores sunt. ab Afris *Elfil* dicitur. Corpore inter reliqua bruta, quæ terris repunt maximus: capite tamen parvo pro corporis magnitudine, quod scapulis adiunctum sine collo videtur. oculos exiguos, sed micantissimos habet: aures vero patulas, quæ Raiam assilant: pendentesque in longum. erigit tamen cum irascitur. loco nasi longam appendicem porrigit (proposcidem vocamus) quam contrahit, explicat, vertitque, ut libet. hac cibos carpit, tanta dexteritate, ut acum etiam colligat. inque guttur satis capax mittit: armatur binis dentibus: incolæ Morphi Ebur, nos appellamus: adeo magni interdum ut libras quadringentas pendant. pedes flectit, & ut

erigit. Equis inimicus: qui, illo viso, fugiunt adeo robustus, ut L. mill: uno die conficiat, à gubernatore radio regitur: qui aurem vellit, & quâ pulsus incedit. alimenta Dactyli, & arborum folia: apud nos castaneis etiam, & legumine vescitur. Monstra, quæ Africa generat sunt plurima: quæ ex coitu diversorum animalium proveniunt. de quibus, & eorum causis nos lib. 2. Halieuticorum.

*Non aliter Libya in vasta, quâ corniger Ammon
Regna tenet, siccis sitientia semper arenis,
Et Meroë's deserta iacent, saltusque syenes,
Cum stimulante siti, sub stagna, & flumina rara
Convenere fera, Tigresque Ursique rapaces,
Pardalis, atque Leana, venenatique Ceraſta:
Plurima per densas nutrit quas Africa sylvas,
Hic ubi iam rivis potarunt gutture anhelò,
Permixtim rabie impulsa, cæcoque furore
Mſcentur, variumque genus non debita poſcit.
Hinc illa inſueta generantur imagine forma
Monſtrorum, viſu turpes, rituque tremenda.*

LIBER VIII.

CAPVT I.

De America.

Africa jam perlustrata , veterique Orbe per Europam , Asiamque peragrato , in novum per tot ante secula incognitum , velificandum. ubi novæ gentes, novæ urbes, novæ monstra, fluvii, montes, mariaque nobis describenda. Alterum igitur Orbis Hemisphærium ingentem insulam, utroque Oceano complectitur: quam Americam nostri, Atlantidem veteres appellasse certissimis argumentis comprobatur: Apud Platonem enim in Timæo Sacerdotes Ægyptii narant Soloni Atheniensi, qui annis circiter DC. ante partum Virginis vixit, insulam fuisse quondam contra fretum Herculeum Africa simul, & Asia maiorem nomine Atlantidem. postmodum verò immansi terræ motu, ingentique unius diei, ac noctis illuvione demersam fuisse: ac inde mare, quod eam insulam, & Gaditanum fretum interiacebat, immeabile, & inscrutabile redditum, limo paulatim impediente. quem insula subsidens præbuisset, Diodorus verò lib. V. tradit, Phœnices, ve-

tustissimis inde temporibus, cum extra Columnas Herculis Africæ litora legerent, ingentibus ventorum procellis ad longinquos in Oceano tractus fuisse abreptos: ac per multos dies vi tempestatis jactatos, tandem ad insulam pervenisse ingentis magnitudinis, in alto Oceani pelago contra Africam in Occasum versus iacentem: cuius solum amœnum, ac frugiferum, & omnibus navigabilibus irriguum, sumptuosisque ædificiis instructum. hæc sane non nisi de America intelligi possunt: neque verisimile est Solonem, qui teste Strabone de ea librum scripsit, neque Diodorum hæc aut somniasse, aut confixisse. Præterea Author libelli de Mundo, qui Aristoteli ab aliis, ab aliis Theophrasto ascribitur: atq; ab Apuleio latinus factus: asserit præter Asiam, Europam, atque Africam, magnas esse insulas, Americas haud dubio. Cathaginienfes verò illius terræ aditu reliquos Europæ populos prohibuisse, idem Diodorus narrat: quam navigationem Pœnos cum Romanis bello implicitos intermisisse crediderim: ut vero Romani Imperii omninò latuerit.

Anno 1492. Christophorus Columbus Ligor, à vico *Arbisola* impetratis à Ferdinando Castellæ rege tribus navibus, Gadibus solvit die 3. Augusti: inque Canarias venit: ubi rem diù meditatus fuerat. E Canariis in Occidentem iter intendit: superataque plurium dierum malacia, in mare herbosum pervenit: qua novitate perculsi Hispani, in illum coniurant. & parum absuit, quin necarent. sed confirmatis utcūq; animis, continuatur iter, & XI. Octobris eiusdem anni terram summa omnium gratulatione conspexerunt. Prima, quæ occurrit, fuit insula *Guanabani*, ab ipso appellata. & *Salvatore*. Mox Cubam insulam, & Hispaniolam detexit. hic arce ædificata, in Hispaniam rediit
ite;

iterumque in Americam: tandem cum quintum navigasset dictus Dux Varaguz, & Vegz, quæ est in Iamaica insula: cuius etiam Marchionatus titulo insignitus. Hæc prima novi Orbis detectio: in quem variæ deinde gentes venerunt: terrasque patriis vocibus nuncuparunt. Dicta America ab Americo Vespucio Florentino: qui anno 1497. ab Emanuele Lusitanæ rege missus Brasiliam lustravit, novumque Orbem de suo nomine nuncupavit. Fuit etiam vocata India Occidentalis. Tellus universa in duas peninsulas dividitur medio Isthmo, *Panamâ* barbaris dicto: quæ ad Septentrionem tendit dicitur America Septentrionalis: quæ ad Meridiem Australis. Habet autem America ab Oriente Atlanticum Oceanum: qui nobis est ab Occidente: ab Occidente Oceanum Meridionalem, sive Mare Pacificum, *del Zur*, à Meridie Megellanicum fretum: à Septentrionibus terram incognitam, seu verius *Arcticos* sinus, quibus ab Arctica tellure discluditur. Americæ situs est inter parallelum Australem 34. qui per Megellanicum fretum transit: & Borealem 66. qui per ultimum promontorium novæ Galliæ *Charles* dictum, percurrit: inter Meridianos verò 236. per extremam Californiam, 348. per Brasiliæ promontorium S. Augustini transeuntes. Zonas occupat Torridam totam, & magnam partem Australis, & Borealis temperatæ.

Septentrionalis dividitur in Mexicum, sive Novam Hispaniam, Novum Mexicum, Floridam, Virginiam, Novam Galliam seu Canadam. Insulæ, quæ ad illam spectant sunt California, Antilles, & Lucayæ. Montes præcipui *Suala*, & *Apalache*: amnes Canadensis, *Canada*, sive D. Laurentii, *Panucus*, *S. Spirito*, *Tare*, *Barania*, *Rio del Nort*, *Lacus Nicaragua*, *Mare Dulce*, & *del Nort*.

CAPUT II.

*De nova Hispania, novo Mexico, & California
Insula.*

Prima & præcipua pars Americæ est Nova Hispania: indigenis appellata Mexicum. Gentium enim annales referunt primos regionis habitatores fuisse sylvestres homines patria voce *Chimecas* dictos, hos vero ex parte pulsos à populis à caverna quadam ad Septentrionem posita egressos, inque septem familias divisos, totidemque ducibus subiectas, quorum unus, *Mexi* appellatus, terræ nomen, urbiq; dedit. Fines sunt à Septentrione Novum Mexicum, & Florida, ab Occidente Pacificum mare, ab Oriente Mexicanus Sinus. à Meridie Panamæ Isthmus, quo cum Australi America necitur. regio tota est in Torrida Boreali, & usque ad Tropicum Cancræ excurrit. Montes habet ignivomos, quorum celeberrimus *Guatemala*: Fluvii irrigatur auriferis, & ingentibus lacubus Mexicano, & Nicaragua. Vastissimum hoc Americæ regnum in plures provincias, variis subinde temporibus, detectas & subactas, Hispani partiti sunt. hæ à præfectis regio tribunali, *Audientiam* vocant, gubernantur. Prorex Mexici sedet, à quo reliqui pendent, qui in universo regno ius dicunt. Provinciæ sunt hæ *Panuco*, cuius caput urbs cognominis: *Tlascala*, cuius Angelorum urbs, *la villa de los Angeles* Episcopalis. *Guaxaca* cum urbe eiusdem nominis Episcopatu insigni: *Chiapa* cuius *Ciudad real* Episcopi sedes. *Tabasco*, cuius urbs *Nostra Signora della Victoria*. *Lucatan*, cuius *Merida* Episc: *Vera pax* ab urbe Episc: dicta: *Honduras*, cuius *Truxillo*: *Nicaragua*.

gua cuius *S. Leon* Episc: *Costarica*, cuius *Carthago*:
Varagua, cuius *Santa Fè*. *Guatimala*, cuius *S. Iago*
 Episc. *Soconusco*, cuius *Guenetlan*. *Mecoachan* ab
 urbe Episc. *Nova Gallecia*, cuius *Compostella*. *Gua-*
dalaiara ab urbe Episc. *Zacatecas*, cuius *Durango*
 Episc. *Chametlan*, & *Culiacan* ab urbibus denomi-
 natæ. *Mexicum* propriè dictum, totius regionis
 princeps *Academia*, & *Archiepiscopatu* insigne:
 huic memorati *Episcopi* subiecti sunt. Olim hæc
 urbs vocata *Tenuchtlan*, vel ut alii referunt *The-*
miftitan. quæ vox indigenis ficum in petra sonat.
 Cum enim *Oraculum*. consulent, quo in loco
 urbem ponerent: ferunt respondisse *oraculum*: in
 ea lacus parte urbem statuendam, ubi ficus in sa-
 xo radicem. fixisset. ædificata igitur urbs in medio
 lacu salatum aquarum *Mexico* nuncupato: & ad
 instar *Venetiarum*. ad ingentem magnitudinem
 crevit. Urbem anno 1537. 13. Augusti expu-
 gnavit *Ferdinandus Cortesius*. *Hispanis* copiis.
 funditusque evertit. aliamque ex illius ruinis ex-
 citavit ad ripam lacus, ex quo *Mexicum* deno-
 minata. Situ est amœno, molliter circum assur-
 gentibus clivis arborum refertissimis. domus li-
 gneæ, & penè similes, triplicique contignatione:
 assurgunt, quod rarissimum in *America*: vix latæ,
 & rectæ: & quæque ars suam habet: anno 1629.
 inundante lacu penè absorta: nunc censentur ho-
 minum *XLII*. capita. muro, & turribus munitur,
 atque arce, cum æde regia, ubi *Prorex* sedem ha-
 bet: aulæa quibus ornatur, ex iunco tam mire in-
 texto, ac picto, ut nostris non cedant.

Et si in *Torrída Zona* sita sit regio, adeo tamen
Orientalibus, atque *Occidentalibus* ventis perfla-
 ta, ut aër mitis sit, & sanus: miraque ob id *Soli* fer-
 tilitas: arbores, & poma ferunt, & flores, copulan-
 te natura cum *Autumno Ver*, fructus sunt dulcissi-
 mi,

sunt, & tam varii, ut multi nos lateant. Vinum tamen, & oleum Tellus non fert. Sed aliunde comportantur. Divitiarum, quibus abundant, & quas distrahunt, sunt Aurum, Margaritæ, Olofericum, Gossipium, Sal. Balsamum, Saccharum. Gens industriæ, & laboriosa, atque idcirco dives: maxime Criolles (sic vocant, qui à primis Hispanis progeniti) penes quos negotiatio Hos Hispani metu rebellionis à muneribus publicis, atque armis arcent: unice mercaturæ vacare sinunt. Ex quibus tamen magnam pecuniam, nonnumquam contrahunt.

Religio Catholica, atque eximie culta. olim Mexicani supra omnes superstitionisissimi: quorum præcipua Idola *Vitziliputzili*, & *Tezcaldiputzca*: primum satyrum pingebant cum alis sedentem: inque ventre alium vultum, magnum fingebant, cui humano sanguine litabant, mirisque caeremoniis, ac deridiculis colebant. Arma olim gentis iacula, & enses: nunc nostris utuntur, nostroque more pugnant: regio tota Catholico regi pareat.

Novum Mexicum appellant omnem illum Americæ tractum, qui ad Occidentem in Septentrionem excurrit, qua parte incognitum adhuc est: habet à Meridie Novam Hispaniam, & Floridam, ab Oriente Novam Galliam, ab Occidente mare Rubrum, *Vermis*, Hispanis dictum, quo ab Insula California separatur. mons in eo Sualæ, qui à Florida illud determinat: amnes *Tecon*, & *Coral*, præter memoratum *Norto*. Primus hanc regionem iustravit Augustinus Ruiz anno 1487. at anno MDLXXXIII. ab Antonio Espejo nomine donatam. Loca quæ cæperunt innotescere sunt *Astaban*, *Nova Granata*, *Real del nuevo Mexico*, *Rey Coromedo*, *S. Michole*, & *Portus D. Clara*. Aer summè frigidus, & nebulis præcipue Septem-

bri,

bri, & Octobri densissimus. Solum saxosum, & cultui ineptū. iuxta amnes valles riguz: ubi pascua, quibus boves aluntur mitæ magnitudinis, ac figure. Caput instar suis: iubar circa collum, ut Leonis: dorsoque gibbus, ut in Camelis. caro optima: hac incolæ vescuntur: pelle vestes faciunt, & turguria tegunt: nervis pro funibus utuntur. stercore siccato, pro lignis ad accendendum ignem: quare merito dixerit poëta:

Omnis, & in vacca spes vita gentibus una est.

Est etiam animal Unicorni similis, cuius pelle etiam sese amiciunt. gentes statura mediocres, vultu macilento, & plumbeo, idque evenire crediderim ex esu cuiusdam radicis frigidissimæ Herbarum Sanctæ similis. nam si ab usu illius abstinere hilariores sunt, & non longe post stupent. tellus inculta, nec auro, argentoque dives: quare facillè negotio ab Hispanis despecta; Anglisque relicta: qui litora occuparunt: & terras omnes, usque ad fretum David dictum. Per has oras Hollandi, Anglique sæpius navigare in Scythicum Oceanum tentarunt, ut compendiosiore via in Europam remearent: sed maris ætus: (*Correntes* vocant) in Japoniam, quæ proxima, eos deduxerunt. & glacies immensæ, ingensque frigus ab incæpto desistere coegerunt.

Gens pacis amans: nec arma novit, nisi clavam, & iaculum ad venationem. turguria sepibus potius, ut à feris, quam munitione, ut ab hostibus caveant, circummuniunt: qui intus colunt idololatraz: animamque immortalem censent, qui verò litora Christiani: sed Batavorum, Anglorumque erroribus imbuti. Divinis cæremoniis addicti omnes natura videntur.

California, quam veteres peninsulam putarunt, tota mari abluitur, Rubro ab Oriente, ab Oce-

ei-

cidente, & Meridie Pacifico mari, inter Orbis maximas, quæ parallelos occupat supra XX. & tota pene est in Zona temperata Boreali. præcipua promontoria C. S. Lucas Meridionale: C. Blanco Boreale, portus S. Madalena, S. Diego. S. Francesco, Draco. Terram asperam, incultam, ac sterilem, eo argumento comprobari potest, quod nulla Europæorum gens ibi sedem certâ defixerit: quod certe fecissent, maximè, qui vicinia tenent Hispani, si auri, aut argenti dives reperta fuisset.

C A P U T I I I.

De Florida, Virginia, & Insulis Mexicani finis.

FLORIDA dicta Hispanis, quod die Pentecostes anni 1512. detecta fuit: antea *Laquaza* ab incolis vocabatur. ab Occidente Novum Mexicanum, à Septentrione Novam Galliam, ab Oriente Virginiam, & Oceanum, à Meridie Mexicanum finum habet. Provinciæ in ea numerantur *Apalache, Tagil, seu Tegesta, & Cossa*. Hispani ad litus Orientale Tegestæ duas urbes habent D. Matthæi, & D. Augustini. hæc portu capaci, & tuto insignis. Cælum temperatum, in quo & venti, & pluvia perquam rara. Solum arenosum, & humile, innumeris tamen amnibus irriguum. ubi si frumentum feratur, & hordeum bis in anno provenit. gens quoniam radice, *Halte* dicta, vescitur, culturam negligit. Ingentes sunt sylvæ immensis Quercibus, & Cedris opacæ. Gens æreo colore, quem unctione cuiusdam unguenti contrahit: à natalibus enim nivei veniunt. corpore Hispanis proceriores: capillis verò nigris sunt omnes. feminæ altiores, ac robustiores. Hermaphroditæ multi, qui sarcinas ferunt, & cursorum munere fun-

funguntur. Libidini indulgent sine more; neque id turpitudini ducunt. Piscatui, & venationi dant operam, & cum opus, viriliter pugnant sagittis, & iaculo: pelle amiciuntur, præcipue pudenda. vescuntur verò Cocroditis: pars regionis Hispaniæ, pars Angliæ, quæ ad Virginiam vergit Gallis parat.

Virginia ad Septentrionem sequitur. hoc nomine ab Angliis donata, quod sub auspiciis Elisabethæ Angliæ Reginae detecta fuerit anno 1584. etsi antea à Ioanne Verazzan auspiciis Francisci I. Galliarum regis Iustratam Galli annales referant, dictamque *Mocosam*. fines ab Occidente *Florida*, & *Canada*, quæ illam etiam à Septentrionibus claudit, à Meridie, & Oriente Oceanus. regio montosa: sed præter *Apulatay*, qui ad Occidentem sunt, ceteri innominati. amnes plurimi *Sasquesahanugh*, *Pavavomeck*, *Toppahanock*, *Pamaunk*, & *Povohatan* à regno, quod medius secat, appellatus. Urbs olim gentium caput *Pomeiock*, quæ nihil aliud, quam tuguriorum aggestio palis vallata: caulas dices non urbem: ut fere omnes sunt in America. Angli ædificarunt *Jamestorunen* in peninsula fertili, & amœna: muris, & propugnaculis munitam. Sunt etiam urbes *Mariland*, & *Tragabizanda*. Aër temperie gaudet: riget interdum hyeme, sed non ultra dies octo glacies durant: æstate calet, ut in Meridionalibus Hispaniæ. Solum frumento, & leguminibus aptum. qui interiora colunt, e radicibus, quas *Tsinauw*, & *Okapenauk* tritis, ac pinis panem conficiunt. Herba Sancta plurima; quam *Uppouuæ* vocant. Gens præter pudenda, nuda incedit: gaudetque faciem pingere variis coloribus: & comam alere; quam instar galorum supra caput attollunt: velamenta capiti, ut plurimum, ex pinnis, ut passim usus apud Americanos. Deos plures esse credunt, sed omnes unum
su.

subesse tanquam principi, quem *Kenwas* dicunt: cui etiam templa ponunt, *Machicomuk* vocata. Solem & Lunam non ut Deos, veluti Floridae populi, sed Semideos venerantur. Deos ex hominum genere esse arbitrantur: hinc humana illos forma representant. Nascitur in Virginia quaedam herba, ex qua tela lucidis, & tenuissimis filis fit. hanc cum pellibus animalium, quorum venationi vacant, cum manufactis, & aqua vitæ commutant.

Insulæ ad Americam pertinentes iuxta Mexicanum sinum, & Oceanum, in tres classes dividuntur, aliquæ Antilles, alix Lucayæ: Caribes reliquæ appellantur. Antillarum præcipuæ *Cuba*, *Hispaniola*, *Jamaica*, & *Portorico* Cuba, quæ contra Floridae Meridionale promontorium iacet, maxima: patetque in longum mill. fermè 700. detecta fuit à Columbo 27. Octobris anni 1492. quam Fernandinam à regis nomine dixit: sed antiquum nomen invaluit, quo illam gentes vocabant. ingens Apenninus ab Oriente in Occidentem mediam secat, sylvis, & fontibus insignis. Urbs præcipua Havana portu nobilis, in quem naves omnes ex America conveniunt. ut hinc sociato agmine in Europam solvant. sæpe antequam arce munitur, à Gallis una cum Classe depopulata, atque incelsa. reliquæ urbes *Santiago* sedes Episcopi, qui subest Archiepiscopo S. Domini: *lo Spirito Santo*, cum portu capaci. *S. Cruz*, & *Baracoa*. tellus omnium ferax, quæ ad hominum usum opportuna. Ad Meridiem Cubæ est *Jamaica*, in quam Columbus appulit anno 1494. ab Hispanis vero capta anno 1509: quo tempore populorum fertissima, & egregiè culta: sed nunc penè deserta translatis alio gentibus: Sacchari dives, & Herbæ Sanctæ: amnes, non secus ac in Cuba, aurum vendant. anno 1655. ab Anglis Hispanis adempta:
qui

qui cultum terræ desides negligunt. urbes celebriores Hispal auri, *Seviglia dell'oro, Oristan, & Mellilla*. Iamaicam circa plures minores insulæ *Bivora, Ranes, & Fornica*.

Hispaniola sic ab Hispanis appellata: ab incolis verò *Ayri, & Quisqueya*: quæ vox magnam terram significat, detecta fuit à Columbo anno 1492. in longitudinem patet mill. 450. à *Tuberone* promontorio, ad *Lenganum*. Tota in quinque provincias dividitur: Sunt autem *Bainora*, cuius urbs *Guanives* cum portu: hic Columbus arcem ædificavit, relictoque præsidio 39. militum, in Europam rediit. illi omnes ab incolis ob acceptas iniurias, trucidati. *Cubaho* cuius *Isabella*; ab *Isabella* Regis Ferdinandi sponsa nuncupata: ædificata à Columbo anno 1493. *Caiaho* auro dives. *Guacayatima* cuius *Xoama*: & *Cassima* cuius, & totius insulæ metropolis *S. Domingo*. ampla, & elegans ad mare sita, Archiepiscopatu, & portu nobilis. Solum fertile, & pascuis abundat; aurum alit: sed lignorum inopia extrahi nequit. aër salubris, & temperie sua gaudens. olim tellus culta, & populosa: nunc infrequens, translatis alio gentibus ad metalla eruenda, & ad servitia Hispanis præstanda.

Portorico detecta & ipsa à Columbo an: 1493. ab indigenis *Boriquen* dicitur: ad Orientem Hispaniolæ sita, & ingenti monte in duas partes divisa: urbes habet *S. Giovanni de Portorico*, ubi Præfectus, & Episcopus, qui *S. Dominici* Archiepiscopo subest. portus est capacissimus, & tutissimus: & *Guadianilla*. Solum, ut Hispaniolæ, fertile: eademque aëris temperie gaudet. Inter hanc, & Hispaniolam *Mona* insula fontibus insignis una cum reliquis Hispanis subest.

Lucayæ insulæ à præcipua *Lucaione* que dicitur, innumeræ sunt: insignes tamen *Xl. Lucaione* que, *Ciguas*.

Guatai, Guanahani, Triangulo, Samana, Maiagnana, Imeta, Cotomero, Curatè, Abacò, Bahàma. nascitur hic planta incolis *Laruma* nuncupata, cuius folia ulceribus medendis iuvant.

Caribes sic appellatæ, quod incolæ sint anthropophagi; hos enim Americani *Caribes* vocant: posita sunt ad Orientem Antillarum: duplicique serie extenduntur: aliquæ à Septentrione in Meridiem tendunt & *Barlovento* nuncupantur; quæ nimirum supra ventum posita: aliæ ab Oriente in Occidentem extenduntur iuxta litus America Meridionalis, & *Sottavento* appellatæ quia infra ventum. hic autem ventus flat ab Occidente in Ortum toto hoc tractu. ab indigenis *Alizè* dictus Primarum præcipue *S. Martino* aquarum salubritate, & Nicotianæ herbæ ubertate nobilis: primitenere Hispani, mox Galli, deinde Angli, nunc deserta, *S. Bartolomeo*: eadem herba: & portu celebris. nascitur hic quædam planta è fruticum genere, incolis *Manyoc* nuncupata in septem species divisa, quæ violas imitatur, optima: ex hac farinam, & panem album conficiunt. *Barbada* Angliæ pareet. *S. Christophoro*, quæ partim Anglis partim Gallis parebat, quibus item ambobus subest *Guadalupe, Maria: Galant* montibus intercisâ Gallis tantum; ut etiam *Martinica*. *Tabago* Hollandis subdita: quam anno 1628. Estræus depopulatus est. Reliquarum sunt celebres *La Trinità, Margarita, & Tortue*. Mira in omnibus his insulis sacchari feracitas, Nicotianæ ex qua pulverem *Tabacco* dictum faciunt, plantam Indi *Petun* indigitant.

Gentes Barbaræ, & feroces, quibus parentum carne nihil delicatius: frequenti tamen nostrorum commercio mollitæ. Et Christianos ritus etiam nonnulli amplexati sunt.

C A.

De nova Gallia, ac regionibus Septentrionalibus.

Quidquid terrarum supra Floridam, Virginiam-
 que ad fretum usque, *Hudson* dictum, porri-
 gitur Nova Gallia à Gallis vocatur, & *Canada* à
 fluvio adiacenti: quamvis *Canada* pars sit totius
 regionis: hæc autem vasta regio anno 1504 à
 Nortmandis piscatoribus illuc tempestate de-
 cta, detecta fuit anno tamen 1523, & sequenti au-
 spiciis Francisci I. missus *Ioannes Verazzanus*
Florentinus. (Fato factum ut Italici inventoribus
 aliis Novus Orbis pateret) ut iter per Septentrio-
 nem in Pacificum Oceanum aperiret; sed annona
 deficiente circa gradus latitudinis E. se vertit: No-
 vamque Galliam tenuit, Francicique iuris fecit.
 Huius latissimæ provinciæ fines à Septentri-
 bus *Boræi* sinus, & *Groenlædia*: terræque aliæ non-
 dum satis notæ. à Meridie *Virginia*, & *Florida*,
 ab Occidente *Novum Mexicum*, & loca incogni-
 ta. ab Oriente *Atlanticus Oceanus*. Montes præ-
 cipui in ea *Nivosi* à nivium copia nuncupati: *la-*
cus superior, *Mare dulce*. *Lacus S. Ludovici*, *d'É-*
ric, & *Puans*: Fluvii *Canada* à nostris *S. Laurentii*
 dictus; quia die festo huic Divo sacro prima *Na-*
vis Gallica in eius ostia ingressa est. *Saguenay*, &
Triaminis; quod tres in unum confluant. Est
 præterea in terra nuper detecta *ingeris amnis*, qui
 sub lat. grad. 43. oritur barbaris *Mechissipi*: *Gallis*
magnus Fluvius, & *Colbert*, qui ad Septentri-
 onalia alios excipit, quorum *F. S. Francisco* è lacu or-
 tus sub lat. 52. descendit: antequam vero in *Me-*
xicanum sinum per *Floridam*: (Hanc partem *No-*
væ Galliæ recentiores attribuunt) irrumpat duo-
 bus

bus ostiis insulam facientes: alium amnem & ipsū magnum excipit: *Ohio*, & pulcher amnis appellatur. hic nondum ex toto lustratus. Novæ Galliz partes hæ recensentur: ad Septentrionem *Nova Britannia*, *Estotilandia*, sive *Tellus Laboratoris*, *Corterealis*, quæ ob soli sterilitatem, & frigoris inclementiam parum cognita. *Canada* proprie dicta, cuius metropolis *nova Brest*, *Nova Gallia* proprie dicta, cuius *Quebec* urbs egregie culta, & munita, sita in colle, unde nomen; barbari enim tumulos *Quebec* vocant. cepta ædificari anno 1608. transmissa è Galliis colonia: arceque addita à Ludovico dicta, ubi præfectus ius dicit: Episcopatu item, & Academia insignita. *Acadia*, cuius *Portus Realis*, *Port Royal*, statione, & mercatu nobilis, arceque munita. *Nova Anglia*, cuius *Londinum*, *Nova Hollandia*, cuius *Aselodamum*, *nova Suedia*, cuius *Christiana*. Præter has ad Occasum, & Septentrionem vasti tractus sylvis densissimis; ubi ferarum more homines vivunt; quare sylvestres à nostris vocitati. in has gætes nuper Galli per memoratum amnem *Mechissipum* penetrarunt, & crebris castellis excitatis, gentes in fidem Galli regis acceperunt.

Quoad Cœli, terræque habitudinem attinet, eū in eodem Galliz climate sita regio, frigidior tamen est, & inclementior: ut nonnumquam strata barbarorū corpora lapidescant. Solū, ubi Gallorum coloniz insederunt, quamvis vaporibus, ac cespitibus oblitum, excultum cum fuerit, abunde minutum triticum, & legumina progignit. In sylvis duplex animalium genus, & frequens, & victui opportunū, *Agrestes Cervi*, *Orignac* vocant, & *Castores*. *Orignacus*, quem & *Eslan* vocitant, terrestris animal: cuius caro sive elixa, sive assa *Cervi* saporem refert, magnitudine mulum, & capite
imi.

imitatur: collo tamen longiore, graciliori corpore, longis cruribus, pede bifurco, cauda nimis curta. nonnulli nigro pilo, & rubro: alii glauco, & niveo: cornibus ramosis, ceu cervus armatur: quorum pondus 150. libras pendet. multis obnoxium morbis præcipue caduco *Caprachuchi* barbari dicunt. ex hoc mirè se liberat. sinistro pede sub aurem se fricat, quoad usque sanguinem eliciat: quo emissio, venæ veluti sectione facta, salutè restituitur. Mares grandiores, & ætate ad esum optimi veniunt: femine verò hyeme quæ geminos interdum enuntant. pellis bovina melior ad vestes, & similia conficienda. Castor amphibium animal, magnitudine instar arietis: pedibus tamen brevioribus: quorum anteriores, ceu manus facti: posteriores veluti anseris: cauda latior, ceu solea, & parvis squamis intecta, caro optima præcipue, si affetur. pellis subnigra, & interdum alba, quæ pluris extimatur. ferunt Castorem versutia non inferiorem simiis & longe dociliorem.

Quoad habitus, moresque hominum attinet: triplex hic genus, indigenæ sylvestres dicti: ex Europa oriundi: & qui Europæo patre matre vero barbara nati sunt. hi rudiores, ac difformes sunt, quam barbari ipsi, degenerante in peius natura. Ex Europa oriundi elegantiores, flavis capillis, atque staturæ altioris sunt: pacem universum amant: nec nisi ad repellendos barbarorum incursus arma sumunt: religionem sequuntur eius regionis, ex qua profecti parentes: Catholica cultior ob Gallorum potentiam, qui maiorem partem, & munitiorem possident. merces, quas distrahunt, pelles animalium, oleum Balnearum, salitos Asellos: vel potius pro Vino, Aqua Vitæ, & manufactis commutant.

Barbarorum celebriores sunt Hurones, & Iro-

X

quen.

querfcs: qui vastas fylvas incolunt, & rigidiffimum aerem: maximè Hurones, qui idcirco tugiuria arctius texunt, & solidiori tegmine conveftiunt. fylvæ ingentes, ac profundæ arbores tantæ molis alunt, ut ex cortice integram navem compingant *Canot* vocant: Ferz innumeræ Orignaci, Caftores, Lupi, Urfi, Cervi, Cuniculi albi, & nigri. ex his Caftores in paludofis infinitis pene agminibus errant. gentium una cura, una exercitatio, venatus est: Non informes adeo, ut fertur; nam præter longum, & inculcum capillum, & glaucum colorem, ut Europæi à Natura non infcitè toruati. crudi tamen, & bellicofi: ducesque habent, qui fortiffimi, *Sagamos* vocât. Anthropophagi, nec Deos ullos esse credunt. qui prope Colonias Europæorum habitant mitiores, & religione imbui cepti.

Ad Orientem Novæ Galliz plures funt infulæ, præcipua est Terra nova à Ioanne Verazzano detecta anno 1524. & acquifita Galliarum regi: memorant tamen 20. ante annos à Normandis pifcatoribus inventam. Infula vasta, & inculta, & circum fyrribus aspera: in quarum maxima *le gran banc* dicta Afellorum pifcatio: ex quibus fale conditis *baccalà* conficitur, perque varias provincias diftrahitur præcipua habitatio appellata Placentia *Plaisanse* ab amœnitate situs nuncupata. incolz Normandi, vel Cantabri. Inter hanc, & promontorium Acadiz *Breton* dictum, ubi Verazzanus à barbaris devoratus, est Infula *Del Capo Breton*, in qua portus, & arx S. Petri. ad Septentrionem est Infula S. Ioannis nemoribus densa, ad Meridiem *Sabde*. ad ostia Canadz Infula Assumptionis, cuius portus *L'Orfi*, iuxta hanc infulam mira Afellorum fit pifcatio.

CAPUT V.

De regionibus circa Polum Arcticum.

Prima, quæ circa Polum occurrit supra Americæ Septentrionalia, est Groenlandia: sic à Norvægis dicta à soli viriditate: quia nimirum lætis pascuis abundet. Sit ne insula, an pars continentis Borealis terræ non dum perspectum. hanc autem detectam à Norvægis circa annum 770. vel ut aliis 982. ab nobili quodam viro Henrico, qui cum homicidii accusaretur, in Thulem primum, mox in Groenlandiam navigavit, annales gentis referunt. Missa mox colonia à Norvægia, ac leve novis colonis tributum impositum. qui cum rebellassent anno 1256. submissi à rege Magno. verum anno 1389. ob sævitiam Margaritæ reginæ desitum à Mercatoribus illuc commeare, amissaque Groenlandia, neque amplius detecta colonia. cum vero alii, & alii navigassent, tandem anno 1636. detecta est fere tota tellus: divisaque in Orientalem, *Osterburg*, & Occidentalem, *Vesterburg*, prima Europæ finitima, secunda Americæ. quæ anno 1605. detecta fuit una cum Fretto *Davis* dicto, & insula *Combertantia*. Loca præcipua sunt *Alunlongfoerd*, *Bearesfoerd*, *Skogefoerd*, *Lormundfoerd*, *Neydenfoerd*.

Solum fabulosum, & perrosus, & quoniam variis in locis fumat, credibile est Sulphuris inesse venas: arbores nullæ, at Ursi innumeri albi, & nigri, nigri terrestres, albi etiam in mare excurrunt, piscesque venantur. Sunt supra modum feroces. Canes tam magni, ut instar equorum currus trahant. mare Balænis abundat. Gens humilis, & difformis visu, colore glauco, odore gravi, ac fere

stolida. qui in Daniam adveſti, numquam Dani-
cam linguam didicere potuerunt: pelle veſtiun-
tur, quam tenuiſſimis nervis inſtar tunicæ con-
ſuunt. venatione victitant, & piſcatu: ſinguli lin-
tres ex oſſe Balænarum, & pelle factas palmula-
ciſſimè agitant, lintres acerthæ perſimiles. arma
ſacula oſſe acuto armata. ad Fidem Chriſti venire
anno 1189. ab Epifcopo Henrico: ſed amiſſo
commercio, ad Idola prolapſi ſolem, & Lunam
adorant.

Ad Orientem Groenlandiæ eſt tellus dicta
Spitzberg, à crebris montibus arenofis, detecta ab
Hollandis anno 1596. tellus VIII. gradus à Polo
diſtat, ſterilis inhabitabilis, neque arbores naſcun-
tur. mare Balænarum refertiſſimum. hinc Septen-
trionales piſcatum conveniunt: menſe Maio, re-
deunt Auguſto, & Septembri: Sol quatuor men-
ſes ſupra Horizontem vertitur. Vere, & Autumno
turbines, & tempeſtates horrendæ, & frequentes
ſunt. nobis à perpetua nive Niphadia appellata
Halieuticorum VII.

*Piſtones, Armoricique, tenent quique alta nivales
Litora Norvagi, Batavusque ferocior, & qui
Diviſi è toto penitus ſunt Orbe Britanni,
Arctoam ſupra metam, propiusque ſub axem
Niphadium veniunt, vicinaque litora, magni
Qua nive perpetuo montes ſtipantur acuti.
Huc autem properant piſcatum maxima Cete,
Exiguas ubi ſolſtitio Sol fecerit umbras:
Nam tunc Oceani tandem concreta liqueſcunt
Carula, continuo cum Sol verſatur in Orbem
Alta ſuper mari: & numquã caput æquore condit,
Ni tribus exactis per multa volumina ſignis.*

Sequitur ad Orientem iuxta Moſcoviæ litora
Nova Zemlia, ſic ab Hollandis dicta, quaſi nova
via, *Nova Zembla*, cum enim hi novum iter, ac
com-

PHIA
di, numero
erunt pellit
instita conca
piscari: sup
elle fada pa
z perfidit
idem Chrib
nico: sed n
i solem, kls
z est tellu
arenosis, d
VIII. gradib
que aroret
mum hinc
nt mense Ma
Sol quatun
Vere. & Ar
dx. & frap
Niphadia ap
aque mlti
eracti, sup
Eritani
que sub
lora, mag
ntur acob
maxima
embras:
vera lignis
r in Orien
ms aqua
ita signi
Moscoria
sta, quib
notum
cor

compendiarium ad Sinas, & Iapones per Glaciase Oceanum quærent, in has terras pervenere anno 1594. Est igitur terræ tractus non dum exploratus, insula creditur, qui à latitud. grad. 70. in Septentrionem excurrit, ad Meridiem est tellus *Vaigast* appellata, quæ insula traditur à Nova Zemiam divisa: Hanc inter Novam Zemiam, & Moscoviæ continentem ingens fretum patet, quod dierum 50, quibus glacies solvuntur, si transmitatur, in Scythicum mare pervenitur, quo in Sinas, & Iapones brevis esset navigatio. Verum tunc pene anno illud occludunt perpetuæ glacies, quæ dum solvuntur, tonitrua, cælique fragores referunt, si non & superant. quapropter non sine ingenti periculo transmitti vel tunc potest: & quidem parum absuit quin Batavorum naves infringerentur.

Samoiedæ quotannis æstate in has terras commigrant, hyeme in Moscoviam redeunt: quare hinc in Americam primos transfretasse putat Furnerius, cum proximæ regiones Groenlandiæ non multum ab Americæ oris Septentrionalibus distent.

Loca præcipua Novæ Zemæ sunt Promontorium Septentrionale, D. Laurentii, ora item D. Laurentii. Promontorium *Muchérons*, & *Graves*: Freti amplitudo varia: aquæ ex Occidente in Orientem fluunt, & ob fluvios Scythiæ, Sarmatiæque, longe etiam à litore dulces. Cælum perpetuo rigore, & hyeme tiget, ut vel Augusto mense intolerabile frigus Batavi sentirent. Solum sterile, urforû tantum fecundû. Gentes, quæ circa fretum habitant statura breves, capite amplo, ore patulo, oculis exiguis: fere imberbes, colore nigricant uno verbo turpes visu: at Samoiedæ turpiore sunt. pelle vituli marini vestiuntur, naviculis pi

scantur, adeo levibus, ut quisque navem suam, & remos in humeris ferat, cum glacies transmittunt. Idololatæ omnes Solem, & Lunam adorant, & arborum truncos, quos ipsi in humanam effigiem male elaborant. pisce viſitant, imo & ex offibus Balænarum casas, sive tuguria compingunt, arma, vestes, & oleum, quare nos Halieuticorum VII.

*Qualis ad Arctos septem damnata Triones
Gens inculta virum glaciali cingitur unda.
Hic quia perpetuis candescunt arua pruinis,
Atque novem totos per menses aëre ningit,
Nulla Ceres flava convestit culmine campos,
Non latis Pomona comis, non palmite Bacchus
Umbrat humū viridi: & squallentes nulla per agros
Depascunt armenta: leves canentia tantum
Æquora, perque nives, decurrunt undique cani,
Et cadem duris minitantur dentibus Urſi.
Idcirco gens illa cibos, & cætera vita:
Commoda venatu inquirit studiosa ferarum:
Omnis & in casa spes. vita gentibus Orca est.
Agrestes è pelle casas: è pelle carinas
Compingunt: sunt ossa trabes: qua litore fixa
Sustentant muros, pellitaque tecta domorum.
E tenui vestes aptant sibi pelle, ferosque
In cultros dentes acuunt: pinguedine lychnos
Implent, & longas evincunt lumine noctes.
Ante focum reliquos artus, & viscera siccant:
Et siccata molunt, faciuntque è polline quadras,
Non concessa quibus Cerealia dona repensent.
Scilicet ipsa homines solertes fecit egestas.*

Ad Septentrionem Iaponiæ, ad Occidentem vero Americæ est ingês Tellus Iesso, & Eso vocata, detecta fuit ab Hollandis anno 1643, sita est inter gradum latit. 43. & 48. min. 30. supra adhuc ignota iacet. notiora loca sunt Promontorium Euroen Australe: pagi Sivarca, & Tacapsi, oppidum Ma-

Matomey, Antonianus Picus . *Freta Piechum*, & *Viense*: inter quæ insula iacet dicta *des Estars*, nimirum Provinciarum . ad Orientem huius Tellus Societatis. Supra inclusum mare panditur, & promontorium Patientiæ . quæ gentes terras incolunt Pigmæorum de genere, longis tamen capillis, & barba, utrotum fere os obiectum sit; hinc terribiles, atque informes apparent, & eo magis quia oculis nigris, colore glauco, fronte sunt patula . tum viri, cum fœminæ argenteis inauribus & annulis ornantur . cæterum non tam barbaræ, ut visus fert : exteros amant , commercia facile ineunt . & Iaponicos mores sapiunt; quare facile crediderim ex Iaponia primum transfretasse . religio adhuc ignora, sed facile Idololatria gentes infecerit . Agriculturæ nullæ apud gentem usus, piscationi ut plurimum vacat: carne Balænarum, aliorumque piscium victitat , & herbis sponte provenientius . qui ad Septentrionem habitant, caput , Iaponico ritu radunt, ac eodem profus modo vestiunt : illis tamen minime similes . navigât lintre monoxyla: Balænas, & alios pisces ossis harpagonibus venantur ferrea acie armatis: merces, quas distrahunt Iaponibus oleum Balænarum , linguas fumo siccatas , avium plumas , & storeas . contra Iapones , qui semel in anno ad Mercatum conveniunt , orizam , saccharum, vestes, & vascula Iaponica, in aures, aliaque .

Ferunt Monachum quemdam Mathematicum ope Cacadæmonis in Polum Terræ delatum: ibique vidisse ingentem rupem Magneticam, circa quatuor insulas , per quas quatuor Euripis Oceanum rapidissimo cursu, impetuque violentissimo, descendere, illius autem aquas numquam congelascere, etiamsi circa totus concretus sit. circa verò rupem altissimis aquarum fluxibus æstua-

re; ut interdum rupem totam oculere videatur: mox profundissimis vorticibus ad Tartara resorberi, clangore, fremituque horrendissimo.

CAPUT VI.

De America Meridionali, & primum de Castella aurea.

America Meridionalis in trianguli speciem à Panamæ Isthmo in Antarcticum polum excurrit: cuius Basis à Panama per Auream Castellam ad Brasiliam tendit: unum latus Orientale per ipsam Brasiliam: alterum Occidentale per Peruviam in Magellanicum fretum, ubi trianguli vertex: A Septentrione, & Oriente Atlantico Oceano, *Mar del Nort*, ab Oriente Pacifico, *Mar del Zuid*, à Meridie Fretum Magellanicum, quo ab Australi insula ab igne dicta dividitur. Fere tota in Zona Torrida posita est: extrema cuspide in temperatam Australem excurrente. sita inter Parallelos Borealem XII, & Australé LIV. inter Meridianos 292, & 349. Primi, qui hanc nobis aperuere Columbus tertia navigatione anno 1497, & Petrus Alauza, qui plurima lustravit: at qui famam adepti Vincentius Pinzonus, qui trans æquatorem navigavit: Americus Vespucius: Franciscus Pizarrus, qui Peruviam subegit. Gonzales Pizarrus, qui in Amazonas venit: tandem Ferdinandus Magallianes, & Iacobus *le Maire*, qui fretum transmisso novum iter aperuere. Provinciæ, in quas dividitur, sunt Castella aurea *Castiglia del Oro*, Guiana sive Caribana, Brasilia, Paraguayia, Peruvia, Chile, Tellus Magellanica.

Castella aurea ab una illius parte Uraba dicta, ob Aurifodinas, appellata. illius termini sunt à Sep-

Septentrione Oceanus: ab Oriente Guiana, & Caribana, à Meridie Amazonum regio & Peruvia: ab Occidente Pacificum mare. regio montibus frequens, quorum celebres sunt Nivosi *Sirra Nevada*. Fluvii *S. Giovanni*, *Rio Grande*, in quem influit *Antavay*. *Orinoque*, live *Paria*, qui ad Occidentem auctus *Berquizem* amne in Oceanum irrumpit. Provinciae vero, in quas vastum regnum distribuitur, sunt Panama regio: cuius caput *Panama* in isthmo ad Meridiem sita. portu commo- cum magni fervent ætus: nam cum subsidunt aquæ, in sicco stant naves, quæ Hyemis tempore ad proximum portum *Perico* stationem habent. **D**omus duplici contignatione factæ, civium capita ad DC. ab Anglis non semel direpta. Episco- pi sedes, qui Limano Archiepiscopo subest. est præterea ad Septentrionalem Oceanum urbs *Nombre de Dios*. Secunda est Carthaginis regio, cuius Carthago princeps urbium in litore Sep- tentrionali. Sic dicta ob similitudinem situs cum Carthagine Hispana: cuius portum insula tegit, ac tutatur: ipsa in peninsula sita est amœna, & com- moda: isthmus, quo continenti adhæret: est passuû 250. ædificia ad Hispaniæ morem facta, & egre- gie culta, episcopatu gaudet. qui Archiepiscopi *S. Fidei de Bogota* subiectus est. Hic olim pagus piscatorum bellicosissimorum, quos non nisi mag- na suorum clade subegit Petrus Heredia anno 1532. ferunt in pugna scœminam unam Indam octo Hispanos obruncasse. Tertia regio *S. Mar- thæ*, ab Urbe cognomine, quæ ad mare sita portu nobilis, & Episcopatu supra memorato Archie- piscopo subiecto. Quarta est regio fluminis *Hacha* exigua, & præter oppidum in colle, & portum non longe positum, nihil memoratu dignum ha- bet. Quinta *Venezuela* regio: cuius urbes *Caro. Va-*

X § len-

lenzuela, & *Nostra Dama de Carvadela*. prima in lacu instar Venetiarū fundata est, ampla, & dives: Episcopus, ad Archiepiscopum S. Dominici pertinet. Sexta *Camana* ab urbe *Camana*: Septima *Paria*, quæ prima à Columbo detecta, nunc parum nota: *Octava Nova Andalusia*. Nona *Nova Granata*, cuius urbs metropolis *S. Fè de Bogota* ad radicem montis sita non longe à lacu *Gutavia*. amplissima inter Americanas, & populorum refertissima Archiepiscopatu gaudet, & Academia.

Vastissimi huiusce tractus aër varius, ad litora humidus, & non sanus, in Meditetræncis salubrior. tellus passim montibus assurgit: alicubi tantæ fertilitatis, ut triticum bis ferat, alibi verò omnino sterilis: valles pecuariis, amnes piscibus abundat: in multis aquæ saluberrimæ, in aliis vero noxiæ: *Comana* oculos lædit: illius qui *Darica* urbem præterluit, cum exundat rospos in stagnantibus generat. *Sylvæ Leonibus, Tigribus, aliiisque ferocibus feris inhabitantur. Hominibus æreus color, nigrum capillitium, & hirtum, inque superciliis pauci admodum pili, ante Hispanorum adventum nudi incedebant, testis tantum, pudendis, vel cucurbitæ cauda, vel conchyliis: nunc humaniores, tenui panno amictuntur. Natura violenti, choreisque, & crapulis, supra morem indulgent: plurimi corvis, cicadis, lacertis, Vespertilionibus, & quod mirum magis est araneis vescuntur: usque adeo in ferarum naturam degenerant homines cum se semel humanitate exuerunt. Mulieres domesticis vacant, & agrorum cultui, maxime cum viri, bella cum finitimis gerunt. In Montibus *Aurifodina*, quas Hispani exhausere. plures alii, & auri, argenti, & æris in secretis esse inditio sunt aquæ fluviorū, quæ hisce divites fluunt, Superiori ævo maria unjonibus, abun-*

abundabant, in præsentia rari admodum inveniuntur. Est quædam arbor, quæ incisa balsamum stillat, Ægyptio præstantius. venena ex herbarum succo, & serpentum sanguine conficiunt, quibus illitæ sagittæ, si quem vulneraverint citissime necant, nisi percussum membrum illico abscindatur. Ditio tota Catholico regi subest, præter montana, ubi barbari locorum difficultate tuti libertatem suam tuentur: hi idololatræ, Solem matrem Deum, Lunam feminam adorant. reliquæ Christianis ritibus imbuti.

C A P U T VII.

De Caribana, Guiana, & Caienna Insula.

Caribana, sive Caribum regio, & Guiana, à Gallis Francia Æquinoctialis appellatæ, habent à Septentrione, & Ortu Oceanum, ab Occidente Auream Castellam, & tetram incognitam à Meridie Amazonum regnum. Tellus montibus asperissima, quorum præcipuus *Mata vera*. Fluvii Paria, quo à Castella dividitur, *Vuiapaco*, *Cayenna*, *Apernacque*, *Cavio*, *Essekèbe*. Celebre promontorium *del Nort*. Caribana parum notæ, & non nisi circa ripas fluviorum frequentius habitatur in tuguriis. Magis ignota Guiana, maximè in mediterraneis. huius principem urbem ferunt *Monoa el Dorado*, cuius meminit Hispanus quidam nomine Ioannes Martinez. hic hanc refert historiam anno 1531. ob crimina, quæ patraverat naviculæ impositus, fluvii arbitrio relictus. cumque diù navigasset ab indigenis captus, inque urbem, ubi *Inca* gentium illarum rex morabatur. urbem *Monoa* gens vocabatur: ipse ob ingentem auri copiam, & statuas aureas addidit Hispano vocabulo cognomen *el Dorado*.

rado illam magnam, opulentam, & frequentissimam, & ad lacus ripam sitam, memorat: lacum verò instar maris amplum leucas 200. quem Geographi *Parimen* appellant. Verum hæc pro more gentis ab homine conficta, atque omnino fabulosa sapientiores credidere. Notiores populi in hoc terræ tractu, *Galibis*, & *Taos*.

Regio sita in Torrida Zona iuxta Æquinoctialem; temperie tamen gaudet propter ventos flantes ex Oceano: Guianæ aër sanior. Solum cultui respondet, omnibusque irriguum est: fontes nidi, & salubres, præter quosdam, qui serpentes, vermesque venenatos progignunt. Fructiferae arbores frequentissimæ: Ficusque fructus ferunt magnitudine ovi, saporis verò egregii. frequens item Aloë, gens *Asperiebis* dicit, gossypium, sericum, balsamum, & Piper. Reperitur præterea quædam arbor quæ pomum fert, *Mancenilla* dictum, visu iucundissimum, sed peltiferum, vix gustatum, statim enecat, iuvat hic monitum Poëtæ meminisse:

Nisium ne crede coloris.

Gentes corpore probè tornati. colore sunt glauco, atque ingenio prompti, nudi ut plurimum. aliqui avium pennis invicem assutis pudenda tegunt: caputque eisdem pennis in petasiformam iunctis operiunt. *Toufy* appellant. qui mediterranea colunt bellicosi. *Galibis*, quæ amant Arma, Arcus, & Sagittæ. Caribes sine lege, & religione vivunt: Guiani verò Idololatæ: Sacerdotes *Pecajos* vocitant: qui captivos sacrificant, ut diis servitum eant. Reges habent. quibus ducibus in bellum proficiscuntur. & *Caribes* quidem tanta vigilantia, & arte castra promovent, ut nostris non cedant. *Galibis* satis caussarum habent, ut bellum indicant, si vicini ad tripudia invitati non venerint. Aurum, & Argentum parvi pendunt. vi-

rides autem lapillos studiosè quærunt: his enim Epilepsia, & morbo caduco mederi credunt. Gentium victus *Oxaci* genus placentæ ex ficis, quod aqua dilutum albescit ut lac: & *Cassava*, quæ loco panis passim in America ex radice quadam fit, ex qua pressa, aqua primum elicitor, alioquin venenosa: aqua decocta veneno caret. ac gratior cibus humana caro, quam vix igni admotam cupidissimè vorant.

Ad ostia Caienni fluvii est insula Caienna, in qua Galli coloniam posuere anno 1652. addita arce à Ludovico XIII. appellata *Fortè Luiggi*, capta ab Hollandis secundùm an: 1676, ac eieci ab Estræo anno sequenti. Insula fertilis, & amœna. Nicotianæque Herbæ dives.

CAPUT VIII.

De Brasilia, & Amazonum regno.

Nominis ethymologia ab arbore *Brasil* gentibus nuncupata, ex qua rubeus color elicitor, derivat: quæ quidem appellatio præ illa valuit, qua, Regio S. Crucis vocitata à Petro Alvaro Capralio: qui in hæc litora tempestate eiectus, primus anno 1501. Brasiliam detexit: Termini à Septentrione, Oriente, & Meridie Oceanus: ab Occidente, incognita loca, & vastæ solitudines. regio tota litoralis: Nam mediterranea ob gentis ferociam prorsus inaccessa: amnes non nisi ad litora noti: magnique ex aquarum mole habitati. quales *Maranhon*, *Tapicuru*, *Marandahug*, *Siope*, *Rio di S. Francesco*, *Rio Real*, *Rio Janeiro*. Situs est in Torrida Australi à Gradu II. usque XXIV. trans Tropicum Capricorni, à Lusitanis, cuius Imperio subiecta, in XIV. præfecturas divisa; quæ ab urbibus prin-

principibus nomen mutuatur: præcipue *Maranhon*, *Parnabuca*, cuius *Olinda*, *le Rio Janeiro*, cuius *S. Sebastian*, quæ quidem Episcopatu insignes. Metropolis totius provincie, sedesque Prætoris Urbs *S. Salvatoris*, Archiepiscopali sede, cui memorati Episcopi subiecti, & Academia insignis: sita in colle non longe à litore, ubi portus cum arce nuper extructa. Prætor in Arce *S. Antonii* urbi adiuncta ius dicit: urbs ab *Hollædis* anno 1623. intercepta, atque incensa: sequenti ab *Hispanis*, *Federico Toletano* Duce, recepta: & novis munitionibus instaurata: ædificia ex ligno: mœnia verò & arces ex lapide ædificata.

Aër, etsi Solis radiis accendatur, ventis tamen ab Oceano flantibus gratam temperiem præferit: solū pingue, & ferax: alicubi tamē nemoribus dēsū, & palustre: in sylvis *Cocos* & *Brasiles* ex quib⁹ rubra tinctura frequētes sunt: in planis *Nicotiana* herba: in palustribus *cannæ*, ex quibus saccharum exprimitur. gentis color ex glauco in viridem vergit: nasus ingens, & patulus: vultum foraminibus sædant: in quibus virides lapillos inserunt, quos morbos fugare credunt. Mulieres medias malas terebrant, & labrum inferius, quæ *Herbæ Brasiliæ* fumus evaporat. nudi etiam pudenda præter quosdam, qui *Tigris*, vel urfi pellibus sese integunt: sine lege, ac *Politia* vivunt, & veluti brutæ pecudes, nullo affinitatis discrimine, miscētur, ut ne liberi quidem à matribus: nec à filiabus patres abstineant. Ut venenatos serpentes vident lectum inter arbores suspendunt funibus è corticibus textis: ibique penduli dormiunt. Qui *Lustranis* parent, humaniores facti, & *Christianis* ritibus imbuti. Cæterum gens bello, & venationi dedita: bello captos vorant, nec humana carne, quid delicatius esse putant, feminas ad libidinem

sex.

servant. Capita hastis præfigunt pro trophæis, spolia in tuguriis appendunt: hæc *Aldées* vocant, quæ tam vasta, ut quatuor tantum pagum componant. his verò ferociores, ac fortissimi quique imperant. ex Mediterraneis notiores *Tubinambi*, & *Margainti*.

Amazonum regnum, Imperium nonnulli præ magnitudine vocant, clauditur à Septentrione *Castella aurea*, & *Guiana*, ab Oriente *Brasilia*, ab Occidente *Peruvia*, à Meridie regionibus, quæ sunt circa *Argenteum amnem*. Situs eius in *Torida Australi* non longe ab *Æquatore*. Nomen hinc ortum: cum enim *Franciscus Orelhan* anno 1542. *Amazonum amnem* secundo fluvio navigasset, in ripis belligeras feminas aspexit. progressusque ulterius, mixtim viros, & mulieres armatos vidit: ac viris mulieres imperitare animadvertit: quod cum *Carlo V.* significasset, vocatum est *Amazonum regnum*. Cæterum *Amazonius* amnis in montibus *Peruvix* ortus non longe ab urbe *Quito* in Orientem, ac Septentrionem ruit: acceptisque *Aquarico*, & *Curarayo*, in Meridiem, variis *Mæandris* obvertitur: auctoque *Maragnone* ingenti fluvio, qui *Peruviam* findit, in Orientem revertitur, variasque insulas perluit: longo deinde tractu, à Septentrionibus *Suanam*, & *Nigrum amnem*, à Meridie *Ytann*, *Topyn*, *Maderam*, *Taposium*, aliosque excipit: tandem immenso alveo in Oceanum irrumpit, *Brasiliam*que ab *Amazonibus* dividit: circa ostia innumeris pene insulis incurfas, quæ impetum non parum retardant. ruit tamen, ingentique æstu, dulcibus aquis per mare fluit. Fluvii circuitum non minorem *Leucarum* 1800. plurimi crediderunt. Tellus populis frequens, & maxime culta. ferunt ex uno pago, altius fremitum, & clamorem artificum exaudiri.

loca

loca parum nota nisi, quæ iuxta amnem sunt: quæ-
lia Corupa, Spania, Canfuara, Carabuyana, Matais,
Topinomaæ, aliaque.

Cælum non tam calidum, quamvis propè Æ-
 quatorem sit. Solum fertilissimum ob irriguos
 amnes, quibus alluitur: prata pascuis ditia: valles
 amœnæ nitidissimis fontibus: immensisque arbo-
 ribus opacæ. amnes piscibus abundant, præcipue
 testudine, & vitulo: Medicarum herbarum cam-
 pi refertissimi. Nascitur *Toke, & Mandioke*, ex qui-
 bus panem gens conficit. præterea Cocus, Cedrus,
 Fbenum, Nicotiana, & Saccharum, quæ populo-
 rum præcipuæ merces: mira item Gossypii copia,
 ex quo tenuissima velamina texunt, quibus se
 conveſtiant: resina odorifera, & ingens vis Gum-
 mi. Muscæ vero, & insecta, quibus vexantur reli-
 quæ Americæ regiones, hic nullibi reperiuntur.
 Gens mitior, & humanior, quam alibi, doli ne-
 scia, & exterorum amans. Idola habent lignea la-
 pideo scalpo facta, quæ adorant, nullis tamen cæ-
 remoniis. illos autem Deos ob hominum utilita-
 tem in terris olim vixisse fabulantur. armis dedi-
 ti, bellamque cum finitimis gerunt non ca' ybe
 aut ferro, sed sagittis, & iaculo, quod tanta vi e-
 mittunt, ut corpus totum perfodiant.

C A P U T I X.

De Peruvia regno.

Peruvia, gentibus *Perù*, nobilissima America
 pars, quæ divitiis suis universæ Europæ famem
 explevit, ab Æquatore usque ad Capricorni Tro-
 picum longo tractu extenditur, à Septentrioni-
 bus Castellam auream ab Oriente Amazonas ha-
 bet, à quibus præruptis montium jugis discludi-

etur

tur: à Meridie regionibus, quæ sunt circa Argenteum amnem, & Chile, ab Occidente Pacifico mari terminatur. Montes præcipui *Quaquai*, & *Nivosi*: lacus *Titicaca*, & *Olage*. Amnes *Dola*, *Tumbex*, *Xoxa*, *Defegnaderns*, quo memorati lacus sociantur. Univerſa autem regio in plures provincias diviſa, quarum celebriores ſunt *Quitus*, *Lima*, & *Charcas*. *Quitus* provincia, *S. Francesco de Quitus*, plures præfecturas complectitur, nimirum *Pepayan* ab urbe eiufdem nominis, cuius Epifcopus *Bogotæ* Archiepiſcopo ſubiectus: *Canela*, quæ tota montibus aſſurgit: *Quinos*, in qua urbes amplæ, & inſignes *Baëza*, *Archidena*, & *Hiſpal* ab auro vocitatum: quæ Hiſpanorum coloniæ divites, ac frequentes. *Pacamoros*, cuius *S. Iago de las Montanas*, *Ignarſungo*, cuius *Loyola*. *S. Ioannes ad Salinas*, cuius *Valliſoletum*. *Quitus* proprie dicta in plano ſita Epifcopi ſedes, qui *Limano* Archiepiſcopo ſubiectus, & *Academia* inſignis.

Limæ Provincia hæc complectitur præfecturas *Chiapiapoian*, cuius urbes amplæ *S. Ioan della Fronzera*, & *S. Iago de las valles*. *Cuzum* ab urbe *Cuſco* Epifcopatu, & *Academia* nobili. Hæc olim totius Imperii metropolis a *Mangocapa* Peruviz rege, *Incam* vocant, ædificata inter montes *Caremgam*, & *Guanacorem*: urbem medius amnis ex his deſuens præterluit. maximum in urbe forum quadratum, quatuorq; lateribus ſeu viis quatuor Mundi cardines, ac præcipuas Imperii provincias aſpectans. inſigne olim *Solis Fanum* viſebatur, ubi *Sacerdotes*, *Characas* dicunt, *Infantes Apollini* immolabant. in hoc delubro Peruviz Imperatores *Idola* populorum, quos ſubiugaverant, reponabant: putabant enim, diis obſidibus, manſuros ſub imperio populos. Tertia præfectura eſt *Vallis Ylcabamba* cuius. *Victoria S. Fidei*, *Caravaya*, cuius *S. Gio.*

S. Giovan del Oro. Collas regio ad Septentrionem *Titicaix*, cuius *Collao*. Vallis *Quilea* cuius *Arequipa* Episcopalis. Vallis *Camana*, cuius *S. Michel dela Ribera*. Vallis *Ica*, cuius *Valverda*. Vallis *Chimo*, cuius *Trugillo* Episcopalis qui cum Anquipano subest *Limano* Archiep: Vallis *Zana*, cuius *Miraflores*. Vallis *Limæ*, ab urbe totius regni princeps. hęc anno 1533. vel 1535. ut alii referunt, antequam in hęc loca Hispani advenissent, nihil nisi pauca Piscatorum tuguria: quoniam verò situs opportunus, & solum fertile, aquisque irriguum, placuit Hispanis urbem condere, cuius fundamenta iacta prius post Epiphaniam die, in cuius memoriam *los Reyes* dicta: sed vetus nomen invaluit. urbs non satis ampla, sed populorum refertissima. muris cinctam multi narrant: alii sine mœnibus, sed arce tutam, quam nondum completam asserunt. tormenta bellica 400. in propugnaculis locata perhibent. quæ ex duabus metalli partibus, ex tertia argenti fusa ab Helvetiis Opificibus tradunt. ædes fenestras non ad vias, sed in hortos patentes habent, ipsæ humiles, & tapetis contextæ ad radios solis arcendos: Aqua, quam hauriunt optima, & contra Nephritim validissimum pharmacum. Civitas Archiepiscopatu, & Academia insignita, regioque tribunali, cui totius regni Prorex præsidet.

Provinciæ *Charcås* dictæ tres sunt Præfecturæ. *Chuquiabo*, cuius *la Paz*, cuius Episcopus *Platenis* Archiep. subest. Vallis *Cochahamba*, cuius *Oropesa* *Platæ* regio. cuius *Plata* Archiep. *Charcus* proprie dicta, cuius urbes ad mare *Tobisb*, & *Aricea* arce munita; quoniam hic, argentum, quod ex provincia extrahitur, in navibus imponitur, in Hispaniam deferendum. caput vero in Montanis *Potosi* ad radicem montis sita. Mons *Potosi* etiam

ab

ab Indigenis nuncupatus: in plano instar conia as-
 surgit, ambitus passum bismille, altitudo vix
 mille continet. Solum circa sterile, nec aliud nisi
 herba barbaris *lecha* appellata, nascitur. at mons
 argento ditissimus, cuius fodinæ detectæ anno
 1545. in quibus plusquam viginti millia homi-
 num argento etuendo, purgandoque laborant.
 Cœli qualitas varia in tam longo, diversoque tra-
 ctu: maritima ob ventos effiantes temperata: in
 montanis alicubi summus calor, alibi verò fri-
 gus rigit: etsi loca in eadem latitudine posita sint.
 iuxta litora rari imbres: in montibus fermè con-
 tinui: & nivis vis ingens. Aquæ salubres, & niti-
 dæ. valles Cereræ Sacræ frumentum, hordeumque
 ferunt: nec fructiferæ defunt arbores, quæ poma
 nostris similia progignant. apricis in collibus
 vineæ luxuriant: Equos non fert tellus, nec si
 aliunde afferantur, alit: statim enim oculorum
 morbo corripuntur. mox macie, nec ultra bien-
 nium vivunt. Gens exigua mole, animo pusillo,
 malegrata, levis, nec honoris stimulo tangitur:
 præsertim in campestribus: in montanis enim
 astuta, & laboriosa. mulieres formosæ, quæque
 montana incolunt niveo pariter vultu: & quam-
 quam occiput prominens, acutumque habeant,
 venustati non derogat. operi incumbunt etiam
 nudæ non secus, ac viri. Nobilissimi quique adhuc
 antiquæ libertatis, ac dominatus vestigia servant
Incarum, & *Caciquum* appellatione: qua olim re-
 ges, ac dynastæ, præfectique provinciarum ute-
 bantur. quo tempore status Imperii suavi iugo,
 & ad modum Reipublicæ Romanæ similis, apud
 gentes erat. Caciques in villis habitant: quos His-
 pani honores, ac titulos indulgentius habere si-
 nunt: ne animos vehementius irritent, inque
 turbas, ac defectionem illos provocent.

An.

Antequam Hispanis subicerentur, Idololatræ Solem, & Lunam venerabantur: quibus bello captos sacrificabant. Nec tamen apud illos Mundi creatio, diluuium, futurumque extremum rerum omnium excidium omnino incomperta. ad hæc tempora passim Catholica religio, apud Peruvianos florentissima: præter reliquias Idololatriæ, quæ adhuc in montanis rudes, barbarosque homines inficit. Regio tota Hispano regi parat, qui Protegem illuc mittit, & præsidia aliqua in arcibus tenet ad continendos in officio populos præsertim Caciques, qui in nihil vehementius intendunt, nisi dedita occasione exterorum iugum excutiant.

Quoad antiquos reges attinet, qui longo tempore regnarunt, maximus vixit ad annum 1524. *Gumacapa* nomine: qui Quiti provinciam regno adiecit: hic fato decedens maiorem natum filium *Guascarem* hæredem aviti Imperii reliquit: minorem verò *Atabalipam* Quiti regem creavit. Hi septem annos concordie fœdere regnarunt. mox dominandi cupidine incensus Guascar Fratris bellum movit: quem post varias clades victum habuit: hic è manibus fraternis elapsus bellum integravit: hostemque ad *Tompepambam* ingenti clade cecidit: captus Guascar, urbeque principe Cuscho, & immensis Parentis Thesauris positus Atabalipa. At quia nulla in rebus humanis integra felicitas, eodem pene tempore invasus ipse à Pizzaro Caroli V. duce: comissaque ad *Caxamalcam* pugna, cæsus, captusque est. Infelix princeps, ut se ab exteris redimeret, tot vasa aurea, & argentea victori spondet, quot sufficerent ad cooperiendum forum regis ædis Caxamalca: quæq; tanta altitudine assurgerent, quantam ipse extenso brachio æquaret. id victori, quod supra
vi-

vires visum, ratum habitum. Guescar vero maiora spondet victori, quod cum ab Atabalipa rescitum esset, cædi fratrem à suis iussit. ira ob id percitus Pizzarus, illum crudeliter excruciarî, occidique iussit, omnique auri, argenti que thesauro potitus est. tantaque fuit divitiarum copia: ut quinta pars, quæ regi obvenit, fuerit quatuorcentum millia Castellanorum: Equitatu contigerunt octo millia scutata aurea, & sexcentum septuaginta libræ argenti. Peditatu quatuorcentum millia quatercentum quinquaginta Castellanorum: & biscentum octoginta libræ argenti: Centurionibus quatuor mille scutata aurea, & argenti libræ triginta. Pizzarro maior pars data tamquam duci: cui & ex solido auro tabula lecti regii concessa. hæc pendidit vîngintiquinque millia Castellanorum.

C A P U T X.

De Chilensi regno, & Terra Magellanica.

AD Meridiem Peruvix iuxta litora Oceani extenditur Chile: quæ vox indigenis frigus sonat. à Septentrione Peruviam habet, à Meridie Magellanicam terram, ab Occidente Pacifico mari alluitur: ad Orientem præruptis, altissimisque montibus clauditur: Andes vocant, qui Chilem ab regionibus circa Argenteam amnem separant: hi montes perpetuis nivibus alben: vertices tamè ultra nubes assurgunt, tantusque in his calor, ut è viatorum membris scintillet: qui ut tenuissimè aërem refrigerent continuò naribus aquam admovent: secus enim interirent, ut sæpe iumentis contingit. Longitudine tellus supra millia passuû MCC. patet: latit: vero à litore Oceani ad extremos

mos montes millia passuum 250. situs est in Zona Australi temperata non longe à Tropico Capicorni. hæc autem Americæ pars detecta fuit Anno 1540. à Didaco Almagro: sequentisque temporibus, variis coloniis habitata: præsertim iuxta amnes, qui plurimi à montibus Orientalibus in Pacificum mare devolvuntur: insigniores sunt *Copiapo, Guaſco, Topocalma, Molo, Itaca, Biobo, Çoten, Tolten Valdivia*. Cæterum regio in plures valles, seu præfecturas dividitur, quæ ab urbibus nobilioribus nomen fortiuntur. Urbes verò hæc *Serenæ* portu insignis à Valdivia duce deducta anno 1544. *Mendoza* à Garzia Mendoza, parum frequens ob difficiles vias inter præruptos montium vertices perpetuis nivibus obſitos. *Santiago* Episcopatu insignis, & Navali ad amnem Topocalmâ; hinc frequens, & celebre Emporium deducta colonia anno 1541. à Petro Valdivia. Hoc duce anno 1550. posita etiam Urbs à Conceptione dicta; ubi soliti ius dicere Chilenſes Præfecti. portus hic nobilis, quem obiecta insula tutatur. *Infantes* urbs præsidio contra barbaros firmissima. Urbs Imperialis, sic à Valdivia nuncupata Aquilarum augurio anno 1551. Episcopi sedes. quæ cum S. Iacobi Episc: Platenſi subest. *Valdivia* à Duce suo dicta, *Orsono* sterili, & frigido solo posita, sed auro divite. Castrû in insula quæ *Chilue* incolis dicitur, quamque inter, & continentem sinus insulis, seu potius scopulis confusus; quare vocatus *Arcipelago*.

Aër in Septentrionalibus calidus: in aliis verò, & præcipue in montanis ad eò frigidus, ut viatores interdum enecet: nives, imbres, fulgura, & tonitrua frequentissima: Solum fertilissimum, omniaque factorum genera fert. arbores fructus præstantiores, quam in Hispania producent. in

val-

vallibus pascua innumeris pecudum gregibus pascendis aptissima. montes Tigres, Vrsos, strutiones, noxiaque animalia in lustris habent. Populi robusti, & proceri: feroces item, & facile ira inflammantur. tum caloris, tum frigoris diu patientissimi: qui Hispanis parent humaniores, literisque vacant: bellicosi, & libertatis amantissimi. hinc sæpe ad asserendam libertatem ad arma concurrunt: qui sui iuris sunt, duces eligunt fortissimos quosque, ac robustissimos, qui diu ingentem trabem humeris sustinere. qui in colonis, & in ditione Christiani: reliqui Idololatraz humanique generis infensissimum hostem Cacodæmonem adorant.

Ad Meridiem, usque ad extremum Americæ angulum est Tellus Magellanica Patagonum dicta: *Patagones* incolæ dicti, & gigantes habiti. fines à septentrione Chile, & regiones circa Argentineum fluviû, ab Occidete Pacificus Oceanus, ab Oriente Atlanticus, à Meridie Fretum Magellanicum: primum detecta à Ferdinando Magellano anno 1520, qui primus fretum transmisit, verum anno 1582. Didacus *Valdès* à Philippo II. missus coloniam deduxit, arcemque iuxta fretum ædificavit à D. Philippo dictam. at ob immensa regionis frigora, utraque deserta: nec tellus amplius explorata: dicitur etiam *Chisca*: cuius incolæ, ut ferunt, tantæ proceritatis, ut novem, ac decem pedum mensuram impleant. ex quibus quidam sesquicubitales sagittas citra nauseam per guttur ad imum stomachum ingerunt. cymbis monoxylis fretum navigant: & piscibus victitant, gens barbara, rudis sine lege, & religione.

Fretum ab uno ad alterum Oceanum Leucæsum 133 longitudine patet: minor latitudo unam æquat. aditus ex parte Orientis facilis: difficilis

verò ab Occidente, & Pacifico mari ob crebras rupes, quibus totum fretum scissum est. Contra Ignea Tellus assurgit ab ignivomis montibus appellata: veteres Australis continentis partem crediderunt: ast anno 1616 insula reperta à Iacobo *le Maire* Hollando: qui totam circumnavigavit ingressus per fretum à *se le Maire* vocatum, quod inter illam, atque alteram insulam interluit.

C A P U T X I.

De regionibus circa Argenteum amnem.

ARgenteus fluvius, quem indigenæ *Paraguay* dicunt, detectus primum ab Americo Vesputio anno 1501: & sequenti anno à Ioanne Solis perlustratus: qui illum de suo nomine Solis amnem vocitavit. anno 1525. Sebastianus Cabot Anglus feliciter contra fluvii æstum diù navigavit. à Didaco Garfia Lusitano propter nitidas aquas Argenteus appellatus, *Rio della Plata*; Plata enim Hispanis argentum sonat. In latitudine Australi graduum XV. lacus est ingens *Xaraye* barbaris appellatus: in quem ex Amazonum regno amnis ruit: hinc per longitudinem lacus in Meridiem lapsus ingenti sane alveo innumeros recipit amnes: præcipui ex Oriente sunt *Guxacapos*, *Parana*, *Vmay*, Niger amnis, barbaris *Vragway*. ex Occidente *Omapuleas*, *Ugnatus*, *Pilcomayo*, *Paranamirus*, *Berneio*, *Zarcaranna*, tandem plusquam centum auctus fluviiis cursu milliariorum ferme 1650. peracto immenso superbus alveo mare ingreditur: ostio lato millia passuum 120. mare diceret antequam in mare irrumperet: tanta venientis æquæ velocitas ut ad millia passuum CL. trans

trans ostium dulcescat Oceanus. maximus profecto toto Orbe fluvius, qui varias insulas discissis alveis facit, & plurimas circa ostium præterluit.

Quæ circa hunc amnem regio, & vastissima quidem illa, *Paraguay*, a fluvio sumpta appellatione, vocatur. Illius termini ab Occidente Peruvia, & Chile: ab Oriente Brasiliæ mediterranea incognita: à Septentrione Amazonum regnum à Meridie Oceanus Occidentalis, & tellus Magellanica. Ad Septentrionem circa amnis fontes sunt populi *Xarayes*: ad Orientem *Paraguæes*, & *Guaranies*, ad Occidentem regio *Sanctæ Crucis*, *Montana*, *de la Sierra*: & *Tucuman*. *Xarayes* adhuc ignoti latent. *Paraguæes* in plures item populos dividuntur quorum hæc nomina *Guebrenses*, *Survenses*, & *Paiembosi*. huius tractus caput, immo & totius regionis urbs ab Assumptione nuncupata, Præfecti sede, & Episcopi nobilis. *Guaranies* hos complectuntur *Pervacapabas*, *Anniros*, *Petros*, aliosque, qui ad fidem Catholicam primum adducti: nunc tota regio devastata cum oppido *Olivero*. Ad Occidentem sunt *Santani*, *Quiloaca*, *Chorrnaes*. hic oppidum ad amnem situm, Hispanis *Siete Currientes*. Præfectura S. Crucis nomen ab urbe Episcopali mutuatur. In *Tacumana* populi *Tembues*, *Iurtes* oppida *S. Michele*, *S. Iago del Estero*, *S. Trindã de buonos Aires*. hæc duo Episcopis insignia, qui cum reliquis *Paraguayanis* Platensi Arch. subsunt.

Æt calidus, præcipue cum Sol Capricorni Tropicum perlustrat. in *Tucumana* non magis, quam in Hispania fervescit, quamvis regio campestris, idque ob ventos: qui interdum, ita vehementes, ut arbores eradicent. domosque subvertant hinc gens Troglodytarum more foveis inhabitat. Solum circa Argenteum amnem ob innumeros

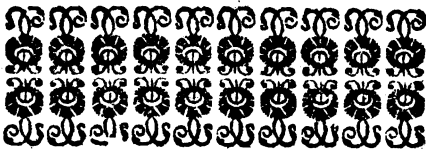
Y

alios,

alios, quibus irrigatur, fluvios, feracissimum: triticum ex Europa advectum mirifice crevit: inque tantam sobolem advecti pariter excrevere boves, ut pelles in Hispaniam deferantur. vineis etiam lætissimi colles: auto tamen caret: nec nisi ferro, atque ære dives. Sylvæ Tigribus, ferocibusque animantibus habitatæ, tanta frequentia, ut mirum dictu sit. Gentes, quæ ad Æquatorem vergunt magnitudine Hispanis pares: quæ ad Magellanicam terram spectant, miræ proceritatis. Indusio ex gossypio, vel lana, aut pelle inaurata, quam ex Hispania deferunt, sese vestiunt. Verum Patagones plumis pudenda tegunt: caputque operiunt. moribus faciles, ac mites: at si semel læsi, non facile conciliantur: ingenio tam rudi, ut ne literas quidem ediscere potuerint. Arma, quibus pugnant supra fidem constantes, ac feroces, Arcus, Sagittæ veneno, ut plurimum illitæ, & fundæ: casæ humiles, & inter se proximæ: quibus integræ familiæ habitant. pagos sæpibus è vepribus factis obvallant. hæ gentes magna ex parte Hispano regi parent: qui duobus Præfectis, quorum unus in urbe Assumptionis residet, alter in oppido S. Iacobi in Tucumana, rem administrat. Religio Catholica plurimum viget: in Mediterraneis verò adhuc, vel Idololatæ, vel sine religione, & lege barbaræ gentes vivunt.

F I N I S.

T N-

I N D E X

CAPITUM

LIBRI I.

C AP. 1. <i>Quid sit Geographia, quid Terra globus.</i>	1.
pag.	
CAP. 2. <i>Qui circuli in Terra globo describantur, p. 2.</i>	
CAP. 3. <i>De Zonis . pag.</i>	3.
CAP. 4. <i>De Meridianis, & Parallelis, longitudino, & latitudine Terra, pag.</i>	5.
CAP. 5. <i>De climatibus. pag.</i>	7.
CAP. 6. <i>De diversis Terra habitatoribus . pag.</i>	12.
CAP. 7. <i>De quatuor Mundi Cardinibus, & de ventis. pag.</i>	14.
CAP. 8. <i>De variis locorum mensuris, deque amplitudine Terra. pag.</i>	17.
CAP. 9. <i>De Terraquei globi divisione. pag.</i>	18.
CAP. 10. <i>De Oceano. pag.</i>	20.
CAP. 11. <i>De celebrioribus Oceani sinibus. pag.</i>	22.
CAP. 12. <i>De Mari Mediterraneo . pag.</i>	23.
CAP. 13. <i>De Fretis, Euripis, & Bosphoris; insuper & Isthmis . pag.</i>	25.
CAP. 14. <i>De Globo, Mappis Geographicis, & distantia locorum investiganda. pag.</i>	29.

Y 3

L 1

LIBRI II.

- CAP. 1. De Montium altitudine . pag. 37.
 CAP. 2. An montes magis accomodi ad mortali-
 um usum, an verò planities sit. pag. 49.
 CAP. 3. De Isthmorum perossione, an sit possibilis. p. 57.
 CAP. 4. An Freta ab exordio Mundi, an casu facta.
 pag. 59.
 CAP. 5. An olim Oceanus Navigatus; & de illius
 profunditate . pag. 62.

LIBRI III.

- CAP. 1. De Prima Orbis parte Europa . pag. 73.
 CAP. 2. De Hispania . pag. 74.
 CAP. 3. De nova Hispania divisione pag. 76.
 CAP. 4. De fluviis, montibus, urbibus Hispania, deque
 gentium moribus, solique ubertate . pag. 80.
 CAP. 5. De Gallia . 83.
 CAP. 6. De recenti Gallia divisione. pag. 87.
 CAP. 7. De Fluviis, montibus, urbibus præcipuis Gal-
 lia: deque gentium moribus, solique ubertate. p. 90.
 CAP. 8. De novo Belgio, sive inferiori Germania . 93.
 CAP. 9. De Insulis Britannicis . pag. 96.
 CAP. 10. De nova Maioris Britannia divisione, ur-
 bibus, fluviis, cultuque soli, & gentis. pag. 98.
 CAP. 11. De Hibernia, & Thule. pag. 102.
 CAP. 12. De Veteri Germania. pag. 104.
 CAP. 13. De Fluviis, Sylvis, & montibus Germania,
 deque eius antiquo statu. pag. 110.
 CAP. 14. De Germanico Imperio, pag. 114.
 CAP. 15. De novis Germania provinciis cis Rhenum.
 pag. 116.
 CAP. 16. De Provinciis ultra Rhenum circa Danu-
 bium: & primum de antiquo Norico, & Vindelicia.
 pag. 119. cap.

C A P I T U M.

509

- CAP. 17. De Provinciis inter Rhenum, & Albim.
pag. 125.
- CAP. 18. De reliquis Germaniæ provinciis ad Balti-
cum mare, & Cimbræ Chersoneso. pag. 130.
- CAP. 19. De Scandinavia peninsula, & Suediæ re-
gno. pag. 133.
- CAP. 20. De Sarmatia Europæa. pag. 138.
- CAP. 21. De Polonia regno pag. 140.
- CAP. 22. De exordiæ regni Polonia, ducatusque Li-
tuania, ac Prussia: de quo gentis politia. pag. 145.
- CAP. 23. De Montibus, & Fluviis Polonia, Soli, Cæli-
que indole: necnon & gentis. pag. 147.
- CAP. 24. De Moschovia, sive Alba Russia. pag. 151.
- CAP. 25. De Fluviis Montibus, Cæli, ac Soli indole,
pag. 156.
- CAP. 26. De Moschorum regno, & gentis ritu, ac mo-
ribus pag. 160.
- CAP. 27. De Scythia Europæa, sive Præcopensi, &
Taurica Chersoneso. pag. 164.
- CAP. 28. De Scythia minoris regno, gentis, Soli, ac
Cæli indole. pag. 168.

L I B R I I V.

- CAP. 1. De Italia. pag. 171.
- CAP. 2. De antiquæ Italia divisione. pag. 175.
- CAP. 3. De reliquis Italia populis. pag. 178.
- CAP. 4. De Romani Imperii ortu, & Magnitudine.
pag. 184.
- CAP. 5. De Præfidiis Imperii, & urbe Roma. pag. 191.
- CAP. 6. De Nova Italia divisione: pag. 195.
- CAP. 7. De Meridionalibus Italia Provinciis. pag. 202.
- CAP. 8. De Fluviis, & lacubus Italia. pag. 222.
- CAP. 9. De Montibus, & Sylvis Italia. pag. 228.
- CAP. 10. De Sicilia, Sardinia, Cyræ, cæterisque insu-
lis Italia adjacentibus. pag. 232.

Y 3

cap.

I N D E X

CAP. 11. De Illyrico, Pannonia, & Dacia.	pag. 240.
CAP. 12. De Hungaria Regno.	243.
CAP. 13. De Transylvania, Valacchia, Moldavia, & Scythia Istriana.	pag. 249.
CAP. 14. De Bosna, Servia, & Bulgaria.	pag. 252.
CAP. 15. De Gracia antiqua.	pag. 255.
CAP. 16. De Macedonia veteri, & nova, deque Albania.	pag. 260.
CAP. 17. De Spiro, & Thessalia veteri, & nova.	264.
CAP. 18. De Ellade, sive vera Gracia.	pag. 267.
CAP. 19. De Peloponneso veteri, & nova.	pag. 272.
CAP. 20. De montibus, & fluviis Gracia, soli aëris, ac gentium indole.	pag. 276.
CAP. 21. De Creta, & Insulis Gracia adherentibus.	pag. 282.
CAP. 22. De Thracia veteri, & nova.	pag. 288.
CAP. 23. De Urbe Byzantio, atque Imperio Constantinopolitano.	pag. 293.
CAP. 24. De Imperio Turcico, & gentis origine, ac moribus.	pag. 298.

L I B R I V.

CAP. 1. De Asia nomine, situ, magnitudine, ac divisione.	pag. 301.
CAP. 2. De Minori Asia latissime accepta.	pag. 303.
CAP. 3. De Anatolia nova divisione, ac statu.	pag. 309.
CAP. 4. De Cypro, Rhodo, & Sporadibus insulis.	pag. 312.
CAP. 5. De Maiori Armenia, Colchide, Iberia, & Albania, novaque Turcomania, & Georgia.	pag. 318.
CAP. 6. De veteri Syria, & eius partibus.	pag. 324.
CAP. 7. De nova Syria.	pag. 331.
CAP. 8. De Mesopotamia, Assyria, & Caldea.	pag. 334.
CAP. 9. De Assyria regno, primaque Mundi Monarchia: novoque Terrarum statu.	pag. 337.
CAP. 10. De Arabia veteri, & nova.	pag. 341.

C A P I T U M.

S I X

- CAP. 11. De Veteri Persia. pag. 349.
 CAP. 12. De Persarum regno, ac secunda Mundi Monarchia. pag. 353.
 CAP. 13. De nova Persia divisione, gentium more, ac Cæli, Solique indole pag. 357.
 CAP. 14. De antiqua Scythia, eiusque divisione. p. 361.
 CAP. 15. De Tartaria, & eius partibus. 364.

L I B R I V I.

- CAP. 1. De veteri India. pag. 370.
 CAP. 2. De nova India divisione, & primùm de Mogolis Imperio. pag. 373.
 CAP. 3. De veteri, ac novo Indorum regno, soli, ac gentis Indole. pag. 376.
 CAP. 4. De India peninsula Occidentali, & Lusitanorum regno. pag. 378.
 CAP. 5. De reliquis India regnis ad Orientem positis. pag. 382.
 CAP. 6. De Tapobrana, & Maniolis insulis. pag. 386.
 CAP. 7. de Sindis Insulis. pag. 389.
 CAP. 8. De Moluccis Insulis. pag. 392.
 CAP. 9. De Philippinis, & Marianis insulis, Nova Guinæa, & Salomonis. pag. 394.
 CAP. 10. De veteribus Sinis, & novo China regno. pag. 398.
 CAP. 11. De Sinarum regibus, insignibus, & tumulis. pag. 403.
 CAP. 12. De Fluminibus, Montibus, Soli æris, ac gentis qualitate, atque mirabili Sinarum muro p. 405.
 CAP. 13. De Coræa peninsula, insulisque circa Sinas. pag. 412.
 CAP. 14. De Laponicis insulis. pag. 415.

L I B R I V I I.

- CAP. 1. De Africa nomine, situ, magnitudine, ac divisione. pag. 419. CAP.

512 INDEX CAPITUM

CAP 2. De <i>Egypto, eiusque veteri, & nova divisione.</i> pag.	421.
CAP 3. De <i>Nilo amne.</i> pag.	424.
CAP 4. De <i>Africa provinciis, Septentrionalibus, cis Atlantem, sive Barbaria.</i> pag.	427.
CAP 5. De <i>Atlante, Getulia, & interiori Libya.</i>	432.
CAP 6. De <i>Nigritis, Nigro amne, & Guinea.</i> pag.	434.
CAP 7. De <i>Ethiopia, & primū de Nubia regno.</i>	441.
CAP 8. De <i>Abyssinorum Imperio.</i> pag.	443.
CAP. 9. De <i>Arabia Troglodytica, Azania, Barbaria: & insulis Africa Orientalibus.</i> pag.	447.
CAP. 10. De <i>Ethiopia interiore, & primū de Congi regno, & insulis Oceani Ethiopici.</i> pag.	453.
CAP. 11. De <i>Cafris, & Monomotapa.</i> pag.	457.
CAP. 12. De <i>Insulis Oceani Atlantici.</i> pag.	460.
CAP. 13. De <i>Animantibus, & Monstris Africa.</i>	462.

LIBRI VIII.

CAP. 1. De <i>America.</i>	467.
CAP 2. De <i>Nova Hispania, novo Mexico, & Cali- fornia Insula.</i> pag.	470.
CAP 3. De <i>Florida, Virginia, & insulis Mexicani sinus pag.</i>	474.
CAP 4. De <i>Nova Gallia, & Regionibus Septentriona- libus</i> pag.	479.
CAP. 5. De <i>regionibus circa polum Arcticum.</i> p.	483.
CAP. 6. De <i>America Meridionali, & primū de Castella aurea.</i> pag.	488.
CAP. 7. De <i>Caribana Guiana, & Caiena insula.</i> p.	491.
CAP. 8. De <i>Brasilia, & Amazonum regno.</i> pag.	493.
CAP 9. De <i>Peruvie regna.</i> pag.	496.
CAP. 10. De <i>Chilensi regno, & terra Magellanica.</i>	501.
CAP. 11. De <i>Regionibus circa Argenseum amnem.</i> pag.	504.

F I N I S.

Sci.

Scipio Caccinztulus Prapofitus P. Provin-
cialis Societatis Iefu in Regno
Neapolitano .

Cum Librum, cui titulus *Univerfalis Geographia
Elementa* in Collegio Neapolitano S. I. à Vi-
ris Nobilibus expofita, & demonftrata, Præfide
Nicolao Patihenio Giannettafio E. S. aliquot So-
cietatis Theologi viderint, arque in lucē edi po-
ffe probaverint, poteftate nobis facta à Patre no-
ftro Thyrfō Gonzalez Præpofito Generali, facul-
tatem concedimus, ut typis mandetur, fi iis, ad
quos editio librorum fpectat, ita videbitur. Datum
Neap. VI. Kal. Iun. 1691.

Scipio Caccinztulus.

*Rev. Canonicus D. Antonius Matina videat, & in
fcriptis referat . Hac die 10. Maii 1691.*

SEBASTIANUS PERISSIUS VIC. GEN.

D. Eligius Caracciolus C. R.

EMINENTISS. DOMINE.

L Ibrum à R. P. Nicolao Giannettafio lucubra-
tum, cuius Epigraphæ, *Univerfalis Geographiæ
Elementa*, oculis, & mente cum maxima animi vo-
luptate peragravi. In illo enim notandum cenfui
eruditionem non vulgarem, brevitatem minime
obfcuram, methodum valde perfectam; & ut uni-
cūq; verbo abfolvam, tanto dignum Opus Auctore.

Ab.

Ab cuius ingenio, quod ambidexterum dixeris, quicquid usque adhuc seu prosa, seu carmine concinnatum in lucem prodiit, communi Litterarum laudationibus, & plausu fuit exceptum: Simileque fatum præsentis Operi, in quo nihil probis motibus, vel Catholicæ Religioni officiens continetur, imo Lectoribus quam utilissimo, cum typis, Te Eminentiss. Domino iubente, fuerit excusum, iure meritoque expectandum. Hæc mea sententia. Attamen illam Tuæ Eminentiss. Dominationis exactissimo iudicio libentissime, & cum ea me ipsum submitto. Neap. 25. Ianuarii 1692.

Obsequentiss. & deditiss. famulus
Canonicus Antonius Matinas.

Visa superscripta relatione Imprimatur. hac die
14. Februarii 1692.

JOANNES ANDREAS SILIQUINUS VIC. GEN.

D. Eligius Caracciolus C. R.

Magn. V. I. D. Ioseph Valletta videat, & in scriptis referat.

CARRILLO R. SORIA R. MIROBALLUS R.
JACCA R.

Provisum per S. E. Neap. die 10. Maii 1692.

Anastasius.

E X.

EXCELLENTISS. DOMINE.

Diligenter, accuratèque tuis obsequens, ut patet, iussibus, legi *Universalis Geographia Elementa* doctè, eruditèque conscripta ab admodum Rev. Patre Nicolao Parthenio Giannettasio Neapolitano è Soc. Jesu, qui penè totum, quem nunc describit, Terrarum Orbem immortalibus editis de Re Nautica, Piscatoriaque Poematis Gloriæ, famæque suæ theatrum constituit. Cumque in eis non modo nihil adverterim, vel bonis moribus alienum, vel Regiæ obnoxium jurisdictioni; verum etiam sanè, solidæque doctrinæ, multigenæque eruditionis thesauros compererim opulentissimos, tamquam studiosæ Mathematicarum Artium juventuti maximopere profutura, publicæ usuram lucis mereri arbitror. Meam tamen hanc qualemcumque sententiam doctissimo, sagacissimoque judicio tuo, utpotè qui Matheseos, ac præsertim Geographiæ studio, Principe sanè digno plurimum delectaris, libentissimè submitto. Neapoli IX. Kal. Martias Æræ Christianæ anno 1692.

Excell. Tuz.

Humillimus, & Addictiss. Servus
Josephus Valletta.

Imprim. verum in public. servetur Reg. Pragm.

SORIA R. GAETA R. MOLES R. MIROB.R.
JACCA R.

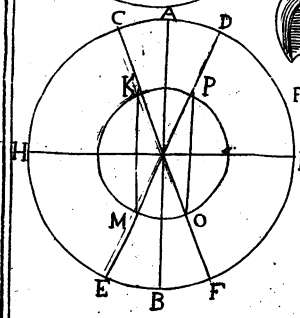
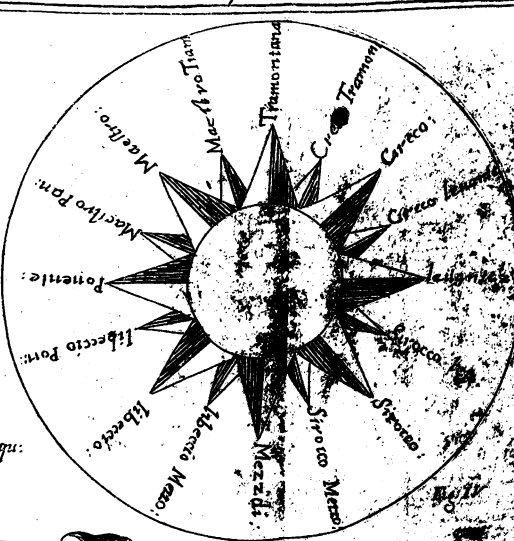
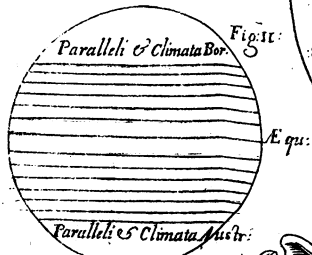
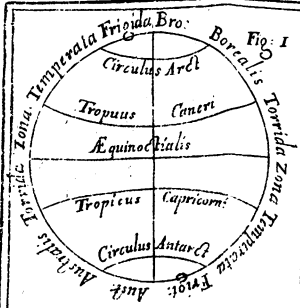
Provisum per S. E. Neap. die 12. Martii 1692.

Anastafius.

Er-

Errata sic corrige :

P Ag. 84. verso 4. lege Caletum : pag. 130. ver. 1.
leg Marum pag. 178. ver. 10. l. Macram. & ur-
bibus pag 194. ver. 28 l. secti pag. 195. ver. pe-
nult. leg non, ubi cum. pag 125. ver. 5. l. Tiburi.
pag 241 ver. 5. l. Sebenicum. pag. 253. v. 12. leg.
Triballos pag 265. v. 16. le. sumptum. pag 286.
ver. 19. leg. murtem. pag. 314. v. 5. leg. non, ubi
cum pag. 322. v. 11. l. sine. pag. 350. ver. 24. leg.
Corasân. pag. 403. ver. 4. leg. opificio. pag 403.
ver. 21 leg. nos, ubi non.
pag. 265. vers. 3. leg. Ambracium.

Iconismus I

Fig. III

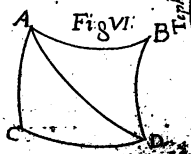

Fig. VI

Fig. IV

